ZEMĚDĚLSTVÍ 2023

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZEMĚDĚLSTVÍ
2023

Praha 2024

Připravili:

Ministerstvo zemědělství (MZe)
- Sekce ekologického zemědělství, komodit, výzkumu a vzdělávání
- Sekce ekonomiky a informačních technologií
- Sekce lesního hospodářství
- Sekce potravinářství
- Sekce pro fondy EU, zahraniční záležitosti a obchodní spolupráci
- Odbor bezpečnosti potravin
- Odbor environmentální a ekologického zemědělství
- Odbor environmentálních podpor rozvoje venkova
- Odbor potravinářský
- Odbor precizního zemědělství, výzkumu a vzdělávání
- Odbor pro vztahy s EU a zahraničně obchodní spolupráci
- Odbor přímých plateb
- Odbor rostlinných komodit
- Odbor Řídící orgán OP Rybářství
- Odbor Řídící orgán rozvoje venkova
- Odbor státní správy myslivosti a rybářství
- Odbor účetnictví a statistiky
- Odbor živočišných komodit

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)
Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)
Výzkumný ústav zemědělské techniky, v.v.i.
Sdružení pro výrobu bionafty

Redakční uzávěrka: 31. 3. 2024*

Redakce: Mgr. Anna Durilová

* ***Některé údaje uvedené v publikaci Zemědělství 2023 se mohou lišit od údajů uvedených v publikaci Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2023 („Zelená zpráva“) z důvodu, že termíny a zdroje podkladů pro tyto publikace jsou odlišné.***

Obsah

Úvodní slovo ministra zemědělství . . . 5
Použité zkratky a pojmy . . . 6

OBECNÝ RÁMEC VÝVOJE ZEMĚDĚLSTVÍ . . . 9
Národohospodářský rámec . . . 9
Vývoj sektoru zemědělství . . . 11
Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) . . . 15
Vývoj na vnitřním agrárním trhu . . . 17
Agrární zahraniční obchod . . . 20
Podpůrná a dotační politika Ministerstva zemědělství . . . 22
Státní zemědělský intervenční fond . . . 23
Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond . . . 68
Změny evropské legislativy v roce 2023 . . . 75

ZEMĚDĚLSKÁ VÝROBA . . . 77
***ROSTLINNÁ VÝROBA* . . . 77**
Výrobní faktory rostlinné výroby . . . 77
Výživa rostlin . . . 77
Ochrana rostlin . . . 77
Osivo a sadba, ochrana odrůd . . . 84
Rostlinné komodity . . . 86
Obiloviny . . . 86
Cukrová řepa, cukr . . . 90
Brambory . . . 91
Bramborový a pšeničný škrob . . . 92
Olejniny . . . 93
Luskoviny . . . 95
Len a technické konopí . . . 97
Zelenina . . . 98
Ovoce . . . 100
Chmel . . . 102
Réva, víno . . . 103
Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny . . . 108
Okrasná produkce a školkařství . . . 110
ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA* . . . *114
Výrobní faktory živočišné výroby . . . 114
Plemenářská práce a evidence zvířat . . . 114
Krmiva . . . 115
Ochrana zvířat . . . 120
Živočišné komodity . . . 120
Mléko, mléčné výrobky . . . 120
Skot, hovězí maso . . . 126
Prasata, vepřové maso . . . 136
Drůbež, drůbeží maso a vejce . . . 140
Ostatní živočišné komodity . . . 143

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ . . . 151

BIOPALIVA . . . 155

GENETICKY MODIFIKOVANÉ PLODINY . . . 177

Úvodní slovo ministra zemědělství

Vážení čtenáři,

letos jsme pro Vás opět připravili publikaci s širokou škálou informací o stavu a výsledcích českého zemědělství za uplynulý rok.

Na zemědělství měly v roce 2023 největší vliv vývoj počasí a negativní vlivy na komoditní trh způsobené agresí Ruské federace na Ukrajině. Jarní sucho negativně ovlivňovalo setí jařin, které hůře vzcházely. Zatímco kukuřici v prvních fázích vývoje negativně ovlivnil nedostatek vláhy, kvalitu sklizené pšenice i žita naopak ovlivnilo deštivé počasí v první dekádě srpna. Nepříznivá byla situace ve vývoji cen zemědělských komodit, a to především s ohledem na růst cen vstupů a nízké realizační ceny.

Máme za sebou také první rok fungování Strategického plánu společné zemědělské politiky, který je zaměřen na podporu produkce potravin, krmiv a dalších důležitých komodit ale ve větší míře se také věnuje zlepšení stavu krajiny a jednotlivých složek životního prostředí.

Informace v této publikaci vycházejí z dat Českého statistického úřadu ke dni 25. března 2024. Definitivní výsledky českého zemědělství za rok 2023 zveřejní Ústav zemědělské ekonomiky a informací a některé údaje se tak mohou lišit po konečném upřesnění a vyhodnocení všech ekonomických ukazatelů.

Podle údajů k výše uvedenému datu dosáhl odhadovaný ekonomický výsledek českého zemědělství za rok 2023 hodnoty 14,0 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o 45,2 %. Produkce zemědělského odvětví v běžných cenách za rok 2023 meziročně klesla o 7,8 %. Hodnota rostlinné produkce dosáhla výše 94,9 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o 16,8 %. Klesla především hodnota produkce realizovaná z pěstování obilovin (-28,8 %) a technických plodin (-10,6 %). U hodnoty živočišné produkce byl zaznamenán mírný meziroční růst na 70,6 mld. Kč (+6,9 %), v případě chovu zvířat jde o růst o 10,2 %, u produkce živočišných výrobků o 4,8 %.

Největší nákladová položka, mezispotřeba, dosáhla výše 120,3 mld. Kč, což představuje meziroční snížení o 5,9 %. Obecně u nákladů nastal pokles například u energií a pohonných hmot, dále u krmiv a hnojiv, a to především v důsledku poklesu jejich nákupních cen.

Počet zaměstnanců se v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství ve sledovaném roce 2023 oproti roku 2022 mírně snížil o 1,8 % a činil 90,4 tisíc zaměstnanců. Podíl zaměstnanců odvětví na celkovém počtu zaměstnanců se ovšem výrazně nezměnil a činil 2,24 %. Průměrné mzdy v zemědělství dlouhodobě setrvávají pod úrovní mezd v průmyslu i v národním hospodářství celkem. V průměru za celý rok 2023 pobírali zaměstnanci v zemědělství měsíční mzdu 34 136 Kč. Resort zemědělství dosáhl meziročního nárůstu mezd o 6,8 %, což byl nižší nárůst než v národním hospodářství celkem (7,5 %), a zejména než v průmyslu (8,9 %).

Národními dotacemi jsme stejně jako v předchozích letech podporovali konkurenceschopnost, výrobní potenciál zemědělství, potravinářství a rozvoj venkovského prostoru. V rámci dotačních programů zemědělských národních dotací byly pro rok 2023 alokovány finanční prostředky ve výši 2,932 mld. Kč.

Meziročně jsme zaznamenali opětovný nárůst počtu ekologických farem na celkových 5 341. Výrobců biopotravin bylo ke konci roku 2023 registrováno 969.

Kulturní krajina v ČR je ovlivňována zejména zemědělskou činností, které bude mít snahu, stejně jako řada dalších odvětví lidské činnosti, být více udržitelné. Tento pojem, který je se zemědělským hospodařením spojován čím dál častěji, bude znamenat ještě těsnější propojení různých směrů a způsobů hospodaření včetně ekologického, regenerativního, uhlíkového nebo precizního zemědělství a odborného školství, vědy a vzdělávání.

Cílem je vytvořit podmínky pro to, aby se zemědělství stalo moderním, konkurenceschopným a atraktivním oborem, ve kterém budou zemědělci i veřejnost vidět nadále svou budoucnost. V tomto směru nás stále čeká řešení řady výzev, kterým se budeme aktivně věnovat v následujícím období.

Marek Výborný
ministr zemědělství

Použité zkratky a pojmy

AEKO	Agroenvironmentálně-klimatická opatření
AGIS	Assist Guide Information Systems – informační systém k administraci SOT
AMS	Area monitoring system – Monitoring zemědělských ploch pomocí družicového systému
ANC	Areas with Natural Constraints (Oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními)
AZO	Agrární zahraniční obchod
BISS	Základní podpora příjmu pro udržitelnost
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
BPS	Bioplynová stanice
CIS	Přímé platby vázané na produkci
CP SZIF	Centrální pracoviště Státního zemědělského intervenčního fondu
CPV	Ceny průmyslových výrobců
CPVO	Community Plant Variety Office (Odrůdový úřad Společenství)
CRISS	Complementary Redistributive Income Support for Sustainability (Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost – DRP)
CSV	Celostátní síť pro venkov
CZV	Ceny zemědělských výrobců
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČSÚ	Český statistický úřad
ČSV	Český svaz včelařů
DG AGRI	Directorate General for Agriculture and Rural Development (Generální ředitelství Evropské komise pro zemědělství a rozvoj venkova)
DPB	Díl půdního bloku
DPČ	Dohoda o provedení činnosti
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPIA	Data Protection Impact Assessment – Posouzení vlivu na ochranu osobních údajů
DPP	Dohoda o provedení práce
DRP	Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost
DZES	Dobrý zemědělský a environmentální stav
DŽPZ	Dobré životní podmínky zvířat
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIP	Evropské inovační partnerství
EK	Evropská komise
ENRF	Evropský námořní a rybářský fond
ES	Evropské společenství
ETBE	Ethyl-tertio-butyl-ether
EU	Evropská unie
EÚD	Evropský účetní dvůr
EUR	Euro (€) = společná měna Evropské měnové unie (platnost od 1. 1. 1999)
EZ	Ekologické zemědělství
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EZOZF	Evropský zemědělský orientační a záruční fond
EZZF	Evropský zemědělský záruční fond
FAME	Fatty Acid Methyl Esters (methylestery mastných kyselin)
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
GDPR	General Data Protection regulation (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
GHG	Greenhouse gases (Skleníkové plyny)
GM	Geneticky modifikované

GMO	Geneticky modifikované organismy
GŘ cel	Generální ředitelství cel
HDP	Hrubý domácí produkt
HPH	Hrubá přidaná hodnota
HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
HVO/HEFA	Hydrotreated Vegetable Oil / Hydrotreated Esters and Fatty Acids (hydrogenačně zpracované rostlinné oleje, estery a mastné kyseliny)
CHKO	Chráněná krajinná oblast
IACS	Integrated Administration and Control Systém (Integrovaný administrativní a kontrolní systém)
ICAR	International Committee for Animal Recording (Mezinárodní výbor pro kontrolu užitkovosti)
ICT	Informační a komunikační technologie
IP	Integrovaná produkce
IT	Informační technologie
IZR	Integrovaný registr zvířat
j. hm.	Jatečná hmotnost
KBTPM	Krávy bez tržní produkce mléka
KFD	Kompenzace finanční disciplíny
KLASA	Značka kvality domácích potravin
KNM	Kontrola na místě
LAKR	Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny
LEADER	Liaison Entre Actions Développement de l´Économie Rurale (Propojení aktivit pro rozvoj ekonomiky venkova)
LFA	Less Favoured Areas (Méně příznivé oblasti s environmentálními omezeními)
LPIS	Evidence využití půdy podle uživatelských vztahů
MEŘO	Methylester řepkového oleje; patří do skupiny FAME
MJ	Měrná jednotka
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZe	Ministerstvo zemědělství
NAEKO	Navazující agroenvironmentálně-klimatická opatření
Natura 2000	Evropská ekologická síť chráněných území
NEZ	Navazující ekologické zemědělství
NGT	Nové genomické techniky
NOÚ	Národní odrůdový úřad
OP	Operační program
OPR	Operační program Rybářství
OUČR	Ovocnářská unie České republiky
OZE	Obnovitelné zdroje energie
p. a.	Per annum (úrok za 1 rok)
p. b.	Procentní bod
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PIWI odrůdy	Pilzwiderstandsfähige Rebsorten (skupina odrůd révy vinné odolných proti houbovým chorobám)
PP	Přímé platby
PRV	Program rozvoje venkova
PUZČ	Předčasné ukončení zemědělské činnosti
PVP	Přechodná vnitrostátní podpora
RO SZIF	Regionální odbor Státního zemědělského intervenčního fondu
ŘO	Řídící orgán
s. c.	Stálá cena
SAP	Systems Applications products in data processing

SAPS	Jednotná platba na plochu
SC	Spotřebitelská cena
SHR	Soukromě hospodařící rolník
SISPO	Svaz pro integrované systémy pěstování ovoce
SOM	Sušené odstředěné mléko
SOT	Společná organizace trhu
SR	Státní rozpočet
SRP	Společná rybářská politika
SSHR	Správa státních hmotných rezerv
SVB	Sdružení pro výrobu bionafty
SVS	Státní veterinární správa
SZEU	Stálé zastoupení České republiky při EU
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet
TP OPR	Technická pomoc Operačního programu rybářství
TP PRV	Technická pomoc Programu rozvoje venkova
TPM	Tržní produkce mléka
tř. j.	Třída jakosti
UCO	Used cooking oil (Použitý kuchyňský olej)
ÚE	Ústřední evidence zvířat
UFOP	Union zur Förderung von Oel- und Proteinpflanzen (Unie pro podporu olejnin a proteinových plodin uvedla)
ÚKOZ	Ústřední komise pro ochranu zvířat
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
UPOV	International Union for the Protection of New Varieties of Plants (Mezinárodní unie pro ochranu nových odrůd rostlin)
USD	Americký dolar ($)
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VCS	Dobrovolné podpory vázané na produkci
VDJ	Velká dobytčí jednotka
VETUNI	Veterinární univerzita Brno
VNSPA	Víceletý národní strategický plán pro akvakulturu
VOC	Víno originální certifikace
VOZPVU	Výbor pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely
VP	Vysoká pracnost
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky
VVP	Velmi vysoká pracnost
ZND	Zemědělské národní dotace
ZUČM	Zelinářská unie Čech a Moravy
živ. hm.	Živá hmotnost
VUKROM	Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s.r.o.
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky
VVP	Velmi vysoká pracnost
ZND	Zemědělské národní dotace
živ. hm.	Živá hmotnost

OBECNÝ RÁMEC VÝVOJE ZEMĚDĚLSTVÍ

Národohospodářský rámec

Tabulka 1 – Vybrané makroekonomické údaje o ČR v letech 2002, 2022 a 2023

Ukazatel	Rok		
	2002	2022	2023
Počet obyvatel (střední stav v mil.)	10,2	10,8	10,9
HDP celkem (v mld. Kč, běžné ceny)	2 691	6 787	7 344
HDP běžné ceny – meziroční přírůstek (v %)	1,6	2,4	-0,3
HDP běžné ceny – vývoj (v %, 2002 = 100)	100	252,2	272,9
HDP běžné ceny na 1 obyvatele (v Kč)	263 802	630 766	675 160
Směnný kurz – průměr roku (Kč/$)	32,7	23,360	22,210
Směnný kurz – průměr roku (Kč/€)	30,8	24,565	24,007
Saldo celkového zahraničního obchodu (v mld. Kč)	-70,8	-8,3	378
Výdaje na konečnou spotřebu domácností (meziroční index v %)	102,9	99,7	98,9
Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu (meziroční index v %)	102,2	103,0	104,0
Tržby: v průmyslu (meziroční index v %)	99,6	115,9	104,0
ve stavebnictví (meziroční index v %)	103	102,6	97,1
ve službách (meziroční index v %)	–	108,6	98,1
v zemědělství (meziroční index v %)	102,5	–	–
Produkce zemědělských výrobků dle SZÚ ČSÚ (mld. Kč, s. c. roku 2000)	–	107,1	106,5
z toho: Produkce rostlinných výrobků (mld. Kč, s. c. roku 2000)	–	59,1	58,2
Produkce živočišných výrobků a zvířat (mld. Kč, s. c. roku 2000)	–	48,0	48,2
Zaměstnaní celkem (průměrně v tis.)	4 764,9	5 173,5	5 060,8
Nezaměstnaní celkem (průměrně v tis.)	374,1	117,6	134,0
Obecná míra nezaměstnanosti (průměr v %)	7,3	2,2	2,6
Průměrná hrubá měsíční mzda (v Kč)	15 524	40 317	43 341
Průměrné hrubé nominální mzdy (meziroční index v %)	108	105,3	107,5
Průměrné reálné mzdy (meziroční index v %)	106,1	91,5	97,1
Hrubé národní úspory (v mld. Kč, běžné ceny)	692,2	1 874,6	2 228,6
Průměrný starobní důchod / průměrná mzda (v %)	43,5	42,2	45,4
Průměrná míra inflace (meziroční index v %)	101,8	115,1	110,7
Vládní deficit (přebytek) / HDP (v %)	-6,4	-3,2	-3,3
Saldo státního rozpočtu (SR) (v mld. Kč)	-45,7	-360,0	-289,0
Saldo SR / HDP (v %)	-1,7	-5,3	-4,0
Vládní dluh (v mld. Kč)	695,1	2 895	3 111
Vládní dluh / HDP (v %)	25,8	44,17	43,96

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: – Údaj není k dispozici.

- Hrubý domácí produkt (HDP) se v roce 2023 snížil o 0,4 %[1]. Klesala spotřeba domácností a negativně působila změna zásob. Naopak zahraniční poptávka, investice a vládní spotřeba přispívala k růstu HDP. Ve 4. čtvrtletí se HDP meziročně snížil o 0,2 %, a to především kvůli negativnímu působení zásob, které převážilo ostatní složky HDP. Mezičtvrtletně HDP vzrostl o 0,2 %. Přispíval k tomu vývoj spotřeby domácností, investice i zahraniční poptávka. Většímu oživení HDP ale bránila spotřeba vládních institucí a rovněž změna zásob. Hrubý domácí produkt v EU ve 4. čtvrtletí meziročně rostl o 0,2 % a mezičtvrtletně stagnoval. Mezičtvrtletně stagnovaly ekonomiky v celém středoevropském regionu.
- Hrubá přidaná hodnota (HPH) loni vzrostla o 0,5 %. Přispěl k tomu zejména vývoj ve zpracovatelském průmyslu a informačních a komunikačních činnostech. Naproti tomu se propadala HPH v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství a ve stavebnictví. V samotném 4. čtvrtletí HPH meziročně vzrostla o 0,3 %. Příznivě opět působil zpracovatelský průmysl a informační a komunikační činnosti. Nejvíce celkový meziroční růst HPH brzdilo uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství. Po dvou předchozích poklesech ve 4. čtvrtletí hrubá přidaná hodnota mezičtvrtletně vzrostla o 0,6 %. Silné bylo oživení ve zpracovatelském průmyslu, ale HPH se propadla ve stavebnictví, ostatních činnostech a v peněžnictví a pojišťovnictví.
- Vývoz zboží a služeb v roce 2023 reálně meziročně vzrostl o 3,1 %[2] a dovoz klesl o 0,4 %. V samotném 4. čtvrtletí export meziročně vzrostl o 1,0 % a mezičtvrtletně o 2,2 %. Dovoz naopak klesal meziročně o 4,7 % a mezičtvrtletně o 2,4 %. Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami v běžných cenách loni celkově dosáhla přebytku 378,0 mld. Kč a ten se tak meziročně zvýšil o 312,4 mld. Ke zlepšení bilance obchodu se zbožím loni přispělo zejména zmírnění deficitu obchodu s ropou a zemním plynem a zlepšení přebytku obchodu s motorovými vozidly. Zhoršila se naopak bilance obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem.
- Celková cenová hladina (podle deflátoru HDP) loni vzrostla o 8,6 %. Ve 4. čtvrtletí meziročně stoupla o 6,0 % a mezičtvrtletně stagnovala. Spotřebitelské ceny se loni zvýšily o 10,7 %. Jejich meziroční růst postupně během roku zpomaloval a ve 4. čtvrtletí spotřebitelské ceny vzrostly o 7,6 %. Mezičtvrtletně klesly o 0,4 %. Zpomaloval meziroční růst cen většiny oddílů spotřebního koše s výjimkou bydlení a energií. Ve 4. čtvrtletí mírněji rostly také ceny průmyslových výrobců, stavebních prací a tržních služeb. V hlubokém poklesu byly nadále ceny zemědělských výrobců.
- Měnovépolitické úrokové sazby byly na konci roku sníženy. Očekávané snížení bylo patrné na mezibankovních úrokových sazbách s delší splatností již během podzimu, krátkodobé sazby reagovaly až v prosinci. Snížily se úrokové sazby termínovaných vkladů i úvěrů pro domácnosti a podniky.
- Celková zaměstnanost[3] loni vzrostla o 0,8 %. V samotném 4. čtvrtletí byla meziročně vyšší o 0,4 %, zatímco mezičtvrtletně klesla o 0,1 %. V průběhu roku byl patrný mírný růstový trend obecné míry nezaměstnanosti, která se tak v lednu dostala na 3,0 %. Průměrná hrubá měsíční nominální mzda ve 4. čtvrtletí nominálně meziročně vzrostla o 6,3 % a dosáhla 46 013 Kč. Reálně průměrná mzda klesla o 1,2 %. Mezičtvrtletní nominální navýšení průměrné mzdy činilo 1,5 %.
- Schodek hospodaření státního rozpočtu za rok 2023 dosáhl 288,5 mld. Kč. Schodek se meziročně snížil podruhé v řadě a oproti roku 2022 klesl o 71,9 mld. Kč. Celkové příjmy meziročně vzrostly o rovných 23 % a mírně předčily rozpočtové očekávání. K růstu přispěly jak daňové příjmy bez pojistného, tak nedaňové a kapitálové příjmy i přijaté transfery. Celkové výdaje se od začátku roku meziročně zvýšily o 12,4 %. Do jejich růstu se promítala jak pomoc státu související s vysokými cenami energií, tak dopady pozvolna doznívající vysoké inflace. *Zdroj: ČSÚ.*

[1] Data o HDP, hrubé přidané hodnotě a jejích složkách jsou vyjádřena ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.
[2] Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).
[3] Údaje o zaměstnanosti jsou uvedeny v pojetí národních účtů a očištěny o sezónní vlivy.

Vývoj sektoru zemědělství

Tabulka 2 – Sklizeň některých zemědělských plodin v letech 2022 a 2023

Plodina	Sklizňová plocha (ha)		Výnos (t/ha)		Sklizeň (t)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Zrniny úhrnem	**1 431 646**	**1 369 123**	**5,83**	**5,92**	**8 342 364**	**8 107 199**
Obiloviny na zrno celkem	**1 386 011**	**1 317 204**	**5,93**	**6,07**	**8 218 416**	**7 995 524**
Základní obiloviny celkem	1 298 775	1 248 555	5,83	5,99	7 569 819	7 479 235
Pšenice celkem	854 434	817 762	6,07	6,44	5 188 687	5 262 361
Pšenice setá ozimá	801 578	778 972	6,16	6,56	4 938 549	5 106 909
Žito	24 124	24 653	5,31	5,07	128 154	124 950
Ječmen celkem	334 504	321 133	5,61	5,49	1 877 363	1 764 205
Ječmen ozimý	122 614	128 740	6,13	6,32	751 184	813 806
Ječmen jarní	211 890	192 393	5,31	4,94	1 126 179	950 399
Oves	45 147	42 997	3,72	2,76	167 995	118 593
Tritikale	40 566	42 010	5,12	4,98	207 621	209 126
Kukuřice na zrno	80 453	64 369	7,95	7,88	639 467	507 540
Luskoviny a bílkovinné plodiny na zrno celkem	**45 634**	**51 920**	**2,72**	**2,15**	**123 948**	**111 676**
Hrách polní na zrno	40 627	46 954	2,83	2,25	115 135	105 684
Lupina na zrno	1 988	1 625	1,31	1,12	2 613	1 818
Bob polní na zrno	1 426	1 890	2,19	1,51	3 120	2 862
Okopaniny celkem	**80 417**	**80 033**	**–**	**–**	**4 729 460**	**4 417 444**
Brambory celkem	**21 690**	**20 947**	**30,22**	**27,39**	**655 258**	**573 769**
Brambory rané	637	907	24,46	21,04	15 567	19 073
Brambory (mimo rané a sadbové)	18 501	17 428	31,50	28,65	582 683	499 311
Brambory sadbové	2 543	2 612	22,42	21,20	57 008	55 384
Řepa cukrová	58 238	58 803	69,64	65,20	4 055 471	3 833 868
Řepa krmná	399	226	43,60	42,69	17 408	9 636
Technické plodiny celkem	**444 977**	**476 902**	**–**	**–**	**1 337 021**	**1 459 462**
Olejniny celkem	**437 077**	**470 397**	**3,04**	**3,09**	**1 329 132**	**1 454 354**
Řepka celkem	343 964	379 944	3,39	3,45	1 166 393	1 309 496
Slunečnice na semeno	22 485	19 802	2,65	2,49	59 685	49 313
Sója	28 538	26 505	2,30	2,39	65 541	63 394
Mák	26 125	26 250	0,84	0,69	21 964	18 028
Hořčice na semeno	13 020	15 621	0,94	0,79	12 208	12 341
Len olejný	1 932	1 598	1,41	0,92	2 716	1 476
Ostatní olejniny	1 014	677	0,62	0,45	626	305
Konopí	343	149	1,16	0,85	398	128
Energetické plodiny jinde neuvedené	200	114	3,02	4,79	604	546
Pícniny na orné půdě celkem – seno	**467 086**	**464 595**	**9,87**	**9,30**	**4 610 430**	**4 320 899**
Kukuřice na zeleno	211 789	222 929	35,96	32,25	7 615 122	7 189 810
Obiloviny na zeleno (mimo kukuřici)	14 422	11 753	22,18	22,13	319 820	260 125
Jetel	55 731	53 969	6,95	6,03	387 382	352 580
Vojtěška	75 328	66 461	6,96	6,65	524 351	442 165

Plodina	Sklizňová plocha (ha)		Výnos (t/ha)		Sklizeň (t)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Dočasné travní porosty a pastviny	39 541	47 338	3,80	4,00	150 403	189 268
Zelenina konzumní celkem	**11 122**	**11 104**	**–**	**–**	**246 247**	**284 170**
Mrkev	879	843	37,28	38,61	32 787	32 560
Ředkvičky	646	883	9,23	9,12	5 961	8 048
Řepa salátová	193	183	23,77	29,14	4 595	5 336
Cibule	1 684	1 918	26,13	30,51	44 000	58 521
Česnek	272	376	3,80	4,12	1 033	1 549
Kapusta hlávková	57	54	16,43	17,90	933	975
Rajčata	134	118	100,64	172,34	13 461	20 302
Hrách zahradní	1 438	1 017	3,19	2,58	4 588	2 627
Pór	47	61	30,64	26,15	1 434	1 602
Saláty	620	664	18,70	22,39	11 595	14 872
Špenát	631	452	9,63	10,61	6 078	4 797
Jahodník	444	399	4,12	4,76	1 827	1 897
Chmelnice plodící	4 943	4 860	0,90	1,44	4 452	6 997
Vinice plodné	16 416	16 280	5,59	4,73	91 764	76 976
Trvalé travní porosty – píce v seně	976 287	938 414	3,14	3,43	3 060 934	3 215 411

Zdroj: ČSÚ.

Celková produkce jednotlivých plodin vychází z osevních ploch zjišťovaných v květnu a z vývoje vegetačních podmínek.

Sklizňová plocha obilovin (včetně kukuřice na zrno a ostatních obilovin) se meziročně snížila o 68,8 tis. ha, tj. o 5,0 % na 1 317,2 tis. ha. Celková sklizeň ve výši 7 995,5 tis. t byla proti roku 2022 nižší o 222,9 tis. t, tj. o 2,7 %. Nad úrovní roku 2022 je sklizeň pšenice ozimé, ječmene ozimého a triticale. Pšenice ozimé se sklidilo 5 106,9 tis. t, což je o 168,4 tis. t více (o 3,4 %) než v minulém roce. Žita se sklidilo 125,0 tis. t, což je o 3,2 tis. t méně (o 2,5 %) než v roce 2022. Ječmene jarního se sklidilo 950,4 tis. t, což je o 175,8 tis. t méně (o 15,6 %), ječmene ozimého 813,8 tis. t, což je o 62,6 tis. t více (o 8,3 %). Základních obilovin bylo sklizeno méně než v roce minulém. Pšenice bylo sklizeno 5 262,4 tis. t, tj. o 73,7 tis. t více (o 1,4 %) než v roce minulém. Sklizeň ječmene byla 1 764,2 tis. t, tj. o 113,2 tis. t méně (o 6,0 %). Kukuřice na zrno bylo sklizeno 507,5 tis. t, což je o 131,9 tis. t méně (o 20,6 %) než v roce 2022.

Hektarový **výnos obilovin** 6,07 t je ve srovnání s předchozím rokem vyšší o 0,14 t (tj. o 2,4 %), z toho u pšenice ozimé byl dosažen hektarový výnos 6,56 t (6,16 t v roce 2022), pšenice jarní 3,86 t (4,73 t), žita 5,07 t (5,31 t), ječmene ozimého 6,32 t (6,13 t), ječmene jarního 4,94 t (5,31 t), ovsa 2,76 t (3,72 t), kukuřice na zrno 7,88 t (7,95 t) a tritikale 4,98 t (5,12 t).

Produkce **luskovin a bílkovinných plodin na zrno** byla nižší než v roce předešlém. Celkem bylo sklizeno 111,7 tis. t luskovin. Z toho hrachu na zrno 105,7 tis. t, což je o 9,5 tis. t (o 8,2 %) méně než v roce minulém. Celková produkce zrnin (obiloviny a luskoviny) 8 107,2 tis. t je proti předchozímu roku nižší o 235,2 tis. t (tj. o 2,8 %).

Celková sklizeň **brambor** po zahrnutí sklizně domácností ve výši 703,1 tis. t představuje proti roku 2022 snížení o 90,1 tis. t (o 11,4 %). Hektarový výnos ve výši 26,02 t je o 2,65 t nižší. Raných brambor bylo sklizeno 19,1 tis. t. Průměrný výnos brambor ostatních z jednoho hektaru je 28,65 t, tj. o 2,85 t méně než v loňském roce. Produkce 499,3 tis. t je o 83,4 tis. t nižší než v roce 2022. **Řepy cukrové** bylo sklizeno při výnosu 65,20 t z jednoho hektaru 3 833,9 tis. t bulev (4 055,5 tis. t v roce 2022) tzn. snížení o 5,5 %.

V roce 2023 došlo ke zvýšení osevních ploch **olejnin** celkem o 33,3 tis. ha (o 7,6 %) na výměru 470,4 tis. ha. Dosažená produkce z této plochy 1 454,4 tis. t je o 125,2 tis. t vyšší než v roce minulém. Řepky bylo sklizeno 1 309,5 tis. t, v roce předchozím 1 166,4 tis. t, tzn. zvýšení o 143,1 tis. t. Výnos řepkového semene z jednoho hektaru 3,45 t je o 0,06 t vyšší. Nižší byla produkce máku, kdy se z plochy 26,3 tis. ha při průměrném hektarovém výnosu 0,69 t sklidilo 18,0 tis. t (22,0 tis. t při hektarovém výnosu 0,84 t v roce 2022) makového semene.

Pícnin na orné půdě bylo sklizeno 4 320,9 tis. t píce seně, tj. o 289,5 tis. t méně než v roce 2022. Kukuřice na zeleno bylo sklizeno 7 189,8 tis. t, tj. o 425,3 tis. t méně než v roce minulém. Sklizeň sena jetele byla 325,6 tis. t a vojtěšky 442,2 tis. t.

Produkce **zeleniny** po zahrnutí sklizně domácností byla proti předchozímu roku vyšší. Ve sledovaném roce bylo sklizeno 344,0 tis. t zeleniny (303,0 tis. t v roce 2022). Produkce ovoce (včetně domácností) 278,1 tis. t byla proti loňskému roku nižší (337,3 tis. t v roce 2022).

Na 16,3 tis. ha **plodících vinic** se při hektarovém výnosu 4,73 t (5,59 t v roce 2022) sklidilo 77,0 tis. t hroznů, tj. o 14,8 tis. t méně než v roce 2022. Produkce **chmele** ve výši 6 997 t se proti roku 2022 zvýšila o 2 545 t (tj. o 57,2 %). Výnos chmele z jednoho hektaru 1,44 t je také vyšší, a to o 0,54 t než v roce minulém.

Zdroj: ČSÚ.

Tabulka 3 – Některé ukazatele živočišné produkce v letech 2021 až 2023

Ukazatel	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Stavy skotu celkem – Soupis k 31. 12. (tis. ks)	1 359	1 391	1 370	98,5
z toho: do 6 měsíců (tis. ks)	196	192	196	102,1
nad 6 měsíců až do 12 měsíců (tis. ks)	212	215	212	98,6
nad 1 rok až do 2 let (tis. ks)	296	314	304	96,8
z toho: býci (vč. volů) (tis. ks)	92	106	93	87,7
jalovice celkem (tis. ks)	204	209	211	101,0
nad 2 roky (tis. ks)	655	669	658	98,4
z toho: býci (vč. volů) (tis. ks)	17	21	21	100,0
jalovice celkem (tis. ks)	64	69	68	98,6
krávy dojené (tis. ks)	362	357	358	100,3
krávy ostatní (tis. ks)	212	223	211	94,6
Průměrné stavy dojnic (tis. ks) [2)]	361,5	357,9	361,9 [1)]	101,1 [1)]
Užitkovost dojených krav – průměr (l/ks/rok)	8 915,7	9 084,3	9 351,8 [1)]	102,9 [1)]
Produkce mléka celkem (mil. l)	3 222,9	3 251,4	3 383,9 [1)]	104,1 [1)]
Celkový prodej mléka (mil. l)	3 125,8	3 160,9	3 287,5 [1)]	104,0 [1)]
z toho: Dodávky mléka do mlékáren (mil. l)	2 645,0	2 665,8	2 694,7 [1)]	101,1 [1)]
Domácí spotřeba mléka (mil. l)	2 393,0	2 332,2	2 359,2 [1)]	101,2 [1)]
Vývoz mléka (mil. l)	1 352,0	1 441,8	1 515,8 [1)]	105,1 [1)]
Dovoz mléka (mil. l)	1 111,9	1 094,6	1 176,5 [1)]	107,5 [1)]
CZV za mléko – I. a vyšší třídy (Kč/1000 l)	9 040,0	11 400,0	10 970 [1)]	96,2 [1)]
Soběstačnost ČR – mléko (%)	134,7	139,4	143,4 [1)]	102,9 [1)]
Porážky skotu celkem (tis. ks)	235	223	228	102,2
z toho: Býci (tis. ks)	100	90	88	97,8
Krávy (tis. ks)	100	99	105	106,1
Jalovice (tis. ks)	26	25	26	104,00
Telata (tis. ks)	6	5	5	100,0
Průměrná živá hmotnost poráženého skotu (kg živ. hm.)	577,3	576,8	577,5	100,1
Produkce hovězího masa celkem (tis. t živ. hm.)	164,8	170,2	170,4 [1)]	100,1 [1)]
Domácí spotřeba hovězího masa (tis. t živ. hm.)	135,3	134,0	129,2 [1)]	96,4 [1)]
Vývoz hovězího masa (tis. t živ. hm.)	110,9	115,5	125,9 [1)]	109,0 [1)]
Dovoz hovězího masa (tis. t živ. hm.)	82,1	79,9	84,3 [1)]	105,5 [1)]
Soběstačnost ČR – hovězí maso (%)	121,6	127,0	131,9 [1)]	103,9 [1)]
Stavy prasat celkem – Soupis k 31. 12. (tis. ks)	1 493	1 329	1 362	102,5
z toho: Prasnice celkem – Soupis k 31. 12. (tis. ks)	87	77	79	102,6
Prasničky celkem – Soupis k 31. 12. (tis. ks)	39	40	41	102,5
Selata – Soupis k 31. 12. (tis. ks)	468	417	377	90,3
Prasata na výkrm (vč. vyřaz. kanců a prasnic) – Soupis k 31. 12. (tis. ks)	568	500	533	106,5
Opraseno prasnic a prasniček (tis. ks)	239	214	209	97,5
Narozeno selat (tis. ks)	3 323	3 018	3 010	99,7
Počet odchovaných selat (tis. ks)	2 967	2 703	2 665	98,6
Počet odchovaných selat na prasnici	28,8	29,2	29,5	100,9
Produkce vepřového masa (tis. t živ. hm.)	299,3	282,1	263,0	93,2
Porážky jatečných prasat bez prasnic a kanců – (tis. ks)	2 349	2 246	2 147	95,6

Ukazatel	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Průměr. porážková hmotnost prasat bez prasnic a kanců (kg živ. hm.)	118	118,3	117,9	99,7
Domácí spotřeba vepřového masa (tis. t živ. hm.)	583,1	588,4	567,6	96,5
Vývoz vepřového masa (tis. t živ. hm.)	92	83,2	70,2	84,4
Dovoz vepřového masa (tis. t živ. hm.)	377,7	388,3	374,8	96,5
Soběstačnost ČR – vepřové maso (%)	51,3	47,9	46,3	96,7
Stavy drůbeže celkem (bez hobby aktivit) ke konci daného roku (tis. ks)	–	23 764	21 957	92,4
z toho: kur domácí ke konci daného roku (tis. ks)	–	22 955	20 955	–
Nosnice ke konci daného roku (tis. ks)	–	4 776	4 892	102,4
Kuřata na výkrm ke konci daného roku (tis. ks)	–	12 451	11 538	–
Produkce drůbežího masa celkem (tis. t živ. hm.)	279,8	268,5	265,1	98,73
Domácí spotřeba drůbežího masa (tis. t živ. hm.)	411,8	396,3	413,2	104,26
Vývoz drůbežího masa (tis. t živ. hm.)	29,9	37,3	32,6	87,40
Dovoz drůbežího masa (tis. t živ. hm.)	160,2	164,0	179,5	109,48
Soběstačnost ČR – drůbeží maso (%)	67,95	67,7	64,2	94,83
Stavy slepic – po dopočtu domácích hospodářství (tis. ks)	9 588,7	8 835,1	8 466,1	95,82
Produkce vajec – včetně samozásobení (mil. ks)	2 460	2 224	2 158	97,03
Průměrná roční snáška vajec (ks/slepice)	312	307	315	102,61
Domácí spotřeba vajec (mil. ks)	2 859,0	2 516,5	2 589,4	102,90
Vývoz vajec (mil. ks)	259,3	385,8	388,4	100,67
Dovoz vajec (mil. ks)	658,3	678,1	819,8	120,9
Soběstačnost ČR – vejce (%)	86,1	88,4	83,3	94,23
Stavy ovcí celkem – Soupis k 1. 4. (tis. ks)	183,1	174,1	179,1	102,87
Stavy koz celkem – Soupis k 1. 4. (tis. ks)	25,4	24,6	28,7	116,67
Produkce skopového a kozího masa (t živ. hm.)	6 932	5 927	6 108	103,1
Domácí spotřeba skopového a kozího masa (t živ. hm.)	7 078	6 087	6 239	102,5
Vývoz skopového a kozího masa (t živ. hm.)	704	1 000	1 152	115,2
Dovoz skopového a kozího masa (t živ. hm.)	783	1 152	1 283	111,3
Soběstačnost ČR – skopové a kozí maso (%)	98,9	97,5	97,9	100,4

Zdroj: ČSÚ – Soupis hospodářských zvířat k 1. 4. daného roku, prasata k 31. 12. daného roku, výsledky statistického zjišťování MZe, situační a výhledové zprávy MZe, Svaz chovatelů ovcí a koz.
Pozn.: [1] Předběžný údaj. [2] Vypočteno z počtu krmných dnů dojených krav.

K 31. 12. 2023 bylo v České republice (ČR) dle údajů ČSÚ chováno celkem 1 369 593 ks skotu, což je o 1,5 % (-20 899 ks) méně, než bylo chováno k 31. 12. 2022. Po dvou letech tak došlo k poklesu stavů, kde k 31.12. 2022 došlo k meziročnímu nárůstu stavů skotu o 2,3 % (31 076 ks).

K 31. 12. 2023 bylo v ČR chováno celkem 568 472 ks krav. Kategorie dojených krav si téměř zachovala počty roku předchozího, kdy došlo k mírnému navýšení na 357 663 ks, tj. o 0,3 % (1 010 ks). U krav chovaných v systému chovu bez tržní produkce mléka došlo naopak k meziročnímu poklesu, a to o 11 687 ks na 210 809 ks, tj. o 5,3 %.

U průměrné roční užitkovosti byl zaznamenán růst, a to o 2,9 % (+267,5 l/ks).

Dle finálních výsledků dosáhla v roce 2022 výroba hovězího masa 170,2 tis. t v živé hmotnosti zvířat. V porovnání s rokem 2021 došlo k meziročnímu nárůstu výroby o 3,3 %, tj. nárůst o 5,4 tis. t v živé hmotnosti. V roce 2023 pak došlo podle předběžných výsledků k nepatrnému navýšení na 170,4 tis. t v živé hmotnosti, což je 0,1% meziroční nárůst.

Podle údajů ČSÚ byl k 31. 12. 2023 stav prasat ve srovnání s rokem 2022 vyšší, k nárůstu došlo i u počtu prasnic. Počet prasat celkem činil 1 362 tis. ks (meziroční nárůst o 2,5 %), početní stavy prasnic vzrostly o 2 tis. ks (o 2,6 %) na 79 tis. ks.

V roce 2023 bylo do ČR dovezeno 285 tis. t vepřového masa, což je ve srovnání s rokem 2022 o 9,3 tis. t méně. Od roku 2019 každoročně vzrůstá objem vývozu této komodity. Export vepřového masa z ČR v roce 2022 v porovnání s rokem 2021 stagnoval. V roce je zaznamenán pokles vývozu vepřového masa.

V produkci vepřového masa je Česká republika dlouhodobě nesoběstačná. Přestože ještě v roce 2000 byla Česká republika v produkci této komodity soběstačná, za uplynulé dvacetileté

období tento ukazatel významně poklesl. V roce 2021 prakticky až na poloviční úroveň (51,3 %). V roce 2023 je soběstačnost ve vepřovém mase pouhých 46,3 %.

Stavy drůbeže se ke konci roku 2023 dle ČSÚ meziročně snížily o 7,6 %. K výraznému snížení stavů došlo ve srovnání s rokem 2022 zejména v kategorii kuřata na chov, a to o 37,9 % a také u kuřat na výkrm (7,3 %). Naopak k nejvyššímu početnímu zvýšení došlo v kategorii krůty (40,3 %) a husy (19,7 %).

Z celkového množství drůbeže v zemědělském sektoru, uveřejněného ČSÚ ke konci roku 2023 bylo v ČR ke konci roku 2023 chováno 4 892 tis. ks nosnic. Meziroční zvýšení 2023/2022 stavu nosnic ke konci roku 2023 činilo 2,4 % (+116 tis. ks).

Poptávka po konzumních vejcích se v tuzemsku doplnila dovozem konzumních vajec, vč. vaječných hmot. Dovoz v roce 2023 činil 819,8 mil. ks a oproti roku 2022 se zvýšil (+20,9 %, tj. +141,7 mil. ks). Vývoz konzumních vajec v roce 2023 oproti roku 2022 (385,8 mil. ks) stagnoval (+0,7 %) a činil 388,4 mil. ks. Míra soběstačnosti se v meziročním srovnání snížila a v roce 2023 činila 83,3 %.

K 31. 12. 2023 bylo v České republice chováno 179 158 ks ovcí a 28 757 ks koz. V roce 2023 se změnil zdroj zjišťování počtu stavů ovcí a koz, kde dochází k publikaci dat z Integrovaného zemědělského registru. Do roku 2023 byly také stavy zjišťovány vždy k 1. 4. daného roku, nově se u všech hospodářských zvířat uvádějí data k 31. 12. daného roku. U ovcí a koz nejsou k dispozici data k 31. 12. minulých let.

V roce 2023 (k 31. 12.) došlo ke zvýšení počtu ovcí oproti roku 2022 (k 1. 4.) o 2,8 % (+4 962 ks). Počet bahnic, jehnic a beranů není za rok 2023 znám. V porovnání s rokem 2022 (k 1. 4.) došlo ke zvýšení počtů i u koz, kde se jejich stav zvýšil o 4 150 ks (o 16,9 %). Meziroční srovnání za stejné období bude známo, vzhledem ke změně zdroje a datu statistického zjišťování až v roce 2025.

Skopové maso je stále pouze doplňkovým druhem masa na tuzemském trhu. Produkce skopového masa v roce 2023 však meziročně stoupla o 2,9 % na 2,81 tis. t j. hm. U soběstačnosti nedošlo k výraznému výkyvu a v roce 2023 stoupla o 0,4 % na 97,9 %.

Souhrnný zemědělský účet (SZÚ)

Semidefinitivní výsledky za rok 2022 a předběžné výsledky za rok 2023

Tabulka 4 – SZÚ – výsledky účtu výroby (v mil. Kč)

Kód	Ukazatel	V běžných cenách		Index 2023/2022
		2022	2023	
1	**OBILOVINY (včetně osiva)**	**55 339,4**	**39 374,5**	**71,2**
1.1	Pšenice a špalda	34 714,4	25 215,2	72,6
1.2	Žito a sourež	883,0	610,1	69,1
1.3	Ječmen	12 716,1	9 299,6	73,1
1.4	Oves a letní obilné směsky	1 006,8	681,0	67,6
1.5	Kukuřice na zrno	4 737,2	2 649,7	55,9
1.7	Ostatní obiloviny	1 282,0	918,9	71,7
2	**TECHNICKÉ PLODINY**	**25 728,0**	**23 000,1**	**89,4**
2.1	Olejnatá semena a olejnaté plody (včetně osiva)	19 946,2	16 646,6	83,5
2.2	Luskoviny (včetně osiva)	1 099,5	854,7	77,7
2.4	Cukrovka	3 400,1	3 567,6	104,9
2.5	Ostatní technické plodiny	1 282,1	1 931,2	150,6
3	**PÍCNINY**	**15 789,9**	**13 569,9**	**85,9**
4	**ZELENINA A ZAHRADNICKÉ PRODUKTY**	**9 799,2**	**11 330,2**	**115,6**
4.1	Čerstvá zelenina	4 901,6	6 402,1	130,6
4.2	Sazenice a květiny	4 897,6	4 928,1	100,6
5	**BRAMBORY (včetně sadby)**	**3 286,9**	**4 111,0**	**125,1**
6	**OVOCE**	**1 662,9**	**1 468,1**	**88,3**
6.1	Čerstvé ovoce	1 662,9	1 468,1	88,3
7	**VÍNO** [1)]	**1 180,3**	**882,3**	**74,8**
9	**OSTATNÍ ROSTLINNÉ PRODUKTY**	**1 322,1**	**1 184,6**	**89,6**
10	**ROSTLINNÁ PRODUKCE (01 AŽ 09)**	**114 108,7**	**94 920,7**	**83,2**
11	**ZVÍŘATA**	**25 705,6**	**28 329,4**	**110,2**
11.1	Skot	8 742,3	9 333,1	106,8

Kód	Ukazatel	V běžných cenách		Index 2023/2022
		2022	2023	
11.2	Prasata	8 932,6	10 290,0	115,2
11.4	Ovce a kozy	302,8	360,9	119,2
11.5	Drůbež	7 706,1	8 323,7	108,0
12	**ŽIVOČIŠNÉ PRODUKTY**	**40 355,5**	**42 301,0**	**104,8**
12.1.	Mléko	36 705,4	37 803,3	103,0
12.2.	Vejce	3 567,0	4 432,9	124,3
13	**ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE (11 + 12)**	**66 061,1**	**70 630,4**	**106,9**
15	**PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH SLUŽEB**	**5 697,7**	**5 589,6**	**98,1**
17	**NEZEMĚDĚLSKÉ VEDLEJŠÍ ČINNOSTI (NEODDĚLITELNÉ)**	**5 989,4**	**5 758,7**	**96,1**
17.1.	Zpracování zemědělských produktů	2 708,3	2 456,2	90,7
17.2.	Ostatní neoddělitelné vedlejší činnosti (výrobky a služby)	3 281,1	3 302,6	100,7
18	**PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ (10 + 13 + 15 + 17)**	**191 857,0**	**176 899,4**	**92,2**
19	**MEZISPOTŘEBA CELKEM**	**127 810,3**	**120 264,9**	**94,1**
19.1	Osivo a sadba	5 499,3	5 962,2	108,4
19.2	Energie; maziva	21 130,3	19 633,4	92,9
19.3	Hnojiva a prostředky zlepšující půdu	12 496,4	10 727,2	85,8
19.4	Prostředky na ochranu rostlin a pesticidy	6 861,7	8 803,3	128,3
19.5	Veterinární náklady	4 649,1	4 888,0	105,1
19.6	Krmiva	43 834,6	39 780,7	90,8
19.7	Údržba strojů a zařízení	7 824,5	6 963,8	89,0
19.8	Údržba budov	6 260,7	5 572,0	89,0
19.9	Zemědělské služby	5 697,7	5 589,6	98,1
19.10	Finanční zprostředkovatelské služby nepřímo měřené (FISIM)	1 635,0	1 735,0	106,1
19.11	Ostatní výrobky a služby	11 921,0	10 609,7	89,0
20	**HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (18 - 19)**	**64 046,7**	**56 634,5**	**88,4**
21	**SPOTŘEBA FIXNÍHO KAPITÁLU**	**25 227,9**	**25 227,9**	**100,0**
22	**ČISTÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (20 - 21)**	**38 818,8**	**31 406,6**	**80,9**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: [1] Vinné hrozny určené k výrobě vína.

Tabulka 5 – SZÚ – výsledky účtu tvorby důchodu (v mil. Kč)

Kód	Ukazatel	V běžných cenách		Index 2023/2022
		2022	2023	
23	NÁHRADY ZAMĚSTNANCŮM	36 758,3	38 265,4	104,1
24	OSTATNÍ DANĚ Z VÝROBY	1 043,3	882,5	84,6
25	OSTATNÍ DOTACE NA VÝROBU	35 565,9	32 907,6	92,5
26	DŮCHOD Z FAKTORŮ (22 - 24 + 25)	73 341,4	63 431,7	86,5
27	**ČISTÝ PROVOZNÍ PŘEBYTEK/SMÍŠENÝ DŮCHOD (22 - 23 - 24 + 25)**	**36 583,2**	**25 166,4**	**68,8**

Zdroj: ČSÚ.

Tabulka 6 – SZÚ – výsledky účtu podnikatelského důchodu (v mil. Kč)

Kód	Ukazatel	V běžných cenách		Index 2023/2022
		2022	2023	
28	PŘEDEPSANÉ PACHTOVNÉ A OSTATNÍ NÁJEMNÉ Z NEMOVITOSTÍ	9 841,1	10 096,9	102,6
29	NÁKLADOVÉ ÚROKY	1 911,7	1 824,7	95,4
30	VÝNOSOVÉ ÚROKY	752,3	765,3	101,7
31	**PODNIKATELSKÝ DŮCHOD (27 - 28 - 29 + 30)**	**25 582,7**	**14 010,1**	**54,8**

Zdroj: ČSÚ.

Komentář k předběžným výsledkům SZÚ 2023

Odhadovaný ekonomický výsledek českého zemědělství za rok 2023 dosáhl 14 010,1 mil. Kč, meziročně poklesl o 45,2 %. Jedná se o nejnižší hodnotu podnikatelského důchodu od roku 2011.

Produkce zemědělského odvětví v základních běžných cenách dosáhla dle předběžných výsledků roku 2023 hodnoty 176 899,4 mil. Kč, z toho rostlinná produkce činila 94 920,7 mil. Kč, živočišná produkce 70 630,4 mil. Kč, produkce zemědělských služeb 5 589,6 mil. Kč a neoddělitelné nezemědělské vedlejší činnosti 5 758,7 mil. Kč.

Hodnota rostlinné produkce se meziročně snížila o 16,8 %. Pokles byl způsoben především nižšími cenami obilovin a technických plodin. Oproti předchozímu roku došlo ke snížení ceny u pšenice (-31,3 %), žita (-31,5 %), ječmene (-22,4 %), kukuřice na zrno (-29,7 %), řepky (-29,6 %) a luskovin (-11,3 %).

Hodnota živočišné produkce zaznamenala proti roku 2022 zvýšení o 6,9 %. Nárůst byl způsoben vyššími cenami většiny živočišných komodit: skotu (+2,7 %), prasat (+23,7 %), drůbeže (+7,9 %), mléka (+0,5 %) a vajec (+28,6 %). Produkce se meziročně zvýšila u skotu o 6,8 %, u prasat o 15,2 % a u drůbeže o 8,0 %. U produkce živočišných výrobků došlo ke zvýšení o 4,8 %, zvýšila se produkce vajec (+24,3 %) a mléka (+3,0 %).

V produkci zemědělského odvětví v základních běžných cenách v roce 2023 převažoval podíl rostlinné produkce (53,7 %) nad produkcí živočišnou (39,9 %). Zemědělská práce prováděná dodavatelsky, tj. produkce zemědělských služeb, tvořila 3,2 % a nezemědělské vedlejší činnosti účetně neoddělitelné, do kterých je zahrnuta i produkce energie z obnovitelných zdrojů, se na produkci podílely 3,3 %.

Na hodnotě rostlinné produkce byly největší měrou zastoupeny obiloviny (41,5 %), technické plodiny (24,2 %) a pícniny (14,3 %); v produkci živočišné převládala produkce mléka (53,5 %), chov jatečných prasat (14,6 %), chov jatečného skotu (13,2 %) a chov drůbeže (11,8 %).

Součástí hodnoty produkce jsou dotace na chmel, brambory, skot, ovce a kozy a mléko. Celkový objem dotací na výrobky se meziročně snížil o 6,2 %. Poklesly dotace na mléko (-31,7 %), ale naopak došlo k nárůstu dotací na skot (+52,2 %).

Hodnota mezispotřeby meziročně poklesla o 5,9 % na hodnotu 120 264,9 mil. Kč. Její podíl na produkci zemědělského odvětví (bez dotací na výrobky) představoval 68,9 %. Mezispotřebu z největší části tvořila krmiva (33,1 %) a spotřeba energií a maziv (16,3 %). Hrubá přidaná hodnota dosáhla hodnoty 56 634,5 mil. Kč, což představuje meziroční snížení o 11,6 %.

Ve stálých cenách roku 2000 dosáhla produkce zemědělského odvětví v roce 2023 hodnoty 112 006,0 mil. Kč, proti předchozímu roku poklesla o 0,9 %. V rostlinné produkci došlo v meziročním porovnání k poklesu o 1,5 % na 58 230,9 mil. Kč. Hodnota produkce živočišné se zvýšila o 0,5 % na částku 48 249,3 mil. Kč. Hodnota produkce ve stálých cenách je přímo ovlivněna objemem výroby.

Odhadovaný objem vyplacených ostatních dotací na výrobu dosáhl v roce 2023 výše 32 907,6 mil. Kč, meziroční pokles činil 7,5 %.

Oproti roku 2022 byly vyšší náhrady zaměstnancům (+4,1 %), přičemž odhadovaný počet pracovníků přepočtený na plný pracovní úvazek se meziročně nezměnil.

Vývoj na vnitřním agrárním trhu

Vývoj cen zemědělských výrobců

Ceny zemědělských výrobců byly v průměru za celý rok 2023 v porovnání s rokem 2022 nižší o 6,0 % (v roce 2022 v porovnání s předchozím rokem byly vyšší o 31,5 %). Ceny rostlinných výrobků se snížily o 13,7 %, ceny živočišných výrobků naopak o 7,0 % vzrostly.

Snížení cen rostlinných výrobků v průběhu roku 2023 ovlivnil především meziroční pokles cen obilovin o 20,4 % (pšenice potravinářská o 23,4 %, pšenice krmná o 24,7 %, žito potravinářské o 15,0 %) a olejnin o 28,8 % (semeno řepky olejné o 30,5 %). Ceny čerstvé zeleniny vykázaly zvýšení o 19,0 %, ceny ovoce byly vyšší o 10,4 %. Ke zvýšení cen došlo i u brambor, a to o 39,4 % (brambory pozdní konzumní dokonce o 46,4 %).

V živočišné výrobě, ve srovnání s předchozím rokem, vzrostly ceny prasat jatečných v živém o 24,9 %, ceny všech druhů jatečného skotu o 2,7 % a ceny drůbeže o 8,8 %. Ke zvýšení cen došlo rovněž u mléka (o 0,5 %) a u vajec (o 28,6 %).

Při porovnání cen k průměrným cenám roku 2020, došlo v roce 2023 k vzestupu cen zemědělských výrobců o 33,4 %, z toho v rostlinné výrobě se ceny zvýšily o 32,9 %, v živočišné o 33,8 %.

V rostlinné výrobě došlo v roce 2023 k meziročnímu snížení cen obilovin, především se jednalo o ceny pšenice potravinářské o 1 780 Kč/t a pšenice krmné o 1 741 Kč/t. Průměrné ceny semene řepky olejné se v porovnání s rokem 2022 snížily o 5 228 Kč/t. Naopak se zvýšily ceny pozdních konzumních brambor o 3 024 Kč/t.

V živočišné výrobě bylo vykázáno zvýšení cen u býků jatečných v živém o 1 533 Kč/t, u jalovic jatečných v živém o 1 616 Kč/t, u telat jatečných v živém o 4 670 Kč/t, u prasat jatečných v živém o 8 222 Kč/t a u kuřat jatečných třídy I. o 2 588 Kč/t. Ceny mléka tř. j. Q se proti roku 2022 zvýšily o 53 Kč/tis. l.

Tabulka 7 – Ceny zemědělských výrobců vybraných zemědělských komodit – indexy 2023/2022 (v %) [1)]

Název	2022	2023				
	průměr od počátku roku	Průměr				
		od počátku roku	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí
ZEMĚDĚLSKÁ VÝROBA VČETNĚ RYB	**131,5**	**94,0**	**119,4**	**91,9**	**85,3**	**85,5**
ROSTLINNÁ VÝROBA	**136,0**	**86,3**	**109,8**	**79,2**	**77,5**	**83,5**
Obiloviny	**148,8**	**79,6**	**116,3**	**77,7**	**67,6**	**64,0**
Pšenice potravinářská	151,4	76,6	111,4	71,9	65,2	64,5
Pšenice krmná	149,9	75,3	116,9	72,2	62,9	58,1
Žito potravinářské	167,8	85,0	137,5	87,2	71,0	60,8
Ječmen sladovnický	145,1	97,6	122,9	106,7	84,9	81,0
Oves krmný	141,3	98,3	122,3	104,1	89,2	82,2
Kukuřice krmná (na zrno)	138,8	86,4	124,6	90,9	73,8	65,1
Olejniny	**140,3**	**71,2**	**91,4**	**64,9**	**64,6**	**65,8**
Semeno řepky olejné	142,4	69,5	90,7	63,2	62,4	63,7
Luskoviny	**137,7**	**88,2**	**118,8**	**94,8**	**76,1**	**67,2**
Hrách krmný	137,7	88,2	118,8	94,8	76,1	67,2
Cukrová řepa	**99,9**	**112,9**	**101,3**	[2)]	[2)]	**114,8**
Cukrovka technická	99,9	112,9	101,3	[2)]	[2)]	114,8
Ostatní průmyslové plodiny	**110,9**	**104,1**		[2)]	**105,4**	**103,2**
Chmel sušený	110,9	104,1	[2)]	[2)]	105,4	103,2
Čerstvá zelenina	**112,3**	**119,0**	**150,4**	**147,6**	**116,7**	**105,4**
Ostatní čerstvá zelenina	**111,8**	**125,0**	**150,4**	**147,6**	**129,6**	**106,2**
Zelí bílé hlávkové	150,3	85,8	114,5	2)	92,5	78,8
Mrkev bez natě	103,6	127,6	176,9	2)	135,3	94,0
Cibule kuchyňská	120,5	155,8	166,9	182,2	173,0	127,8
Brambory (včetně sadby)	**128,5**	**139,4**	**137,3**	**129,0**	**153,9**	**134,7**
Brambory pozdní konzumní	138,9	146,4	145,2	150,9	159,0	137,5
Brambory průmyslové	108,3	137,8	137,1	2)	155,9	130,7
Ovoce	**97,1**	**110,4**	**91,3**	**94,1**	**110,0**	**132,8**
Konzumní jablka	90,2	112,8	96,4	92,2	112,2	124,6
Třešně	91,6	136,4	[2)]	[2)]	136,4	[2)]
Čerstvé vinné hrozny	96,9	86,0	[2)]	[2)]	78,0	89,4
ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA	**124,4**	**107,0**	**134,8**	**112,4**	**97,8**	**89,1**
Hospodářská zvířata	**122,5**	**112,6**	**132,2**	**114,2**	**108,5**	**100,1**
Býci jateční v živém	119,7	102,7	112,7	101,0	99,4	98,8
Jalovice jatečné v živém	125,3	103,6	118,2	102,3	98,5	97,8
Krávy jatečné v živém	129,5	101,1	118,6	98,0	96,8	93,8
Telata jatečná v živém	122,4	109,5	125,6	116,1	102,1	99,0
Prasata jatečná v živém	124,6	124,9	151,3	124,1	124,0	108,6
Kuřata jatečná v živém, I. třída jakosti	118,1	109,5	129,3	117,6	101,7	94,5
Krůty brojlerové v živém	127,7	103,1	136,3	113,1	94,9	79,6

Název	2022	2023				
	průměr od počátku roku	Průměr				
		od počátku roku	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí
Živočišné výrobky	**125,7**	**103,3**	**136,5**	**111,3**	**90,6**	**82,2**
Mléko kravské, třída jakosti Q.	125,4	100,5	131,6	107,8	87,7	81,3
Vejce slepičí konzumní tříděná	128,2	128,6	182,9	142,1	119,0	89,2
Ryby	**120,8**	**112,8**	**120,6**	**114,5**	**112,1**	**105,4**
Kapr tř. I. v živém	121,8	113,3	121,6	114,9	112,4	105,5
Pstruh v živém	109,3	107,2	108,1	108,0	108,9	103,7

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: [1] Stejné období předchozího roku = 100. [2] Údaje nejsou k dispozici.

Vývoj cen vstupů do zemědělství

Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství (index cen vstupů do zemědělství) se v roce 2023 meziročně zvýšil o 0,9 %. Ceny výrobků a služeb běžně spotřebovávaných v zemědělství se snížily o 0,6 %, ceny výrobků a služeb přispívajících do zemědělských investic stouply o 9,4 %.

Tabulka 8 – Ceny vstupů do zemědělství – indexy 2023/2022 (v %) [1]

Název	Rok 2023 (rok váhového schématu 2015)				
	čtvrtletí				Průměr od počátku
	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí	
Vstupy do zemědělství celkem	**113,5**	**100,4**	**95,1**	**95,8**	**100,9**
Celkem výrobky a služby běžně spotř. v zeměd.	**114,0**	**99,0**	**92,7**	**93,5**	**99,4**
Osiva a sadba	**124,0**	**124,8**	**101,1**	**97,1**	**110,8**
z toho: Pšenice ozimá	139,2	139,4	84,9	82,1	106,9
Ječmen jarní	119,2	115,9	110,8	104,6	112,4
Kukuřice	114,4	116,0	116,0	107,2	113,3
Řepka ozimá	111,7	109,9	99,0	104,4	106,0
Energie a maziva	**103,3**	**85,8**	**91,5**	**96,3**	**93,9**
Paliva na topení	124,7	113,5	110,8	106,6	113,6
Motorová paliva	93,3	75,2	84,7	92,1	86,0
Elektřina	126,5	114,3	107,1	105,6	113,1
Umělá hnojiva, půdní zlepšovací prostředky	**120,0**	**82,8**	**57,8**	**57,4**	**77,5**
z toho: Jednoduchá hnojiva	120,8	81,7	56,4	56,3	76,8
Směsi hnojiv	115,1	92,5	57,3	61,4	78,7
Chemické prostředky, pesticidy	**122,6**	**126,9**	**125,2**	**146,4**	**130,4**
z toho: Fungicidy	110,1	131,4	131,4	131,4	126,1
Insekticidy	138,9	142,8	143,0	200,5	156,4
Herbicidy	111,9	113,6	109,7	107,9	110,7
Krmiva	**117,2**	**94,4**	**87,0**	**84,6**	**95,0**
Jednoduchá krmiva	110,0	79,2	76,7	84,4	86,7
Krmné směsi	120,4	101,8	91,6	84,7	98,6

Název	Rok 2023 (rok váhového schématu 2015)				
	čtvrtletí				Průměr od počátku
	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí	
Veterinární služby	**108,6**	**106,9**	**106,9**	**107,6**	**107,5**
Ostatní výdaje	**107,0**	**107,1**	**106,6**	**106,1**	**106,7**
z toho: Voda, její úprava a rozvod	116,3	116,3	116,3	116,3	116,3
Skladování a podpůrné služby v dopravě	103,6	103,6	103,9	103,6	103,6
Telekomunikační služby	100,9	101,2	101,0	100,5	100,9
Neživotní pojištění	102,3	102,9	101,6	101,8	102,1
Právní a účetnické služby	104,1	104,0	105,2	106,9	105,1
Služby pro zemědělství	**142,6**	**117,3**	**94,5**	**88,2**	**106,9**
Celkem výrobky a služby přisp. do zem. investic	**110,6**	**108,6**	**109,1**	**109,3**	**109,4**
Stroje a ostatní zařízení pro zemědělství	**111,2**	**109,6**	**111,2**	**112,2**	**111,0**
Budovy	**109,6**	**106,5**	**104,4**	**103,1**	**105,8**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: [1)] Stejné období předchozího roku = 100.

Agrární zahraniční obchod

V meziročním srovnání roku 2023 a 2022 vzrostl obrat agrárního zahraničního obchodu ČR (AZO) o 9 %. Rostl jak agrární vývoz, tak agrární dovoz, přičemž vývoz posílil o 11 % a hodnota dovozu vzrostla o 7 %. Trvale záporné saldo agrárního zahraničního obchodu ČR se zlepšilo o 19 % (ze 47,0 mld. Kč na 38,0 mld. Kč). Stupeň krytí dovozu vývozem se meziročně zvýšil o 3,5 % na 88,9 %.

Záporná bilance AZO ČR se zeměmi EU-27 se v roce 2023 meziročně výrazně zlepšila ze 17,5 mld. Kč na 6,9 mld. Kč (o 61 %). Naopak bilance se třetími zeměmi se meziročně mírně prohloubila z 28,5 mld. Kč na 30,0 mld. Kč (o 5 %).

K nejvýznamnějšímu meziročnímu zlepšení bilance AZO ČR došlo u přípravků k výživě zvířat, řepkového oleje a cukru, a to zejména v relaci obchodu uvnitř EU. Oproti tomu meziroční zhoršení salda agrárního zahraničního obchodu nastalo nejvíce u vepřového masa a řepkových semen (obojí o 3,7 mld. Kč) s tím, že zhoršení salda jde na vrub poklesu dovozů ze zemí EU, resp. vývozů do zemí EU.

V roce 2023 došlo ve dvou zemích, kde působí agrární diplomaté ČR[4], k meziročnímu nárůstu agrárního exportu ČR. Vývoz narostl o 19 % do Srbska (zvýšení exportu násadových vajec a sladu) a o 14 % do Číny (nárůst exportu potravinových přípravků a pektinů). Agrární export ČR meziročně poklesl o 32 % do Spojených států (zejména vzhledem ke snížení exportu potravinových přípravků, který v roce 2022 meziročně skokově vzrostl více než 27krát). O 18 % se snížil vývoz do Spojených arabských emirátů (pokles exportu sýrů a čokolády) a o 4 % poklesl vývoz do Japonska (zejména vzhledem ke snížení exportu cigaret a výživy pro psy a kočky).

Tabulka 9 – Vývoj AZO ČR v letech 2018 až 2023 (v mld. Kč)

Ukazatel	Obrat AZO	Agrární vývoz	Agrární dovoz	Saldo AZO	Stupeň krytí dovozu vývozem (%)	Podíl salda na vývozu (%)	Podíl obratu AZO na obratu celk. ZO (%)	Podíl agrár. vývozu na celk. vývozu (%)	Podíl agrár. dovozu na celk. dovozu (%)
2018	414,3	186,3	228,0	-41,7	81,7	22,4	4,9	4,2	5,7
2019	443,5	198,0	245,5	-47,5	80,7	24,0	5,1	4,3	6,0
2020	465,4	214,5	250,9	-36,4	85,5	17,0	5,5	4,8	6,3
2021	497,1	226,8	270,3	-43,6	83,9	19,2	5,2	4,6	5,9
2022	596,5	274,7	321,7	-47,0	85,4	17,1	5,3	4,9	5,8
2023	649,6	305,8	343,8	-38,0	88,9	12,4	6,0	5,4	6,7

Zdroj: ČSÚ – Databáze pohybu zboží přes hranice, únor 2024.
Pozn.: Agrární zboží je vymezené kapitolami 01 až 24 celního sazebníku; Výpočty jsou provedeny z nezaokrouhlených dat.

[4] Čína, Spojené arabské emiráty, Srbsko, USA a Japonsko.

Teritoriální pohled

Agrární zboží směřovalo v roce 2023 opět zejména do Německa (27,6 %) a na Slovensko (19,5 %).V roce 2023 vzrostl podíl Německa o 3,1 p. b. a podíl Slovenska naopak poklesl o 0,5 p. b.Třetí nejvýznamnější vývozní destinací zůstalo Polsko (8,8 %). Dále následovaly Rakousko (5,8 %), Itálie (4,8 %) a Maďarsko (4,2 %). Hlavními odběrateli byly v rámci třetích zemí Spojené království (2,1 %), Ukrajina (0,8 %), Rusko a Egypt (shodně 0,7 %), Spojené státy a Turecko (shodně 0,5 %), Japonsko (0,4 %) a Švýcarsko, Srbsko, Norsko a Jižní Afrika, (shodně 0,3 %).

Český agrární dovoz pocházel v roce 2023 zejména z Německa a Polska, jejich podíly činily 19,6 % a 15,8 %. V meziročním porovnání v roce 2023 poklesl jak podíl Německa, tak i podíl Polska, shodně o 0,1 p. b. Dalšími významnými dovozci byly Nizozemsko (7,0 %), Slovensko (6,5 %), Španělsko a Itálie (shodně 6,2 %). Z třetích zemí byly hlavními dodavateli Čína (2,0 %), Ukrajina (1,9 %), Norsko (1,3 %), Spojené království (1,1 %), Turecko a Spojené státy (shodně 1,0 %) a Brazílie (0,8 %).

K nejvýraznějšímu meziročnímu zlepšení bilance českého AZO v teritoriálním pohledu došlo v obchodě s Německem (o 12,9 mld. Kč, zejména enormním nárůstem vývozu cigaret), Slovenskem (o 3,7 mld. Kč), Maďarskem (o 1,3 mld. Kč) a Spojeným královstvím (o 1,1 mld. Kč). Zhoršení bilance zaznamenal obchod zejména s Polskem (o 3,8 mld. Kč, především navýšením dovozu pekařského zboží a snížením vývozu pšenice), Španělskem (o 2,2 mld. Kč) a Rumunskem (o 2,1 mld. Kč).

Komoditní pohled

Nejvíce vyváženými českými agrárními položkami[5] byly v roce 2023 cigarety, přípravky k výživě zvířat, potravinové přípravky, pekařské zboží, pšenice a nezahuštěné mléko a smetana. Hlavními dováženými agrárními produkty do ČR byly vepřové maso, přípravky k výživě zvířat, pekařské zboží, potravinové přípravky, sýry a tvaroh a čokoláda. Detailnější údaje o nejvíce vyvážených a dovážených agrárních položkách ve sledovaném období uvádí tabulka.

Tabulka 10 – Přehled 10 nejvíce z ČR vyvážených a do ČR dovážených položek v roce 2023

Položka	Hodnota vývozu (mld. Kč)	Podíl na agrár. vývozu (%)	Změna proti roku 2022 (%)	Položka	Hodnota dovozu (mld. Kč)	Podíl na agrár. dovozu (%)	Změna proti roku 2022 (%)
Cigarety	29,4	10,1	89,0	**Vepřové maso**	22,2	6,8	21,4
Přípravky k výživě zvířat	25,6	8,8	24,0	**Přípravky k výživě zvířat**	16,4	5,0	23,8
Potravinové přípravky	16,5	5,6	9,9	**Pekařské zboží, pečivo, oplatky apod.**	15,8	4,8	20,3
Pekařské zboží, pečivo, oplatky apod.	16,4	5,6	21,0	**Potravinové přípravky**	13,9	4,2	6,3
Pšenice	15,7	5,4	-8,3	**Sýry a tvaroh**	12,8	3,9	-0,6
Mléko a smetana nezahuštěná neslazená	12,9	4,4	3,8	**Čokoláda a ostatní kakaové přípravky**	12,2	3,7	14,5
Sýry a tvaroh	9,9	3,4	16,6	**Výrobky obsahující tabák a nikotin (k vdechování bez spalování)**	8,8	2,7	37,6
Řepkový olej	8,7	3,0	5,5	**Drůbeží maso**	8,1	2,5	8,8
Čokoláda a ostatní kakaové přípravky	8,4	2,9	7,4	**Káva**	8,0	2,4	-0,2
Pivo	8,3	2,8	10,4	**Cigarety**	7,3	2,2	1,0

Zdroj: ČSÚ – Databáze pohybu zboží přes hranice, únor 2024.
Pozn.: Agrární zboží je vymezené kapitolami 01 až 24 celního sazebníku; hodnoty řazeny na základě HS 4. Výpočty jsou provedeny z nezaokrouhlených dat.

Údaje o zahraničním obchodu za rok 2023 zveřejnil Český statistický úřad 6. února 2024.Tato data jsou předběžná, ale za rok 2022 jsou již definitivní.

[5] Řazeno dle hodnoty vývozu ve finančním vyjádření, a to na základě 4-místných, ale i podrobnějších kódů celní nomenklatury.

Podpůrná a dotační politika Ministerstva zemědělství

Dotační programy podle § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů jsou prováděny a administrovány na základě následujících „Zásad" vydaných Ministerstvem zemědělství:

- Zásady, kterými se na základě § 1, § 2 a 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, stanovují podmínky pro poskytování dotací na udržování a využívání genetických zdrojů pro výživu a zemědělství pro rok 2023; Č. j.: MZE-12393/2023-13113;
- Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací v programu 129 660 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků pro rok 2023; Č. j.: MZE-56941/2022-13111;
- Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro roky 2022–2023 v programu 129 710 Centra odborné přípravy; Č. j.: MZE-276/2022-13133.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky svým usnesením č. 451 ze dne 30. listopadu 2022 schválila zemědělské dotační programy pro rok 2023 na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Dotační program 6. Podpora genetických zdrojů

Cílem dotace byla ochrana genetických zdrojů pro výživu a zemědělství. Tento program zahrnoval čtyři samostatné podprogramy: Podpora genetických zdrojů zvířat, Podpora genetických zdrojů rostlin, Podpora genetických zdrojů mikroorganismů a drobných živočichů hospodářského významu a Podpora na koordinaci Národního programu.

Tabulka 11 – Přehled finančních prostředků na rok 2023 – schválený rozpočet

Ukazatel	tis. Kč	Index 2023/2022
Podpůrný program 6. Genetické zdroje	86 000	1,09
Podpůrný program 129 660 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků	30 000	1,00
Podpůrný program 129 710 Centra odborné přípravy	35 000	0,50
Celkem	**151 000**	**0,84**

Zdroj: MZe.

Tabulka 12 – Přehled čerpání finančních prostředků na rok 2023 – prostředky k čerpání (v tis. Kč)

Ukazatel	Schválený rozpočet	Limit k čerpání [1)]	Index limitu 2023/2022
Podpůrný program 6. Genetické zdroje	86 000	86 000	**1,06**
Podpůrný program 129 660 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků	30 000	76 087	**0,91**
Podpůrný program 129 710 Centra odborné přípravy	35 000	74 720	**0,71**
Celkem	**151 000**	**236 807**	**0,88**

Zdroj: MZe.
Pozn.: [1)] Limit k čerpání (schválený rozpočet + použití nároků z nespotřebovaných výdajů).

Tabulka 13 – Přehled čerpání finančních prostředků na rok 2023 – prostředky k čerpání (v tis. Kč)

Ukazatel	Schválený rozpočet	Limit k čerpání [1)]	Čerpání limitu	% čerpání na limit
Podpůrný program 6. Genetické zdroje	86 000	86 000	86 000	100,00
Podpůrný program 129 660 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků	30 000	76 087	38 118	50,09
Podpůrný program 129 710 Centra odborné přípravy	35 000	74 720	61 739	82,62
Celkem	**151 000**	**236 807**	**185 857**	**78,48**

Zdroj: MZe.
Pozn.: [1)] Limit k čerpání (schválený rozpočet + použití nároků z nespotřebovaných výdajů).

Těmito národními programy plní MZe závazky vyplývající z mezinárodní Dohody o biologické rozmanitosti, která se stala součástí legislativy ČR jako sdělení MZV č. 134/1999 Sb. a Mezinárodní úmluvy o rostlinných genetických zdrojích pro výživu a zemědělství uzavřené mezi ČR ve FAO a Globálního plánu akcí pro živočišné genetické zdroje FAO. Zahrnuje veškeré subjekty zabývající se ochranou genetických zdrojů pro výživu a zemědělství. Příjemci podpory byly fyzické osoby, právnické osoby, univerzity, soukromé a veřejné výzkumné instituce. Přijato a schváleno bylo celkem 53 žádostí. V rámci programu bylo celkem vyplaceno 86 mil. Kč.

Dotační program 129 660 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků

Dotační program je vyhlašován jako „dvouletá výzva". Výzva byla vyhlášena jen v rámci 1 podprogramu, a to 129 662 Údržba a obnova stávajících kulturních prvků venkovské krajiny. Podprogram slouží na podporu údržby a obnovu stávajících památných staveb a objektů kulturně-historických hodnot v extravilánu i intravilánu obcí do 2 000 obyvatel nebo v obci od 2 001 do 5 000 obyvatel, přičemž předmět dotace se nachází v místní části obce do 500 obyvatel; předmět dotace musí být zpřístupněný veřejnosti a nesmí sloužit k podnikatelské činnosti. Jednalo se o objekty typu kaplička, křížová cesta, zvonička, boží muka, smírčí a jiné kříže, exteriérové sochy a sousoší, hřbitovy a hřbitovní zdi.

V roce 2023 bylo v programu 129 660 schváleno 175 žádostí o dotaci za celkem 37 198 tis. Kč, z toho bylo proplaceno 9 projektů v celkové částce 1 384 tis. Kč (ostatní projekty budou realizovány a proplaceny až v roce 2024). V roce 2023 probíhala také výplata dotací v rámci 205 žádostí přijatých v roce 2022, a to v celkové částce 36 734 tis. Kč. Celkově bylo v roce 2023 vyplaceno 38 118 tis. Kč na 214 žádostí.

Dotační program 129 710 Centra odborné přípravy

Účelem dotačního programu byla podpora na pořízení moderních učebních pomůcek, která zabezpečí zvýšení kvality odborného vzdělávání žáků a studentů středních a vyšších odborných škol ve skupinách oborů vzdělání 41 – zemědělství a lesnictví, 43 – veterinářství a veterinární prevence, a 29 – potravinářství a potravinářská chemie. V roce 2023 bylo schváleno všech 42 přijatých žádostí a všechny žádosti byly proplaceny v celkové výši 61 738 389 Kč.

Státní zemědělský intervenční fond

Základní informace o SZIF

Státní zemědělský intervenční fond (SZIF/Fond) byl zřízen zákonem č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je právnickou osobou se sídlem v Praze a náleží do působnosti Ministerstva zemědělství.

SZIF je tvořen centrálním pracovištěm a 7 regionálními odbory – Praha, České Budějovice, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Brno, Olomouc a Opava. Statutárním orgánem SZIF je generální ředitel. Činnost a hospodaření kontroluje Dozorčí rada.

V roce 2004 byla SZIF udělena akreditace jako platební agentuře pro provádění opatření Společné zemědělské politiky (SZP), financovaných ze záruční sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOZF). Dne 10. října 2007 udělilo Ministerstvo financí SZIF akreditaci jako platební agentuře pro provádění opatření Společné zemědělské politiky financovaných z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV). V souvislosti s novým programovým obdobím SZP 2014–2020 dne 9. září 2015 udělilo Ministerstvo financí dočasnou akreditaci SZIF a následně dne 21. července 2016 rozhodlo Ministerstvo financí o udělení akreditace Státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu jako platební agentuře pro provádění opatření Společné zemědělské politiky financovaných z EZZF a EZFRV podle čl. 7 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, v platném znění a čl. 1 prováděcího nařízení Komise (EU) č. 908/2014, v platném znění.

Návazně na udělenou akreditaci je SZIF každoročně podrobován certifikačnímu auditu, který je prováděn nezávislou organizací určenou Ministerstvem financí, v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, v platném znění, resp. navazujícím nařízením č. 2021/2116. Předmětem certifikačního auditu je mimo jiné ověření plnění akreditačních kritérií nebo ujištění o legalitě a správnosti uskutečněných operací, tj. že výdaje účtované fondům byly uskutečněny v souladu s předpisy Unie.

S účinností od 1. 1. 2023 Ministerstvo financí v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116 a nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/127 rozhodlo o dalším trvání akreditace udělené SZIF jako platební agentuře, a to pro výdaje na opatření společné zemědělské politiky financované z Evropského zemědělského záručního fondu a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a zároveň nestanovilo další akreditační kritéria nad rámec nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/127.

Předmět činnosti

Hlavním úkolem SZIF jako platební agentury je zprostředkování finanční podpory zemědělství z evropských a národních zdrojů. V rámci plnění závazků, vyplývajících ze Společné zemědělské politiky a v souladu s právními předpisy, právem Evropské unie a mezinárodními smlouvami zajišťuje zejména následující činnosti:

- rozhoduje o poskytnutí dotace a kontroluje plnění podmínek poskytnutí dotace, administruje a vyplácí přímé platby z Evropského zemědělského záručního fondu,
- administruje a vyplácí přímé platby z Evropského zemědělského záručního fondu
- provádí Program rozvoje venkova podle přímo použitelného předpisu EU upravujícího podpory pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova,
- provádí činnosti zprostředkujícího subjektu podle použitelných předpisů EU upravujících strukturální fondy nebo Evropský rybářský fond a Evropský námořní a rybářský fond,

- provádí intervenční nákupy zemědělských výrobků a potravin a zajišťuje skladování, případně zpracování takto nakoupených zemědělských výrobků a potravin,
- prodává nebo jiným způsobem převádí intervenčně nakoupené zemědělské výrobky a potraviny,
- provádí vládou schválené programy zaměřené na nepotravinářské využití a zpracování zemědělských výrobků,
- poskytuje subvence při vývozu zemědělských výrobků a potravin,
- rozhoduje o poskytnutí licence při dovozu a vývozu zemědělských výrobků a potravin a kontroluje plnění podmínek poskytnutí licence,
- provádí činnosti související se systémem záruk pro zemědělské výrobky a potraviny,
- provádí činnosti související se systémem schvalování, registrace, evidence nebo uznávání seskupení a organizací producentů zemědělských výrobků nebo potravin,
- vykonává dozor nad plněním povinností vyplývajících pro fyzické a právnické osoby z přímo použitelného předpisu EU,
- administruje a vyplácí zemědělské národní dotace, realizované podle zákona č. 252/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů,
- provádí podporu marketingu zemědělských výrobků a potravin.

Rozpočet a jeho změny

Rozpočet Státního zemědělského intervenčního fondu na rok 2023 schválila Poslanecká sněmovna parlamentu ČR dne 30. listopadu 2022 usnesením č. 450.

První změna rozpočtu

I. změna rozpočtu (rozpočtové opatření) SZIF na rok 2023 byla schválena Poradou vedení SZIF dne 25. dubna 2023, vzata na vědomí Dozorčí radou SZIF dne 18. května 2023 a schválena Ministerstvem zemědělství dne 2. června 2023.

Změny oproti rozpočtu SZIF na rok 2023 schválenému Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR představovaly celkové **zvýšení zdrojů a jejich užití o 15 284 076 tis. Kč**, z toho na Společnou zemědělskou politiku o 12 464 959 tis. Kč, zemědělské národní dotace o 2 463 311 tis. Kč, marketingovou podporu značek kvality o 75 211 tis. Kč a na správní výdaje o 280 595 tis. Kč. Uvedené zvýšení zdrojů a jejich užití nemělo dopad do státního rozpočtu.

Společná zemědělská politika

Zdroje

Po zpracování účetní závěrky za rok 2022 byl vykázán zůstatek finančních prostředků na účtech Společné zemědělské politiky ve výši 3 263 174 tis. Kč, o který se navýšil rozpočet v roce 2023:

Tabulka 14 – Zůstatky na účtech Společné zemědělské politiky k 31. 12. 2022

Přímé platby	– ČR část o	295 tis. Kč
	– EU část o	2 441 517 tis. Kč
Společná organizace trhu	– ČR část o	70 378 tis. Kč
	– EU část o	58 549 tis. Kč
Program rozvoje venkova	– ČR část o	201 654 tis. Kč
	– EU část o	490 781 tis. Kč

Zdroj: SZIF.

Dotace z nespotřebovaných výdajů MZe

Dopisem MZe ze dne 17. dubna 2023 pod č.j.: MZE-16055/2023-12131 byly SZIF sděleny dotace z nespotřebovaných výdajů MZe minulých let v celkové výši 9 073 755 tis. Kč, z toho na:

Tabulka 15 – Dotace z nespotřebovaných výdajů MZe minulých let

Přímé platby	– ČR část o	99 673 tis. Kč
	– EU část o	7 038 842 tis. Kč
Společnou organizaci trhů	– ČR část o	540 000 tis. Kč [1)]
Program rozvoje venkova	– ČR část o	403 373 tis. Kč
	– EU část o	991 867 tis. Kč

Zdroj: SZIF.
Pozn.: [1)] Finanční prostředky obdržené novelou zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2022 (zákon č. 344/2022 Sb.). Dle sdělení Ministerstva financí by měly být tyto prostředky použity podle § 47 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.

Tržby z prodeje

Rozpočet upraven vzhledem k neuskutečnění intervenčního nákupu v roce 2022 a nulovým počátečním zásobám másla, SOM a obilovin.

Užití zdrojů

Školní projekt – Mléko do škol, Ovoce a zelenina do škol

Podpora pro organizace producentů ovoce a zeleniny

Podpora soukromého skladování

Podpora na restrukturalizaci a přeměnu vinic a Podpora na investice v rámci SOT s vínem

Intervenční skladování

Rozpočet opatření upraven s ohledem na skutečné čerpání a výše celkových zdrojů SOT.

Programy propagace zemědělských produktů

Rozpočet upraven dle požadavků odborných útvarů SZIF na rok 2023.

Zlepšení výroby včel. produktů a jejich uvádění na trh / Podpory produktů včelařství

Rozpočet upraven dle požadavků odborných útvarů SZIF na rok 2023.

Splátka zápůjčky na intervenční nákupy

V roce 2022 nebyl intervenční nákup uskutečněn, dle této skutečnosti byla upravena výše splátky zápůjčky na intervenční nákupy.

Rezerva SOT

V rámci SOT – část EU došlo v návrhu I. změny rozpočtu (rozpočtové opatření) k vytvoření rezervy SOT, která zahrnuje nevyužité prostředky předchozích let, tj. zůstatek na účtech SOT z roku 2022 a nespotřebované výdaje MZe minulých let.

Zemědělské národní dotace

Zůstatek finančních prostředků u zemědělských národních dotací ve výši 1 619 593 tis. Kč byl převeden do roku 2023 primárně na výplatu dotačních titulů (žádostí) roku 2022, ale také na případné doplatky žádostí minulých let. Zároveň dochází k zapojení nároku z nespotřebovaných výdajů ve výši 804 718 tis. Kč, které budou také použity na dotační tituly minulých let. Dotace Ministerstva zemědělství na rok 2023 byla navýšena celkem o 39 000 tis. Kč, a to na základě schváleného pozměňovacího návrhu k návrhu státního rozpočtu České republiky na rok 2022. Tato informace byla správcem kapitoly sdělena dopisem pod č.j. MZE-16055/2023-12131.

Celkové navýšení **zdrojů** zemědělských národních dotací a **jejich užití** v rámci I. změny rozpočtu (rozpočtové opatření) bylo ve výši **2 463 311 tis. Kč**.

Marketingová podpora značek kvality

K 31. prosinci 2022 byl na účtech marketingu vykázán zůstatek finančních prostředků ve výši 75 211 tis. Kč, který byl převeden do roku 2023 na provádění marketingových činností. **Zdroje** na marketingovou podporu značek kvality a **jejich užití** byly o tuto částku navýšeny.

Správní výdaje

Zdroje správních výdajů SZIF na rok 2023 byly navýšeny o zůstatek na účtech správních výdajů z roku 2022 ve výši **249 845 tis. Kč**.

V rámci návrhu I. změny rozpočtu správních výdajů byla zpřesněna výše rozpočtu na Technickou pomoc PRV, dle plánů fakturace a podávání žádostí o platbu u projektu AMS. Dále došlo ke zpřesnění položek správních výdajů.

Druhá změna rozpočtu (rozpočtové opatření)

II. změna rozpočtu (rozpočtové opatření) SZIF na rok 2023 byla schválena Poradou vedení SZIF dne 12. září 2023, vzata na vědomí Dozorčí radou SZIF dne 27. září 2023 a schválena Ministerstvem zemědělství dne 26. října 2023.

Navrhované změny oproti I. změně rozpočtu (rozpočtové opatření) SZIF na rok 2023 představovaly celkové **zvýšení zdrojů a jejich užití o 3 035 119 tis. Kč**, z toho zvýšení o 3 049 619 tis. Kč v rámci Společné zemědělské politiky a snížení správních výdajů o 14 500 tis. Kč.

Společná zemědělská politika

Celkové zdroje a jejich užití na Společnou zemědělskou politiku byly navýšeny celkem **o 3 049 619 tis. Kč**, z toho 2 237 272 tis. Kč ze státního rozpočtu a 812 347 tis. Kč z rozpočtu EU.

Program rozvoje venkova 2014+ a Rozvoj venkova 2023+

V rámci návrhu II. změny rozpočtu (rozpočtové opatření) došlo k navýšení dotace **na Program rozvoje venkova 2014+ o 1 100 000 tis. Kč** ze státního rozpočtu, a zároveň k navýšení dotace **na Rozvoj venkova v rámci Strategického plánu SZP 2023+** celkem **o 1 846 154 tis. Kč**, z toho 1 200 000 tis. Kč ze státního rozpočtu a 646 154 tis. Kč z rozpočtu EU, a to na základě žádosti pod č.j. SZIF/2023/0579773 ze dne 24. srpna 2023.

Společná organizace trhů

Do rozpočtu SZIF bylo zapracováno také navýšení dotace **na opatření SOT – včely v rámci Strategického plánu 2023+** v celkové výši **6 544 tis. Kč**, z toho 3 272 tis. Kč ze státního rozpočtu i z rozpočtu EU, a to na základě žádosti pod č.j. SZIF/2023/0579491 ze dne 24. srpna 2023.

Zároveň došlo k zapojení prostředků **na mimořádná opatření SOT**, určených k podpoře vybraných zemědělských odvětví, primárně v souvislosti s růstem cen energií. Celková výše podpory činila **242 921 tis. Kč**, z toho 80 000 tis. Kč ze státního rozpočtu a 162 921 tis. Kč z rozpočtu EU, a to na základě sdělení správcem kapitoly.

Intervenční nákup

Z důvodů nerealizace intervenčního nákupu v roce 2023 byl snížen rozpočet na zápůjčku **o 146 000 tis. Kč**. Dosud načerpaná část zápůjčky ve výši 80 800 tis. Kč byla splacena Ministerstvu financí.

Správní výdaje

V rámci návrhu II. změny rozpočtu (rozpočtové opatření) správních výdajů byla snížena výše rozpočtu na technickou pomoc PRV 2014+, dle plánů fakturace a podávání žádostí o platbu u projektu AMS. Dále došlo ke zpřesnění položek správních výdajů.

Třetí změna rozpočtu (rozpočtové opatření)

III. změna rozpočtu (rozpočtové opatření) SZIF na rok 2023 byla projednána a schválena Poradou vedení SZIF dne 7. listopadu 2023, vzata na vědomí Dozorčí radou SZIF dne 30. listopadu 2023 a schválena Ministerstvem zemědělství dne 21. prosince 2023.

Navrhované změny oproti II. změně rozpočtu (rozpočtové opatření) SZIF na rok 2023 představovaly **snížení zdrojů a jejich užití o 62 000 tis. Kč** ze státního rozpočtu, z toho navýšení v části zemědělských národních dotací o 8 000 tis. Kč a snížení o celkem 70 000 tis. Kč v rámci marketingové podpory značek kvality (50 000 tis. Kč) a správních výdajů (20 000 tis. Kč).

Společná zemědělská politika

V rámci zajištění výplat Rozvoje venkova pod Strategickým plánem do konce roku 2023 a na základě dohody mezi MZe a SZIF, došlo k přesunu finančních prostředků ze starého programového období PRV 2014+ v celkové výši 650 000 tis. Kč, z toho 422 500 tis. Kč ze státního rozpočtu a 227 500 tis. Kč z rozpočtu EU.

Dále došlo ke zpřesnění dílčích rozpočtů na jednotlivá opatření SOT.

Zemědělské národní dotace

Celkové zdroje a jejich užití na zemědělské národní dotace byly navýšeny celkem o 8 000 tis. Kč ze státního rozpočtu. K navýšení došlo přesunem uvedených prostředků z dotačního titulu 6. Genetické zdroje, které v rámci národních dotací vyplácí Ministerstvo zemědělství.

Marketingová podpora značek kvality

V rámci návrhu III. změny rozpočtu (rozpočtové opatření) dochází **ke snížení** zdrojů a jejich užití na marketingovou podporu značek kvality **o 50 000 tis. Kč**.

Správní výdaje

Rozpočet správních výdajů byl v návrhu III. změny rozpočtu (rozpočtové opatření) **snížen o 20 000 tis. Kč**. Dále došlo také ke zpřesnění jednotlivých rozpočtových položek.

Společná zemědělská politika

Společná zemědělská politika (SZP) patří k nejstarším politikám Evropských společenství. Její základní cíle byly stanoveny již v tzv. Římské smlouvě v roce 1957. SZP se prakticky provádí od roku 1962 a byla za dobu své existence několikrát reformována, naposledy pro programové období 2023–2027.

Jejím účelem je:

- podporovat zemědělce a zvyšovat produktivitu zemědělství, aby byly zajištěny stabilní dodávky potravin za dostupné ceny,
- chránit zemědělce v Evropské unii, aby měli přiměřenou životní úroveň,
- pomáhat při řešení změny klimatu a zajišťování udržitelného hospodaření s přírodními zdroji,
- zachovat venkovské oblasti a typy krajiny v celé EU,
- udržovat životaschopnost hospodářství venkovských oblastí podporou pracovních míst v zemědělství, zemědělsko-potravinářském průmyslu a přidružených odvětvích.

Pro aktuální období 2023–2027 vychází SZP z tzv. Strategických plánů (SP SZP), do kterých byly zahrnuty dříve samostatné Přímé platby a Společná organizace trhu (tzv. I. pilíř SZP jehož zdrojem je fond EZZF) a Rozvoj venkova (tzv. II. pilíř, jehož zdrojem jsou finance z fondu EZFRV). Podpora je zaměřena na 10 specifických cílů.

Hlavním záměrem českého SP SZP je zajištění rozvoje celého sektoru při zachování původních směrů SZP, kterými je zejména stabilizace zemědělských příjmů a rozvoj konkurenceschopnosti a dostatečné zajištění bezpečných potravin za rozumné ceny pro spotřebitele. Ale zároveň také stále důležitější podpora reagující na změnu klimatu a směřující k udržitelnému zemědělství a lesnictví, k udržitelnému hospodaření s vodními zdroji odolnému vůči klimatickým změnám a v neposlední řadě k rozvoji venkova. Jeho aktuální znění lze nalézt zde: Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023–2027 | eAGRI

V roce 2023 vyplatil SZIF v rámci SZP celkem 30,9 mld. Kč, z toho se nejvíce na výplatách podílely přímé platby, na které bylo vyplaceno téměř 15,6 mld. Kč. SZIF obdržel 24 295 žádostí na základní podporu příjmu pro udržitelnost (BISS), na celkovou plochu 3,51 mil. ha.

Přímé platby

Přímé platby představují největší část vyplacených dotací v rámci Společné zemědělské politiky a jsou českým zemědělcům poskytovány již od vstupu ČR do Evropské unie v roce 2004.

Během této doby došlo k několika zásadním změnám v oblasti Společné zemědělské politiky (SZP), přičemž poslední reforma z roku 2023 významně změnila strukturu přímých plateb pro období 2023–2027. Současná SZP tak obsahuje řadu nových prvků, které dosud nebyly v oblasti přímých plateb aplikovány.

Mezi cíle reformované SZP v rámci přímých plateb patří spravedlivější rozdělování a účinnější zacílení podpory příjmů, dále přísnější podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES), které musí zemědělci splnit, aby jim byla platba v plné výši přiznána, ochrana biodiverzity (vyhrazení části orné půdy pro neprodukční plochy), podpora citlivých sektorů, mezi které patří pěstování ovoce, zeleniny, škrobových brambor, chmele, cukrové řepy, bílkovinných plodin a chov mléčného i masného skotu a ovcí a koz. Pokračuje rovněž podpora generační obměny na venkově prostřednictvím platby pro mladé zemědělce.

V rámci přímých plateb se poskytuje několik podpor. Nejobjemnější složku, co se týče finančních prostředků, představuje základní platba (BISS). Dalšími složkami jsou redistributivní platba, celofaremní ekoplatba, dobrovolná podpora vázaná na produkci (CIS) a doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce.

Přímé platby jsou financovány z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF), v převážné většině z evropských zdrojů (s výjimkou Přechodných vnitrostátních podpor, které byly vypláceny v programovém období 2014–2020).

Žadatelé v ČR využívají formulář Jednotná žádost, jehož prostřednictvím lze žádat o dotace současně na několik opatření v rámci přímých plateb (a zároveň také na neprojektová opatření Programu rozvoje venkova). Žádost o poskytnutí podpory je podávána zpravidla do 15. května příslušného kalendářního roku prostřednictvím Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF).

V roce 2023 byly vypláceny finanční prostředky v rámci přímých plateb 2014+ (ještě ze žádostí roku 2022), a od podzimu také poprvé v rámci Strategického plánu SZP 2023–2027 (přímé platby 2023+).

Celkem bylo v roce 2023 v rámci **přímých plateb** vyplaceno **15 607 398 tis. Kč**, z toho **532 606 tis. Kč** ze státního rozpočtu a **15 074 792 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Konkrétní podmínky poskytování přímých plateb upravuje nařízení vlády č. 83/2023 Sb. Sb. a nařízení vlády č. 73/2023 Sb.,

na základě přímo aplikovatelných předpisů Evropské unie – nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2115, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2116, nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 2022/1172, Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2022/1173.

Poslední směnný kurz je stanovený Evropskou centrální bankou před 1. říjnem roku, pro který je podpora udělena. Tento kurz je závazný pro výplaty žádostí podaných v příslušném roce. Pro žádosti roku 2022 činil 24,549 Kč/€ (přímé platby 2014+) a pro žádosti roku 2023 činí 24,339 Kč/€ (přímé platby 2023+).

Více informací lze najít na portálu MZe Přímé platby | eAGRI nebo webu SZIF Přímé platby – Státní zemědělský intervenční fond (szif.cz)

Přímé platby 2014+

Základní přímou platbou a současně nejrozšířenější zemědělskou dotací pro období 2014+ je jednotná platba na plochu (SAPS). Záměrem dotačního titulu je podpora zemědělců, kteří obhospodařují minimálně 1 hektar zemědělské půdy s kulturou jako například standardní orná půda, úhor, travní porost, trvalý travní porost, vinice, chmelnice, sad nebo školka.

Přímé platby 2014+ byly v roce 2023 vypláceny na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013, v platném znění, nařízení vlády ČR č. 50/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády ČR č. 112/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Jednotná platba na plochu (SAPS)

V roce 2023 byly vyplaceny 2 žádosti z roku 2019 v celkové částce **727 tis. Kč**, 3 žádosti z roku 2020 v celkové částce **1 951 tis. Kč**, 19 žádostí z roku 2021 v celkové částce **6 161 tis. Kč**, 501 žádostí z roku 2022 v celkové částce **255 073 tis. Kč**.

Platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (Greening)

V roce 2023 byly vyplaceny 2 žádosti z roku 2017 v celkové částce **58 tis. Kč**, 4 žádosti z roku 2019 v celkové částce **700 tis. Kč**, 3 žádosti z roku 2020 v celkové částce **1 082 tis. Kč**, 33 žádostí z roku 2021 v celkové částce **11 328 tis. Kč** a 30 047 žádostí z roku 2022 v celkové částce **6 191 180 tis. Kč.**

Platba pro mladé zemědělce (Mladý zemědělec)

V roce 2023 byla vyplacena 1 žádost z roku 2019 v celkové částce **7 tis. Kč**, 1 žádost z roku 2021 v celkové částce **51 tis. Kč** a 2 524 žádostí z roku 2022 v celkové částce **91 100 tis. Kč**.

Dobrovolná podpora vázaná na produkci (VCS)

Podpora na produkci cukrové řepy

V roce 2023 byly vyplaceny 3 žádosti z roku 2021 v celkové částce **710 tis. Kč** a 294 žádostí z roku 2022 v celkové částce **97 782 tis. Kč**.

Podpora na produkci chmele

V roce 2023 bylo vyplaceno 120 žádostí z roku 2022 v celkové částce **75 523 tis. Kč**.

Podpora na produkci bílkovinných plodin

V roce 2023 bylo vyplaceno 6 žádostí z roku 2021 v celkové částce **1 424 tis. Kč** a 6 784 žádostí z roku 2022 v celkové částce **412 866 tis. Kč**.

Podpora na produkci brambor určených pro výrobu škrobu

V roce 2023 byla vyplacena 1 žádost z roku 2021 v celkové částce **669 tis. Kč** a 261 žádostí z roku 2022 v celkové částce **75 549 tis. Kč**.

Podpora na produkci zeleninových druhů s velmi vysokou pracností

V roce 2023 bylo vyplaceno 155 žádostí z roku 2022 v celkové částce **31 097 tis. Kč**.

Podpora na produkci zeleninových druhů s vysokou pracností

V roce 2023 bylo vyplaceno 43 žádostí z roku 2022 v celkové částce **1 796 tis. Kč**.

Podpora na produkci ovocných druhů s velmi vysokou pracností

V roce 2023 byly vyplaceny 2 žádosti z roku 2021 v celkové částce **138 tis. Kč** a 287 žádostí z roku 2022 v celkové částce **62 315 tis. Kč**.

Podpora na produkci ovocných druhů s vysokou pracností

V roce 2023 byla vyplacena 1 žádost z roku 2021 v celkové částce **24 tis. Kč** a 288 žádostí z roku 2022 v celkové částce **24 069 tis. Kč**.

Tabulka 16 – Celkový přehled vyplacených dotací v rámci přímých plateb 2014+ v roce 2023

Přímé platby 2014+	Vyplacené žádosti	Vyplacené prostředky (tis. Kč)		
		ČR	EU	Celkem
SAPS	525	0	263 912	263 912
Greening	30 089	0	6 204 348	6 204 348
Mladý zemědělec	2 526	0	91 158	91 158
VCS	18 165	0	1 596 140	1 596 140
PVP	24 340	530 766	0	530 766
Přímé platby 2014+ celkem	**75 645**	**530 766**	**8 155 558**	**8 686 324**

Zdroj: SZIF.

Podpora na produkci konzumních brambor

V roce 2023 bylo vyplaceno 675 žádostí z roku 2022 v celkové částce **43 862 tis. Kč**.

Podpora na chov krávy chované v systému chovu s tržní produkcí mléka

V roce 2023 byly vyplaceny 2 žádosti z roku 2021 v celkové částce **6 607 tis. Kč** a 413 žádostí z roku 2022 v celkové částce **90 875 tis. Kč**.

Podpora na chov telete masného typu

V roce 2023 byly vyplaceny 3 žádosti z roku 2021 v celkové částce **220 tis. Kč** a 6 531 žádostí z roku 2022 v celkové částce **603 136 tis. Kč.**

Podpora na chov bahnice nebo na chov kozy

V roce 2023 byla vyplacena 1 žádost z roku 2021 v celkové částce **10 tis. Kč** a 2 295 žádostí z roku 2022 v celkové částce **67 468 tis. Kč.**

Přechodná vnitrostátní podpora (PVP)

Přechodné vnitrostátní podpory jsou doplňkové platby, poskytované k Jednotné platbě na plochu (SAPS), a které jsou plně hrazeny z rozpočtu ČR. Rok 2022 byl posledním rokem, ve kterém bylo možné podat žádosti na PVP.

V roce 2023 byla vyplacena 1 žádost z roku 2017 v celkové částce **5 tis. Kč**, 1 žádost z roku 2018 v celkové částce **6 tis. Kč**, 4 žádosti z roku 2019 v celkové částce **49 tis. Kč**, 3 žádosti z roku 2020 v celkové částce **67 tis. Kč**, 29 žádostí z roku 2021 v celkové částce **1 066 tis. Kč** a 24 302 žádostí z roku 2022 v celkové částce **529 573 tis. Kč**.

Kompenzace finanční disciplíny (KFD) a ostatní výdaje

Kompenzace finanční disciplíny

V roce 2023 byla Kompenzace finanční disciplíny vyplácena na základě prováděcího nařízení Komise (EU) 2022/2344 a nařízení vlády ČR č. 50/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Bylo odesláno celkem 18 888 rozhodnutí s přiznanou výší kompenzace. Celková částka k vrácení činila **313 345 tis. Kč**.

Ostatní výdaje

Dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, v platném znění, umožňuje EU členským státům ponechat si část vratek od příjemců dotací jako paušální náklad na další kontrolu a zpětné získávání (ve výši 20 % z vrácených prostředků). Takto bylo v roce 2023 do správních výdajů SZIF převedeno celkem **1 840 tis. Kč**.

Přímé platby 2023+

Intervence v oblasti přímých plateb v novém programovém období zčásti navazují na přímé platby 2014+, ale je zde i řada odlišností. Hlavním styčným bodem je fakt, že přímé platby i v novém programovém období zaujímají největší podíl vyplácených finančních prostředků určených na dotace v zemědělství.

Primárním úkolem intervencí je posílit české zemědělství v oblasti zemědělské prvovýroby. Základní členění podle schváleného Strategického plánu je na přímé platby vázané na produkci a na přímé platby oddělené od produkce.

U **přímých plateb oddělených od produkce** není podmínkou poskytnutí dotace samotná zemědělská produkce. Žadatelé musí naplňovat podmínku být aktivním zemědělcem a mít v evidenci půdy minimálně 1 ha zemědělské půdy s vymezenou kulturou. Tato forma platby je vyplacená žadatelům bez ohledu na velikost podniku, ale zároveň na její výši má pro toto programové období dopad nově nastavený parametr redistributivní platby, která představuje silnější podporu pro malé a střední zemědělské podniky. Mezi přímé platby oddělené od produkce patří:

- Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS),
- Platba pro malé zemědělce,
- Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (DRP),
- Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce (dobíhající/nové),
- Režimy pro klima a životní prostředí – Celofaremní ekoplatba (základní/prémiová),

Na druhé straně **přímé platby vázané na produkci** (CIS), které navazují na platby VCS, mají za cíl podpořit podniky s produkcí vybraných komodit a jejich konkurenceschopnost a udržitelnost zemědělské výroby. Podpora se poskytuje odvětví pěstování ovoce, zeleniny, cukrové řepy, chmele, škrobových brambor a bílkovinných plodin nebo stavy zvířat v odvětví chovu skotu, ovcí a koz.

Tabulka 17 – Celkový přehled vyplacených dotací v rámci přímých plateb 2023+ v roce 2023

Přímé platby 2023+	Vyplacené žádosti	Vyplacené prostředky (tis. Kč)		
		ČR	EU	Celkem
BISS	18 126	0	4 267 226	4 267 226
Malý zemědělec	1 618	0	26 217	26 217
DRP	2 296	0	748 694	748 694
CIS	5 220	0	1 563 752	1 563 752
Přímé platby 2023+ celkem	**27 260**	**0**	**6 605 889**	**6 605 889**

Zdroj: SZIF.

Přímé platby 2023+ jsou vypláceny na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2116, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2117, v platném znění, včetně jejich prováděcích předpisů, a dále pak z nařízení vlády ČR č. 83/2023 Sb.

Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)

Jde o nejrozšířenější podporu v rámci přímých plateb 2023+, která navazuje na Jednotnou platbu na plochu (SAPS). Jejím cílem je stabilizace příjmů zemědělců a nárok na ni vzniká každému aktivnímu zemědělci s alespoň 1 ha vybrané obhospodařované půdy.

Žádosti na tuto podporu byly podávány do 15. května 2023 a celkem bylo v roce 2023 podáno 24 295 žádostí na celkovou výměru 3 505 595 ha. Sazba dotace byla stanovena na 1 760,44 Kč/ha.

V roce 2023 bylo vyplaceno 18 126 žádostí v celkové výši **4 267 226 tis. Kč**.

Platba pro malé zemědělce

Žádosti na tuto podporu byly podávány do 15. května 2023 a celkem bylo v roce 2023 podáno 5 386 žádostí na celkový počet 15 466,63 ha – platba je však poskytnuta na nejvýše 4 ha. Sazba dotace byla stanovena na 6 845,34 Kč/ha.

V roce 2023 bylo na toto opatření vyplaceno 1 618 žádostí v celkové výši **26 217 tis. Kč**.

Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (DRP)

Nová doplňková platba DRP (CRISS) posiluje podporu malých a středních zemědělců tím, že je poskytována všem žadatelům pouze na prvních 150 ha využívané zemědělské plochy (formou roční platby). Celkový počet ha tedy není rozhodující. Podmínkou je nárok na základní platbu BISS.

Žádosti na tuto podporu byly podávány do 15. května 2023 a celkem bylo v roce 2023 podáno 24 287 žádostí. Podpora je poskytována na prvních 150 ha zemědělské půdy, na kterou lze poskytnout základní podporu příjmu pro udržitelnost (BISS). Sazba dotace byla stanovena na 3 536,47 Kč/ha.

V roce 2023 bylo na toto opatření vyplaceno 2 296 žádostí v celkové výši **748 694 tis. Kč**.

Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce 2023+

Mladý zemědělec – nové závazky

Podpora je určena mladým zemědělcům, kteří začínají podnikat v zemědělství a jejím cílem je usnadnit založení zemědělského podniku a jeho rozvoj v počátečních letech podnikání.

Žádosti na tuto podporu byly podávány do 15. května 2023 a celkem bylo v roce 2023 podáno 501 žádostí na celkový počet 20 914,07 ha. Sazba dotace byla stanovena na 2 255,01 Kč/ha.

Mladý zemědělec – dobíhající závazky

Podpora je určena mladým zemědělcům, kteří podnikají v zemědělství a o tento dotační titul již žádali v rámci předchozího období SZP.

Žádosti na tuto podporu byly podávány do 15. května 2023 a celkem bylo v roce 2023 podáno 1 531 žádostí na celkový počet 41 234,75 ha. Sazba dotace byla stanovena na 2 255,01 Kč/ha.

Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba

Intervence ekoschémat jsou v rámci SZP nové. Jejich cílem je podpora postupů prospěšných pro životní prostředí a klima a důraz na udržitelnost. Mezi základní principy celofaremního modelu patří dodržení požadavků a specifických podmínek na všech jednotlivých obhospodařovaných zemědělských kulturách. Pokud zemědělec splní stanovené postupy a podmínky, bude mít nárok na platbu na všechny hektary podniku.

Celofaremní ekoplatba základní

Žádosti na tuto podporu byly podávány do 15. května 2023 a celkem bylo v roce 2023 podáno 22 091 žádostí na celkový počet 3 451 589 ha. Sazba dotace byla stanovena na 1 743,16 Kč/ha.

Celofaremní ekoplatba prémiová

Žádosti na tuto podporu byly podávány do 15. května 2023 a celkem bylo v roce 2023 podáno 47 žádostí na celkový počet 107,74 ha. Sazba dotace byla stanovena na 9 638,24 Kč/ha.

Podpora příjmu vázaná na produkci (CIS)

Podpora příjmu vázaná na produkci cukrové řepy

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 912 žádostí na celkový počet 58 587,81 ha. Sazba dotace byla stanovena na 6 937,35 Kč/ha.

V roce 2023 bylo na toto opatření vyplaceno 309 žádostí v celkové výši **166 728 tis. Kč**.

Podpora příjmu vázaná na produkci chmele

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 122 žádostí na celkový počet 5 066,10 ha. Sazba dotace byla stanovena na 15 776,05 Kč/ha.

V roce 2023 bylo na toto opatření vyplaceno 31 žádostí v celkové výši **21 808 tis. Kč**.

Podpora příjmu vázaná na produkci bílkovinných plodin

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 7 419 žádostí na celkový počet 251 138,27 ha. Sazba dotace byla stanovena na 1 651,40 Kč/ha.

Podpora příjmu vázaná na produkci škrobových brambor

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 253 žádostí na celkový počet 4 759,57 ha. Sazba dotace byla stanovena na 14 412,58 Kč/ha.

Podpora příjmu vázaná na produkci zeleniny s velmi vysokou pracností

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 325 žádostí na celkový počet 7 513,80 ha. Sazba dotace byla stanovena na 14 773,04 Kč/ha.

Podpora příjmu vázaná na produkci zeleniny s vysokou pracností

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 107 žádostí na celkový počet 2 763,07 ha. Sazba dotace byla stanovena na 5 236,78 Kč/ha.

Podpora příjmu vázaná na produkci ovoce s velmi vysokou pracností

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 276 žádostí na celkový počet 5 050,09 ha. Szaba dotace byla stanovena na 16 812,16 Kč/ha.

Podpora příjmu vázaná na produkci ovoce s vysokou pracností

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 294 žádostí na celkový počet 3 050,96 ha. Sazba dotace byla stanovena na 10 815,76 Kč/ha.

Podpora příjmu vázaná na produkci mléka (Dojnice)

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 1 713 žádostí na celkový počet 353 147 ks. Sazba dotace byla stanovena na 3 501,65 Kč/ks.

V roce 2023 bylo na toto opatření vyplaceno 1 303 žádostí v celkové výši **997 162 tis. Kč**.

Podpora příjmu vázaná na produkci hovězího masa (Masná telata)

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 5 023 žádostí na celkový počet 135 689 ks. Sazba dotace byla stanovena na 3 597,30 Kč/ks.

V roce 2023 bylo na toto opatření vyplaceno 3 577 žádostí v celkové výši **378 054 tis. Kč**.

Podpora příjmu vázaná na chov ovcí a koz

Na tuto podporu bylo v roce 2023 podáno 2 267 žádostí na celkový počet 110 678 ks. Sazba dotace byla stanovena na 583,16 Kč/ks.

Společná organizace trhu

V rámci Společné organizace trhů (SOT) aplikuje EU u vybraných zemědělských komodit, u nichž závazným způsobem stanovuje některé podmínky výroby a obchodu a podporuje je některými intervenčními zásahy, dotacemi, licenční politikou při dovozu a vývozu zemědělských komodit z a do třetích zemí, úpravou obchodních podmínek apod. Cílem je minimalizovat výkyvy v nabídce jednotlivých komodit a tím i v cenách placených zemědělcům a rovněž stabilizovat ceny pro konečného spotřebitele.

Opatření SOT jsou financována z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF), jak z evropských zdrojů, tak i ze státního rozpočtu.

V novém programovém období 2023–2027 budou opatření SOT administrována a vyplácena jednak v rámci schváleného Strategického plánu SZP, ale také mimo něj. Je to dáno specifickým přístupem v rámci SZP, kdy byly pouze některé vybrané dotační tituly zahrnuty do Strategického plánu a ostatní se dále budou řídit původní legislativou, zejména pak nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění. V roce 2023 došlo v rámci Strategického plánu k výplatě pouze u intervencí v oblasti včelařství.

Celkem bylo v roce 2023 v rámci **společné organizace trhů** vynaloženo **980 586 tis. Kč**, z toho **335 009 tis. Kč** ze státního rozpočtu a **645 577 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Pro přepočet se (s výjimkou obchodu se třetími zeměmi a v případě intervenčních výdajů uskutečněných v souvislosti s veřejným skladováním) dle čl. 37 nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/127, v platném znění, používá směnný kurz naposledy stanovený Evropskou centrální bankou před prvním dnem měsíce, kdy došlo k rozhodné skutečnosti. Rozhodné skutečnosti pro jednotlivá opatření stanovuje kapitola v nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 907/2014, v platném znění.

Společná organizace trhů – Strategický plán SZP 2023+

V rámci Strategického plánu SZP budou v programovém období 2023–2027 administrovány a vypláceny intervence v těchto oblastech:

- včelařství,
- víno,
- organizace producentů (ovoce a zelenina, vejce, brambory, okrasné rostliny).

Podpory produktů včelařství 2023+

Poskytování dotací chovatelům včel se řídí nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, v platném znění, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116, v platném znění, nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126, v platném znění, nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/127, v platném znění, a nařízením vlády ČR č. 53/2023 Sb.

V období od 12. května do 31. července 2023 bylo prostřednictvím 122 žadatelů podáno celkem 128 žádostí za všechny zájemce o tuto včelařskou dotaci.

V roce 2023 bylo na jednotlivá opatření (školení pro včelaře a výstavnictví, investice do hmotného majetku, boj proti včelím nákazám, racionalizace kočování včelstev, plemenářské práce, analýza včelích produktů) vyplaceno celkem **71 390 tis. Kč**, z toho **35 695 tis. Kč** ze státního rozpočtu a **35 695 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Restrukturalizace a přeměna vinic a Investice v odvětví vína 2023+

Dotace vychází z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2117, v platném znění, nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/1172, v platném znění, nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126, v platném znění, prováděcího nařízení Komise (EU) 2022/1173 a nařízení vlády ČR č. 69/2023 Sb.

V roce 2023 bylo přijato 118 žádostí o dotaci na restrukturalizaci a přeměnu vinic a 153 žádostí o dotaci na investice.

Podpora pro organizace producentů 2023+

Podpora pro organizace producentů ovoce a zeleniny, brambor, vajec a okrasných rostlin je administrována v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, v platném znění, nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126, v platném znění, a nařízením vlády ČR č. 82/2023 Sb.

V roce 2023 byla uznána 1 nadnárodní organizace producentů v odvětví ovoce a zeleniny, 3 organizace producentů v odvětví brambor a 1 organizace producentů v odvětví okrasných rostlin. Současně jim byl schválen operační program na období 2023+.

Společná organizace trhů – mimo Strategický plán SZP 2023+

V roce 2023 byly administrovány a vypláceny dotační tituly a oblasti, které nebudou součástí Strategického plánu SZP ani v dalších letech. Zároveň došlo k výplatě opatření včel, vína a organizací producentů, stále ještě podle podmínek předchozího programového období.

Školní projekt

Školní projekt má za cíl pravidelnými dodávkami ovoce, zeleniny, mléka a mléčných výrobků vytvářet zdravé stravovací návyky dětí ve vzdělávacích zařízeních a zlepšit distribuci zemědělských produktů. Z pohledu finančních zdrojů z rozpočtu (EU i ČR) je projekt zajištěn a sledován odděleně na dvě samostatné části – pro mléko a pro ovoce a zeleninu. Školní projekt je zajišťován schválenými žadateli prostřednictvím dodávek produktů do škol a prováděním doprovodných vzdělávacích opatření.

Od školního roku 2017/2018 je projekt administrován v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění, nařízením Rady (EU) č. 1370/2013, v platném znění, prováděcím nařízením Komise (EU) 2017/39, v platném znění, nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/40, v platném znění, nařízením Komise (EU) 2023/2831 a nařízením vlády ČR č. 74/2017 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Státní zdravotní ústav, na základě dohody o horizontální spolupráci se SZIF, prováděl hodnocení školního projektu pro období 2017–2022. V roce 2023 bylo na základě této dohody vyplaceno na hodnocení školního projektu 203 tis. Kč. Dále SZIF zajistil v roce 2023 propagaci školního projektu (reklamní předměty, plakáty) celkem ve výši 98 tis. Kč.

Mléko do škol

V roce 2023 bylo na školní projekt Mléko do škol vyplaceno celkem **137 291 tis. Kč**, z toho **87 572 tis. Kč** ze státního rozpočtu a **49 719 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Ovoce a zelenina do škol

V roce 2023 bylo na školní projekt Ovoce a zelenina do škol vyplaceno celkem **133 579 tis. Kč**, z toho **46 190 tis. Kč** ze státního rozpočtu a **87 389 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Tržní opatření

Cílem tržních opatření je stabilizovat zemědělské trhy, zabránit vyostření krizových situací, zvýšit poptávku a pomoci jednotlivým zemědělským odvětvím v EU se lépe přizpůsobit vývoji na trhu.

Podpora pro organizace producentů

Podpora pro organizace producentů ovoce a zeleniny je administrována v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění, nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, v platném znění, prováděcím nařízením Komise (EU) 2017/892, v platném znění, nařízením vlády ČR č. 318/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a nařízením vlády ČR č. 82/2023 Sb.

V roce 2023 bylo evidováno 17 uznaných organizací producentů a 1 nadnárodní organizace producentů. Celkem bylo vyplaceno **169 550 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Organizace producentů bez podpory – odvětví mléka a ostatní odvětví

Opatření je administrováno v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění, nařízením vlády ČR č. 282/2014 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízením vlády ČR č. 314/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a nařízením vlády ČR č. 82/2023 Sb.

V roce 2023 **nebyly** v rámci tohoto opatření vyplaceny **žádné finanční prostředky**.

Podpory produktů včelařství

Poskytování dotací chovatelům včel se řídí nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění, prováděcím nařízením Komise (EU) 2015/1368, v platném znění, nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1366, v platném znění, prováděcím rozhodnutím Komise (EU) 2021/974 a nařízením vlády ČR č. 148/2019 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V období od 1. srpna – 31. prosince 2022 bylo prostřednictvím 5 žadatelů podáno celkem 12 žádostí za všechny zájemce o tuto včelařskou dotaci.

V roce 2023 bylo na jednotlivá opatření (technická pomoc, boj proti varroáze, racionalizace kočování, rozbory medu a obnova včelstev) vyplaceno celkem **29 654 tis. Kč**, z toho **14 827 tis. Kč** ze státního rozpočtu a **14 827 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Podpora soukromého skladování

- *Podpora soukromého skladování mléčných výrobků*

Podpora soukromého skladování mléčných výrobků vyplývá z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění, nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1238, v platném znění, prováděcího nařízení Komise (EU) 2016/1240, v platném znění, a nařízení vlády ČR č. 225/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2023 **nebyly** na soukromé skladování mléčných výrobků vyplaceny **žádné finanční prostředky**.

- *Podpora soukromého skladování masa*

Jedná se o opatření v oblasti stabilizace trhu, které vychází z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění, a její podmínky jsou dány nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1238, v platném znění, prováděcím nařízením Komise (EU) 2016/1240, v platném znění, a nařízením vlády ČR č. 249/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Na soukromé skladování masa **nebyly** v roce 2023 vyplaceny **žádné finanční prostředky**.

- *Podpora soukromého skladování cukru*

Jedná se o opatření v oblasti stabilizace trhu, které vychází z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění, a její podmínky jsou dány nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1238, v platném znění, a prováděcím nařízením Komise (EU) 2016/1240, v platném znění.

V roce 2023 **nebyly** na soukromé skladování cukru vyplaceny **žádné finanční prostředky**.

Intervenční nákup a skladování

- *Intervenční nákup mlékárenských výrobků a obilovin*

Intervenční nákup másla a SOM je realizován na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění, nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1238, v platném znění, a prováděcího nařízení Komise (EU) 2016/1240, v platném znění. Realizace intervenčního nákupu mlékárenských výrobků dále probíhá na základě nařízení vlády ČR č. 225/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Intervenční nákup obilovin probíhá na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění, nařízení Rady (EU) č. 1370/2013, v platném znění, nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1238,

v platném znění, prováděcího nařízení Komise (EU) 2016/1240, v platném znění, a nařízení vlády ČR č. 180/2004 Sb.

V roce 2023 nebyl intervenční nákup másla a SOM uskutečněn. Dále také vzhledem k situaci na světovém i evropském obilném trhu a výši tržních cen **nebyl uskutečněn ani intervenční nákup obilovin**.

- *Intervenční skladování mlékárenských výrobků a obilovin*

Intervenční skladování másla, SOM a obilovin probíhá v souladu s nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 906/2014, v platném znění, a nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/127, v platném znění.

Vzhledem k nulovým počátečním zásobám másla, SOM a obilovin, a neuskutečnění intervenčního nákupu v roce 2023, **nevznikly žádné náklady** v souvislosti s jeho **skladováním**.

- *Zápůjčka na intervenční nákupy*

V souvislosti s intervenčními nákupy má SZIF každoročně uzavřenou Smlouvu o zápůjčce s Ministerstvem financí. Z tohoto důvodu bylo původně rozpočtováno 226 800 tis. Kč na případnou realizaci intervenčních nákupů.

Vzhledem k již zmíněné nerealizaci intervenčních nákupů došlo v roce 2023 pouze ke **splátce části zápůjčky** Ministerstva financí **na intervenční nákupy** ve výši **80 800 tis. Kč**.

Restrukturalizace a přeměna vinic a Investice v odvětví vína

Podpory vychází z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, v platném znění, nařízení Komise (ES) č. 555/2008, v platném znění, nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1149, v platném znění, prováděcího nařízení Komise (EU) 2016/1150, v platném znění, a nařízení vlády ČR č. 147/2018 Sb.

V roce 2023 bylo vyplaceno celkem **105 172 tis. Kč** z rozpočtu EU na 216,08 ha restrukturalizované výměry a na podporu na investice v rámci SOT s vínem bylo v roce 2023 vyplaceno celkem **35 824 tis. Kč** z rozpočtu EU na 126 žádostí.

Mimořádná opatření

Mimořádná opatření jsou používána ze strany Evropské unie v době krize nebo hrozby krize, kdy je nutné přijmout konkrétní opatření, aby se zabránilo náhlému poklesu cen nebo se zmírnily jeho důsledky. V přímé souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu a vzhledem k mimořádné situaci na některých trzích se zemědělskými produkty, došlo v roce 2023 ze strany EU k vyhlášení mimořádné podpory.

Mimořádná finanční podpora zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy

Mimořádná finanční podpora zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy, které mají dopad na hospodářskou životaschopnost zemědělců v roce 2023, byla poskytována v souladu s prováděcím nařízením Komise (EU) 2023/1465 a nařízením vlády ČR č. 306/2023 Sb.

V rámci ČR byla mimořádná podpora směřována do odvětví: pěstitelů ovoce, zeleniny, chmele a chovu krav v systému s tržní produkcí mléka. Cílem této podpory byla pomoc zemědělcům kompenzovat klesající výkupní ceny vlivem invaze Ruska na Ukrajinu a zamezit tak prohloubení narušení trhů.

V roce 2023 bylo vyplaceno celkem **211 465 tis. Kč**, z toho **69 641 tis. Kč** ze státního rozpočtu a **141 824 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Podpora propagace zemědělských produktů

Propagační kampaně zemědělských produktů EU mají za cíl najít nové tržní příležitosti pro evropské zemědělce a potravinářský průmysl.

Propagační program „Zrozeno v EU“

Propagační program Agrární komory ČR byl realizován v letech 2019–2022. Jeho realizace vycházela z prováděcího nařízení Komise (EU) 2015/1831 a rozhodnutí Komise C(2018) 6694.

V roce 2023 byl vyplacen zůstatek ve výši **2 203 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Propagační program „Nakopni své zdraví s čerstvým ovocem a zeleninou z EU“

Propagační program Dobrého družstva bude realizován v letech 2023–2026 na základě prováděcího nařízení Komise (EU) 2015/1831 a rozhodnutí Komise C(2022) 7918.

V roce 2023 byla vyplacena záloha na realizaci programu ve výši **3 374 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Graf 1 – Vyplacené dotace v rámci SOT v roce 2023 celkem (v tis. Kč)

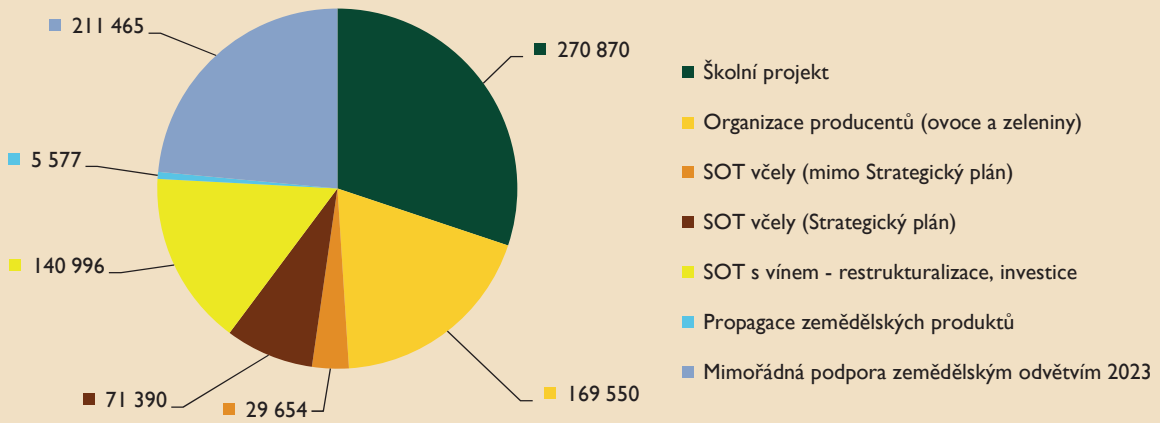

Zdroj: SZIF.

Ostatní výdaje

Do správních výdajů bylo v roce 2023 dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, v platném znění, převedeno 20 % z vrácených prostředků, tj. **46 tis. Kč**, a také část cukerných dávek ve výši **238 tis. Kč**.

Ostatní činnosti v rámci SOT

Celní kvóty

Celní kvóty v rámci EU jsou stanoveny na základě mezinárodních dohod se třetími zeměmi. Umožňují subjektům, které dovážejí/vyvážejí zemědělské produkty do EU, dovést/vyvézt předem stanovené množství těchto produktů za nižší clo (celní sazba v rámci kvóty), než je sazba cla, která se pro tyto produkty běžně používá.

V roce 2023 bylo vydáno celkem 429 běžných (nekvótních) licencí. Dále v rámci kvóty na dovoz bylo vydáno 137 licencí (zejména rýže, dále cukr a česnek) a 8 licencí na vývoz (mléčné výrobky).

Sledování trhů

Pro zajištění správného fungování zemědělských trhů a dohledu nad jejich vývojem shromažďuje Evropská komise informace od zemí EU a od různých zúčastněných stran. Tyto informace jsou zveřejňovány a využívány při spouštění tržních opatření EU a mají dále za cíl zajistit větší transparentnost trhů.

Sledování trhu se syrovým kravským mlékem

Předmětem sledování je sběr dat týkající se dodaného mléka producenty prvním kupujícím nebo konečnému spotřebiteli. V roce 2023 bylo zpracováno celkem 869 hlášení o dodávkách mléka prvním kupujícím. Dále bylo zpracováno 465 ročních hlášení o prodejích mléka a mléčných výrobků konečnému spotřebiteli.

Sledování trhu s cukrem, bioethanolem, melasou a isoglukózou

Předmětem sledování je sběr dat týkající se cen, produkce a zásob cukru, dále pak informací o sklizni cukrové řepy od výrobců a zpracovatelů cukru, dále pak odesílání informací do EU. V průběhu roku 2023 SZIF přijal, zpracoval a odeslal 616 hlášení.

Program rozvoje venkova a Rozvoj venkova

Politika Evropské unie pro rozvoj venkova byla zavedena, coby druhý pilíř SZP, během reformy v rámci tzv. „Agendy 2000". Tato politika je financována z prostředků Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).

V roce 2023 probíhala administrace a výplata opatření Programu rozvoje venkova 2014+, zejména ze žádostí minulých let. Zároveň začala administrace nových intervencí Rozvoje venkova, které již probíhají v rámci schváleného Strategického plánu SZP z programového období 2023–2027.

Celkem bylo v roce 2023 na **Program rozvoje venkova a Rozvoj venkova** vynaloženo **14 361 399 tis. Kč**, z toho 6 224 757 tis. Kč ze státního rozpočtu a **8 136 642 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Pro výpočet sazeb u intervencí Strategického plánu SZP, na které byla podána žádost o dotaci v roce 2023, platil směnný kurz ve výši 24,116 Kč/€.

Uvedený kurz ve výši 24,116 Kč/€ byl platný také pro dobíhající závazky v rámci opatření Programu rozvoje venkova 2014–2020.

Směnným kurzem ve výši 24,176 Kč/€, byly přepočteny dotace pro závazky uzavřené v programovém období 2007–2013, na které byla podána žádost o dotaci v roce 2023.

Kompletní informace k dispozici na webu MZe Podpory rozvoje venkova | eAGRI a SZIF Rozvoj venkova – Státní zemědělský intervenční fond (szif.cz)

Program rozvoje venkova 2014+ (včetně HRDP)

Program rozvoje venkova je primárně zaměřen na rozvoj venkovských oblastí a měl by přispívat k větší konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelnému řízení přírodních zdrojů, např. v oblasti klimatu.

Pro období 2014–2020 převažovalo kofinancování z prostředků EZFRV, doplněné prostředky státního rozpočtu.

Pro Program rozvoje venkova 2014+ bylo vymezeno šest priorit:

- podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství a lesnictví,
- posílení životaschopnosti všech druhů zemědělské činnosti, podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů,
- podpora organizace potravinového řetězce a dobrých životních podmínek zvířat,
- obnova, zachování a posílení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím (biologická rozmanitost, voda a půda),
- podpora účinného využívání zdrojů (vody, energie) a podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství (využívání obnovitelné energie, snížení emisí skleníkových plynů, zachycování a ukládání uhlíku),
- podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje (pracovní místa, místní rozvoj, přístupu k informačním a komunikačním technologiím).

Horizontální plán rozvoje venkova ČR na období 2004–2006 byl realizován na základě nařízení Rady (ES) č. 1257/1999, v platném znění, nařízení Komise (ES) č. 817/2004, v platném znění, nařízení vlády ČR č. 69/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 655/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 308/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 242/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a nařízení vlády ČR č. 241/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013 byl realizován na základě nařízení Rady (ES) č. 73/2009, nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, nařízení Rady (ES) č. 1290/2005, nařízení Komise (EU) č. 65/2011, v platném znění, nařízení Komise (ES) č. 1122/2009, nařízení Komise (ES) č. 800/2008, nařízení Komise (ES) č. 1974/2006, v platném znění, nařízení Komise (ES) č. 1848/2006, nařízení Komise (ES) č. 1320/2006, nařízení Komise (ES) č. 885/2006, nařízení Komise (ES) č. 883/2006, nařízení Komise (ES) č. 796/2004, v platném znění, nařízení vlády ČR č. 53/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 147/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 239/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 79/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 75/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a rozhodnutí Rady 2006/144/ES, v platném znění.

Tabulka 18 – Celkový přehled prostředků vyplacených v roce 2023 na Program rozvoje venkova 2014+

Program rozvoje venkova 2014+		Vyplacené prostředky (tis. Kč)		
		ČR	EU	Celkem
Horizontální plán rozvoje venkova 2004–2006		**102**	**289**	**391**
	Lesnictví, PUZČ	102	289	391
Program rozvoje venkova 2007–2013 celkem		**9 695**	**16 353**	**26 048**
Osa I	Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví	6 304	6 179	12 483
Osa II	Zlepšování životního prostředí a krajiny	3 391	10 174	13 565
Program rozvoje venkova 2014–2020 celkem		**4 331 627**	**5 574 906**	**9 906 533**
M1	Předávání znalostí a informační akce	3 352	3 286	6 638
M4	Investice do hmotného majetku	1 907 810	406 559	2 314 369
M6	Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti	188 728	184 990	373 718
M8	Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů	168 966	100 178	269 144
M10	Agroenvironmentálně-klimatické opatření	736 736	2 210 206	2 946 942
M11	Ekologické zemědělství	1 456	4 369	5 825
M12	Platby v rámci sítě Natura 2000	3 703	11 108	14 811
M13	Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními	481 971	1 445 912	1 927 883
M14	Dobré životní podmínky zvířat	362 751	355 568	718 319
M15	Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů	6 791	20 373	27 164
M16	Spolupráce	37 002	36 269	73 271
M19	Podpora pro místní rozvoj z iniciativy LEADER	397 934	707 436	1 105 370
M20	Technická pomoc	34 427	88 652	123 079
Program rozvoje venkova 2014–2020 (EURI) celkem		**840 320**	**1 983 472**	**2 823 792**
M4	Investice do hmotného majetku	470 110	873 060	1 343 170
M6	Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti	190	353	543
M11	Ekologické zemědělství	370 020	1 110 059	1 480 079
Program rozvoje venkova 2014+ celkem		**5 181 744**	**7 575 020**	**12 756 764**

Zdroj: SZIF.

Program rozvoje venkova na období 2014–2020 je realizován na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1310/2013, v platném znění, a na základě prováděcích nařízení Komise a nařízení Komise v přenesené pravomoci, které souvisí s těmito základními právními akty, dále na základě nařízení vlády ČR č. 72/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 73/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 74/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 75/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 76/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 330/2019 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 331/2019 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 185/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 29/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 43/2018 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády ČR č. 44/2018 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2023 byla vyplácena opatření PRV také pomocí dodatečných prostředků z EURI fondu – **Program rozvoje venkova (EURI)** – které byly na úrovni Evropské unie schváleny v rámci dohody na tzv. Plánu obnovy (Next Generation EU). Jedná se o posílení finančního nástroje EU pro rozvoj venkova, mající za cíl podpořit rozvoj venkovských oblastí. Tyto prostředky byly vynaloženy na opatření M4, M6 a M11, tzn. v projektové i neprojektové části opatření PRV 2014+.

Neprojektová opatření PRV 2014+ (včetně HRDP)

Žádosti o dotaci v rámci neprojektových opatření jsou stejně jako přímé platby součástí Jednotné žádosti, podávané na jaře každého kalendářního roku. Výplata z těchto žádostí pak probíhá v naprosté většině do 30. června následujícího kalendářního roku.

Rozpočtově patří všechny prostředky do programového období PRV 2014–2020, ale některé dobíhající závazky vyplývají i z předchozích období, proto jsou stále rozlišovány.

Horizontální plán rozvoje venkova

Podpory v rámci **Horizontálního plánu rozvoje venkova ČR na období 2004–2006** byly v roce 2023 poskytovány prostřednictvím následujících opatření:

- Lesnictví (LES),
- Předčasné ukončení zemědělské činnosti (PUZČ).

Program rozvoje venkova 2007–2013

V roce 2023 byla z menší části vyplacena neprojektová opatření, která navazovala na **programové období PRV 2007–2013**, konkrétně v rámci Osy I a II. Jednalo se o opatření:

- *Předčasné ukončení zemědělské činnosti (PUZČ)*

V roce 2023 bylo přijato celkem 195 žádostí. Žádost o proplacení podávají žadatelé, kteří mají uzavřenou Dohodu o poskytnutí dotace na projekty Programu rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013 (u opatření PUZČ). Dotace je vyplácena každoročně po dobu nejvýše 15 kalendářních let, nejpozději do 70 let věku žadatele.

- *Zalesňování zemědělské půdy*

Žádosti o dotaci na náhradu za ukončení zemědělské výroby byly přijímány do 15. května 2023. Tato dotace se poskytuje po dobu 15 kalendářních let počínaje rokem následujícím po roce zalesnění. V roce 2023 bylo přijato celkem 1 041 žádostí o náhradu.

- *Platby v rámci NATURA 2000 v lesích*

V termínu do 15. května 2023 bylo na opatření Platby v rámci NATURA 2000 v lesích podáno celkem 6 žádostí o změnu zařazení a 24 žádostí o dotaci. Žadatel je do tohoto opatření zařazen na období 20 let a po celou dobu podává každoročně žádost o dotaci.

- *Lesnicko-environmentální platby*

Na opatření Lesnicko-environmentální platby bylo v termínu do 15. května 2023 podáno celkem 11 žádostí o změnu zařazení a 68 žádostí o dotaci. Žadatel je do tohoto opatření zařazen na období 20 let a po celou dobu podává každoročně žádost o dotaci.

Program rozvoje venkova 2014–2020

V rámci **programového období PRV 2014–2020** byla v roce 2023 vyplacena následující neprojektová opatření:

- Zalesňování zemědělské půdy,
- Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO), Navazující agroenvironmentálně-klimatická opatření (NAEKO),
- Ekologické zemědělství (EZ), Navazující opatření ekologické zemědělství (NEZ),
- Platby v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě,
- Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními
  - Platby pro horské oblasti a jiné oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními (ANC),
- Dobré životní podmínky zvířat (DŽPZ),
- Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů.

- *Zalesňování zemědělské půdy*

V roce 2023 byly v rámci opatření 8.1.1 Zalesňování a zakládání lesů přijímány žádosti o péči a ukončení zemědělské činnosti a založení lesního porostu. Bylo přijato 146 žádostí. Jednotlivé sazby jsou stanoveny nařízením vlády ČR č. 185/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- *Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO)*

Od roku 2020 již nebylo možné podat žádost o zařazení do AEKO na 5letý závazek dle nařízení vlády ČR č. 75/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V tomto nařízení jsou uvedeny také jednotlivé sazby AEKO. V roce 2023 bylo podáno 3 283 žádostí o dotaci.

- *Ekologické zemědělství (EZ)*

Od roku 2020 není možné podat žádosti o zařazení do EZ na 5letý závazek dle nařízení vlády ČR č. 76/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V tomto nařízení jsou uvedeny také jednotlivé sazby EZ. V roce 2023 bylo podáno 829 žádostí o dotaci.

- *Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů*

- Podopatření Zachování porostního typu hospodářského souboru – v roce 2023 bylo podáno 9 žádostí o změnu zařazení a 49 žádostí o dotaci dle nařízení vlády ČR č. 29/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Sazba dotace v roce 2023 byla 4 549,01 Kč.
- Podopatření Ochrana a reprodukce genofondu lesních dřevin – v roce 2023 byly podány 5 žádosti o změnu zařazení a 13 žádostí o dotaci dle nařízení vlády ČR č. 29/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Sazba dotace v roce 2023 byla 1 839,49 Kč.

Projektová opatření PRV 2014+

V rámci projektových opatření bylo v roce 2023 spuštěno další, již 16. kolo příjmu žádostí o dotaci z PRV 2014–2020 a pokračoval i kontinuální příjem žádostí technické pomoci Programu rozvoje venkova. V roce 2023 probíhala na RO SZIF otevřená registrace operace 19.2.1 Podpora provádění operací v rámci strategie komunitně vedeného místního rozvoje a příjem pro operaci 19.3.1 Příprava a provádění činností spolupráce

Tabulka 19 – Administrovaná kola příjmu žádostí o dotaci z Programu rozvoje venkova v roce 2023

Kolo příjmu žádostí	Opatření, podopatření, operace
Kontinuální příjem	20.1, 20.2, 19.2.1, 19.3.1
12. kolo	1.1.1, 1.2.1, 4.1.1, 4.2.1, 6.1.1
13. kolo	1.1.1, 1.2.1, 4.3.2, 6.4.1, 8.4.1
14. kolo	1.1.1, 1.2.1, 6.4.1
15. kolo	1.1.1, 1.2.1, 6.4.1, 8.4.1, 8.5.1, 8.6.1, 8.6.2
16. kolo	1.1.1, 1.2.1

Zdroj: SZIF.

místní akční skupiny probíhal na RO SZIF kontinuálně po celý rok 2023. Celkem bylo zaregistrováno 2 319 žádostí o dotaci (projektů) ve výši 750 231 tis. Kč. Pokračovala i administrace žádostí podaných v letech 2021 a 2022.

16. kolo příjmu žádostí

V 16. kole příjmu žádostí byly v roce 2023 přijímány žádosti zaměřené na vzdělávací a informační akce.

Tabulka 20 – Přehled zaregistrovaných žádostí o dotaci na projektová opatření Programu rozvoje venkova v roce 2023 (počet žádostí a výše dotace platná k datu registrace)

Kolo příjmu žádostí	Opatření, podopatření, operace	Počet žádostí	Dotace (tis. Kč)
Kontinuální příjem	20.1	35	21 853
	20.2	28	33 772
	19.2.1	2 195	668 374
	19.3.1	1	3 239
	Kont. příjem celkem	**2 259**	**727 238**
16. kolo	1.1.1	42	16 680
	1.2.1	18	6 313
	16. kolo celkem	**60**	**22 993**
Projektová opatření PRV celkem		**2 319**	**750 231**

Zdroj: SZIF.

Tabulka 21 – Přehled schválených žádostí o dotaci na projektová opatření Programu rozvoje venkova v roce 2023 (počet žádostí a výše dotace platná k datu schválení)

Kolo příjmu žádostí	Opatření, podopatření, operace	Počet žádostí	Dotace (tis. Kč)
Kontinuální příjem [1)]	20.1	45	240 265
	20.2	25	32 047
	19.2.1	2 125	781 802
	19.3.1	1	3 239
12. kolo	4.1.1	11	76 248
	4.2.1	113	169 293
	6.1.1	1	1 200
13. kolo	4.3.2	27	60 116
	6.4.1	67	72 187
	8.4.1	3	8 484
14. kolo	1.1.1	20	7 285
	1.2.1	1	228
	6.4.1	7	18 268
15. kolo	1.1.1	44	12 105
	1.2.1	12	3 210
	6.4.1	4	4 321
	8.4.1	11	62 747
	8.5.1	38	17 136
	8.6.1	659	393 093
	8.6.2	48	44 721
Projektová opatření PRV celkem		**3 262**	**2 007 995**

Zdroj: SZIF.
Pozn.: [1)] Jedná se rovněž i o schválené žádosti ze zaregistrovaných žádostí v letech 2021 a 2022.

Administrace změn projektových opatření Programu rozvoje venkova na období 2014–2020

Žadatel je povinen oznamovat změny Žádosti o dotaci (včetně příloh) na formuláři Hlášení o změnách od data podpisu Dohody o poskytnutí dotace po dobu lhůty vázanosti na účel. V roce 2023 bylo podáno 7 165 Hlášení o změnách, z toho 3 851 se týkalo opatření M19 Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj). Oproti roku 2022 došlo k mírnému snížení počtu podaných Hlášení o změnách o 3 %. I přes velký počet přijatých Hlášení, kdy bylo za pracovní den v roce 2023 průměrně obdrženo 29 formulářů, došlo k zachování délky administrace. Průměrně bylo Hlášení o změnách administrováno 9 dnů.

Žádosti o platbu

V roce 2023 bylo zaregistrováno 5 687 žádostí o platbu z PRV 2014–2020 a proplaceno bylo 5 825 žádostí o platbu ve všech operacích.

Rozvoj venkova – Strategický plán SZP 2023+

Základním dokumentem v novém programovém období je schválený Strategický plán. Výběr projektů je primárně na každém členském státu. Projekty jsou soustředěny především do oblasti inovací zemědělství či lesnictví a venkovních oblastí, podpory konkurenceschopnosti, soustředí se na organizaci potravinového řetězce, dobré životní podmínky, ale také podporuje přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku s ohledem na klima, na ekosystémy či podporuje sociální rozvoj venkova.

Rozvoj venkova je kofinancovaný z evropských zdrojů EZFRV i ze státního rozpočtu, přičemž podíl kofinancování se v případě České republiky poměrně výrazně změnil – 65 % již představují národní zdroje.

Intervence v oblasti Rozvoje venkova jsou rozděleny na dvě oblasti:

- neprojektové (plošné) intervence, včetně intervencí cílených na chov hospodářských zvířat,
- projektové intervence

Neprojektové (plošné) intervence Rozvoje venkova 2023+

Neprojektové intervence zabezpečují stabilní přínosy pro zemědělskou praxi. Jedná se jak o plošné intervence, tak i intervence, které jsou cílené na chov hospodářských zvířat. Žádosti o dotaci v rámci neprojektových opatření jsou stejně jako přímé platby součástí Jednotné žádosti, podávané na jaře každého kalendářního roku, přičemž právě v roce 2023 poprvé proběhl příjem žádostí Rozvoje venkova v rámci Strategického plánu SZP 2023–2027. Výplaty byly zahájeny v prosinci 2023, a to primárně na intervence Oblasti s přírodními omezeními (ANC), Natura 2000 na zemědělské půdě a částečně také dobíhající závazky v rámci Zalesňování zemědělské půdy. Výplata z těchto žádostí pak probíhá v naprosté většině do 30. června následujícího kalendářního roku.

Podmínky poskytování podpor jsou k jednotlivým plošným opatřením stanoveny na národní úrovni nařízeními vlády.

Administrovány byly tyto intervence:

Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO 2023+)

V roce 2023 bylo možné podat žádost o zařazení do AEKO na nový pětiletý závazek dle nařízení vlády ČR č. 80/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V tomto nařízení jsou uvedeny také jednotlivé sazby AEKO 2023+. V roce 2023 bylo podáno 12 617 žádostí o dotaci v rámci jednotlivých podopatření.

Ekologické zemědělství (EZ 2023+)

V roce 2023 bylo možné podat žádost o zařazení do opatření Ekologické zemědělství na nový pětiletý závazek dle nařízení vlády ČR č. 81/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V tomto nařízení jsou uvedeny také jednotlivé sazby EZ 2023+. V roce 2023 bylo podáno 4 539 žádostí o dotaci.

Dobré životní podmínky zvířat (DŽPZ 2023+)

V roce 2023 podalo 920 žadatelů žádost o poskytnutí dotace na opatření Dobré životní podmínky zvířat dle nařízení vlády ČR č. 70/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V tomto nařízení jsou uvedeny také sazby dotace pro jednotlivá podopatření.

Tabulka 22 – Celkový přehled prostředků vyplacených v roce 2023 na Rozvoj venkova – Strategický plán SZP 2023+

Název intervence (dle SP SZP 2023+)		Vyplacené prostředky (tis. Kč)		
		ČR	EU	Celkem
Neprojektové intervence		1 043 013	561 622	1 604 635
z toho:	Zalesňování zemědělské půdy	1 193	642	1 835
	Oblasti s přírodními omezeními (ANC)	1 038 496	559 190	1 597 686
	Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě	3 324	1 790	5 114
Rozvoj venkova – Strategický plán SZP 2023+ celkem		**1 043 013**	**561 622**	**1 604 635**

Zdroj: SZIF.

V roce 2023 byly podány žádosti na tato podopatření:

- Zvětšení lehacího prostoru v chovu dojnic (555 žádostí),
- Zlepšení stájového prostředí v chovu dojnic (777 žádostí),
- Zajištění přístupu do výběhu pro suchostojné krávy (471 žádostí),
- Zlepšení životních podmínek pro prasničky (141 žádostí),
- Zlepšení životních podmínek pro prasnice (142 žádostí),
- Zvětšení plochy pro odstavená selata (89 žádostí).

Zvýšení obranyschopnosti v chovu prasat vakcinací

V roce 2023 podalo 148 žadatelů žádost o poskytnutí dotace na opatření Zvýšení obranyschopnosti v chovu prasat vakcinací dle nařízení vlády ČR č. 64/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V tomto nařízení jsou uvedeny také sazby dotace pro jednotlivé patogeny.

Zalesňování zemědělské půdy (péče o založený lesní porost)

V roce 2023 bylo možné podávat žádosti v souladu s nařízením vlády ČR č. 63/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V rámci této neprojektové intervence jsou vypláceny jak nové závazky, tak i dobíhající závazky z minulých let. U nových závazků musí nejprve dojít k čerpání dotace na založení porostu, což je ovšem formálně projektové opatření (Zalesňování zemědělské půdy – založení porostu). Až v dalších letech lze čerpat prostředky na péči a náhradu – žadatel zařazený v závazku má možnost žádat 5 let na péči a 10 let na náhradu. Z tohoto důvodu došlo v roce 2023 pouze k příjmu 6 žádostí o založení porostu, ale také stejného počtu žádostí o zařazení do opatření.

K vyplacení dotace na péči a náhradu došlo pouze u dobíhajících závazků.

Agrolesnictví (péče o založený agrolesnický systém)

V roce 2023 bylo možné podávat žádosti v souladu s nařízením vlády ČR č. 140/2023 Sb. ve znění pozdějších předpisů. V rámci této neprojektové intervence jsou vypláceny jak nové závazky, tak i dobíhající závazky z minulých let. U nových závazků musí nejprve dojít k čerpání dotace na založení agrolesnického systému, což je ovšem formálně projektové opatření (Založení agrolesnického systému). Až v dalších letech lze čerpat prostředky na péči – žadatel zařazený v závazku má možnost žádat 5 let na péči. Z tohoto důvodu došlo v roce 2023 pouze k příjmu 87 žádostí o založení agrolesnického systému, ale také stejného počtu žádostí o zařazení do.

Lesnicko-environmentální platby

V roce 2023 bylo možné podat žádost o zařazení do opatření Lesnicko-environmentální platby na nový pětiletý závazek dle nařízení vlády ČR č. 72/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V tomto nařízení jsou uvedeny také jednotlivé sazby dotace. Jednotlivá podopatření mají formu pětiletého závazku, žadatel po celou dobu závazku podává každoročně žádost o dotaci. V roce 2023 bylo podáno:

- 75 žádostí o zařazení a 75 žádostí o dotaci do podopatření Zachování porostního typu hospodářského souboru
- 14 žádostí o zařazení a 14 žádostí o dotaci do podopatření Ochrana genofondu lesních dřevin

Oblasti s přírodními omezeními (ANC 2023+)

Platby pro horské oblasti a jiné oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními byly v roce 2023 vypláceny na základě nařízení vlády ČR č. 61/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2023 bylo přijato 21 533 žádostí o poskytnutí platby pro horské oblasti a jiné oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními. Vydávání rozhodnutí k žádostem roku 2023 a jejich výplata byly zahájeny v prosinci 2023.

Natura 2000 na zemědělské půdě

Platby v rámci intervencí Natura 2000 na zemědělské půdě pro rok 2023 byly vypláceny na základě nařízení vlády ČR č. 62/2023, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2023 bylo přijato 740 žádostí o poskytnutí platby Natura 2000 na zemědělské půdě. Vydávání rozhodnutí k žádostem roku 2023 a jejich výplata byly zahájeny v prosinci 2023.

Projektové intervence Rozvoje venkova 2023+

Žádosti o dotaci u projektových opatření jsou podávány jednotlivě pro danou intervenci v termínech vyhlášených pro jednotlivá kola příjmu žádostí. Po kladném vyhodnocení žádosti o dotaci je s žadatelem podepsána dohoda o poskytnutí dotace, ve které jsou stanoveny termíny realizace a výše podpory. Na základě předložené žádosti o platbu je dotace vyplacena.

Tabulka 23 – Základní sazby pro jednotlivé typy oblastí ANC pro rok 2023

Oblasti ANC	Typ oblasti ANC	Základní sazba převažující živočišná výroba	Základní sazba převažující rostlinná výroba
Horské oblasti	H1	5 209,06 Kč/ha	2 194,56 Kč/ha
	H2	4 895,55 Kč/ha	2 073,98 Kč/ha
	H3	3 448,59 Kč/ha	1 446,96 Kč/ha
	H4	4 172,07 Kč/ha	1 760,47 Kč/ha
	H5	3 135,08 Kč/ha	1 326,38 Kč/ha
Ostatní oblasti	O1	3 038,62 Kč/ha	1 302,26 Kč/ha
	O2	2 387,48 Kč/ha	1 012,87 Kč/ha
	O3	1 784,58 Kč/ha	747,60 Kč/ha
Specifické oblasti	S	1 567,54 Kč/ha	651,13 Kč/ha

Zdroj: SZIF.

Tabulka 24 – Přehled zaregistrovaných žádostí o dotaci na projektová opatření Strategického plánu SZP v roce 2023 (počet žádostí a výše dotace platná k datu registrace)

Kolo příjmu žádostí	Intervence	Počet žádostí	Dotace (tis. Kč)
Kontinuální příjem	54.78.a)	35	7 419
1. kolo	33.73	4 371	9 875 175
	34.73	497	1 313 570
	49.75	675	1 108 503
	51.77	3	25 725
	53.77	86	973 493
	1. kolo celkem	**5 632**	**13 296 466**
2. kolo	38.73	58	119 212
	39.73	61	19 814
	2. kolo celkem	**119**	**139 026**
Projektové intervence SP SZP 2023+ celkem		**5 786**	**13 442 911**

Zdroj: SZIF.
Pozn.: Jedná se rovněž i o schválené žádosti ze zaregistrovaných žádostí v roce 2021.

Podmínky poskytování podpor jsou pro jednotlivé intervence a jednotlivá kola příjmu stanoveny Pravidly, která jsou rozdělena na obecnou a specifickou část a která schvaluje vedení MZe.

V roce 2023 bylo spuštěno 1. a 2. kolo příjmu žádostí o dotaci ze Strategického plánu SZP 2023–2027 a zahájen kontinuální příjem žádostí jedné intervence. Celkem bylo zaregistrováno 5 786 žádostí o dotaci (projektů) ve výši 13 442 911 tis. Kč.

Kontinuální příjem žádostí

Dne 25. dubna 2023 byl zahájen kontinuální příjem žádostí o dotaci intervence 54.78 Podpora poradenství, záměr a) Individuální poradenství. Administrace probíhala v roce 2023, dále bude pokračovat v roce 2024, kdy bude zahájeno i průběžné schvalování žádostí.

1. kolo příjmu žádostí

1. kolo příjmu žádostí probíhalo ve dnech 22. srpna – 12. září 2023. Byly v něm přijímány žádosti zaměřené na investice do zemědělských podniků, zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů, zahájení činnosti mladých zemědělců, inovace při zpracování zemědělských produktů a na podporu operačních skupin a projektů EIP. Administrace a schvalování bude probíhat v roce 2024.

2. kolo příjmu žádostí

2. kolo příjmu žádostí probíhalo ve dnech 21. listopadu – 12. prosince 2023. Byly v něm přijímány žádosti zaměřené na investice do obnovy kalamitních ploch a do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin. Administrace a schvalování bude probíhat v roce 2024.

Financování z cizích zdrojů

Dne 13. dubna 2023 byla mezi SZIF a Ministerstvem financí uzavřena smlouva o zápůjčce na financování intervenčních nákupů v roce 2023 v rozpočtované výši **226 800 tis. Kč**. Tato smlouva navázala na obdobnou smlouvu s Ministerstvem financí pro financování intervenčních nákupů v roce 2022. K této smlouvě nebyly uzavřeny žádné dodatky. Ministerstvo financí převedlo v roce 2023 na účet Fondu finanční prostředky ve dvou tranších, a to v celkové výši 80 800 tis. Kč. Na žádost Fondu nebyla čerpána zbylá tranše zápůjčky a Fond provedl v říjnu 2023 předčasnou splátku obou poskytnutých tranší zápůjčky. Důvodem byl přetrvávající válečný konflikt na Ukrajině a stále vysoká inflace, která drží ceny zemědělských komodit vysoko. Od roku 2022 došlo ke změně úročení poskytnuté zápůjčky, kdy úrok byl vypočítáván jen v případě čerpání zápůjčky. Touto změnou došlo k úspoře úrokových nákladů, které tak vůbec nevznikly.

Souhrnné čerpání rozpočtu Společné zemědělské politiky

Tabulka 25 – Celkové zdroje na financování Společné zemědělské politiky v roce 2023

Zdroje	Skutečnost (tis. Kč)		
	ČR	EU	Celkem
1. Přímé platby			
Dotace z kapitoly MZe na rok 2023 a dotace z nespotřebovaných výdajů MZe celkem	530 741	14 595 615	15 126 356
Přímé platby 2014+ celkem	530 741	6 287 744	6 818 485
z toho: Jednotná platba na plochu (SAPS)	0	4 749	4 749
Platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (Greening)	0	4 329 347	4 329 347
Platba pro mladé zemědělce	0	84 906	84 906
Dobrovolné podpory vázané na produkci (VCS)	0	1 554 353	1 554 353
Kompenzace finanční disciplíny (KFD)	0	314 389	314 389
Přechodná vnitrostátní podpora (PVP)	530 741	0	530 741
Přímé platby – Strategický plán SZP 2023+ celkem	0	8 307 871	8 307 871
z toho: Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)	0	4 498 649	4 498 649
Platba pro mladé zemědělce (SF)	0	62 043	62 043
Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (DRP/CRISS)	0	1 807 730	1 807 730
Doplňková podpora příjmu pro malé zemědělce (YF)	0	14 221	14 221
Podpory příjmu vázané na produkci (CIS)	0	1 925 228	1 925 228
Vrácení nepoužitých prostředků na MZe	0	-105 000	-105 000
Zůstatek SZIF z roku 2022	295	2 441 517	2 441 812
Ostatní (vratky prostředků, přijaté sankční platby, nepřiřazené platby apod.)	1 826	5 285	7 111
Přímé platby celkem	**532 862**	**16 937 417**	**17 470 279**
2. Společná organizace trhu			
Dotace z kapitoly MZe na rok 2023 a dotace z nespotřebovaných výdajů MZe celkem	251 179	624 313	875 492
SOT – mimo Strategický plán SZP 2023+	215 407	588 541	803 948
z toho: SOT mimo včely	135 407	425 620	561 027
Mimořádná podpora zemědělským odvětvím 2023	80 000	162 921	242 921
Mimořádná podpora na přizpůsobení 2022	0	0	0
SOT – mimo Strategický plán SZP 2023+	35 772	35 772	71 544
z toho: SOT včely	35 772	35 772	71 544
Zápůjčka na intervenční nákupy	80 800	0	80 800
Tržby z prodeje	0	0	0
Vrácení nepoužitých prostředků na MZe	-1 642	0	-1 642
Zůstatek SZIF z roku 2022	70 378	58 549	128 927
Ostatní (vratky prostředků, přijaté sankční platby, nepřiřazené platby apod.)	1 232	187	1 419
Společná organizace trhu celkem	**401 947**	**683 049**	**1 084 996**

Zdroje	Skutečnost (tis. Kč)		
	ČR	EU	Celkem
3. Program rozvoje venkova včetně Horizontálního plánu rozvoje venkova			
Dotace z kapitoly MZe na rok 2023 a dotace z nespotřebovaných výdajů MZe celkem	6 741 160	8 499 587	15 240 747
Program rozvoje venkova 2014+ (vč. EURI a HRDP)	5 193 677	7 666 155	12 859 832
z toho: Program rozvoje venkova 2014+	4 350 550	5 674 347	10 024 897
Program rozvoje venkova 2014+ (EURI)	842 954	1 991 296	2 834 250
HRDP	173	512	685
Rozvoj venkova – Strategický plán SZP 2023+	1 547 483	833 432	2 280 915
Vrácení nepoužitých prostředků na MZe	-36 000	-36 000	-72 000
Zůstatek SZIF z roku 2022	201 654	490 781	692 435
Ostatní (vratky prostředků, přijaté sankční platby, nepřiřazené platby apod.)	31 827	33 977	65 804
Program rozvoje venkova a Rozvoj venkova celkem	**6 938 641**	**8 988 345**	**15 926 986**
Zdroje na Společnou zemědělskou politiku cekem	**7 873 450**	**26 608 811**	**34 482 261**

Zdroj: SZIF.

Celkové **zdroje** SZIF na financování **Společné zemědělské politiky** v roce 2023 **dosáhly** výše **34 482 261 tis. Kč**, z toho **7 873 450 tis. Kč** ze státního rozpočtu a **26 608 811 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Tabulka 26 – Celkové užití zdrojů Společné zemědělské politiky v roce 2023

Užití zdrojů	Skutečnost (tis. Kč)		
	ČR	EU	Celkem
1. Přímé platby			
Přímé platby celkem	530 766	15 074 792	15 605 558
Přímé platby 2014+ celkem	530 766	8 468 903	8 999 669
z toho: Jednotná platba na plochu (SAPS)	0	263 912	263 912
Platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (Greening)	0	6 204 348	6 204 348
Platba pro mladé zemědělce	0	91 158	91 158
Dobrovolné podpory vázané na produkci (VCS)	0	1 596 140	1 596 140
Kompenzace finanční disciplíny (KFD)	0	313 345	313 345
Přechodná vnitrostátní podpora (PVP)	530 766	0	530 766
Přímé platby – Strategický plán SZP 2023+ celkem	0	6 605 889	6 605 889
z toho: Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)	0	4 267 226	4 267 226
Platby pro malé zemědělce	0	26 217	26 217
Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (DRP/CRISS)	0	748 694	748 694
Podpora příjmu vázané na produkci	0	1 563 752	1 563 752
Ostatní (převod propadlého podílu z vratek dotací)	1 840	0	1 840
Přímé platby celkem	**532 606**	**15 074 792**	**15 607 398**

Užití zdrojů	Skutečnost (tis. Kč)		
	ČR	EU	Celkem
2. Společná organizace trhu			
SOT – mimo Strategický plán 2023+	218 230	609 882	828 112
z toho: Školní projekt – Mléko do škol	87 572	49 719	137 291
Školní projekt – Ovoce a zelenina do škol	46 190	87 389	133 579
Organizace producentů ovoce a zeleniny	0	169 550	169 550
Soukromé skladování (mléčné produkty, maso, cukr)	0	0	0
Propagace zemědělských produktů	0	5 577	5 577
Zlepšení výroby včelařských produktů a jejich uvádění na trh	14 827	14 827	29 654
Restrukturalizace a přeměna vinic	0	105 172	105 172
Investice do odvětví vína	0	35 824	35 824
Mimořádná podpora zemědělským odvětvím 2023	69 641	141 824	211 465
Mimořádná podpora na přizpůsobení 2022	0	0	0
SOT – Strategický plán 2023+	35 695	35 695	71 390
z toho: Podpora produktů včelařů	35 695	35 695	71 390
Ostatní výdaje související se SOT	81 084	0	81 084
z toho: Ostatní výdaje (převod propadlého podílu z vratek dotací a cukerných dávek)	284	0	284
Intervenční nákup (SOM, máslo, obiloviny)	0	0	0
Splátka zápůjčky na intervenční nákupy	80 800	0	80 800
Rezerva SOT	0	0	0
Společná organizace trhu celkem	**335 009**	**645 577**	**980 586**
3. Program rozvoje venkova včetně Horizontálního plánu rozvoje venkova			
Program rozvoje venkova (vč. EURI a HRDP) 2014+ celkem	5 181 744	7 575 020	12 756 764
Horizontální plán rozvoje venkova 2004–2006 – Lesnictví, PUZČ	102	289	391
Program rozvoje venkova 2007–2013 celkem	9 685	16 353	26 048
z toho: Osa I. Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví	6 304	6 179	12 483
Osa II. Zlepšování životního prostředí a krajiny	3 391	10 174	13 565
Program rozvoje venkova 2014+ (bez EURI) celkem	4 331 627	5 574 906	9 906 533
z toho: M1 Předávání znalostí a informační akce	3 352	3 286	6 638
M4 Investice do hmotného majetku	1 907 810	406 559	2 314 369
M6 Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti	188 728	184 990	373 718
M8 Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů	168 966	100 178	269 144
M10 Agroenvironmentálně-klimatické opatření	736 736	2 210 206	2 946 942
M11 Ekologické zemědělství	1 456	4 369	5 825
M12 Platby v rámci sítě Natura 2000	3 703	11 108	14 811
M13 Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními	481 971	1 445 912	1 927 883
M14 Dobré životní podmínky zvířat	362 751	355 568	718 319
M15 Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů	6 791	20 373	27 164
M16 Spolupráce	37 002	36 269	73 271

Užití zdrojů	Skutečnost (tis. Kč)		
	ČR	EU	Celkem
M19 Podpora pro místní rozvoj z iniciativy LEADER	397 934	707 436	1 105 370
M20 Technická pomoc	34 427	88 652	123 079
Program rozvoje venkova 2014+ (EURI) celkem	840 320	1 983 472	2 823 792
z toho: M4 Investice do hmotného majetku	470 110	873 060	1 343 170
M6 Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti	190	353	543
M11 Ekologické zemědělství	370 020	1 110 059	1 480 079
Rozvoj venkova 2023+ celkem	1 043 013	561 622	1 604 635
z toho: Zalesňování zemědělské půdy – dobíhající závazky	1 193	642	1 835
Oblasti s přírodními omezeními (ANC)	1 038 496	559 190	1 597 686
Oblast Natura 2000 na zemědělské půdě	3 324	1 790	5 114
Program rozvoje venkova a Rozvoj venkova celkem	**6 224 757**	**8 136 642**	**14 361 399**
Užití zdrojů na Společnou zemědělskou politiku cekem	**7 092 372**	**23 857 011**	**30 949 383**

Zdroj: SZIF.

V roce 2023 byly v rámci **Společné zemědělské politiky vyplaceny finanční prostředky** v celkové výši **30 949 383 tis. Kč**, z toho **7 092 372 tis. Kč** ze státního rozpočtu a **23 857 011 tis. Kč** z rozpočtu EU.

Operační program Rybářství

Operační program (OP) Rybářství je nástrojem čerpání podpory z Evropského námořního rybářského fondu (2014–2020) a Evropského námořního rybářského a akvakulturního fondu (2021–2027), které přispívají k provádění Společné rybářské politiky (SRP) v České republice.

Hlavními cíli aktuálního OP Rybářství jsou:

- konkurenceschopná, odolná a udržitelně se rozvíjející akvakultura, což je zároveň hlavní cíl pro oblast akvakultury definovaný v Zelené dohodě a v navazující strategii Evropské komise „Od zemědělce ke spotřebiteli“, jedná se o zajištění udržitelné akvakultury, využitím inovativních a udržitelných postupů,
- podpora zlepšení sledovatelnosti, vytváření kratších dodavatelských řetězců a komunikačních aktivit,
- podpora projektů zaměřených na výzkum a produkci ekologického hospodaření a řas nebo projektů přispívajících ke zlepšování dobrých životních podmínek zvířat,
- podpora vysazování úhoře říčního a udržitelného hospodaření na rybnících prostřednictvím kompenzací za zajišťování mimoprodukčních funkcí,
- podpora aktivit zaměřených na účinné využívání zdrojů nebo obnovitelných zdrojů.

Funkcí řídícího orgánu (ŘO) je pověřen příslušný odbor Ministerstva zemědělství, který reálně zodpovídá za řízení a kontrolu financování OP Rybářství. SZIF je jako zprostředkující subjekt ŘO OP Rybářství pověřen výkonem části pravomocí ŘO souvisejících s finančním a věcným monitorováním projektů na základě Dohody o delegování pravomocí. Prostřednictvím IS SZIF, resp. MS2014+/MS2021+ je zajišťován sběr informací o operacích a žadatelích/příjemcích ve všech fázích administrace projektů.

OP Rybářství 2014–2020

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních stanovuje společné podmínky pro evropské fondy. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 508/2014 ze dne 15. května 2014 o Evropském námořním a rybářském fondu (ENRF) byl zřízen ENRF a stanoveny podmínky pro poskytování finančních prostředků pro rybolov a akvakulturu. K jejich provádění vydala Evropská komise nařízení v přenesené pravomoci a prováděcí nařízení. MZe zpracovalo Víceletý národní strategický plán pro akvakulturu (VNSPA) a Operační program Rybářství 2014–2020 (OPR). VNSPA byl schválen usnesením vlády ČR č. 876 ze dne 27. 10. 2014 a předložen EK, která jej vzala na vědomí. OPR byl schválen usnesením vlády ČR č. 836 ze dne 15. 10. 2014, předložen EK a schválen dne 2. 6. 2015. Poslední aktualizace OPR byla schválena dne 6. 8. 2021.

V roce 2023 proběhl příjem Žádostí o podporu pouze u opatření s kontinuálním příjmem v rámci 999. výzvy – opatření 6.1. Technická pomoc, 3. výzvy – opatření 5.2.b) Propagační kampaně, 6. výzvy – opatření 3.2. Sledovatelnost produktů a 10. výzvy – opatření 3.1. Shromažďování údajů. Celkem bylo zaregistrováno **10 Žádostí o podporu** v celkové výši **6 260 tis. Kč**.

V roce 2023 byla vydána **Rozhodnutí o poskytnutí dotace** k **17 projektům** v celkové výši **21 433 tis. Kč**. Vzhledem k dobíhajícímu programovému období již nebudou schvalovány další projekty.

V rámci administrace žádostí o platbu bylo v roce 2023 předloženo celkem **166 Žádostí o platbu** s požadovanou podporou ze strany žadatele ve výši **139 694 tis. Kč**. Zároveň bylo v roce 2023 vyplaceno **159 Žádostí o platbu** se schválenou podporou **144 094 tis. Kč**.

Tabulka 27 – Příjem a vyplacení Žádostí o platbu OP Rybářství 2014–2020 v roce 2023

Opatření	Předložené Žádosti o platbu		Vyplacené Žádosti o platbu	
	Počet žádostí	Požadovaná podpora (tis. Kč)	Počet žádostí	Schválená podpora (tis. Kč)
2.1. Inovace	6	8 105	3	4 449
2.2. a) Produktivní investice do akvakultury	121	86 458	119	92 774
2.4. Recirkulační zařízení a průtočné systémy s dočišťováním	1	1 118	2	6 166
2.5. Akvakultura poskytující environmentální služby	4	3 528	4	3 528
3.1. Shromažďování údajů	5	11 313	6	13 263
3.2. Sledovatelnost produktů	8	15 412	8	12 575
5.2. Záměr b), Propagační kampaně	1	765	2	1 397
5.2. Záměr b), k) Propagační kampaně	0	0	1	240
5.3. Investice do zpracování produktů	4	5 594	4	2 978
6.1. Technická pomoc – výzva č. 999	16	7 401	10	6 724
Celkem	**166**	**139 694**	**159**	**144 094**

Zdroj: SZIF.

V roce 2023 bylo podáno celkem **224 Hlášení o změnách**, přičemž u 16 % z nich bylo potřeba vyjádření Oddělení kontrol příslušného RO SZIF a u 40 % z nich bylo potřeba vyjádření Oddělení metodiky OP Rybářství centrálního pracoviště SZIF. Jednalo se především o výběrová řízení nebo narovnání skutečností v Žádosti o podporu. Zároveň došlo u **31 projektů k ukončení administrace**.

OP Rybářství 2021–2027

Operační program Rybářství 2021–2027 (OP Rybářství) je nástroj pro čerpání prostředků dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1139 ze dne 7. července 2021, kterým se zřizuje Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a mění nařízení (EU) 2017/1004 (ENRAF) a přispívá především k plnění cílů Společné rybářské politiky (SRP), Zelené dohody pro Evropu a Víceletého národního strategického plánu pro akvakulturu (VNSPA). Řídicím orgánem, zodpovědným za přípravu a implementaci Programu, je Ministerstvo zemědělství České republiky.

Vláda ČR schválila usnesením vlády č. 799 ze dne 13. září 2021 Víceletý národní strategický plán pro akvakulturu pro období 2021–2030 (VNSPA). V souladu s východisky VNSPA byl v roce 2022 spuštěn OP Rybářství s prvními výzvami pro příjem žádostí. Implementace požadavků pro systémové a metodické nastavení jednotlivých administrativních procesů probíhá v novém informačním systému MS2021+. SZIF je i nadále pro nové programové období 2021–2027 zprostředkujícím subjektem OP Rybářství. Program je rozdělen do tří Priorit: Priorita 1 Podpora udržitelného rybolovu a obnova a zachování vodních biologických zdrojů, Priorita 2 Podpora udržitelných akvakulturních činností, zpracování produktů rybolovu a akvakultury a jejich uvádění na trh, čímž se přispívá k potravinovému zabezpečení v Unii, Priorita 5 Technická pomoc.

V roce 2023 proběhl příjem 7 kolových výzev a 5 kontinuálních výzev, ve kterých bylo zaregistrováno **228 Žádostí o podporu** ve výši podpory **288 204 tis. Kč**.

V roce 2023 vydalo MZe (ŘO) jako poskytovatel podpory **Rozhodnutí o poskytnutí dotace** ke **170 projektům** v celkové výši **136 818 tis. Kč**. Dále bylo podáno celkem **41 Žádostí o změnu** a u **50 Žádostí o podporu došlo k ukončení administrace**.

V rámci administrace žádostí o platbu bylo v roce 2023 předloženo celkem **39 Žádostí o platbu** s požadovanou podporou ze strany žadatele ve výši **16 332 tis. Kč**. Zároveň bylo v roce 2023 vyplaceno **30 Žádostí o platbu** se schválenou podporou **12 836 tis. Kč**.

Tabulka 28 – Příjem a vyplacení Žádostí o platbu OP Rybářství 2021–2027 v roce 2023

Opatření	Předložené Žádosti o platbu		Vyplacené Žádosti o platbu	
	Počet žádostí	Požadovaná podpora (tis. Kč)	Počet žádostí	Schválená podpora (tis. Kč)
2.1.2 Investice do akvakultury	12	4 858	3	1 414
2.1.4 Kompenzace	26	10 706	26	10 654
2.2.2 Zpracování produktů akvakultury	1	768	1	768
Celkem	**39**	**16 332**	**30**	**12 836**

Zdroj: SZIF.

Zemědělské národní dotace

Dotační programy národních dotací jsou realizovány podle zákona č. 252/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tyto programy jsou od roku 2020 prováděny Státním zemědělským intervenčním fondem, podle § 2d odst. 2 zákona č. 252/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů – s výjimkou podpor genetických zdrojů, které provádí Ministerstvo zemědělství. Část národních dotací, které provádí právě SZIF bývá někdy označována jako **zemědělské národní dotace (ZND)**.

Ačkoliv jsou ZND financovány výhradně z národních zdrojů, legislativa EU upravuje povinnost členských států oznámit (notifikovat) Evropské komisi v předstihu veškeré záměry na poskytnutí státní podpory. Hlavním smyslem těchto ustanovení je snaha, aby tyto národní podpory nepřispívaly k narušování hospodářské soutěže společného trhu.

Hlavním cílem zemědělských národních dotací je podpora restrukturalizace a zvýšení konkurenceschopnosti českého agrárního sektoru spolu s rozvojem venkovského prostoru. Spektrum dotačních programů každoročně udržuje kontinuitu s programy realizovanými v předešlých letech.

V roce 2023 bylo na zemědělské národní dotace vyplaceno celkem 3,9 mld. Kč.

Dotační programy dle Zásad (2023)

SZIF se při poskytování dotací řídí zákonem č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Při administraci a poskytování dotací postupuje SZIF kromě výše uvedených předpisů také podle ministerstvem vydaných Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro daný rok na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Některé dřívější dotační programy nebyly z rozhodnutí MZe v roce 2023 realizovány. Zároveň také výplata programů dle Zásad toku 2023 není omezena koncem kalendářního roku, proto vybrané dotační programy budou vypláceny až v roce 2024.

1.D. Podpora včelařství

Jedná se o zabezpečení opylování zemědělských hmyzosnubných plodin v ČR. Dotace podporuje zachování počtu včelstev, která jsou nutná pro opylování hmyzosnubných rostlin, a to i v nehospodářském sektoru.

1.I. Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách

Jedná se o podporu závlahového systému šetrného k životnímu prostředí, který výrazně redukuje celkovou spotřebu závlahové vody. Důvodem podpory školek je dosažení výrazného zvýšení kvality a následně zvýšení konkurenceschopnosti českých školkařských výpěstků.

1.R. Podpora restrukturalizace ovocných sadů

Program je zaměřen na zvýšení kvality a zdravotní bezpečnosti produkovaného ovoce, přičemž podporovaná výsadba ovocného sadu a následné hospodaření je prováděno v souladu se zásadami integrované produkce.

1.V. Podpora restrukturalizace ovocných sadů v režimu ekologického zemědělství

Podmínky programu jsou nastaveny tak, aby nově založené sady plnily všechny parametry intenzivního hospodaření, přičemž hlavním cílem je zvýšení produkce kvalitního stolního ovoce v biokvalitě a tím i jeho širší uplatnění na trhu.

2.A. Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat

Účelem dotace je zabezpečit udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat.

3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

Program je přínosem ke zlepšení životního prostředí podporou používání šetrných biologických prostředků na ochranu rostlin náhradou za prostředky chemické, podporuje používání uznané sadby brambor, chmele, mořeného osiva lnu, osiva konopí setého a vyjmenovaných pícnin. Součástí programu je i podpora šetrnějších postupů při pěstování cukrové řepy.

8.F. Podpora vybraných činností zaměřených na ozdravení chovů prasat a drůbeže

Podpora vybraných činností zaměřených na preventivní úkony v chovech prasat a drůbeže je jednou ze základních podpor státu při plnění strategie posílení živočišné výroby.

9. Poradenství a vzdělávání

Podpora na vytváření podmínek pro praktické vyučování studentů vyšších odborných škol a žáků středních škol v rezortních oborech za účelem jejich lepšího uplatnění na trhu práce. Podpora poradenství v zemědělství a lesnictví zaměřená na konzultace.

10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací

Zlepšení efektivnosti a odborné úrovně činnosti nevládních organizací formou podpory integrace v rámci EU.

10.E. Podpora technologických platforem v působnosti rezortu MZe

Podpora činnosti technologických platforem zaměřená na posílení funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění a zapojení do národních i evropských struktur. Propagace cílů, aktivit a výsledků práce platforem, včetně zajištění přenosu informací mezi vědou, výzkumem a podnikatelskou praxí.

15. Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků

Částečná kompenzace újmy rybářským subjektům, která vznikla zajišťováním vodohospodářských a celospolečenských funkcí rybníků.

17. Podpora mimoprodukčních funkcí rybářských revírů

Podpora biologické diverzity rybích populací v povrchových vodách určená pro uživatele rybářských revírů. Jedná se o udržování nejen druhové pestrosti rybích obsádek v povrchových vodách, ale rovněž doplnění oslabené rybí populace v rybářských revírech postižených dopady civilizačních a environmentálních faktorů.

18. Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením

Poskytnutí finanční podpory s cílem podpořit činnost potravinových bank a tím přispět ke snížení plýtvání potravinami. Zároveň podpora distribuce potravin lidem na hranici hmotné nouze, kteří jsou bez adekvátního přístupu k základním potravinám.

19. Podpora na účast producentů a zpracovatelů zemědělských produktů v režimech jakosti Q CZ

Program je zaměřen na zvýšení kvality v zájmu dlouhodobého zlepšení tržních příležitostí a dosažení konkurenceschopnosti na trhu týkající se komodity brambor.

20. Zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat

Podpora na zlepšení životních podmínek je velmi důležitá v chovech hospodářských zvířat, která musí nést zátěž organismu spojenou s nároky na vysokou užitkovost a zároveň dosažení optimálních reprodukčních vlastností.

23.A. Podpora obcím na zajištění nákladů péče o zvířata umístěná do náhradní péče

Zajištění péče o odebraná zvířata umístěná do náhradní péče nebo předběžné náhradní péče podle zákona č. 246/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka 29 – Přehled přijatých žádostí, formulářů a výše předpokládaných požadavků u dotačních programů ZND (dle Zásad) 2023

Kód a název dotačního programu		Žádosti přijaté [1]	Formuláře přijaté [2]	Předpokládané požadavky (tis. Kč) [3]
1.D.	Podpora včelařství	1	nedokládají se	106 196
1.I.	Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách	27	19	8 145
1.R.	Podpora restrukturalizace ovocných sadů	30	22	14 740
1.V.	Podpora restrukturalizace ovocných sadů v režimu ekologického zemědělství	13	11	7 810
2.A.	Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat	220	210	263 016
3.	Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	1 454	1 402	285 592
8.F.	Podpora vybraných činností zaměřených na ozdravení chovů prasat a drůbeže	442	436	1 634 313
9.A.	Speciální poradenství	158	114	111 301
9.E.	Školní závody	73	71	18 409
9.F.	Podpora poradenství v zemědělství	40	34	58 041
9.H.	Podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí	100	98	20 263
9.I.	Podpora zlepšování praktické výuky v produkčním rybářství	1	1	93
9.J.	Zlepšování praktické výuky ve včelařství	1	1	2 968
10.D.	Podpora evropské integrace nevládních organizací	24	20	29 899
10.E.	Podpora technologických platforem v působnosti rezortu MZe	8	8	23 499
13.	Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu	56	0	1 881 288
15.	Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků	66	61	121 415
17.	Podpora mimoprodukčních funkcí rybářských revírů	64	64	27 579
18.	Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením	23	0	100 618
19.	Podpora na účast producentů a zpracovatelů zemědělských produktů v režimech jakosti Q CZ	413	0	2 026 385
	Zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat	3 196	3 047	1 329 835
20.	Zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat	3 451	1 096	791 373
23.A.	Podpora obcím na zajištění nákladů péče o zvířata umístěná do náhradní péče	0	0	0
Dotační programy ZND (dle Zásad) celkem		**6 665**	**3 668**	**7 532 943**

Zdroj: SZIF.

Pozn.: [1] Přijaté žádosti na rok 2023. Bez žádostí stažených a stornovaných.. [2] Přijaté formuláře s doklady prokazujícími nárok na dotaci v roce 2023. [3] Předpokládané požadavky z přijatých žádostí či formulářů s doklady prokazujícími nárok na dotaci dle typu dotačního programu.

Dotační programy minulých let, mimořádné dotační programy

Kromě dotačních programů dle Zásad 2023, byly v roce 2023 vypláceny také dotační programy ze žádostí minulých let. U mimořádného programu z roku 2021 (na zmírnění škod po přírodních pohromách – „tornádo“) došlo k vyplacení doplatků k již dříve vydaným zálohám.

Souhrnné čerpání rozpočtu zemědělských národních dotací

Tabulka 30 – Celkové zdroje na financování ZND v roce 2023

ZDROJE	Rozpočet (v tis. Kč)		Skutečnost (tis. Kč)
	Schválený	Upravený	
Dotace z kapitoly MZe na rok 2023	2 606 000	2 653 000	2 653 000
Dotace z nespotřebovaných výdajů MZe	0	804 719	703 540
Zůstatek z roku 2022	0	1 619 593	1 619 593
Ostatní (vratky prostředků, neidentifikované příjmy)	0	0	36 819
Zdroje na dotační programy ZND celkem	**2 606 000**	**5 077 312**	**5 012 952**

Zdroj: SZIF.

Celkové **zdroje** na financování **zemědělských národních dotací** byly v roce 2023 ve výši **5 012 952 tis. Kč** ze státního rozpočtu.

Tabulka 31 – Užití zdrojů na ZND v roce 2023 (včetně alokací na jednotlivé dotační tituly ZND 2023)

UŽITÍ ZDROJŮ		Rozpočet (tis. Kč)		Skutečnost (tis. Kč)
		Schválený	Upravený	
Dotační programy ZND minulých let celkem		**0**	**2 231 312**	**1 935 414**
v tom:	Mimořádný dotační program ZND 2021 (tornádo)	–	–	8 519
Dotační programy ZND (dle Zásad na rok 2023) celkem		**2 606 000**	**2 846 000**	**1 916 603**
1.D.	Podpora včelařství	47 000	47 000	46 943
1.I.	Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách	30 000	35 000	0
1.R.	Podpora restrukturalizace ovocných sadů	65 000	70 000	0
1.V.	Podpora restrukturalizace ovocných sadů v režimu ekologického zemědělství	10 000	10 000	0
2.A.	Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat	200 000	250 000	41 953
3.	Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	180 000	255 000	23 652
8.F.	Podpora vybraných činností zaměřených na ozdravení chovů prasat a drůbeže	900 000	1 079 300	1 018 558
9.A.	Speciální poradenství	55 000	67 000	28 407
9.E.	Školní závody	15 000	15 000	0
9.F.	Podpora poradenství v zemědělství	45 000	58 700	28 155
9.H.	Podpora účasti na mezinár. veletrzích a výstavách v zahraničí	15 000	20 000	12 873
9.I.	Podpora zlepšování praktické výuky v produkčním rybářství	700	700	93

UŽITÍ ZDROJŮ		Rozpočet (tis. Kč)		Skutečnost (tis. Kč)
		Schválený	Upravený	
9.J.	Zlepšování praktické výuky ve včelařství	3 000	3 000	2 968
10.D.	Podpora evropské integrace nevládních organizací	15 000	25 000	10 115
10.E.	Podpora technologických platforem v působnosti rezortu MZe	21 500	23 500	12 207
13.	Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu	230 000	0	0
15.	Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků	60 000	70 000	49 347
17.	Podpora mimoprodukčních funkcí rybářských revírů	18 000	18 000	17 973
18.	Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením	73 000	112 000	100 617
19.	Podpora na účast producentů a zpracovatelů zemědělských produktů v režimech jakosti Q CZ	20 000	20 000	0
20.	Zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat	600 000	664 000	522 742
23.A.	Podpora obcím na zajištění nákladů péče o zvířata umístěná do náhradní péče	2 800	2 800	0
Užití zdrojů na dotační programy ZND celkem		**2 606 000**	**5 077 312**	**3 852 017**

Zdroj: SZIF.

Na dotační programy **zemědělských národních dotací** bylo v roce 2023 vyplaceno celkem **3 852 017 tis. Kč** ze státního rozpočtu.

Marketingová podpora značek kvality

SZIF je na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství administrátorem národních značek kvality KLASA a Regionální potravina, dále koordinuje propagační kampaň na podporu kvalitních potravin a také kampaň na podporu biopotravin a produktů ekologického zemědělství.

V roce 2023 bylo na marketingovou podporu značek kvality vyplaceno celkem 167 399 tis. Kč.

Propagační kampaň na podporu kvalitních potravin

Projekt národní značky KLASA je od roku 2016 součástí režimu státní podpory „Propagační kampaň na podporu kvalitních potravin". Prioritou je především nabízet spotřebitelům kvalitní potraviny, které vykazují výjimečné kvalitativní charakteristiky, jež zvyšují přidanou hodnotu a zaručují jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům dostupným na trhu. Hlavním cílem je zejména zvýšit zájem o kvalitu potravin a edukaci veřejnosti v otázce kvality potravin a ovlivnit tím nákupní chování spotřebitelů. Dalším z cílů tohoto projektu je posílit konkurenceschopnost výrobců kvalitních potravin.

Značka KLASA jako marketingový nástroj napomáhá od roku 2003 zvyšovat hodnotu oceněných potravinářských výrobků. Jejím smyslem je na straně jedné marketingově podpořit aktivity producentů potravin, na straně druhé pak edukovat spotřebitele v otázce kvality potravin. Značka se uděluje na tři roky a garantuje, že jsou nabízeny skutečně kvalitní a zdravotně nezávadné potraviny. Jde o proces získání důvěry spotřebitelů a odběratelů, udržení si této důvěry, což je nezbytný předpoklad rozvoje potravinářství a zabezpečení konkurenceschopnosti v rámci trhů v ČR i zahraničí. Značka KLASA je pomocí animovaného panáčka „Klasáčka" garantem kvality, který v kampani na podporu kvalitních potravin spotřebitelům vysvětluje, co je znakem kvality u různých potravin a proč je to tak důležité.

V roce 2023 bylo v rámci **propagační kampaně na podporu kvalitních potravin KLASA** vyplaceno celkem **122 194 tis. Kč**.

V roce 2023 byly využity následující komunikační aktivity zaměřené na zvyšování spotřebitelské preference kvalitních potravin ve všech regionech ČR:

Komunikační a informační aktivity na podporu kvalitních potravin

- mediální informační a edukační kampaň v TV, radiu a online,
- komunikační a marketingová podpora v místech prodeje a na e-shopech,
- realizace motivačních soutěží s oceněnými kvalitními potravinami,
- edukace veřejnosti v rámci projektu Pospolu u stolu,
- eventové aktivity a prezentace oceněných potravin a výrobců na akcích pro veřejnost.

PR aktivity a sociální sítě

- tiskové zprávy a publikace edukačních článků na aktuální témata,
- zpracování advertorialů, speciálních projektů a tvorba receptů se značkami kvality,
- prezentace a podpora značek kvality na sociálních sítích.

Graf 2 – Přehled počtu oceněných výrobců a výrobků značkou KLASA (2016–2023)

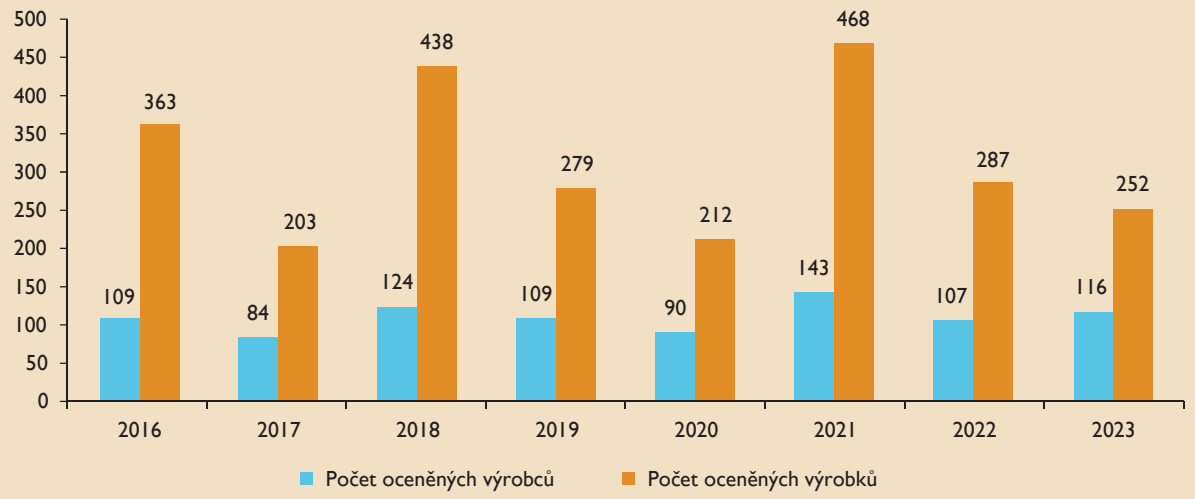

Zdroj: SZIF.

Webová prezentace
- správa webového portálu „Akademie kvality“,
- správa webového portálu www.eklasa.cz, včetně aktualizace výrobků a výrobců KLASA,
- provoz mobilní aplikace Síťovka a dětských aplikací Život na statku a Statkář,
- provoz infomailu, KLASA book – prezentace výrobců KLASA v rámci www.eklasa.cz.

Veletrhy a výstavy
- Grüne Woche (leden, Berlín), Anuga (září, Kolín nad Rýnem),
- Czech Food Expo (květen, České Budějovice), Země živitelka (srpen, České Budějovice), Flora Olomouc (září, Olomouc).

Projekt Regionální potravina

Značku Regionální potravina uděluje na základě krajských soutěží Ministerstvo zemědělství ve 13 krajích České republiky nejkvalitnějším zemědělským nebo potravinářským výrobkům. Výrobky musí být vyrobeny z lokálních surovin a mít vazbu na svůj kraj – ať už tradičním způsobem výroby nebo originální regionální recepturou. Soutěžit o značku mohou pouze podniky do 250 zaměstnanců. Hodnotitelská komise vybírá vždy jeden vítězný výrobek v 9 kategoriích. V roce 2023 se do soutěže přihlásilo celkem 456 výrobců s 1698 výrobky a bylo oceněno 116 výrobků. Vítězné výrobky získávají ocenění od ministra zemědělství a právo užívat značku Regionální potravina daného kraje po dobu 4 let.

Soutěž o značku Regionální potravina se prezentuje formou informační kampaně, jejímž cílem je seznámit spotřebitele s oceněnými regionálními potravinami, poukázat na jejich původ, tradici a kvalitu, současně budovat pozitivní vnímání regionálních a lokálních produktů.

Na **projekt Regionální potravina** bylo v roce 2023 vyplaceno celkem **38 595 tis. Kč**.

V roce 2023 byly v rámci projektu realizovány tyto aktivity:

Projekty krajských soutěží o značku Regionální potravina
- koordinace a kontrola projektů na zajištění organizace 13 krajských soutěží,
- prezentace na akcích a trzích v rámci celé ČR.

Komunikační a mediální kampaň, PR aktivity a sociální sítě
- mediální kampaň v TV včetně product placementu, online a na sociálních sítích,
- fotobanka oceněných výrobků 2023, POS materiály pro oceněné výrobce,
- tiskové zprávy a advertorialy, spotřebitelské tipy, recepty s Regionální potravinou, speciální mediální aktivity spojené s vybraným e-shopem,
- prezentace a podpora značky na sociálních sítích,
- zajištění projektu pojízdné prodejny,
- obsahová správa webových stránek www.regionalnipotravina.cz.

Podpora biopotravin a produktů ekologického zemědělství

SZIF zajišťuje projekt Propagační kampaň na podporu biopotravin a ekologického zemědělství, jehož hlavním cílem je zvýšení a rozvoj všeobecných znalostí o biopotravinách a ekologickém zemědělství. Zvyšování důvěry spotřebitele a zvyšování jeho informovanosti o ekologickém zemědělství je klíčový aspekt dalšího rozvoje trhu s biopotravinami.

Na **podporu biopotravin a produktů ekologického zemědělství** bylo v roce 2023 vyplaceno **6 610 tis. Kč**.

V roce 2023 byly využity následující komunikační aktivity zaměřené na zvyšování spotřebitelské preference biopotravin a produktů ekologického zemědělství:

Komunikační a informační aktivity na podporu biopotravin
- mediální a komunikační kampaň v TV,
- komunikace aktuálních témat, spotřebitelské tipy a recepty,
- realizace aktivit v rámci akce Září měsíc biopotravin,
- prezentace a podpora značek bio na sociálních sítích,
- speciální mediální projekty a advertorialy,
- obsahová správa webových stránek www.myjsmebio.cz.

Souhrnné čerpání rozpočtu marketingové podpory značek kvality

Tabulka 32 – Celkové zdroje na financování marketingové podpory značek kvality v roce 2023

ZDROJE	Rozpočet (tis. Kč)		Skutečnost (tis. Kč)
	Schválený	Upravený	
Dotace z kapitoly MZe	200 000	150 000	150 000
Zůstatek SZIF z roku 2022	0	75 211	75 211
Ostatní (poplatky za výstavní činnost)	0	0	467
Zdroje celkem	**200 000**	**225 211**	**225 678**

Zdroj: SZIF.

Celkové **zdroje** SZIF na financování **marketingové podpory značek kvality** v roce 2023 dosáhly výše **225 678 tis. Kč** ze státního rozpočtu.

Tabulka 33 – Celkové užití zdrojů na marketingovou podporu značek kvality v roce 2023

UŽITÍ ZDROJŮ	Rozpočet (tis. Kč)		Skutečnost (tis. Kč)
	Schválený	Upravený	
Marketingová podpora značek kvality	200 000	225 211	167 399
Užití zdrojů celkem	**200 000**	**225 211**	**167 399**

Zdroj: SZIF.

Na **marketingovou podporu značek kvality** byly v roce 2023 vyplaceny finanční prostředky v celkové výši **167 399 tis. Kč** ze státního rozpočtu.

Správní výdaje

Státní zemědělský intervenční fond vynakládá také prostředky na správní výdaje, které jsou nezbytně nutné pro běžnou činnost celé instituce a ve svém důsledku i k plnění základních funkcí jako akreditované platební agentury. Správní výdaje jsou primárně rozděleny na investiční a neinvestiční. Nejvýznamnější část představují platové a související výdaje a také výdaje v oblasti ICT, určené na provoz a rozvoj informačních systémů SZIF. K ostatním správním výdajům patří také výdaje na projekty spolufinancované z EU, jako je Technická pomoc PRV.

Celkové prostředky vyplacené v roce 2023 na správní výdaje SZIF dosáhly výše 2,1 mld. Kč, z toho největší část představovaly neinvestiční výdaje, které činily 1,8 mld. Kč.

Neinvestiční výdaje

Neinvestiční výdaje (bez technické pomoci) činily v roce 2023 celkem 1 718 988 tis. Kč a podle hlavních oblastí rozlišujeme personální výdaje, výdaje na ICT a ostatní neinvestiční výdaje.

Oblast personální

Celkové čerpání platových prostředků v roce 2023 dosáhlo výše 810 446 tis. Kč, z toho platy zaměstnanců v pracovním poměru 78 353 tis. Kč a platy zaměstnanců ve služebním poměru včetně pracovních poměrů zaměstnanců, kteří jsou na služebních místech celkem 732 093 tis. Kč. Ostatní platby za provedenou práci (položky 502) představovaly celkem 6 760 tis. Kč, z toho nejvíce v rámci ostatních osobních výdajů 3 943 tis. Kč, odstupné 266 tis. Kč, odbytné 2 493 tis. Kč a odměny dozorčí rady 58 tis. Kč. V rámci ostatních neinvestičních výdajů odvozených z platových prostředků bylo vyplaceno celkem 296 398 tis. Kč, z toho pojistné na sociální zabezpečení zaměstnanců v pracovním poměru 20 275 tis. Kč, sociální zabezpečení zaměstnanců ve služebním poměru včetně zaměstnanců v pracovním poměru na služebních místech 181 480 tis. Kč, zdravotní pojištění zaměstnanců v pracovním poměru 7 371 tis. Kč, zdravotní pojištění zaměstnanců ve služebním poměru včetně zaměstnanců v pracovním poměru na služebních místech 66 042 tis. Kč, odvody do FKSP 16 309 tis. Kč, náhrady mezd v době nemoci zaměstnanců v pracovním poměru 640 tis. Kč a náhrady mezd zaměstnanců ve služebním poměru včetně zaměstnanců v pracovním poměru na služebních místech 4 281 tis. Kč. V roce 2023 bylo vyplaceno za pracovní úrazy na náhradách za ztrátu na výdělku, bolestném a náhradách nákladů spojených s léčením zaměstnancům ve služebním poměru celkem 5 tis. Kč.

Na **neinvestiční správní výdaje v personální oblasti** bylo v roce 2023 vyplaceno celkem **1 113 609 tis. Kč**.

Informační a komunikační technologie

Celková výše prostředků, vynaložených na vybavení IT do 40 tis. Kč, činila 7 713 tis. Kč. Stěžejní položkou z této částky byl nákup 450 monitorů, 400 referentských mobilních telefonů jako standardního vybavení zaměstnanců SZIF pro zvýšení efektivity a zajištění pracovní mobility. V roce 2023 došlo mj. i k realizaci obměny čipových karet, které slouží jako zaměstnanecké

průkazy a rovněž jako čipové karty pro zabezpečené přihlášení k informačním technologiím SZIF. Náklady na spotřební materiál nezbytný pro provoz infrastruktury IS SZIF činily v roce 2023 celkem 312 tis. Kč, z toho výdaje na tonery 39 tis. Kč.

Služby elektronických komunikací, především datové a telefonní služby, představovaly celkem 5 850 tis. Kč.

V rámci služeb ICT bylo v roce 2023 čerpáno celkem 414 892 tis. Kč. Největší část představovaly služby provozu základního informačního systému na platformě SAP, včetně aplikačních služeb a programové údržby veškerých SW licencí SAP – ve výši 261 069 tis. Kč.

Mezi další významné výdaje patří zajištění programové údržby SW licencí pro ostatní informační systémy, zajištění provozu a rozvoje informačního systému AGIS, sloužící pro administraci opatření SOT, výdaje na provoz infrastruktury a řada dalších menších projektů a dílčích ICT služeb – síťové služby, architektonické ICT služby nebo kybernetickou bezpečnost.

Náklady na provoz a údržbu multifunkčních zařízení a další servisní služby v roce 2023 činily celkem 4 095 tis. Kč. Na programové vybavení do 60 tis. Kč bylo vynaloženo celkem 22 510 tis. Kč, kdy se kromě standardní obnovy licencí Microsoft realizoval také nákup licencí pro obnovu infrastruktury SZIF v datovém centru Chodov.

Na **neinvestiční výdaje v oblasti informačních a komunikačních technologií** bylo v roce 2023 vynaloženo celkem **456 620 tis. Kč**.

Ostatní neinvestiční výdaje

V rámci ostatních neinvestičních výdajů byly v roce 2023 čerpány prostředky na zajištění standardu administrativních prostor i ostatních provozních náležitostí pro zaměstnance SZIF, zejména se jednalo o kancelářský nábytek, nákup materiálu, nákup energií, nájemné, ostatní služby, opravy a udržování aj. Dále byly čerpány finanční prostředky např. na poradenské služby, audit, právní služby, geodetické služby, cestovné, poštovní služby atd.

Mezi finančně i provozně technicky nejnáročnější akce roku 2023 lze považovat především odstranění havárií, krajně naléhavých stavů a sanačních zásahů v objektu Ve Smečkách, rekonstrukce suterénních prostor v objektu Štěpánská, a další stavební úpravy, rekonstrukce, modernizace a opravy v obou objektech.

V roce 2023 byly též projektově zahájeny akce, které budou moci být úspěšně realizovány až v následujícím období, ale vyžadují dlouhodobější přípravu, jako např. rekonstrukce dvorního traktu Ve Smečkách, včetně nákladů na projektové a inženýrské služby.

Ostatní neinvestiční výdaje dosáhly v roce 2023 celkové výše **148 496 tis. Kč**.

Investiční výdaje

Investiční výdaje (bez technické pomoci PRV) činily v roce 2023 celkem **173 017 tis. Kč.**

Informační a komunikační technologie

Největší objem finančních prostředků, zahrnutých do investičních výdajů ICT, byl vynaložen na položku Programové vybavení, konkrétně 169 537 tis. Kč. V této částce je nejvýznamnější položkou rozvoj informačního systému SAP (160 185 tis. Kč), kde dochází ke kontinuálním úpravám v závislosti na změnách v legislativě ČR i EU. Objem prostředků vychází z platné dlouhodobé smlouvy.

Další ICT investice ve výši 9 352 tis. Kč směřovaly ke kontinuálnímu naplňování požadavků vyplývajících ze zákona o kybernetické bezpečnosti a z vládních priorit pro elektronizaci státních agend, především v oblasti Identity Managementu a autentizaci zemědělských dotačních žadatelů s využitím elektronické identity pro přístup k externím službám IS SZIF.

Zbývající investiční prostředky byly vynaloženy především na pořízení serverových licencí produktů společnosti Microsoft nezbytných pro provoz interní serverové infrastruktury SZIF.

V roce 2023 byl v rámci výpočetní techniky realizován upgrade infrastrukturního prostředí IS SZIF, kdy celkové náklady činily 595 tis. Kč.

Na **investiční výdaje v oblasti informačních a komunikačních technologií** bylo v roce 2023 čerpáno celkem **170 132 tis. Kč**.

Ostatní investiční výdaje

Ostatní investiční výdaje činily v roce 2023 celkem **2 885 tis. Kč**. Jednalo se o pořízení bezpečnostního zařízení, kancelářského nábytku aj.

Technická pomoc

Vynaložené prostředky v rámci Technické pomoci dosáhly v roce 2023 celkové výše **168 239 tis. Kč**, z toho 168 120 tis. Kč na **Technickou pomoc Programu rozvoje venkov**a.

Technická pomoc Programu rozvoje venkova (TP PRV)

Projekt AMS

V rámci technické pomoci Programu rozvoje venkova představovala v roce 2023 největší část vynaložených prostředků realizace projektu AMS (monitoring zemědělských ploch pomocí družicového systému), nutného k zajištění včasné implementace nových podmínek Evropské unie v oblasti Společné zemědělské politiky pro nové programové období 2023–2027. V roce 2023 bylo na projekt AMS vyplaceno celkem 137 802 tis. Kč.

Celostátní síť pro venkov

Jednou z výrazných součástí technické pomoci PRV v rámci SZIF je již několik let také agenda Celostátní sítě pro venkov (CSV) na regionální úrovni. CSV je komunikační platforma vytvořená za účelem propagace Programu rozvoje venkova, která sdružuje mnoho významných subjektů působících na venkově a podílejících se na jeho rozvoji. Konkrétním cílem CSV je usnadnění implementace dotačních možností v rámci Programu rozvoje venkova (PRV) 2014–2020, a doplňkově i jiných dotačních podpor, vytváření podmínek pro setkávání odborné i laické veřejnosti a v rámci diskusí a poznávání sdílet příklady dobré i špatné praxe, které přispějí k rozvoji českého venkova a zemědělství.

V rámci agendy CSV jsou realizovány především semináře, workshopy, konference, tuzemské i zahraniční exkurze nebo propagace na regionálně významných akcích zaměřených na zemědělství a venkov. Do aktivit CSV spadá i činnost tematických pracovních skupin. Ty kromě klimatické, krajinářské, půdoochranné a sociální problematiky s vazbou na udržitelné zemědělství nebo uplatnění lokálních potravin ve veřejném stravování řeší i podporu komunitně vedeného místního

rozvoje a zabezpečují cílenou, efektivní a koordinovanou propagaci výsledků PRV. Veškeré aktivity CSV jsou zaměřené na zvýšení informovanosti o PRV a předávání zkušeností od úspěšných žadatelů o dotace. V tomto programovém období je na aktivity CSV poskytovaná 100% dotace z technické pomoci PRV 2014–2020.

V roce 2023 bylo zrealizováno 102 regionálních akcí a celkové čerpání technické pomoci PRV (CSV) dosáhlo v roce 2023 celkem **14 721 tis. Kč**.

Ostatní Technická pomoc PRV

Mezi další výdaje Dále byly z TP PRV vynaloženy částky na podporu provozu infrastruktury informačního systému SZIF, detekce rizikových půdních bloků a též byly hrazeny služby poradenství, licencí v oblasti PRV nebo výdaje na systém sledování vazeb mezi podniky a v menší míře také vzdělávací akce pro zaměstnance SZIF.

V personální oblasti dále pokračoval v roce 2023 projekt Pracovníci na DPP, DPČ hrazení z technické pomoci PRV 2014–2020 na základě potřeby zajistit řádnou a plynulou administrativní činnost Programu rozvoje venkova v programovém období 2014–2020 z technické pomoci PRV.

Technická pomoc Operační program rybářství (TP OPR)

V roce 2023 bylo vynaloženo na služby školení a vzdělávání, nájemné a pohoštění v rámci TP OPR celkem **119 tis. Kč**.

Souhrnné čerpání rozpočtu správních výdajů

Tabulka 34 – Celkové zdroje na financování správních výdajů SZIF v roce 2023

Položka	**ZDROJE**	**Skutečnost (tis. Kč)**
8115000001	Zůstatek z roku 2022	249 845
2212000001	Přijaté sankční platby od jiných subjektů	401
2322000001	Přijaté pojistné náhrady	430
2324000001	Přijaté náhrady	3 145
2324000002	Přijaté náhrady – správa	1
2329000001	Propadlý podíl z vratek dotací	1 886
2329000003	Ostatní nedaňové příjmy	296
3119000001	Příjmy z prodeje dlouhodobého majetku	2 133
4116000001	Neinvestiční přijaté transfery z MZe	1 630 000
4216000001	Investiční přijaté transfery z MZe	200 000
4113000060	Neinvestiční přijaté transfery – TP PRV	75 800
4213000060	Investiční přijaté transfery – TP PRV	10 134
4113000061	Neinvestiční přijaté transfery – TP PRV (projekt person. a mzdový)	1 429
4113000063	Neinvestiční přijaté transfery – TP PRV (CSV)	4 860
4119000001	Ostatní neinvestiční přijaté transfery	258
Zdroje na správní výdaje celkem		**2 180 618**

Zdroj: SZIF.

Celkové **zdroje** SZIF na financování **správních výdajů** v roce 2023 **dosáhly** výše **2 180 618 tis. Kč**.

Tabulka 35 – Celkové užití zdrojů správních výdajů SZIF v roce 2023

Položka	UŽITÍ ZDROJŮ	Skutečnost (tis. Kč)
a)	**Běžné (neinvestiční) výdaje**	
Mzdové prostředky a související platby		
	501, 502 Mzdové prostředky	
5011000001	Platy zaměstnanců v pracovním poměru vyjma zaměstnanců na služebních místech	78 353
5013000001	Platy zaměstnanců na služebních místech podle zákona o státní službě	732 093
5021000001	Ostatní osobní výdaje	3 943
5021000060	Ostatní osobní výdaje – TP PRV	1 186
5024000001	Odstupné	266
5025000001	Odbytné	2 493
celkem bez technické pomoci PRV		**817 148**
celkem		**818 334**
	502 Ostatní platby za provedenou práci	
5029000001	Odměny členům Dozorčí rady	58
celkem		**58**
Mzdové prostředky a související platby celkem		**818 392**
Ostatní neinvestiční výdaje		
	503 Sociální a zdravotní pojištění	
5031000001	Pojistné na sociální zabezpečení	20 275
5031000002	Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnanců ve státní službě	181 480
5031000060	Pojistné na sociální zabezpečení – TP PRV	264
5032000001	Pojistné na zdravotní pojištění	7 371
5032000002	Pojistné na zdravotní pojištění zaměstnanců ve státní službě	66 042
5032000060	Pojistné na zdravotní pojištění – TP PRV	96
5039000001	Ostatní povinné pojistné – refundace	0
celkem bez technické pomoci PRV		**275 168**
celkem		**275 528**
	504 Odměny za užití duševního vlastnictví	
5041000001	Odměny za užití duševního vlastnictví	12
5042000001	Odměny za užití počítačových programů	856
celkem		**868**
	512 Podlimitní technické zhodnocení	
5123000001	Podlimitní technické zhodnocení hmotného majetku	30
5123000002	Podlimitní technické zhodnocení hmot. majetku – IT	392
5123000003	Podlimitní technické zhodnocení hmot. majetku – bezpečnost	0
celkem		**422**

Položka	UŽITÍ ZDROJŮ	Skutečnost (tis. Kč)
513 Nákup materiálu do 40 tis. Kč		
5132000001	Ochranné pomůcky	1 407
5133000001	Léky a zdravotnický materiál	51
5136000001	Knihy, učební pomůcky a tisk	541
5137000001	Kancelářský nábytek a ostatní vybavení	4 046
5137000002	Vybavení IT	7 713
5139000001	Kancelářský a ostatní materiál	3 977
5139000003	Ostatní materiál IT	273
5139000004	Tonery	39
5139000005	Ostatní materiál – konference a propagace	468
5139000063	Ostatní materiál – TP PRV (CSV)	1 122
celkem bez technické pomoci PRV		**18 515**
celkem		**19 637**
514 Úroky a ostatní finanční výdaje		
5141000001	Úroky vlastní	0
5142000001	Kurzové rozdíly ve výdajích	56
celkem		**56**
515 Nákup vody, paliv a energie		
5151000001	Studená voda	2 631
5152000001	Teplo	10 157
5153000001	Plyn	1 802
5154000001	Elektrická energie	11 144
5156000001	Pohonné hmoty a maziva	6 852
celkem		**32 586**
516 Nákup služeb		
5161000001	Poštovní služby	1 107
5162000001	Telefonní poplatky	2 399
5162000002	Provoz datových linek a související služby	3 451
5163000001	Pojistné	1 846
5163000002	Služby peněžních ústavů	42
5163000003	Pojistné v oblasti ICT	2 950
5164000001	Nájemné	5 214
5164000002	Nájemné – věcné plnění	23 126
5164000005	Nájemné – ICT	87

Položka	UŽITÍ ZDROJŮ	Skutečnost (tis. Kč)
5164000060	Nájemné – TP PRV	392
5164000063	Nájemné – TP PRV (CSV)	1 385
5164000080	Nájemné – TP OPR	4
5166000001	Poradenské služby	249
5166000004	Právní služby	2 981
5166000005	Analýzy a právní poradenství SZIF	1 331
5166000060	Poradenské služby – TP PRV	1 297
5167000001	Služby školení a vzdělávání	3 345
5167000060	Služby školení a vzdělávání – TP PRV	233
5167000080	Služby školení a vzdělávání – TP OPR	95
5168000001	Služby zpracování dat	597
5168000002	Služby SW – SAP	261 069
5168000004	Ostatní služby IT	104 745
5168000006	Služby SW – VUSTE	16 410
5168000007	Ostatní služby – bezpečnost IS	3 993
5168000008	Služby provozu infrastruktury	25 638
5168000060	Ostatní služby IT – TP PRV	61 831
5169000001	Ostatní služby	7 397
5169000002	Ostatní služby související s nájmem	13 907
5169000008	Revize zařízení	768
5169000009	Ostatní služby – bezpečnost	5 210
5169000010	Závodní stravování a ostatní služby	17 223
5169000011	Ostatní služby SZP	602
5169000012	Ostatní služby – konference	4
5169000013	Inzerce	462
5169000014	Překladatelské a tlumočnické služby	103
5169000015	Audit externí	1 016
5169000016	Geodetické služby a snímkování	167
5169000017	Veletrhy a výstavy	1 123
5169000060	Ostatní služby – TP PRV	48
5169000062	Geodetické služby a snímkování – TP PRV	247
5169000063	Ostatní služby – TP PRV (CSV)	8 751
celkem bez technické pomoci PRV a OPR		**508 562**
celkem		**582 845**

Položka	UŽITÍ ZDROJŮ	Skutečnost (tis. Kč)
517 Ostatní nákupy		
5171000001	Opravy a udržování	8 378
5171000002	Opravy a udržování IT	4 095
5172000001	Programové vybavení do 60 tis. Kč	22 510
5172000003	Programové vybavení do 60 tis. Kč – komunikace	263
5172000063	Programové vybavení do 60 tis. Kč – TP PRV (CSV)	504
5173000001	Cestovné v tuzemsku	4 878
5173000002	Cestovné v zahraničí	1 394
5173000061	Cestovné v tuzemsku – TP PRV	1 023
5175000001	Pohoštění	1 352
5175000002	Pohoštění – konference	18
5175000003	Pohoštění – CSV	42
5175000060	Pohoštění – TP PRV	2 060
5175000063	Pohoštění – TP PRV (CSV)	2 959
5175000080	Pohoštění – TP OPR	20
5176000001	Účastnické poplatky	297
5176000060	Účastnické poplatky – TP PRV	86
5179000001	Ostatní nákupy jinde nezařazené	158
celkem bez technické pomoci PRV a OPR		**43 385**
celkem		**50 037**
5... Poskytnuté zálohy a převody		
5189000001	Jistoty a kauce	-51
5191000001	Zaplacené sankce	0
5192000001	Náhrady za pracovní úrazy a bolestné	0
5192000002	Náhrady řízení	235
5192000003	Náhrady za pracovní úrazy a bolestné zaměstnanců ve státní službě	5
5192000004	Náhrady škod na majetku	0
5192000005	Náhrady škod na majetku zaměstnanců	4
5194000001	Věcné dary	430
5195000001	Odvody za neplnění povinnosti zaměstnávat zdravotně postižené	0
5342000001	Převody fondu kulturních a sociálních potřeb	16 309
5361000001	Nákup kolků	0
5362000001	Platby daní a poplatků	367

Položka	UŽITÍ ZDROJŮ	Skutečnost (tis. Kč)
5363000001	Úhrady sankcí jiným rozpočtům	0
5424000001	Náhrady mezd v době nemoci	640
5424000002	Náhrady mezd v době nemoci zaměstnanců ve státní službě	4 281
5909000001	Soudní vyrovnání	0
5909000002	Ostatní neinvestiční výdaje	0
5909000060	Ostatní neinvestiční výdaje – TP PRV	0
5909000063	Ostatní neinvestiční výdaje – TP PRV (CSV)	0
celkem bez technické pomoci PRV		**22 220**
celkem		**22 220**
Ostatní neinvestiční výdaje celkem		**984 199**
celkem bez technické pomoci PRV a OPR		**1 718 988**
Běžné (neinvestiční) výdaje celkem		**1 802 591**
b) Kapitálové (investiční) výdaje		
611 Pořízení dlouhodobého nehmotného majetku		
6111000001	Programové vybavení nad 60 tis. Kč – SAP	160 185
6111000003	Programové vybavení nad 60 tis. Kč	9 352
6111000060	Programové vybavení nad 60 tis. Kč – TP PRV	84 636
celkem bez technické pomoci PRV		**169 537**
celkem		**254 173**
612 Pořízení dlouhodobého hmotného majetku		
6122000001	Kancelářské stroje nad 40 tis. Kč	0
6122000002	Bezpečnostní zařízení nad 40 tis. Kč	205
6122000003	Měřicí přístroje	0
6123000001	Dopravní prostředky	0
6125000001	Výpočetní technika	595
6129000001	Ostatní nákup dlouhodobého hmotného majetku	2 680
celkem bez technické pomoci PRV		**3 480**
celkem		**3 480**
celkem bez technické pomoci PRV		**173 017**
Kapitálové (investiční) výdaje celkem		**257 653**
Užití zdrojů na správní výdaje celkem		**2 060 244**

Zdroj: SZIF.

Na **správní výdaje** SZIF byly v roce 2023 **vynaloženy finanční prostředky** celkem ve výši **2 060 244 tis. Kč.**

Přehled pohledávek a závazků

Tabulka 36 – Stav pohledávek a závazků k 31. 12. 2023

1) KRÁTKODOBÉ POHLEDÁVKY	Ve lhůtě splatnosti (Kč)	Po lhůtě splatnosti (Kč)
a) Společná zemědělská politika a ZND		
Vratky podpor HRDP, PP, SOT, PRV, ZND	4 162 054,91	362 908 573,69
Sankce a penále	1 058 952,67	36 371 180,18
Poskytnuté zálohy na dotace	0,00	0,00
Pohledávky starého bloku	0,00	4 333 268,30
Ostatní krátkodobé pohledávky	0,00	10 145 434,72
Společná zemědělská politika celkem	**5 221 007,58**	**413 758 456,89**
b) Marketing		
Ostatní pohledávky	47 460,00	15 500,00
Marketing celkem	**47 460,00**	**15 500,00**
c) Správní výdaje		
Pohledávky za zaměstnanci	27 302,00	29 108,00
Poskytnuté zálohy	24 924 352,88	0,00
Ostatní pohledávky	222 161 119,07	272 431,50
Správní výdaje celkem	**247 112 773,95**	**301 539,50**
Krátkodobé pohledávky celkem	**252 381 241,53**	**414 075 496,39**
2) DLOUHODOBÉ POHLEDÁVKY	**Ve lhůtě splatnosti (v Kč)**	**Po lhůtě splatnosti (v Kč)**
a) Společná zemědělská politika a ZND		
Poskytnuté zálohy na dotace	8 068 693,00	0,00
Společná zemědělská politika celkem	**8 068 693,00**	**0,00**
Dlouhodobé pohledávky celkem	**8 068 693,00**	**0,00**
3) KRÁTKODOBÉ ZÁVAZKY	**Ve lhůtě splatnosti (v Kč)**	**Po lhůtě splatnosti (v Kč)**
a) Společná zemědělská politika		
Závazky HRDP, PP, SOT, PRV, ZND	1 938 789 386,22	1 836 944,89
Zálohy na vratky	26 771 696,02	0,00
Kauce a záruky na licence a podpory SOT	41 026 298,66	0,00
Ostatní krátkodobé závazky	58 207 600,10	0,00
Společná zemědělská politika celkem	**2 064 794 981,00**	**1 836 944,89**
b) Marketing		
Marketingové náklady	47 915 077,31	0,00
Marketing celkem	**47 915 077,31**	**0,00**
c) Správní výdaje		
Zaměstnanci výplaty za 12/2023	48 866 561,00	0,00
Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění za 12/2023	26 370 276,00	0,00
Daň z příjmu placená zaměstnavatelem za 12/2023	5 096 406,00	0,00
Ostatní krátkodobé závazky	160 016 601,20	0,00
Správní výdaje celkem	**240 349 844,20**	**0,00**
d) Zúčtování daní		
DPH vyrovnání s FÚ	3 419,00	0,00
Zúčtování daní celkem	**3 419,00**	**0,00**
Krátkodobé závazky celkem	**1 389 881 357,06**	**2 509 354,30**

Zdroj: SZIF.

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky, SZIF eviduje k 31. prosinci 2023 pohledávky vzniklé z titulu SZP a ZND v celkové výši **427 048 157,47 Kč**, z toho po lhůtě splatnosti **413 758 456,89 Kč**.

Pohledávky představující vratky podpor HRDP, PP, SOT, PRV, ZND a penále, na které byly vydány exekuční tituly, jsou vymáhány prostřednictvím exekuce podle zákona č. 120/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Současně je využíván institut započtení podle § 11a odst. 10 zákona č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dle kterého je Fond oprávněn započítat neoprávněnou platbu dotace a penále do dotace, pro jejíž poskytnutí splnil příjemce dotace podmínky). Na základě žádosti příjemce dotace (dlužníka) uzavírá Fond při splnění určitých podmínek rovněž Dohody o splátkách.

Pohledávky, u kterých SZIF využil veškerých prostředků k jejich vymožení, avšak bezúspěšně, proto bylo rozhodnuto ve smyslu § 35 odst. 1 písm. c) zákona č. 219/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, upustit od vymáhání a nepokračovat ve zpětném vymáhání. Celková výše pohledávek, u kterých bylo v roce 2023 upuštěno od vymáhání, činila **511 950 899,97 Kč**.

Kontrolní činnost

Významnou činnost SZIF představují kontroly oprávněnosti jednotlivých nároků a přidělených finančních prostředků. Do kontrolního systému řadíme administrativní kontroly, systém monitorování zemědělských ploch a kontroly na místě. Systém kontrol v rámci SZIF můžeme rozdělit do několika oblastí – oblast podpor v rámci Integrovaného administrativně kontrolního systému (IACS) zemědělských plateb, oblast společné organizace trhů, oblast projektových opatření Programu rozvoje venkova a oblast operačních programů a národních dotací.

SZIF dbá na důkladné provádění kontrol jednotným způsobem u všech žadatelů při současném dodržování zásad efektivnosti a profesionality. Kontrolní systém SZIF vychází z legislativních požadavků a jeho správné nastavení je jedním ze základních předpokladů pro umožnění čerpání finančních prostředků ze státního rozpočtu a rozpočtu EU. Způsob realizace kontrol na místě je pravidelně podrobován auditním misím uskutečňovaným orgány EK – DG AGRI, Evropským účetním dvorem a dále kontrolními orgány ČR, kterým SZIF dokládá, zda jsou kontroly prováděny v dostatečném počtu, rozsahu a kvalitě.

Oblast podpor pod IACS

V rámci podpor pod IACS jsou podané žádosti ověřovány systémem monitorování zemědělských ploch (AMS) a dále probíhají kontroly na místě (KNM) u vybraného vzorku žádostí.

Kontroly na místě

Kontrola na místě probíhá u vybraného vzorku žádostí na základě náhodného a rizikového výběru. Předmětem KNM je ověření způsobilé plochy, plnění podmínek způsobilosti a též podmínek podmíněnosti na vybraném vzorku pozemků. Cílem kontroly na místě je zjistit skutečný stav, porovnat jej s údaji deklarovanými v žádosti a ověřit, zda jsou plněny podmínky pro poskytnutí dotace, k jejichž plnění se žadatel zavázal podáním žádosti o podporu. Kontrolu na místě mohou provádět i pracovníci jiných organizací, na které delegoval SZIF část kontrolních pravomocí. Terénního inspektora mohou příležitostně doprovázet i úředníci jiných orgánů nebo úředníci orgánů EU. Výsledkem kontroly na místě je vždy protokol o kontrole s uvedenými kontrolními zjištěními. Některá opatření jsou kontrolována v průběhu celého kalendářního roku. Kontroly dalších opatření mají charakter kampaní, kdy kontroly na místě jsou prováděny v období po podání žádosti a před vyplacením podpory.

Metodici opatření na CP SZIF a vedoucí oddělení inspekční služby nebo koordinátoři inspekcí na RO SZIF provádějí na vzorku kontrol supervize kontrolních činností. Níže jsou uvedeny statistické údaje o kontrolách na místě provedených SZIF (bez delegovaných kontrol, bez supervizí).

V roce 2023 bylo u 4 350 žadatelů **provedeno 5 734 kontrol**. Celkem bylo zkontrolováno 8 922 žádostí (u Jednotné žádosti byla žádost na každé opatření považována za samostatnou žádost).

Graf 3 – Počet provedených KNM IACS v letech 2014–2023

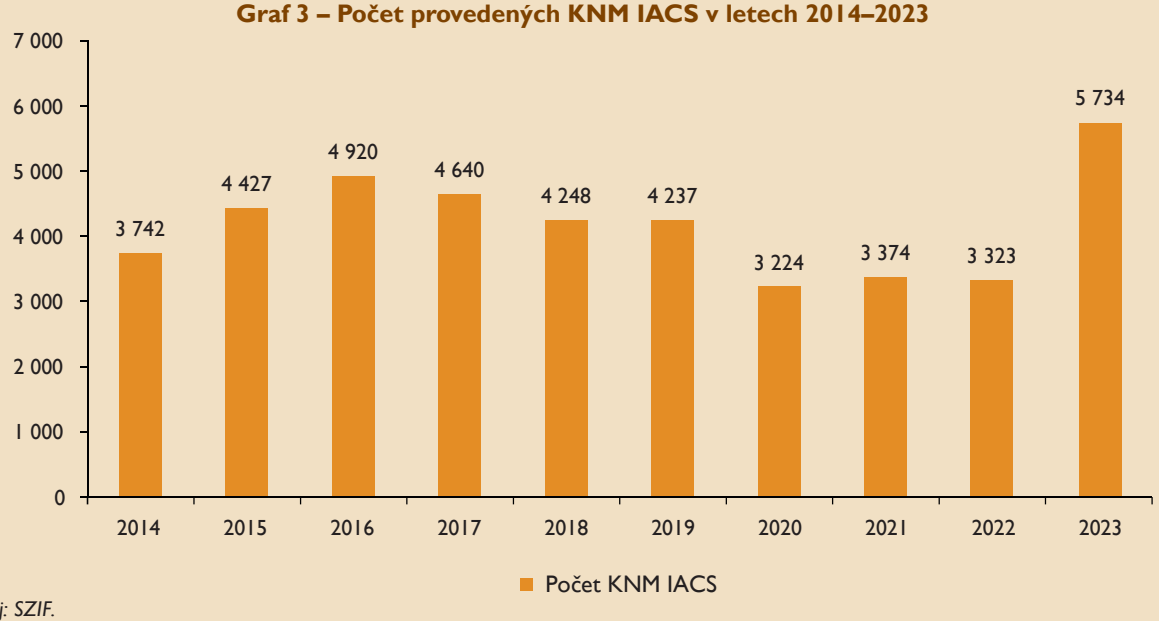

Zdroj: SZIF.

Tabulka 37 – Počty zkontrolovaných žadatelů a žádostí KNM IACS v roce 2023

Oblast	Počet zkontrolovaných žadatelů	Počet zkontrolovaných žádostí	Počet kontrol
Přímé platby	2 356	4 105	2 803
Program rozvoje venkova	2 995	4 369	3 845
Horizontální plán rozvoje venkova	25	25	25
Společná organizace trhů v rámci IACS	259	423	425
KNM pouze DZES [1)]	404	–	421
Celkem (neduplicitně)	**4 350**	**8 922**	**5 734**

Zdroj: SZIF.
Pozn.: [1)] V tabulce jsou uvedeny samostatně KNM pouze DZES. Většina kontrol DZES je prováděna u žadatele v jedné kontrole spolu s kontrolou způsobilosti opatření. Tyto kontroly jsou v tabulce započteny do ostatních řádků. Některé kontroly jsou však pouze DZES bez kontroly způsobilosti, ty jsou uvedeny na samostatném řádku.

V roce 2023 bylo z celkového počtu **kontrol IACS** shledáno **2 233 kontrol s výhradami a připomínkami**. V tabulce jsou zobrazena nejčastější porušení u jednotlivých opatření.

Tabulka 38 – Nejčastější porušení u jednotlivých opatření v rámci KNM IACS

Opatření/podmínka	Nejčastější porušení týkající se deklarované výměry	Nejčastější porušení podmínek platby/opatření
Přímé platby		
Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na DPB žadatel neprovedl seč včetně odklizení biomasy nebo pastvu nejpozději do 31. července a případnou likvidaci nedopasků do 30 dnů po skončení pastvy.
Základní celofaremní ekoplatba	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na DPB měl žadatel povinnost provést seč včetně odklizení biomasy nebo pastvu nejpozději do 31. července a případnou likvidaci nedopasků do 30 dnů po skončení pastvy.
Prémiová celofaremní ekoplatba	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Nebylo zjištěno porušení.
Mladý zemědělec	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Nebylo zjištěno porušení.
Malý zemědělec	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na DPB měl žadatel povinnost provést seč včetně odklizení biomasy nebo mulčování nebo pastvu včetně likvidace nedopasků nejpozději do 31. srpna.
CIS – Bílkovinné plodiny	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na DPB (nebo jeho části) není v období od 1. června do 15. července příslušného kalendářního roku zajištěn pokryv půdy ani výskyt posklizňových zbytků s bílkovinnými plodinami nebo jejich směsmi.
CIS – Škrobové brambory	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Nebylo zjištěno porušení.
CIS – Cukrová řepa	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Nebylo zjištěno porušení.
CIS – Chmel	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Nebylo zjištěno porušení.
CIS – Ovocné druhy s vysokou pracností	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na pěstební ploše DPB je pěstován ovocný druh, který není podporovaným ovocným druhem s vysokou pracností uvedeným v ust. § 31 odst. 2 nařízení vlády ČR č. 83/2023 Sb.

Opatření/podmínka	Nejčastější porušení týkající se deklarované výměry	Nejčastější porušení podmínek platby/opatření
CIS – Ovocné druhy s velmi vysokou pracností	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na pěstební ploše DPB osázené jabloní na výměře nebyl dodržen počet životaschopných jedinců minimálně 500 ks/ha.
CIS – Zeleninové druhy s vysokou pracností	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Nebylo zjištěno porušení.
CIS – Zeleninové druhy s velmi vysokou pracností	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Výsevek není v minimálním množství podle přílohy č. 15 nařízení vlády ČR č. 83/2023 Sb.
CIS – Bahnice a kozy	Zjištěna plocha neohlášená v jednotné žádosti.	Nebylo zjištěno porušení.
Program rozvoje venkova		
Méně příznivé oblasti (ANC)	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na DPB měl žadatel povinnost provést seč včetně odklizení biomasy nebo pastvu nejpozději do 31. července a případnou likvidaci nedopasků do 30 dnů po skončení pastvy.
Natura 2000 na zemědělské půdě	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na DPB nebyla v předepsaném termínu od 15. července do 31. srpna provedena zemědělská operace seč.
Agroenvironmentálně klimatická opatření – staré závazky	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na DPB měl žadatel povinnost provést seč včetně odklizení biomasy nebo pastvu nejpozději do 31. července a případnou likvidaci nedopasků do 30 dnů po skončení pastvy.
Agroenvironmentálně klimatická opatření – nové závazky	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na DPB měl žadatel povinnost provést seč včetně odklizení biomasy nebo pastvu nejpozději do 31. července a případnou likvidaci nedopasků do 30 dnů po skončení pastvy.
Ekologické zemědělství	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na DPB měl žadatel povinnost provést seč včetně odklizení biomasy nebo pastvu nejpozději do 31. července a případnou likvidaci nedopasků do 30 dnů po skončení pastvy.
Zalesňování zemědělské půdy Programu rozvoje venkova	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Nebylo zjištěno porušení.
Zalesňování a zakládání lesů	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou preferované dřeviny.	Žadatel neplní další povinnosti, vyplývající z nepovinných údajů uvedených v projektu založení lesního porostu.
Lesnicko-environmentální opatření	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou plochou porostní skupiny.	U porostní skupiny byl kontrolou na místě zjištěn nesoulad se zařazením podle § 3 odst. 3 nařízení vlády ČR č. 53/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
Předčasné ukončení zemědělské činnosti Programu rozvoje venkova	Není kontrolována výměra.	Nebylo zjištěno porušení.
Lesnicko-environmentální opatření	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou porostní skupiny.	U porostní skupiny byl v terénu zjištěn podíl MZD nepřevyšující alespoň o 5 % minimální podíl MZD stanovený Vyhláškou č. 83/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů (kontrola probíhala u žadatelů zařazených v období platnosti Vyhlášky).
Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou porostní skupiny.	Kontrolou na místě byl zjištěn nesoulad se zařazením podle § 3 odst. 4 nařízení vlády ČR č. 29/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
Předčasné ukončení zemědělské činnosti Programu rozvoje venkova	Není kontrolována výměra.	Nebylo zjištěno porušení.

Opatření/podmínka	Nejčastější porušení týkající se deklarované výměry	Nejčastější porušení podmínek platby/opatření
Horizontální plán rozvoje venkova		
Zalesňování zemědělské půdy Horizontálního plánu rozvoje venkova	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Nebylo zjištěno porušení.
Společné organizace trhů v rámci IACS		
Restrukturalizace a přeměna vinic	Zjištěn rozdíl mezi deklarovanou a skutečnou výměrou DPB.	Na DPB v rámci opatření Změna odrůdové skladby vinice – klučení neodpovídá zjištěný způsob pěstování způsobu pěstování, který je deklarován v žádosti.
Podpora na investice	Není kontrolována výměra.	Hodnoty nové speciální kvasné nádoby neodpovídají hodnotám uvedeným v žádosti.
Cross-compliance		
Dobrý zemědělský a environmentální stav	Není kontrolována výměra.	DZES 7b – na DPB se zemědělskou kulturou standardní orná půda, byla na výměře (která je větší než 30 ha) pěstována souvislá plocha jedné plodiny, přičemž tato plocha nebyla vůbec oddělena ochranným pásem, plochou jiné plodiny, pomocí PT – pásové střídání plodin nebo evidovaným krajinným prvkem, příp. na ní nebyly pěstovány plodiny podle přílohy č. 5 a 9 nařízení vlády ČR č. 73/2023 Sb.

Zdroj: SZIF.

Systém monitorování zemědělských ploch (AMS)

Státní zemědělský intervenční fond zavedl v roce 2023 monitoring zemědělských ploch za pomoci družicového systému AMS (Area Monitoring System). Jedná se o nový způsob, jak lze ověřit, zda na pozemku proběhly požadované zemědělské aktivity a byly tak splněny podmínky pro poskytnutí dotací. Ověření je založeno na vyhodnocení dat dálkového průzkumu Země, zejména z družic Sentinel 1 a 2. AMS byl poprvé spuštěn pro opatření na plochu v rámci jednotné žádosti pro rok 2023. AMS umožňuje monitorovat jen omezené množství jevů, tedy i dotačních podmínek a opatření. Dokáže rozpoznat zemědělskou kulturu, pěstovanou plodinu a provedení seče či pastvy. Monitoring ploch probíhá po celé období, kdy má žadatel plnit podmínky dotací. AMS se uplatňuje u kontrol opatření na plochu v rámci jednotné žádosti. Systém AMS neověřuje dotační tituly vázané na hospodářská zvířata a lesnická opatření, ani tituly SOT, národní dotace, ekonomická opatření atd.

Tabulka 39 – Počet zkontrolovaných zákresů v žádosti podle opatření

Opatření	Počet zkontrolovaných zákresů
Agroenvironmentálně-klimatická opatření	199 397
Ekologické zemědělství	108 155
Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (ANC)	517 011
Natura 2000 na zemědělské půdě	7 711
Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)	1 467 008
Celofaremní ekoplatba	687 397
Malý zemědělec	23 331
Dobrovolné podpory vázané na produkci (VCS)	48 753

Zdroj: SZIF.

Oblast společné organizace trhů (mimo IACS)

U většiny opatření administrovaných v rámci společné organizace trhů (nemajících vazbu na plochu) je prováděna kontrola na místě buď ve 100 % případů nebo je vybírán vzorek žadatelů ke kontrole, a to na základě analýzy rizik případně doplněné náhodným výběrem. Cílem kontrol na místě je ověření podmínek pro poskytnutí finančních podpor a dodržení pravidel stanovených legislativou ČR a EU. Při realizaci fyzických kontrol na místě se ověřuje, zda údaje deklarované žadatelem o podporu odpovídají skutečnosti a jsou splněny veškeré závazky a povinnosti žadatele. Ověřování rozhodných skutečností je zajišťováno odděleními inspekční služby na regionálních odborech SZIF, Oddělením kontrol SOT na centrále SZIF a delegováním pravomocí na další organizace. Spolupráce s dalšími organizacemi se týká zejména kontrol, při kterých jsou předepsány odběry a analýzy vzorků.

V roce 2023 bylo **v oblasti SOT (mimo IACS)** provedeno celkem **203 kontrol** včetně kontrol škol. Oddělení kontrol SOT na centrále realizovalo 10 kontrol na místě a na regionálních odborech SZIF bylo provedeno celkem 193 kontrol. Dále bylo realizováno celkem 28 inspekčních kontrol zaměřených na sledování kontrolní činnosti terénních inspektorů, případně na vylepšení kontrolních postupů pro jednotlivé podpory, z toho 10 kontrol metodikem a 18 kontrol vedoucími oddělení inspekční služby (případně koordinátory inspekcí).

Graf 4 – Počet provedených KNM SOT (mimo IACS) v letech 2014–2023

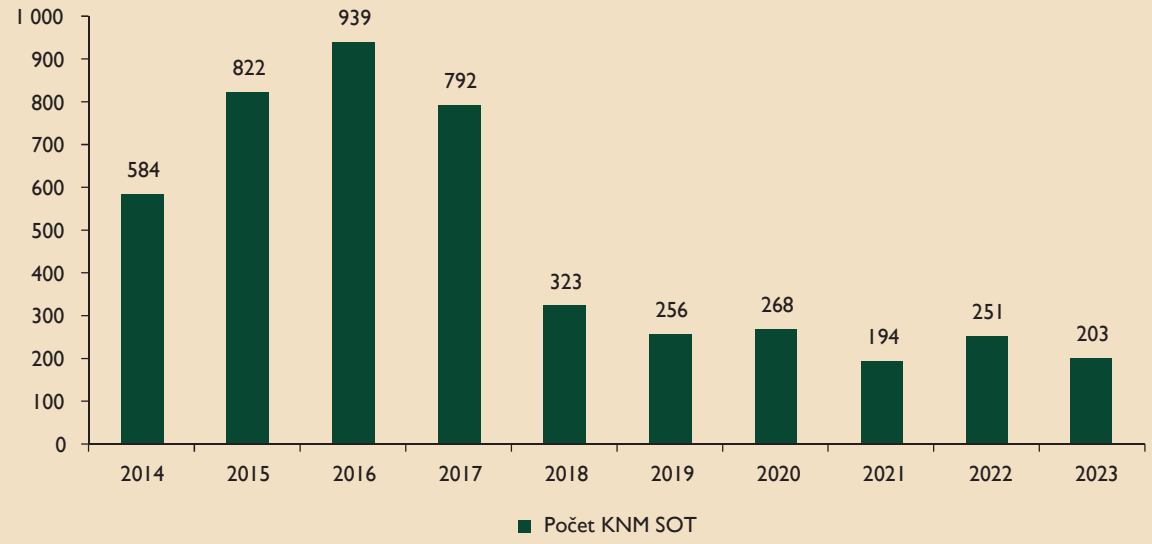

Zdroj: SZIF.

V roce 2023 bylo **zjištěno porušení u 12 kontrol SOT**. Níže je výčet nejčastějších porušení.

Tabulka 40 – Nejčastější porušení u jednotlivých opatření SOT (mimo IACS)

Opatření	Zjištění / porušení
Uznávání a poskytování finančních podpor organizacím producentů v odvětví ovoce a zeleniny	Ponížení referenční hodnoty produkce oproti deklarované; zpětný přeprodej produktů z OP v rámci referenčního období; odebrané vzorky nesplňovaly zařazení do KN kódu.
Školní projekt Ovoce a zelenina do škol	Nesplnění podmínky minimálního počtu dodávek produktů.
Opatření ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelích produktů původem z území ČR a jejich uvádění na trh	Požádání o dotaci u přednášejícího, který nesplňoval požadavky na vzdělání dle §5 odst. 3 písm. a) nařízení vlády ČR č. 148/2019 Sb.; neprokázaný prodej léčivých prostředků dle § 9 odst. 4 písm. a) nařízení vlády ČR č. 148/2019 Sb.
Tržní informační systém	Nedodržení metodického pokynu k sestavování výkazu Maso (SZIF) 6 52 "Ceny placené zemědělcům za dodaná jatečná zvířata".

Zdroj: SZIF.

Oblast projektových opatření Programu rozvoje venkova

SZIF realizuje kontroly projektových opatření Programu rozvoje venkova v souladu s prováděcím nařízením Komise (EU) č. 809/2014, v platném znění. Kontroly fyzické realizace projektu (správní kontroly) se skládají z administrativní kontroly, která se provádí u 100 % zaregistrovaných Žádostí o proplacení a kontroly na místě, která se u vybraných opatření provádí na vzorku operací. Kontroly na místě jsou realizovány na základě vhodného výběrového souboru před vyplacením finančních prostředků alespoň u 4 % veřejných výdajů každoročně vykázaných Evropské komisi a alespoň u 5 % veřejných výdajů vykázaných Evropské komisi během celého programového období, resp. alespoň u 5 % veřejných výdajů každoročně vyplacených SZIF. Tyto kontroly provádějí regionální odbory SZIF souběžně se správní kontrolou. Výběr vzorku ke kontrole zajišťují zaměstnanci CP SZIF, kde se tyto kontroly také vyhodnocují.

V rámci **projektových opatření Programu rozvoje venkova 2014–2020** bylo v roce 2023 provedeno **203 kontrol na místě** a celkem **5 733 kontrol fyzické realizace projektu**. Zároveň bylo zaměstnanci centrálního pracoviště provedeno celkem **124 kontrol ex-post**.

Nejčastější nálezy při kontrolách obecně:

- dotace není požadována pouze na způsobilé výdaje,
- nedostatky v daňových/účetních dokladech,
- úhrada způsobilých výdajů není v souladu s podmínkami Pravidel pro žadatele,
- fakturovaná účelovost nebo množství neodpovídá skutečně zjištěnému stavu,
- výdaje, ze kterých je stanovena dotace, nejsou realizovány z hlediska času v souladu s podmínkami Pravidel pro žadatele,
- byly překročeny maximální limity výdajů, ze kterých je stanovena dotace, stanovené v Pravidlech pro žadatele,
- nedostatky v zadávání zakázek žadatelem/příjemcem dotace.

Oblast zemědělských národních dotací

Kontrolu zemědělských národních dotací provádí SZIF na základě zákona č. 255/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V roce 2023 bylo u **zemědělských národních dotací** realizováno **205** kontrol na místě, které lze podle dotačních titulů rozdělit takto:

Tabulka 41 – Počet kontrol v rámci zemědělských národních dotací v roce 2023

Kód a název dotačního programu		Počet kontrol
3.	Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	20
9.A.	Speciální poradenství	7
9.E.	Školní závody	4
9.H.	Podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí	14
13.	Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu	61
15.	Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků	17
17.	Podpora mimoprodukčních funkcí rybářských revírů	2
18.	Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením	22
19.	Podpora na účast producentů a zpracovatelů zemědělských produktů v režimech jakosti Q CZ	3
20.	Zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat	55
Počet kontrol celkem		**205**

Zdroj: SZIF.

Dále bylo v roce 2023 provedeno 8 kontrol na místě týkající se kontroly závazků k hospodaření s předmětem dotace. Tyto kontroly jsou realizovány na základě dohody s MZe u dotačních programů 1.I. Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách, 1.R. Podpora restrukturalizace ovocných sadů a 3.h. Podpora prevence šíření virových a bakteriálních chorob chmele.

Oblast OP Rybářství

Kontroly OP Rybářství 2014–2020

V rámci OP Rybářství 2014–2020 jsou kontroly prováděny dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013, v platném znění. Po ukončení realizace projektu a předložení žádosti o platbu je před vyplacením finančních prostředků u 100 % zaregistrovaných žádostí o platbu prováděna kontrola fyzické realizace projektu. Tato kontrola se skládá z administrativní kontroly a kontroly na místě. Kontrola je prováděna zaměstnanci regionálních odborů SZIF. V případě opatření Technická pomoc provádí kontroly zaměstnanci centrálního pracoviště SZIF. V průběhu administrace žádosti o podporu, administrace Hlášení o změnách a administrace žádosti o platbu mohou být prováděny i neplánované kontroly.

Dalšími kontrolami na místě u příjemce jsou kontroly ex-post a fyzické kontroly závěrečných zpráv o udržitelnosti projektu. Vlastní kontroly ex-post a fyzické kontroly závěrečných zpráv o udržitelnosti projektu provádí zaměstnanci regionálních odborů SZIF. V případě opatření Technická pomoc provádí tyto kontroly zaměstnanci centrálního pracoviště SZIF.

V rámci OP Rybářství 2014–2020 je příjemce po vyplacení projektu povinen každý rok předložit průběžnou zprávu o udržitelnosti projektu (v posledním roce se jedná o závěrečnou zprávu).

V roce 2023 bylo v rámci OP Rybářství 2014–2020 realizováno **157 kontrol fyzické realizace projektu**, **10 neplánovaných kontrol**, **41 ex-post kontrol**, **7 fyzických kontrol** závěrečné zprávy o udržitelnosti projektu a **737 administrativních ověření** průběžných a závěrečných zpráv o udržitelnosti projektu.

Kontroly OP Rybářství 2021–2027

V rámci OP Rybářství 2021–2027 jsou kontroly prováděny dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2021/1060, v platném znění. Po ukončení realizace projektu a předložení žádosti o platbu bude před vyplacením finančních prostředků u 100 % zaregistrovaných žádostí o platbu provedeno administrativní ověření Žádosti o platbu, Závěrečné zprávy o realizaci a povinných příloh. Dále je před vyplacením finančních prostředků prováděna kontrola na místě interim na základě analýzy rizik u 10 % projektů.

Dalšími kontrolami na místě u příjemce budou kontroly na místě ex-post v době udržitelnosti projektu a Monitorovací návštěvy. Kontrola bude prováděna zaměstnanci regionálního odboru České Budějovice a v případě Technické pomoci zaměstnanci centrálního pracoviště SZIF.

V roce 2023 byly finalizovány jednotlivé administrativní procesy za oblast kontrol v novém informačním systému MS2021+. V druhé polovině roku byly realizovány první administrativní ověření a kontroly na místě podaných Žádostí o platbu v rámci OP Rybářství 2021–2027. Bylo realizováno **33 administrativních ověření Žádostí o platbu** a **4 kontroly interim na místě**.

Personální politika

S účinností od 1. ledna 2023 byl schválen plánovaný počet systemizovaných míst **1 343** (z toho 1 201 služebních a 142 pracovních míst).

V souvislosti se změnou systemizace byl v roce 2022 vydán Služební předpis generálního ředitele č. 17/2022 „Rozhodnutí o organizační změně“, a to především za účelem uvést organizační strukturu do souladu s 9. systemizací služebního úřadu dle zákona č. 234/2014 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Organizační změny optimalizovaly a zkvalitňovaly řídící procesy v rámci SZIF a posilovaly činnosti jednotlivých organizačních útvarů.

Složení zaměstnanců

K 31. prosinci 2023 bylo **v evidenčním stavu 1 265 zaměstnanců** (z toho 1 057 státních zaměstnanců a 208 zaměstnanců v pracovním poměru), z toho 68 % tvořily ženy a 32 % tvořili muži. Jejich průměrný měsíční plat za rok 2023 činil 52 784 Kč.

Zákon o státní službě umožňuje obsadit služební místo zaměstnancem v pracovním poměru, je-li místo obsazováno na dobu určitou jako zástup za dlouhodobě nepřítomného zaměstnance. Z tohoto důvodu je počet zaměstnanců v evidenčním stavu v pracovním poměru vyšší než systemizovaných pracovních míst. Počet **zaměstnanců v mimoevidenčním stavu** byl **147**.

Věková struktura a kvalifikační struktura zaměstnanců je uvedena v následujících grafech.

Graf 5 – Věková struktura zaměstnanců k 31. 12. 2023

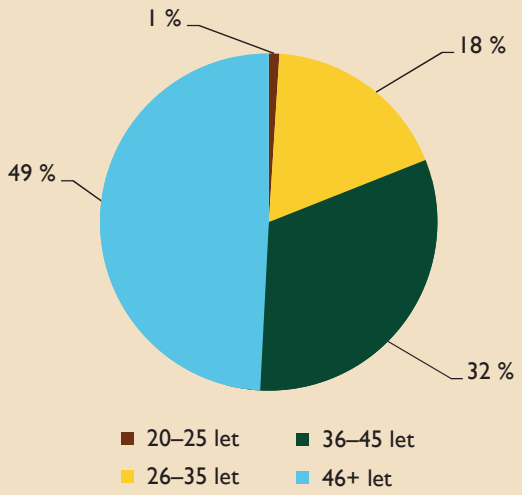

Zdroj: SZIF.

Graf 6 – Kvalifikační struktura zaměstnanců k 31. 12. 2023

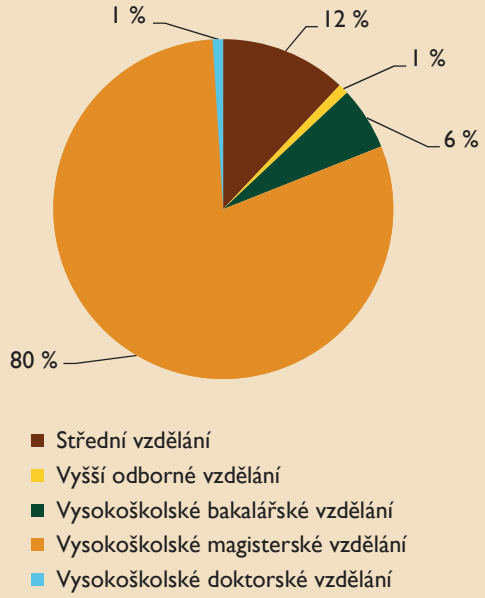

Zdroj: SZIF.

Výběrová řízení

Během roku 2023 bylo vyhlášeno celkem **309 výběrových řízení**, z toho **173 na obsazení služebních míst** podle zákona č. 234/2014 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a **136 na obsazení služebních nebo pracovních míst** v pracovního poměru nebo zařazení státního zaměstnance na jiné služební místo. K nejobtížněji obsazovaným služebním či pracovním místům dlouhodobě v rámci organizace patří právníci a ICT specialisté. Nedostatek vhodných uchazečů na uvedené pozice odráží současný stav na trhu práce.

O všech aktivitách a možnostech pracovního uplatnění nabídek jsou zájemci informováni na kariérních stránkách SZIF: kariera@szif.cz, www.pojdpomahatzemedelstvi.cz a na úřední desce.

Školení a vzdělávání zaměstnanců

V oblasti vzdělávání zaměstnanců Fondu je postupováno dle požadavků vyplývajících ze zákona č. 234/2014 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dle Služebního předpisu náměstka ministra vnitra č. 4/2019, kterým se stanoví Rámcová pravidla vzdělávání ve služebních úřadech a dle dalších vnitřních předpisů Fondu. V rámci vstupního vzdělávání úvodního bylo proškoleno celkem 88 zaměstnanců. V rámci vstupního vzdělávání následného bylo celkem evidováno 47 zaměstnanců, kteří podali žádost o vykonání úřednické zkoušky, z toho 26 zaměstnanců přihlášených k vykonání úřednické zkoušky v roce 2023 zkoušku úspěšně vykonalo. V oblasti vzdělávání průběžného bylo evidováno celkem 3 327 účastí zaměstnanců. V rámci vzdělávání představených bylo proškoleno celkem 10 zaměstnanců. V oblasti školení řidičů bylo evidováno celkem 838 účastí zaměstnanců. Jazykového vzdělávání se zúčastnilo celkem 93 zaměstnanců.

Ochrana bezpečnosti zaměstnanců

Pravidelně probíhají školení v oblasti bezpečnosti nových a stávajících zaměstnanců – BOZP, požární ochrana, fyzická bezpečnost aj. V roce 2023 byl registrován jeden **pracovní úraz s pracovní neschopností**.

Mezinárodní spolupráce

Komunikace s EU

Státní zemědělský intervenční fond komunikuje s institucemi Evropské unie jako je například Evropská komise (EK) a Evropský účetní dvůr (EÚD) prostřednictvím Stálého zastoupení České republiky při EU (SZEU) v Bruselu. Žádosti a dotazy jsou předávány Oddělení zahraničních vztahů písemně elektronicky orgánem EU, prostřednictvím SZEU nebo Ministerstva zemědělství. Úkoly, plynoucí ze žádostí EK nebo EÚD, jsou dále předávány odborným útvarům SZIF ke zpracování a hotové odpovědi odesílány prostřednictvím SZEU příslušnému orgánu EU. V průběhu roku 2023 bylo doručeno k vyřízení **celkem 16 písemných žádostí**.

Kromě žádostí a dotazů jsou doručovány také dokumenty informativního charakteru, jako například prováděcí rozhodnutí Komise. Prostřednictvím těchto rozhodnutí jsou předávány informace, týkající se měsíčních plateb z EZZF, schválených programů a projektů apod.

Mezinárodní výměna informací

Mezinárodní spolupráce s platebními agenturami (PA) ostatních členských států EU probíhá především v oblasti výměny informací, a to buď přímo mezi SZIF a PA členského státu EU nebo v rámci platformy Learning Network, která slouží k výměně zkušeností mezi PA napříč členskými státy EU a k hájení zájmů platebních agentur EU.

V roce 2023 SZIF hostil **dvě zahraniční delegace** platebních agentur, a to ze **Slovenska** (PA PPA), kdy tématem jednání bylo zpracování Roční výkonnostní zprávy (Annual Performance Report) a taktéž se jednalo o nastavení akreditačních kritérií PA, boje proti podvodům a auditní činnosti v rámci nové SZP 2023–2027. Druhou delegací, kterou hostil SZIF byla delegace z **Lotyšska** (PA RSS), která byla zaměřena na výměnu zkušeností v oblasti administrace projektu a v IT systémech. Dále byla tato návštěva zaměřena na výměnu zkušeností týkající se automatických procesů se zaměřením na hodnocení projektů, hodnocení žádostí o platbu a v neposlední řadě byly tématem kontroly na místě, např. co se týče úrovně kontroly nebo přístupu v novém programovém období.

SZIF taktéž přijal následné pozvání kolegů z PPA do Bratislavy, kde byla na podzim 2023 na společném jednání diskutována témata jako interní audit, vnitřní kontrola a kontrola delegovaných činností. Dále pak také problematika vratek dotací, obcházení podmínek a podávání trestních oznámení. V neposlední řadě se taktéž diskutovalo i o způsobu zadávání veřejných zakázek a kontrole výběrových řízení, a také o výběru vzorků ke kontrolám ex-post, kontrolách hospodárnosti s využitím limitů nebo katalogů stavebních prací a znaleckých posudků.

V roce 2023 SZIF uvítal **dvě zahraniční delegace mimo EU**. První delegace byla z **Jižní Koreje** (odborníci z institucí Korea Food Research Institute a z National Agricultural Products Quality Management Service), a jejím účelem bylo představení postupů a kritérií certifikace značek kvality („Regionální potravina“ a „Klasa“). Kromě odborného programu, který zahrnoval prezentace od expertů SZIF a MZe, byly součástí programu návštěvy třech regionálních výrobců a producentů, kteří jsou držiteli ocenění značek kvality. Druhé delegaci z **Turecka** (odborníci z institucí Agricultural and Rural Development Support Institution a Ministry of Agriculture and Forestry) byly představeny informace k národním dotačním programům, žádostem o platbu a administrativním kontrolám. Součástí programu byla také návštěva a komentovaná prohlídka jablečného sadu.

Stáže na Stálém zastoupení v Bruselu

Od druhé poloviny roku 2023 mají zaměstnanci SZIF možnost zúčastnit se týdenních stáží na Stálém zastoupení ČR při EU v Bruselu. Účelem stáží bylo a je podrobnější seznámení se s chodem Stálého zastoupení ČR při EU a jeho agendami a možnost účasti na jednáních na evropské úrovni (Rady EU, Komise, případně Evropského parlamentu) zaměřených na oblast zemědělství a životního prostředí. Za rok 2023 na stáž vycestovali 2 zástupci SZIF.

Zahraniční služební/pracovní cesty

V roce 2023 zajistilo Oddělení zahraničních vztahů **95 zahraničních služebních/pracovních cest** pro jednání, kde byla vyžadována fyzická účast (oproti roku 2022 se jedná o nárůst zahraničních služebních cest a zahraničních pracovních cest o cca 40 %). Jednalo se o pravidelné konference (Konference ředitelů platebních agentur, Panta Rhei, Learning Network atd.) a dále o tematické konference, workshopy a exkurze organizované Evropskou sítí pro rozvoj venkova, a taktéž i o odborné konference a workshopy zaměřené na problematiku AMS (Area Monitoring System) nebo certifikaci účtů.

Vztahy s veřejností

Komunikace Státního zemědělského intervenčního fondu je primárně zaměřena na žadatele o zemědělské dotace, ale informační servis cílí rovněž na odbornou veřejnost a vybranou skupinu médií. Mezi klíčové komunikační kanály patří webové stránky Fondu a Portál farmáře. Potřebnou informační oporu pro žadatele zajišťuje infolinka a aktuální informace jsou publikovány i na sociálních sítích.

Komunikace s veřejností

Základním komunikačním kanálem zůstávají i nadále **webové stránky**. Jedná se o významný zdroj informací, kde návštěvníci z řad žadatelů o dotace či odborné i laické veřejnosti naleznou strukturované informace o činnosti Fondu, organizační struktuře, historii a nechybí ani relevantní legislativní normy. Nacházejí se zde přehledné informace o Společné zemědělské politice, dotační skladbě, poskytovaných zemědělských národních dotacích či o dotačních opatřeních dostupných v Operačním programu Rybářství. Umístěny jsou zde i harmonogramy administrace, které obsahují informace o termínech podání a průběhu administrace konkrétních opatření a dotačních titulů. V roce 2023 bylo na webových stránkách zaznamenáno více než 18,7 mil. přístupů, včetně opakovaných.

Webové stránky také představují odrazový můstek pro přístup do **Portálu farmáře**, což je platforma sloužící k elektronickému podání žádosti o dotaci pro většinu dotačních titulů administrovaných Fondem. V portálu uživatelé naleznou potřebné příručky, manuály a instruktážní listy. Prostřednictvím Portálu farmáře také dostávají všichni žadatelé o dotace konkrétní informace týkající se jimi podaných žádostí. I proto je portál oceňovaným pomocníkem, nepostradatelným komunikačním kanálem a nezbytným nástrojem pro podání žádosti o dotace. V roce 2023 se návštěvnost Portálu farmáře vyšplhala až k číslu 9,3 mil. přístupů, včetně opakovaných.

Komunikaci směrem k žadatelům, kterých se týkal monitoring zemědělských ploch pomocí družic AMS, zajišťoval nově i **Portál AMS**, v němž vedle průběžných výsledků monitoringu byly zveřejňovány aktuální novinky a důležitá upozornění související především s termíny, případně technickými modifikacemi.

Významný nástroj nutný pro efektivní a rychlou komunikaci s žadateli o dotace a se širokou veřejností reprezentuje **Infolinka SZIF**, která zájemcům poskytuje informace a praktickou podporu prostřednictvím telefonátů a e-mailové komunikace. Vytíženost infolinky rok od roku narůstá, což se projevilo i v roce 2023, kdy došlo k implementaci Společné zemědělské politiky 2023–2027 či zavedení systému AMS a mobilní aplikace GTFoto pro pořizování geotagovaných fotografií. Celkově infolinka v roce 2023 vyřídila přibližně 14,5 tis. dotazů. Zhruba ve dvou třetinách případů se jednalo o telefonické interakce, zbytek byl obsloužen elektronicky skrze e-mailovou komunikaci.

Každoročně Fond taktéž zpracovává, případně aktualizuje a distribuuje pestrou paletu **propagačních materiálů** úzce spojených s jeho činností. Propagační tiskoviny jsou tematicky spjaty s konkrétními dotačními programy a opatřeními, případně se jedná o obecné informační letáky a brožury. K dispozici jsou v rámci výstav, veletrhů a akcí pořádaných pro odbornou i laickou veřejnost. Letáky a další tiskoviny jsou též dostupné na všech regionálních odborech a pracovištích.

V neposlední řadě Fond již devátým rokem vydává **Newsletter SZIF**, v němž zemědělskou veřejnost informuje o aktuálních novinkách a činnosti Fondu. Dvouměsíčník slouží i jako inspirace a platforma pro šíření příkladů dobré praxe. Z hlediska témat je důraz kladen na inovace, progresivní postupy, technologický pokrok, péči o krajinu či produkci a výrobu potravin. K odběru Newsletteru SZIF je aktuálně přihlášeno přibližně 8 tis. čtenářů.

Sociální sítě a vztahy s médii

V souladu se všeobecným trendem zintenzivňuje Fond komunikaci na **sociálních sítích**. Již řadu let má profil na Facebooku, Instagramu, na síti X (Twitteru), LinkedIn a samostatný kanál na YouTube. Prostřednictvím těchto sítí informuje odběratele o aktuálních novinkách, důležitých termínech, aktivitách Fondu a zajímavostech ze světa zemědělství. Sociální sítě poskytují prostor pro rychlou a pohotovou komunikaci, ať už se jedná o informace o dotačních titulech, blížících se termínech či aktuálním dění. Jejich oblibu dokládá i kontinuálně narůstající počet odběratelů/sledujících – na Facebooku jich má Fond více než 8 tis., na Instagramu přes 1,2 tis. a na síti X přibližně 550. V roce 2023 bylo na klíčové sociální síti, kterou zůstává i nadále Facebook, zveřejněno 180 příspěvků.

O činnosti a aktivitách Fondu informuje Oddělení tiskové prostřednictvím **tiskových zpráv, vysvětlujících článků a prohlášení**, které se povětšinou pojí ke struktuře zemědělských dotací, harmonogramu a průběhu administrace, kontrolní činnosti nebo k zahájení příjmů žádostí o dotace, vydávání rozhodnutí nebo vyplácení poskytnutých finančních prostředků. Nedílnou součástí tiskového servisu jsou i pravidelné zprávy spojené s tematikou kvality potravin, respektive s projektem/soutěží Regionální potravina.

Oddělení tiskové má též na starosti **systematickou komunikaci s médii** a udržování korektních vztahů s novináři, což zahrnuje nejen distribuci tiskových zpráv, ale rovněž realizaci výstupů pro televizní či rozhlasové vysílání, přípravu textů pro laická i odborná média a vyřizování novinářských dotazů. Tematické spektrum novinářských dotazů bylo v roce 2023 opět velmi široké, nicméně z velké části se týkaly dotační politiky, ať už dotačních programů nebo podmínek, objemu investovaných prostředků, střetu zájmů a v důsledku spuštění monitoringu zemědělských ploch pomocí družic (AMS) byla řada dotazů zaměřena na toto téma.

Poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím

Výroční zpráva Státního zemědělského intervenčního fondu je zveřejňována na základě § 18 zákona č. 106/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V souladu s uvedeným zákonem poskytuje SZIF informace žadatelům buď na základě žádosti, nebo zveřejněním. Žadatelé mohou získat potřebné informace o činnosti Fondu rovněž dálkovým přístupem na internetové stránce www.szif.cz.

V roce 2023 SZIF zaevidoval a vyřídil celkem **160 žádostí o informace**, které se odvolávají na tento zákon.

Všechny tři stížnosti byly postoupeny na MZe jako nadřízenému orgánu. Důvodem první a druhé stížnosti byl údajně chybný úřední postup SZIF při doručování zásilek žadateli a třetí stížnost se týkala výše úhrady, kterou stanovil SZIF za poskytnutí informací. Ve všech třech případech nadřízený orgán postup Fondu potvrdil.

Tabulka 42 – Počet poskytovaných informací v roce 2023 (dle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

Vyhodnocení poskytovaných informací podle § 18 zákona č. 106/1999 Sb.	
a) počet podaných žádostí o informace	160
počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti nebo částečném odmítnutí žádosti	15
b) počet podaných odvolání proti rozhodnutí	5
c) opis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladů na své vlastní zaměstnance a nákladů na právní zastoupení	0
d) výčet poskytnutých výhradních licencí, včetně odůvodnění nezbytnosti poskytnutí výhradní licence	0
e) počet stížností podaných podle § 16a	3
f) další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona (odložené žádosti)	2

Zdroj: SZIF.

Činnosti pověřence pro ochranu osobních údajů podle GDPR

SZIF si uvědomuje důležitost zajištění ochrany osobních údajů fyzických osob, jak je upravena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679, v platném znění (dále jen „nařízení GDPR"). SZIF také zohledňuje toto nařízení ve vztahu ke zpracování všech osobních údajů, které využívá pro naplnění svého poslání a svých cílů. S ohledem na dodržení povinností vyplývajících z tohoto nařízení byla ustanovena funkce **pověřence pro ochranu osobních údajů,** jehož činnost je vykonávána Mgr. Filipem Sovou, LL.M., ředitelem Sekce personální, právní a komunikace.

Pověřenec pro ochranu osobních údajů plní úkoly dle čl. 39 nařízení GDPR. K hlavním jeho činnostem patří výkon nezávislé konzultační činnosti s cílem zvyšovat v rámci SZIF povědomí o problematice ochrany osobních údajů a zajistit co možná nejvyšší standard jejich zpracování a ochrany.

V průběhu roku 2023 pověřenec pro ochranu osobních údajů poskytoval informace a poradenství pracovníkům SZIF, kteří provádějí zpracování osobních údajů, o jejich povinnostech podle nařízení GDPR a dalších předpisů Evropské unie nebo České republiky v oblasti ochrany údajů.

Dále bylo ze strany pověřence pro ochranu osobních údajů průběžně realizováno monitorování souladu prostředí SZIF s nařízením GDPR, dalšími předpisy Evropské unie nebo České republiky v oblasti ochrany osobních údajů a poskytování poradenství na požádání, pokud jde o posouzení vlivu na ochranu osobních údajů (DPIA) a monitorování jeho uplatňování podle čl. 35 nařízení GDPR.

Nedílnou součástí výkonu funkce pověřence pro ochranu osobních údajů je také spolupráce s dozorovým úřadem a působení jako kontaktní místo pro subjekty údajů ve všech záležitostech souvisejících se zpracováním jejich osobních údajů a s výkonem jejich práv podle nařízení GDPR.

Závěr

Státní zemědělský intervenční fond v roce 2023 významně přispěl k realizaci opatření Společné zemědělské politiky a zemědělských národních dotací. Při své činnosti postupoval v souladu se zákonem č. 252/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 218/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a také v souladu s dalšími nařízeními EU a vlády ČR vydanými k provádění Společné zemědělské politiky.

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

V roce 2023 byly Fondem poskytovány podpory v následujících podpůrných programech:

Podpora komerčních úvěrů (Investiční programy)

Formou podpory je poskytování finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení, snížení jistiny úvěrů nebo vydávání garancí na zajištění úvěrů poskytovaných komerčními bankami a jinými financujícími subjekty.

Většina z programů pro podporu komerčních úvěrů je zaměřena na podporu investic, tedy zejména na realizaci dlouhodobých investičních záměrů s cílem restrukturalizace a zvýšení efektivnosti, modernizace, snížení výrobních nákladů, zlepšení jakosti a dalšího rozvoje, zejména zemědělských subjektů, zpracovatelů zemědělských produktů, ale také podnikatelů zabývajících se lesním hospodářstvím nebo zpracováním dřeva.

Program ZEMĚDĚLEC (podpora je poskytována od 15. 8. 1999)

Program určený pro oblast zemědělské prvovýroby. V rámci programu Zemědělec je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení z úvěrů poskytnutých zemědělským podnikatelům, a to na nákup techniky do zemědělské prvovýroby a na výstavbu, pořízení nebo zhodnocení nemovitého majetku v zemědělských závodech. Možnost podpory investic na nákup plemenných zvířat za účelem zlepšení genetické hodnoty stáda byla v roce 2023 ukončena. Podpora může být poskytnuta jak podnikům, které jsou řazeny do kategorie malých a středních podniků, tak i podnikům, které jsou řazeny do kategorie velkých podniků.

Příjem žádostí je kontinuální, kdy žádosti jsou přijímány po celý rok, rozlišují se pouze jednotlivá období příjmu žádostí, a to vždy od 1. 10 do 30. 9. následujícího roku.

Celkový objem úvěrových prostředků, na které bylo možné poskytnout podporu jednomu žadateli za dané období příjmu žádostí, byl stanoven v roce 2023 v částce nejvýše 10 mil. Kč v případě investice do zemědělské techniky a 50 mil. Kč v případě investic do nemovitostí. Doba splatnosti úvěru v případě investice do zemědělské techniky nesměla přesáhnout 8 let a v případě investic do nemovitostí 20 let.

Sazba podpory byla pro rok 2023 stanovena po ukončení příjmu žádostí pro dané období (pro žádosti podané do 30. 9. 2023), a to ve výši maximálně 3,7 % s 1% navýšením pro mladé zemědělce.

Program Podpora nákupu půdy

Program určený na podporu nákupu půdy. V rámci programu Podpora nákupu půdy je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení z úvěrů poskytnutých podnikatelům v oblasti zemědělství, a to na nákup zemědělské půdy. Podpora je poskytována v režimu de minimis, kdy maximální výše podpory je korunový ekvivalent částky 20 000 €. Program je určen pro malé a střední podniky.

V roce 2023 byl příjem žádostí v tomto programu otevřen po celý kalendářní rok.

Podpora je poskytována ve výši sazby stanovené ze strany PGRLF za každé ukončené čtvrtletí daného roku, ve kterém jsou žádosti přijímány, na základě ekonomického vyhodnocení přijatých žádostí s tím, že maximální procentní sazba podpory je 5 % p. a. Úrokové zatížení příjemce podpory však musí činit minimálně 0,5 % p.a.

Nakupovaná půda, k níž se vztahuje žádost o podporu, nesmí být ve vlastnictví státu.

Program Lesní hospodář (dříve Podpora nákupu techniky pro hospodaření v lesích) (program od roku 2015)

Program určený pro oblast lesního hospodářství. V rámci tohoto programu je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení úvěrů poskytnutých subjektům v oblasti lesního hospodářství, a to na nákup techniky vymezené v Pokynech pro poskytování podpory, jako jsou např. speciální lesnické traktory, přívěsy s hydraulickou rukou k vyvážení dřevní hmoty, lanovky a lanové systémy, navijáky pro soustřeďování dříví, rýhovací zalesňovací stroje, zařízení na údržbu lesních cest, aj.

Příjemci podpory mohou být podnikatelé, kteří se zabývají v Pokynech pro poskytování podpory vymezenými činnostmi souvisejícími s hospodařením v lesích. Alternativně může být příjemcem podpory také podnikatel nebo obec, pokud jsou vlastníkem, nájemcem nebo vypůjčitelem lesa a hospodařící dle schváleného lesního hospodářského plánu nebo převzaté platné lesní hospodářské osnovy. Žádost o podporu v tomto programu je možné podávat celý rok. Podpora je poskytována v režimu de minimis.

Podpora je poskytována ve výši sazby stanovené za každé ukončené čtvrtletí daného roku, ve kterém jsou žádosti přijímány, na základě ekonomického vyhodnocení přijatých žádostí s tím, že maximální procentní sazba podpory je 5 % p. a. Úrokové zatížení příjemce podpory však musí činit minimálně 0,5 % p. a.

Program Zpracovatel dřeva (dříve Podpora nákupu techniky a technologií pro dřevozpracující provozovny) (program od roku 2015)

Program určený pro oblast zpracování dřeva. V rámci tohoto programu je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení úvěrů poskytnutých subjektům v oblasti zpracování dřeva, a to na nákup techniky a technologií (včetně stavebních nákladů souvisejících s uvedenými investicemi) např. pro vybavení pilnic, paření a impregnování masivního dřeva, sušení řeziva, výroby dýh, překližek a vrstveného dřeva, výroby palivového dřeva a zpracování zbytkové dřevní biomasy (pelety, lisované brikety), zařízení manipulačních skladů aj.

Tuto podporu mohou získat podnikatelé nebo obce či jimi založené právnické osoby či příspěvkové organizace, zabývající se činnostmi souvisejícími se zpracováním dřeva. Podpora je poskytována v režimu de minimis.

Žádosti o podporu v tomto programu je možné podávat po celý rok. Podpora je poskytována ve výši sazby stanovené za každé ukončené čtvrtletí daného roku, ve kterém jsou žádosti přijímány, na základě ekonomického vyhodnocení přijatých žádostí s tím, že maximální procentní sazba podpory je 5 % p. a. Úrokové zatížení příjemce podpory však musí činit minimálně 0,5 % p. a.

Program Zpracovatel (program od roku 2015)

Program určený pro oblast zpracování zemědělských produktů. V rámci tohoto programu je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení úvěrů poskytnutých zpracovatelům zemědělských produktů, a to na nákup investičního majetku, který se zpracováním zemědělského produktu souvisí. Od 26. 9. 2023 byl program z hlediska podporovaných investic zúžen na pořízení investičního majetku souvisejícího se zpracováním zemědělského produktu k výrobě krmiv pro hospodářská zvířata.

Program je určen pro podnikatele, kteří se zabývají zpracováním zemědělských produktů a dosahují požadované hranice příjmů ze zpracování zemědělské produkce nebo ze zemědělské výroby. Podpora je poskytována v režimu de minimis.

Žádosti o podporu v tomto programu je možné podávat po celý rok. Podpora je poskytována ve výši sazby stanovené za každé ukončené čtvrtletí daného roku, ve kterém jsou žádosti přijímány, na základě ekonomického vyhodnocení přijatých žádostí s tím, že maximální procentní sazba podpory je 5 % p. a. Úrokové zatížení příjemce podpory však musí činit minimálně 0,5 % p. a.

Sazba podpory v programech uvedených výše pod body A.2. – A.5. byla stanovena v jednotlivých čtvrtletích roku 2023 ve výši 3,5 % p. a. (pro 1. a 2. Q 2023), 3,7 % p. a. (pro 3. Q 2023) a 3,5 % p. a. (pro 4. Q 2023).

Program Potravinář

Program určený pro oblast výroby potravin. V rámci tohoto programu je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení úvěrů poskytnutých výrobcům potravin na pořízení technologických zařízení souvisejících se zpracováním zemědělských produktů k potravinářským účelům či výrobě potravin (včetně nákladů

souvisejících s jejich zabudováním a instalací) či výstavbu, rekonstrukci a vybavení prodejen či prodejních automatů.

Příjem žádostí v programu Potravinář byl otevřen 26. 9. 2023 s cílem vytvořit předpoklady pro rozvoj výrobců potravin. Podporována je realizace dlouhodobých investičních záměrů za účelem restrukturalizace, zvýšení efektivnosti, modernizace, snížení výrobních nákladů, zlepšení jakosti a dalšího rozvoje potravinářských podniků. Program je určen pro podnikatele, kteří se zabývají výrobou potravin podle zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nebo tuto podmínku splní do 12 měsíců od podání žádosti. Podpora je poskytována v režimu de minimis.

Žádosti o podporu v tomto programu je možné podávat po celý rok. Pro žádosti zaregistrované do 30. 9. 2023 byla stanovena sazba podpory 3,7 % p. a., pro žádosti podané ve 4. Q roku 2024 byla stanovena sazba podpory 3,5 % p. a.

Program Provoz 2022 – snížení jistiny úvěru

Program Provoz 2022 je určen pro podnikatele působící v oblasti zemědělské prvovýroby, bez rozdílu místa podnikání a za splnění podmínky, že je daný subjekt zařazen do kategorie malého nebo středního podniku. Předmětem podpory je snížení jistiny provozních úvěrů poskytnutých komerčními subjekty na provozní financování podnikatelů za účelem dočasného snížení provozních nákladů v důsledku působení dočasně vysokých cen energií, hnojiv, krmiv a dalších vstupních nákladů.V roce 2023 byla dokončena administrace (schvalování a výplata) přijatých žádostí z roku 2022.

Program Provoz – Potravináři – snížení jistiny úvěru

S ohledem na růst cenových hladin vstupů produkce téměř všech sektorů ekonomiky, zemědělství a potravinářství nevyjímaje, vyvolanou zejména válkou na Ukrajině, která kromě jiných dopadů výrazně ovlivnila bezprecedentní růst cen energií a surovin, byl i v roce 2023 otevřen pro další kolo příjmu žádostí program Provoz – Potravináři – snížení jistiny úvěru, jehož právním základem pro tyto programy byl Dočasný krizový rámec pro opatření státní podpory na podporu hospodářství po agresi Ruska vůči Ukrajině.

Program Provoz – Potravináři je určen pro podnikatele, kteří jsou zařazeni do kategorie malého nebo středního podniku a působí v oblasti potravinářské výroby.

Podpora je poskytována ve formě finančních prostředků určených na snížení jistiny provozního úvěru, poskytnutého na provozní financování podnikatelů za účelem dočasného snížení provozních nákladů.

V roce 2023 bylo otevřeno jedno kolo příjmu žádostí v tomto programu, v němž mohlo být zaregistrováno nejvýše 150 žádostí.

Dříve poskytované programy

V roce 2023 byla dále prováděna administrace a vypláceny finanční prostředky v rámci programů podpor, v nichž byl příjem žádostí v minulých letech již ukončen.

Celkově bylo v rámci těchto programů v roce 2023 vyplaceno 4 353 tis. Kč.

Pozn.: Úrokové zatížení příjemce podpory činilo v roce 2023 v rámci všech investičních programů minimálně 0,5 % p. a.

Finanční podpora pojištění (Eliminace rizik zemědělského a lesnického podnikání)

Program PODPORA POJIŠTĚNÍ (program od roku 2004)

Program je určen zemědělským prvovýrobcům, kteří si sjednali pojištění plodin na ztráty způsobené přírodními pohromami, nepříznivými klimatickými jevy či škůdci, nebo pojištění hospodářských zvířat na ztráty způsobené chorobami zvířat, přírodními pohromami či nepříznivými klimatickými jevy.

Program je určen pouze pro malé nebo střední podniky.

Období příjmu žádostí o podporu bylo počínaje rokem 2023 upraveno tak, že je žádosti možné podávat vždy od 1. 1. do 31. 10. příslušného roku. Po ukončení příjmu žádostí je na základě ekonomického vyhodnocení přijatých žádostí stanovena výše podpory v procentech. Konkrétní výše podpory v Kč je pak určena na základě potvrzení pojišťovny o uhrazeném pojistném.

Výše podpory se stanoví v rozmezí 35–65 % uhrazených nákladů na pojištění speciálních plodin a 10–50 % uhrazených nákladů na pojištění ostatních plodin a 25–50 % uhrazených nákladů na pojištění hospodářských zvířat v příslušném roce.

Procentní výše podpory byly pro rok 2023 stanoveny ve výši 52 % pro pojištění speciálních plodin, 40 % pro pojištění ostatních plodin a 50 % pro pojištění hospodářských zvířat.

Program Podpora pojištění lesních školek

Program je určen podnikatelům, kteří jsou vedeni v ústřední evidenci držitelů licence k uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin a sjednali si smluvní pojištění sadebního materiálu lesních dřevin pěstovaného v lesních školkách. Podpora je poskytována v režimu de minimis.

Žádosti o podporu jsou přijímány od 1. 8. do 1. 11. příslušného roku. Po ukončení příjmu žádostí je na základě ekonomického vyhodnocení přijatých žádostí stanovena v procentech výše podpory. Konkrétní výše podpory v Kč je pak určena na základě potvrzení pojišťovny o uhrazeném pojistném. Maximální výše podpory činí 50 % prokázaných uhrazených nákladů.

Pro rok 2023 byla procentní výše podpory stanovena na maximální možné úrovni, tedy ve výši 50 %.

Program Podpora pojištění lesních porostů (program od roku 2015)

Program je určen subjektům, kteří jsou vlastníky, nájemci, pachtýři či vypůjčiteli lesa a kteří si sjednali pojištění lesních porostů proti požárům anebo dalším abiotickým činitelům. Podpora je poskytována v režimu de minimis.

Žádosti o podporu jsou přijímány od 1. 1. do 30. 10. příslušného roku. Po ukončení příjmu žádostí je na základě ekonomického vyhodnocení přijatých žádostí stanovena v procentech výše podpory. Konkrétní výše podpory v Kč je pak stanovena na základě potvrzení pojišťovny o uhrazeném pojistném. Maximální výše podpory činí 50 % uhrazených nákladů na pojištění lesních porostů pro příslušný rok.

V roce 2023 byla procentní výše podpory stanovena na maximální možné úrovni, tedy ve výši 50 %.

V rámci všech programů podpory pojištění od roku 1994 do 31. 12. 2023 bylo celkem přijato 133 088 žádostí. Ke stejnému datu bylo na finančních podporách pojištění vyplaceno celkem 8 067 mil. Kč.

V rámci všech programů podpory pojištění bylo v roce 2023 zaevidováno 8 701 žádostí, a předpokládaná výše podpory, která bude na základě těchto žádostí vyplacena je 562 mil. Kč. V průběhu roku byla celkem vyplacena podpora pojištění ve výši 617 mil. Kč. K žádostem podaným v roce 2023 bylo vyplaceno před koncem roku téměř 234 mil. Kč, a to celkem 1 885 žadatelům. Zbývající žádosti budou projednány a podpora poskytnuta v roce 2024.

Úvěry poskytované PGRLF

Program Investiční úvěry Zemědělec (program od roku 2018)

Podporou se v tomto programu rozumí poskytnutí úročeného úvěru Fondem, a to s možností snížení jistiny úvěru. Úvěr může být poskytnut na pořízení investičního majetku, který souvisí se zemědělskou prvovýrobou, přičemž podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti zemědělského podniku, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce zemědělského prvovýrobce.

Program je určen zemědělským podnikatelům působícím v oblasti zemědělské prvovýroby, kteří jsou řazeni v kategorii malých a středních podniků. Podpora snížení jistiny úvěru může činit max. 400 000 Kč a zároveň max. 30 % z celkové výše poskytnutého úvěru, s výjimkou Začínajících podnikatelů, kteří nejsou zapsáni v evidenci zemědělských podnikatelů déle než 24 měsíců před podáním žádosti, u nichž může činit podpora na snížení jistiny úvěru maximálně 40 % z celkové výše poskytnutého úvěru. Úvěr lze poskytnout ve výši od 100 tis. Kč do 10 mil. Kč a doba jeho splatnosti je vždy minimálně 2 roky a nepřesáhne 15 let.

Program je určen pouze pro malé nebo střední podniky.

Příjem žádostí v jednotlivých kolech je ukončen okamžikem, kdy je zaregistrováno prvních 250 žádostí.

Příjem žádostí byl v roce 2023 otevřen v 16. a 17. kole příjmu žádostí, kdy 16. kolo příjmu žádostí bylo otevřeno od 13. 9. 2023 do 18. 10. 2023 a 17. kolo příjmu žádostí bylo zahájeno 6. 12. 2023, s tím, že do konce roku 2023 nebyl příjem žádostí uzavřen.

Program Investiční úvěry Lesnictví

Podporou se v tomto programu rozumí poskytnutí úročeného úvěru Fondem, a to s možností snížení jistiny úvěru. Úvěr může být poskytnut na pořízení investičního majetku, který souvisí s lesním hospodářstvím, přičemž podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti podniku žadatele, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce žadatele. Podpora je poskytována v režimu de minimis.

Program je určen podnikatelům působícím v oblasti lesního hospodaření nebo provozujícím lesní školkařskou činnost, a dále vlastníkům, pachtýřům nebo nájemcům lesa včetně obcí. Úvěr bylo v roce 2023 možné poskytnout ve výši od 100 tis. Kč do 10 mil. Kč a doba jeho splatnosti byla max. 15 let. Podpora snížení jistiny úvěru mohla v roce 2023 činit max. 50 000 €, resp. 20 000 € pro podnikatele zabývající se lesní školkařskou činností, a zároveň max. 50 % z celkové výše poskytnutého úvěru.

Příjem žádostí byl v roce 2023 otevřen v 5. kole příjmu žádostí dne 4. 4. 2023, ukončen byl ke stejnému dni z důvodu naplnění stanovené kapacity 150 žádostí.

Dříve poskytované programy půjček a úvěrů

V roce 2022 byla prováděna administrace a vypláceny finanční prostředky v rámci programů podpory formou úvěrů s možností snížení jistiny úvěru, jejichž poskytování (přijímání a projednávání žádostí) bylo ukončeno v minulých letech.

V rámci všech programů úročených úvěrů bylo k 31. 12. 2022 celkem přijato 12 034 žádostí, z nichž bylo schváleno 6 707, celkem byly schváleny úvěry v objemu 4,6 mld. Kč a snížení jistiny ve výši 1,2 mld. Kč.

V roce 2023 bylo zaevidováno 1 215 žádostí o úvěry a snížení jistiny a v průběhu roku se podařilo schválit 586 žádostí v objemu úvěrů 422 mil. Kč a snížení jistiny v objemu 170 mil. Kč. 512 mil. Kč úvěrů se podařilo vyčerpat a na snížení jistiny bylo poskytnuto 212 mil. Kč. Zbývající žádosti a smlouvy budou postupně vyřízeny v následujícím období.

Podpora programů spojených s ochranou a tvorbou životního prostředí

Podpora spojená s ochranou a tvorbou životního prostředí byla v minulých letech realizována prostřednictvím následujících programů:

Zemědělec – předmět podpory: Ekologie a investice do půdy

Cílem programu bylo vytvořit předpoklady pro rozvoj zemědělských subjektů a usnadnit investiční obnovu lesa.

V roce 2023 nebyla přijata žádná nová žádost, ani neprobíhaly ve výše uvedených programech žádná plnění z již dříve schválených smluv.

Tabulka 43 – Výsledky PGLRF, a. s. – stav k 31. 12. 2023

Podle typu organizace	Počet žádostí	Z toho schváleno	Výše podporovaných úvěrů (tis. Kč)	Vydané garance (tis. Kč)	Přislíbené podpory (tis. Kč)	Dosud vyplacené podpory (tis. Kč)
SHR	47 538	40 784	61 517 746	6 129 411	8 903 347	8 032 113
s.r.o.	19 241	16 311	47 155 710	7 581 877	6 134 370	5 416 733
a.s.	16 281	14 683	75 447 381	12 118 682	9 615 816	8 767 056
ZD	13 809	12 763	45 930 065	7 957 356	6 294 763	6 103 245
Ostatní	434	353	1 512 445	235 318	169 481	181 246
ČR celkem	**97 303**	**84 894**	**231 563 347**	**34 022 644**	**31 117 778**	**28 500 392**
Podle typu programu						
Provoz	8 598	8 206	28 613 015	7 283 123	2 517 016	2 525 176
Provoz 2020	2 486	2 041	890 941	0	302 942	304 091
Provoz 2022	2 348	2 025	1 109 702	0	502 564	502 518
Provoz – Potravináři	400	311	681 977	0	324 575	324 575
Vyrovnání úrokového zatížení	1 068	1 029	4 642 690	1 717 558	87 292	87 014
Krize – Provoz	940	891	4 576 006	879 719	96 101	97 304
Krize – Zpracovatel – Provoz	140	120	2 958 200	782 750	46 777	46 989
Krize – PKF	6	2	28 000	25 670	1 264	1 534
Krize – Půda	303	283	485 367	0	32 377	32 714
LFA	419	410	808 578	720 098	59 456	59 464
Zemědělec	8 580	7 772	31 080 095	16 016 122	10 046 970	10 207 313
I – zemědělec	62 901	54 853	127 355 267	3 293 739	13 062 099	10 507 577
I – zpracovatel	37	27	337 083	39 895	53 157	53 376
I – odbytová organizace	10	6	205 750	67 693	35 634	35 675
I – hygiena	27	19	546 096	144 179	113 214	113 232
I – půda	1 548	1 300	2 393 392	0	650 931	646 949
Podpora nákupu půdy (od r. 2013)	3 230	2 395	5 480 518	0	539 949	352 199
Půda – snížení jistiny (od r. 2015)	1 785	1 434	1 777 817	0	515 293	527 813
Zpracovatel dřeva (Dřevozpracující provozovny)	95	40	64 609	0	4 138	2 175
Lesní hospodář (Lesy stroje)	1 130	718	2 453 168	0	144 035	94 616
Lesní školkař (Školkařské provozovny)	4	3	4 689	0	203	203
Zajištění úvěrů (od r. 2015)	13	5	23 000	21 600	478	478
Zpracovatel (od r. 2015)	137	49	284 854	0	23 843	9 790
Potravinář (od r. 2023)	12	0	0	0	0	0

Podle typu organizace	Počet žádostí	Z toho schváleno	Výše podporovaných úvěrů (tis. Kč)	Vydané garance (tis. Kč)	Přislíbené podpory (tis. Kč)	Dosud vyplacené podpory (tis. Kč)
Export	122	90	7 114 725	0	405 329	405 326
Lesy	71	61	294 356	52 468	44 512	46 874
Služby	536	475	3 782 088	2 780 912	1 233 835	1 241 616
Restituent	14	13	17 869	0	3 487	3 487
Nabyvatel	30	22	34 373	34 193	0	0
TOZ	212	196	544 149	162 925	0	0
Krmné obilí	101	98	2 974 974	0	270 307	270 317
Celkem	**97 303**	**84 894**	**231 563 347**	**34 022 644**	**31 117 778**	**28 500 392**
Krajina [1)]	4 220	3 963				
Mládí [1)]	15 109	14 167				
Agroregion [1)]	1 841	1 702				
Povodně [1)]	450	439				
KPV [1)]	1	1				
Skot [1)]	634	589				

Zdroj: PGRLF.
Pozn.: [1)] Tyto programy nejsou zahrnuty do součtu ČR celkem.

Tabulka 44 – Přehled pojištění 2013–2023

Rok	Programy pojištění	Počet žádostí		Pojistné	Výše podpory	Sazba podpory	Skutečně vyplaceno v roce
		celkem	schváleno	tis. Kč	tis. Kč	%	tis. Kč
2013	Ostatní plodiny	3 523	3 496	689 091	124 036	18,00 %	
	Speciální plodiny	723	715	220 347	110 174	50,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 146	2 126	152 808	76 404	50,00 %	
	Lesní školky	2	2	163	49	30,00 %	
	celkem	**6 394**	**6 339**	**1 062 410**	**310 663**	**29,24 %**	**308 948**
2014	Ostatní plodiny	3 541	3 513	676 831	121 830	18,00 %	
	Speciální plodiny	763	759	238 423	119 211	50,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 172	2 157	154 807	77 403	50,00 %	
	Lesní školky	2	2	142	42	30,00 %	
	celkem	**6 478**	**6 431**	**1 070 202**	**318 487**	**29,76 %**	**359 369**
2015	Ostatní plodiny	3 545	3 367	635 835	317 917	50,00 %	
	Speciální plodiny	1 157	1 119	245 854	122 927	50,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 152	2 054	178 212	89 106	50,00 %	
	Pojištění lesních porostů (od r. 2015)	34	31	2 943	883	30,00 %	
	Lesní školky	2	2	198	59	30,00 %	
	celkem	**6 890**	**6 573**	**1 063 041**	**530 892**	**49,94 %**	**445 124**

Rok	Programy pojištění	Počet žádostí		Pojistné	Výše podpory	Sazba podpory	Skutečně vyplaceno v roce
		celkem	schváleno	tis. Kč	tis. Kč	%	tis. Kč
2016	Ostatní plodiny	3 690	3 530	630 197	233 173	37,00 %	
	Speciální plodiny	1 239	1 200	231 413	115 707	50,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 088	1 998	174 788	87 394	50,00 %	
	Pojištění lesních porostů	43	36	4 670	1 401	30,00 %	
	Pojištění produkce lesních školek (Lesní školky)	3	3	336	101	30,00 %	
	celkem	**7 063**	**6 767**	**1 041 404**	**437 775**	**42,04 %**	**642 625**
2017	Ostatní plodiny	3 774	3 643	657 434	262 973	40,00 %	
	Speciální plodiny	1 341	1 308	274 140	137 070	50,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 190	2 096	171 495	85 748	50,00 %	
	Pojištění lesních porostů	46	34	4 827	1 448	30,00 %	
	Pojištění produkce lesních školek (Lesní školky)	3	3	423	212	30,00 %	
	celkem	**7 354**	**7 084**	**1 108 320**	**487 451**	**43,98 %**	**461 999**
2018	Ostatní plodiny	3 847	3 697	591 740	248 531	42,00 %	
	Speciální plodiny	1 711	1 647	322 671	177 469	55,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 200	2 078	165 550	82 775	50,00 %	
	Pojištění lesních porostů	39	34	4 942	1 483	30,00 %	
	Pojištění produkce lesních školek (Lesní školky)	6	6	817	409	50,00 %	
	celkem	**7 803**	**7 462**	**1 085 720**	**510 666**	**47,03 %**	**368 137**
2019	Ostatní plodiny	3 974	3 824	575 859	259 137	45,00 %	
	Speciální plodiny	1 725	1 672	313 694	181 943	58,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 101	1 993	158 650	79 325	50,00 %	
	Pojištění lesních porostů	43	37	5 440	1 632	30,00 %	
	Pojištění produkce lesních školek (Lesní školky)	7	7	902	451	50,00 %	
	celkem	**7 850**	**7 533**	**1 054 545**	**522 487**	**49,55 %**	**507 640**
2020	Ostatní plodiny	4 085	3 949	606 591	303 296	50,00 %	
	Speciální plodiny	1 818	1 765	305 864	198 811	65,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 109	2 020	166 632	83 316	50,00 %	
	Pojištění lesních porostů	46	43	6 947	3 473	50,00 %	
	Pojištění produkce lesních školek (Lesní školky)	7	6	693	346	50,00 %	
	celkem	**8 065**	**7 783**	**1 086 727**	**589 243**	**54,22 %**	**585 313**
2021	Ostatní plodiny	4 163	3 972	609 664	304 832	50,00 %	
	Speciální plodiny	1 870	1 794	314 038	194 703	62,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 135	2 030	160 486	80 243	50,00 %	
	Pojištění lesních porostů	45	41	6 157	3 078	50,00 %	
	Pojištění produkce lesních školek (Lesní školky)	4	4	1 341	670	50,00 %	
	celkem	**8 217**	**7 841**	**1 091 685**	**583 527**	**53,46 %**	**657 691**

Rok	Programy pojištění	Počet žádostí		Pojistné	Výše podpory	Sazba podpory	Skutečně vyplaceno v roce
		celkem	schváleno	tis. Kč	tis. Kč	%	tis. Kč
2022	Ostatní plodiny	4 293	4 123	881 145	405 326	46,00 %	
	Speciální plodiny	1 817	1 761	324 471	188 193	58,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 133	2 010	158 872	79 436	50,00 %	
	Pojištění lesních porostů	50	16	7 072	3 536	50,00 %	
	Pojištění produkce lesních školek (Lesní školky)	4	2	1 169	584	50,00 %	
	celkem	**8 297**	**7 912**	**1 372 728**	**677 076**	**49,32 %**	**491 210**
2023	Ostatní plodiny	4 421	4 153	751 957	300 787	40,00 %	
	Speciální plodiny	2 134	1 868	338 893	176 224	52,00 %	
	Hospodářská zvířata	2 093	2 135	162 445	81 223	50,00 %	
	Pojištění lesních porostů	49	45	7 069	3 535	50,00 %	
	Pojištění produkce lesních školek (Lesní školky)	4	4	849	425	50,00 %	
	celkem	**8 701**	**8 205**	**1 261 214**	**562 194**	**44,58 %**	**616 733**
Celkem 2013–2023		**83 112**	**79 930**	**12 297 995**	**5 530 461**	**44,97 %**	**5 444 790**

Zdroj: PGRLF.

Tabulka 45 – Úhrady ze záruky v roce 2023

Program	Počet žádostí	Celková garance (tis. Kč)	Úhrady ze záruky	
			Uhrazeno (tis. Kč)	Vráceno (tis. Kč)
Služby	0	0	0	12
Provoz	0	0	0	15
Zemědělec	0	0	0	145
Celkem	**0**	**0**	**0**	**172**

Zdroj: PGRLF.

Změny evropské legislativy v roce 2023

SZP, rozvoj venkova, přímé platby

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/130 ze dne 18. ledna 2023, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 o předkládání obsahu výroční zprávy o výkonnosti

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/330 ze dne 22. listopadu 2022, kterým se mění a opravuje nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 o dodatečné požadavky na některé typy intervencí stanovené členskými státy v jejich strategických plánech SZP na období 2023 až 2027 podle uvedeného nařízení, jakož i pravidla týkající se poměru pro standard dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) 1

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/370 ze dne 13. prosince 2022, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, pokud jde o postupy, lhůty pro předkládání žádostí členských států o změny strategických plánů SZP a další případy, pro něž neplatí maximální počet změn strategických plánů SZP

Potravinářství

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/174 ze dne 26. ledna 2023, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2019/1793 o dočasném zintenzivnění úředních kontrol a mimořádných opatření upravujících vstup určitého zboží z určitých třetích zemí do Unie, kterým se provádějí nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625 a (ES) č. 178/2002

Nařízení Komise (EU) 2023/915 o maximálních limitech některých kontaminujících látek v potravinách a o zrušení nařízení (ES) č. 1881/2006

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/1606, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2019/33, pokud jde o některá ustanovení o chráněných označeních původu a chráněných zeměpisných označeních pro víno a o uvádění povinných údajů u výrobků z révy vinné a pokud jde o zvláštní pravidla pro uvádění a označování složek výrobků z révy vinné, a nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2018/273, pokud jde o certifikaci dovážených vinařských výrobků

Nařízení Komise (EU) 2023/2108, kterým se mění příloha II nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1333/2008 a příloha nařízení Komise (EU) č. 231/2012, pokud jde o potravinářské přídatné látky dusitany (E 249-250) a dusičnany (E 251-252)

Zemědělství, komodity

Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2023/106 ze dne 11. ledna 2023, kterým se stanoví předběžné příděly podpory Unie pro jednotlivé členské státy, pokud jde o ovoce a zeleninu do škol a mléko do škol na období od 1. srpna 2023 do 31. července 2029

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/207, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848, pokud jde o vzor certifikátu, který potvrzuje soulad s pravidly ekologické produkce

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/1104 ze dne 6. června 2023, kterým se mění nařízení (ES) č. 1238/95, pokud jde o poplatky, které je třeba zaplatit Odrůdovému úřadu Společenství

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/1195, kterým se stanoví pravidla pro podrobnosti a formát informací, jež mají členské státy zpřístupnit o výsledcích úředních šetření případů kontaminace produkty či látkami, které nejsou povoleny pro použití v ekologické produkci

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/1465 ze dne 14. července 2023 o mimořádné finanční podpoře zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy, které mají dopad na hospodářskou životaschopnost zemědělců

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2419 o označování ekologického krmiva pro zvířata v zájmovém chovu

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/2476 ze dne 9. listopadu 2023, kterým se mění a opravuje prováděcí nařízení (EU) 2015/220, kterým se stanoví pravidla pro uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1217/2009 o založení zemědělské účetní datové sítě pro sběr údajů o příjmech a o hospodářské činnosti zemědělských podniků v Evropské unii

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2674 ze dne 22. listopadu 2023, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1217/2009, pokud jde o přechod ze zemědělské účetní datové sítě na datovou síť pro udržitelnost zemědělských podniků

Rybolov a akvakultura

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1115 ze dne 31. května 2023 o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů a o zrušení nařízení (EU) č. 995/2010

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2842 ze dne 22. listopadu 2023, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1224/2009, nařízení Rady (ES) č. 1967/2006 a (ES) č. 1005/2008 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 a (EU) 2019/473, pokud jde o kontrolu rybolovu

Veterinární oblast

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/361 ze dne 28. listopadu 2022, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/429, pokud jde o pravidla pro používání určitých veterinárních léčivých přípravků pro prevenci a tlumení některých nákaz uvedených na seznamu

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/594 ze dne 16. března 2023, kterým se stanoví zvláštní opatření k tlumení afrického moru prasat a zrušuje prováděcí nařízení (EU) 2021/605

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/905 ze dne 27. února 2023, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/6, pokud jde o uplatňování zákazu používání určitých antimikrobních léčivých přípravků u zvířat nebo produktů živočišného původu vyvážených ze třetích zemí do Unie

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/2515 ze dne 8. září 2023, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2020/688, pokud jde o určité veterinární požadavky na přemísťování suchozemských zvířat v rámci Unie

Rostlinolékařská oblast a přípravky na ochranu rostlin

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/1032 ze dne 25. května 2023, kterým se zavádějí opatření proti zavlékání organismu Tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV) na území Unie a jeho rozšiřování na území Unie a kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2020/1191

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/1605 ze dne 22. května 2023, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009, pokud jde o stanovení konečných bodů výrobního řetězce pro některá organická hnojiva a pomocné půdní látky

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/1787 ze dne 14. září 2023, kterým se mění přílohy III, IX a X prováděcího nařízení (EU) 2019/2072, pokud jde o seznam chráněných zón a příslušných karanténních škodlivých organismů pro chráněné zóny, zákaz dovozu rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů do určitých chráněných zón a zvláštní požadavky na jejich dovoz do určitých chráněných zón nebo přemísťování v jejich rámci

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/2660 ze dne 28. listopadu 2023, kterým se v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009 obnovuje schválení účinné látky glyfosát a mění prováděcí nařízení Komise (EU) č. 540/2011

ZEMĚDĚLSKÁ VÝROBA

Rostlinná výroba

Výrobní faktory rostlinné výroby

VÝŽIVA ROSTLIN

Ve srovnání s rokem 2022 došlo v kalendářním roce 2023 k prudkému snížení spotřeby živin v minerálních hnojivech, jak vyplývá z tabulky. Celková spotřeba čistých živin dodaných minerálními hnojivy činila 81,01 kg na 1 ha zemědělské půdy. Na základě informací ČSÚ bylo v roce 2023 kalkulováno s výměrou tzv. „využívané zemědělské půdy" 3 534 414 hektarů.

Tabulka 46 – Spotřeba živin v kg/ha zemědělské půdy – minerální hnojiva

Rok	N	P_2O_5	K_2O	Celkem (kg/ha)	Celkem čistých živin (tis. t)
2009	63,4	4,3	0,3	68,0	272,000
2010	76,7	8,9	7,5	93,2	327,968
2011	100,7	11,3	6,5	118,5	415,175
2012	98,9	12,2	6,5	117,6	414,671
2013	94,18	11,83	7,03	113,04	398,072
2014	92,64	13,07	11,72	117,43	412,819
2015	113,67	13,91	9,48	137,06	478,861
2016	116,7	13,6	10,8	141,1	492,191
2017	112,9	15,7	9,6	138,2	486,864
2018	99,8	14,6	8,5	122,9	433,112
2019	94,23	16,47	6,13	116,83	411,656
2020	81,00	13,46	7,2	101,66	358,256
2021	87,72	10,24	6,26	104,22	367,895
2022	92,03	10,60	4,21	106,84	377,177
2023	**67,22**	**8,30**	**5,49**	**81,01**	**286,340**

Zdroj: MZe.

Tabulka 47 – Spotřeba vápenatých hmot v ČR (v tis. t)

Rok	Celková spotřeba
2009	200
2010	118
2011	173
2012	201
2013	253
2014	283
2015	285
2016	258
2017	269
2018	340
2019	402
2020	338
2021	318
2022	337
2023	**264**

Zdroj: MZe.

Hnojení statkovými a organickými hnojivy

V roce 2023 bylo ve statkových hnojivech (hnůj, kejda apod.) a organických hnojivech (zejména digestát z bioplynových stanic) aplikováno 25,3 kg N, 14,4 kg P_2O_5 a 25,5 kg K_2O, v průměru na 1 hektar využívané zemědělské půdy v České republice. Celkový vnos čistých živin statkovými a organickými hnojivy byl 65,2 kg/ha. Do tohoto množství nejsou započítávány živiny ve slámě, používané jako stelivo nebo zapravované do půdy jako statkové hnojivo, ani v zeleném hnojení apod. Vstup živin v digestátu z bioplynových stanic (BPS) je do této statistiky započítáván od roku 2014. Současně jsou odečítány živiny z části statkových hnojiv (zejména kejda, ale i hnůj), vstupujících do BPS. Živiny z těchto statkových hnojiv tvoří odhadem polovinu živin ve výsledném digestátu. Další živiny pochází z biomasy vstupující do BPS (zejména silážní kukuřice).

Zdroj: VÚRV, v.v.i.

OCHRANA ROSTLIN

Zhodnocení roku 2023

Nástup roku byl teplotně silně nadnormální, k citelnému ochlazení došlo až během poslední dekády měsíce, kdy teplotní minima opět poklesla až na -8 °C, a i maxima se pohybovala kolem bodu mrazu. K nízkým teplotám se přidaly srážky, které byly na většině území sněhové, pouze v nižších polohách i smíšené. První únorová dekáda byla ve znamení zimního počasí s minimálními teplotami kolem -10 místy až -15 °C a maximy kolem bodu mrazu. Poté však došlo opět k prudkému oteplení a návratu teplot na hodnoty podobné první polovině ledna. Srážkově bylo období na většině území poměrně chudé, vyšší úhrny byly zaznamenány jen lokálně. Většina porostů ozimých obilovin rovnoměrně vzešla a odnožila a porosty byly před zimou 2022/2023 v dobré kondici. Během zimy došlo k častému střídání velmi teplých, a naopak chladnějších period, přesto

nedošlo k poškození porostů vyzimováním. Vlivem příznivých podmínek během podzimu a zimy však byly porosty na některých lokalitách velmi husté, což mělo za následek zvýšené riziko poléhání ve druhé polovině vegetace. Navzdory celkově vyššímu napadení škůdci a chorobami, přezimovaly řepky díky teplé zimě velmi dobře. Omrzlé byly pouze listy, rostliny však rychle regenerovaly. Začátkem března ještě přetrvávalo chladné zimní počasí, od konce první dekády se však začalo opět oteplovat. Celý měsíc byl charakterizován velmi proměnlivým průběhem s velkými rozdíly mezi minimálními a maximálními teplotami, které v závěru měsíce dosahovaly 15–20 °C, srážkově však byl březen až na výjimky poměrně chudý. Začátkem dubna se prudce ochladilo a po celou první dekádu se minimální teploty pohybovaly hluboko pod bodem mrazu, místy dosáhly hodnot až -8 °C. V tomto období došlo po obnovení jarní vegetace k poškození řady plodin. Oteplovat se postupně začalo až v polovině měsíce a přidaly se srážky, které byly velmi vydatné a výrazně doplnily vláhový deficit z předchozího období. Neobvykle chladné a vlhké počasí v dubnu způsobilo mírné opoždění nástupu jarní vegetace, celkově však mělo na porosty pozitivní vliv a rozvoj většiny houbových chorob byl v tomto období velmi pomalý. Pouze v několika případech pak došlo k poškození špiček listů v důsledku silných jarních mrazů bez negativního dopadu na další vývoj rostlin. Chladnější počasí pokračovalo i v průběhu celého května, srážky však již byly v tomto období rozděleny velmi nerovnoměrně. Výrazně se oteplilo až na přelomu května a června, počasí však zůstalo značně proměnlivé. Po oteplení v průběhu května a června byl na většině lokalit zaznamenán škodlivý výskyt škůdců, zejména mšic (Aphidoidea) a kohoutků (Oulema spp.), proti kterým byla především v teplejších oblastech nutná opakovaná aplikace insekticidů. Zejména na Moravě se však velkým problémem stala gradace hraboše polního (Microtus arvalis), na nejvíce postižených lokalitách došlo i k silnému poškození porostů. V poslední červnové dekádě došlo k nástupu tropických teplot, které byly doprovázeny častými bouřkami se silným větrem, přívalovými srážkami a krupobitím. Tyto velmi vysoké teploty v závěru vegetace porostů ozimů urychlily dozrávání. Vlivem četných bouřek se silným větrem, přívalovými srážkami nebo kroupami se u řady porostů projevilo často i silné poléhání, lámavost stébla pod klasem případně poškození klasů kroupami, vysoká vlhkost pak místy zkomplikovala sklizeň. Podzim 2023 byl díky srážkám pro pozdní výsev řepek nepříznivý.

Podzim byl teplotně nadnormální a také srážkově, kromě měsíce září, které bylo srážkově silně podnormální a srážkově normálního října, byl konec roku silně nadnormální.

Výskyt chorob a škůdců v roce 2023

OBILNINY

Pšenice ozimá

Velmi chladný průběh jara měl za následek pozdější nástup většiny houbových chorob. První symptomy se sice v některých případech objevily velmi brzy, k rozvoji infekce však zpravidla došlo až po oteplení na konci května. Dominantním onemocněním byla v uplynulém roce **žlutá rzivost pšenice**, ale ve vyšší míře se vyskytly i další listové choroby. Naopak nástup velmi vysokých teplot ve druhé polovině června výrazně omezil rozvoj napadení klasů houbovými patogeny. První výskyty **padlí pšenice** (*Blumeria graminis*) byly v teplejších oblastech ojediněle pozorovány již v listopadu nebo v průběhu zimy, na většině lokalit se však objevilo až koncem března a v průběhu dubna. Další rozvoj pak nebyl vzhledem k průběhu teplot příliš intenzivní a k poškození více než 50 % listové plochy náchylnějších odrůd došlo jen v nejteplejších oblastech. Během června se na několika lokalitách padlí objevilo i v klasech ale intenzita napadení byla zpravidla nízká. Nejvýznamnějším onemocněním uplynulé sezony byla **žlutá rzivost pšenice** (*Puccinia striiformis*). První kupky urediospor byly v porostech pozorovány většinou v průběhu května, k maximálnímu rozvoji však došlo až začátkem června. Infekce měla charakter epidemického výskytu a u nejvíce náchylných odrůd způsobila i totální likvidaci listové plochy. Dalším významným onemocněním uplynulé sezony byly listové skvrnitosti (**feosferiová skvrnitost pšenice** – *Stagonospora nodorum*, **septoriová skvrnitost pšenice** – *Septoria tritici*, **pyrenoforová skvrnitost pšenice** – *Drechslera tritici-repentis*). První skvrny byly na listech pozorovány již koncem února a v březnu, k silnějšímu rozvoji však došlo až po oteplení na konci jara. Intenzita napadení byla v řadě případů silná, často bylo pozorováno i poškození listové plochy kolem 50 %, typické byly poměrně velké rozdíly mezi odrůdami. Naproti tomu vzhledem k chladnému průběhu jara byl nástup **hnědé rzivosti pšenice** (*Puccinia recondita*) poměrně pozdní. První kupky byly v porostech pozorovány výjimečně již koncem května, většinou však až v průběhu června. Výrazné oteplení pak napomohlo dalšímu rozvoji infekce, silné výskyty však byly omezeny jen na teplejší lokality, naopak na řadě míst nebyla hnědá rzivost zaznamenána vůbec. Výskyt klasových onemocnění – **feosferiové skvrnitosti pšenice** (*Stagonospora nodorum*) i **růžovění klasů pšenice** (*Fusarium* spp.) – byl v uplynulé sezoně minimální. První symptomy se v porostech objevily ve druhé polovině června, další rozvoj infekce však byl vzhledem k podmínkám velmi slabý a poškození více než 5 % klasů na nejvíce napadené odrůdě bylo zaznamenáno jen výjimečně. Na několika, většinou chladnějších lokalitách, byla v průběhu června pozorována běloklasost způsobená **chorobami pat stébel** (*Ramulispora herpotrichoides, Fusarium spp., Gaeumannomyces graminis*), napadení však mělo charakter pouze slabého výskytu.

Ječmen ozimý

První symptomy **padlí ječmene** (*Blumeria graminis*) se ojediněle objevily již v listopadu, většinou však až během dubna. Vzhledem k průběhu počasí však byl jeho další rozvoj pomalý a intenzita napadení měla charakter slabého až středního výskytu. Naopak jedním z významných onemocnění uplynulé sezony byla **hnědá rzivost ječmene** (*Puccinia hordei*). První kupky urediospor se v porostech objevily v dlouhém časovém úseku od poloviny dubna do poloviny května. Další rozvoj infekce byl velmi rozdílný v závislosti na lokalitě, ale zejména v teplejších oblastech došlo ke střednímu až silnému napadení listové plochy náchylnějších odrůd v sortimentu. Podobný průběh měl i výskyt **síťovité skvrnitosti ječmene** (*Drechslera teres*). První skvrny na listech byly v nejteplejších oblastech pozorovány již na přelomu října a listopadu, většinou však až ve druhé polovině dubna. K rychlejšímu rozvoji onemocnění pak došlo po oteplení ve druhé polovině května a na většině lokalit bylo zaznamenáno střední poškození listové plochy. Naproti tomu výskyt **spály ječmene** (*Rhynchosporium secalis*) byl i přes poměrně příznivé podmínky pro rozvoj tohoto patogenu poměrně nízký. První symptomy se v porostech objevily rovněž v průběhu dubna,

následný vývoj však byl velmi pomalý a intenzita napadení měla charakter slabého výskytu. Pouze v ojedinělém případě bylo v západních Čechách pozorováno poškození až 50 % listové plochy náchylnějších odrůd. V průběhu června se v klasech objevilo i **růžovění klasů ječmene** (*Fusarium* spp.). Podobně jako u ozimé pšenice byla intenzita napadení slabá nebo se onemocnění nevyskytlo vůbec.

Ječmen jarní

První symptomy **padlí ječmene** (*Blumeria graminis*) se v porostech objevily většinou až v průběhu sloupkování a jeho další rozvoj nebyl příliš intenzivní. Infekce měla charakter slabého až středního výskytu, často bylo napadeno jen několik náchylných odrůd v sortimentu. Pouze na jižní Moravě bylo zaznamenáno i silné poškození náchylných materiálů. Podobně jako u ozimého ječmene měla v uplynulé sezoně větší význam hnědá **rzivost ječmene** (*Puccinia hordei*). První kupky urediospor byly pozorovány v průběhu června. Další průběh infekce pak byl poměrně rychlý a na většině lokalit došlo k poškození kolem 25 % listové plochy na náchylnějších odrůdách. Druhým významným onemocněním byla síťovitá **skvrnitost ječmene** (*Drechslera teres*). První skvrny se na listech většinou objevily během května a další vývoj byl podobný jako u hnědé rzivosti, na většině lokalit dosáhla infekce střední intenzity. Výskyt další významné listové choroby, **spály ječmene** (*Rhynchosporium secalis*), byl o něco slabší. První příznaky se na listech objevily až ve druhém polovině května až začátkem června a zpravidla se jednalo pouze o slabé napadení, na některých lokalitách se spála nevyskytla vůbec. Na přelomu června a července byl v několika pokusech pozorován ojedinělý výskyt **růžovění klasů ječmene** (*Fusarium* spp.). Vzhledem k vysokým teplotám a rychlému zasychání klasu však již k dalšímu rozvoji choroby nedošlo.

Kukuřice

Výsev kukuřice probíhal již v dubnu. Sucho a přízemní mrazíky v dubnu a místy i v květnu brzdily počáteční růst kukuřice. Další průběh vegetace byl již limitován pro většinu porostů jen množstvím vláhy. Aplikace herbicidů byla prováděna většinou postemergentně. Kukuřice se začínala sklízet v polovině října, ale občasné dešťové přeháňky přerušovaly sklizeň. Porosty nepoškozené kroupami byly v naší oblasti většinou v dobré kondici slibující dobré výnosy, ale porosty na lehčích půdách delší dobu silně trpěly suchem. V roce 2023 byl zdravotní stav kukuřice dobrý. V porostech se objevovaly slabé až střední výskyty **obecné snětivosti kukuřice**. Co se týče hmyzích škůdců, poškození **zavíječem kukuřičným** (*Ostrinia nubilalis*), bylo díky vlhkostním podmínkám v květnu slabší, ale na Moravě díky namnoženému zavíječi z let minulých díky nezvládnuté ochraně lokálně způsoboval silné škody. V porostech bylo možné koncem září pozorovat polámaná stébla a poškozené palice rostlin ve vysoké míře. V souvislosti s vysokými úhrny srážek v druhé polovině sezóny a vyšší škodlivosti housenek zavíječe kukuřičného se na řadě míst objevilo také napadení palic **bělorůžovou hnilobou** (*Fusarium* sp.). Koncem června, a především v červenci, se začaly v porostech kukuřice objevovat dospělci **bázlivce kukuřičného** (*Diabrotica virgifera*), které pak především v oblastech jižní Moravy a Čech způsobují díky monokulturnímu pěstování pravidelné problémy.

OLEJNINY

Řepka olejka

Na podzim roku 2022 byly řepky velmi časně, již koncem srpna a začátkem září, napadeny **dřepčíky** (rod *Phyllotreta*) i **dřepčíkem olejkovým**. I přes vlhký průběh září se tito škůdci a dále i mšice zelná udrželi v porostech až do poloviny října a mnohde nestačily ani dvě insekticidní ošetření. Na rozdíl od běžných ročníků bylo monitorováno podzimní časné a silnější napadení **fomovou hnilobou** (*Leptosphaeria maculans*), a to až 75 % ploch řepky na Moravě. Navzdory celkově vyššímu napadení škůdci a chorobami, přezimovaly řepky díky teplé zimě velmi dobře. Teplý průběh zimy s sebou přinesl i časný nálet **stonkovými krytonosci, krytonoscem řepkovým a čtyřzubým**. První výskyty byly zaznamenány již v průběhu ledna, ale významnější vyšší nálet (s překročením kritického čísla) byl zachycen na řadě monitorovaných stanovišť mezi 21 a 23. únorem 2023. Následný chladnější vývoj počasí způsobil zpomalení vývoje stonkových krytonosců a signalizace k ošetření byla vydána o 10 dní později. Podobně se projevoval v porostu **blýskáček řepkový**. Přes velmi časný výskyt okolo 20. března došlo studeným průběhem počasím k jeho redukci a signalizace k jeho ošetření byla vydána až začátkem počátkem dubna. Celkově byl výskyt blýskáčka řepkového spíše průměrný, ale byly lokality, kde byl zjišťován vysoce nadprůměrně a jeho napadení dva až tři krát převyšovalo kritické číslo. Šešuloví škůdci, **krytonosec šešulový a bejlomorka kapustová** se již třetím rokem po sobě vyskytovali v nižší intenzitě. Důvodem bylo chladné počasí, silnější srážky, a také vítr od konce dubna do 3. dekády května. **Bejlomorka kapustová** byla zjišťována lokálně až při dokvétání řepky. Škody způsobené šešulovými škůdci tak letos byly slabé. Opakem výskytu byly choroby. Napadení **fomovou hnilobou** z podzimu ještě zesílilo po časných jarních srážkách, a ačkoliv byl červen suchý, poškození rostlin touto chorobou bylo při sklizni středně vysoké až vysoké. Také škodlivý výskyt **hlízenky obecné** (*Sclerotinia sclerotiorum*), který byl prognózován začátkem května (signalizace k ošetření vydána 4. 5. 2023) mohl způsobit částečný propad na výnosech. Proti této chorobě se však provádělo plošné fungicidní ošetření, a tak škodlivost byla potlačena. V porostech se objevovaly mimo dřepčíků i kolonie **mšice broskvoňové**, a to především na porostech stresovaných a pozdě setých. Lokálně na střední úrovni se objevovaly i škody způsobené **zápředníčkem polním**. **Pilatka řepková** se v porostech objevovala ve slabých či nulových výskytech.

Mák

Průběh počasí z pohledu výskytu chorob a škůdců máku byl díky srážkově podprůměrnému červnu slabší, lokálně střední na projevy chorob. Nejčastěji se jednalo o **plíseň máku** a **pleosporovou skvrnitost máku** (*Peronospora arborescens, Pleospora papaveracea*), v menší míře se projevila **šedá plísňovitost máku** (*Botritys cinerea*). Z hmyzích škůdců byl nejčastějším problémem výskyt **mšic** a lokálně též **krytonosce makovicového** (*Ceutorhynchus macula-alba*), ten však nedosahoval takových hodnot, jakou **krytonosec kořenový** (*Stenocarus ruficornis*), jehož výskyt na většině lokalit přesáhl práh škodlivosti.

OKOPANINY

Brambor

Vegetační podmínky v uplynulé sezoně, tj. zvláště srážky po relativně dlouhém přísušku, vedly k rychlému obnovení růstu a zvýšenému výskytu **abiotikóz**, tedy fyziologických poruch vyvolaných abiotickými faktory. Jejich výskyt závisí významně na citlivosti odrůd a v uplynulém roce byl také podpořen opožděním vegetace. Nejčastějším problémem byla **nevyzrálost slupky**. To způsobovalo u některých odrůd zvýšený výskyt **bakteriální měkké hniloby** a vyšší ztráty hmotnosti výparem při skladování. Objevily se také tvarové **deformace a nárůstky na hlízách**, což vede nejen ke snížení kvality ale také k vyššímu mechanickému poškození a následné infekci skládkovými chorobami. Kvalitativním problémem byla v některých případech také **sklovitost hlíz**, která není vizuálně patrná a často ji zjistí až spotřebitel. Kvalita sadby byla všeobecně velmi dobrá. Chladné jaro přispělo k tomu, že sadbu ve většině případů nebylo nutné odkličovat, což zabránilo infekci vločkovitostí a bakteriózami. Mezerovitost porostů nebyla proto z této příčiny nijak mimořádná. Častější ale byly fyziologické příčiny vyvolané teplotními výkyvy, kterými někdy sadba prošla. Hlízy buď špatně klíčily nebo se vyskytovala **abiotická hlízkovitost bramboru**. **Černání stonku** se objevovalo v menším měřítku až po srážkách v červnu, především na těžších půdách u odrůd citlivých k bakteriózám. **Plíseň bramboru** neměla vhodné podmínky pro šíření v rozhodující části vegetace. Velmi krátce byly naplněny podmínky pro infekci na konci první červnové dekády, ale porosty nebyly ještě zapojené a následovalo období beze srážek s vysokými teplotami. Výskyty plísně byly pak zjištěny až koncem první srpnové dekády po srážkách na přelomu července a srpna, které ukončily poměrně dlouhý přísušek. Ohniska choroby se však dále nešířila v důsledku vysokých teplot a rychlého osychání listové plochy po přívalových a bouřkových srážkách. K lokálnímu šíření plísně došlo až v září po třetí infekční periodě na konci srpna, ale její rozvoj zase brzdily nízké noční teploty. Epidemie postihující rozsáhlé oblasti proto nenastala a dobře ošetřované porosty nebyly prakticky vůbec zasaženy. Plíseň se tak zcela vyhnula sadbovým porostům. Nezpůsobila významné ztráty na výnosech a napadení hlíz ani u konzumních brambor. **Alternariové skvrnitosti** (terčovitá a hnědá skvrnitost listů), kterým průběh počasí v uplynulé sezoně více vyhovoval, se vyskytovaly častěji. Mnohdy to souviselo také se stresem způsobeným nedostatkem srážek a předčasným stárnutím spodních listových pater nebo s **deficitem hořčíku**. Napadeny byly především oslabené porosty a náchylné odrůdy. Sklizeň probíhala převážně za příznivého počasí, problémem však často byla nevyzrálost hlíz. V jednotlivých případech krátce po sklizni ve velmi teplých dnech se objevily výskyty **vodnaté hniloby** způsobované houbami rodu *Pythium* a projevující se rychlým rozkladem hlíz s uvolňováním vody. Předpokladem infekce je mechanické poškození při sklizni za vysokých teplot. Faktorem, který měl vliv na výnos zpomalením nebo zastavením růstu, a také zkrátil dormanci, byly vysoké teploty ve vegetaci. Důsledkem je časné klíčení ve skladech. V některých případech bylo klíčení pozorováno již v brázdě před sklizní. Nálet **mšic** do sadbových porostů byl průměrný až slabší. Také zastoupení nejvýznamnějšího přenašeče bramborových virů mšice broskvoňové v náletu bylo slabé a zvýšilo se až v druhé polovině června. To však u některých partií, které byly sázeny později, mohlo znamenat, že se potkal zvýšený nálet s vyšší citlivostí porostu. Od druhé poloviny července pak nálet mšic vlivem vysokých teplot opět významně poklesl. Možnosti ochrany sadbových porostů proti mšicím jsou bohužel v posledních letech velmi omezené, neboť aktuálně jsou skutečně účinné pouze dva insekticidy z celého registrovaného sortimentu. Registrace minerálních olejů stále chybí. Potíže při pěstování sadby prohlubuje i každoroční nejistota v udržení výjimky na rychle účinkující desikant na bázi diquatu. **Mandelinka bramborová** vykázala obecně spíše průměrný výskyt. Vlhké a studené jaro sice oddálilo první nálety jarních brouků, ale následný teplý průběh počasí podpořil její rychlý vývoj. I v bramborářské oblasti vlivem vyšších teplot byly pozorovány dvě generace škůdce. Problémy s účinností ochrany někde způsobilo špatné načasování aplikace a použití přípravků, vůči kterým je škůdce rezistentní. **Drátovci**, vzhledem k teplému a suchému počasí v závěru vegetace, poškodili hlízy více než v předchozích letech. Škody jsou především u malopěstitelů a při klasickém pěstování bez odkameňování.

Cukrovka

Se setím cukrovky se začalo již v březnu. Většina zasetých ploch díky vyšším teplotám a dostatečné půdní vlhkosti (lokální srážky) stejnoměrně vzešla. Porosty byly většinou dobře zapojené. Větší mezerovitost byla na honech, kde bylo osivo později zaseto do proschlé půdy. Ani dubnové ranní mrazíky většinou vzcházející rostliny nepoškodily. Vegetační období bylo pro cukrovku poměrně příznivé, rychlý růst byl zpočátku nejvíce limitován suchem. Lokálně byly některé porosty poškozeny přívalovými dešti a kroupami. První výskyty **cerkosporové listové skvrnitosti řepy** (*Cercospora beticola*) byly na většině lokalit pozorovány koncem června a pak především v průběhu července. Výskyty choroby byly pozorovány povětšinou ve slabé intenzitě. Ostatní houbové choroby (**padlí řepy a ramulariová skvrnitost řepy**) byly zjišťovány lokálně. Silnější projevy byly detekovány na Kladensku a Prostějovsku. Škodlivé výskyty **mšice makové** se objevily na většině pozorovaných ploch řepy. Od roku 2017 se sledují v porostech cukrovky též **dospělci makadlovek**, jejichž larvy škodí na řepě. Má několik generací, z nichž nejškodlivější jsou první a druhé. Význam tohoto škůdce se zvýšil poté, co se navýšily plochy pěstované cukrovky. Jedná se o druhy *Scrobipalpa* sp. Díky zvládnuté ochraně proti tomuto škůdci bylo napadení v tradičních oblastech pěstování (Středočeský a Olomoucký kraj) nízké, či nulové.

SPECIÁLNÍ PLODINY

Chmel

Vegetace chmele v roce 2023 byla ovlivněna velkými výkyvy počasí. Kvůli chladnému jarnímu počasí byl její začátek opožděn. Dlouhá období sucha spojená s následnými vysokými teplotami, které se střídaly s krátkými, intenzivními srážkami, negativně ovlivnily habitus chmele zejména v lokalitách, ve kterých není možnost doplňkové závlahy. Následné silné bouřky s přívalovým deštěm a kroupami v některých lokalitách poškodily stávající porosty včetně konstrukcí, což zejména na Tršicku negativně ovlivnilo u některých odrůd jejich produkci. Poměrně příznivé teplotní podmínky a vyšší srážky v závěru vegetace (druhá polovina července a začátek srpna) pozitivně ovlivnily vývoj a dozrávání chmelových hlávek, což se kladně projevilo na celkové produkci chmele. Díky

vhodným podmínkám se v porostech projevovala výrazněji **peronospora** (*Pseudoperonospora humuli*), **padlí chmele** (*Podosphaera macularis*) se prakticky neobjevilo vůbec. Perenospora se objevila ve vyšší intenzitě na Ústecku i Žatecku, na Tršicku jen minimálně. Výskyt **dřepčíka chmelového** (*Psylliodes attenuata*) byl na většině lokalit Čech vysoký, na Tršicku spíše nízký. Počasí nesvědčilo **svilušce chmelové** (*Tetranychus urticae*), její výskyt se na Moravě i v Čechách objevoval v nízké intenzitě. Výskyt **lalokonosce libečkového** (*Otiorhynchus ligustici*) byl zaznamenán v porovnání s jinými roky v silnějších počtech, a to na Litoměřicku. **Mšice chmelová** (*Phorodon humuli*) nepřekračovala práh škodlivosti vesměs po celou sezónu.

OVOCNÉ DŘEVINY

Jádroviny

V roce 2023 byly silnější výskyty **strupovitosti jabloně** (*Venturia inaequalis*). O výskytu rozhodly především dešťové srážky v polovině května a na počátku června. K primárním (askosporovým) infekcím dochází za vhodných podmínek pro patogena od počátku rašení do konce května až poloviny června a k rozhodujícím infekcím od fáze růžové poupě do 2 týdnů po odkvětu. Toto období trvalo podle lokalit od konce dubna do počátku června. V dubnu riziko napadení limitovaly nízké teploty, které prodlužují dobu ovlhčení potřebnou pro infekce. Velmi příznivé podmínky pro infekce nastaly na většině území ve 3. týdnu a na počátku 4. týdne května, kdy byly vydatné a opakované dešťové srážky. V tomto období došlo na mnoha lokalitách k významným primárním, a pokud byly ve výsadbách výskyty, i k sekundárním infekcím. K dalšímu šíření choroby došlo zejména tam, kde byly vydatnější deště v první dekádě června. Významné výskyty byly zaznamenány v závěru května, a především v polovině června. V loňském roce bylo zapotřebí ošetřovat proti primárním infekcím ještě v 1. polovině června. Škodlivé výskyty byly především ve výsadbách, kde nebyla v polovině května a na počátku června zajištěna dostatečně intenzivní fungicidní ochrana. Silnější byly i výskyty **padlí jabloně** (*Podosphaera leucotricha*). Na počátku vegetace byly především u náchylných odrůd zaznamenány početné primární výskyty (napadené letorosty, listové růžice a méně často i květní úbory, které vyrůstají z pupenů kolonizovaných patogenem). Primární výskyty jsou počátečním zdrojem šíření choroby. K prvním sekundárním infekcím dochází, pokud jsou vhodné podmínky pro patogena již 1–2 týdny před počátkem kvetení (v loňském roce v polovině dubna). V dubnu bylo chladné a deštivé počasí méně příznivé pro šíření choroby. K významnému šíření došlo až za teplých period ve 3. dekádě května, a především v červnu. Šíření omezovaly vysoké teploty ve 3. týdnu června a později i v průběhu července. V červnu a v červenci již patogen osídluje pupeny, kde přetrvává. Vhodné podmínky pro patogena v tomto období vytvořily předpoklad početných primárních výskytů v letošním roce. Především na jižní Moravě byly již ve 3. dekádě srpna zaznamenány na náchylných odrůdách výskyty **diplokarponové skvrnitosti jabloně** (*Diplocarpon coronariae*). Patogen napadá starší listy a méně často plody. Příznaky na listech i plodech jsou velmi variabilní a liší se podle odrůd. Nejčastější jsou různě velké černé nepravidelné skvrny, které se paprskovitě rozrůstají po žilkách nižšího řádu nebo drobné hnědé až hnědočerné skvrny s členitým okrajem. Méně časté jsou okrouhlé skvrny s šedým středem, hnědým okrajem a červenofialovým lemem. Silně napadené listy jsou žlutozeleně skvrnité (mramorované) postupně žloutnou a opadávají. Předčasný opad nepříznivě ovlivňuje poslední fáze vývoje a vyzrávání plodů. U náchylných odrůd mohou být za velmi příznivých podmínek pro patogen napadeny také plody. Po vydatných deštích v 1. dekádě a v závěru srpna byly zaznamenány silnější výskyty **sazovitosti jablek** (*Gloeodes pomigena*). Lokálně byly zaznamenány silnější výskyty **moniliniové hniloby jablek a hrušek** (*Monilinia fructigena*). K napadení došlo za vydatných dešťů ve 3. dekádě srpna. Výskyt byl především u časněji zrajících náchylných odrůd jabloně (např. Elstar, Rubín, Bohemia) a podzimních odrůd hrušně. Napadeny byly převážně plody poškozené obalečem jablečným, slupkovými obaleči nebo dalším hmyzem. Převážně slabší byly výskyty **rzivosti hrušně** (*Gymnosporangium sabinae*). Ve 2. dekádě května, kdy byly vydatné deště, byly nižší teploty méně příznivé pro patogena. Silnější byly pozdní výskyty **šedé skvrnitosti listů hrušně** (*Mycosphaerella pyri*). Významné infekce nastaly především za vydatných dešťů v 1. dekádě srpna. U náchylných odrůd došlo lokálně k předčasnému zasychání a opadu silně napadených listů. Na náchylných odrůdách byly zaznamenány silnější výskyty **Ca-deficientní hořké skvrnitosti jablek**. Na citlivých odrůdách byly zjištěny výskyty **abiotické sklovitosti jablek**.

Peckoviny

Pozdní a silnější byly výskyty **kadeřavosti broskvoně** (*Taphrina deformans*). Základní preventivní ošetření se provádí v období nalévání pupenů. Tato fáze nastala v produkčních oblastech velmi časně, již ve 4. týdnu února. Vhodný termín k ošetření se shoduje s obdobím dokvétání pozdně kvetoucích semenáčů nebo kultivarů lísky. Ošetření je třeba provést před první infekcí. Po převážnou část období hlavních infekcí trvaly méně příznivé podmínky pro patogena (delší periody bez deště nebo jen s málo vydatnými dešťovými srážkami a velmi nízkými teplotami). Změna nastala v době kvetení, kdy byly vydatné dešťové srážky i vhodné teploty pro patogena. V tomto období došlo na mnoha lokalitách k pozdním infekcím. Napadeny byly převážně výše postavené listy vnímavé k infekci. V loňském roce bylo zapotřebí na většině lokalit ošetření 1×, případně 2× opakovat. Lokálně byly zaznamenány silné výskyty **odumírání pupenů broskvoně** (*Stigmina carpophila*). Slabé byly výskyty **strupovitosti broskvoně a meruňky** (*Venturia carpophila*). Šíření choroby bylo limitováno nedostatkem dešťových srážek v průběhu června a července. Významnější výskyty byly zaznamenány jen u pozdních odrůd broskvoní po deštích na počátku srpna. Převážně slabší byly výskyty **moniliniové spály meruňky** (*Monilinia laxa*). Kvetení meruněk trvalo v důsledku převážně nižších teplot mimořádně dlouho, podle odrůd a lokalit 2–4 týdny. V tomto období byly jen málo vydatné dešťové srážky a převážně velmi nízké teploty, které již nejsou vhodné pro patogen. Lokálně významné bylo pozdní napadení větévek a vrcholů letorostů. K napadení došlo především za vydatných dešťů krátce po odkvětu (2. týden dubna) a v polovině května. V loňském roce bylo vhodné ošetřit ohrožené porosty i krátce po odkvětu. Na mnoha lokalitách byly zaznamenány silnější výskyty **moniliniové spály višně** (*Monilinia laxa*). Především v období počátku kvetení byly vydatné a opakované dešťové srážky (3. týden dubna) a relativně příznivé teploty, které vytvořily vhodné podmínky pro sporulaci patogenu i pro infekce. Silnější byly výskyty **moniliniové hniloby broskví** (*Monilinia laxa, M. fructigena*). O napadení rozhoduje vhodnost

podmínek pro patogena v období dozrávání a zralosti plodů a citlivost odrůd. Významně byly napadeny především odrůdy zrající v první polovině srpna, kdy byly vydatné a opakované deště. Pokud jde o podíl obou původců hniloby, převládal výskyt druhu M. laxa. V návaznosti na vydatné dešťové srážky ve 4. týdnu srpna byly zaznamenány u náchylných odrůd také silnější výskyty **moniliniové hniloby slivoní** *(M. fructigena)*. Napadeny byly především odrůdy zrající v závěru srpna a na počátku září. Silnější byly pozdní výskyty **skvrnitosti listů třešně a višně** (*Blumeriella jaapii*). První ojedinělé výskyty choroby byly zaznamenány v závěru června. Významné šíření choroby nastalo za deštivého počasí v 1. a ve 4. týdnu srpna. K předčasnému opadu listů došlo až v závěru vegetace, především u náchylných odrůd višně. Velmi silné byly výskyty **rzivosti slivoně** (*Transchelia discolor*). K významnému šíření choroby došlo za deštivého počasí v 1. dekádě srpna. Rzivost slivoně byla spolu se suchou skvrnitostí příčinou předčasného opadu listů slivoní. Lokálně byl silnější výskyt **puchrovitosti slivoně** (*Taphrina pruni*).

Réva vinná

V důsledku nepříznivého průběhu počasí v průběhu června, ale především července a počátku srpna se na některých lokalitách s vysokým obsahem uhličitanu vápenatého silně projevila abiotická porucha **Fe-deficientní vrcholová chloróza révy** (nedostatek železa), jejíž výskyty podporuje deštivé počasí nebo naopak nedostatek vláhy. Během letních měsíců byl často pozorován lokální výskyt další abiotické poruchy **Mg-deficientní mezižilkové chlorózy listů révy** (nedostatek hořčíku), který se projevuje nejčastěji na kyselých a písčitých půdách u bílých odrůd žlutým zbarvením pletiva mezi žilkami a u modrých odrůd červeným zbarvením, vždy však zůstává zelená žilnatina listů a její okolí (tzv. „stromeček nebo rybí kost"), která se klínovitě zužuje směrem k okraji listů. Pouze lokálně byly zaznamenány silnější výskyty **K-deficientního hnědnutí a okrajové nekrózy listů révy** (nedostatek draslíku). Na některých lokalitách bylo u citlivých odrůd pozorováno **sprchávání květenství a hráškovatění hroznů révy,** způsobené nepříznivými podmínkami v době kvetení révy, především deštivým počasím. V roce 2023 došlo pouze na několika lokalitách k výskytům **krupobitního poškození révy**.

V roce 2023 byly opět pozorovány v celé vinařské oblasti Morava, především na náchylných odrůdách, výskyty **fytoplazmového žloutnutí** a **červenání listů révy** (původce *´Candidatus´ Phytoplasma solani, syn. Potato stolbur phytoplasma, syn. choroby stolbur révy*). Napadeny byly především náchylné odrůdy. Přenašečem této fytoplazmy je křísek žilnatka vironosná (*Hyalesthes obsoletus*). Výskyty choroby na Moravě mají neustále vzestupnou tendenci, ve vinařské oblasti Čechy jsou výskyty zatím ojedinělé a slabší. Hlavním hostitelským druhem je plevel svlačec rolní, případně kopřiva dvoudomá. Silné výskyty choroby ve vinicích s ekologickým způsobem pěstování a v integrované produkci révy jsou způsobeny problematickou možností regulace hostitelského druhu křiska i choroby. ÚKZÚZ provedl genotypizaci 125 vzorků révy a 2 vzorků svlačce s výskytem této fytoplazmy, odebraných při detekčních a vymezovacích průzkumech na jižní Moravě v roce 2023 a předchozích letech. U 98 % vzorků révy a 100 % vzorků svlačce byl genotypizací potvrzen typ tuf-b, vázaný na rezervoárovou rostlinu svlačec. V jednom vzorku révy vinné byl zjištěn typ tuf-a, vázaný na kopřivu a v dalším vzorku byla zjištěna směs obou typů tuf-a+b. Při vymezovacím průzkumu provedeném ÚKZÚZ ve vinařské oblasti Morava a v podoblastech Znojemské a Mikulovské v roce 2023 byl zjištěn na 8 lokalitách výskyt karanténního ŠO na území ČR, původce **fytoplazmového zlatého žloutnutí révy** (*Candidatus´ Phytoplasma vitis, syn. Grapevine flavescence dorée phytoplasma, GFDP*), z toho byl jeden pozitivní nález na rostlině révy a 7 nálezů bylo potvrzeno na hostitelském druhu plevele, plaménku plotním *Clematis vitalba* v okolí vinice v CHKO Pálava a to v k. ú. Bavory, v k. ú. Perná a v k. ú. Bulhary. Z toho důvodu byla aktuálně určena vymezená území „Bavory/Perná" (2024) a „Bulhary" (2024). Zároveň bylo na Břeclavsku nově vymezeno území, které není prosté GFDP. Na lokalitě v okrese Znojmo, kde byla v roce 2021 zjištěna první napadená rostlina na území ČR, nebyl v letech 2022 a 2023 výskyt patogenu znovu potvrzen. Dosud platné vymezené území na Znojemsku bylo tedy zrušeno. Tato choroba patří mezi hospodářsky nejvýznamnější choroby révy a způsobuje významné ztráty, napadené keře nelze léčit a během několika let odumírají. Choroba se v současné době vyskytuje ve většině zemí jižní Evropy, kde je pěstována réva vinná. Nejbližší výskyty patogenu jsou v sousedním Rakousku, ve spolkové zemi Dolní Rakousko a na Slovensku. Hlavním přenašečem fytoplazmy je zavlečený křísek révový *Scaphoideus titanus*. V roce 2024 bude opět pokračovat vymezovací průzkum na lokalitách s výskytem v předchozích letech s cílem detekce a následné eradikace patogenu. Zdrojem primární infekce **plísně révy**, jejímž původcem je patogenní oomyceta *Plasmopara viticola*, jsou zralé pohlavní spory (ooospory). Suma efektivních teplot 170 d °C stanovující zralost oospor byla na většině lokalit ve Vinařské oblasti Morava dosažena na konci 1. nebo během 2. dekády května (10. – 20. 5.). Podmínky pro primární infekce (10 mm dešťových srážek v průběhu 24 hodin, průměrná denní teplota minimálně 10 °C a minimální denní teplota 8 °C) byly ve vinařské oblasti Morava poprvé plošně splněny již počátkem 3. dekády května (21.–23. 5.) a dále lokálně (2–4x) splněny během období četných srážek v první dekádě června a opět během kvetení révy ve druhé polovině června a na počátku července. První výskyty choroby byly zjištěny velmi brzy, již počátkem června a jednalo se o projev primárních infekcí z konce května. Na lokalitách s časným výskytem choroby docházelo během června k dalším sekundárním infekcím a k napadení květenství. Další šíření choroby bylo zaznamenáno pouze na lokalitách s vydatnými a opakovanými srážkami během července a na počátku srpna, kdy došlo k napadení vrcholků letorostů a zálistků. V roce 2023 nastaly vhodné podmínky pro šíření choroby mimořádně časně, a ještě před začátkem kvetení révy měla být provedena dvě ošetření u náchylných odrůd a ostatních odrůd jedno ošetření před květem. Počet a interval dalších ošetření měl být stanoven na základě lokálního průběhu počasí a dle signalizace. Škodlivé výskyty choroby byly zaznamenány pouze tam, kde nebyla zajištěna včasná a intenzivní ochrana. Během mírné zimy 2022/2023 nedošlo k poškození mycelia přezimujícího v očkách révy zimními mrazy (teplota -15 °C, a nižší) a tedy k eradikaci patogenu. Z důvodu pozdního výskytu **padlí révy**, původce houba *Erysiphe necator*, nebyla v předchozím roce infikována bazální očka letorostů patogenem, a tak byl předpoklad pouze omezeného výskytu zdrojů infekce a slabšího a opožděného výskytu choroby v roce 2023. Vývoj révy byl z důvodu chladného počasí v dubnu mírně opožděn. Během teplého počasí ve druhé polovině května došlo ke zrychlenému vývoji révy a současně nastaly na počátku 3. dekády května velmi příznivé podmínky pro sekundární šíření

padlí – minimálně 3 dny za sebou musí být teplota po dobu alespoň 6 hodin v rozmezí 21–30 °C. Další a déletrvající období s příznivými podmínkami pro šíření choroby bylo na přelomu května a června. A příznivé podmínky nastaly opět ve druhé polovině června, během kvetení révy, přerušovány krátkými obdobími extrémně vysokých teplot (30 °C a více) nepříznivých pro patogen a pokračovaly po celý červenec. Porosty náchylných odrůd na lokalitách s pravidelným a časným výskytem se poprvé ošetřují ve fázi 5–6 vyvinutých listů, kdy může dojít k prvním sekundárním infekcím. První ojedinělé výskyty choroby na listech byly zjištěny již v době kvetení révy, silnější výskyty na listech i vyvíjejících se hroznech byly zaznamenány na počátku a na konci července. Další šíření choroby na listech a na mladých letorostech bylo pozorováno až koncem července a počátkem srpna v období dozrávání hroznů. Ve vinařské oblasti Čechy byly silnější výskyty choroby pozorovány ojediněle až počátkem září. Výskyt a škodlivost choroby ovlivnil rozdílný průběh počasí na jednotlivých lokalitách a správné načasování ochranných opatření, včetně provedení zelených prací. V roce 2023 mělo být zahájeno ošetření proti padlí již na počátku 3. dekády května a provedena 2 ošetření před kvetením révy. Vlivem méně příznivých podmínek během kvetení révy nedošlo k významným výskytům **botrytiové hniloby květenství** (původce *Botrytis cinerea*). V důsledku deštivého a teplého počasí ve 3. dekádě července a na počátku srpna nastaly příznivé podmínky pro sporulaci patogenu a kolonizaci zbytků květenství (čepiček květů) během fáze zapojování hroznů a zrání. Ošetření náchylných odrůd proti **šedé hnilobě hroznů révy** (původce houba *Botrytis cinerea*) mělo být zahájeno před nástupem dešťů v 1. dekádě srpna a opakováno po 14 dnech, ostatní odrůdy měly být poprvé ošetřeny před dalším obdobím dešťů ve 3. dekádě srpna. První výskyty choroby na hroznech ranějších náchylných odrůd byly výjimečně zjištěny již koncem srpna nebo počátkem září. Během září bylo teplé počasí bez srážek, příznivé pro dozrávání hroznů a k významnému šíření choroby v ošetřených porostech nedocházelo. Vydatné srážky a vhodné podmínky pro šíření choroby nastaly až ve 3. dekádě října. Silné výskyty choroby se projevily především na lokalitách, kde nebyla zajištěna včasná a dostatečně intenzivní ochrana porostů. V období zrání hroznů byly zaznamenány lokálně silnější výskyty **octové hniloby** (původce komplex bakteriálních a houbových patogenů – kvasinek), které osídlují poškozené bobule (praskání bobulí po intenzivních srážkách; vosy, včely, zlatohlávci, octomilka japonská, ptáci aj.). I v roce 2023 pokračovaly velmi silné a narůstající výskyty **chřadnutí a odumírání révy – syndrom Esca** (původce *Phaeomoniella chlamydospora, Phaeoacremonium aleophylum, Fomitiporia mediterranea* aj. druhy houbových patogenů) na náchylných odrůdách, a to v celé vinařské oblasti Morava. Napadené keře buď postupně chřadnou, nebo výjimečně i náhle odumírají (akutní forma) z důvodu poškození vodivých pletiv v kmínech révy. Choroba se nejčastěji projevuje charakteristickou změnou zbarvení listů (u bílých odrůd žloutnutí a u modrých odrůd červenání až fialovění listů), nekrózou mezižilkových pletiv a okrajů listů (tzv. „tygrovitost"), skvrnami na bobulích a postupným zasycháním bobulí a končí vždy předčasným odumřením napadených keřů. K infekcím dochází přes poranění vzniklá při řezu révy, pokud byl prováděn za teplého a deštivého počasí, vhodného pro patogeny a neprovádí se ošetření řezných ran.

Lokálně byly zaznamenány silné výskyty kadeřavosti révy vinné způsobené **hálčivcem révovým** (*Calepitrimerus vitis*), která se projevuje deformacemi listů, a nestejnoměrným růstem letorostů. Výskyty negativně ovlivnilo dlouhodobé chladnější počasí na počátku vegetace. Současně byly na mnoha lokalitách pozorovány narůstající škodlivé výskyty plstnatosti révy vinné způsobené **vlnovníkem révovým** (*Colomerus vitis*). První výskyty dospělců **obaleče mramorovaného** (*Lobesia botrana*) ve feromonových lapácích byly ve vinařské oblasti Morava a Čechy ojediněle zjištěny již v polovině 3. dekády dubna, většinou však až v první dekádě května. Druhá generace obaleče byla zaznamenaná od konce 3. dekády června do konce 1. dekády července a byla slabší. Na některých lokalitách byla zaznamenána i částečná a slabá 3. generace škůdce. Výskyt dospělců 1. generace obaleče mramorovaného ve feromonových lapácích byl ve Vinařské oblasti Morava v roce 2023 obecně slabý Výskyty obaleče mramorovaného ve vinařské oblasti Čechy byly rovněž slabé a letové vlny byly nevýrazné. První výskyty dospělců 1. generace **obalečíka jednopásého** (*Eupoecilia ambiguella*) ve feromonových lapácích byly ojediněle zaznamenány ve vinařské oblasti Morava v poslední dekádě dubna, ale většinou až v první dekádě května. Vrchol 1. generace škůdce proběhl ve 3. dekádě června. Druhá generace škůdce byla na některých lokalitách silnější než první. Letová aktivita obalečíka jednopásného byla v roce 2023 slabá a úlovky v lapácích nedosáhly práh škodlivosti. Výskyty obalečíka jednopásého byly ve vinařské oblasti Čechy rovněž velmi slabé. Lokálně byly zaznamenány silné výskyty invazního škůdce **octomilky japonské** (*Drosophila suzukii*) v optických lapácích s návnadou, ve vinařské oblasti Morava v okrese Znojmo byly první výskyty na hostitelských druzích zaznamenány již na konci června, maximum výskytu bylo v polovině 2. a 3 dekádě září, kdy byl překročen práh škodlivosti. **Křísek révový** (*Scaphoideus titanus*) je nepůvodním druhem na území ČR, do Evropy byl zavlečen ze Severní Ameriky a je hlavním přenašečem karanténního škodlivého organismu – fytoplazmy zlatého žloutnutí révy. Má jednu generaci ročně a 5 larválních stádií. Larvy (nymfy) 1. instaru byly ojediněle zaznamenány koncem 3. dekády května a na většině lokalit až v 1. dekádě června a nejpozději v polovině 2. dekády června. Od 3. vývojového stupně jsou schopné přenášet fytoplazmu. První výskyty dospělců na optických lapácích (žlutých lepových deskách) byly v roce 2023 zaznamenány na konci 2. dekády a převážně ve 3. dekádě července. Výskyty škůdce byly na některých lokalitách i ve škodlivé intenzitě. Škůdce byl poprvé zjištěn na území ČR v roce 2016 a od té doby se rychle rozšířil, ve Vinařské oblasti Čechy se dosud nevyskytuje. Ošetření proti nymfám se provádí při zjištění výskytu prvních jedinců 4. instaru (počátek července) a opakuje se po ca 14 dnech, Termín 1. ošetření byl signalizován ÚKZÚZ 3.7. s povinností ošetřit do 7 dnů. Pro zamořenou a nárazníkovou zónu a množitelské porosty byla signalizována další ošetření. Ošetření proti dospělcům se provádí v polovině srpna v době vrcholu náletů do lapáků. Let dospělců probíhal do poloviny září. Poškození rašících oček révy housenkami **různorožce trnkového** (*Peribatodes rhomboidaria*) ve škodlivé intenzitě bylo zaznamenáno pouze lokálně. Motýl je polyfág, má dvě generace ročně. Housenky jarní generace škodí vykusováním oček révy (pupenů), později okusují listy. Poškození rašících oček révy housenkami **osenic** (rodu *Scotia*, *Noctua*, *Euxoa*, *Amathes*) nebylo pozorováno. Lokálně bylo pozorováno poškození listů **klopuškou révovou** (*Lygus spinolai*), která saje na vrcholcích letorostů a jejíž toxické sliny způsobují deformace listů. Během celého roku 2023 byly opět na většině monitorovaných lokalit na území jižní Moravy pozorovány střední nebo silné, tj. škodlivé výskyty **hraboše polního** (*Microtus arvalis*), které na podzim gradovaly. Na některých lokalitách dosahovaly výskyty až extrémní četnost,

kdy počty aktivních nor několikanásobně překračovaly prahovou hodnotu (600 a více aktivních východů z nor na 1 ha). Na konci vegetace bylo lokálně pozorováno poškození zrajících bobulí blanokřídlým hmyzem, např. **vosou obecnou** (*Vespula vulgaris*), brouky **zlatohlávky huňatými** (*Cetonia aurata*) a ptáky, především **špačkem obecným** (*Sturnus vulgaris*).

Rok 2023 byl nejteplejší rok zaznamenaný na území ČR od roku 1961. Z důvodu opožděného nástupu jarní vegetace a poměrně dlouhého přísušku v letních měsících neměly houbové choroby u většiny plodin vhodné podmínky pro šíření, silnější škodlivé výskyty byly zaznamenány pouze u jádrovin, řepky a lokálně u některých peckovin. Silné výskyty škůdců byly zaznamenány pouze lokálně. Na území jižní Moravy byly pozorovány škodlivé výskyty **hraboše polního** (*Microtus arvalis*). Při vymezovacím průzkumu, prováděném ÚKZÚZ, byl na osmi lokalitách v ČR zjištěn výskyt karanténního škodlivého organismu původce **fytoplazmového zlatého žloutnutí révy** (*Candidatus´ Phytoplasma vitis, syn. Grapevine flavescence dorée phytoplasma, GFDP*).

OSIVO A SADBA, OCHRANA ODRŮD

Koncem roku 2023 vešla v účinnost **novela zákona č. 219/2003 Sb., o oběhu osiva a sadby**, která obsahuje kromě rozšíření druhového seznamu o plodiny s dobrovolnou registrací odrůd (tzv. List B), také režim pro certifikaci osiva těchto odrůd a jejich uvádění do oběhu. Jedná se o druhy, jejichž hospodářský význam se postupně zvyšuje, jako například pohanka, proso, ale i některé druhy pícnin a léčivek. Tato novela dále do zákona implementuje cyklické zkoušení užitné hodnoty odrůd u minoritních plodin. Nově také zohledňuje pojem ekologická odrůda a možnost uvádění do oběhu ekologického heterogenního materiálu zavedené nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 o ekologické produkci. Novela byla rovněž doplněna o ustanovení k povinnostem při čištění osiva na mobilním zařízení a o požadavky k vedení evidence a vysledovatelnosti osiva ve všech fázích jeho výroby. S touto novelou zákona se pojí i novely vyhlášek: vyhláška č. 188/2023 Sb. (účinnost od 30. 6. 2023) měnící vyhlášky č. 96/2018 Sb. a 386/2022 Sb., vyhláška č. 378/2010 Sb. (účinnost od 1. 1. 2024) a další připravované vyhlášky č. 129/2012 Sb., 61/2011 Sb., 218/2019 Sb.

V rámci **národních dotačních podpor** byly v sektoru rozmnožovacího materiálu a ochrany odrůd v roce 2023 poskytnuty finanční prostředky z dotačního titulu **3.d.** (Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým i abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou rostlinných komodit), a to 31 žadatelům v souhrnu za 133 mil. Kč. Druhým dotačním programem je **9.A.b.4.** (Podpora zajištění samostatných odrůdových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin), kde byly přijaty žádosti 12 žadatelů celkově za 8,3 mil. Kč.

Osivo a sadba

V oboru osivářství bylo koncem roku 2023 **zaregistrováno či zaevidováno** u Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ) **1 066 subjektů** (+3 % oproti 2022), které vyrábí, uvádí do oběhu a dováží osiva zemědělských druhů, zeleniny nebo sazenice zeleniny, mezi ně povětšinou patří i **156 zpracovatelů farmářských osiv**. Oprávnění k vydávání **rostlinolékařských pasů** podmíněné složením distančního testu vlastnilo koncem roku 2023 264 osob z výše uvedených subjektů (+33 oproti 2022).

Komplexní údaje o produkci osiva a sadby jsou získávány s ročním zpožděním a v členění na sklizňové roky, jelikož v průběhu roku po sklizni je osivo dále zpracováváno a uznáváno. **Sklizňový rok 2022 (01. 07. 2022 – 30. 06. 2023)** se vyznačoval suchým jarem, které vývoj porostů přibrzdilo. V červnu po oteplení a vydatných srážkách naráz vymetaly obilniny a rozkvetly i ostatní plodiny, bylo tedy časově náročné zvládnout provedení přehlídek množitelských porostů. Sklizeň obilovin byla přerušována přeháňkami, a tím se protáhla. Počasí během léta ovlivnilo i dozrávání a sklizeň ostatních porostů, a mělo tedy dopad na zakládání a následný stav porostů ozimů. Srpen lze celkově hodnotit jako teplotně nadnormální a srážkově normální, avšak srážky se vyskytovaly velmi nerovnoměrně, často jako přívalové. Září bylo deštivé, hlavně v první a druhé dekádě, a od poloviny měsíce se i výrazně ochladilo. Proto se většinou opozdila i příprava na setí. Měsíc říjen byl teplotně nadnormální a srážkově podnormální, stejně jako první polovina měsíce listopadu, poté se ochladilo. V průběhu prosince se teploty snižovaly a sněhová pokrývka se objevila i v nejnižších polohách, v polovině měsíce přišly první ledové dny. Začátek roku 2023 se nesl ve znamení vyšších teplot a srážek smíšených, ve vyšších polohách sněhových. Teplota se držela až na malé výjimky spíše nad bodem mrazu. Celkově byl měsíc teplotně i srážkově lehce nad dlouhodobým průměrem. Porosty mohly poměrně dobře vegetovat. Únor byl celkově teplotně nadnormální, srážkově v dlouhodobé normě. V březnu byly srážky lehce nad dlouhodobým průměrem. Začalo setí jařin. První dekáda dubna se vyznačovala typicky aprílovým počasím a relativně nízkými teplotami. Pokračovalo setí jařin, často přerušované deštěm. Celkově lze říct, že zima 2022/2023 byla v Česku nadprůměrně teplá, a to hlavně vlivem velmi teplého ledna. Měsíce únor i březen byly srážkově i teplotně normální, i když rozložení srážek bylo opět nerovnoměrné. Sněhová pokrývka neměla trvalejší charakter. Zásoba vody ve sněhu byla pod průměrem v porovnání s posledními 10 lety. Stav porostů ozimých obilnin byl extrémně variabilní, ale díky mírnému podzimu i zimě byla většina porostů ve vyšší růstové fázi než v předchozích letech a bylo možno je hodnotit kladně.

Ve sklizňovém roce 2022 celková rozloha přihlášených množitelských ploch v ČR pro zemědělské plodiny a brambory **poklesla (-7,7 %) na 102 tis. ha. Uznané** množitelské plochy pro zemědělské plodiny (bez brambor) ve sklizňovém roce 2022 zaznamenaly oproti roku předešlému rovněž pokles o 8877 ha (-8,4 %) na 96,3 tis ha. **Výnosy všech certifikovaných osiv** zemědělských plodin (bez brambor) mírně **poklesly**, a to o 3,5 tis. t (-1,6 %) na **211 tis. t**. Uznané množitelské plochy pro **sadbové brambory** vzrostly o 521 ha (+31 %, ovlivněno propadem v předešlém roce) na 2,2 tis. ha a výnosy klesy o 3,8 tis. t (-7,1 %) na 49 tis. t.

Uznané plochy **obilnin** bez kukuřice poklesly oproti loňskému roku o 4,5 tis. ha (-8,5 %) na 49 tis. ha, což představuje 50,9 % všech uznaných množitelských ploch. Jejich výnos uznaného osiva je v podstatě shodný jako rok předešlý 167,2 tis. t (-1,4 %). Množitelské plochy **kukuřice** jsou u nás velmi malé (v roce 2022 541 ha, -5,4 % oproti 2021 a výnos 1,3 tis. t, -26,6 %) a většina se osiva dováží (v roce 2022 87 % osiva kukuřice). Množitelské plochy ostatních plodin rovněž poklesly: **luskoviny** na 10,5 tis. ha (-4,5 %,), výnos 21 tis. t (+4,9 %), **olejniny** na 11,7 tis. ha (-6,8 %,), výnos 9,3 tis. t

Tabulka 48 – Vývoj rozsahu uznaných množitelských ploch uznaného osiva (2019–2022)

Druh osiva a sadby	Uznaná množitelská plocha (ha)			
	2019	2020	2021	2022
Obiloviny	53 847	52 759	53 594	49 052
Kukuřice	410	155	571	541
Luskoviny	8 069	10 771	11 024	10 524
Olejniny a přadné rostliny	10 496	11 497	12 518	11 662
Jeteloviny	14 171	12 210	13 543	12 743
Trávy	10 013	10 121	10 049	9 266
Jiné krmné plodiny	2 278	2 969	3 893	2 529
CELKEM	**99 284**	**100 482**	**105 193**	**96 316**
Sadba brambor	2 490	2 542	1 658	2 180

Zdroj: ÚKZÚZ.

(-6,9 %), **jeteloviny** na 12,7 tis. ha (- 5,9 %), výnos 5,7 tis. t (+18,1 %); **trávy** na 9,3 tis. ha (-7,8 %), výnos 6,1 tis. t (-20,6 %) a jiné **krmné plodiny** dokonce na 2,5 tis. ha (-35 %,), výnos 0,7 tis. t (-24,1 %), což však u této kategorie představuje z dlouhodobého hlediska obvyklou úroveň kolísavosti.

Celkové přihlášené množitelské plochy ve sklizňovém roce 2023 opět **poklesly**, oproti přihlášeným plochám v roce 2022 se jedná **pokles o 6,5 %, tedy na 95,4 tis. ha**. Meziroční kolísání výměry množitelských ploch je způsobeno výkyvy v poptávce po certifikovaném osivu jednotlivých plodin v rámci ČR i EU, a zřejmě i přetrvávající nejistotou zemědělců ohledně realizačních cen komodit a energií, personálních zdrojů, možnosti používat přípravky na ochranu rostlin a hnojiva.

Ve sklizňovém roce 2022 se celkově do ČR dovezlo 19,7 tis. t osiv **zemědělských plodin** (-12 % oproti roku 2021). Pokles dovozu zaznamenaly všechny zemědělské plodiny kromě luskovin, které však představovaly z celkového objemu dovezených osiv pouze 4 % (0,8 tis. t, +66 %). Největší položku tvoří samozřejmě **obilniny** (11,7 tis. t, tedy 59 % z celkového množství dovezených osiv, -7 %). Tradičně se importuje velká část osiva **kukuřice** (8,4 tis. t, tedy 43 % z celkového objemu dovezených osiv) a zde byl pokles podobný (-8 %). Dále se dováží poměrně velké množství osiva **trav** (2,6 tis. t, -34 %) a **olejnin** (2,9 tis. t, -9 %). Relativně méně se dováží osivo **jetelovin** (0,9 tis. t, -8 %), **směsi** osiv (0,6 tis. t -37 %), osivo **jiných krmných plodin** (0,15 tis. t, -25 %) a **řepy** (0,08 tis. t, - 3 %). Téměř všech druhů luskovin se v roce 2022 dovezlo více, hlavně však osivo bobu polního, hrachu polního a vikve panonské. **Sadbových brambor** se dovezlo 9,7 tis. t (+14 %). Jejich dovoz stoupá v návaznosti na trend klesajících množitelských ploch této komodity v ČR. V roce 2022 se dovezlo 17 % sadby ze zahraničí, nejvíce z Německa a Holandska.

Dle údajů Českého statistického úřadu se většina exportu osiva a sadbových brambor (cca 98 %) realizuje na vnitřním trhu EU. Tradičně největším odběratelem je Německo. Velkými odběrateli je rovněž Rakousko, Polsko, Slovensko, Nizozemí, Itálie, Francie, Maďarsko. Významným vývozním artiklem z ČR je především osivo obilovin, trav a jetelovin, hořčice, luskovin a zelenin. Převážně do třetích zemí se vyvezlo osivo vyrobené v roce 2022 v ČR s certifikací OECD a ISTA (1,5 tis. t trav, luskovin 1 tis. t, 0,5 tis. t obilnin a jetelovin, 120 t osiva zelenin).

Zástupci Odboru osiv a sadby ÚKZÚZ se v roce 2023 zúčastnili zasedání pracovní skupiny Rady EU (koordinace OECD), technické pracovní skupiny OECD Schémat pro osivo, Výročního zasedání OECD Schémat a Výročního zasedání Mezinárodní asociace pro testování osiva (ISTA). Dále se zúčastnili zasedání Stálého výboru pro osivo, zasedání Pracovní skupiny pro genetické zdroje a inovace v zemědělství (Osivo, rozmnožovací a sadební materiál), zasedání Sekce pro sadbu brambor Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů (UNECE), zasedání skupiny pro osivo při kongresu Asociace německých zemědělských zkušebních a výzkumných ústavů (VDLUFA) a zasedání Evropské asociace certifikačních agentur (ESCAA).

Rozmnožovací materiál trvalých kultur

V roce 2022 bylo podáno dodavateli 615 žádostí o uznání rozmnožovacího materiálu chmele, révy a ovocných rodů a druhů a oznámení o rozsahu výroby rozmnožovacího materiálu ovocných rodů a druhů. V případě uznávaného rozmnožovacího materiálu ovocných rodů a druhů dle certifikačního schématu to představuje 8 974 (+14 %) množitelských porostů a v případě konformního rozmnožovacího materiálu (tzv. CAC materiál) bylo přihlášeno 14 412 (+37 %) množitelských porostů. Množitelských porostů přihlášených o uznání rozmnožovacího materiálu révy bylo v loňském roce přijato 949. Certifikovaných množitelských porostů chmele bylo přihlášeno 132 a standardních množitelských porostů chmele bylo 16.

V roce 2022 došlo k výraznému meziročnímu snížení celkové školkařské produkce, zejména díky snížení produkce kontejnerované sadby jahodníku. Naopak k nárůstu došlo u sadby drobného ovoce, tedy u rodu Ribes a Rubus. Většinou ustálenou produkci mají hlavní druhy velkého ovoce, což se v následujících letech může změnit z důvodu stále klesající obnovy produkčních ovocných sadů.

Ochrana práv k odrůdám a registrace odrůd

V roce 2023 bylo přijato **45 žádostí** o udělení ochranných práv, vydáno **47 osvědčení** o udělení ochranných práv a u 19 odrůd byla ochranná práva ukončena. V řízení o registraci a prodloužení registrace bylo přijato **660 žádostí**, bylo vydáno **385 rozhodnutí o registraci** a prodloužení registrace,

výmaz ze Státní odrůdové knihy byl proveden u 91 odrůd z důvodu podání žádosti o zrušení registrace nebo uplynutí doby registrace. Koncem roku 2023 byl tedy celkový počet **chráněných odrůd** na národní úrovni **831 (+3 %)**, z toho 74 % zemědělských druhů, 16 % ovocných, 6 % okrasných, 3 % zeleninových a 1 % léčivých a aromatických. Celkový počet **registrovaných odrůd** v České republice byl **3 967 (+4 %)**, z toho 49 % zemědělských druhů, 31 % zeleninových a 20 % ovocných. V rámci zahraniční spolupráce bylo přijato 150 žádostí, bylo zpracováno 43 průběžných a 125 závěrečných zpráv o výsledku zkoušení odlišnosti, uniformity a stálosti odrůd. Na webových stránkách ÚKZÚZ, v části pro Národní odrůdový úřad (NOÚ), jsou k dispozici průběžně přehledy odrůd, seznamy doporučených odrůd, výsledky zkoušek užitné hodnoty atd.

V roce 2023 NOÚ aktivně spolupracoval s úřady pověřenými evropským odrůdovým úřadem (CPVO) v praktické implementaci Společné databáze odrůd kukuřice a Společné databázi obecně známých odrůd bramboru. Specialisté NOÚ se účastnili pracovních skupin a jednání týkajících se jednotlivých plodin, posuzování návrhů názvů, problematiky hodnocení udržitelnosti v odrůdových zkouškách užitné hodnoty, Výročního zasedání zkušebních úřadů (MEO), Správní rady CPVO atd. Dále se účastnili pracovních skupin a konferencí Mezinárodní unie pro ochranu nových odrůd rostlin (UPOV). NOÚ je rovněž aktivně zapojen ve dvou pracovních skupinách projektu INVITE zaměřeného na inovace ve zkoušení odrůd, projekt patří do rámcového programu HORIZONT 2020 pro výzkum a inovace EU. NOÚ prezentoval svou činnost na hlavních celostátních zemědělských akcích, většina zkušebních stanic zorganizovala polní dny pro širokou veřejnost.

Rostlinné komodity

OBILOVINY

Česká republika je ve výrobě základních obilovin zcela soběstačná. Obiloviny jsou primárně využívány v potravinářském a v krmivářském sektoru, ale také pro technické využití k výrobě například etanolu.

Výměra všech obilnin na zrno pěstovaných pro sklizeň v roce 2023 (hospodářský rok 2023/2024) dosáhla celkové rozlohy 1 317 204 ha. Z dlouhodobého pohledu je znovu potvrzen trend určité stabilizace osevních ploch, kdy osevní plocha pěstovaných obilnin osciluje kolem výměry 1 320–1 400 tis. ha. V meziročním srovnání se jedná o pokles až o 68 807 ha, tj. o 5,0 %. Stále dominantní roli mezi obilninami hraje pšenice ozimá, která opětovně překročila hranici svého 50% zastoupení ve struktuře osevních ploch obilnin.

Celková sklizeň obilovin činila 7 995 524 t při průměrném hektarovém výnosu 6,07 t/ha. Jedná se meziročně o mírný pokles produkce obilovin, a to o 222,9 tis. t, tj. o 2,7 %. Průměrný hektarový výnos byl meziročně o 0,14 t/ha vyšší, tj. o 2,4 %. Jedná se tak o sklizeň, která svým objemem zcela bez problémů zabezpečuje kvantitativní pokrytí domácí potřeby, která činí v dlouhodobém průměru 5 500–6 000 tis. t obilovin celkem.

Podstatná část dovozu i vývozu obilovin se uskutečňuje v rámci obchodní výměny EU. Z ČR se obiloviny nejvíce vyváží formou vývozu z volného trhu k našim sousedícím zemím, do Německa, Polska, Slovenska a Rakouska, přičemž hlavními vyváženými obilovinami jsou pšenice, ječmen a kukuřice. Z jednotlivých obilních druhů se dováží především vysoce kvalitní tvrdá pšenice a kvalitní žito, největší dovoz je zaznamenán ze sousedních států. Ze zpracovaných obilovin se nejvíce dováží pšeničná mouka a upravená zrna a klíčky. V roce 2023 byl patrný meziroční nárůst dovozu obilovin do České republiky, a to především v souvislosti s invazí Ruska na Ukrajinu. Naopak se snížil vývoz obilovin.

Kvalita potravinářské pšenice, žita a ječmene ze sklizně roku 2023

Kvalitu **pšenice i žita** sklizně 2023 ovlivnilo deštivé počasí v první dekádě srpna, které zastavilo sklizňové práce na dobu přibližně 10 dnů a významně tak zhoršilo kvalitu zrna na nesklizených plochách.

Celkově požadavky na jakost pekárenské **pšenice** splnilo ve čtyřech hodnocených parametrech (objemová hmotnost, číslo poklesu, obsah bílkovin, Zelenyho test) pro celou ČR 35 % hodnocených vzorků pšenice. Je to výrazně pod průměrem předchozích 5 let, který je 64 %. Průměrná objemová hmotnost pšenice v roce 2023 byla 78,1 kg/hl (vyhovělo 73 % vzorků), číslo poklesu 274 s (vyhovělo 74 % vzorků), obsah bílkovin (N-látky) 12,0 % (vyhovělo 64 % vzorků) a kvalita bílkovin Zelenyho test 35 ml (vyhovělo 73 % vzorků). Objemová hmotnost i číslo poklesu se liší v závislosti na datu sklizně. Pšenice, která byla sklizena před srážkami, měla velmi dobrou objemovou hmotnost (průměr 80,4 kg/hl, vyhovělo 98 % vzorků) i číslo poklesu (průměr 339 s, vyhovělo 98 % vzorků). Pšenice sklizená po srážkách měla v průměru objemovou hmotnost 76,2 kg/hl (vyhovělo 54 % vzorků) a číslo poklesu 223 s (vyhovělo 53 % vzorků). Obsah bílkovin byl ve sklizni 2023 obecně nízký a stejně tak i hodnoty sedimentačního testu. Ve srovnání s předcházejícími 5 lety jsou výrazně podprůměrné.

Požadavky na jakost **žita** splnilo ve dvou sledovaných parametrech (objemová hmotnost, číslo poklesu) 47 % vzorků žita. Většina vzorků (97 %) splnila požadavek na objemovou hmotnost (průměrná hodnota 75,3 kg/hl), ale jen cca polovina (47 %) na číslo poklesu (průměrná hodnota 153 s). Celkový podíl vzorků žita vyhovujících požadavkům na pekárenské zpracování je ve srovnání s výsledky předcházejících let výrazně podprůměrný a souvisí s tím, že většina žita byla v roce 2023 sklizena až po srážkách.

Z výsledků analyzovaných vzorků **ječmene** bylo zřejmé, že sklizňový ročník 2023 je charakteristický spíše nižším obsahem dusíkatých látek v zrnu s poměrně širokým rozsahem hodnot od 7,8 % do 13,7 %. Převládající množství vzorků, které nevyhověly normě v tomto znaku byly vzorky s nižším obsahem dusíkatých látek. Méně příznivý byl přepad zrna nad sítem 2,5 mm, v průměru činil 87,2 %. Příznivý byl nižší obsah zrnových příměsí sladařsky nevyužitelných. U zrnových příměsí sladařsky nevyužitelných se nejvíce vyskytovaly zlomky zrn. U zrnových příměsí částečně sladařsky využitelných se nejvíce vyskytovaly zrna s osinou nebo zrna nahá. U ječmene sklizeného po srážkách, byl častý výskyt černé plísně a viditelně i skrytě porostlých zrn.

Hodnocení výskytu fuzáriových mykotoxinů v obilovinách ze sklizně 2023

Úroveň kontaminace **pšenice** mykotoxinem DON byla v roce 2023 ve srovnání s předcházejícími 5 lety výrazně nižší. DON byl zjištěn u 14 % vzorků pšenice. Nízké byly také

Graf 7 – Vývoj CZV hlavních obilovin v ČR v letech 2021–2023

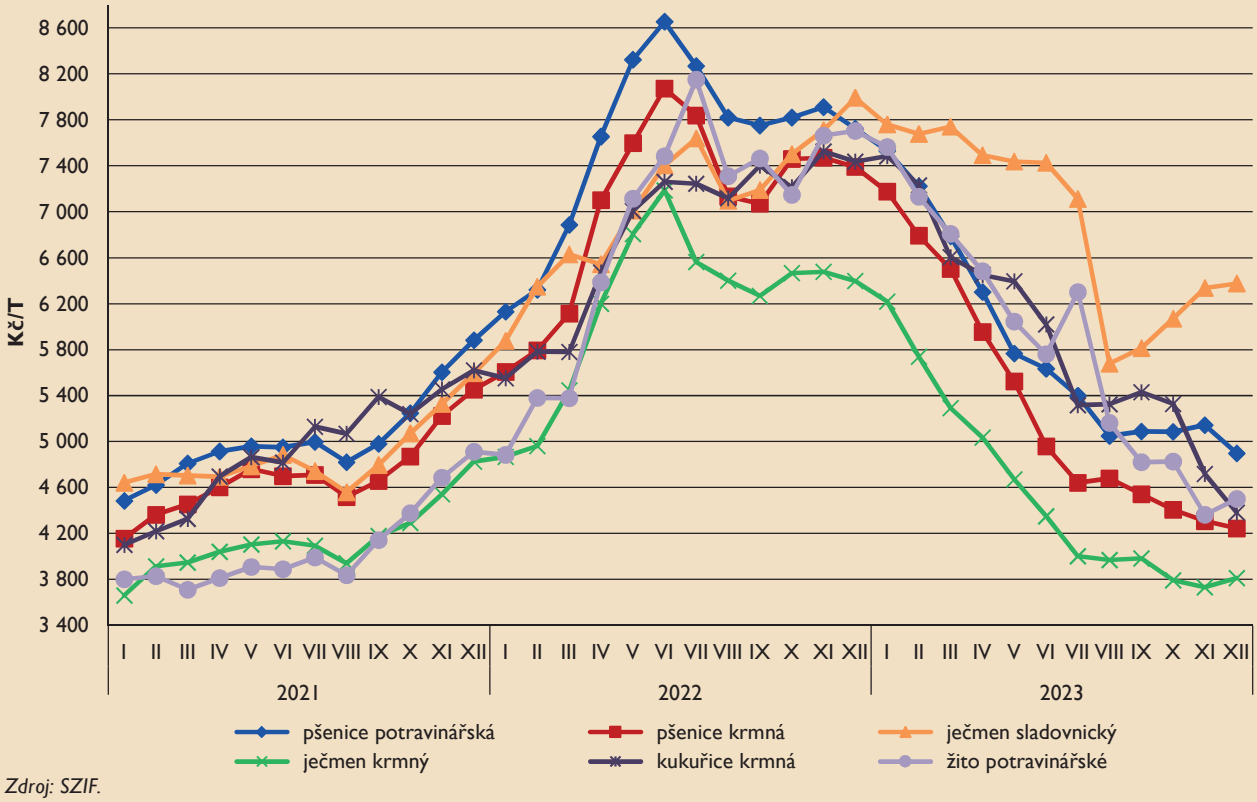

Zdroj: SZIF.

hodnoty obsahu DON, nejvyšší zjištěný obsah byl 527 µg/kg, limitu pro potravinářské obiloviny, který je pro DON max. 1 250 µg/kg, vyhověly tedy v roce 2023 všechny vzorky. Mykotoxin ZEA byl v roce 2023 zjištěn u 6 % vzorků pšenice. Nejvyšší zjištěný obsah ZEA byl v roce 2023 – 82 µg/kg, limitu pro potravinářské obiloviny, který je pro ZEA max. 100 µg/kg, vyhověly všechny vzorky pšenice.

Úroveň kontaminace **ječmene** oběma sledovanými fuzáriovými mykotoxiny byla v roce 2023 velmi nízká. DON byl zjištěn u 10 % vzorků ječmene. Nejvyšší zjištěný obsah DON byl u ječmene 113 µg/kg, limitu pro potravinářské obiloviny, který je pro DON max. 1250 µg/kg stejně jako u pšenice, tedy vyhověly všechny vzorky ječmene. ZEA nebyl v roce 2023 u ječmene vůbec zjištěn, stejně jako v letech 2018 a 2022.

Podíl vzorků u **žita** se zjištěným obsahem DON byl v roce 2023 – 80 %. I když se DON u žita vyskytoval často, hodnoty obsahu byly nízké. Nejvyšší zjištěná hodnota 72 µg/kg, limitu pro potravinářské obiloviny, který je pro DON max. 1 250 µg/kg vyhověly všechny vzorky žita. ZEA byl zjištěn v roce 2023 u 10 % vzorků žita. U žita nebylo překročení limitu pro potravinářské obiloviny za sledované období zjištěno ani u DON ani u ZEA.

U kukuřice je z víceletých výsledků zřejmé, že všechny sledované fuzáriové mykotoxiny jsou u nás běžnými kontaminanty **kukuřice**. Nejčastěji je ve vzorcích kukuřice nacházen DON. V roce 2023 to bylo u všech vzorků. Obsah DON nad limitem pro potravinářskou kukuřici (1750 µg/kg) byl v roce 2023 zjištěn u 5 % vzorků. ZEA byl nacházen v roce 2023 u 68 % vzorků kukuřice. Obsah ZEA nad limitem pro potravinářskou kukuřici (350 µg/kg) byl zjištěn jen v letech 2019 (5 % vzorků) a 2020 (52 %). Fumonisiny byly nacházeny v průměru u 50 % vzorků, obsah nad limitem pro potravinářskou kukuřici (4000 µg/kg) nebyl zjištěn.

Výsledky sledování obsahu **sklerocií námele** roku 2023 potvrdily, že námel je v našich podmínkách běžným kontaminantem žita, zatímco jeho výskyt v pšenici je velmi sporadický. Ve sklizni 2023 byla sklerocia námele zjištěna u 18 % vzorků žita. U žádného vzorku žita nebyl zjištěn obsah námele vyšší než stávající limit pro žito (0,5 g/kg).

Pšenice setá

Pšenice je nejdůležitější rostlinnou komoditou pěstovanou v České republice a stále si svojí výměrou zachovává své výjimečné dominantní postavení. Podstatná část pšenice je stále pěstována s cílem dosáhnout potravinářské kvality.

Osevní plocha pšenice celkem meziročně poklesla o 36,7 tis. ha, tj. o 4,3 % a dosáhla výměry 817 762 ha. Tento pokles osevních ploch způsobila jak pšenice ozimá, tak i jarní. Osevní plocha ozimé pšenice meziročně klesla o zhruba 22,5 tis. ha na 778 972 ha a u pšenice jarní byl zaznamenán pokles o téměř 17,5 tis. ha na 35 321 ha.

Produkce pšenice ze sklizně v roce 2023 byla v celkovém množství 5 262 361 t. Z tohoto množství bylo 5 106 909 t pšenice ozimé a pouze 136 240 t pšenice jarní. Celková výroba pšenice meziročně mírně vzrostla o 73 674 t, tj. o 1,4 %.

Celkový průměrný hektarový výnos byl ve výši 6,44 t/ha, což představuje ve srovnání s předchozím rokem navýšení o 0,37 t/ha, tj. o 6,1 %. U ozimé pšenice byl průměrný výnos ve výši 6,56 t/ha a u jarní pšenice 3,86 t/ha.

Průměrná roční CZV pšenice potravinářské kvality dosáhla v roce 2023 úrovně 5 825 Kč/t a cena pšenice krmné 5 313 Kč/t.

Ječmen setý

Ječmen je pěstován především pro výrobu sladu, významná část je každoročně předmětem vývozu. Ječmen je i nepostradatelnou komoditou uplatňující se v krmivářském sektoru.

Celková osevní plocha ječmene pro rok 2023 dosáhla výměry 321 133 ha, meziročně se mírně snížila o zhruba 13 tis. ha, tj. o 4,0 %. Zastoupení osevních ploch jarního ječmene meziročně pokleslo o 9,2 % a dosáhlo 192 393 ha. U ječmene ozimého se naopak výměra zvýšila o 5,0 %, tj. o 6 126 ha a činila 128 740 ha.

Celková sklizeň ječmene byla v roce 2023 na úrovni 1 764 205 t. Z celkového sklizeného množství bylo 950 399 t ječmene jarního a 813 806 t ječmene ozimého. Celková výroba ječmene se snížila proti skutečnosti předchozího roku o 113,2 tis. t, tj. o 6,0 %.

Průměrný hektarový výnos ječmene ve sklizňovém roce 2023 dosáhl hodnoty 5,49 t/ha, přičemž u ječmene jarního činil 4,94 t/ha a u ozimého 6,32 t/ha. Oba ječmeny tak znovu potvrdily svoji možnost dosáhnout velmi dobrých výnosů. Proti předchozímu roku jde o mírné snížení hektarového výnosu ječmene celkem o 0,12 t/ha, tj. o 2,1 %. K meziročnímu navýšení výnosu došlo u ozimého ječmene o 0,19 t/ha, tj. o 3,1 % a u jarního ječmene došlo ke snížení o 0,37 t/ha, tj. o 7,0 %.

Průměrná roční CZV ječmene sladovnického dosáhla v roce 2023 hodnoty 6 910 Kč/t, cena ječmene potravinářské kvality 6 244 Kč/t a cena ječmene krmného 4 550 Kč/t.

Žito seté

Žito je nenáročná plodina, která má nezastupitelné místo v osevních postupech v méně úrodných oblastech. Současný velmi proměnlivý vývoj osevních ploch žita však také přímo souvisí s cenovým vzestupem a pádem této tradiční plodiny. Přesto se pod vlivem změněných možností ve šlechtění této komodity a získávání nových hybridních odrůd v hlavních pěstebních oblastech stále otevírají nové možnosti pro jeho rozšíření a uplatnění nejen jako chlebového obilí, ale také pro výrobu bioetanolu anebo v krmivářství.

Žito se v roce 2023 pěstovalo na výměře 24 653 ha. Ve srovnání s předchozím rokem došlo k mírnému navýšení osevních ploch o 529 ha. Sklizeň žita při průměrném hektarovém výnosu 5,07 t/ha dosáhla produkce 124 950 t.

Průměrná roční CZV žita potravinářské kvality v roce 2023 byla na hodnotě 5 814 Kč/t.

Oves setý

Oves je pěstován především pro svou krmnou hodnotu, ale i vzrůstajícímu potravinářskému užití.

Osevní plocha ovsa v roce 2023 zaznamenala pokles osevních ploch o 2 150 ha, tj. o 4,8 % na 42 997 ha. Produkce ovsa dosáhla výše 118 593 t, meziročně o 49,4 tis. t méně, tj. o 29,4 %. Průměrný hektarový výnos ovsa se v tomto roce propadl pod úroveň 3 tis. t z hektaru na 2,76 t/ha a byl tak nejnižší za posledních deset let.

Průměrná roční CZV ovsa potravinářské kvality dosáhla v roce 2023 hodnoty 7 374 Kč/t a cena ovsa krmného činila 5 186 Kč/t.

Triticale seté

Triticale, známé pod názvem žitovec, je hybridní obilnina vzniklá křížením pšenice a žita, výhradně používaná ke krmným účelům.

Výměra pěstování triticale pro sklizeň roku 2023 dosáhla 42 010 ha, tj. meziroční navýšení o 3,6 %. Sklizeň triticale při průměrném hektarovém výnosu 4,98 t/ha byla ve výši 209 126 t.

Průměrná roční CZV triticale se v roce 2023 pohybovala na úrovni 5 034 Kč/t.

Kukuřice setá

Kukuřice na zrno je využívána nejen pro potravinářské účely, kde musí splňovat specifické kvalitativní požadavky zpracovatelského průmyslu, ale hlavně nachází uplatnění v krmivářském užití. Česká republika má omezenou výměru pěstebních oblastí, které jsou pro pěstování kukuřice na zrno vhodné, do značné míry je i závislá na klimatických podmínkách.

Kukuřice i ve sklizňovém roce 2023 zaznamenala výrazný propad sklizně, výroba klesla o 131,9 tis. t, tj. o 20,6 % a dosáhla úrovně pouze 507 540 t, nejnižší za posledních pět let. Osevní plochy kukuřice povětšinou nesouhlasí s údaji sklizňových ploch, které jsou uváděny v definitivní sklizni, neboť část ploch kukuřice určených pro sklizeň na zrno bývá ponechávána pro sklizeň na siláž anebo i naopak. Průměrný hektarový výnos kukuřice na zrno dosáhl výše 7,88 t/ha, meziročně o 0,9 % méně.

U kukuřice krmné se průměrná roční CZV v roce 2023 dostala na hodnotu 5 890 Kč/t.

Ostatní obiloviny na zrno

Tato skupina minoritních obilnin zahrnuje zejména proso seté, lesknici kanárskou, čirok, pohanku obecnou a další okrajové obilniny. Tyto plodiny jsou nejen důležitou surovinou k výrobě potravin, ale jsou i nezbytnou součástí některých speciálních krmiv.

Pohanka se v roce 2023 pěstovala na ploše 2 162 ha, její produkce při průměrném výnosu 2,17 t/ha dosáhla 4 699 t. U ostatních minoritních plodin představovala výměra celkem 2 070 ha a při průměrném hektarovém výnosu 1,91 t/ha produkce dosáhla výše 3 961 t.

Tabulka 49 – Předpoklad bilance jednotlivých druhů obilovin pro hospodářský rok 2023/2024

Ukazatel	MJ	Pšenice ozimá	Pšenice jarní	Pšenice tvrdá	Pšenice celkem	Žito	Ječmen ozimý	Ječmen jarní	Ječmen celkem	Oves	Triticale	Kukuřice na zrno	Ostatní obiloviny	Obiloviny na zrno celkem
Osevní plocha	ha	778 972	35 321	3 469	817 762	24 653	128 740	192 393	321 133	42 997	42 010	64 369	4 280	**1 317 204**
Osevní plocha zaokr.	tis. ha	779,0	35,3	3,5	817,8	24,7	128,7	192,4	321,1	43,0	42,0	64,4	4,3	**1 317,2**
Výnos	t/ha	6,56	3,86	5,54	6,44	5,07	6,32	4,94	5,49	2,76	4,98	7,88	1,98	**6,07**
Výroba	t	5 106 909	136 240	19 212	5 262 361	124 950	813 806	950 399	1 764 205	118 593	209 126	507 540	8 749	**7 995 524**
Výroba zaokr.	tis. t	5 106,9	136,2	19,2	5 262,4	125,0	813,8	950,4	1 764,2	118,6	209,1	507,5	8,8	**7 995,5**
Počáteční zásoby	tis. t				731,3	22,2			182,3	100,3	42,8	325,5	0,3	**1 404,7**
Dovoz – v rámci EU	tis. t				169,0	19,0			42,0	5,0	0,4	175,0	5,0	**415,4**
Dovoz – třetí země	tis. t				6,0	0,0			3,0	0,0	0,0	42,0	2,0	**53,0**
Dovoz celkem	tis. t				175,0	19,0			45,0	5,0	0,4	217,0	7,0	**468,4**
Celková nabídka	tis. t				6 168,7	166,2			1 991,5	223,9	252,3	1 050,0	16,1	**9 868,7**
Domácí spotřeba celkem	tis. t				2 566,0	111,9			1 395,0	90,0	144,0	547,0	5,0	**4 858,9**
z toho: potraviny	tis. t				1 150,0	105,0			750,0	27,0	0,0	17,0	4,0	**2 053,0**
osiva	tis. t				160,0	4,9			60,0	9,0	9,0	15,0	1,0	**258,9**
krmiva	tis. t				1 190,0	2,0			580,0	51,0	80,0	430,0	0,0	**2 333,0**
technické užití	tis. t				66,0	0,0			5,0	3,0	55,0	85,0	0,0	**214,0**
Vývoz – v rámci EU	tis. t				2 431,0	37,0			451,0	23,0	21,0	299,0	10,0	**3 272,0**
Vývoz – třetí země	tis. t				20,0	0,0			1,0	3,0	0,0	1,0	0,5	**25,5**
Vývoz celkem					2 451,0	37,0			452,0	26,0	21,0	300,0	10,5	**3 297,5**
Celkové užití	tis. t				5 017,0	148,9			1 847,0	116,0	165,0	847,0	15,5	**8 156,4**
Konečné zásoby	tis. t				1 151,7	17,3			144,5	107,9	87,3	203,0	0,6	**1 712,3**
Soběstačnost	%				**205,1**	**111,7**			**126,5**	**131,8**	**145,2**	**92,8**	**176,0**	**164,6**

Zdroj: ČSÚ, MZe; data stanovená dle definitivní sklizně obilovin podle ČSÚ k 23. 2. 2024.
Pozn.: Zásoby jsou uvedeny včetně SSHR; všechny údaje v tabulce kromě osevních ploch, výnosu a výroby jsou odhad.

CUKROVÁ ŘEPA, CUKR

V rámci řepařsko-cukrovarnického ročníku 2023/2024 byl vývoj vegetace řepy od začátku provázen extrémním průběhem počasí. Úvodní část značně negativně ovlivnilo velmi studené a deštivé počasí – setí a vzcházení bylo na mnoha místech pomalé, etapovité, mnoho pozemků bylo nutno přesít. Zpoždění vegetace nabralo 2–3 týdny. Poté následovala vesměs fáze sucha přerušovaná „závlahovými vlnami" nárazových srážek. Zdravotní stav řepy, zejména chrástu, byl až na výjimky vyhovující. Nově se vyskytla tzv. „gumovitost" řepy, jedná se o chorobu (fytoplazmózu), kterou přenášejí křísi, kteří

Tabulka 50 – Bilance výroby a spotřeby cukru

Ukazatel	MJ	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Produkční plocha cukrové řepy pro výrobu cukru	tis. ha	**60,2**	**57,5**	**59,9**	**58,0**	**57,0**	**60,1**
Hektarový výnos cukrové řepy pro výrobu cukru	t/ha	58,06	60,85	62,56	68,16	71,99	68,98
Zpracovaná řepa pro výrobu cukru	tis. t	3 495	3 501	3 744	3 953	4 107	4 153
Cukernatost řepy	%	18,13	16,91	15,84	18,24	16,71	16,77
Produkční plocha cukrové řepy pro jiné využití	tis. ha	6,0	3,1	2,4	5,9	4,4	1,8
Bilance cukru							
Počáteční zásoba	tis. t	114,4	61,6	69,8	59,1	62,2	101,2
Výnos bílého cukru	t/ha	9,52	8,85	8,46	10,75	10,31	10,05
Výroba cukru ČR [1)]	tis. t	572,8	509,1	506,3	623,7	588,2	604,4
Dovoz celkem	tis. t	232,7	350,1	355,0	409,1	395,4	401,2
v tom: dovoz cukru	tis. t	94,5	127,3	130,0	101,8	103,4	105,6
dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	tis. t	138,2	222,8	225,0	307,3	292,0	295,6
Celková nabídka	tis. t	919,9	920,7	931,1	1 091,9	1 045,8	1 106,8
Domácí spotřeba	tis. t	377,9	390,0	422,0	478,7	424,2	468,7
Vývoz celkem	tis. t	480,4	460,9	450,0	551,0	502,2	513,5
v tom: vývoz cukru	tis. t	348,7	272,8	270,0	339,8	292,0	301,2
vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	tis. t	131,8	188,1	180,0	211,2	210,1	212,3
Celková poptávka	tis. t	858,3	850,9	872,0	1 029,7	926,4	982,2
Konečná zásoba	tis. t	61,6	69,8	59,1	62,2	101,2	124,6
Soběstačnost	%	151,6	130,5	120,0	130,3	138,7	128,9
Produkční plocha celkem (potravinářské a nepotravinářské využití)	tis. ha	66,2	60,6	62,2	63,9	61,4	62,0
Množství zprac. cukrové řepy pro jiné využití	tis. t	311,2	188,5	142,0	397,1	313,4	120,0
Výnos bulev pro výrobu kvasného lihu [2)]	t/ha	52,3	68,5	–	–	–	–
CZV při skutečně dosažené cukernatosti [3)]	Kč/t	820	693	700	768	771	868

Zdroj: MZe, ÚZEI, SZIF.
Pozn.: [1)] V roce 2023/2024 se jedná o celkové výsledky cukrovarnické kampaně 2023/2024, dovoz a vývoz je odhad. [2)] Podle rozhodnutí datové komise MZe nebude výnos bulev pro výrobu kvasného lihu od roku 2020/2021 stanovován. [3)] Údaje za kalendářní rok dle ČSÚ.

nalétávají do porostů řepy z pšenice nebo kukuřice. Napadená řepa jde snadno vytáhnout ze země a je ohebná, což vadí při zpracování.

Další nepříznivou zprávou byl pro pěstitele řepy a cukrovarníky v roce 2023 výsledek jednání Evropského soudního dvora, který vyslyšel žádost v již dříve vedeném sporu a potvrdil platnost neprodlužování používání již ukončených povolení pro některé neonikotinoidy. Žádost byla podána dvěma sdruženími pro boj proti pesticidům a na podporu biodiverzity.

Nepovolováním neonikotinoidů (NNI) naroste významně rizikovost při zakládání porostů, v ojedinělých případech může být porost poškozen fatálně a investice do drahého osiva zmařena. Kolem poloviny května napadají cukrovou řepu mšice přenášející virové žloutenky. Ty se zavedením NNI prakticky vymizely, nyní se však pravděpodobně rychle vrátí a pak mohou škody narůst na desítky procent výnosu. O tom se přesvědčili také pěstitelé ve Francii. Od roku 2019 tam bylo uplatňováno nepoužívání NNI a v roce 2020 došlo doslova ke katastrofě. Mšice broskvoňová napadala porosty od začátku května, insekticidní postřiky byly téměř neúčinné, žloutenky porosty decimovaly.

Hospodářský rok 2023/2024 je také odrazem extrémního průběhu počasí. Nejen s touto negativní skutečností se sektor potýkal. Další obavy a tvrdé dopady vyvolal všeobecný nárůst cen surovin a energií. Pěstování cukrové řepy je vysoce nákladové a zpracování energeticky náročné. Hledání případné náhrady za jiné zdroje předpokládá dlouhodobější proces a neobejde se bez výrazných investic.

V hospodářském roce 2023/2024 došlo k nárůstu výroby cukru na úroveň 604,4 tis. t, meziroční navýšení o 16 284 t. Tuzemská spotřeba je ale opět plně uspokojena, protože činí cca 469 tis. t. Česká republika i tak stabilně vysokou výrobou potvrdila statut čistého vývozce cukru. Absolutní hodnota soběstačnosti České republiky tak ve výrobě cukru za hospodářský rok 2023/2024 dosáhla přibližně 129 %.

Průměrná cena bílého cukru v EU se výrazně zvýšila, za rok 2021 činila 402 €/t, za rok 2022 se zvýšila na 500 €/t a v roce 2023 došlo k výraznému nárůstu na hodnotu 820 €/t vlivem sílící inflace a válečných událostí na východě Evropy.

Cukrová řepa pro výrobu cukru také v roce 2023 mohla čerpat plošnou finanční podporu z prostředků EU, která je známa pod termínem dobrovolná vázaná podpora, a to od roku 2015. Ročně je pro řepu vyčleněno 450 mil. Kč. V roce 2023 byla stanovena sazba ve výši 6 937,35 Kč/ha. Na národní úrovni cukrová řepa čerpala finanční prostředky v rámci dotačního programu 3.i., kde bylo celkem za program vyplaceno 13,252 mil. Kč za rok 2023.

Cukrová řepa byla v hospodářském roce 2023/2024 sklizena z plochy 60,1 tis. hektarů, což je meziročně o 3,1 tis. hektarů více. Pro výrobu kvasného lihu bylo sklizeno dalších 1,8 tis. hektarů. Celková sklizňová výměra cukrové řepy dosáhla hodnoty 62,0 tis. hektarů, tedy o 0,6 tis. hektarů více než v předchozím roce.

Cukrovarnická kampaň 2023/2024 trvala celkem 148 dní, o 5 dní více než v předchozím hospodářském roce. Všech 7 řepných cukrovarů pro výrobu cukru v ČR zpracovalo 4,15 mil. t cukrové řepy, celkem i s řepou na výrobu kvasného lihu to bylo 4,27 mil. t. Výnos bulev pro výrobu cukru meziročně poklesl na 68,98 t/ha. Cukernatost díky špatnému počasí zaznamenala horší výsledek průměrem 16,77 %. Výnos polarizačního cukru se také meziročně snížil na 11,59 t/ha, výtěžek bílého cukru z řepy činil 14,55 %. Hlavní údaj o úrovni obou částí odvětví, cukrové řepy a cukru, výnos bílého cukru, se také meziročně snížil na 10,05 t/ha.

V roce 2023 dosáhla průměrná CZV cukrové řepy podle údajů ČSÚ hodnoty 868 Kč/t (základní ceny bez doplatků), průměrná CPV krystalového cukru v ČR za kalendářní rok 2023 byla 22,16 Kč/t a spotřebitelská cena krystalového cukru skončila průměrem 27,13 Kč/kg. Průměry razantně ovlivnily skokově zvýšené ceny vlivem až čtyřnásobně vyšších cen energií.

Česká republika i v hospodářském roce 2023/2024 pokračovala v aktivní obchodní bilanci v komoditě cukr a udržela tak tento dlouhodobý trend. Charakteristika bilance obchodu s cukrem se nezměnila, je nadále pozitivní. Do ČR bylo celkem dovezeno 401,2 tis. t cukru a z ČR bylo vyvezeno celkem 513,5 tis. t cukru.

BRAMBORY

V roce 2023 se brambory v České republice pěstovaly na 27 020 ha, přičemž v zemědělském sektoru zaujímaly plochy brambor 20 947 ha a v sektoru domácností 6 073 ha. Sklizeno bylo celkem 703 078 t brambor, z toho 39 366 t brambor raných, 608 328 t brambor ostatních a 55 384 t brambor sadbových.

Tabulka 51 – Celkové plochy, hektarové výnosy a produkce brambor pěstovaných v ČR

Rok	Produkční plochy (ha)	Průměrný výnos (t)	Celková produkce (t)
2012	30 069	26,77	804 980
2013	29 301	22,08	646 871
2014	30 089	27,68	832 762
2015	28 694	21,06	604 348
2016	29 551	28,13	831 132
2017	29 433	27,85	819 712
2018	28 893	24,69	713 266
2019	28 868	26,20	756 310
2020	29 965	27,73	830 821
2021	28 850	28,15	812 061
2022	27 664	28,67	793 154
2023	27 020	26,02	703 078

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: Plochy a produkce za zemědělský sektor a domácnosti.

Tabulka 52 – Struktura celkové produkce brambor v ČR v roce 2023

	Zemědělský sektor (ha)	Domácnosti (ha)	Průměrný výnos (t/ha)	Celková sklizeň (t)
Brambory rané [1)]	907	1 245	18,30	39 366
Brambory ostatní	17 428	4 828	27,33	608 328
Brambory sadbové	2 612	–	21,20	55 384
Brambory celkem	**20 947**	**6 073**	**26,02**	**703 078**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: [1)] Brambory sklizené do 30. 6; sklizně za zemědělský sektor a domácnosti.

Tabulka 53 – Dovoz a vývoz brambor v roce 2023

	Položka celního sazebníku	Množství (t)
Dovoz	0701 Brambory čerstvé chlazené	175 362
Vývoz	0701 Brambory čerstvé chlazené	26 709

Zdroj: ČSÚ.

BRAMBOROVÝ A PŠENIČNÝ ŠKROB

Bramborový škrob

Množství zpracovaných brambor pro výrobu bramborového škrobu bylo v roce 2023 o 29 990 t nižší než v roce 2022. Pro výrobu 29 270 t bramborového škrobu bylo zpracováno 131 169 t brambor. Výroba škrobu v roce 2023 byla o 3 886 t nižší než v roce 2022.

Tabulka 54 – Výroba bramborového škrobu

Rok	Zpracované brambory (t)	Množství vyrobeného škrobu (t)	Průměrná škrobnatost (%)
2012	111 761	23 982	18,30
2013	89 979	19 248	18,40
2014	154 721	30 948	17,10
2015	106 326	22 074	17,70
2016	159 913	36 620	19,90
2017	171 544	37 768	18,70
2018	131 076	29 092	19,10
2019	147 365	32 290	18,90
2020	179 130	38 663	18,50
2021	174 158	38 728	19,20
2022	161 159	33 156	17,60
2023	131 169	29 270	19,30

Zdroj: Český škrobárenský svaz.

Pšeničný škrob

Pšenice, respektive pšeničná mouka je výchozím produktem k výrobě pšeničného škrobu.

Tabulka 55 – Vývoj výroby pšeničného škrobu v souvislosti se spotřebou pšenice

Ukazatel	Výroba pšeničných škrobů v ČR (tis. t)	Spotřeba pšenice (tis. t)
2013	18,3	48,3
2014	15,5	41,8
2015	13,8	37,1
2016	13,4	36,1
2017	13,6	35,1
2018	13,2	35,6
2019	13,8	37,3
2020	13,9	37,4
2021	15,2	40,9
2022	15,9	43,1
2023	15,9	42,9

Zdroj: Český škrobárenský svaz.

OLEJNINY

Olejniny jsou po obilninách druhou nejrozšířenější skupinou zemědělských plodin. Pěstovány jsou zejména pro svůj vysoký obsah rostlinných olejů, jsou také plnohodnotným krmivem hospodářských zvířat a uplatnění nalézají i v dalších odvětvích.

Podle definitivních údajů ČSÚ o sklizni zemědělských plodin byla v České republice pro sklizeň roku 2023 (hospodářský rok 2023/2024) výměra všech pěstovaných olejnin na ploše 470 397 ha, meziročně o 33 320 ha více, tj. o 7,6 %. Tradičně nejvyšší zastoupení osevní plochy měla s necelými 380 tis. ha řepka. Druhou nejpěstovanější olejninou tohoto roku byla s 26,5 tis. ha sója, o pár hektarů méně byl pěstován mák, téměř s 26,3 tis. ha, těsně pod hranicí 20 tis. ha byla pěstována slunečnice. Osevní plocha hořčice byla 15,6 tis. ha, výrazný odstup s 1,6 tis. ha měl len olejný a ostatní olejniny se pěstovaly pouze na ploše 677 ha.

Ke snížení plochy, oproti roku předešlému, došlo u slunečnice, sóji, lnu a ostatních olejnin. Naopak výrazně vzrostly plochy řepky, dále hořčice a mírný nárůst byl zaznamenán u máku. Podíl výměry olejnin na celkové ploše orné půdy by se měl v souladu se Strategií MZe do roku 2030 snížit na 400 tis. ha, hlavně u řepky by celková plocha z olejnin neměla tvořit více jak 80 %.

Tabulka 56 – Osevní plochy, hektarové výnosy a sklizeň olejnin v ČR v letech 2021–2023

Hospodářský rok	2021			2022			2023		
Plodina	**Osevní plocha (ha)**	**Výnos (t/ha)**	**Sklizeň (t)**	**Osevní plocha (ha)**	**Výnos (t/ha)**	**Sklizeň (t)**	**Osevní plocha (ha)**	**Výnos (t/ha)**	**Sklizeň (t)**
Řepka	342 315	2,99	1 024 928	343 964	3,39	1 166 393	379 944	3,45	1 309 496
Slunečnice	17 981	2,90	52 118	22 485	2,65	59 685	19 802	2,49	49 313
Sója	19 679	2,61	51 456	28 538	2,30	65 541	26 505	2,39	63 394
Mák	43 867	0,68	29 691	26 125	0,84	21 964	26 250	0,69	18 028
Hořčice	15 274	0,95	14 474	13 020	0,94	12 208	15 621	0,79	12 341
Len	1 828	1,38	2 531	1 932	1,41	2 716	1 598	0,92	1 476
Ostatní olejniny	1 366	0,81	1 112	1 014	0,62	626	677	0,45	305

Zdroj: ČSÚ.

Celková sklizeň olejnin v roce 2023 byla při průměrném hektarovém výnosu 3,09 t/ha meziročně vyšší o 9,4 %, a to především díky vyššímu výnosu řepky, celkem činila produkce 1 454,4 tis. t.

Ceny rostlinných komodit se v České republice zpravidla odvíjí od vývoje cen na evropském, potažmo světovém trhu. V roce 2023 došlo vlivem silných výkyvů na mezinárodních trzích v souvislosti ruské invaze na Ukrajinu, po skokovém nárůstu cen v předešlém roce u většiny komodit olejnin, k propadu cen.

Nejdůležitějšími vývozními olejninami České republiky jsou řepkové, hořčičné a makové semeno. Česká republika, stejně jako další země EU, musela i v roce 2023 čelit vysokému přílivu dovozů některých zemědělských komodit z Ukrajiny, u olejnin především řepky. Ukrajina ani Rusko pro ČR nejsou v oblasti olejnin významným obchodním partnerem. Specifický je však vývoz českého máku na ruský a ukrajinský trh, kam směřuje 30 % z celkové tuzemské produkce.

Řepka olejná

Řepka olejka je po pšenici druhou nejpěstovanější zemědělskou plodinou na českých polích. Řepkový olej je díky skladbě mastných kyselin a vyššímu procentu omega-3 mastných kyselin považován za jeden z nejkvalitnějších olejů, mezi českými spotřebiteli je však stále nedoceněn.

Pro sklizeň v roce 2023 došlo k opětovnému navýšení osevní plochy řepky, a to na 379 944 ha, tj. meziročně téměř o 36 tis. ha více (+10,5 %) a nejvíce za posledních 5 let. Produkce řepky dosáhla 1 309,5 tis. t při průměrném výnosu 3,45 t/ha. Největší zastoupení ve výměře řepky měl kraj Středočeský (84,6 tis. ha), Jihočeský (41,3 tis. ha) a v kraj Vysočina (41,2 tis. ha).

Průměrná roční CZV řepkového semene dosáhla v roce 2023 hodnoty 11 904 Kč/t, tj. meziročně o 30,5 % méně. Cena řepky se po celý sledovaný rok pohybovala pod úrovní ceny před invazí Ruska na Ukrajinu a neustále klesala.

Podstatná část trhu s řepkou se uskutečňuje v rámci vnitrounijního obchodu. Dovoz řepkového semene v roce 2023 činil celkem 489 418 t, v celkové hodnotě dovozu téměř 5,7 mld. Kč, historicky tak dosáhla nejvyšší úrovně. Do ČR se nejvíce dovezlo řepkového semene z Rumunska (191 784 t), Slovenska (132 168 t) a Ukrajiny (93 697 t).

Vývoz řepkového semene v roce 2023 meziročně výrazně poklesl, a to až o 21,7 % v důsledku snížené poptávky o českou řepku především u sousedních států vlivem zvýšeného přílivu řepkového semene z Ukrajiny do zemí EU. Vývoz řepky z ČR byl tak pouze na úrovni 287 468 t, nejnižší za posledních pět let. Celková hodnota vývozu činila zhruba 3,7 mld. Kč. ČR vyvezla řepkové semeno hlavně do Německa (188 324 t), Polska (93 140 t) a na Slovensko (3 203 t).

Sója luštinatá

Pěstování sóji luštinaté v České republice nabývá na významu. Sója, ač se botanicky jedná o luskovinu, je řazena díky obsahu tuku v semenech mezi olejniny. Její význam spočívá ve složení semen, která obsahují okolo 40 % bílkovin i více a kolem 20 % tuku, tedy 60 % zásobních látek velmi významných v různých oblastech využití. Sójový olej je druhým nejpoužívanějším olejem na světě a sójové bílkoviny jsou významnou mezinárodní tržní komoditou.

Sója je plodinou, u které se díky vázání vzdušného dusíku v půdě výměra neustále zvyšuje, a tak se již druhým rokem stala sója druhou nejpěstovanější olejninou ČR. Pozitivní trend vyšší výměry sóji pokračoval v České republice i v roce 2023, kdy bylo sójou oseto 26 505 ha, meziročně však došlo k poklesu osevních ploch sóji o 2 033 ha, tj. o 7,1 %. Největší osevní plocha sóji byla ve Středočeském (5 249 ha), Jihomoravském (4 123 ha) a Moravskoslezském (3 159 ha) kraji. Produkce sójových bobů dosáhla celkem 63 394 tis. t, meziročně o 3,3 % méně, při průměrném hektarovém výnosu 2,39 t/ha.

Průměrná roční CZV sójových bobů za rok 2023 dosáhla hodnoty 12 707 Kč/t, meziročně klesla o 2 173 Kč, tj. o 14,6 %.

Za rok 2023 činily dovozy sójových bobů do ČR celkem 26 122 t, a to v hodnotě za 384,7 mil. Kč. Hlavní země, které se podílely na dovozu sójových bobů do ČR byly Německo (13 139 t), Ukrajina (5 761 t) a Slovensko (2 084 t).

Vývoz sójových bobů z ČR byl na úrovni 38 573 t v hodnotě vývozu 536,2 mil. Kč. Sójové boby byly převážně vyvezeny do Německa (28 875 t), na Slovensko (3 339 t) a do Rakouska (3 749 t).

Mák setý

Mák setý je tradiční českou pěstovanou plodinou a významnou potravinou, ceněnou zejména pro svoji typickou chuť a vůni, ale také pro vysoký obsah vápníku. Díky vysoké kvalitě a unikátním chuťovým vlastnostem si vybudoval velice dobré jméno na českém trhu a prosadil se i na zahraničních trzích, zejména pak ve střední a východní Evropě.

Česká republika dlouhodobě patří mezi hlavní světové pěstitele a přední vývozce máku pro potravinářské užití. Pěstební plochy máku se v roce 2023, tak jako v roce 2022, propadly z více než 40 tis. ha v předešlých dvou letech, na zhruba 26 tis. ha, a to na 26 250 ha, zejména z obav ohledně odbytu v důsledku válečného konfliktu, jelikož trhy východní Evropy patří mezi významné odběratele makového semene z ČR. Produkce máku, při nižším průměrném výnosu 0,69 t/ha, dosáhla pouze 18 028 t makového semene, meziročně o 17,9 % méně. Největší zastoupení ve výměře máku měl v roce 2023 kraj Vysočina, přes 6 tis. ha.

Spotřeba máku v České republice je poměrně vysoká, mák se těší dlouhodobé oblibě. Potravinářská kvalita máku je na velmi vysoké úrovni. Zárukou kvality i původu máku z České republiky je chráněné zeměpisné označení (CHZO) Český modrý mák. Pěstitelé a producenti máku a makových produktů mohou využít i registrace výrobků pod Českou cechovní normu (ČCN).

Cena makového semene je silně závislá na poptávce, a to především v posledních letech, kdy je většina produkce semene máku v ČR předmětem vývozu. Mák byl v posledních letech zajímavou a rentabilní komoditou. Průměrná CZV makového semene se v roce 2023 přiblížila k hranici 50 tis. Kč, a to na 49 159 Kč/t, meziročně však mírně klesla o 0,7 %. V období, kdy u ostatních hlavních olejnin dochází k výraznému propadu cen, u makového semene se postupně mírně navyšuje.

Makové semeno má díky vysoké kvalitě vývozní potenciál. Vývoz českého máku výrazně převyšuje jeho dovoz, i když v některých obdobích byl zaznamenán zvýšený i dovoz semene, který však byl následně zpětně vyvezen na světové trhy. I přesto, je finanční saldo neustále v kladných číslech. Při české produkci, v současné době kolem 20 tis. t, se více než 80 % semene máku vyváží.

Vývozy českého máku směřují tradičně do evropských zemí. Největší podíl na českém vývozu do EU mají státy Polsko, Rakousko, Slovensko a Německo, mezi další velké odběratele českého máku patří mimo EU tradičně Rusko. Vývoz semene máku v roce 2023 byl na 19 528 tunách v hodnotě za 1 183,4 mil. Kč a vývozní hodnota jednoho kilogramu makového semene činila 60,6 Kč/kg. Vývoz byl především směřován do Ruska (4 690 t), Polska (3 733 t) a Rakouska (3 332 t).

Po zvýšeném dovozu máku do ČR se v roce 2023 dovoz snížil na úroveň 3 027 t, oproti předešlému roku tak dovoz zaznamenal výrazný pokles, a to až o 21,7 %. Celková hodnota dovozu činila 154,8 mil. Kč. Nejvyšší dovozy máku byly ze Slovenska (1 754 t), které patří dlouhodobě k největším dovozcům máku do ČR, následovalo Maďarsko (603 t) a Polsko (342 t).

Slunečnice roční

Slunečnice roční byla dříve tradičně druhou nejpěstovanější olejninou České republiky. Její olej je čtvrtým nejpoužívanějším na světě. V roce 2023 se osevní plocha slunečnice meziročně snížila o 11,9 % na 19 802 ha. Tento pokles byl zapříčiněn nejistotou prodeje nažek slunečnice a poklesem její výkupní ceny v důsledku zvýšeného dovozu slunečnice z Ukrajiny do zemí EU. Nejvyšší výměru osetí slunečnicí, jako v roce předešlém, měl tradičně Jihomoravský kraj (12 611 ha), následoval kraj Středočeský (2 718 ha) a Ústecký (1 107 ha). Při průměrném hektarovém výnosu 2,49 t/ha nažek dosáhla celková sklizeň 49 313 t.

Průměrná roční CZV slunečnicového semene za rok 2023 dosáhla hodnoty 10 584 Kč/t, meziročně o 26,6 % méně.

V roce 2023 se dovezlo do ČR slunečnicového semene celkem 193 638 t, v celkové hodnotě dovozu za 2 843,9 mil. Kč. Nejvíce se k nám dovezlo nažek slunečnice ze Slovenska (81 541 t), Maďarska (54 554 t) a Rakouska (17 944 t).

Vývoz slunečnicového semene byl na 31 749 t, v celkové hodnotě za 637,3 mil. Kč. Největší část vývozu mířila do Německa (10 524 t), Rakouska (5 264 t) a Maďarska (4 053 t).

Hořčice bílá a sareptská

Hořčice bílá a sareptská je v České republice pěstována převážně pro potravinářské účely, kde se hořčičné semeno používá převážně při výrobě hořčic a jako koření při konzervaci zeleniny. V roce 2023 plocha osevu hořčice narostla oproti předešlému roku o 2,6 tis. ha na celkových 15 621 ha a vrátila se tak nad 15 tis. ha osevní plochy. Při průměrném hektarovém výnosu 0,79 t/ha dosáhla produkce celkem na 12 341 t.

I průměrná roční CZV hořčičného semene v roce 2023 meziročně klesla, a to na 24 469 Kč/t.

Dovezeno bylo v roce 2023 do ČR celkem 3 052 t semene hořčice, hodnota celkového dovozu činila téměř 78,5 mil. Kč. Hlavní dovozové státy byly Rusko (1 999 t), Ukrajina (700 t) a Polsko (187 t).

Značnou část z celkového vývozu semene hořčice z ČR dlouhodobě tvoří osivo. A i většina množitelských ploch je u nás zakládána na osivo určené k výsevu v zahraničí. Vývoz hořčičného semene v roce 2023 činil 7 406 t a celková hodnota vývozu dosáhla 251,3 mil. Kč. Cílovými státy vývozu byly Německo (4 845 t, z toho 2 351 t osiva), Nizozemí (1 021 t, z toho 973 t osiva) a Francie (458 t, vše osivo).

Len setý – olejný

Len setý olejný má v České republice dlouhou tradici pěstování a zaslouženě se řadí mezi naše olejniny. Hlavním produktem lnu olejného je semeno používané především v potravinářství. Ze semen lisovaný olej se využívá i pro průmyslové účely. Semeno olejného lnu lze dále využít ve farmakologickém průmyslu a jako krmivo pro zvířata. Jeho extrahované šroty a pokrutiny jsou také ceněným dietetickým krmivem. Lněný olej, přestože je velmi kvalitní a má široké spektrum uplatnění, tak je spíše dovážen ze zahraničí.

Pěstební plocha lnu setého olejného v České republice dlouhodobě nepřevyšuje 2 tis. ha. V pěstitelském roce 2023 bylo vyseto meziročně méně ploch lnu, o 334 ha (-17,3 %), a to celkem 1 598 ha. Nejvyšší zastoupení ploch měl kraj Středočeský (332 ha), následován krajem Jihomoravským (318 ha) a Královéhradeckým (269 ha). Oproti roku 2022 došlo k úplnému výpadku osevních ploch lnu olejného v krajích Liberecký, Ústecký, Karlovarský a Plzeňský. Vzhledem k velmi nízkému hektarovému výnosu 0,92 t/ha produkce lnu olejného byla celkem pouze ve výši 1 476 t.

V roce 2023 dosáhla průměrná roční CZV semene lnu hodnoty 22 710 Kč/t.

Dovoz lněného semene do ČR byl v roce 2023 na 12 565 tunách a dovozová hodnota činila celkem 238,8 mil. Kč. Lněné semeno se do ČR dovezlo hlavně z Kazachstánu (4 245 t), dále z Polska (3 099 t) a Ruska (2 013 t).

Vyvezeno bylo z ČR 8 309 t lněného semene v hodnotě vývozu celkem za 238,9 mil. Kč. Nejvíce se vyvezlo lnu do Německa (3 145 t), Polska (2 774 t) a Nizozemska (1 160 t).

Ostatní olejniny

Ve skupině ostatních olejnin jsou minoritně pěstované olejniny, mezi které řadíme zejména světlici barvířskou (saflor), lničku setou, katrán etiopský a tykev olejnou a další okrajové olejniny.

V roce 2023 byla plocha osevů minoritních olejnin snížena na 677 ha, což je meziroční pokles o 33,2 % a za 15 let i nejnižší osevní plocha. Produkce ostatních olejnin celkem dosáhla pouze 305 t při průměrném hektarovém výnosu 0,45 t/ha.

Nejpěstovanější plodina z této skupiny olejnin je světlice barvířská, která byla dříve u nás pěstována na relativně velkých plochách. Pro svou odolnost k suchu se světlice dá pěstovat i na suchých půdách, kde se již nedaří slunečnici. Výnosy nažek světlice se v půdně-klimatických podmínkách ČR a díky agrotechnickým opatřením pohybují v rozmezí od 1,5 až 3 t/ha.

Dovezeno bylo do ČR 727 t semene safloru v celkové hodnotě za 8,7 mil. Kč. Nejvíce se do ČR dovezlo semene safloru z Ruska (638 t), Polska (65 t) a z Kazachstánu (21 t).

Celkem se vyvezlo 669 t semene v celkové hodnotě vývozu 10,9 mil. Kč. A nejvíce se vyvezlo semene světlice do Německa (503 t), Polska (110 t) a do Nizozemí (25 t).

LUSKOVINY

Pěstování luskovin má v ČR dlouhodobou tradici, v minulosti (před rokem 2015) se však jejich plochy převážně snižovaly. Hlavním důvodem, který měl vliv na snižování ploch luskovin, je nízká míra rentability pěstování a nízká konkurenceschopnost v oblasti importu sóji a sójových extrahovaných šrotů z amerického kontinentu, které jsou

převážně GMO původu. K pozitivní změně, přinášející oproti předchozím rokům vzestup výměry luskovin, došlo až se změnou SZP po roce 2015. Po výrazném propadu, kdy výměra luskovin v předchozích letech klesla na cca 20 tis. ha, byly v roce 2015 luskoviny vysety na výměře cca 33 tis. ha, což představovalo 1,2 % orné půdy a v roce 2016 na výměře cca 36 tis. ha, což představovalo 1,4 % orné půdy. V roce 2018 došlo v důsledku zákazu používání chemických přípravků na ochranu rostlin v rámci ploch s plodinami, které vážou dusík (EFA plochy v rámci greeningu), k mírnému poklesu výměry luskovin na cca 35 tis. ha, což představovalo 1,2 % orné půdy. V roce 2019 pokles výměry pokračoval a luskoviny byly vysety na výměře cca 34 tis. ha, což představovalo 1,1 % orné půdy. Od roku 2020 nicméně již opět pozorujeme vzestup výměry luskovin. V roce 2020 bylo oseto 37 tis. ha, což činilo 1,5 % orné půdy. V roce 2021 došlo k dalšímu nárůstu ploch, oseto bylo 43 tis. ha luskovin, tj. o 5,8 tis. ha (15,5 %) více než v roce předchozím, což představovalo 1,8 % orné půdy. V roce 2022 plocha luskovin mírně vzrostla, oseto bylo 45 tis. ha luskovin na zrno, tj. o 2,5 tis. ha (5,9 %) více než v roce 2021, což představovalo 1,9 % orné půdy. V roce 2023 výměra luskovin a bílkovinných plodin na zrno vzrostla na 51 920 ha, tj. o 6,3 tis. ha (13,8 %) více než v roce 2022, což představovalo 2,1 % orné půdy. Celkově tak plochy luskovin na zrno vzrostly v roce 2023 na rekordní úroveň za posledních 25 let.

Rostlinná výroba, včetně pěstování luskovin, je v ČR v podmínkách SZP EU podporována zejména systémem přímých plateb. V rámci přímých plateb, tj. I. pilíře SZP, byly bílkovinné plodiny pro období 2015–2022 podporovány zejména prostřednictvím dobrovolné podpory vázané na produkci (VCS). V letech 2023–2027 nabývá v platnosti nová Společná zemědělská politika, kde dochází ke změnám prostřednictvím schváleného Strategického plánu Společné zemědělské politiky EU ve stávajícím systému podpory příjmu.

Pro účely podpory pěstování bílkovinných plodin ČR využívá podpory příjmu vázané na produkci (CIS), která navazuje na platby VCS. Primárním cílem plateb CIS je podpořit podniky s produkcí vybraných (citlivých) komodit, které jsou náročné na pracovní sílu či mají jiné specifické požadavky, a tedy by bez dodatečných dotačních stimulů nebyly odpovídajícím způsobem konkurenceschopné a nemohly by tak pokračovat ve svém oborovém zaměření. Podpora má zlepšit a stabilizovat příjem zemědělským podnikům, které se zabývají pěstováním daných plodin či chovem uvedených druhů zvířat. Podpora je poskytována formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy. Plánovaná sazba platby CIS – Bílkovinné plodiny činí 61,68 €/hektar. Skutečná částka je vždy závislá na počtu žadatelů a jejich deklarovaných výměrách. Podporovanými bílkovinnými plodinami jsou: hrách (včetně pelušky), bob, sója, lupina, jetel, vojtěška včetně jejich směsí a směsí s obilovinami nebo travami čeledi lipnicovitých.

Novým motivačním nástrojem v rámci přímých plateb jsou „Režimy pro klima a životní prostředí" z části nahrazující postupy příznivé pro klima a životní prostředí – tzv. greening (diverzifikace plodin, zachování trvalých travních porostů a plochy využívané v ekologickém zájmu), jejichž podmínky přecházejí do systému podmíněnosti (standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy DZES 1, 8 a 9) a z části do podmínek ekoschémat (Základní celofaremní ekoplatba na standardní ornou půdu a na trvalý travní porost). Cílem plateb a jimi stanovených podmínek je podpořit způsoby obhospodařování zemědělské půdy, které vedou k ochraně a zlepšování životního prostředí a krajiny, a které v neposlední řadě představují udržitelné hospodaření s přírodními zdroji.

V roce 2023 proběhlo setí jarních luskovin dle podmínek pěstitelských lokalit od druhé poloviny března do poloviny dubna. Celorepublikově byl dostatek vláhy ve všech pěstitelských lokalitách, to zajistilo dobré vzcházení luskovin. V době setí byl dostatek vláhy a porosty vzešly poměrně rovnoměrně. Celkově však jarní počasí bylo chladné a vzcházení a stav porostů byl na velké části území opožděn. Dostatek srážek v průběhu dubna a počátkem května měl vliv na dobrý počáteční růst hrachu. I přes silnější přízemní mrazíky byl ale duben extrémně teplý. Květen byl teplotně normální

Graf 8 – Vývoj výroby luskovin 1992–2023

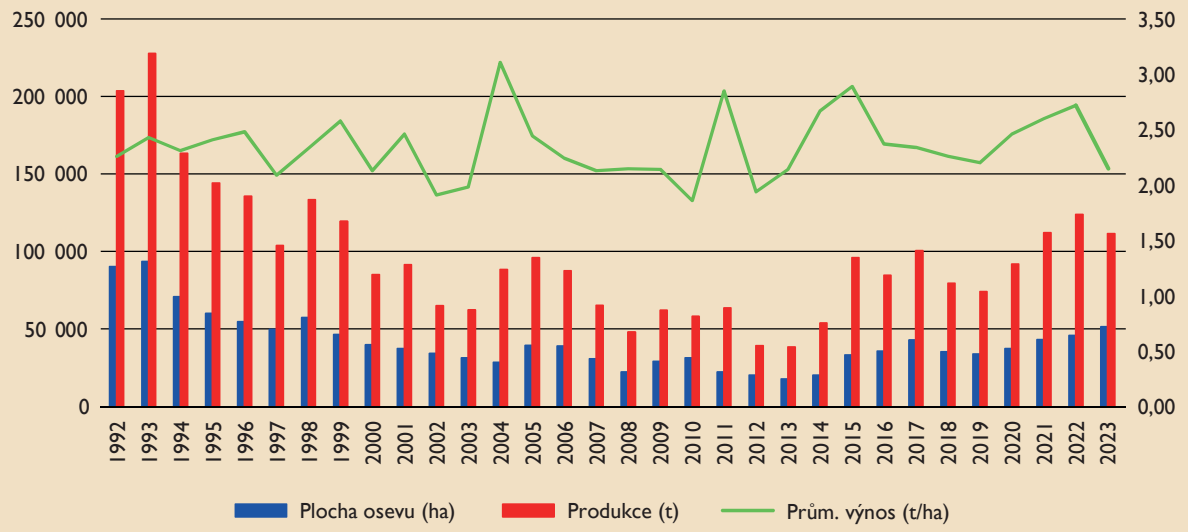

Zdroj: ČSÚ.

v Čechách i na Moravě. V nejvýznamnějších pěstitelských oblastech jižní Moravy byl dostatek srážek, proto porosty netrpěly suchem jako v minulých letech. Červen byl teplejší a extrémně mokrý. Počátkem první dekády začaly jednotlivé odrůdy kvést, první hrachy odkvetly již koncem druhé dekády. Za deštivého počasí silně poléhaly. Vlhké počasí pokračovalo i v průběhu července, což oddálilo zrání.

V roce 2023 se na výši výnosů podílelo nejen počasí, ale i virové choroby, které na některých lokalitách poškodily velké plochy porostů. Řešením proti jeho škodlivému výskytu je pěstování raných odrůd, rezistentních odrůd nebo aplikace registrovaných insekticidů, které zamezí šíření hmyzích vektorů – mšic.

V roce 2023 byla řada porostů hrachu ve velmi dobrém stavu, porosty byly dobře zapojené, bylo optimální nasazení lusků. Hrách byl v pěstitelských lokalitách mírně polehlý.

Hrách je v ČR nejrozšířenějším druhem luskovin, jehož podíl na osevních plochách zaujímá kolem 90 % plochy luskovin pěstovaných na zrno. Osevní plochy hrachu setého na zrno se v roce 2023 meziročně zvýšily o 15,6 % na 46 954 ha, osevní plochy lupiny poklesly o 18,2 % na 1 625 ha a osevní plochy bobu vzrostly o 32,5 % na 1 890 ha. Od roku 2023 je v rámci statistiky ČSÚ samostatně sledována též vikev (do té doby sledována v rámci kategorie ostatní luskoviny), která byla osetá na 997 ha. Vzhledem k samostatnému sledování vikve došlo k výraznému snížení osevních ploch ostatních luskovin o 71,6 % na 453 ha. Plocha jednoletých luskovin pěstovaných na zeleno a směsí plodin poutajících dusík (mimo jetelotravní směsi) se zvýšila o 333 ha (+1,8 %) na 19 330 ha.

Na základě definitivních údajů ČSÚ o sklizni za rok 2023 dosáhla produkce luskovin a bílkovinných plodin na zrno celkem 111 676 t, což představuje meziroční pokles o 9,9 %. Produkce hrachu na zrno byla dle ČSÚ zjištěna ve výši 105 684 t, což je meziročně o 8,2 % méně. Na poklesu úrody se podílí zejména meziročně nižší hektarový výnos, který se meziročně snížil na 2,25 t/ha. V ČR se průměrný výnos pohybuje na úrovni 60 % výnosů dosahovaných v pěstitelsky významných zemích EU (Francie, Německo). Přesto existuje řada podniků, kde se víceleté průměry pohybují mezi 3,5 až 5 t/ha. K meziročnímu poklesu produkce došlo i u dalších luskovin. Sklizeno bylo 1 818 t lupiny (-30,4 %), 2 862 t bobu polního (-8,3 %), 829 t vikve a 483 t ostatních luskovin.

Ceny hrachu, podobně jako dalších zemědělských komodit, v průběhu roku 2022 výrazně vzrostly v důsledku velkého nárůstu produkčních nákladů v souvislosti s rekordním vzestupem cen zemědělských vstupů (hnojiva, energie, pohonné hmoty atd.) zejména po invazi Ruska na Ukrajinu (průměrná CZV krmného hrachu za rok 2022–7 533 Kč/t, průměrná CZV jedlého hrachu za rok 2022 – 7 741 Kč/t). V roce 2023 došlo k nárůstu na rekordní úroveň u hrachu jedlého (7 933 Kč/t), u hrachu krmného došlo k poklesu průměrné CZV (6 646 Kč/t).

LEN A TECHNICKÉ KONOPÍ

Len

Již v předcházejících zprávách jsme uváděli, že český lnářský průmysl vlivem nepříznivých vnějších i vnitřních podmínek prakticky zanikl. Pěstování lnu mělo v ČR dlouholetou tradici představovanou především přadným lnem využívaným hlavně pro produkci vlákna. Od devadesátých let 20. stolení však pěstitelské plochy přadného lnu vlivem hospodářských změn postupně klesaly a jeho produkce skončila v roce 2010. Tírenské provozy prvotního zpracování lnu i lnářské přádelny zanikly. Poslední provozuschopná akreditovaná tírenská linka ve společnosti Agritec Farm s.r.o., která slouží pouze pro výzkumné účely.

Len setý olejný je, na rozdíl od v historii tradičně pěstovaného lnu přadného, v ČR relativně novou plodinou, která se začala rozšiřovat až po roce 1990. Nicméně pěstitelské plochy lnu olejného v ČR neustále kolísají v závislosti na poptávce a rentabilitě jeho pěstování. V minulých letech se sklizňová plocha pohybovala v rozmezí přibližně 1200–2000 ha. V roce 2023 bylo oseto olejným lnem 1 598 ha, oproti roku 2022 došlo ke snížení ploch o 334 ha, tj. pokles o 20,9 %. Průměrný výnos semen dle údajů ČSÚ v roce 2023 u odrůd olejného lnu činil 1,98 t/ha, v porovnání s rokem 2022 byl výnos semen vyšší o 0,91 t/ha. Nejvyšší výnos semen vyprodukovala odrůda Batsman (2,67 t/ha) a nejnižší odrůda Lola (1,21 t/ha).

Již třetím rokem se ČR prezentujeme velkým množstvím množitelských ploch olejného lnu. V roce 2023 bylo přihlášeno celkem 1 011 ha množitelských ploch, oproti roku 2022 došlo k poklesu o 53 ha. Největší množitelská plocha byla oseta odrůdou Libra (463 ha), dále pak odrůdou Szafír (181 ha) a Lola a Aqiarois (obě cca 120 ha). Dle oseté množitelské plochy lze předpokládat nadbytek osiva, který s největší pravděpodobností bude exportován. Ve Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin (konsolidované znění) je celkem registrováno 171 odrůd lnu setého, z toho je 66 odrůd lnu olejného. V ČR je registrováno 9 odrůd olejného lnu.

Bezprostředně pro komoditu len je možné využít dotační program 3.i. Podpora použitého uznaného osiva lnu, technického konopí, kukuřice, cukrové řepy, luskovin a použitého uznaného nebo zkoušeného osiva vyjmenovaných pícnin“ na základě tohoto dotačního titulu bylo v roce 2023 přijato celkem 15 žádostí, proplaceno bylo 14 žádostí o celkové finanční podpoře 426 123 Kč. Podpořen byl tak nákup 34,6 t osiva lnu (oproti roku 2022 se jedná o pokles o 19 t osiva).

Technické konopí

Technické konopí je plodina s mnohostranným využitím. Ze stonku poskytuje vlákno a pazdeří, dále lze využít semeno a léčivé substance (kanabinoidy). V současnosti se celulózové konopné vlákno používá k výrobě papíru, tepelně a zvukově izolačních materiálů a biokompozitů. Pazdeří (dřevité vnitřní jádro stonku) se používá jako stelivo pro domácí zvířata, především koně a ve stavebnictví. Konopná semena mají vysokou nutriční hodnotou, mohou být konzumována v syrovém nebo loupaném stavu nebo lisovaná ve formě konopného oleje s vynikajícím a jedinečným profilem Omega-3 – Omega-6 nenasycených mastných kyselin. Jak semena, tak olej se používá v potravinářství a krmivářství. Nepsychotropní kanabinoid CBD z průmyslového konopí je účinná farmaceutická látka a potravinový doplněk.

V ČR je technické konopí pěstováno především pro semeno a stonek. Vývoj osevní plochy technického konopí v České republice kolísá. V roce 2019 došlo k celkem rapidnímu poklesu až na 400 ha, který přes nepatrné zvýšení v roce 2020 se dále snižuje. Stále větším rozlohám ploch brání neexistence dostatečné tírenské kapacity na zpracování stonku. Vážným omezujícím faktorem je i relativně obtížná sklizeň konopných porostů, která vyžaduje speciálně upravené sklízecí stroje.

Vývoj osevní plochy konopí setého v ČR, jak již bylo uvedeno výše, v posledních letech kolísá. V loňském roce bylo

technickým konopím oseto 168,69 ha. Oproti roku 2022 došlo ke snížení sklizené plochy o 40,3 % (pokles o 114,3 ha). Dle povinného hlášení o sklizňových plochách a sklizni konopí na základě § 29b písmena b) a c) zákona č. 167/1998 Sb. o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů bylo v roce 2023 sklizeno 287,7 t stonku technického konopí a 60,5 t konopného semene. Pěstitelé technického konopí dosáhli průměrného výnosu semene 0,36 t/ha (0,28 t/ha v roce 2022). Konopná semena obsahují řadu cenných biologicky aktivních látek, poskytující možnost zpracování do nejvíce se rozvíjejících druhů potravin, jako jsou potraviny funkčního typu (např. konopná chlebová směs, konopné karbanátky, konopné těstoviny, loupané konopné semeno, pražená semena, syrová semena, čokoláda, limonáda, pivo, víno, mouka, konopné müsli).

Ve Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin (konsolidované znění) je registrováno 109 odrůd konopí setého. V ČR jsou registrovány 4 odrůdy konopí setého (Bialobrzeskie, Monoica, Carmagnola a Felice).

Technické konopí se uplatňuje rovněž v oblasti potravinářského průmyslu. Nutnou podmínkou je, že potravina, k jejíž výrobě bylo použito technické konopí, nesmí obsahovat jakékoliv množství THC, což garantuje výrobce. Současná legislativa nepovoluje v potravinách žádný obsah THC a limit je nulový. THC je tedy v potravinách zakázáno a je považováno za kontaminant. Obsahuje-li potravina jakékoli množství THC, musí být stažena z trhu.

V rámci národních dotací podle „Zásad" na dotační program 3.i. Podpora použitého uznaného osiva lnu, technického konopí, kukuřice, cukrové řepy, luskovin a použitého uznaného nebo zkoušeného osiva vyjmenovaných pícnin" na základě tohoto dotačního titulu bylo v roce 2023 celkem vyplaceno 123 00 Kč na nákup osiva konopí setého (205 500 Kč v roce 2022). Podpořen byl tak nákup 1,23 t osiva konopí (2,06 t v roce 2021). V souladu s tímto dotačním programem lze využít finanční prostředky do výše 100 000 Kč/t uznaného osiva konopí setého při splnění podmínek, které jsou uvedeny v „Zásadách".

ZELENINA

České zelinářství vstoupilo do roku 2023 s velkými nejistotami. Pěstitelé se obávali růstu nákladů na energie a závlahy, růstem nákladů na práci, hnojiva, přípravků na ochranu rostlin apod., řešili problémy s pracovní silou. Navíc v roce 2023 ukončilo nebo omezilo svou činnost několik zpracovatelských závodů, především v důsledku nárůstu cen energií potřebných pro zpracovatelský průmysl (mrazírny, konzervárny).

Z hlediska vývoje počasí patřil rok 2023 mezi roky pro zeleninu v průměru převážně vyhovujícím, s výraznými lokálními odlišnostmi. Vyskytlo se sice několik období, které vývoj zeleniny zkomplikovaly, nepřinesl však žádné celorepublikové významné extremity s kritickým dopadem, nicméně snížil výnosy a kvalitu některých druhů zeleniny.

Zimní měsíce bez dlouhotrvajících a extrémních mrazů umožnily dobré přezimování ozimých porostů bez poškození a napadení škodlivými organismy. Nástup příznivého období pro jarní práce přišel v únoru poměrně brzy, v březnu a dubnu ale panovaly nízké teploty a hojné dešťové srážky, a to na celém území republiky. Počasí tak komplikovalo jarní práce, především kvalitní přípravu půdy, neumožňovalo rané výsevy a výsadby. Později chladné počasí brzdilo růst a vývoj už založených porostů. Již v jarních měsících byl také zaznamenán nadlimitní výskyt hrabošů, a to především v Olomouckém, Zlínském, Jihomoravském a v některých okresech středních a východních Čech.

V červnu vystřídalo chladné a vlhké počasí rovnou období vysokých teplot a sucha – rostliny zeleniny trpěly stresem, pozastavovaly vývoj a začal se zesilovat tlak škodlivých organismů. Porosty byly často poškozeny pouze horkem (zasychání a žloutnutí listových špiček), horkem trpěla časně sklízená cibule při sušení na poli, neprospívala také košťálová zelenina. V některých oblastech byly porosty zeleniny poškozeny lokálními bouřkami s krupobitím. Období horka a sucha bylo na konci července a počátkem srpna vystřídáno obdobím

Tabulka 57 – Vývoj ploch, produkce a hektarových výnosů zeleniny

Zelenina/rok	2021			2022			2023		
	ha	tis. t	t/ha	ha	tis. t	t/ha	ha	tis. t	t/ha
Celkem	**16 001**	**333,5**	**–**	**15 124**	**303,0**	**–**	**15 190**	**344,0**	**–**
z toho: celer	467	16,9	36,10	502	16,94	33,72	546	15,51	28,43
cibule suchá	2 297	58,9	25,63	2 136	50,82	23,79	2 380	66,26	27,84
česnek	544	2,3	4,26	456	1,64	3,61	564	2,25	3,99
kapusta hlávková	113	2,2	19,31	101	1,70	16,85	99	1,76	17,69
květák a brokolice	404	6,7	16,54	337	4,99	14,81	322	5,13	15,93
mrkev	1 246	44,2	35,43	1 224	39,56	32,33	1 195	39,38	32,96
okurky nakládačky	979	21,84	22,41	1 005	24,62	24,48	980	23,76	24,25
okurky salátové	273	6,3	22,96	263	7,39	28,04	278	15,89	57,09
petržel kořenová	467	7,4	15,87	456	7,86	17,25	411	7,71	18,75
rajčata	897	23,4	26,07	774	24,64	31,83	772	28,95	37,52
saláty	716	20,9	29,13	676	12,28	18,17	721	15,90	22,04
zelí hlávkové	1 185	45,4	38,28	1 063	43,38	40,83	1 035	43,18	41,71

Zdroj: ČSÚ, údaje s dopočtem sektoru domácností.

vydatných srážek, což komplikovalo sklizňové a polní práce a ohrožovalo kvalitu sklízené zeleniny. Na konci srpna poškodily silné bouře porosty zeleniny především na jižní Moravě.

Podzimní počasí bylo v roce 2023 charakteristické neobvykle dlouhým obdobím s vyššími teplotami, což prospělo vývoji a sklizni podzimních druhů zeleniny a prodloužilo sezónu letních druhů. Nicméně právě tlakové výše přinášející teplý vzduch z jihu a způsobující nadprůměrné teploty byly provázeny nedostatkem srážek na celém území ČR. Komplikovaly se tak pozimní polní práce i sklizeň a naskladňování.

Pěstební plochy zeleniny (včetně dopočtu sektoru domácností) se v roce 2023 zvýšily o 0,4 % na 15 190 ha. Zvýšily se plochy u celeru bulvového, cibule, česneku, okurek salátových a salátů. Celková sklizeň zeleniny dosáhla 344,0 tis. t, tj. o 13,5 % více než v předchozím roce.

Cenový vývoj zeleniny v ČR – situaci na evropském trhu v roce 2023 zkomplikovalo také dlouhé období abnormálního počasí na jihu Evropy, kdy porosty zeleniny určené pro hlavní jarní sezónu trpěly v březnu, dubnu a květnu extrémním suchem a vysokými teplotami. Pěstitelé zde neměli dostatek vody na zavlažování zeleniny. V kombinaci s dopady ukrajinského konfliktu, rostoucí inflací a klesající kupní silou obyvatelstva u nás i v dalších zemích tak tato situace ovlivnila vývoj cen zeleniny v celé Evropě, ty se pohybovaly do nástupu hlavní letní a pozimní sezóny ve střední Evropě na vyšší úrovni než předcházejících letech.

Z hlediska situace na trhu je nutné zmínit nedostatek některých zeleninových druhů na počátku roku 2023, a to na celoevropském a v případě cibule i světovém trhu. Ceny (spotřebitelské i ceny zemědělských výrobců) především mrkve a cibule stoupaly až do nástupu nové sklizně v jižní Evropě, cibule se od dubna 2023 do ČR i Evropy dovážela z exotických destinací (Afrika, Nový Zéland, Austrálie). Některé státy (např. Indie) dokonce vývoz cibule zakázaly. Od června tak ceny zelenin postupně klesaly a vracely se téměř na původní úroveň. Po dlouhé době se alespoň částečně podařilo pěstitelům promítnout do cen zemědělských výrobců zeleniny růst nákladů.

Mezi další významné vlivy na evropský trh se zeleninou patřil také vývoj v oblasti produkce z krytých ploch. Ve většině evropských států přikročili pěstitelé k útlumu nebo přerušení produkce ve skleních přes ekonomicky nejvíce náročné měsíce. Důvodem byly jednoznačně ceny energií. Vznikl tak nedostatek především plodové zeleniny (rajčat, paprik, okurek) a jejich cena stoupala, a to i v případě dříve „levných" dovozů ze států Afriky.

V roce 2023 se celkový dovoz čerstvé zeleniny do ČR oproti předchozímu roku mírně snížil na 516,9 tis. t, avšak jeho hodnota se meziročně zvýšila o 12 % na 14,9 mld. Kč. Největší objem zeleniny byl dovezen ze Španělska (125,0 tis. t), Nizozemska (79,2 tis. t), Polska (51,5 tis. t), Itálie (50,9 tis. t), dále pak z Německa (34,5 tis. t) a Maďarska (27,8 tis. t). Do ČR jsou dováženy především melouny, rajčata, cibule, okurky salátové, sladké papriky a mrkev.

Vývoz čerstvé zeleniny z ČR (včetně reexportu) v roce 2023 v porovnání s předchozím rokem poklesl na celkových 76,9 tis. t v hodnotě 2,4 mld. Kč. Vývoz směřoval téměř výhradně do zemí EU, a to zejména na Slovensko (45,8 tis. t), dále do Německa (17,5 tis. t) a Polska (7,9 tis. t). Hlavními vývozními komoditami byly okurky nakládačky, papriky sladké, rajčata, cibule a hrách.

Tabulka 58 – Průměrné roční ceny zemědělských výrobců zeleniny a spotřebitelské ceny (v Kč/kg)

Druh zeleniny	CZV			Spotřebitelské ceny		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Celer bez natě	11,18	13,19	14,49	25,96	28,59	34,35
Cibule suchá	7,10	8,66	13,47	16,31	19,31	30,15
Česnek	96,00	99,18	135,65	158,33	160,61	165,26
Květák	17,66	24,46	23,97	39,80	37,18	49,88
Mrkev bez natě	8,01	8,74	10,93	21,18	19,81	28,46
Okurky salátové	22,44	23,94	23,91	44,46	49,60	45,57
Paprika zeleninová	22,33	26,17	26,95	64,90	72,61	87,44
Petržel bez natě	24,39	23,50	30,15	[1]	[1]	[1]
Rajčata	38,84	47,10	35,13	51,63	64,84	76,45
Salát	41,96	51,15	54,86	22,76	26,13	27,95
Zelí hlávkové bílé	6,85	9,76	8,58	18,81	23,36	26,65

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: [1] ČSÚ nesleduje.

Tabulka 59 – Saldo zahraničního obchodu ČR s čerstvou zeleninou

Jednotky	2018	2019	2020	2021	2022	2023
t	-552 423	-514 822	-516 190	-500 579	-449 084	-440 011
tis. Kč	-10 012 356	-10 488 237	-10 636 186	-10 839 878	-10 910 021	-12 484 066

Zdroj: Statistika zahraničního obchodu.

Tabulka 60 – Podpora příjmu vázaná na produkci (CIS)

Rok	Sazba platby na produkci zeleniny a výměra – VVP			Sazba platby na produkci zeleniny a výměra – VP		
2023	14 773 Kč/ha	7 519 ha	325 žádostí	5 237 Kč/ha	2 763 ha	107 žádostí

Zdroj: MZe.

Celková bilance zahraničního obchodu ČR s čerstvou zeleninou je vysoce pasivní. Od roku 2018 přesahuje záporné saldo zahraničního obchodu z hlediska finančního 10,0 mld. Kč a každoročně vykazuje rostoucí trend.

Stejně jako ovoce je i zelenina v ČR pěstována v rámci **systému integrované produkce** (IPZ). Zelináři pěstující zeleninu dle pravidel IPZ mají právo označovat svou produkci ochrannou známkou IPZ, která slouží k odlišení jejich kvalitní produkce od ostatní zeleniny dodávané na tuzemský trh. V roce 2023 se zvýšil počet subjektů pěstujících zeleninu v systému IPZ při Svazu pro IPZ na 67 s celkovou výměrou 6 769 ha, tj. téměř 13% meziroční nárůst. Důvodem bylo zařazení brambor do integrované produkce. V rámci systému IPZ bylo v roce 2023 uděleno právo užívat ochrannou známku IPZ celkem 62 pěstitelům evidovaným a certifikovaným v systému IPZ ZUČM, dále 5 pěstitelů je evidováno a kontrolováno v rámci přechodného dvouletého období.

Mezi nejvíce pěstované druhy v rámci IPZ patří cibule, mrkev, zelí, špenát a hrášek. Největší plochy IPZ se nacházejí ve Středočeském kraji (více než polovina plochy v IPZ), dále pak v Jihomoravském a Královéhradeckém kraji.

V roce 2023 pokračovala kampaň k propagaci tuzemské zeleniny a ovoce prostřednictvím společné známky „OVOCE A ZELENINA S RODOKMENEM“, tj. ovoce a zeleniny pocházející z integrované produkce v ČR. Obě Unie (OUČR a ZUČM) a Svazy pro integrovanou produkci schválily a přijaly nové logo jako marketingovou známku pro označování produkce členů SISPO a Svazu pro IPZ.

Podpora příjmu vázaná na produkci (CIS) – platby navazují na platby VCS v období 2015–2022. Jedná se o podporu citlivých komodit. Týká se: pěstování chmele, zeleniny s vysokou pracností, zeleniny s velmi vysokou pracností, ovoce s vysokou pracností, ovoce s velmi vysokou pracností, cukrové řepy, bílkovinných plodin, škrobových brambor, chovu ovcí a koz, produkce hovězího masa, produkce mléka.

Cílem je stabilizace produkčních ploch, zachování konkurenceschopnosti českých pěstitelů, vyvážení příjmu podniků vzhledem k častým výkyvům cen na trhu atd. Podpora je poskytována formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy nebo roční platby na počet chovaných dobytčích jednotek. Podmínky způsobilosti žadatelů se liší v závislosti na druhu podporované komodity.

OVOCE

Na produkci ovoce v roce 2023 se negativně projevilo dlouhé velmi chladné jaro s výskytem četných mrazových epizod a rovněž dlouhodobé sucho. Řada ovocných plodin byla poškozena buď fatálně nebo kvalitativně. Na rozdíl od jiných let vznikla v tomto roce řada poškození mrazem ještě v uzavřených pupenech. Nejvýraznější mrazové vlny se vyskytovaly prakticky od konce března až do května 2023, což se negativně projevilo zejména na úrodě meruněk a broskví, výrazné poškození bylo zaznamenáno v některých lokalitách také u višní a třešní (zejména na jižní Moravě). Dlouhé kvetení, chlad a nízké aktivity včel vedly u slivoní k různému stupni propadu násady. Rozložení dešťových srážek bylo v tomto roce velmi netypické. Vydatné dubnové srážky napomohly k výskytu četných houbových infekcí a zvýšily riziko hnilob ovoce. Následující dlouhé období téměř bez deště a letních vysokých teplot navíc způsobilo menší kalibry plodů (zejména třešní a višní). V červenci se opět začaly vyskytovat hojné deště, v oblastech jižní Moravy dokonce silná krupobití.

Teploty v září a říjnu 2023 byly vysoké, prakticky letní, bez nočních poklesů, které jsou třeba pro dobré vybarvení

Tabulka 61 – Vývoj ploch produkčních plodných sadů, produkce a hektarových výnosů

Ovoce/rok	2021			2022			2023		
	ha	tis. t	t/ha	ha	tis. t	t/ha	ha	tis. t	t/ha
Celkem	**12 231**	**133,9**	**–**	**11 437**	**165,0**	**–**	**10 559**	**121,9**	**–**
Z toho: jabloně	6 172	110,0	17,82	5 678	138,2	24,33	5 101	100,6	19,71
hrušně	659	7,4	11,24	654	7,4	11,32	647	9,5	14,73
broskvoně	209	0,4	1,75	163	0,3	2,06	140	0,2	1,19
meruňky	743	1,9	2,50	682	1,7	2,50	624	0,7	1,09
třešně	724	1,3	1,80	689	1,5	2,15	641	1,5	2,27
višně	1 164	5,0	4,30	1 085	4,5	4,16	1 009	5,4	3,18
slivoně, švestky	1 736	6,8	3,91	1 692	10,3	6,11	1 665	5,4	3,22
rybíz červený	420	0,7	1,61	352	0,7	1,88	285	0,6	2,02

Zdroj: ÚKZÚZ.

ovoce. Vybarvení jablek bylo tak v letošním roce horší než v předchozích letech. Původně menší kalibry plodů, díky prodloužené vegetaci a významným srážkovým úhrnům ve 2. polovině vegetace, dorostly.

Tabulka 62 – Průměrné ceny zemědělských výrobců ovoce v ČR (v Kč/t)

Druh ovoce	2021	2022	2023
Jablka konzumní	14 767	13 362	14 949
Jablka moštová	3 379	2 927	3 839
Hrušky	16 774	16 225	17 869
Broskve	20 556	23 413	24 079
Meruňky	23 926	33 485	[1]
Švestky	13 826	14 177	15 620
Třešně	48 837	44 768	61 002
Višně	8 710	12 312	10 509
Rybíz červený a bílý	22 803	7 828	51 048
Rybíz černý	20 726	–	[1]
Jahody tříděné	104 833	120 045	114 652

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: [1] Individuální data.

Tabulka 63 – Průměrné spotřebitelské ceny v ČR (v Kč/kg)

Druh ovoce	2021	2022	2023
Jablka konzumní	32,35	31,61	32,87
Stolní hrozny	79,23	94,16	94,11
Pomeranče	32,99	37,36	39,07
Citróny	49,78	53,30	54,00
Banány	25,03	32,39	31,60

Zdroj: ČSÚ.

Z výše uvedených důvodů byla celková produkce ovoce v ČR v roce 2023 nižší oproti předchozímu roku o 17 % a dosáhla 285,0 tis. t. Celková úroda jablek v ČR činila 187,1 tis. t. Z produkčních sadů se sklidilo celkem 121,9 tis. t ovoce, což je meziroční snížení o 26,1 %, ve srovnání s pětiletým průměrem se jedná o 18,5% pokles. V produkčních sadech se v tomto roce sklidilo pouhých 100,6 tis. t jablek, což je 82 % pětiletého průměru sklizně tohoto druhu.

Z výše uvedených důvodů dosáhla v roce 2022 celková produkce ovoce v ČR objemu 343,3 tis. t, což je v meziročním porovnání zvýšení o 7,5 %. Celková úroda jablek v ČR činila 223,5 tis. t. Z produkčních sadů se sklidilo 165,0 tis. t ovoce, což bylo v porovnání s předchozí sklizní zvýšení o 23,3 %, ve srovnání s pětiletým průměrem se jedná o 17% zvýšení. V produkčních sadech se v tomto roce sklidilo 138,2 tis. t jablek, což je 120 % pětiletého průměru sklizně tohoto druhu.

Od roku 2015, avšak zejména v posledních letech, dochází k výrazným redukcím ploch produkčních sadů. Tato situace je způsobena mnoha faktory. Obecně jde zejména o špatnou ekonomickou situaci ovocnářských podniků, způsobenou nejen nepříznivým vývojem počasí v posledních letech, problémy s odbytem produkce, vývojem cen ovoce na trhu EU, nedostatkem sezónních pracovníků, ale též zvyšujícími se náklady na energie, skladování, pohonné hmoty, hnojiva, postřiky, obalové materiály apod. Tuto nepříznivou situaci významně ovlivnilo i zavedení ruského embarga na dovoz ovoce z EU v roce 2014 stejně jako embargo na vývoz ovoce do Běloruska, vyhlášené v lednu 2022, což mělo za následek přetlak polských jablek na středoevropském trhu, určených původně pro ruský trh.

Za perspektivní ovocné druhy jsou v ČR považovány švestky, meruňky a višně, u kterých se výměra výsadeb mladých a na počátku plodnosti pohybuje v současnosti v rozmezí 19–24 % a výměra starých výsadeb v rozmezí 20–34 %. Naproti tomu u jabloní spadá do kategorií mladých výsadeb a výsadeb na začátku plodnosti jen 12,7 % ploch a necelých 48 % ploch jabloňových sadů je přestárlých. Výrazně na ústupu je pěstování broskví, červeného a bílého rybízu.

Výsadba nových ovocných sadů za období 2022/2023 byla výrazně nižší než v předchozích letech. Bylo vysázeno celkem 255,9 ha ovocných sadů, z toho s finanční podporou státu 101,2 ha. Celková výměra ovocných sadů v ČR tak zaznamenala v roce 2023 oproti předchozímu roku pokles a dosahuje podle ČSÚ 12 455 ha. Plocha produkčních plodných sadů se rovněž snížila, a to o 878 ha na 10 559 ha.

Výše produkce ovoce v ČR nemá přímý dopad na spotřebitelské ceny ovoce v tuzemsku, ty zásadně ovlivňuje situace na trhu v Evropě. V průběhu roku 2023 se spotřebitelské ceny u sledovaných druhů ovoce v porovnání se stejným obdobím předchozího roku pohybovaly většinou na vyšších úrovních.

Dovoz čerstvého a sušeného ovoce do ČR v roce 2023 v porovnání s předchozím rokem vzrostl o 2,4 % na celkových 589,4 tis. t v hodnotě 21,0 mld. Kč. Dodávky ovoce ze zemí EU a Spojeného království mírně klesly na 303,1 tis. t a na celkovém objemu dovozu se podílely 51,4 %. Mezi největší dodavatele patřilo Španělsko (93,1 tis. t, tj. meziroční pokles o 6 %) a Polsko (39,1 tis. t, tj. nárůst o 34 %), dále pak Řecko (36,5 tis. t, tj. zvýšení o téměř 33 %) a Itálie (32,4 tis. t, což je pokles o více než 36 %). Dovoz ovoce ze třetích zemí v roce 2023 se meziročně zvýšil o 9 % na 285,2 tis. t. Největšími dodavateli tohoto ovoce byla Kostarika, Ekvádor, Kolumbie, Kostarika a Kamerun.

Tabulka 64 – Saldo zahraničního obchodu ČR čerstvým a sušeným ovocem

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022	2023
t	-459 184	-479 670	-484 523	-477 693	- 443 098	-473 386
tis. Kč	-13 132 433	-13 288 287	-15 363 403	-15 041 036	-15 814 590	-17 136 454

Zdroj: Statistika zahraničního obchodu.

Vývoz čerstvého a sušeného ovoce včetně reexportu v roce 2023 meziročně klesl o více než 12 % na 116,0 tis. t o celkové hodnotě 3,9 mld. Kč. Ovoce směřovalo téměř výhradně na trhy zemí EU, nejvíce na Slovensko (68,0 tis. t), dále do Rakouska (21,6 tis. t), Německa (8,7 tis. t), Polska (5,1 tis. t) a Itálie (2,8 tis. t).

V ČR je ovoce, stejně jako zelenina, pěstováno v systému integrovaného způsobu pěstování (IPO), jehož plochy se v roce 2023 snížily na 8 474 ha, což představuje 80,3% podíl na celkové výměře produkčních plodných sadů. Ve Svazu pro integrované systémy pěstování ovoce (SISPO) bylo v roce 2023 registrováno celkem 326 členů; ochranná známka SISPO byla toho roku udělena 245 členům, kteří pěstují ovoce na 7 617 ha, udělena nebyla nebo byla odebrána 63 subjektům.

V roce 2023 proběhla v návaznosti na spuštění nových pravidel SZP rozsáhlá úprava Směrnic SISPO. Mimo to byla ve spolupráci se Svazem pro Integrovanou produkci zeleniny (IPZ) připravena nová společná marketingová značka **„Ovoce a zelenina s rodokmenem“**, jejíž použití je vyhrazeno členům Ovocnářské unie ČR (svazu SISPO) a Zelinářské unie Čech a Moravy (svazu IPZ) na jejich vlastní produkty, které splňují v daném roce podmínky pro používání ochranné známky SISPO a/nebo IPZ.

CHMEL

Česká republika je třetí největší pěstitelskou zemí světa a největším producentem jemně aromatického chmele na světě. Chmel je řazen mezi naše nejintenzivnější plodiny a velmi významné exportní zemědělské komodity. Přes 80 % chmele je každoročně vyváženo, český chmel také tvoří kvalitativní základ českých i světových piv.

Stejně jako roky předchozí, je Česká republika řazena mezi největší producenty chmele na světě i v roce 2023. Výměra chmele v roce 2023 v České republice tvořila 7,9 % světové plochy. ČR tak zaujímá třetí místo mezi světovými pěstiteli chmele po USA a Německu. Na čtvrtém místě je se svojí pěstitelskou plochou Čína. Česká republika je zároveň největším producentem jemného aromatického chmele s nižším výnosovým potenciálem, ale specifickými aromatickými vlastnostmi a zemí s největší plochou jedné odrůdy na světě.

Každoročně k datu 20. 8. provádí ÚKZÚZ konečný stop stav sklizňových ploch. V roce 2023 je evidováno snížení sklizňové plochy o 1,7 %, na konečných 4 859,9 ha. Chmel v ČR pěstuje 122 pěstitelů ve třech chmelařských oblastech – Žatecko, Úštěcko a Tršicko (121 v roce 2022).

Největší plochu již tradičně zaujímá Žatecká chmelařská oblast, ve které se chmel pěstuje na 3 743,5 ha, tj. 77,0 % výměry chmelnic v ČR. Úštěcká chmelařská oblast zaujímá 10,3 % plochy (tj. 500,1 ha) a Tršická chmelařská oblast 12,7 % ploch chmelnic v ČR (tj. 616,3 ha). Výsazy nových chmelnic činí celkem 211,6 ha, což představuje 4,4 % ze součtu sklizňových ploch ČR. Oproti loňskému roku se jedná o snížení plochy nových výsadeb o 48,4 ha.

Majoritní odrůdou stále zůstává Žatecký poloraný červeňák (ŽPČ), v roce 2023 jím bylo osázeno 83,3 % celkové pěstitelské plochy. Největší nárůst plochy o 12,8 ha byl registrován u odrůdy Sládek, oproti tomu největší pokles byl zaznamenán u odrůdy ŽPČ o 88,3 ha. Z hybridních odrůd chmele největší výměru zaujímá odrůda Sládek (410 ha), Premiant (197 ha), dále pak Agnus (78 ha), Saaz Special (41 ha), Saaz Late (32 ha) a Kazbek (22 ha).

Vegetace v roce 2023 byla charakteristická velkými výkyvy počasí. Jarní práce ve chmelnicích, řez chmele, zavěšování chmelovodičů a jejich zapichování byly provedeny v obvyklých termínech. Práce na chmelnicích byly řešeny z větší části zahraničními dělníky. Následné studené počasí však negativně ovlivnilo růst chmele. Chmel vlivem velmi nízkých teplot prakticky nerostl. Většina pěstitelů byla nucena čekat na začátek zavádění až do začátku května, nicméně stav porostu na konci května odpovídal průměrnému stavu posledních let.

Dlouhá suchá období spojená s následnými vysokými teplotami, které se střídaly s krátkými, intenzivními srážkami negativně ovlivnily habitus chmele především v lokalitách, ve kterých není možnost doplňkové závlahy. Vzhledem

Graf 9 – Plocha a produkce chmele v ČR 2010–2023

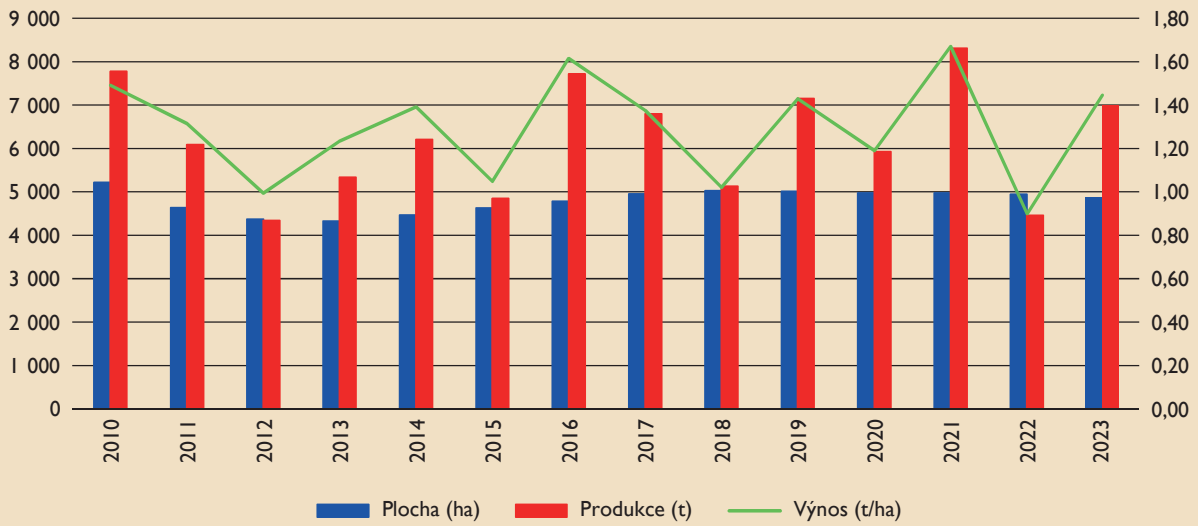

Zdroj: ÚKZÚZ.

k uvedenému vývoji počasí byl habitus chmelových rostlin slabší až průměrný. Následné silné bouřky s přívalovým deštěm a kroupami v některých lokalitách poškodily stávající porosty včetně konstrukcí.

Sklizňový ročník 2023 lze hodnotit jako mírně nadprůměrný, s celkovou produkcí chmele 6 997 t a průměrným výnosem 1,44 t z hektaru. Ve srovnání s ročníkem 2022 došlo ke zvýšení produkce chmele o 2 545 t (v roce 2022 bylo sklizeno 4 452,34 t), což je meziroční nárůst o 57,16 %. Sklizňový ročník 2022 byl jedním z nejnižších od roku 2000. Produkce sklizně 2023 je smluvně zajištěna, produkce z loňské a předloňské nadprůměrné sklizně byla úspěšně zobchodována.

Nejrozšířenější odrůdy ŽPČ bylo vyprodukováno 5 331,3 t, tj. o 2 204,3 t více než v předchozím roce (nárůst o 41,3 %). Odrůdy Sládek bylo sklizeno 829,6 t, tj. o 105,5 t více (nárůst o 12,7 %). U odrůdy Premiant došlo také k nárůstu množství sklizeného chmele o 144,6 t (o 32,0 %) na celkových 451,7 t.

Chmel zůstává jednou z nemnoha položek agrárního zahraničního obchodu, u nichž má ČR dlouhodobě kladné saldo. Z dlouhodobého pohledu nejvíce zpracovaného chmele putuje do Japonska. Přes 63 % dodávek z roku 2023 bylo vyvezeno mimo EU.V rámci EU-27 nejvýznamnějším dovozcem českého chmele je Německo.

V roce 2023 dle Statistiky zahraničního obchodu bylo vyvezeno celkem 3 733 t chmele tj. 73,3 % skutečnosti roku 2022. Přes 63 % dodávek z roku 2023 bylo vyvezeno mimo EU. Z dlouhodobého pohledu nejvíce zpracovaného chmele putuje do Japonska.V rámci EU-27 nejvýznamnějším dovozcem českého chmele je Německo. Mezi významné odběratele českého chmele v roce 2023 patřila Čína (982 t), Německo (895 t), Japonsko (717 t), a Rusko (277 t). Většina celkového dovozu byla realizována z Německa. Část dovezeného chmele, zejména v hlávkové formě je po zpracování následně dále vyvážena. V roce 2023 bylo celkem dovezeno 561 t chmele, což je 66 % skutečnosti roku 2022. Chmelového extraktu bylo dovezeno obdobné množství jako v roce přecházejícím a to 111 t. Snížení dovozu chmele a vývozu je důsledkem podprůměrné sklizně roku 2022, kdy větší část sklizně je zpracovávána a obchodována až následující rok.

Chmel tak zůstává jednou z nemnoha položek agrárního zahraničního obchodu, u nichž má ČR dlouhodobě kladné saldo. Zahraniční obchod s chmelem a chmelovými výrobky zaznamenal dle předběžných výsledů v roce 2023 opět kladné saldo, a to v hodnotě 916,2 mil. Kč. Průměrná cena CZV sušeného chmele ze sklizně roku 2023 podle ČSÚ činila 268 877 Kč/t, meziročně o 3,9 % více.

RÉVA, VÍNO

Počasí

Rok 2023 byl na území ČR teplotně silně nadnormální, průměrná roční teplota vzduchu 9,7 °C byla o 1,4 °C vyšší než normál za období 1991–2020.

Jednalo se o nejteplejší rok zaznamenaný od roku 1961. Od roku 1996 jsou v Česku pouze roky teplotně normální nebo nadnormální. Doposud nejteplejším rokem na našem území byl rok 2018 s průměrnou roční teplotou 9,6 °C, následovaly roky 2019 (9,5 °C), 2014 a 2015 (9,4 °C).

Srážkově byl rok 2023 na území ČR normální. Průměrný roční úhrn srážek 728 mm představuje 106 % normálu období 1991–2020. *Zdroj: ČHMÚ*

Abiotické poruchy a poškození révy

V důsledku nepříznivého průběhu počasí v průběhu června, ale především července a počátku srpna se na některých lokalitách s vysokým obsahem uhličitanu vápenatého silně projevila abiotická porucha **Fe-deficientní vrcholová chloróza révy** (nedostatek železa), jejíž výskyty podporuje deštivé počasí nebo naopak nedostatek vláhy.

Během letních měsíců byl často pozorován lokální výskyt další abiotické poruchy **Mg-deficientní mezižilkové chlorózy listů révy** (nedostatek hořčíku), který se projevuje nejčastěji na kyselých a písčitých půdách u bílých odrůd.

Pouze lokálně byly zaznamenány silnější výskyty **K-deficientního hnědnutí a okrajové nekrózy listů révy** (nedostatek draslíku).

Na některých lokalitách bylo u citlivých odrůd pozorováno **sprchávání květenství** a **hráškovatění hroznů révy**, způsobené nepříznivými podmínkami v době kvetení révy, především deštivým počasím.

V roce 2023 došlo pouze na několika lokalitách k výskytům krupobitního poškození révy.

Choroby révy

V roce 2023 byly opět pozorovány v celé vinařské oblasti Morava, především na náchylných odrůdách, výskyty **fytoplazmového žloutnutí** a **červenání listů révy** (původce *´Candidatus´ Phytoplasma solani, syn. Potato stolbur phytoplasma, syn. choroby stolbur révy*). Napadeny byly především náchylné odrůdy. Přenašečem této fytoplazmy je křísek žilnatka vironosná (*Hyalesthes obsoletus*). Výskyty choroby na Moravě mají neustále vzestupnou tendenci, ve vinařské oblasti Čechy jsou výskyty zatím ojedinělé a slabší. Hlavním hostitelským druhem je plevel svlačec rolní, případně kopřiva dvoudomá. Silné výskyty choroby ve vinicích s ekologickým způsobem pěstování a v integrované produkci révy jsou způsobeny problematickou možností regulace hostitelského druhu křiska i choroby.

Při vymezovacím průzkumu provedeném ÚKZÚZ ve vinařské oblasti Morava a v podoblastech Znojemské a Mikulovské v roce 2023 byl zjištěn na 8 lokalitách výskyt karanténního ŠO na území ČR, původce **fytoplazmového zlatého žloutnutí révy** (*Candidatus´ Phytoplasma vitis, syn. Grapevine flavescence dorée phytoplasma, GFDP*), z toho byl jeden pozitivní nález na rostlině révy a 7 nálezů bylo potvrzeno na hostitelském druhu plevele, plaménku plotním *Clematis vitalba* v okolí vinice v CHKO Pálava. Z toho důvodu byla aktuálně určena vymezená území „Bavory/Perná“ (2024) a „Bulhary“ (2024). Zároveň bylo na Břeclavsku nově vymezeno území, které není prosté GFDP. Na lokalitě v okrese Znojmo, kde byla v roce 2021 zjištěna první napadená rostlina na území ČR, nebyl v letech 2022 a 2023 výskyt patogenu znovu potvrzen. Dosud platné vymezené území na Znojemsku bylo tedy zrušeno. Tato choroba patří mezi hospodářsky nejvýznamnější choroby révy a způsobuje významné ztráty, napadené keře nelze léčit a během několika let odumírají. Choroba se v současné době vyskytuje ve většině zemí jižní Evropy, kde je pěstována réva vinná. Nejbližší výskyty patogenu jsou v sousedním Rakousku, ve spolkové zemi Dolní Rakousko a na Slovensku. Hlavním přenašečem fytoplazmy je zavlečený křísek révový *Scaphoideus titanus*. V roce 2024 bude opět pokračovat vymezovací průzkum na lokalitách s výskytem v předchozích letech s cílem detekce a následné eradikace patogenu.

Zdrojem primární infekce **plísně révy**, jejímž původcem je patogenní oomyceta *Plasmopara viticola*, jsou zralé pohlavní spory (ooospory). Podmínky pro primární infekce (10 mm dešťových srážek v průběhu 24 hodin, průměrná denní teplota minimálně 10 °C a minimální denní teplota 8 °C) byly ve vinařské oblasti Morava poprvé plošně splněny již počátkem 3. dekády května. První výskyty choroby byly zjištěny velmi brzy, již počátkem června a jednalo se o projev primárních infekcí z konce května. Na lokalitách s časným výskytem choroby docházelo během června k dalším sekundárním infekcím a k napadení květenství. Škodlivé výskyty choroby byly zaznamenány pouze tam, kde nebyla zajištěna včasná a intenzivní ochrana.

Během mírné zimy 2022/2023 nedošlo k poškození mycelia přezimujícího v očkách révy zimními mrazy (teplota -15 °C a nižší) a tedy k eradikaci patogenu. Z důvodu pozdního výskytu **padlí révy**, původce houba *Erysiphe necator*, nebyla v předchozím roce infikována bazální očka letorostů patogenem, a tak byl předpoklad pouze omezeného výskytu zdrojů infekce a slabšího a opožděného výskytu choroby v roce 2023. Vývoj révy byl z důvodu chladného počasí v dubnu mírně opožděn. Během teplého počasí ve druhé polovině května došlo ke zrychlenému vývoji révy a současně nastaly na počátku 3. dekády května velmi příznivé podmínky pro sekundární šíření padlí. Další a déletrvající období s příznivými podmínkami pro šíření choroby bylo na přelomu května a června a opět ve druhé polovině června, během kvetení révy. První ojedinělé výskyty choroby na listech byly zjištěny již v době kvetení révy, silnější výskyty na listech i vyvíjejících se hroznech byly zaznamenány na počátku a na konci července. Další šíření choroby na listech a na mladých letorostech bylo pozorováno až koncem července a počátkem srpna v období dozrávání hroznů. Ve vinařské oblasti Čechy byly silnější výskyty choroby pozorovány ojediněle až počátkem září.

Vlivem méně příznivých podmínek během kvetení révy nedošlo k významným výskytům **botrytiové hniloby květenství** (původce *Botrytis cinerea*). V důsledku deštivého a teplého počasí ve 3. dekádě července a na počátku srpna nastaly příznivé podmínky pro sporulaci patogenu a kolonizaci zbytků květenství (čepiček květů) během fáze zapojování hroznů a zrání. První výskyty choroby na hroznech ranějších náchylných odrůd byly výjimečně zjištěny již koncem srpna nebo počátkem září. Během září bylo teplé počasí bez srážek, příznivé pro dozrávání hroznů a k významnému šíření choroby v ošetřených porostech nedocházelo. Vydatné srážky a vhodné podmínky pro šíření choroby nastaly až ve 3. dekádě října. Silné výskyty choroby se projevily především na lokalitách, kde nebyla zajištěna včasná a dostatečně intenzivní ochrana porostů.

V období zrání hroznů byly zaznamenány lokálně silnější výskyty **octové hniloby** (původce komplex bakteriálních a houbových patogenů – kvasinek), které osídlují poškozené bobule (praskání bobulí po intenzivních srážkách; vosy, včely, zlatohlávci, octomilka japonská, ptáci aj.).

I v roce 2023 pokračovaly velmi silné a narůstající výskyty **chřadnutí a odumírání révy – syndrom Esca** (původce *Phaeomoniella chlamydospora, Phaeoacremonium aleophylum, Fomitiporia mediterranea* aj. druhy houbových patogenů) na náchylných odrůdách, a to v celé vinařské oblasti Morava. Napadené keře buď postupně chřadnou, nebo výjimečně i náhle odumírají (akutní forma) z důvodu poškození vodivých pletiv v kmínčích révy. Choroba se nejčastěji projevuje charakteristickou změnou zbarvení listů (u bílých odrůd žloutnutí a u modrých odrůd červenání až fialovění listů), nekrózou mezižilkových pletiv a okrajů listů (tzv. „tygrovitost"), skvrnami na bobulích a postupným zasycháním bobulí a končí vždy předčasným odumřením napadených keřů. K infekcím dochází přes poranění vzniklá při řezu révy, pokud byl prováděn za teplého a deštivého počasí, vhodného pro patogeny a neprovádí se ošetření řezných ran.

Škůdci révy

Lokálně byly zaznamenány silné výskyty kadeřavosti révy vinné způsobené **hálčivcem révovým** (*Calepitrimerus vitis*), která se projevuje deformacemi listů, a nestejnoměrným růstem letorostů. Výskyty negativně ovlivnilo dlouhodobé chladnější počasí na počátku vegetace.

Současně byly na mnoha lokalitách pozorovány narůstající škodlivé výskyty plstnatosti révy vinné způsobené **vlnovníkem révovým** (*Colomerus vitis*).

První výskyty dospělců **obaleče mramorovaného** (*Lobesia botrana*) ve feromonových lapácích byly ve vinařské oblasti Morava a Čechy ojediněle zjištěny již v polovině 3. dekády dubna, většinou však až v první dekádě května. Druhá generace obaleče byla zaznamenána od konce 3. dekády června do konce 1. dekády července a byla slabší. Na některých lokalitách byla zaznamenána i částečná a slabá 3. generace škůdce. Výskyt dospělců 1. generace obaleče mramorovaného ve feromonových lapácích byl ve vinařské oblasti Morava v roce 2023 obecně slabý. Výskyty obaleče mramorovaného ve vinařské oblasti Čechy byly rovněž slabé a letové vlny byly nevýrazné.

První výskyty dospělců 1. generace **obalečíka jednopásého** (*Eupoecilia ambiguella*) ve feromonových lapácích byly ojediněle zaznamenány ve vinařské oblasti Morava v poslední dekádě dubna, ale většinou až v první dekádě května. Vrchol 1. generace škůdce proběhl ve 3. dekádě června. Druhá generace škůdce byla na některých lokalitách silnější než první. Letová aktivita obalečíka jednopásého byla v roce 2023 slabá a úlovky v lapácích nedosáhly práh škodlivosti. Výskyty obalečíka jednopásého byly ve vinařské oblasti Čechy rovněž velmi slabé.

Lokálně byly zaznamenány silné výskyty invazního škůdce **octomilky japonské** (**Drosophila suzukii**) v optických lapácích s návnadou, ve vinařské oblasti Morava v okrese Znojmo byly první výskyty na hostitelských druzích zaznamenány již na konci června, maximum výskytu bylo v polovině 2. a 3 dekádě září, kdy byl překročen práh škodlivosti.

Křísek révový (*Scaphoideus titanus*) je nepůvodním druhem na území ČR, do Evropy byl zavlečen ze Severní Ameriky a je hlavním přenašečem karanténního škodlivého organismu – fytoplazmy zlatého žloutnutí révy. Má jednu generaci ročně a 5 larválních stádií. Larvy (nymfy) 1. instaru byly na většině lokalit až v 1. dekádě června. Od 3. vývojového stupně jsou schopné přenášet fytoplazmu. První výskyty dospělců na optických lapácích (žlutých lepových deskách) byly v roce 2023 zaznamenány na konci 2. dekády a převážně ve 3. dekádě července. Výskyty škůdce byly na některých lokalitách i ve škodlivé intenzitě. Škůdce byl poprvé zjištěn na území ČR v roce 2016 a od té doby se rychle rozšířil, ve vinařské oblasti Čechy se dosud nevyskytuje.

Poškození rašících oček révy housenkami **různorožce trnkového** (*Peribatodes rhomboidaria*) ve škodlivé intenzitě bylo zaznamenáno pouze lokálně. Motýl je polyfág, má dvě generace ročně. Housenky jarní generace škodí vykusováním oček révy (pupenů), později okusují listy.

Poškození rašících oček révy housenkami **osenic** (rodu *Scotia, Noctua, Euxoa, Amathes*) nebylo pozorováno.

Lokálně bylo pozorováno poškození listů **klopuškou révovou** (*Lygus spinolai*), která saje na vrcholcích letorostů a jejíž toxické sliny způsobují deformace listů. Během celého roku 2023 byly opět na většině monitorovaných lokalit na území jižní Moravy pozorovány střední nebo silné, tj. škodlivé výskyty **hraboše polního** (*Microtus arvalis*), které na podzim gradovaly. Na některých lokalitách dosahovaly výskyty až extrémní četnost, kdy počty aktivních nor několikanásobně překračovaly prahovou hodnotu (600 a více aktivních východů z nor na 1 ha).

Na konci vegetace bylo lokálně pozorováno poškození zrajících bobulí blanokřídlým hmyzem, např. **vosou obecnou** (*Vespula vulgaris*), brouky **zlatohlávky huňatými** (*Cetonia aurata*) a ptáky, především **špačkem obecným** (*Sturnus vulgaris*). *Zdroj: ÚKZÚZ.*

Národní dotace vyplývající ze zákona o zemědělství

V roce 2023 byla výše poskytnutých národních dotací následující:

- **1.I.a.** Podpora vybudování kapkové závlahy ve vinicích. Pro rok 2023 bylo vyplaceno 5 žádostí o dotaci ve výši 1 639 539 Kč.
- **3.b.** V rámci programu Podpora na budování prostorových izolátů množitelského materiálu révy vinné se zaměřením na ochranu proti šíření hospodářsky závažných virových chorob nebyla pro rok 2023 podána žádná žádost o dotaci.
- **3.c.** V rámci programu na podporu na testování množitelského materiálu s využitím imunoenzymatických metod a metod PCR nebyla pro rok 2023 podána žádná žádost o dotaci.
- **3.d.** Podpora šlechtění révy vinné, zaměřeného na vyšší odolnost proti škodlivým biotickým a abiotickým činitelům a odpovídající kvalitu výsledné produkce. Pro rok 2023 byla vyplacena jedna žádost o dotaci ve výši 980 000 Kč.
- **9.A.b.2.** V rámci opatření týkajícího se výstav pěstovaných rostlin, požádal v roce 2023 jeden žadatel na výstavu týkající se vinných odrůd. Požadavek činil 341 827Kč. V současné době probíhá administrace.
- **9.F.m.** V rámci dotačního programu Demonstrační farmy byla v roce 2023 vyplacena jedna žádost ve výši 905 000 Kč.
- **9.H.** V rámci dotačního programu na Podporu účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí bylo v roce 2023 podpořeno 18 žadatelů ve výši 1 030 015 Kč.
- **10.D.** V rámci státní podpory evropské integrace nevládních organizací v roce 2023 nebyla podána žádná žádost.
- **13.** Dotační program na podporu zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu nebyl v roce 2023 realizován, nebude realizován ani v roce 2024. *Zdroj: SZIF, zahrnuje údaje k 14.2 2024.*

Podpory z prostředků Vinařského fondu

Příjmy Vinařského fondu jsou tvořeny odvody za víno poprvé uvedené do oběhu (0,50 Kč z litru), odvody z plochy vinic (350 Kč/ha), penále, úroky, dotacemi z rozpočtu územních samosprávných celků a finanční podporou státu ve výši součtu všech příjmů Fondu.

Tabulka 65 – Přehled příjmů Vinařského fondu v roce 2023

Položka	Přijaté platby (Kč)
Odvody za víno	28 474 364,55
Odvody za vinice	5 624 672,50
Penále	469 170,89
Úroky	3 686 219,27
Příjmy z prodeje produktů	205 502,16
Ostatní drobné příjmy	530,90
Příjmy z pořádaných akcí	1 522 341,00
Dotace z rozpočtu krajů	5 700 000,00
Finanční podpora státu 2023 za rok 2022	41 555 631,59
CELKEM	**87 238 432,86**

Zdroj: Vinařský fond.

Tabulka 66 – Přehled výdajů Vinařského fondu v roce 2023

Forma	Vydané platby (Kč)
Rozhodnutí o poskytnutí podpory z toho:	25 917 860,00
Podpora marketingu (dle § 31, odst. 4 písm. a) zákona č. 321/2004 Sb.)	7 232 380,00
Informování veřejnosti o vinohradnictví a vinařství (písm. b)	7 224 986,00
Podpora rozvoje vinařské turistiky (písm. c)	11 460 494,00
Komunikační kampaň	34 215 030,01
Propagace na základě smluv	28 331 586,36
CELKEM	**88 464 476,37**

Zdroj: Vinařský fond.

Podpory v rámci SOT s vínem

Podpory v rámci společné organizace trhu s vínem (dále jen „SOT s vínem“) se v roce 2023 poskytovaly dle nařízení vlády č. 147/2018 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhů se zemědělskými produkty v oblasti vinohradnictví a vinařství pro období 2019–2023, ve znění platném od 1. 8. 2018.

Podporována byla následující opatření:

Restrukturalizace a přeměna vinic s podopatřeními:

- změna odrůdové skladby vinice
- přesun vinice do svahu
- technika zlepšující obhospodařování vinic

Tabulka 67 – Podpora na Restrukturalizaci a přeměnu vinic ve finančním roce 2022/2023

Počet přijatých žádostí/oznámení	**168**	
Počet žádostí/oznámení stažených žadatelem	0	
Počet zamítnutých žádostí	9	
Počet žádostí/oznámení přijatých ve finančním roce 2021/2022 přesunutých k vyplacení do finančního roku 2022/2023	56	
Počet přijatých a schválených žádostí/oznámení z finančního roku 2022/2023 (vyplacených)	68	
Celkový počet schválených žádostí/oznámení vyplacených ve finančním roce 2022/2023 (56x žádost z roku 2021/2022, 68x žádosti z fin. roku 2022/2023)	124	
Podopatření „Změna odrůdové skladby vinice“	152,85 ha	104 žádostí / **72 154 431,42 Kč**
Podopatření „Přesun vinice do svahu“	0,00 ha	0 žádostí / **0,00 Kč**
Podopatření „Technika zlepšující obhospodařování vinic“	32,72 ha	20 žádostí / **12 968 600,80 Kč**

Zdroj: SZIF.
Pozn.: Finanční rok je období od 16. října daného roku do 15. října následujícího roku.

Tabulka 68 – Podpora na Investice ve finančních letech 2020/2021 – 2022/2023

	Cross flow filtr na víno	Lis na hrozny	Dřevěný sud/Uzavřená dřevěná nádoba	Speciální kvasná nádoba
2020/2021	12	30	50	26
2021/2022	22	43	43	30
2022/2023	18	31	40	37

Zdroj: SZIF.

Investice na následující nová zařízení pro výrobu vinařských produktů:

- dřevěný sud nebo uzavřená dřevěná nádoba na výrobu vína o objemu nejméně 600 l
- speciální kvasná nádoba s aktivním potápěním matolinového klobouku pro výrobu červených vín
- cross-flow filtr na víno, ve kterém je víno přiváděno na membránu tangenciálně a určitý objem vína prochází membránou jako filtrát a zbývající pokračuje podél membrány s odfiltrovanými nečistotami
- lis na hrozny

Pro finanční rok 2022/2023 bylo přijato **181 žádostí** o poskytnutí podpory na **investice** (cross-flow filtr na víno – 27 žádostí, dřevěné sudy nebo uzavřená dřevěná nádoba – 58 žádostí, speciální kvasná nádoba – 54 žádostí, lis na hrozny – 42 žádostí), 9 žádostí bylo staženo a 46 žádostí bylo zamítnuto. Celkem bylo vyplaceno 126 žádostí, a to v objemu **35 824 493,28 Kč** (cross-flow filtr na víno – 18 žádostí za 10 562 826,44 Kč, dřevěný sud nebo uzavřená dřevěná nádoba – 40 žádostí za 5 411 349,74 Kč, speciální kvasná nádoba – 37 žádostí za 8 392 285,30 Kč, lis na hrozny – 31 žádostí za 11 458 031,80 Kč).

Podpory v rámci Programu rozvoje venkova

V rámci Programu rozvoje venkova bylo v roce 2023 pěstování révy vinné podporováno:

- Agroenvironmentálně-klimatickými opatřeními (dále jen „AEKO“) v rámci podopatření Integrovaná produkce révy vinné (titul základní a nadstavbová ochrana vinic).
- Opatřením Ekologické zemědělství (dále jen „EZ“).

U opatření AEKO a EZ je podmínkou uzavření závazku na 5 let. Aktuálně SZIF eviduje závazky dobíhající podle nařízení vlády č. 75/2015 a NV č. 76/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů a závazky nové, které se řídí nařízením vlády č. 80/2023 Sb., resp. nařízením vlády č. 81/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Dobíhající závazky AEKO a EZ jsou financovány z prostředků EU (75 % nákladů) s kofinancováním ČR (25 % nákladů). Nové závazky AEKO a EZ jsou financovány v poměru 35 % nákladů EU ku 65 % nákladů ČR.

V rámci **AEKO** bylo v roce 2023 podáno 85 žádostí o dotaci na titul **IP révy vinné – základní ochrana vinic**. Sazba podpory byla stanovena na 7 789,47 Kč/ha v případě dobíhajících závazků a 8 054,74 Kč/ha v případě závazků nových. Výše podpory pro rok 2023 činí **7 833 020,89 Kč** na celkovou výměru **983,49 ha**. V titulu **IP révy vinné –**

nadstavbová ochrana vinic bylo v roce 2023 podáno 504 žádostí o dotaci. Sazba podpory zde byla stanovena na 16 278,30 v případě dobíhajících závazků a 16 205,95 Kč/ha v případě závazků nových. Výše podpory pro rok 2023 činí **167 729 934,96 Kč** na celkovou výměru **11 139,48 ha**.

V rámci opatření **EZ** bylo v roce 2023 podáno 88 žádostí do opatření **Ekologické zemědělství s kulturou vinice v režimu certifikovaném EZ**. Sazba podpory byla stanovena na 20 378,02 Kč/ha v případě dobíhajících závazků a 20 426,25 Kč/ha v případě závazků nových. Výše podpory pro rok 2023 zde činí **14 688 721,43 Kč** na celkovou výměru **719,110 ha**. Do opatření **ekologické zemědělství s kulturou vinice v přechodném období** bylo v roce 2023 podáno 60 žádostí o dotaci. Sazba podpory byla stanovena na 21 704,40 Kč/ha. Výše podpory pro rok 2023 činí **8 979 761,36 Kč** na celkovou výměru **413,730 ha**.

Zdroj: SZIF.

Odrůdová skladba registrovaných vinic

V roce 2023 tvořila obhospodařovaná plocha vinic v ČR přibližně 17 735 ha; oproti roku 2022, kdy činila 17 884,9191 ha, je nižší o 150 ha. Současný produkční potenciál v ČR byl na úrovni 18 071 ha. K 31. 12. 2023 bylo zaregistrováno 13 263 pěstitelů. V roce 2023 bylo vysázeno 296 ha vinic.

Mezi nejčastěji pěstované odrůdy révy vinné v roce 2023 patřily: Veltlínské zelené, Ryzlink rýnský, Müller Thurgau a Ryzlink vlašský z bílých odrůd; Frankovka, Svatovavřinecké, Rulandské modré a Zweigeltrebe z modrých odrůd.

Mezi nejvíce vysazované odrůdy z bílých odrůd patřily – Pálava (43,37 ha), Tramín červený (26,45 ha) a Ryzlink rýnský (26,36 ha), z modrých odrůd Merlot (14,49 ha). Z PIWI odrůd se nejvíce vysazoval Donauriesling (11,42 ha).

Z celkových 17 735 ha obhospodařované plochy vinic tvoří téměř tři čtvrtiny odrůdy moštové bílé (73 %), jejichž plocha se zvyšuje, jednu čtvrtinu odrůdy moštové modré (27 %) a zanedbatelný podíl necelé 0,5 % připadá na stolní a podnožové odrůdy, ke kterým lze přiřadit i šlechtitelský materiál.

Podíl mladých výsadeb na celkové ploše vinic zůstal stejný jako v minulém roce a činí celkově 22 % (3 909 ha), podíl ploch vinic od 30 do 50 let se snížil na 20 % (3 594 ha), podíl starých vinic nad 50 let mírně stoupl na 7 % (1 131 ha). Plocha vinic v plné plodnosti se mírně zvýšila na 51 % (9 101 ha).

Dle údajů registrace ÚKZÚZ byl v roce 2023 produkční potenciál vinic 18 071,3264 ha. Z uvedené tabulky vyplývá, že okamžitě využitelná plocha pro výsadbu je přibližně 230 ha. Plocha, kterou by mohli pěstitelé využít na základě žádosti a následného správního řízení je přibližně 105 ha.

V roce 2023 byla stanovená kvóta pro přidělení povolení pro novou výsadbu ve výši 178,7 ha. Ve stanoveném termínu požádalo 72 pěstitelů o povolení výsadby na plochu 31,5 ha. V tomto roce bylo vyhověno všem žadatelům, kvóta nebyla plně využita.

Z pohledu počtu pěstitelů a kategorií velikosti vinic bylo k 31. 12. 2023 vedeno v Registru vinic celkem 13 263 pěstitelů s osázenými vinicemi na celkové ploše 17 735 ha.

Z rozboru aktuální struktury vinic v ČR dle velikosti jejich osázené plochy a počtu pěstitelů lze vysledovat, že 89 % osázené plochy vinic z celkové výměry osázené plochy vinic je soustředěno v ucelených vinicích nad 1 ha, avšak ze souboru pěstitelů na takové ploše hospodaří pouze 9 % z registrovaných pěstitelů. Největší množství pěstitelů, tj. 41 % z celkového počtu pěstitelů, hospodaří na vinicích o výměře do 0,1 ha, což tvoří pouze 2 % vinic. Vinice o rozloze nad 5 ha jsou koncentrovány u velmi malého počtu pěstitelů (3 %). *Zdroj: ÚKZÚZ.*

Zatřiďování tuzemských vín v roce 2023

V ČR se každoročně prověřuje úroveň výroby a distribuce vinných produktů a hroznů révy vinné. Tyto kontroly provádí SZPI. Současně se soustřeďuje i na prověření odpovědnosti výrobců a distributorů za zdravotně nezávadnou produkci. V souladu s § 19 odst. 4 písm. d) zákona č. 321/2004 Sb., provádí SZPI ověřování odrůdy, původu, cukernatosti a hmotnosti vinných hroznů.

SZPI v roce 2023 ověřila cukernatost u 39 177 918 kg hroznů (v roce 2022 to bylo 43 356 890 kg hroznů) z toho 99,01 % na Moravě a 0,99 % v Čechách.

SZPI dále každoročně provádí zatřiďování vín podle § 26 zákona č. 321/2004 Sb.; zatřiďování podléhají jakostní, přívlastková, jakostní šumivá, aromatická jakostní šumivá, jakostní perlivá a jakostní likérová vína a pěstitelský sekt, pokud je takové víno vyrobeno z vinných hroznů sklizených ve vinařské oblasti Morava nebo Čechy a nebylo zatříděno jako VOC víno dle § 23 zákona č. 321/2004 Sb.

Celkem proběhlo 110 zasedání komisí pro hodnocení a zatřiďování vín, v nichž bylo z vinařské oblasti Morava celkem předloženo k zatřídění 300 223 hl vína (počet šarží 6 478) a z vinařské oblasti Čechy to bylo 3 024 hl vína (počet šarží 99). Celkem bylo zatříděno **6 502 šarží vín**, což představuje množství **301 676 hl vína**. Z toho bylo hodnoceno ve druhém kole (opakovaně) celkem 33 šarží v množství 699 hl a 75 šarží bylo vyřazeno v celkovém množství 1 571 hl.

Ve vinařské oblasti Čechy byl podíl bílých odrůd z celkového počtu zatřiďovaného vína 1,29 % a podíl modrých odrůd 0,21 % z celkového počtu zatřiďovaného vína v rámci ČR, tj. 85,9 % podíl bílých odrůd a podíl modrých odrůd 14,1 % zastoupených v rámci vinařské oblasti Čechy.

Ve vinařské oblasti Morava byl podíl bílých odrůd 81,32 % z celkového počtu zatřiďovaného vína a modrých odrůd 17,18 % z celkového počtu zatřiďovaného vína v rámci ČR, tj. 82,6% podíl bílých odrůd a podíl modrých odrůd 17,4 % zastoupených v rámci vinařské oblasti Morava.

Tabulka 69 – Jednotlivé položky produkčního potenciálu vinic v ČR v roce 2023 (v ha)

Povolení pro novou výsadbu		Využitelná plocha (v držení pěstitele)	161,6651
Povolení pro opětovnou výsadbu		Využitelná plocha (v držení pěstitele)	69,3344
Vyklučená plocha vinic		Využitelné na základě žádosti pěstitele	105,4339
Osázená plocha vinic	K 31. 12. 2023		17 734,8930
Celkem produkční potenciál	K 31. 12. 2023		**18 071,3264**

Zdroj: ÚKZÚZ (Registr vinic).
Pozn.: Dle čl. 64 až 68, nařízení EP a R (EU) č. 1308/2013.

Z pohledu objemu byla kategorie jakostní víno s přívlastkem pozdní sběr nejvíce zatřiďovaným vinařským produktem (141 301 hl) v těsném závěsu s kategorií jakostní víno odrůdové (114 684 hl). Z pohledu počtu vzorků výrazně převyšovala kategorie jakostní víno s přívlastkem pozdní sběr (4 123 šarží), která tvořila cca 63 % počtu všech zatřiďovaných šarží. *Zdroj: SZPI.*

LÉČIVÉ, AROMATICKÉ A KOŘENINOVÉ ROSTLINY

Rozsah pěstování léčivých, aromatických a kořeninových rostlin (dále jen „LAKR“) je ovlivňován nestabilní situací v jejich odbytu. I když všeobecně a celosvětově roste poptávka po LAKR, tuzemských pěstitelů je nedostatek, případně LAKR pěstují na základě exkluzivní smlouvy s konečným odběratelem domácím, ale i zahraničním. Důvodem nedostatečného zájmu o pěstování LAKR je na jedné straně vysoká ekonomická i odborná náročnost pěstování, na druhé pak nízké výkupní ceny a konkurence levných dovážených LAKR. Další důležitou roli hraje i to, zda jsou využívány sušené LAKR (drogy), nebo se zpracovávají domácí nebo dovezené meziprodukty, jako jsou extrakty, výluhy, silice apod., jejichž význam má rostoucí tendenci.

V ČR se pěstuje a zpracovává okolo 40 rostlinných druhů léčivých, aromatických a kořeninových rostlin s velmi rozdílným rozsahem pěstování a využití. Hlavním trendem produkce LAKR v ČR je zajištění kvality, a to stanovením a zavedením správné pěstitelské praxe včetně posklizňové úpravy a skladování v konvenčním i v ekologickém zemědělství. Podle rozsahu pěstování jsou druhy, které se pěstují na plochách větších než 1 000 ha – mezi ty patří ostropestřec mariánský a kmín kořenný, na stovkách ha se pěstují jitrocel kopinatý, fenykl obecný, koriandr setý a také pískavice řecké seno. Na plochách kolem 10 ha se pěstují heřmánek lékařský, máta, měsíček, leuzea saflorová, sléz, kopr.

V roce 2023 se celkové pěstební plochy LAKR meziročně snížily o více než 14 % na 6 240 ha, což mělo dopad i na pokles produkce. Výrazný meziroční pokles ploch byl zaznamenán u pěstování kmínu, a to o téměř 70 % na 1 068 ha.

Mezi významné komodity v ČR v rámci pěstovaných LAKR stále patří ostropestřec mariánský a kmín kořenný, které se pěstují na plochách větších než 1 000 ha. Na stovkách hektarů se pěstují jitrocel kopinatý, fenykl obecný, koriandr setý a také pískavice řecké seno. Na plochách kolem 10 ha se pěstují heřmánek lékařský, máta, měsíček, sléz, kopr.

Ekologická produkce LAKR v ČR

Pěstování LAKR má v ekologickém zemědělství svůj nezanedbatelný podíl. Zvyšuje se počet ekofarem, které se zabývají mj. pěstováním LAKR. Rozsah pěstování LAKR v režimu ekologického zemědělství má rostoucí trend, většina produkce je určena pro export, domácí trh spotřebuje pouze okolo 2 % produkce. Podle údajů největšího zpracovatele LAKR z ekologické produkce se nejvíce pěstuje meduňka, měsíček a šalvěj. Ostropestřec s označením bioprodukt pěstuje 25–30 biopěstitelů.

Tabulka 70 – Vývoj ploch a produkce LAKR v ČR

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Plocha (ha)	5 297	7 457	8 554	6 062	5 657	7 248	7 288	6 240	85,6
z toho: kmín	2 443	4 125	4 685	2 950	2 755	3 183	3 516	1 068	30,4
Produkce (t)	4 045	6 732	6 765	4 258	3 725	6 399	5 624	4 435	78,9
z toho: kmín	1 930	3 311	3 829	971	1 092	2 648	2 236	989	44,2
Výnos (t/ha)	0,77	0,92	0,78	0,71	1,33	1,77	1,55	0,71	45,8
z toho: kmín	0,79	0,80	0,82	0,33	0,40	0,83	0,64	0,93	145,3

Zdroj: ČSÚ.

Tabulka 71 – Ekologická produkce LAKR v ČR

Rok	Počet farem pěstujících LAKR EZ	Výměra pěstování LAKR EZ (ha)	Produkce LAKR EZ (t)	Výnos LAKR EZ (t/ha)
2018	73	1 827	566	0,60
2019	93	1 960	718	0,60
2020	94	1 852	698	0,58
2021	90	1 700	526	0,30
2022	92	1 720	623	0,37

Zdroj: KEZ o.p.s., šetření ÚZEI.

Bilance zahraničního obchodu LAKR

Bilance zahraničního obchodu tohoto sektoru vykazuje dlouhodobě záporné saldo. V roce 2023 meziročně mírně kleslo (o 2,5 %) na 694,7 mil. Kč. Dlouhodobě pozitivní byla až do roku 2020 bilance zahraničního obchodu s kmínem kořenným, což se však změnilo v roce 2021, kdy záporné saldo dosáhlo 15,0 mil. Kč. V roce 2022 se sice toto saldo snížilo, avšak v roce 2023 došlo k jeho výraznému nárůstu, a to na hodnotu 47,8 mil. Kč.

V roce 2023 se meziročně navýšil objem dovezeného koření (o 1,7 %) na 13 441 t v hodnotě 1,45 mil. Kč. Hlavními dováženými komoditami byly paprika, zázvor a pepř, dále též kmín římský, koriandr, kurkuma a bokový list. Mezi významné dovozce koření do ČR patřily Španělsko, Čína, Polsko, Vietnam, Brazílie a Slovensko. Vývoz koření z ČR v roce 2023 zaznamenal mírné zvýšení (o 3,7 %) oproti předchozímu roku na objem 5 809 t v hodnotě 0,76 mil. Kč. Tradičními zeměmi, kam koření směřovalo, bylo Německo, Polsko, Slovensko, ale také Maďarsko, Nizozemsko a Rakousko.

Dovoz léčivých rostlin, dle celní nomenklatury rostlinami pro voňavkářství a farmacii (KN 1211), se v roce 2023 v porovnání s předchozím rokem snížil o necelých 16 % na 4 826 t v hodnotě 1,26 mil. Kč. Mezi hlavní země, dovážející léčivé rostliny, patřilo Polsko, Slovensko, Albánie, Německo, Bulharsko, Indie a Kambodža. Vývoz léčivých rostlin z ČR v roce 2023 vzrostl, a to o 20 % na objem 3 731 t v hodnotě 1,26 mil. Kč. Vývoz směřoval zejména do Španělska, Německa, Slovenska, Itálie a Polska. Makovina se v současné době již nevyváží.

Pěstování kmínu kořenného

Kmín kořenný si stále drží postavení významné plodiny českého zemědělství i důležité exportní komodity. Důkazem toho je i získání chráněného označení původu pro produkt **ČESKÝ KMÍN** podle nařízení Rady (ES) č. 510/2006, o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin.

Pěstování kmínu má v ČR dlouhou tradici ve šlechtění, výzkumu i v samotném pěstování. Právě tato tradice přinesla kmínu specifické postavení mezi kořeninovými rostlinami i obecně mezi zemědělskými komoditami. Limitujícím faktorem pěstování kmínu v tuzemském prostředí je zejména vývoj cen, který se projevuje cyklickým kolísáním a následně i rozsahem pěstebních ploch. V posledních letech se v uvedeném schématu stále výrazněji podílí na vývoji také

Tabulka 72 – Bilance zahraničního obchodu LAKR (v t)

Ukazatel		2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Koření 0904-0910	dovoz	11 063	12 147	13 216	13 441	101,7
	vývoz	4 693	4 336	5 603	5 809	103,7
	bilance	**-6 370**	**-7 811**	**-7 613**	**-7 632**	**100,2**
Rostliny pro voňavkářství a farmacii 1211	dovoz	5 446	6 111	5 722	4 826	84,3
	vývoz	2 087	3 523	3 110	3 731	120,0
	bilance	**-3 359**	**-2 588**	**-2 612**	**-1 095**	**41,9**
LAKR souhrn	dovoz	16 509	18 258	18 938	18 267	96,5
	vývoz	6 780	7 859	8 713	9 540	109,5
	bilance	**-9 729**	**-10 399**	**-10 225**	**-8 727**	**85,3**

Zdroj: Statistika zahraničního obchodu.

Tabulka 73 – Bilance zahraničního obchodu LAKR (v tis. Kč)

Ukazatel		2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Koření 0904-0910	dovoz	1 204 246	1 275 605	1 344 806	1 445 183	107,5
	vývoz	693 479	732 484	686 649	758 077	110,4
	bilance	**-510 767**	**-543 121**	**-658 157**	**-687 106**	**104,4**
Rostliny pro voňavkářství a farmacii 1211	dovoz	559 912	622 937	739 029	1 263 689	171,0
	vývoz	423 673	583 753	684 878	1 256 119	183,4
	bilance	**-136 239**	**-39 184**	**-54 151**	**-7 570**	**14,0**
LAKR souhrn	dovoz	1 764 158	1 898 542	2 083 835	2 708 872	130,0
	vývoz	1 117 152	1 316 237	1 371 527	2 014 196	146,9
	bilance	**-647 006**	**-582 305**	**-712 308**	**-694 676**	**97,5**

Zdroj: Statistika zahraničního obchodu.

poptávka po levném a mnohdy méně kvalitním kmínu. Dle spolku Český kmín, z. s. je důvodem tohoto vývoje především chování českých pěstitelů v reakci na vývoj cen kmínu, tj. v podstatě kopírování cyklického vývoje (cca 8letý cyklus, tj. 4 roky klesání cen k jejich minimu a 4 roky nárůst cen kmínu).

Bilance zahraničního obchodu s kmínem

Kmín kořenný byl českou významnou exportní komoditou s dlouhodobě pozitivní bilancí zahraničního obchodu. Každoročně bylo z ČR vyvezeno v průměru 50 % tuzemské produkce kmínu. Od roku 2021 však došlo ke změně a saldo zahraničního obchodu vykazuje záporné hodnoty (což je pravděpodobně též v důsledku změny jeho zařazení v celním sazebníku EU). Každoročně je z ČR vyvezeno v průměru 50 % tuzemské produkce kmínu.

V roce 2022 vývoz kmínu římského meziročně vzrostl na 1 636 t v hodnotě 58,5 mil. Kč. Naproti tomu v roce 2023 opětovně klesl o více jak 11 % na 1 450 t v hodnotě 65,9 mil. Kč. Vývoz směřoval zejména do Polska, Maďarska, na Slovensko, do Rakouska a Německa.

Dovoz kmínu římského zaznamenal v roce 2023 výrazný nárůst na 2 555 t v hodnotě 113,7 mil. Kč. Mezi hlavní dovozce kmínu do ČR patřily Finsko, Španělsko, Litva, Slovensko a Polsko.

OKRASNÁ PRODUKCE A ŠKOLKAŘSTVÍ

Oblast květinářství a školkařství okrasných druhů společně se školkařstvím ovocných druhů jsou nedílnou součástí zemědělské rostlinné výroby. Vyznačují se několika společnými charakteristikami, mezi které patří především vysoká intenzita produkce, velký podíl ruční práce a používání speciálních pěstebních technologií zahrnujících speciální mechanizaci a pěstební plochy (skleníky, fóliovníky, kontejnerovny). Produkty jsou nepotravinářského charakteru. Pěstuje se velký počet rodů, druhů, odrůd a kultivarů různými zahradnickými postupy. Pěstební plochy jednotlivých podniků nejsou velké a často jsou pod úrovní základní minimální výměry pro přímé platby.

V roce 2021 dosáhla v ČR produkce květin a školkařských výpěstků podle údajů ČSÚ hodnoty 4,6 mld. Kč a na celkové

Tabulka 74 – Bilance zahraničního obchodu s kmínem

Ukazatel		2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
t	dovoz	944	861	1 665	2 555	153,5
	vývoz	1 292	579	1 636	1 450	88,6
	bilance	**348**	**-282**	**-31**	**-1 105**	**356,5**
tis. Kč	dovoz	39 769	38 663	60 957	113 662	186,5
	vývoz	43 413	23 666	58 472	65 902	112,7
	bilance	**3 644**	**-14 997**	**-2 485**	**-47 760**	**192,2**

Zdroj: Statistika zahraničního obchodu.

Tabulka 75 – Vývoj sektoru okrasného zahradnictví a školkařství (v mil. Kč)

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021	2022 [1)]	2023 [2)]	Index 2023/2222
Produkce zemědělství celkem	133 466	135 682	141 066	148 979	167 198	191 857	175 531	91,5
Rostlinná produkce celkem	74 186	75 762	79 902	87 369	103 689	114 109	92 673	81,2
Sazenice a květiny	**4 118**	**3 735**	**4 429**	**4 901**	**4 624**	**4 898**	**4 732**	**96,6**
z toho - školkařské výpěstky	639	499	826	1 398	[3)]	[3)]	[3)]	[3)]
- okr. rostliny a květiny	3 088	2 854	3 186	3 259	[3)]	[3)]	[3)]	[3)]
- výsadby kultur	391	382	417	244	[3)]	[3)]	[3)]	[3)]

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: [1)] emidefinitivní dat. [2)] 1. odhad. [3)] Údaje nejsou k dispozici.

Tabulka 76 – Přehled pěstebních ploch okrasných rostlin a školek (v ha)

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Květiny a okrasné rostliny	205	236	224	291	205	219	132	60,3
Školky (okrasné a ovocné)	1 509	2 331	1 895	1 671	1 578	1 910	2 061	107,9
Celkem	**1 714**	**2 567**	**2 119**	**1 962**	**1 783**	**2 129**	**2 193**	**103,0**

Zdroj: ČSÚ.

rostlinné výrobě v ČR se tak podílela 4,5 %. V roce 2022 se produkce zvýšila o téměř 6 % na 4,9 mld. Kč, což představuje 4,3% podíl na celkové rostlinné výrobě toho roku. Na základě 1. odhadu ČSÚ se produkce v roce 2023 oproti předchozímu roku snížila o 3,4 % na hodnotu 4,7 mld. Kč, což by představovalo 5,1% podíl na snížené rostlinné produkci tohoto roku.

Největší podíl zakrytých ploch využívá sektor květinářství, především v režimu poloteplém a studeném, k produkci záhonových, balkónových a hrnkových květin. Sektor je ohrožen v posledních letech stále staršími a technologicky nevyhovujícími skleníky, které neumožňují využít moderní a racionální způsoby pěstování. Školkařství všech zaměření využívá kryté plochy pro rané fáze vývoje rostlin (množárny). Pro produkci kontejnerovaných výpěstků jsou využívány stínoviště a kontejnerovny.

V poslední době je stále více diskutovaným pojmem cena plynu a energetická náročnost vytápění zakrytých ploch. Problém se týká především pěstitelů, kteří k vytápění skleníků používají zemní plyn. Zdražují se i další vstupní náklady včetně vody, hnojiv, květináčů a personální náklady. I přes různá opatření zahradníků, např. omezení pěstební teploty na minimum, nákup mladých rostlin v co nejpozdějším termínu, či snížení produkce cca o 10 až 20 %, hrnkové květiny výrazně zdražily. V zahraničí mnozí pěstitelé za těchto podmínek přerušili výrobu, což může znamenat nedostatek zboží na trhu.

České květinářství

Tuzemská květinářská produkce dosáhla v roce 2021 nejvyšší hodnoty za dosud sledované období, a to 2,75 mld. Kč, což je meziroční 19% nárůst. K navýšení produkce došlo především z důvodu intenzifikace výroby včetně implementace moderních technologií. Celkově lze hodnotit rok 2021 pro pěstitele květin jako příznivý.V roce 2022 se hodnota produkce květin opět mírně zvýšila na 2,79 mil. Kč.

Struktura tuzemské květinářské produkce je určena poptávkou po jednotlivých typech výpěstků a ekonomikou pěstování v tuzemských klimatických podmínkách. V dlouhodobém horizontu nedochází k výrazným změnám – hlavním oborem tuzemských květinářů je pěstování balkónových a záhonových květin a hrnkových rostlin okrasných především květem. Dá se předpokládat, že tento trend bude pokračovat i v dalších letech.

Na podporu české produkce květin byla zavedena marketingová podpora formou označení produktů značkou „Česká květina“. Značka se ujala a kvalitní výpěstky mají povoleno tuto značku užívat. Ve struktuře prodejních cest v českém květinářství nadále hraje významnou roli prodej přes obchodní řetězce a tzv. odborný prodej přes prodejny a zahradní centra stagnuje.

Spotřeba květin dlouhodobě rostla, avšak v roce 2020 občan ČR nakoupil květiny v průměru za 1 217 Kč, tj. meziroční snížení o 3 %. Toto snížení bylo způsobeno zejména pandemií COVID-19, avšak též navýšením cen květin v souvislosti s růstem cen energií, materiálů a dopravy. V roce 2021 se spotřeba květin opět výrazně zvýšila téměř o 12 % na 1 360 Kč/os./rok a v roce 2022 opět o 13,6 % na 1 545 Kč/os./rok. V následujících letech je rozhodující pro růst spotřeby zájem spotřebitelů o květiny a jejich kupní síla. V zájmu spotřebitelů je možné zaznamenat vliv podpory ochrany životního prostředí a návrat k přírodě.

Spotřebitelské ceny květin se neustále meziročně zvyšují. Variabilita spotřebitelských cen v jednotlivých měsících je určována několika faktory, zejména druhem květin, jejich zdrojem, ročním obdobím apod. Ceny importovaných květin se většinou odvíjejí od cen na evropských burzách, které vykazují výrazné sezónní výkyvy (zvyšují se zvláště v období svátků – sv. Valentýn, Den matek, Velikonoce apod.

Od roku 2024 přechází řezané květiny a řezaná zeleň z dosud snížené 15% sazby DPH do základní tedy 21% sazby DPH. V souvislosti s tím se dá očekávat zvýšení cen.

Zahraniční obchod s květinami vykazuje záporné saldo, které se každoročně zvyšuje. V roce 2023 se meziročně mírně zvýšilo a dosáhlo hodnoty 5,0 mld. Kč. Celková hodnota

Tabulka 77 – Produkce květinářství v ČR (v mil. Kč)

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Index 2022/2021
2 172	2 254	2 278	2 360	2 315	2 753	2 785	101,2

Zdroj: Svaz květinářů a floristů ČR.

Tabulka 78 – Struktura květinářské produkce v ČR (v mil. Kč)

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Index 2022/2021
Cibuloviny	2	3	3	3	3	4	4	0
Záhonové	1 120	1 202	1 235	1 278	1 264	1 360	1 386	101,9
Hrnkové	760	780	782	809	795	840	850	101,2
Řezané květy	90	99	95	96	90	97	96	99,0
Řezaná zeleň	89	92	86	91	88	96	95	99,0
Sušené	76	45	47	48	43	322	320	99,4
Osiva	34	33	30	35	32	34	35	102,9
CELKEM	**2 172**	**2 254**	**2 278**	**2 360**	**2 315**	**2 753**	**2 786**	**101,2**

Zdroj: Svaz květinářů a floristů ČR.

Tabulka 79 – Průměrné roční spotřebitelské ceny vybraných druhů květin v ČR (v Kč/ks)

Název	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Karafiát velkokvětý řezaný	22,05	22,47	23,43	25,40	26,69	28,99	32,09	110,7
Růže velkokvětá řezaná	61,16	64,24	68,38	74,84	78,78	86,74	91,84	105,9
Gerbera velkokvětá řezaná	39,18	40,77	42,18	44,97	48,34	53,37	56,19	105,3
Chryzantéma řezaná	43,51	45,88	46,81	51,04	55,26	62,01	66,48	107,2
Saintpaulia (africká fialka)	67,05	66,34	69,23	76,79	82,03	89,74	97,69	108,9

Zdroj: ČSÚ.

Tabulka 80 – Bilance zahraničního obchodu s květinami (v mil. Kč)

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Dovoz	3 962	4 145	4 689	4 633	5 368	5 690	5 778	101,5
Vývoz	632	687	635	797	869	721	740	102,6
Saldo zahraničního obchodu	**-3 330**	**-3 458**	**-4 054**	**-3 836**	**-4 498**	**-4 969**	**-5 038**	**101,4**

Zdroj: Statistika zahraničního obchodu.

dovozu květin do ČR v roce 2023 činila 5,8 mld. Kč. Největší podíl zaujímaly čerstvé řezané květiny, pokojové rostliny okrasné květem a okrasné listem. Největším dodavatelem květin bylo v roce 2023 tradičně Nizozemsko, které se na celkovém dovozu květin podílelo téměř 66,5 %. Dalšími velkými dodavateli byly Německo, Ekvádor, Itálie, Kolumbie, Polsko a Slovensko.

Vývoz květin v roce 2023 meziročně vzrostl o 2,6 % na hodnotu 0,74 mld. Kč. K výraznějšímu poklesu došlo pouze u vývozu osiva květin a cibulí a hlíz květin, upravovaného listí a větví k okrasným účelům a řezaných květin. Vývozy směřovaly především na Slovensko a do Německa, dále též do Bulharska, Maďarska, Polska a Rakouska.

Okrasné školkařství

Školkařství (okrasných i ovocných druhů) má jako obor zemědělské produkce v našich zemích dlouholetou tradici – od pěstování užitkových rostlin pro obživu, přes pěstování dřevin k využití ve stavebnictví, nábytkářství i mnoha jiných oborech až po pěstování okrasných dřevin i trvalých květin pro parky, města, krajinu i soukromé zahrady.

Stav pěstebních ploch se radikálně mění s ohledem na nedostatek kvalifikované pracovní síly a klimatické změny. Školkaři se začínají úzce specializovat na listnaté stromy, které se vyznačují vyšší odolností vůči dlouhodobému suchu. Vzhledem ke klimatickým výkyvům jsou školkaři nuceni budovat speciální plochy, které jsou investičně náročné. Lze očekávat velký úbytek pěstebních ploch hlavně u drobných školkařů.

Bilance zahraničního obchodu ČR se školkařskými výpěstky okrasných druhů je dlouhodobě pasivní. Od roku 2017 se záporné saldo stále prohlubuje. V roce 2022 vzrostlo na více než 1,2 mld. Kč, avšak v roce 2023 se snížilo o téměř 8 % na 1,1 mld. Kč.

Dovoz produktů okrasného školkařství do ČR v roce 2023 dosáhl hodnoty 1,4 mld. Kč, což je oproti předchozímu roku mírný pokles o 2,2 %. Nejvíce dováženou skupinou byly

Tabulka 81 – Údaje o okrasném školkařství v ČR

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet členských organizací Svazu školkařů	87	87	86	91	106	107
Počet pracovníků v členských školkách	980	975	946	963	954	961
Výměra ploch okrasných školkařských výpěstků v členských školkách (v ha)	1 130	1 125	1 328	1 400	1 290	1 295
Výměra ploch pro produkci dřevin v kontejnerech	267	270	283	300	309	309
Výměra lesních školek (v ha)	1 000	1 000	1 000	1 000	969	970
Výměra kontejneroven v lesních školkách (v ha)	–	–	100	100	150	145

Svaz školkařů ČR, uvedeny pouze členové SŠČR.

Tabulka 82 – Vývoj bilance zahraničního obchodu se školkařskými výpěstky – okrasné školkařství (v mil. Kč)

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Dovoz	721,9	781,4	953,3	1 077,5	1 268,1	1 428,4	1 397,1	97,8
Vývoz	200,3	203,2	189,2	194,3	216,8	209,4	273,2	130,5
Saldo zahraničního obchodu	**-521,6**	**-578,2**	**-764,1**	**-883,2**	**-1 051,3**	**-1 219,3**	**-1 123,9**	**92,2**

Zdroj: Statistika zahraničního obchodu.

venkovní rostliny jednoleté a víceleté, které se podílely 61 % na celkovém dovozu této komodity. Dalším významným artiklem dovozu byla skupina mladých a venkovních rostlin. K nejvýznamnějším dodavatelům školkařských výpěstků do ČR patřilo tradičně Nizozemsko, dále Německo, Itálie, Slovensko a Polsko.

Vývoz školkařských okrasných výpěstků v roce 2023 meziročně výrazně vzrostl o 30,5 % na hodnotu 273,2 mil. Kč. Vedle vývozu na Slovensko, kam směřovalo téměř 64 % školkařských výpěstků, se vyváželo ve větší míře také do Polska, Německa, Maďarska a Rumunska. Nejsilnější vývozní položkou jsou venkovní stromy a keře jednoleté a víceleté.

Ovocné školkařství

Sezóna 2022/2023 byla v souvislosti s celoevropskou krizí v ovocnářství pro většinu velkých školkařských firem v rámci Evropy velmi špatná z důvodu velkého objemu výpěstků, které nebylo možné uplatnit na trhu (především jabloní). V roce 2022 zasáhla krize ovocnářství velmi výrazně – došlo k prudkému nárůstu cen energií a vstupů (zejména paliva, hnojiva a POR) a zároveň k poklesu cen ovoce na trhu. Krize v odbytu výpěstků určených pro produkční ovocnářství se dotýká zejména jabloní, a to nejen klasických odrůd, ale i odrůd klubových.

V posledních dvou letech došlo prakticky ke zhroucení trhu s výpěstky pro profesionální ovocnářství. Podle šetření u školkařských firem bylo po skončení prodejní sezóny na jaře 2023 zlikvidováno cca 10 % objemu produkce ovocných stromů a keřů. V souvislosti s nastávající krizí již v předešlé sezóně došlo ke snížení školkování podnoží cca o 30 %. Část produkce výpěstků rovněž zůstala na poli nevydobyta. Přestože došlo v roce 2023 ke stabilizaci cen hnojiv a paliv, přetrvává krize v oblasti pracovní síly a celkový nezájem o práce v těžkých venkovních podmínkách.

Objem školkařské produkce se v posledních dvou letech snižuje, naopak mírně roste podíl ovocných výpěstků určených do krajiny. Ovocné školky (všechny skupiny porostů, včetně ploch matečnic a podnoží) zaujímají v ČR v roce 2023 rozlohu pouze 293 ha, zatímco ještě v roce 2019 zaujímaly ovocné školky výměru okolo 350 ha. Tento výrazný pokles ploch je způsoben jak poklesem objemu školkovaných podnoží, tak výpadkem některých matečných porostů. Celkově došlo k dalšímu poklesu produkce podnoží množených v oddělkových matečnicích a částečně i produkce generativních podnoží.

Perspektivním oborem zůstává šlechtění odrůd ovocných dřevin. Světové kvality dosahují především odrůdy třešní, ale velmi významné jsou i některé odrůdy jabloní (včetně sloupcovitých) a angreštu (odrůdy odolné vůči hnědému padlí). Specifické vlastnosti pro neprofesionální ovocnářství vykazují i některé novější odrůdy meruněk, broskvoní nebo ořešáku vlašského.

V roce 2022 se **produkce školkařských výpěstků** výrazně snížila na 14,0 mil. ks (tj. meziročně -13,7 %). K poklesu zájmu spotřebitelů o výsadbu došlo především u sazenic jahodníku a borůvky, dále též hrušní, višní, ořešáku, meruněk a třešní, naopak výrazný nárůst poptávky nastal u sazenic maliníku, ostružiníku, angreštu a rybízů, dále též slivoní.

V souvislosti s poklesem poptávky klesla v roce 2022 meziročně **produkce podnoží** o téměř 24 % na celkových 5,7 mil. ks. Byl zaznamenán výrazný propad u produkce meruzalky zlaté a mezidruhových kříženců Prunus, dále též u podnoží meruňky, myrobalánu, třešně a ořešáku vlašského. Naproti tomu došlo k výraznému nárůstu produkce podnoží jabloně, mahalebky, hrušně, mandloně a slivoně.

Saldo zahraničního obchodu se školkařskými výpěstky ovocných druhů se od roku 2015 pohybuje v kladných hodnotách. Dovoz školkařských výpěstků ovocných druhů má střídavou tendenci. V roce 2022 dovoz výrazně vzrostl oproti předchozímu roku (o 64 %) na hodnotu 119,2 mil. Kč. Obdobný vývoj zaznamenal i vývoz školkařských výpěstků ovocných druhů, který se v roce 2022 zvýšil o 40 % na hodnotu 183,2 mil. Kč. V roce 2023 došlo k útlumu zahraničního obchodu u této skupiny komodit. Dovoz poklesl o téměř 22 % na 93,3 mil. Kč a vývoz se snížil dokonce o téměř 32 % na hodnotu 125,2 mil. Kč.

Tabulka 83 – Celková bilance zahraničního obchodu se školkařskými výpěstky ovocných druhů (v tis. Kč)

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dovoz	48 868	32 355	61 450	46 866	72 649	119 166	93 305
Vývoz	61 438	62 830	81 900	82 206	130 723	183 232	125 194
Saldo	**12 570**	**30 475**	**20 450**	**35 340**	**58 074**	**64 066**	**31 889**

Zdroj: Statistika zahraničního obchodu.

Školkařské výpěstky ovocných druhů jsou do ČR dováženy z tradičních destinací, a to z Nizozemska, Německa a Polska, dále také z Itálie, Maďarska a Rakouska. Domácí výpěstky pak směřují především na Slovensko a do Itálie, dále rovněž do Francie, Rakouska a Maďarska.

Podpora činnosti Svazu květinářů a floristů v rámci dotací ze strany MZe

Dotace na činnosti nestátních neziskových organizací (NNO)

Svaz květinářů a floristů čerpá podporu na svou činnost a na realizované aktivity, zejména se jedná o podporu na realizaci Mistrovství ČR ve floristice a pořádání vzdělávacích seminářů pro pedagogy středních škol, květináře a odbornou veřejnost. Výše vyplacené podpory MZe byla v posledních letech následující:

Tabulka 84 – Dotace na činnosti NNO (v Kč)

Rok	2021	2022	2023	2024
Výše podpory MZe	659 904	0 [1)]	579 302	861 984

Zdroj: MZe.
Pozn.: [1)] Žádost o podporu byla zamítnuta Obálkovou komisí z formálních důvodů.

Podpora odbytu v rámci Organizací producentů

Od roku 2024 je sektor okrasných rostlin podporován v rámci tzv. sektorových intervencí ze Strategického plánu nové SZP. Jedná se o podporu zakládání organizací producentů. Hlavním cílem podpory je posílit postavení producentů okrasných rostlin na trhu prostřednictvím společného odbytu produkce.

Příjemcem podpory je organizace producentů CZ Flora, která realizuje tzv. Operační program na období let 2024–2026 s celkovým rozpočtem cca 50 mil. Kč. Konkrétně se jedná o podporu na investice, nadstandardní certifikační programy produkce, zlepšení posklizňové úpravy produktů, odbytu a propagace. Podporu administruje SZIF.

Dotační program 9.A.b.2 a 9.A.b.3

Sektor okrasného školkařství nejvíce využívá dotačního programu 9.A.b.Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu, a to na pořádání výstav pěstovaných plodin, na pořádání seminářů a školení pro pěstitelskou veřejnost, nebo na vydávání publikací doporučovaných odrůd a souvisejících informací. Veškeré aktivity je možné z důvodu dodržení motivačního účinku realizovat až po podání žádosti o dotaci.

Tabulka 85 – Dotační program 9.A.b.2 a 9.A.b.3 (v Kč)

Rok	2021	2022	2023
9.A.b.2	8 965 800	18 149 123	19 737 432
9.A.b.3	228 537	235 998	423 102

Zdroj: MZe.

Živočišná výroba

Výrobní faktory živočišné výroby

PLEMENÁŘSKÁ PRÁCE A EVIDENCE ZVÍŘAT

Pravidla pro šlechtění a plemenitbu hospodářských zvířat jsou upravena zákonem č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon). Zákon byl od doby svého vzniku v roce 2000 již několikrát novelizován, především z důvodů harmonizace s předpisy Evropské unie. Zatím poslední novela implementovala Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1012 ze dne 8. června 2016 o zootechnických a genealogických podmínkách pro plemenitbu čistokrevných plemenných zvířat, hybridních plemenných prasat a jejich zárodečných produktů v Unii, pro obchod s nimi a pro jejich vstup do Unie, o změně nařízení (EU) č. 652/2014 a směrnic Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a o zrušení některých aktů v oblasti plemenitby zvířat („nařízení o plemenných zvířatech"), které vstoupilo v platnost dne 1. 11. 2018 a přineslo s sebou dílčí změny zejména v souvislosti s tvorbou a naplňováním šlechtitelských programů.

Prováděcí vyhláškou v oblasti označování zvířat a evidence k plemenářskému zákonu je vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů. V oblasti šlechtění a plemenitby je prováděcí vyhláškou vyhláška č. 448/2006 Sb., o provedení některých ustanovení plemenářského zákona.

Příslušná ustanovení zákona dále provádí vyhláška č. 370/2006 Sb., o odborných kurzech k výkonu některých odborných činností v oblasti šlechtění a plemenitby hospodářských zvířat, a vyhláška č. 72/2017 Sb., o genetických zdrojích zvířat, která obsahuje vzor žádosti o zařazení do Národního programu, podrobnosti o rozsahu a způsobu hodnocení genetických zdrojů a stanovuje povinnosti účastníka Národního programu.

Ministerstvo podle § 5 plemenářského zákona uznává chovatelská sdružení, která vedou plemenné knihy nebo plemenářské evidence, vystavují zootechnická osvědčení plemenným zvířatům a zpracovávají chovné cíle a šlechtitelské programy jednotlivých druhů a plemen. Členy těchto uznaných chovatelských sdružení je rozhodující většina chovatelů plemenných zvířat. Ve šlechtitelských programech jsou zakotveny vlastnosti a znaky jednotlivých plemen, postupy provádění kontroly užitkovosti, výkonnostních zkoušek a testování, způsoby hodnocení zvířat a další šlechtitelská opatření. V roce 2023 ministerstvo eviduje 27 uznaných chovatelských sdružení – v oblasti chovu skotu 5, chovu koní 14, drůbeže 2, v chovu ovcí a koz 3 a v chovu prasat, ryb a včel po 1. Ministerstvo také eviduje 4 chovatelské podniky prasat podle § 6 plemenářského zákona.

Souhlas k provádění odborné činnosti v chovu hospodářských zvířat v rozsahu kontroly užitkovosti, výkonnostních zkoušek, testů a posuzování hospodářských zvířat podle § 7 plemenářského zákona udělilo ministerstvo 115 oprávněným osobám, z toho 37 v chovu skotu, (mezi

něž se řadí též 19 provozovatelů odchoven masných plemen býků) a dále 36 v chovu koní. Souhlas k činnosti při ověřování původů a stanovování genetického typu plemenných zvířat ve svých imunogenetických laboratořích má 6 oprávněných osob.

K inseminaci, případně vlastnímu přenosu embryí podle § 17 zákona má oprávnění 409 oprávněných fyzických nebo právnických osob, podnikajících podle ustanovení § 3 plemenářského zákona, především v plemenitbě skotu, koní, prasat a ovcí. Chovatelé mohou provádět inseminaci vlastních plemenic, pokud absolvují odborný kurz v zařízení, pověřeném ministerstvem.

Za odbornou způsobilost osob oprávněných podle § 7 a § 17 plemenářského zákona považuje plemenářský zákon též praxi v příslušném oboru po dobu nejméně 5 let.

Vedení ústřední evidence zvířat, kterou ve většině zemí Evropské unie provádí státní organizace nebo organizace s účastí státu, a to ve spojitosti se stále vzrůstajícími nároky na evidenci a označování hospodářských zvířat, v České republice zajišťuje od roku 2001 pověřená osoba – Českomoravská společnost chovatelů, a.s.

Pověřená osoba předává chovatelům a ostatním povinným osobám veškeré potřebné formuláře k poskytování údajů, pokyny k vedení evidence a provádí mezi chovateli poradenskou činnost. Přiděluje identifikační čísla a vede evidenci těchto čísel, vystavuje průvodní listy skotu a průkazy koní nebo jejich duplikáty a náhradní doklady a vede o nich evidenci. Významnou úlohu zastává při kontrole identifikačních čísel a údajů předávaných chovateli, při opravách a doplňování databáze. Českomoravská společnost chovatelů, a.s., již od roku 1996 zpracovává a zveřejňuje výsledky kontroly užitkovosti hospodářských zvířat, výsledky testování a posuzování hospodářských zvířat, tato společnost také zastupuje Českou republiku zároveň v mezinárodních organizacích ICAR, ISAC a INTERBULL (tvorba mezinárodních standardů a pravidel kontroly užitkovosti, odhadu plemenných hodnot, identifikace zvířat atp.).

KRMIVA

Výroba krmných směsí

Zásoby obilovin v České republice a levné dovozy ukrajinského obilí do některých státu Evropské unie způsobily prudký pokles cen obilovin v roce 2023. Současně s tímto poklesem cen obilovin se postupně snižovaly ceny krmných směsí pro všechny druhy a kategorie hospodářských zvířat. Zásobování krmivářských podniků krmnými surovinami v roce 2023 probíhalo kontinuálně a výrobny krmných směsí se nemusely předzásobovat jednotlivými komoditami v porovnání s obdobím roku 2021 a 2022.

Budoucí vývoj krmivářského průmyslu v České republice bude záviset na tom, jak tento sektor dokáže zvládnout ekonomické nejistoty spojené s pokračující válkou na Ukrajině, politickými rozhodnutími Evropské unie o snížení skleníkových plynů a dalších emisí, welfare zvířat, snížením spotřeby antimikrobik v chovech zvířat a dovozu krmných surovin z regionů bez odlesňování. Značný vliv na dodávku a cenu krmných surovin mohou mít nepříznivé změny klimatu související s výskytem sucha a povodní. Výrobu krmných směsí může negativně ovlivnit hromadného onemocnění v chovech hospodářských zvířat (výskyt ptačí chřipky u drůbeže a afrického moru u prasat).

V roce 2023 bylo celkem vyrobeno pro hospodářská a ostatní zvířata 2 598 778 t krmných směsí, což je o 111 415 t méně v porovnání s rokem 2022 (2 710 193 t). Jedním z důvodů tohoto 4,11 % meziročního poklesu výroby krmných směsí je pokračující snižování početních stavů hospodářských zvířat. Nejvíce krmných směsí bylo vyrobeno pro drůbež 1 006 337 t, pro prasata 675,103 t, pro skot 596 085 t, pro domácí zvířata 265 635 t a pro ostatní zvířata 55 618 t. Do kategorie ostatní hospodářská zvířata spadají krmné směsi pro ovce, kozy, králíky a ryby. Meziroční pokles výroby krmných směsí byl zaznamenán u krmných směsí pro prasata a pro drůbež. Výroba krmných směsí pro prasata se snížila o 4,62 % (32 686 t) a pro drůbež o 3,14 % (32 591 t). Výroba krmných směsí pro skot se meziročně navýšila a to o 1,31 % (7 684 t) a pro ostatní hospodářská zvířata o 13,92 % (6 795 t).

Krmiva jsou vyráběna pro vlastní spotřebu výrobce nebo jsou uváděna do oběhu pro cizí odběratele. U všech výše jmenovaných kategorií zvířat převažovala v roce 2023 výroba krmných směsí uváděných do oběhu pro cizí odběratele. Podíl vyrobených krmných směsí určených pro vlastní spotřebu na celkové výrobě dosáhl u skotu 17,43 %, u prasat 8,18 % a u drůbeže 3,22 %. V porovnání s rokem 2022 došlo k navýšení výroby krmných směsí u drůbeže o 3 546 t (10,94 %).

Výroba krmných směsí pro zvířata neurčená k produkci potravin v roce 2023 činila 265 635 t a v porovnání s rokem 2022 se snížila o 60 618 t (18,58 %). Největší podíl, a to 92,23 % z celkově vyrobených krmných směsí zaujímaly krmné směsi pro psy a kočky. V roce 2023 v porovnání s rokem 2022 se výroba krmiv pro psy a kočky snížila o 60 918 t (20,25 %). Krmné směsi pro ostatní zvířata, kam jsou zařazeny od roku 2016 směsi pro koně, lesní zvěř, kožešinová zvířata, laboratorní zvířata, zvířata v zoologických zahradách a zoby pro ptactvo dosáhla podílu 7,94 %. Nejmenší podíl, který činí 1,71 % zaujímá ptactvo.

Tabulka 86 – Výroba krmných směsí dle jednotlivých druhů zvířat určených k produkci potravin

Období	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022	Rozdíl 2023-2022	
	tis. t	tis. t	tis. t	tis. t	tis. t	%	tis. t	%
Prasata celkem	**758,627**	**760,870**	**796,410**	**707,789**	**675,103**	**95,382**	**-32,686**	**-4,618**
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	703,236	699,893	712,538	648,597	619,843	95,567	-28,754	-4,433
určené pro vlastní spotřebu	55,391	60,977	83,872	59,192	55,260	93,357	-3,932	-6,643
Selata	102,782	76,202	82,781	62,741	53,645	85,502	-9,096	-14,498
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	98,050	71,624	74,916	57,426	48,040	83,656	-9,386	-16,344
určené pro vlastní spotřebu	4,732	4,578	7,865	5,316	5,605	105,444	0,289	5,444
Výkrm prasat	515,035	546,613	578,392	521,443	494,981	94,925	-26,462	-5,075
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	472,161	501,451	515,158	479,032	454,691	94,919	-24,341	-5,081
určené pro vlastní spotřebu	42,874	45,162	63,235	42,412	40,291	95,000	-2,121	-5,000
Chovná prasata	136,631	129,764	126,809	117,877	120,281	102,040	2,404	2,040
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	126,297	119,010	114,356	106,623	111,055	104,157	4,432	4,157
určené pro vlastní spotřebu	10,334	10,754	12,454	11,254	9,226	81,980	-2,028	-18,020
Ostatní	7,131	8,291	4,704	5,727	6,195	108,167	0,468	8,167
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	6,753	7,808	3)	3)	3)	109,801	3)	9,801
určené pro vlastní spotřebu	0,378	0,483	3)	3)	3)	65,434	3)	-34,566
Drůbež celkem	**1 061,730**	**1 044,457**	**1 071,264**	**1 038,928**	**1 006,337**	**96,863**	**-32,591**	**-3,137**
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	1 029,854	1 015,993	1 043,443	1 010,058	973,921	96,422	-36,137	-3,578
určené pro vlastní spotřebu	31,876	28,464	27,821	28,870	32,416	112,283	3,546	12,283
Brojleři	571,272	522,385	531,372	505,414	500,570	99,042	-4,844	-0,958
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	551,734	504,502	513,691	487,747	483,009	99,029	-4,738	-0,971
určené pro vlastní spotřebu	19,538	17,883	17,681	17,668	17,561	99,396	-0,107	-0,604
Odchov kuřat a kuřic	169,348	109,382	98,855	92,793	96,433	103,923	3,640	3,923
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	3)	3)	3)	3)	3)	107,851	3)	7,851
určené pro vlastní spotřebu	3)	3)	3)	3)	3)	4,961	3)	-95,039

Období	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022	Rozdíl 2023-2022	
	tis. t	tis. t	tis. t	tis. t	tis. t	%	tis. t	%
Nosnice	[2]	340,926	361,107	360,693	334,210	92,658	-26,483	-7,342
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	[2]	[3]	[3]	[3]	[3]	90,543	[3]	-9,457
určené pro vlastní spotřebu	[2]	[3]	[3]	[3]	[3]	199,560	[3]	99,560
Ostatní	321,110	71,764	79,930	80,027	75,124	93,874	-4,903	-6,126
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	319,977	70,846	79,126	79,362	[3]	[3]	[3]	[3]
určené pro vlastní spotřebu	1,134	0,918	0,803	0,665	[3]	[3]	[3]	[3]
Skot celkem	**563,007**	**569,939**	**598,109**	**588,401**	**596,085**	**101,306**	**7,684**	**1,306**
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	462,369	468,350	469,859	488,090	492,200	100,842	4,110	0,842
určené pro vlastní spotřebu	100,638	101,589	128,250	100,311	103,885	103,563	3,574	3,563
Telata	115,263	53,525	53,048	47,138	47,599	100,977	0,461	0,977
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	102,313	47,241	45,796	42,235	42,947	101,686	0,712	1,686
určené pro vlastní spotřebu	18,890	6,283	7,253	4,903	4,652	94,874	-0,251	-5,126
Výkrm skotu	71,853	90,055	98,795	94,567	95,027	100,487	0,460	0,487
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	59,150	79,959	83,766	83,154	83,587	100,522	0,433	0,522
určené pro vlastní spotřebu	12,704	10,097	15,030	11,413	11,440	100,230	0,027	0,230
Dojnice	311,904	376,836	387,518	390,004	410,939	105,368	20,935	5,368
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	244,046	293,391	294,547	307,506	324,825	105,632	17,319	5,632
určené pro vlastní spotřebu	67,889	83,445	92,971	82,498	86,114	104,383	3,616	4,383
Ostatní	65,100	49,523	43,189	51,982	[3]	[3]	[3]	[3]
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	54,995	47,759	41,845	50,485	[3]	[3]	[3]	[3]
určené pro vlastní spotřebu	10,206	1,764	1,316	1,491	1,365	91,528	-0,126	-8,472
Ostatní zvířata [1]	**70,609**	**87,393**	**58,851**	**48,823**	**55,618**	**113,918**	**6,795**	**13,918**
uváděné do oběhu pro cizí odběratele	70,445	87,203	58,586	[3]	[3]	113,562	[3]	13,562
určené pro vlastní spotřebu	0,163	0,190	0,265	[3]	[3]	203,374	[3]	103,374
Celkem krmné směsi	**2 453,972**	**2 462,658**	**2 524,634**	**2 383,940**	**2 333,143**	**97,869**	**-50,797**	**-2,131**

Zdroj: Statistické zjišťování MZe.
Pozn.: [1] Ostatní zvířata – do r. 2015 zahrnují: krmné směsi pro ryby, koně, králíky, ovce, kozy, lesní zvěř, zvířata v zoologických zahradách. Od r. 2016 zahrnují: směsi pro ovce, kozy, králíky, ryby. [2] Údaj v konkrétním období nebyl sledován. [3] Nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů dle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka 87 – Výroba krmných směsí pro zvířata neurčená k produkci potravin

Období	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022	Rozdíl 2023-2022	
	tis. t	tis. t	tis. t	tis. t	tis. t	%	tis. t	%
Psi a kočky	**257,754**	**275,606**	**298,436**	**300,905**	**239,987**	**79,755**	**-60,918**	**-20,245**
Ptactvo	3,178	4,162	4,254	4,522	4,555	100,716	0,033	0,716
Ostatní zvířata [1)]	22,341	22,625	22,847	20,826	21,093	101,285	0,267	1,285
Celkem krmné směsi	**283,273**	**302,392**	**325,537**	**326,253**	**265,635**	**81,420**	**-60,618**	**-18,580**

Zdroj: Statistické zjišťování MZe.
Pozn.: [1)] Ostatní zvířata – od r. 2016 zahrnují: směsi pro koně, lesní zvěř, kožešinová zvířata, laboratorní zvířata, zvířata v zoologických zahradách, ryby.

Tabulka 88 – Souhrnná tabulka výroby krmných směsí (v tis. t)

Období	2019	2020	2021	2022	2023
Zvířata určená k produkci potravin	**2 453,972**	**2 462,658**	**2 524,634**	**2 383,940**	**2 333,143**
hlavní kategorie	2 383,364	2 375,265	2 465,783	2 335,118	2 277,525
prasata	758,627	760,870	796,410	707,789	675,103
drůbež	1 061,730	1 044,457	1 071,264	1 038,928	1 006,337
skot	563,007	569,939	598,109	588,401	596,085
ostatní [1)]	70,609	87,393	58,851	48,823	55,618
Zvířata neurčená k produkci potravin	**283,273**	**302,392**	**325,537**	**326,253**	**265,635**
hlavní kategorie	260,932	279,768	302,690	305,427	244,542
psi a kočky	257,754	275,606	298,436	300,905	239,987
ptactvo	3,178	4,162	4,254	4,522	4,555
ostatní [2)]	22,341	22,625	22,847	20,826	21,093
Ostatní celkem [1),2)]	92,95	110,018	81,698	69,649	72,711
Celkem	**2 737,245**	**2 765,050**	**2 850,171**	**2 710,193**	**2 598,778**

Zdroj: Statistické zjišťování MZe.
Pozn.: [1)] Ostatní zvířata určená k produkci potravin – do r. 2015 zahrnují: směsi pro ryby, koně, králíky, ovce, kozy, lesní zvěř, zvířata v zoologických zahradách. Od r. 2016 zahrnují: směsi pro ovce, kozy, králíky, ryby. [2)] Ostatní zvířata neurčená k produkci potravin – od r. 2016 zahrnují: směsi pro koně, lesní zvěř, kožešinová zvířata, laboratorní zvířata, zvířata v zoologických zahradách, ryby.

Spotřeba krmných surovin pro výrobu krmných směsí

V roce 2023 dosáhla celková spotřeba krmných surovin hodnotu 2 474 925 t.V porovnání s rokem 2022 (2 563 039 t) se spotřeba krmných surovin snížila o 3,44 % (88 114 t).

Nejvíce zastoupenou krmnou surovinou pro výrobu krmných směsí tvořily obiloviny. Jejich podíl v roce 2023 dosáhl hodnoty 1 507 909 t. Tento údaj je o 2,41 % nižší v porovnání s rokem 2022. Dále byly v krmných směsích zastoupeny tyto obiloviny: pšenice (55,59 %), ječmen (21,83 %), kukuřice (16.59 %), žito a triticale (4,23 %) a oves (1,71 %).V porovnání s rokem 2022 nejvyšší nárůst zastoupení v krmné směsi zaznamenala pšenice 30 187 t (3,74 %) a nejvyšší pokles kukuřice -70 416 t (21,97 %).

Druhou nejčastěji používanou krmnou surovinou pro výrobu krmných směsí byly krmné suroviny z olejnatých semen. Jejich podíl na celkové výrobě krmných směsí dosáhl 21,62 %. Z olejnatých semen tvořil největší podíl v krmné směsi sójový extrahovaný šrot, který tvořil 18,72 % a jeho zařazení do krmné směsi bylo o 3,66 % nižší v porovnání s rokem 2022. Následoval řepkový extrahovaný šrot a výlisky – DDGS (6,94 %).

Do třetí skupiny patřily krmné suroviny živočišného původu, které se podílely 4,95 % na celkové spotřebě krmných směsí. Z nich byly nejčastěji zastoupeny živočišné moučky, které dosáhly podílu 46,11 %.

U všech jmenovaných krmných surovin, kromě pšenice, ječmene, žita, triticale, řepkového extrahovaného šrotu a krmiv živočišného původu došlo k snížení jejich spotřeby. Spotřeba obilovin meziročně klesla o 2,41 % (37 168 t) na 1 507 909 t, spotřeba krmných surovin z olejnatých surovin se zvýšila o 1,01 % (5 606 t) na 535 004 t. Spotřeba krmných surovin živočišného původu se snížila o 10,52 % (14 403 t) na 122 538 t.

Tabulka 89 – Spotřeba krmných surovin pro výrobu krmných směsí

Období	2021	2022	2023	Index 2023/2022	Rozdíl 2023-2022	
	tis. t	tis. t	tis. t	%	tis. t	%
Obiloviny	**1 676,434**	**1 545,077**	**1 507,909**	**97,594**	**-37,168**	**-2,406**
pšenice	896,148	808,185	838,372	103,735	30,187	3,735
ječmen	370,089	325,390	329,115	101,145	3,725	1,145
oves	28,530	31,445	25,693	81,707	-5,752	-18,293
žito a triticale	67,193	58,048	63,778	109,871	5,730	9,871
kukuřice	312,797	320,522	250,106	78,031	-70,416	-21,969
z toho GM	7,541	7,778	1,028	13,211	-6,750	-86,789
ostatní	1,679	1,487	0,846	56,886	-0,641	-43,114
Luštěniny	31,970	32,982	34,262	103,882	1,280	3,882
hrách	12,931	18,809	17,570	93,411	-1,239	-6,589
sója	[1]	14,113	16,643	117,930	2,530	17,930
z toho GM	[1]	[1]	[1]	93,419	[1]	-6,581
ostatní	[1]	0,060	0,049	81,997	-0,011	-18,003
Mlýnské krmné suroviny	103,689	107,926	84,979	78,737	-22,947	-21,263
krmná mouka	27,448	31,262	14,516	46,436	-16,746	-53,564
otruby	[1]	[1]	[1]	91,551	[1]	-8,449
ostatní	0,604	[1]	[1]	292,085	[1]	192,085
Krmné suroviny z olejnatých semen	556,745	529,398	535,004	101,059	5,606	1,059
sojový extrahovaný šrot	295,109	293,143	282,429	96,345	-10,714	-3,655
z toho GM	257,977	264,939	226,308	85,419	-38,631	-14,581
řepkový extrahovaný šrot a výlisky	184,185	164,428	171,623	104,376	7,195	4,376
z toho GM	10,000	6,887	3,660	53,142	-3,227	-46,858
slunečnicový extrah. šrot a výlisky	44,525	46,158	53,499	115,906	7,341	15,906
oleje	20,683	16,982	18,624	109,667	1,642	9,667
z toho GM	3,541	3,953	3,820	96,635	-0,133	-3,365
ostatní	12,244	8,687	8,828	101,620	0,141	1,620
sušené pivovarské mláto	2,986	1,706	1,845	108,169	0,139	8,169
ostatní produkty potravinářského průmyslu	72,560	91,550	77,689	84,860	-13,861	-15,140
Krmiva živočišného původu	133,095	136,941	122,538	89,483	-14,403	-10,517
živočišné moučky	61,634	61,164	56,499	92,373	-4,665	-7,627
rybí moučka	5,845	5,226	5,470	104,675	0,244	4,675
sušené mléko	0,297	0,567	0,963	169,817	0,396	69,817
tuky	28,717	24,760	20,551	83,001	-4,209	-16,999
ostatní	[1]	[1]	[1]	86,359	[1]	-13,641
Úsušky pícnin	16,545	14,470	13,788	95,283	-0,682	-4,717
Minerální krmiva	101,315	102,988	96,910	94,099	-6,078	-5,901
Celkem krmné směsi	**2 695,339**	**2 563,039**	**2 474,925**	**96,562**	**-88,114**	**-3,438**

Zdroj: Statistické zjišťování MZe.
Pozn.: [1] Nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů dle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka 90 – Spotřeba premixů pro výrobu krmných směsí (v tis. t)

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Spotřeba premixů celkem pro všechna zvířata	15,961	13,869	15,549	17,027	18,228	17,535	16,040	15,369

Zdroj: Statistické zjišťování MZe.

Tabulka 91 – Spotřeba nakoupených doplňkových krmiv (DK) určených pro výrobu krmných směsí (v tis. t)

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
DK pro prasata	3,692	4,179	4,205	4,007	3,946	4,552	3,041	2,969
DK pro drůbež	1,404	1,403	[1)]	[1)]	2,861	2,707	2,908	2,566
DK pro skot	7,129	7,242	6,079	6,772	7,789	10,446	7,550	9,836
DK pro ostatní zvířata	2,985	1,129	[1)]	[1)]	1,206	0,379	0,975	1,577
Celkem DK	**15,210**	**13,953**	**15,551**	**17,574**	**15,802**	**18,085**	**14,473**	**16,948**

Zdroj: Statistické zjišťování MZe.
Pozn.: [1)] Nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů dle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2023 dosáhla spotřeba premixů krmných aditiv pro výrobu krmných směsí 15 369 t. V porovnání s rokem 2022 došlo ke snížení spotřeby o 671 t (4,19 %) a s rokem 2021 o 2166 t (12,36 %). Premixy jsou směsi jedné nebo více doplňkových látek (např. aminokyseliny, vitaminy a mikroprvky) s krmnými surovinami (pšeničná mouka, mletý vápenec) nebo vodou, použitými jako nosiči, které nejsou určeny pro přímé krmení zvířat.

Spotřeba nakoupených doplňkových krmiv určených pro výrobu krmných směsí se v roce 2023 meziročně navýšila o 2 475 t (14,61 %) na hodnotu 16 948 t (v porovnání s rokem 2022). U spotřeby doplňkových krmiv určených pro prasata došlo ke snížení o 72 t (2,37 %) na hodnotu 2 969 t, u doplňkových krmiv pro skot se spotřeba zvýšila o 2 286 t (23,25 %) na hodnotu 9 836 t v porovnání s rokem 2022. U doplňkových krmiv určených pro drůbež se spotřeba snížila o 342 t (11,77 %) na hodnotu 2 566 t v porovnání s rokem 2022.

Doplňková krmiva jsou směsi s vysokým obsahem určitých živin (např. N-látky, metabolizovatelná energie, která vzhledem ke svému složení zabezpečí denní potřebu krmné dávky po doplnění do jiných krmiv, zpravidla se jedná o obiloviny. Součástí finální krmné směsi mohou být doplňková minerální krmiva, která jsou složená převážně z minerálií a obsahují více než 40 % popela v sušině a melasová krmiva obsahující nejméně 14 % veškerých cukrů v sušině vyjádřených jako sacharóza a k jejichž výrobě byla kromě jiných krmných surovin použita i melasa (vyhláška č. 451/2000 Sb., směrnice 79/373/EHS). Doplňková krmiva využívají převážně prvovýrobci, kteří si vlastní krmné směsi vyrábí na stacionárních nebo mobilních výrobních technologiích.

OCHRANA ZVÍŘAT

Oblast ochrany zvířat proti týrání je upravena zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon na ochranu zvířat). Zákon na ochranu zvířat stanovuje jako hlavní orgány ochrany zvířat MZe a SVS. Ochrana zvířat a péče o jejich pohodu (welfare) patří do kompetencí MZe, které pro tento účel zřídilo v rámci odboru živočišných komodit a ochrany zvířat oddělení ochrany zvířat, dále odborný poradní orgán ministra zemědělství Ústřední komisi pro ochranu zvířat – ÚKOZ a Výbor pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely – VOZPVU. Orgánem dozoru na úseku ochrany zvířat jsou krajské veterinární správy SVS.

V akreditovaných školicích střediscích probíhaly kursy k získání kvalifikace k výkonu dozoru na úseku ochrany zvířat, kvalifikace k navrhování pokusů a projektů pokusů, provádění pokusů na pokusných zvířatech a péče o ně včetně jejich usmrcování, k získání osvědčení pro řidiče a průvodce, i jiné kursy stanovené právními předpisy ČR a EU v oblasti ochrany zvířat. Na VETUNI úspěšně proběhla každoroční konference s mezinárodní účastí „Ochrana zvířat a welfare". Témata vztahující se k životním podmínkám zvířat byla obsahem též tradiční vědecké konference „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat" konané na MENDELU.

Situace v oblasti ochrany zvířat v ČR v roce 2023 je detailně rozvedena v Informačním bulletinu SVS „Informace o Programu ochrany zvířat – situace v roce 2023". Program ochrany zvířat SVS je realizován již od roku 1993.

Živočišné komodity

MLÉKO, MLÉČNÉ VÝROBKY

Na začátku roku 2022 začala rusko-ukrajinská válka, jejíž vývoj ovlivnil celosvětový trh, a to včetně trhu rostlinné a živočišné výroby. Byly narušeny obchodní cesty, prostřednictvím kterých bylo z Ukrajiny dováženo obilí, které má své postavení v krmivářské základně živočišné výroby. Následné omezující opatření EU vůči Rusku v souvislosti s Ukrajinou pak ovlivnily ceny vstupů (energie, krmiva, pohonné hmoty apod.). Pro zmírnění dopadů rusko-ukrajinské krize do zemědělství byla zemědělcům poskytnuta mimořádná podpora, která byla mimo jiné určena i pro chovatele dojeného skotu. Sektor mléka se ke konci roku 2023 začal stabilizovat a výkupní ceny mléka zpomalily svůj pokles.

Stavy a užitkovost dojených krav

Průměrné roční stavy dojených krav v České republice v roce 2023 vzrostly v porovnání s rokem 2022 o 0,3 % na celkový stav 357 663 ks. U průměrné roční užitkovosti byl zaznamenán růst, a to o 2,9 % (+267,5 l/ks). Nejvyšší průměrné roční užitkovosti v České republice dosáhly Zlínský kraj (9 844,6 l/ks), Moravskoslezský kraj (9 831,9 l/ks) a Praha a Středočeský kraj (9 765,0 l/ks). Naopak nejnižší průměrnou roční dojivost zaznamenal Karlovarský kraj (7 701,1 l/ks). Růst užitkovosti byl podpořen dobrou krmivovou základnou a příznivou cenou za mléčnou surovinu.

Produkce mléka

V roce 2023 dosáhla produkce mléka v České republice 3 383,9 mil. l. Tato úroveň produkce byla o 4,1 % vyšší než produkce v roce 2022. Taktéž tržní produkce mléka, tzn. celkový prodej mléka, se oproti předchozímu roku mírně zvýšila o 5,2 % na celkových 3 287,5 mil. l. Při porovnání souhrnného zemědělského účtu za rok 2022 (v běžných cenách) představuje podíl živočišné produkce na celkové zemědělské produkci 39,9 % a podíl produkce mléka na živočišné produkci 53,5 %. Vývoj sektoru mléka je ovlivňován situací na evropském i světovém trhu s mlékem a mléčnými

Graf 10 – Vývoj počtu dojnic a průměrné roční užitkovosti v ČR v období 2006–2023

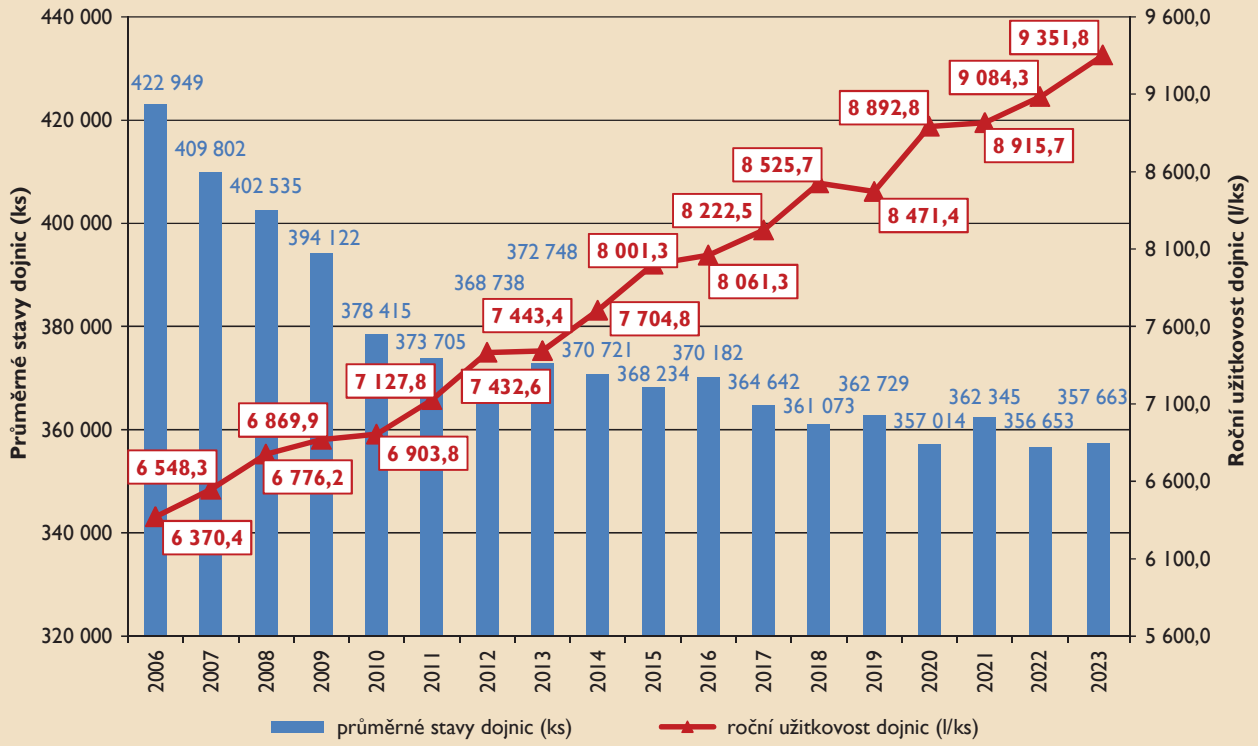

Zdroj: ČSÚ.

Tabulka 92 – Bilance užití a spotřeby mléka

Ukazatel/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 [2)]
Průměrný stav dojnic (tis. ks)	365,5	358,6	361,4	357,0	362,3	356,7	357,7
Průměrná roční dojivost (l/ks)	8 222,5	8 525,7	8 471,4	8 892,80	8 915,70	9 084,3	9 351,8
Výroba mléka (mil. l)	2 998,3	3 078,4	3 072,8	3 181,80	3 222,90	3 251,4	3 383,9
Tržní produkce (mil. l)	2 897,50	2 978,4	2 974,6	3 083,80	3 125,80	3 160,9	3 287,5
Tržnost (%)	96,60	96,80	96,80	96,90	96,94	97,2	97,2
Bilance							
Počáteční zásoby [1)] (mil. l)	73,60	83,70	74,30	72,30	68,90	80,9	67,3
Nákup do mlékáren (mil. l)	2 478,1	2 525,3	2 497,1	2614,30	2645,04	2 665,8	2 694,7
Dovoz [1)] (mil. l)	1 000,50	996,40	1 064,9	1 065,50	1 111,89	1 094,6	1 176,5
Celková nabídka (mil. l)	3 552,2	3 605,4	3 636,3	3 752,10	3 825,83	3 841,3	3 938,5
Domácí tržní spotřeba (mil. l)	2 256,8	2 233,9	2 279,8	2 387,20	2 392,95	2 332,2	2 359,2

Ukazatel/rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 [2]
Vývoz [1] (mil. l)	1 211,7	1 297,2	1 284,2	1 296,00	1 352,03	1 441,8	1 515,8
Konečné zásoby [1] (mil. l)	83,70	74,30	72,30	68,90	80,85	67,2	63,5
Intervenční nákup SOM, másla [1] (mil. l)	–	–	–	–	–	–	–
Podíl dovozu na spotřebě (%)	44,30	44,60	46,70	44,60	46,47	46,9	49,9
Podíl vývozu na nákupu (%)	48,90	51,40	51,40	49,60	51,12	54,1	56,3
Míra soběstačnosti – výroba/spotřeba) (%)	132,9	137,8	134,8	133,3	134,7	139,4	143,4

Zdroj: ČSÚ, celní statistika, rezortní statistika MZe (6–12), SZIF (tržní produkce), propočty MZe ČR.
Pozn.: [1] Přepočet na ekvivalent mlék. [2] Předběžný údaj.

Tabulka 93 – Vývoj v sektoru mléka v České republice

Ukazatel/rok	MJ	1989	2018	2019	2020	2021	2022	2023 [1]
Zemědělství								
Průměrné stavy dojnic	tis. ks	1 228,5	361,1	362,7	357,8	361,5	357,9	**361,9**
Průměrná roční dojivost	l/ks	3 982,0	8 525,7	8 471,4	8 892,8	8 915,7	9 084,3	**9 351,8**
Průměrná denní dojivost	l/ks	10,91	23,36	23,21	23,90	24,43	24,89	**25,62**
Výroba mléka	mil. l	4 892,5	3 078,4	3 072,8	3 181,8	3 222,9	3 251,4	**3 383,9**
Tržnost	%	91,4	96,8	96,8	96,9	96,9	97,2	**97,2**
Celkový prodej mléka	mil. l	4 473,3	2 978,4	2 974,6	3 083,8	3 124,2	3 160,9	**3 287,5**
CZV za mléko	Kč/l	4,74	8,57	8,86	8,54	9,04	11,40	**10,97**
Mlékárenský průmysl a produkce hlavních výrobků								
Nákup syrového mléka	mil. l	4 473,3	2 525,3	2 497,1	2 614,3	2 645,0	2 665,8	**2 694,7**
CZV za mléko	Kč/l	4,74	8,57	8,86	8,54	9,04	11,40	**10,97**
Průměrný obsah tuku	%	4,00	3,86	3,92	3,89	3,88	3,89	**3,84**
Průměrný obsah bílkovin	%	–	3,44	3,48	3,45	3,44	3,44	**3,46**
Produkce								
Konzumní mléko	tis. l	920 701,00	617 682,10	596 981,10	608 427,00	611 544,44	657 100,50	**679 373,1**
Konzumní smetana	tis. l	44 744,00	56 372,80	58 797,40	64 093,50	64 495,82	63 320,30	**62 683,3**
Jogurty	tis. l	40 982,00	129 654,80	130 426,40	129 931,80	127 183,43	121 657,70	**121 455,4**
Ostatní kysané výrobky [2]	tis. l	36 872,00	50 249,70	55 913,20	54 508,70	56 412,33	61 320,70	**60 417,4**
Tvarohy	t	52 846,00	38 028,30	37 892,70	41 029,30	39 839,77	41 540,90	**42 095,1**
Sýry [2]	t	104 440,00	111 757,40	110 733,90	121 613,50	128 951,17	127 887,50	**135 786,9**
Máslo a mléčné tuky	t	119 818,00	33 117,90	34 683,60	34 862,70	33 746,57	34 290,10	**32 151,4**
Sušená mléka celkem	t	139 829,00	33 405,60	29 114,10	31 202,00	30 855,23	28 219,40	**27 352,7**
z toho: SOM [3]	t	–	20 336,30	17 700,70	20 616,70	18 905,47	16 962,40	**17 209,0**
Celková domácí spotřeba vybraných výrobků [2]								
Konzumní mléko	t	965 445,0	501 784,5	494 920,7	501 611,6	490 871,5	494 981,1	**495 315,9**
Mléčné konzervy [4]	t	62 262,1	15 600,4	14 474,0	21 837,6	23 159,0	19 877,3	**26 174,2**
Kysané mléčné výrobky	t	77 854,0	159 809,6	162 563,1	163 020,6	163 167,9	157 873,9	**160 755,9**
Sýry, tvarohy	t	148 431,0	190 002,3	197 055,6	204 064,0	204 584,5	176 174,6	**180 552,1**
Máslo	t	94 161,0	53 168,5	56 459,5	59 514,1	57 240,9	54 723,7	**53 651,7**

Zdroj: Chov skotu ČSÚ, Statistická ročenka ČSFR 1990, Rezortní statistika Mlék (MZe) 6–12, Měsíční výkaz o nákupu mléka, o výrobě a užití vybraných mlékárenských výrobků, ČSÚ – Databáze zahraničního obchodu – Celní statistika MZe, SZIF (celkový prodej mléka = dodávky a přímý prodej), propočty MZe.
Pozn.: [1] Předběžný údaj. [2] Propočty MZe. [3] Sušené odtučněné mléko. [4] Sušená a zahuštěná mléka a smetany.

výrobky. Mléko a mléčné výrobky jsou důležitou exportní komoditou České republiky. 22,2 % z celkové výroby mléčné suroviny je exportováno za hranice České republiky.

V roce 2023 mlékárenský průmysl nakoupil od producentů 2 694,7 mil. l mléka, tj. o 1,1 % více než v roce 2022. Z uvedeného objemu nákupu mléka bylo vyvezeno 227 mil. l ke zpracování a ze zahraničí byly dovezeny 6,5 mil. l. V roce 2023 se v porovnání s rokem 2022 vzrostla výroba konzumních mlék o 3,4 %, smetanových krémů o 2,4 %, sýrů o 6,2 % a tvarohů o 1,3 %. Naopak pokles výroby při meziročním porovnání byl v roce 2023 zaznamenán u ostatních kysaných mléčných výrobků o 1,5 %, másla a máselných tuků o 6,2 %, syrovátky sušené o 11,5 %, kondenzovaného mléka o 19,1 %, tvarohových dezertů o 6,4 %, konzumních smetan o 1,0 %, tradičního pomazánkového o 4,0 %, mléčných dezertů o 3,3 %, sušených mlék o 3,1 % a jogurtů o 0,2 %.

Ceny

V České republice v roce 2023 dosáhly tržby za mléko 29,6 mld. Kč. Průměrná roční cena za mléčnou surovinu vyplacená mlékárnami v České republice za rok 2023 byla 10,97 Kč/l. Meziroční snížení průměrné roční ceny za mléčnou surovinu bylo o 3,8 %, tj. o 0,43 Kč/l. V rámci šetření cen prvních kupujících (tzn. včetně realizačních cen mléčné suroviny na zahraničních trzích) byla vykázána průměrná roční cena 11,11 Kč/l (meziroční snížení o 4,1 %, tj. o 0,48 Kč/l). S přispěním přímých a nepřímých podpor se předběžně pro rok 2023 odhaduje průměrná souhrnná rentabilita ekonomiky mléka ve výši cca 8,17 %.

Podpory jsou směrovány především na programy, které přispívají ke zlepšování životních podmínek v chovech hospodářských zvířat a ke zvýšení konkurenceschopnosti

Graf 11 – Vývoj ceny placené mlékárnami na území ČR a ceny Odbytu (první kupující, tzn. včetně realizace mléka OP na zahraničních trzích)

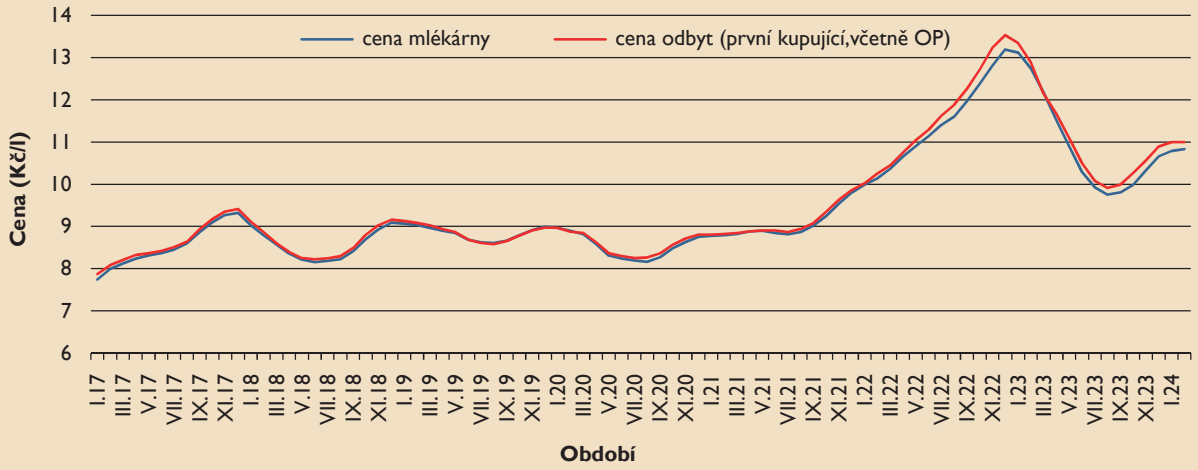

Zdroj: Rezortní statistika Mlék (MZe) 6-12, Rezortní statistika Odbyt (MZe) 6-12, SZIF (od 1/2022)

Graf 12 – Vývoj průměrné roční ceny (Kč/l) zemědělských výrobců za mléko (vážený průměr ceny za mléko)

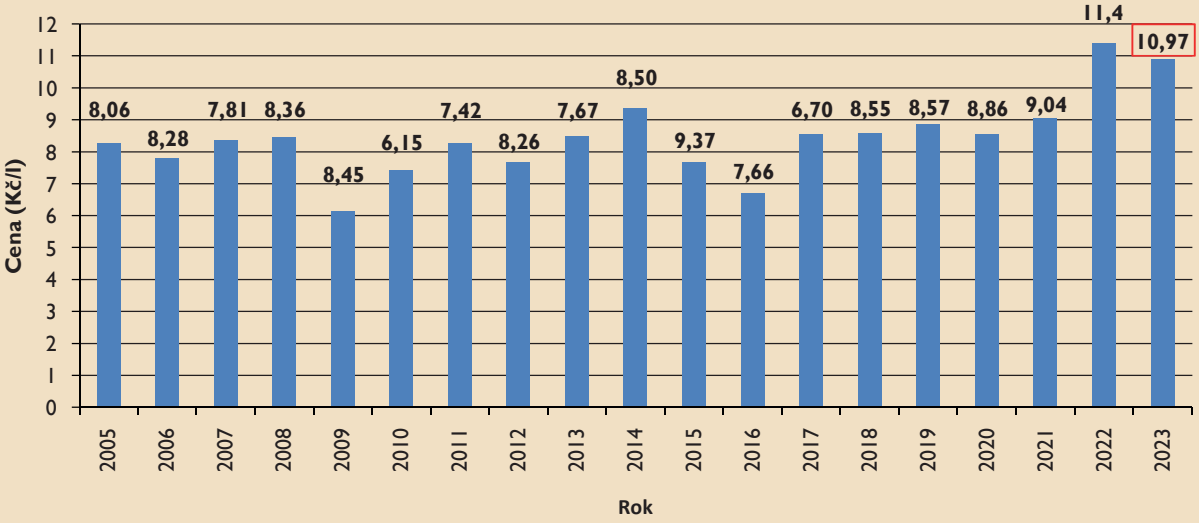

Zdroj: Rezortní statistika mlék (MZe 6-12).

českého agrárního sektoru. Pro odvětví živočišné výroby bylo pro dotační období 2024 vyčleněno z národních dotací cca 2,5 mld. Kč. Dotačního programu 20.A – Zlepšení životních podmínek v chovech dojnic nebyl v dotačním období 2023 realizován. Pro chov dojnic je významná dobrovolná podpora vázaná na produkci, kde byla pro dotační období 2023 stanovena sazba 3 501,65 Kč/ks. V rámci Programu rozvoje venkova je pro chovatele dojnic alokováno v rámci opatření na Dobré životní podmínky zvířat v dotačním období 2023 celkem 29 438 802 €.

Spotřeba mléka a mléčných výrobků

Zdraví, životní podmínky či změny klimatu a nastavení podmínek pro dobré životní podmínky zvířat ovlivňují vývoj trhu s potravinami v EU. Tímto se vytváří nové příležitosti pro potravinový trh. Očekává se, že v krátkodobém horizontu poroste poptávka po potravinách v ekologické kvalitě, a i jejich nabídka v EU. Růst ekologické produkce může být také ovlivněn výzvami k přechodu na ekologické zemědělství a další posuny trhu k dalším variantám šetrným k životnímu prostředí. Měnící se trendy světové spotřeby a změny úrovně výroby budou mít vliv na světové obchodní toky.

Spotřeba konzumního mléka v České republice byla v roce 2022 59,5 Kg/os./rok, tedy je nad průměrem EU, ale oproti některým evropským zemím má Česká republika určité rezervy (Ø EU-27 = 49,7 kg/os./rok, Finsko 92,1 kg/os./rok, Irsko 103,2 kg/os./rok, Estonsko 64,1 kg/os./rok, Kypr 70,4 kg/os./rok, Rakousko 68,8 kg/os./rok, Švédsko 63,6 kg/os./rok, Španělsko 68,7 kg/os./rok). Naopak ve spotřebě másla je Česká republika se svými 5,2 kg/os./rok nad evropským průměrem, tj. nad 4,0 kg/os./rok. Vyšší spotřebu másla vykazuje Dánsko (8,9 kg/os./rok), Francie (8,2 kg/os./rok), Lucembursko (5,5 kg/os./rok). Ve spotřebě sýrů a tvarohů, která v roce 2022 dosáhla v České republice 18,7 kg/os./rok, je Česká republika pod průměru zemí EU-27, tj. pod 20,2 kg/os./rok. Nad tímto průměrem je Německo (24,8 kg/os./rok), Francie (27,4 kg/os./rok), Itálie (21,7 kg/os./rok), Nizozemsko (24,0 kg/os./rok), Rakousko (23,5 kg/os./rok), Dánsko (28,3 kg/os./rok), Finsko (25,2 kg/os./rok), Litva (24,1 kg/os./rok), Lotyšsko (22,7 kg/os./rok), Estonsko (26,2 kg/os./rok) a Kypr (26,3 kg/os./rok) a Lucembursko (20,2 kg/os./rok).

V České republice dle údajů za rok 2022 klesla celková spotřeba mléka a mléčných výrobků o 16 kg/os./rok na 247 kg/os./rok. Dle předběžných odhadů klesla spotřeba i u některých mléčných produktů, např. u sýrů (o 4,2 %), másla (o 1,9 %), mléčných konzerv (o 4,8 %) a ostatních mléčných výrobků (o 4,0 %). Nárůst spotřeby byl zaznamenán u konzumního mléka (o 1,9 %), tvarohů (o 4,3 %).

Spotřeba mléka a mléčných výrobků je také podporována školními projekty Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol. Cílem projektu je zlepšení zdravých stravovacích návyků dětí pravidelnou konzumací především čerstvého ovoce, zeleniny, mléka a mléčných výrobků. Program EU v odvětví ovoce, zeleniny a mléka, který je v současné podobě prováděn od 1. srpna 2017, kombinuje předchozí režimy (program pro ovoce a zeleninu do škol a režim podpory pro školní mléko) v rámci jediného právního rámce pro větší účinnost a větší zaměření na zdraví a vzdělávání. Tento režim podporuje distribuci produktů, vzdělávací opatření a informační opatření. Režim podporuje distribuci ovoce, zeleniny, mléka a některých mléčných výrobků školákům, od mateřských po střední školy, přičemž konkrétní cílovou skupinu si může určit členský stát. V ČR jsou školní projekty od školního roku 2022/2023 určeny pouze pro žáky navštěvující 1. stupeň základních škol. Členské státy EU si schvalují seznam produktů (ve spolupráci s jejich orgány pro zdraví a výživu), které pomohou dosáhnout cíle programů pomoci dětem dodržovat zdravou výživu.

Školní projekty (Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol) jsou projekty EU, které jsou hrazeny z prostředků EU (definitivní příděl podpory pro Českou republiku pro rok 2023/2024 je u Ovoce a zeleniny do škol 3 507 158 € a u Mléka do škol 3 124 223 €). ČR přispívá v tomto školním roce na projekty 140 mil. Kč (na ovoce a zeleninu 60 mil. Kč a na mléko 80 mil. Kč). Ovoce, zeleninu, neochucené mléko a mléčné výrobky dostávají žáci zdarma.

Ve školním roce 2023/2024 je v České republice v projektu Mléko do škol zapojeno cca 3 750 základních škol s 529 673 žáky zapojených do projektu.

Graf 13 – Spotřeba mléka a mléčných výrobků (kg/rok)

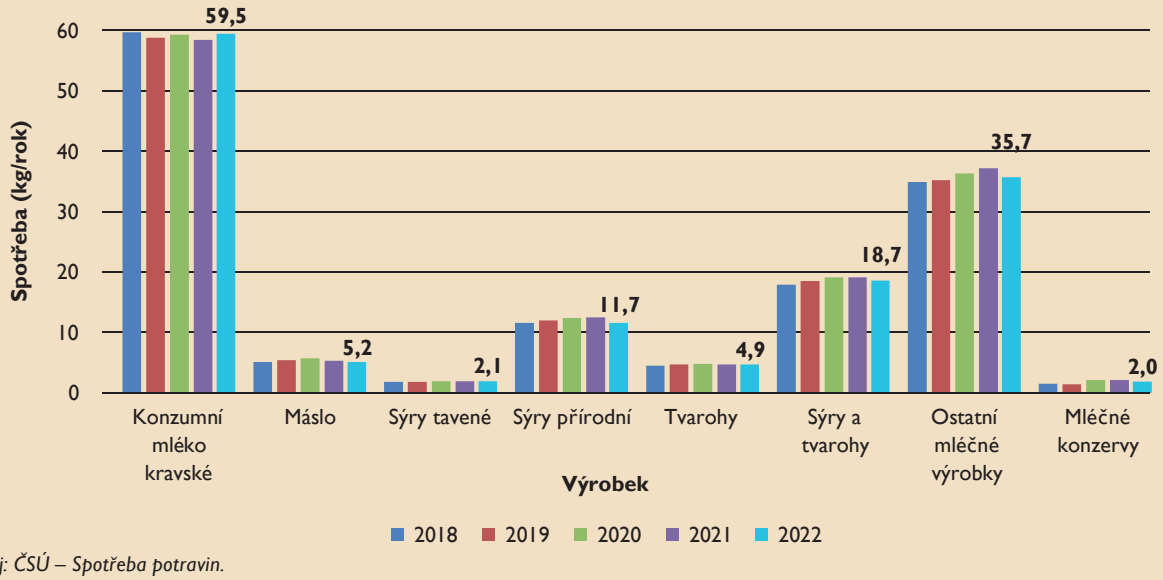

Zdroj: ČSÚ – Spotřeba potravin.

Zahraniční obchod

Bilance zahraničního obchodu s mlékem a mléčnými výrobky je v České republice dlouhodobě kladná. Celková finanční hodnota vývozu byla v roce 2023 při meziročním srovnání vyšší, a to o 3,2 %. Celková finanční hodnota dovozu v roce 2023 klesla, meziročně byla nižší o 1,0 %.

Z pohledu objemu dovozu mléka a mléčných výrobků v tunách jde u dovozu o rostoucí trend (nárůst o 9 862 t, tj. o 3,3 %), objem vývozu v tunách se oproti předchozímu období roku 2022 zvýšil o 102 944 t (tj. o 8,9 %). Export mléčné suroviny (vývoz zboží s nízkou přidanou hodnotou) tvoří 28,8 % celkové finanční hodnoty vývozu. Vývoz sýrů a tvarohů se podílí na celkové finanční hodnotě vývozu mléka a mléčných výrobků z 34,8 %. Přetrvává záporná bilance zahraničního obchodu u másla a sýrů a tvarohů. Dovoz sýrů a tvarohů představuje 65,8 % podílu domácí výroby sýrů a tvarohů.

Mléko a mléčné výrobky se z ČR, v lednu až prosinci 2023, vyvezly do 90 zemí světa. V meziročním porovnání (leden – prosinec 2023 / leden – prosinec 2022) došlo ke zvýšení objemu vývozu v tunách (o 8,9 %). 77,5 % finančního objemu vývozu představuje export do 4 zemí (do Německa 35,2 %, na Slovensko 18,4 %, do Itálie 17,2 %, do Polska 6,7 %). Do zemí EU-27 se v daném období vyvezlo 90,4 % podílu z finanční hodnoty vývozu mléka a mléčných výrobků. Podíl vývozu do třetích zemí představoval v daném období 9,6 % z celkového objemu vývozu. Vývoz do třetích zemí tvořily převážně destinace – Bangladéš, Thajsko, Malajsie, Libanon, Kolumbie, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty, Korejská republika, Syrská arabská republika, Nigérie a další. Předmětem obchodu s těmito zeměmi byly zejména sušená syrovátka, sušená mléka, tavené sýry, strouhané sýry, čerstvé sýry, ostatní sýry, produkty sestávající z náhražek přírodního mléka, Gouda a Eidam.

Na celkové finanční hodnotě vývozu v daném období se vývoz tekutých mlék a smetan podílel cca 45,4 %. Podíl vývozu mléčné suroviny na celkové tržní produkci syrového kravského mléka v daném období představoval 22,2 %. V období leden–prosinec 2023 se meziročně zvýšil objem vývozu mléka v cisternách o 6,8 % a u konzumního mléka objem vývozu také vzrostl, a to o 12,7 %. U vývozu smetany konzumní došlo taktéž k nárůstu, a to o 16,1 %. Vývoz cisternové smetany meziročně taktéž vzrostl, a to o 38,1 %. Významným vývozním artiklem mlékárenského zboží jsou sýry a tvarohy (podíl na celkové finanční hodnotě vývozu představuje 34,8 %). V období leden–prosinec 2023 se meziročně zvýšil objem vývozu sýrů a tvarohů v tunách (o 12 353 t, tj. o 15,3 %). Vývoz sušeného odtučněného mléka v meziročním porovnání byl nižší o 2,2 %, vývoz sušeného mléka plnotučného byl meziročně taktéž nižší o -21,0 %. Objem vývozu kondenzovaných mlék se meziročně klesl o -12,5 %. Objem vývozu jogurtů byl meziročně nižší o -2,5 %, vývoz ostatních zakysaných mléčných výrobků taktéž klesl,

Tabulka 94 – Vývoj zahraničního obchodu u mléka a mléčných výrobků (v t)

Ukazatel/rok	2004	2019	2020	2021	2022	2023 [1)]
Vývoz						
Mléko, smetana, nezahuštěné [2)]	89 976	873 816	929 930	889 162	908 607	985 516
Mléko, smetana, zahuštěné	59 494	33 473	28 038	26 555	25 592	23 280
Jogurty, kefíry, podmáslí apod.	16 521	59 670	57 298	57 494	61 181	59 517
Syrovátka	41 240	51 814	55 522	70 321	72 315	89 310
Máslo a tuky z mléka	19 263	2 730	2 346	2 609	3 460	4 124
Sýry, tvarohy	20 389	55 740	63 007	73 928	80 826	93 179
Dovoz						
Mléko, smetana, nezahuštěné [2)]	73 813	38 592	5 324	58 100	65 632	73 418
Mléko, smetana, zahuštěné	4 010	10 202	7 802	10 162	6 893	9 272
Jogurty, kefíry, podmáslí apod.	29 652	35 893	36 230	35 928	36 076	38 400
Syrovátka	15 319	52 367	52 089	60 256	56 752	44 846
Máslo a tuky z mléka	4 520	24 290	27 140	25 811	24 050	25 506
Sýry, tvarohy	31 159	103 888	105 777	110 434	109 307	117 130
Saldo zahraničního obchodu						
Mléko, smetana, nezahuštěné [2)]	16 163	835 224	876 690	831 062	842 975	912 098
Mléko, smetana, zahuštěné	55 484	23 271	20 236	16 393	18 699	14 008
Jogurty, kefíry, podmáslí apod.	-13 131	23 777	21 068	21 566	25 105	21 117
Syrovátka	25 921	-553	3 433	10 066	15 563	44 464
Máslo a tuky z mléka	14 744	-21 560	-24 794	-23 202	-20 590	-21 382
Sýry, tvarohy	-10 771	-48 148	-42 770	-36 506	-28 481	-23 951

Zdroj: ČSÚ – Databáze zahraničního obchodu – celní statistika MZe.
Pozn.: [1)] Předběžný údaj. [2)] Včetně syrového mléka v „cisternách" pro zpracování.

Graf 14 – Vývoz mléčné suroviny z ČR (položka KN 0401 20 99)

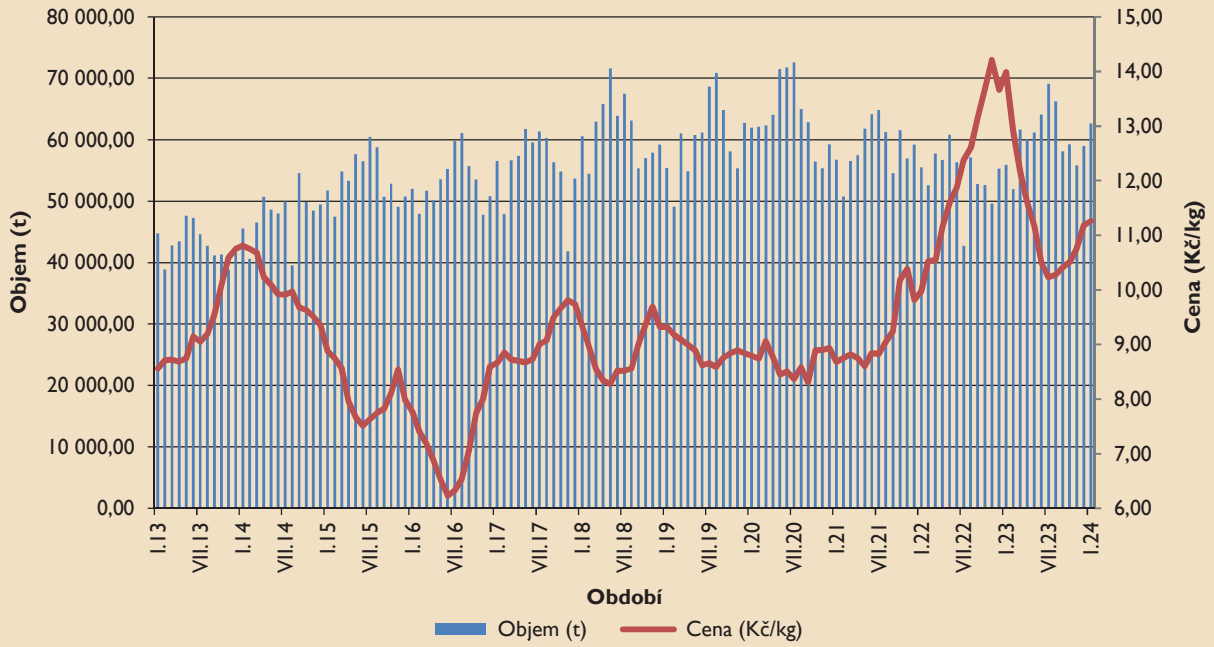

Zdroj: ČSÚ, databáze zahraničního obchodu.

a to o -3,2 %. Objem vývozu másla ve spotřebitelském balení v daném období při meziročním srovnání klesl o -6,6 %.

Dovozy ze tří zemí – z Německa (30,9 %), Polska (25,7 %) a Slovenska (13,8 %) představují celkem 70,4 % veškerého dovozu mléka a mléčných výrobků (z finančního vyjádření). V období leden až prosinec 2023 se mléko a mléčné výrobky dovezly do ČR z 52 zemí, ze zemí EU-27 celkem 99,6 %. V meziročním porovnání došlo k poklesu finanční hodnoty dovozu o cca 199 mil. Kč, tj. o 1,0 %.

Objemy dovozu sýrů (včetně tvarohů) se v meziročním porovnání 2023/2022 v období leden až prosinec zvýšily, a to o 7 823 t na celkových 117 130 t (zvýšil se objem dovozu např. u Mozzarelly, čerstvých sýrů, strouhaných sýrů, tavených sýrů, ostatních sýrů, sýrů k dalšímu zpracování, Tilsitu, Ementálu, Čedaru, Eidamu, Goudy, Maasdamu, Fety, Jarlsbergu a dalších). Toto dovážené množství představuje 65,8 % objemu domácí výroby sýrů a tvarohů za dané období. Největší objemy sýrů a tvarohů se do ČR v období leden až prosinec 2023 dovezly z Německa (z celkového objemu dovezených 49 360 t německých sýrů a tvarohů představoval např. dovoz Eidamu 12 968 t za průměrnou dovozní cenu 83,83 Kč/kg – tato dovozní cena zůstává výrazně pod úrovní spotřebitelské ceny Eidamu na domácím trhu ČR v měsíci prosinci 2023, tj. pod 187,99 Kč/kg, 13 046 t čerstvých sýrů a tvarohů za průměrnou dovozní cenu 72,23 Kč/kg a Goudy – 10 652 t za 87,66 Kč/kg) a z Polska (z 24 693 t dovezených sýrů a tvarohů z Polska představovaly dovozy např. tavených sýrů – 3 003 t za 108,58 Kč/kg, čerstvé sýry a tvaroh – 5 545 t za 69,72 Kč/kg, Eidam – 5 486 t za 87,60 Kč/kg, Camembert – 2 364 t za 143,4 Kč/kg). Meziročně došlo ke zvýšení celkového objemu dovozu jogurtů a ostatních zakysaných mléčných výrobků (o 2 323 t, tj. o 6,4 %). Nejvíce jogurtů a ostatních zakysaných mléčných výrobků pochází z Německa (38,3 %), Polska (30,6 %), Belgie (16,8 %) a Slovenska (9,4 %). Dovoz másla a mléčných tuků byl meziročně vyšší o 1 456 t, tj. o 6,1 %, průměrná dovozní cena másla ve spotřebitelském balení představuje 138,61 Kč/kg, přitom vykazovaná spotřebitelská cena másla v prosinci 2023 na českém trhu dosahovala 170,88 Kč/kg. V období leden až prosinec 2023 se největší objemy másla a mléčných tuků dovážely z Polska 57,7 % (13 883 t za 139,85 Kč/kg), Německa 18,9 % (4 555 t za 123,62 Kč/kg), Slovenska 9,6 % (2 300 t za 87,93 Kč/kg) a Belgie 7,8 % (1 874 t za 156,03 Kč/kg).

SKOT, HOVĚZÍ MASO

Vývoj početních stavů skotu

K 31. 12. 2023 bylo v České republice (ČR) dle údajů ČSÚ chováno celkem 1 369 593 ks skotu, což je o 1,5 % (-20 899 ks) méně, než bylo chováno k 31. 12. 2022. Po dvou letech tak došlo k poklesu stavů, kde k 31. 12. 2022 došlo k meziročnímu nárůstu stavů skotu o 2,3 % (31 076 ks).

K 31. 12. 2023 bylo v ČR chováno celkem 568 472 ks krav. Kategorie dojených krav si téměř zachovala počty roku předchozího, kdy došlo k mírnému navýšení na 357 663 ks, tj. o 0,3 % (1 010 ks). U krav chovaných v systému chovu bez tržní produkce mléka došlo naopak k meziročnímu poklesu, a to o 11 687 ks na 210 809 ks, tj. o 5,3 %.

Na celkovém počtu krav, kterých v České republice k 31. 12. 2023 bylo 568 472 ks, se krávy chované v systému chovu bez tržní produkce mléka podílely 37,1 % a podíl dojených krav dosáhl 62,9 %. Masná stáda skotu jsou v převážné většině využívána k pastevnímu způsobu chovu na trvalých travních porostech, kde naopak skot v mléčném výrobním zaměření vzhledem ke svým živinovým potřebám nenachází své uplatnění. V omezené míře však existují i dojená stáda skotu s pastevním způsobem chovu, kde v rámci ekonomiky produkce mléka i pastva dojnic plemen s kombinovanou užitkovostí nachází v rámci rentability chovu své uplatnění.

Tabulka 95 – Vývoj stavů skotu k 31. 12. (v ks)

Rok	Skot celkem	z toho: krávy	z toho:	
			dojené krávy	KBTPM
2016	1 339 600	560 779	367 313	193 466
2017	1 366 363	571 308	365 461	205 847
2018	1 365 235	570 294	358 597	211 697
2019	1 367 048	570 056	361 425	208 631
2020	1 340 040	559 661	357 014	202 647
2021	1 359 416	573 948	362 345	211 603
2022	1 390 492	579 149	356 653	222 496
2023	1 369 593	568 472	357 663	210 809
Změna 2023/2022 – index	**98,5**	**98,2**	**100,3**	**94,7**
Změna 2023/2022 – ks zvířat	**-20 899**	**-10 677**	**1 010**	**-11 687**

Zdroj: ČSÚ – Soupis hospodářských zvířat k 31.12. daného roku.
Pozn.: KBTPM = krávy bez tržní produkce mléka.

Celkový počet krav byl ovlivněn především vývojem chovu krav bez tržní produkce mléka v posledních dvaceti či třiceti letech. Od roku 1995, tedy roku, od něhož jsou početní stavy této kategorie skotu v České republice statisticky sledovány, dochází s mírnými krátkodobými výkyvy k neustálému zvyšování počtu chovaných kusů. Chov masného skotu plně projevuje svou nezastupitelnou úlohu nejen ve svém potenciálu produkovat spotřebiteli žádané kulinářsky a dieteticky velmi kvalitní hovězí maso, ale i v naplňování jeho mimoprodukčních funkcí v rámci utváření krajiny a celého českého venkova. Jedná se jak o přirozené protierozní udržování trvalých travních porostů pastevním způsobem s pozitivním vlivem na biodiverzitu a spoluvytváření kulturně-estetického vzhledu krajiny, tak také o vytváření pracovních příležitostí a dalších podnikatelských aktivit ve formě dodavatelských i odběratelských vztahů, souvisejících s chovem masného skotu a jeho produkcí. S tím velmi úzce souvisí zachování osídlení českého venkova a také rozvíjení turistického ruchu v horských a podhorských oblastech s příznivým dopadem do mnoha dalších pracovních a sociálních oblastí, a to nejen v daných lokalitách, kde se chov masného skotu přímo realizuje.

Kontroverzním a mnohokrát v chovatelské veřejnosti diskutovaným trendem je mnoha chovateli z ekonomických důvodů prováděný sezónní vývoz zástavového skotu do jiných evropských, ale i mimo evropských zemí, po ukončení pastevního období. Důsledkem je nedostatečné následné využívání možného potenciálu tuzemské krmivové základny. Realizace přidané hodnoty v produkci masa, která vzniká při porážení zvířat a jeho následném zpracování, se rovněž uskutečňuje mimo území naší republiky. Touto praxí jsou čeští konzumenti živočišných produktů ochuzeni o značnou část jednoho z nejhodnotnějších druhů mas. Cílem Ministerstva zemědělství je zatraktivnit rentabilitu výkrmu skotu, a to například prostřednictvím nového dotačního programu, na zlepšení životních podmínek vykrmovaného skotu, který byl poprvé vyhlášen v roce 2021, kdy jsou chovatelům hrazeny náklady za nadstandardní činnosti spojené s poskytováním zlepšených životních podmínek této kategorie skotu. Stejně tak je tomu i u již několika let realizovaných dotačních programů na zlepšení životních podmínek v chovu krav bez tržní produkce mléka či zlepšení životních podmínek v chovu dojnic.

Produkce hovězího masa

Dle finálních výsledků dosáhla v roce 2022 výroba hovězího masa 170,2 tis. t v živé hmotnosti zvířat. V porovnání s rokem 2021 došlo k meziročnímu nárůstu výroby o 3,3 %, tj. nárůst o 5,4 tis. t v živé hmotnosti. V roce 2023 pak došlo podle předběžných výsledků k nepatrnému navýšení na 170,4 tis. t v živé hmotnosti, což je 0,1% meziroční nárůst.

Výroba hovězího masa je dlouhodobě určována především poptávkou na domácím trhu a vzrůstajícími možnostmi exportu hovězího masa a zejména živého skotu na zahraniční trhy. Objem produkce hovězího masa je především určován rentabilitou chovu skotu, jejíž výši významnou mírou ovlivňuji unijní a národní dotační opatření, včetně správného nastavení podmínek možnosti jejich čerpání jednotlivými chovateli skotu. V tomto směru je velmi aktuální současná politika Ministerstva zemědělství, podporující tuzemskou živočišnou produkci jako nedílnou součást zemědělské výroby. A to nejen z pohledu chovu skotu a produkce hovězího masa, ale i z pohledu komplexního vlivu chovu hospodářských zvířat na celou zemědělskou prvovýrobu, včetně souvisejících dalších návazných odvětví služeb a zpracovatelského průmyslu. To vše samozřejmě při dodržování požadovaných ekologických opatření.

V roce 2022 se Česká republika potýkala s obdobnými problémy jako ostatní členské země EU, kdy se celý agropotravinářský sektor vyrovnal s následky pandemie, způsobila invaze Ruska na Ukrajinu další negativní dopad na celý agropotravinářský sektor včetně tohoto. Válečný konflikt umocnil energetickou krizi a růst vstupních nákladů, jako jsou např. ceny krmiv a hnojiv, jež vyvíjí tlak na rentabilitu produkce. V roce 2023 se postupně začala situace v sektoru hovězího masa stabilizovat. Oproti ostatním živočišným komoditám není tato komodita výrazně ovlivněna dovozy s Ukrajiny.

Tabulka 96 – Bilance výroby a spotřeby hovězího masa (v tis. t)

Ukazatel	2021		2022		2023 [1)]		2024 [2)]
	živ. hm.	j. hm.	živ. hm.	j. hm.	živ. hm.	j. hm.	živ. hm.
Počáteční zásoba	4,9	2,6	5,4	2,9	6,0	3,1	5,6
Výroba	164,8	89,0	170,2	91,9	170,4	92,0	168,0
Dovoz	82,1	44,3	79,9	43,1	84,3	45,5	83,0
Celková nabídka	251,8	135,9	255,5	137,9	260,7	140,6	256,6
Domácí spotřeba	135,5	73,2	134,0	72,4	129,2	69,8	128,0
Vývoz	110,9	59,9	115,5	62,4	125,9	68,0	123,0
Celková poptávka	246,4	133,1	249,5	134,8	255,1	137,8	251,0
Konečná zásoba	5,4	2,9	6,0	3,1	5,6	3,0	5,6
Soběstačnost (%)	**121,6**		**127,0**		**131,8**		**131,3**

Zdroj: ÚZEI. Aktualizace březen 2024.
Pozn.: Koeficient přepočtu z živé hmotnosti na jatečnou 0,54. [1)] Předběžný údaj. [2)] Odhad.

Spotřeba hovězího masa

Ve spotřebě hovězího masa v minulosti docházelo od roku 1990 do roku 2013 k postupnému poklesu až na pouhých 7,5 kg/osobu a rok. Přitom v osmdesátých letech se spotřeba hovězího masa v České republice pohybovala i nad hranicí 30 kg/osobu a rok.

Tabulka 97 – Spotřeba hovězího masa (v kg/obyv./rok)

Rok	Maso celkem na kosti	Z toho hovězí maso	Podíl spotřeby hovězího masa k masu celkem (%)
1990	96,5	28,0	29,0
1995	82,0	18,5	22,5
2000	79,4	12,3	15,5
2005	81,4	9,9	12,2
2015	79,3	8,1	10,2
2016	80,3	8,5	10,6
2017	80,3	8,4	10,5
2018	82,4	8,7	10,6
2019	83,2	9,1	10,9
2020	84,0	8,8	10,5
2021	86,0	9,4	10,9
2022	82,9	8,8	10,6

Zdroj: ČSÚ.

V letech 2012 až 2015 spotřeba stagnovala na úrovni 7,5–8,0 kg/osobu a rok, od roku 2013 dochází k velmi pozvolnému zvyšování spotřeby hovězího masa, které je v lidské výživě důležitým zdrojem živočišných bílkovin. U spotřeby hovězího masa dochází od roku 2013 k jejímu plynulému růstu.Výjimkou byl rok 2020, kdy spotřeba klesla na 8,8 kg/obyv./rok. Ke stejnému poklesu došlo i v roce 2022. Spotřeba hovězího masa tak tvoří 10,6% podíl na celkové spotřebě masa v lidské dietě, přičemž historicky se hovězí maso spotřebovávalo v cca 30% podílu všech druhů mas. Vzhledem k dietetické hodnotě hovězího masa by bylo vhodné výraznější zvýšení jeho spotřeby. Nízkou spotřebu hovězího masa významně ovlivňuje změna životního stylu obyvatel, cenové poměry jednotlivých druhů masa, kulinářská příprava masa apod.

Zahraniční obchod se skotem a hovězím masem

V roce 2023 došlo k nárůstu vývozu živého skotu o 7,4 % (6 510 t) při současném nárůstu ceny o 2,24 Kč za 1 kg. Meziročně také vzrostl dovoz živého skotu ze 663 t na 1 599 t, tj. o 141,2 %, rovněž při růstu jeho ceny o 20,62 Kč za 1 kg živé hmotnosti. Celkové kladné saldo zahraničního obchodu se skotem vzrostlo o 551 mil. Kč.

V rámci obchodování s čerstvým, chlazeným hovězím masem došlo v roce 2023 k nárůstu dovozu o 6,3 % (2 351 t) na 39 945 t. U vývozu, který je téměř trojnásobně nižší než dovoz, došlo také k nárůstu o 15,9 % (2 157 t) na 15 768 t. Dovozní cena tohoto druhu hovězího masa vzrostla na 141,11 Kč za 1 kg, tj. o 0,6 %. U vývozu je zaznamenán pokles ceny ze 139,22 Kč na 128,83 Kč za 1 kg masa (-7,5 %). Celkové záporné zahraniční saldo čerstvého, chlazeného hovězího masa se prohloubilo o 224,7 mil. (- 6,6 %) na konečných -3 605 mil. Kč. V rámci obchodování s mrazeným hovězím masem nejsou objem a výkyvy jeho vývozu a dovozu významné. Celkové záporné zahraniční saldo však zaznamenalo nárůst o 20,3 mil. Kč (-4,0 %) na -534,6 mil. Kč.

Tabulka 98 – Vývoj zahraničního obchodu – živý skot a hovězí maso

	Období	Objem (t)			Průměrná cena (Kč/kg)		Finanční hodnota (tis. Kč)		
		dovoz	vývoz	saldo	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	saldo
Živý skot (CS 0102)	2015	3 916	89 954	86 038	79,42	56,92	311 012	5 120 597	4 809 585
	2016	4 734	89 788	85 054	73,01	58,6	345 638	5 261 641	4 916 003
	2017	3 172	86 985	83 813	47,31	58,84	150 069	5 118 278	4 968 209
	2018	2 601	87 682	85 081	49,81	54,67	129 561	4 793 322	4 663 761
	2019	3 068	83 367	86 037	45,51	55,26	136 560	4 607 038	4 726 666
	2020	4 965	82 757	77 792	40,67	52,73	201 939	4 363 767	4 161 828
	2021	3 777	86 772	82 995	42,73	55,56	161 395	4 821 108	4 659 713
	2022	663	88 252	87 589	50,56	64,44	33 543	5 687 399	5 653 856
	2023	1 599	94 762	93 163	71,18	66,68	113 845	6 318 713	6 204 868
Hovězí maso čerstvé, chlazené (CS 0201)	2015	23 470	8 355	-15 115	117,86	108,56	2 766 112	907 022	-1 859 090
	2016	30 352	10 233	-20 119	114,27	112,65	3 468 219	1 152 775	-2 315 444
	2017	34 859	8 877	-25 982	111,98	112,29	3 903 417	996 881	-2 906 536
	2018	36 012	10 443	-25 569	118,09	111,76	4 252 838	1 167 014	-3 085 824
	2019	38 916	11 976	-26 940	112,06	106,61	4 360 982	1 276 712	-3 084 270
	2020	33 201	13 134	-20 067	112,55	103,54	3 736 758	1 359 862	-2 376 896
	2021	36 780	12 074	-24 706	115,76	110,86	4 257 801	1 338 613	-2 919 188
	2022	37 594	13 611	-23 983	140,33	139,22	5 275 625	1 895 003	-3 380 622
	2023	39 945	15 768	-24 177	141,11	128,83	5 636 759	2 031 439	-3 605 320
Hovězí maso zmrazené (CS 0202)	2015	3 524	909	-2 615	126,57	139,03	425 518	123 597	-301 921
	2016	3 675	884	-2 791	111,43	145,96	409 463	128 977	-280 486
	2017	5 018	1 338	-3 680	101,87	134,02	511 212	179 267	-331 945
	2018	4 697	1 499	-3 198	103,01	129,1	483 856	193 580	-290 276
	2019	4 847	1 376	-3 471	97,74	123,7	473 782	170 257	-316 583
	2020	5 357	922	-4 435	78,28	98,39	419 321	90 739	-328 582
	2021	5 633	897	-4 736	93,79	94,55	528 310	84 861	-443 449
	2022	5 216	1 114	-4 102	128,91	141,99	672 441	158 149	-514 292
	2023	5 520	915	-4 605	119,34	135,69	658 794	124 168	-534 626

Zdroj: ČSÚ – Statistika zahraničního obchodu.

Tuzemské ceny skotu a hovězího masa

Ceny placené zemědělským výrobcům za jatečný skot

Průměrné roční ceny zemědělských výrobců (CZV) hovězího masa v roce 2023 zaznamenaly u všech sledovaných kategorií skotu – jateční býci, jatečné jalovice, jatečné krávy a telata meziroční nárůst. U jatečných býků byla v roce 2023 průměrná cena v živém 57,59 Kč za 1 kg. U jatečných krav byla průměrná cena v živém ve výši 40,12 Kč za 1 kg. Jatečné jalovice chovatelé realizovali na jatkách v živé hmotnosti za 46,34 Kč za 1 kg. Průměrné ceny u těchto sledovaných kategorií skotu se nacházejí na historicky nejvyšších úrovních. Cena telat se meziročně zvýšila a dosáhla úrovně 53,60 Kč/kg. V České republice se však vzhledem ke stravovacím návykům obyvatelstva, kdy se telecí maso v jídelníčku moc neobjevuje, jedná o méně významnou jatečnou kategorii jatečných zvířat.

Tabulka 99 – CZV – býci jateční (v Kč/kg živ. hm.)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø roku
2015	46,45	46,94	46,88	47,68	47,54	47,13	47,36	47,45	46,66	46,62	46,97	47,08	**47,06**
2016	46,70	46,88	47,16	46,84	46,59	46,94	46,81	47,03	46,86	46,93	47,12	47,94	**46,95**
2017	47,25	46,91	47,10	47,29	47,36	47,67	47,57	47,69	48,04	47,64	47,59	47,61	**47,48**
2018	47,94	47,51	48,12	48,01	47,98	48,03	48,10	47,20	46,83	46,21	46,39	46,01	**47,36**
2019	46,64	46,69	46,37	46,40	46,37	46,18	45,99	45,76	45,72	45,73	46,12	45,86	**46,15**
2020	45,63	46,27	45,86	46,02	44,93	45,00	45,19	44,76	45,26	45,33	45,20	45,11	**45,38**
2021	45,54	45,62	45,90	46,22	46,22	46,14	46,71	46,83	47,25	47,57	48,45	49,63	**46,84**
2022	49,80	51,56	53,39	56,44	57,23	58,09	56,91	57,28	57,78	57,87	57,71	57,98	**56,06**
2023	57,87	58,26	58,30	58,12	58,17	57,95	57,13	56,79	57,02	56,59	57,15	57,76	**57,73**
2024	58,45	59,17											**58,81**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: Průměr roku vypočten jako aritmetický průměr.

Tabulka 100 – CZV – krávy jatečné (v Kč/kg živ. hm.)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø roku
2015	28,83	29,68	30,42	30,92	30,98	31,54	31,14	31,79	30,80	30,90	29,94	29,85	**30,57**
2016	29,75	29,66	30,18	29,93	30,01	29,32	29,38	29,67	29,12	29,17	29,04	29,61	**29,58**
2017	29,66	29,24	30,02	30,64	30,17	30,83	30,93	31,10	31,54	31,45	31,65	31,68	**30,74**
2018	31,11	31,26	31,69	31,77	31,99	31,83	31,45	31,62	30,60	30,50	30,00	29,58	**31,12**
2019	29,79	29,99	30,35	30,72	31,26	31,39	31,99	31,17	30,87	29,88	29,63	29,54	**30,54**
2020	29,43	29,64	29,81	28,98	27,96	27,45	28,60	29,13	29,35	29,29	28,70	27,02	**28,78**
2021	27,78	27,71	29,08	29,25	30,11	30,36	31,05	31,73	32,26	32,54	33,10	32,96	**30,66**
2022	33,36	33,81	33,06	38,96	41,90	42,80	42,00	41,91	42,05	41,45	41,48	40,62	**39,70**
2023	40,95	40,85	40,64	40,46	40,22	40,52	40,12	41,04	40,77	39,89	38,71	37,25	**39,94**
2024	37,46	38,64											**38,05**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: Průměr roku vypočten jako aritmetický průměr.

Tabulka 101 – CZV – jalovice jatečné (v Kč/kg živ. hm.)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø roku
2015	36,38	35,73	36,93	37,25	36,90	37,15	38,05	38,14	37,43	36,88	37,75	36,90	**37,12**
2016	35,49	36,12	36,54	36,07	35,55	35,42	35,77	35,65	36,39	35,26	35,99	35,00	**35,77**
2017	36,02	36,80	35,86	37,21	37,30	36,66	37,56	37,20	37,08	37,58	38,28	37,66	**37,10**
2018	37,21	36,88	37,55	36,66	37,00	37,46	38,09	37,19	36,57	36,70	36,28	35,90	**36,96**
2019	35,88	35,89	35,85	35,88	36,20	35,72	36,39	36,14	35,52	35,71	36,15	36,01	**35,95**
2020	35,09	35,11	34,17	33,92	32,94	33,35	33,83	32,91	33,89	34,27	34,15	33,10	**33,89**
2021	33,10	32,89	33,70	34,51	34,33	34,61	34,93	37,07	37,57	38,01	39,52	38,20	**35,70**
2022	38,19	39,34	39,93	43,03	46,85	47,90	47,30	48,15	46,88	47,13	45,75	46,51	**44,73**
2023	46,08	46,08	46,71	47,47	46,64	46,55	47,00	46,40	46,79	46,63	45,26	44,48	**46,34**
2024	46,05	46,64											**46,35**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: Průměr roku vypočten jako aritmetický průměr.

Tabulka 102 – CZV – telata jatečná (v Kč/kg živ. hm.)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø roku
2015	45,49	45,30	45,73	48,40	49,58	51,11	50,58	51,45	52,83	51,45	53,71	54,41	**50,00**
2016	54,19	53,54	53,14	53,74	54,62	55,33	58,01	59,05	56,82	57,06	54,68	53,72	**55,32**
2017	54,78	54,35	54,58	57,89	58,82	60,51	63,14	63,99	63,96	62,89	62,53	62,02	**59,96**
2018	60,42	59,23	59,36	60,02	60,92	60,01	62,91	63,91	62,72	59,45	58,62	58,55	**60,51**
2019	57,05	57,43	56,03	55,71	56,14	57,79	59,82	57,02	50,58	47,31	44,22	42,37	**53,46**
2020	42,39	42,23	42,39	42,38	39,06	38,23	38,98	39,88	39,13	40,47	38,37	38,73	**40,19**
2021	38,78	37,65	38,02	38,31	38,99	40,53	41,62	41,69	41,25	40,77	40,73	41,09	**39,97**
2022	41,29	40,82	41,61	42,84	45,41	50,44	53,72	54,77	55,08	54,52	54,24	52,45	**48,93**
2023	52,04	51,13	52,26	52,63	53,07	55,34	55,51	56,13	55,44	54,05	53,17	52,46	**52,91**
2024	52,00	52,53											**52,27**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: Průměr roku vypočten jako aritmetický průměr.

Ceny průmyslových výrobců hovězího masa

Průměrná roční cena průmyslových výrobců (CPV) hovězího masa předního bez kosti dosáhla v roce 2023 své výše 163,67 Kč/kg, což meziročně představuje další navýšení ceny o 3,1 % (4,85 Kč/kg). Pokračuje tedy stoupající trend z posledních let, kdy CPV dosahují historického maxima. Dle uvedené časové řady byla nejvyšší průměrná měsíční CPV dosažena v prosinci roku 2022 ve výši 167,67 Kč za 1 kg hovězího předního masa bez kosti, kdy od letních měsíců až do konce roku tato cena vzrůstala.

CPV hovězího masa zadního bez kosti dosáhla v roce 2023 190,19 Kč/kg, což meziročně představuje pokles ceny o 0,5 % (-0,89 Kč/kg). Po klesajícím trendu předchozích let, dochází od roku 2021 opět k cenovému růstu. CPV hovězího masa zadního bez kosti dosáhla v měsíčním sledování svého vrcholu za rok 2023 v prosinci, kdy dosáhla úrovně 195,02 Kč za 1 kg. Dle prognóz se očekává její další růst i v roce 2024.

Tabulka 103 – CPV hovězího předního masa bez kosti (v Kč/kg)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø roku
2015	121,02	119,60	120,89	121,28	121,41	122,35	121,59	121,83	121,96	123,04	123,12	120,99	**121,59**
2016	117,75	117,49	117,22	116,40	116,69	116,78	116,48	117,53	117,32	117,63	118,36	117,04	**117,22**
2017	119,36	120,73	121,27	119,98	121,09	123,67	122,29	122,74	122,31	121,88	121,68	122,95	**121,66**
2018	120,54	120,59	120,02	120,99	120,87	120,69	120,48	120,07	119,66	120,28	120,61	120,55	**120,45**
2019	121,08	121,44	120,71	121,41	121,18	121,49	121,59	121,06	121,50	121,36	121,99	122,20	**121,42**
2020	123,24	122,59	123,09	123,01	123,08	123,99	123,92	123,70	122,95	122,47	122,91	123,60	**123,21**
2021	123,59	124,68	123,95	124,88	125,27	125,54	126,83	125,10	129,96	132,13	135,21,	135,15	**127,69**
2022	139,27	141,82	150,86	160,77	164,92	166,53	162,91	162,09	163,67	165,50	163,80	163,65	**158,82**
2023	163,04	164,88	162,21	162,03	162,66	163,48	163,07	162,90	164,01	163,43	165,18	167,17	**163,67**
2024	165,20	164,33											**165,20**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: Průměr roku vypočten jako aritmetický průměr.

Tabulka 104 – CPV hovězího zadního masa bez kosti (v Kč/kg)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø roku
2015	146,60	147,51	147,72	148,32	148,33	148,51	148,56	148,73	148,38	148,50	148,89	148,54	**148,22**
2016	149,39	149,21	149,01	148,68	149,55	147,83	149,44	149,19	148,28	149,05	150,26	149,79	**149,14**
2017	149,89	150,79	150,61	152,04	152,55	155,52	154,99	155,57	155,50	156,29	156,19	156,46	**153,87**
2018	155,37	154,30	153,06	154,03	154,42	154,14	153,86	153,65	153,50	154,39	154,53	153,93	**154,10**
2019	154,03	153,34	153,27	153,66	153,79	154,14	153,52	153,51	153,48	153,60	153,32	152,36	**153,50**
2020	152,38	152,02	152,21	152,26	152,37	153,56	152,20	153,45	153,11	153,95	152,51	153,45	**152,79**
2021	152,18	155,03	153,17	151,92	152,15	153,78	154,47	152,99	156,92	161,58	170,58	171,83	**157,22**
2022	176,43	177,95	184,65	192,18	198,50	199,00	197,53	196,34	194,10	192,80	192,09	191,41	**191,08**
2023	191,24	191,35	188,56	189,25	189,46	188,77	187,39	188,16	188,00	191,02	194,10	195,02	**191,19**
2024	196,77	195,20											**195,99**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: Průměr roku vypočten jako aritmetický průměr.

Spotřebitelské ceny hovězího masa

V roce 2023 dosáhla průměrná roční spotřebitelská cena hovězího masa předního bez kosti 210,64 Kč/kg, což představuje meziroční nárůst této ceny o 9,1 % (17,58 Kč/kg). Vyjma roku 2021 byl od roku 2016 meziroční trend této ceny vzrůstající. Dlouhodobě dochází s mírnými výkyvy k meziročnímu růstu průměrné spotřebitelské ceny hovězího předního masa bez kosti, která v roce 2023 dosáhla vrcholu za celé doposud sledované období. Dle uvedené časové řady měsíčních průměrných cen bylo nejvyšší průměrné spotřebitelské ceny dosaženo v srpnu roku 2023, a to ve výši 212,89 Kč za 1 kg hovězího předního masa bez kosti. Na začátku roku 2024 se stoupající trend zpomalil. Očekává se však, že ceny budou nadále růst.

V roce 2022 dosáhla spotřebitelská cena hovězího masa zadního bez kosti 273,18 Kč/kg, což meziročně představuje nárůst o 4,1 % (10,73 Kč/kg). Od roku 2015 meziročně dochází k neustálému růstu průměrné roční spotřebitelské ceny hovězího masa, která v roce 2022 dosáhla vrcholu 290,32 Kč za 1 kg za celé doposud sledované období. U spotřebitelských cen došlo ze začátku roku 2024 k mírnému poklesu, nicméně se očekává jejich postupný nárůst.

Tabulka 105 – Spotřebitelské ceny za hovězí maso přední bez kosti (v Kč/kg)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø roku
2015	162,14	162,00	163,16	161,67	160,42	158,86	159,93	159,95	159,43	156,96	157,96	160,09	**160,21**
2016	155,64	158,76	156,42	152,91	155,55	159,02	157,30	156,65	158,39	160,80	157,41	162,84	**157,64**
2017	161,46	161,75	164,89	166,27	166,12	170,88	168,18	169,06	166,88	168,83	167,37	168,15	**166,65**
2018	169,23	164,31	166,79	169,81	165,41	169,98	169,47	171,15	170,71	173,18	172,32	170,30	**169,39**
2019	169,92	162,20	169,10	165,68	170,83	174,50	173,97	173,18	171,78	175,38	178,74	178,96	**172,02**
2020	176,50	176,60	177,58	174,86	177,37	174,76	173,00	174,76	175,72	170,13	176,79	174,63	**175,23**
2021	162,32,	168,30	168,35	169,37	161,49	160,97	163,10	162,80	165,46	174,22	162,79	166,71	**165,78**
2022	168,40	173,09	171,44	188,71	189,41	194,91	198,29	201,58	208,53	206,18	208,47	207,67	**193,06**
2023	212,24	206,12	211,17	207,07	212,58	208,26	212,04	212,89	212,54	212,40	209,40	210,91	**210,64**
2024	199,37	201,57											**200,47**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: Průměr roku vypočten jako aritmetický průměr.

Tabulka 106 – Spotřebitelské ceny za hovězí maso zadní bez kosti (v Kč/kg)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	* roku
2015	205,66	206,43	206,62	206,09	206,34	203,71	199,95	200,44	195,48	197,27	206,40	200,64	**202,92**
2016	204,97	205,25	200,70	205,54	201,87	204,93	206,71	207,26	211,71	205,68	213,50	207,71	**206,32**
2017	213,17	211,96	215,86	220,13	221,00	218,72	217,13	219,35	221,39	220,64	219,25	213,06	**217,64**
2018	222,34	223,10	219,05	217,13	224,42	225,16	225,51	224,79	222,95	225,67	220,08	222,23	**222,70**
2019	220,81	220,33	219,53	222,70	222,44	221,79	224,61	227,54	223,54	228,35	227,52	228,35	**223,96**
2020	226,49	226,73	225,92	219,53	221,79	227,30	219,25	219,80	222,01	226,76	220,45	228,17	**223,68**
2021	228,75	217,20	224,62	222,88	213,19	205,46	213,24	227,78	217,40	223,43	220,21	221,40	**219,63**
2022	226,07	233,98	236,59	255,76	256,55	249,62	266,05	280,38	278,29	286,24	289,56	290,32	**262,45**
2023	285,15	273,22	271,00	264,35	276,07	266,97	275,86	273,62	268,71	274,86	276,40	271,91	**273,18**
2024	262,74	261,58											**262,16**

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: Průměr roku vypočten jako aritmetický průměr.

Podpory do chovu skotu v roce 2023

Dotace z národních zdrojů

V roce 2023 byl v rámci národních dotačních programů podporován sektor chovu skotu zejména v rámci dotačních programů realizovaných dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2023 na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Administrace národních dotací za rok 2023 pokračuje ještě v roce 2024. Stav k březnu 2024:

2.A. Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat. K uvedenému datu bylo vyplaceno žadatelům 252,6 mil. Kč. Administrace ještě není ukončena. Údaj bude podléhat změnám (odvolání, kontroly, administrace atd.). Tento program je zaměřen zejména na podporu ověřování původu, genomiku, zavádění a vedení plemenných knih, kontrolu užitkovosti, kontrolu dědičnosti a podporu testování. Investice do plemenářské práce patří mezi nejefektivněji vynaložené finanční prostředky a mají značný multiplikační efekt.

19.A. Podpora na účast producentů a zpracovatelů mléka v režimu jakosti Q CZ – dotační program se zaměřením na zvýšení kvalitní produkce mléka, kde bylo schváleno 103 žádostí. Zde byli producenti a zpracovatelé mléka v rámci 3 dotačních podprogramů podpořeni celkovou částkou **304,6 mil. Kč**. V případě tohoto podprogramu se jedná o údaje za rok 2022. V roce 2023 nebyl tento podprogram realizován.

20.A. Zlepšení životních podmínek v chovu dojnic, kde bylo schváleno 874 žádostí a chovatelům dojnic vyplaceno celkem **254,8 mil. Kč** v roce 2022. V roce 2023 nebyl tento podprogram realizován. Tato podpora byla realizována prostřednictvím 5 dotačních podprogramů: podprogram na podporu napájení dojnic v zimním období temperovanou vodou, podprogram na podporu provádění faremní diagnostiky původce mastitid dojnic, podprogram na snížení škodlivých patogenních mikroorganismů ve stájovém prostředí dojnic, podprogram na podporu ošetřování končetin dle individuálních potřeb dojnic a podprogram na podporu opatření ke snížení tepelného stresu dojnic v letním období.

20.D. Zlepšení životních podmínek skotu chovaného v systému chovu bez tržní produkce mléka (bez TPM), v rámci kterého bylo schváleno v dotačním roce 2022 1 098 žádostí o dotaci a chovatelům skotu chovaného v systému chovu bez TPM vyplaceno celkem **54,8 mil. Kč** v roce 2022. V roce 2023 nebyl tento podprogram realizován. Tato podpora byla realizována prostřednictvím 6 dotačních podprogramů: podprogram na podporu napájení KBTPM v zimním období temperovanou vodou, podprogram na zvětšení plochy lehacího prostoru zimoviště v zimním období pro KBTPM, podprogram na podporu sekčního provozu zimoviště v zimním období u KBTPM, podprogram na podporu provádění ošetření KBTPM v letním období prostředky proti obtěžujícímu hmyzu, podprogram na podporu ošetřování končetin dle individuálních potřeb KBTPM a podprogram na podporu chovu telat narozených KBTPM v technologii chovu telat školkovým způsobem.

20.E. Zlepšení životních podmínek v chovu vykrmovaných býků, u nějž se jedná o nový dotační program, který byl poprvé vyhlášen v roce 2021 a v rámci kterého bylo pro dotační rok 2022 schváleno 680 žádostí a chovatelům vykrmovaných býků bylo vyplaceno **93,1 mil. Kč. V roce 2023 bylo vyplaceno 102 mil. Kč**. Tato podpora byla realizována prostřednictvím 6 dotačních podprogramů: podprogram na podporu napájení vykrmovaných býků v zimním období temperovanou vodou, podprogram na provádění opatření ve stáji ke snížení tepelného stresu vykrmovaných býků v letním období, podprogram na podporu zvětšení plochy lehacího prostoru v chovu vykrmovaných býků ve stáji s technologií stelivového provozu, podprogram na podporu zvětšení plochy kotce v chovu vykrmovaných býků ve stáji s technologií celoroštového ustájení, podprogram

na podporu chovu vykrmovaných býků chovaných v ustájení s technologií stelivového provozu s ošetřovanou hlubokou podestýlkou a podprogram na podporu vykrmovaných býků chovaných v ustájení s technologií stelivového provozu s často obměňovanou podestýlkou.

Dotace z prostředků Evropské unie

Program rozvoje venkova

Chovatelé mohli čerpat také podporu na investice z PRV ČR 2014–2020 s přechodným obdobím do roku 2022. Základní možností, kde bylo možné čerpat dotace a kde bylo alokováno nejvíce finančních prostředků, je operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků. Žadatelé mohli žádat v záměrech a) projekty do 2 000 000 Kč a zároveň žadatel hospodaří na max. 150 ha; Živočišná výroba, c) Skot – projekty do 5 000 000 Kč a h) Skot – projekty nad 5 000 000 Kč. V termínu od 15. 6. – 13. 7. 2021 proběhlo 12., a pro tuto operaci zároveň poslední, kolo příjmu žádostí o dotaci. Alokace na celou operaci pro toto kolo činila 4,4 mld. Kč. Také v níže uvedených operacích bylo možné žádat o dotaci se zaměřením na chov skotu. Na zpracování svých zemědělských produktů mohli zemědělci čerpat dotace z operace 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů. Pro mladé začínající zemědělce, tzn. zemědělce do 40 let, kteří nepodnikají déle než 2 roky, pak byla určena operace 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců. Také v těchto operacích proběhlo poslední kolo příjmu žádostí o dotaci v rámci 12. kola. Dále bylo možné využít opatření Spolupráce, zejména operaci 16.3.1 Sdílení zařízení a strojů, kde bylo možné si pořídit investici, např. stroj, společně s jiným zemědělcem. Pro chovatele, kteří vyvíjejí vlastní inovace, či zlepšení byla určena operace 16.2.1 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě či operace 16.1.1 Evropské inovační partnerství.

Strategický plán Společné zemědělské politiky

Podpora skotu je od roku 2023 možná z intervencí rozvoje venkova v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027. A to z intervencí 33.73 – Investice do zemědělských podniků, 34.73 – Investice do zpracování zemědělských produktů, 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce, 51.77 – Inovace při zpracování zemědělských produktů a 53.77 – Podpora operačních skupin a projektů EIP. První kolo příjmu žádostí v těchto intervencích proběhlo v termínu 22. 8. 2023 – 12. 9. 2023.

Chovatelé skotu mohli v 1. kole v intervenci 33.73 žádat o dotaci v záměrech a) projekty do 2 000 000 Kč a zároveň žadatel hospodaří na max. 150 ha a splňuje definici mikro, malého nebo středního podniku; Živočišná výroba a c) Skot.

Další příjem žádostí o dotaci ve výše uvedených intervencích je předpokládán na podzim 2024. V termínu 30. 4. 2024 – 21. 5. 2024 budou chovatelé skotu moci žádat o dotaci také v intervenci 37.73 – Technologie snižující emise GHG a NH_3.

Přímé platby

Podpory příjmu vázané na produkci (CIS)

ČR v rámci přímých plateb dlouhodobě podporuje tzv. citlivé sektory rostlinné a živočišné výroby, a to zejména prostřednictvím podpor příjmu vázaných na produkci (od roku 2023 nově CIS – Coupled Income Support (dříve VCS)) financovaných v rámci I. Pilíře Společné zemědělské politiky podle Strategického plánu SZP pro období 2023–2027. Poskytování těchto podpor je od roku 2023 umožněno na základě kapitoly II, oddílu 3, poddílu 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2115, v platném znění, který stanoví základní pravidla a vyjmenovává možná podporovaná odvětví. Hlavní tezí CIS je, že je poskytována za účelem zachování úrovní produkce u těch odvětví, která čelí nějakým obtížím a jsou obzvláště důležitá z hospodářských, sociálních

Tabulka 107 – Stav administrace operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků

	Počet zaregistrovaných žádostí	Požadavek na dotaci zaregistrovaných žádostí (Kč)	Počet schválených žádostí	Požadavek na dotaci schválených žádostí (Kč)	Počet proplacených žádostí	Výše dotace proplacených žádostí (Kč)
Skot	3 930	15 740 297 015	1 421	5 459 095 587	1 364	4 868 830 429
Operace 4.1.1 celkem	17 430	38 191 906 658	9 139	15 122 323 171	8 508	13 415 918 315

Zdroj: MZe

Tabulka 108 – Stav administrace intervence 33.73 – Investice do zemědělských podniků k 19. 2. 2024

	Počet zaregistrovaných žádostí	Požadavek na dotaci zaregistrovaných žádostí (Kč)	Počet doporučených žádostí	Požadavek na dotaci doporučených žádostí (Kč)
Skot (záměr c))	647	3 653 363 949	209	1 522 983 886
Intervence 33.73 celkem	4 371	9 875 175 272	2 306	4 827 326 688

Zdroj: MZe

nebo environmentálních důvodů, a přispět tak ke zlepšování konkurenceschopnosti, udržitelnosti nebo kvality těchto odvětví. Podpora příjmu vázaná na produkci má podobu roční platby na hektar nebo zvíře.

Podporovanými odvětvími v České republice jsou pěstování ovoce, zeleniny, škrobových brambor, chmele, cukrové řepy, bílkovinných plodin a chov mléčného i masného skotu a ovcí a koz.

Na podpory CIS poskytované v roce 2023 byly v České republice celkem vyčleněny více než 3 mld. Kč, tedy 15 % celkové obálky přímých plateb.

CIS – Podpora příjmu na chov krávy chované v systému chovu s tržní produkcí mléka

Podmínky poskytnutí podpory na krávy chované v systému chovu s tržní produkcí mléka upravuje § 37 nařízení vlády č. 83/2023 Sb. Podpora se poskytuje na počet krav vedených na hospodářství žadatele v ústřední evidenci zvířat (ÚE) k 31. březnu příslušného kalendářního roku v systému chovu s TPM. Minimální počet pro poskytnutí podpory jsou 2 kusy.

U všech podpor příjmu vázaných na chov hospodářských zvířat, kladen důraz na kontrolu včasnosti hlášení změn do ústřední evidence (ÚE), tj. hlášení změn do ÚE je vyžadováno do 7 dnů od data události. Současně musí žadatelé o všechny podpory v rámci přímých plateb dodržovat podmínky podmíněnosti. Žadatelem o poskytnutí této podpory, stejně jako jakékoliv přímé platby, může být fyzická nebo právnická osoba, která je aktivním zemědělcem podle § 4 nařízení vlády č. 83/2023.

Roční podpora v roce 2023 činila na CIS v sektoru dojnic cca 1 237 mil. Kč. O podporu na chov krav chovaných v systému s tržní produkcí mléka si v roce 2023 požádalo 1 713 žadatelů s celkovým počtem 353 172 krav. **Výše dotační sazby činí 3 501,65 Kč na 1 ks.**

CIS – Podpora příjmu na chov telete masného typu

Podpora na telata masného typu je vyplácena dle podmínek uvedených v § 36 nařízení vlády č. 83/2023 Sb.

Základní podmínkou pro obdržení této platby v roce 2023 bylo narození telete masného typu v období od 1. dubna 2022 do 28. února 2023 na hospodářství žadatele.

Matkou telete, na které se podává žádost, musí být kráva chovaná v systému chovu bez tržní produkce mléka ode dne narození telete minimálně do dne podání žádosti s minimálně 50% podílem krve masného plemene skotu nebo jejich kombinace (podle přílohy č. 18 nařízení vlády 83/2023 Sb.) a otcem musí být býk masného plemene skotu podle přílohy č. 19 nařízení vlády 83/2023 Sb. evidovaný v ústředním registru plemeníků.

Platba se poskytuje na celkový počet telat, která žadatel chová na svém hospodářství registrovaném v ústřední evidenci minimálně po dobu 1 měsíce (30 dní) od jejich narození. Minimální počet telat, na které lze poskytnout platbu, je nejméně 3 ks.

I u podpory na chov telete masného typu je kladen důraz na kontrolu včasnosti hlášení do ÚE, tj. hlášení o narození musí být zasláno do 7 dnů od označení telete, přičemž označení telete má být provedeno do 20 dnů od data jeho narození. Současně musí žadatelé o všechny podpory v rámci přímých plateb dodržovat podmínky podmíněnosti. Žadatelem o poskytnutí této podpory, stejně jako jakékoliv přímé platby, může být fyzická nebo právnická osoba, která je aktivním zemědělcem podle § 4 nařízení vlády č. 83/2023.

O dotaci na telata masného typu si požádalo v roce 2023 5 024 žadatelů na celkový počet 136 014 telat, a je mezi ně rozděleno zhruba 490,1 mil. Kč. **Dotační sazba je 3 597,30 Kč na 1 tele.**

Kromě podpor vyplácených přímo na chovaná zvířata, tj. podpory na chov krav s tržní produkcí mléka a podpory na chov telat masného typu, mohou chovatelé skotu v rámci přímých plateb využívat i podpory oddělené od produkce, jako např. základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS), doplňková redistributivní podpora (CRISS), či doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce.

Kontrola mléčné užitkovosti

V rámci kontroly mléčné užitkovosti v posledním sledovaném kontrolním období 2022/2023 došlo k opětovnému dlouhodobému projevu poklesu počtu dojnic zapojených do této kontroly, tentokrát z 342 426 ks dojnic na 339 272 ks, tedy nezanedbatelný pokles o 3 154 ks (meziročně -0,9 %). Celkově je v České republice do kontroly mléčné užitkovosti zapojeno 94,8 % všech dojnic, což představuje daleko nejvyšší podíl zapojených krav na světě.

V kontrole mléčné užitkovosti je v posledních několika letech v České republice z hlediska plemenné příslušnosti početně nejvíce zastoupeno plemeno holštýnského skotu. V posledním uzavřeném kontrolním roce 2022/2023 se jedná o 176 478 normovaných laktací z celkového počtu 290 161 normovaných laktací všech plemen v České republice (60,8 % ze všech; meziročně nárůst o 0,3 %). Na plemeno holštýnského skotu početním zastoupením navazuje hned naše národní plemeno českého strakatého skotu s možným výhodným využitím obou směrů jeho kombinované užitkovosti. Tyto krávy měly v kontrolním roce 2022/2023 uzavřeno celkem 100 496 normovaných laktací (34,6 % ze všech; meziročně pokles o 0,2 %).

V rámci celé České republiky bylo v uplynulém kontrolním roce 2022/2023 dosaženo mléčné užitkovosti 9 741 kg mléka za normovanou laktaci při obsahu 3,89 % tuku a 3,42 % bílkovin, což představuje navýšení o 211 kg mléka oproti minulému kontrolnímu období. V rámci početně nejzastoupenějších plemen chovaných v České republice se jednalo u plemene holštýnského skotu o užitkovost 10 743 kg mléka (meziroční nárůst o 199 kg) při obsahu 3,85 % tuku a 3,37 % bílkovin. U plemene českého strakatého skotu byla dosažena mléčná užitkovost ve výši 8 165 kg mléka (meziroční nárůst o 206 kg) při obsahu 3,97 % tuku a 3,51 % bílkovin.

Reprodukce skotu

V úzkém vztahu se zvyšující se mléčnou užitkovostí je také vývoj reprodukčních ukazatelů. Především se jedná o délku mezidobí, která se dá z ekonomických důvodů označit za jeden ze základních reprodukčních ukazatelů. Tento ukazatel byl v uplynulém kontrolním roce 2022/2023 na úrovni 390 dní, což znamená, že se tato hodnota opět mírně snižuje, tentokrát o 3 dny. Vzhledem k tomu, že se tato hodnota již několik let celorepublikově drží pod úrovní 400 dní, se tento ekonomicky silný ukazatel vůči dosahované vysoké užitkovosti projevuje jako akceptovatelný a pro chovatele dojeného skotu ekonomicky výhodný.

Průměrný počet laktací na jednu dojnici ve výši 2,4 je však velmi závažným, pro chovatele dojeného skotu ekonomicky

silně zatěžujícím ukazatelem. Takto nízká životnost dojnic znamená vysoké zvýšení nákladů na 1 litr vyrobeného mléka v rámci odpisů hodnoty základního stáda skotu. Tzn., že se zde projevují značně vysoké náklady na zařazování odchovaných vysokobřezích jalovic, které jsou někteří chovatelé nuceni v rámci udržení odpovídajícího početního stavu dojnic jejich základního stáda dokonce pořizovat nákupem.

Plemenářská práce v chovu skotu

V dosahovaných výsledcích se v chovu skotu u mnoha chovatelů pozitivně projevuje nejen vzdělání a zkušenosti, ale i působení předmětných uznaných chovatelských sdružení a oprávněných osob. Dále také činnost spolupracujících krmivářských a výživářských firem, plemenářských a šlechtitelských společností, vědeckovýzkumných a vývojových pracovišť včetně zemědělského školství. S úspěšnými výsledky chovu skotu se lze seznámit na pravidelně pořádaných výstavách hospodářských zvířat a chovatelských dnech, kde jsou prezentováni nejlepší jedinci všech u nás chovaných plemen (kombinovaných, dojných a masných). Vedle toho jsou výsledky zveřejňovány a prezentovány na seminářích.

V oblasti chovu skotu v České republice je nutno také zmínit, že v současné době, tak jako ve všech vyspělých zemích v návaznosti na domácí populace plemen skotu se využívá rutinně genomická předpověď plemenných hodnot na základě jednotlivých nukleotidů. Mezinárodní genetická evaluace probíhá u holštýnského skotu v Interbull centru ve Švédsku, národní předpověď plemenných hodnot zajišťuje rutinně společnost Plemdat, s. r. o., která je dceřinou společnosti Českomoravské společnosti chovatelů, a. s. U českého strakatého plemene probíhá společný odhad plemenných hodnot Německo – Rakousko – Česko (zdá se, že se připojí Slovensko, Itálie a Maďarsko). Pro masná plemena je v rámci Interbeef za mezinárodní předpověď plemenných hodnot zodpovědné Interbull centrum ve Švédsku. V rámci České republiky zajišťuje předpověď plemenných hodnot Plemdat, s. r. o. ve spolupráci s Výzkumným ústavem živočišné výroby, v. v. i. Každá země má své jedinečné chovatelské podmínky a své populace plemen skotu. Z tohoto důvodu je nutné zohlednit specifické podmínky v každé zemi.

V této souvislosti je nutné zmínit výzkumné projekty v rámci Národní agentury zemědělského výzkumu, které pomáhají udržovat využívané metody a postupy ve šlechtění v souladu s aktuálním stavem vědeckého poznání a požadavky praxe, za současného udržení konkurenceschopnosti plemenářské práce s chovatelsky vyspělými zeměmi.

PRASATA, VEPŘOVÉ MASO

Podle údajů ČSÚ byl k 31. 12. 2023 stav prasat ve srovnání s rokem 2022 vyšší, k nárůstu došlo i u počtu prasnic. Počet prasat celkem činil 1 362 tis. ks (meziroční nárůst o 2,5 %), početní stavy prasnic vzrostly o 2 tis. ks (o 2,6 %) na 79 tis. ks.

Celkově ekonomická situace v chovu prasat v ČR v roce 2023 odrážela složitou kombinaci domácích a mezinárodních faktorů, které ovlivnily produkci a ceny, stejně jako celkové podmínky pro chovatele. Zdá se však, že rok 2023 alespoň částečně zlepšil ekonomickou situaci v sektoru.

V Evropě zůstávají ceny vysoko nad cenami v Americe. Porážky v Německu a v Nizozemí jsou stále na velmi nízké úrovni. V roce 2023 je zaznamenán výrazný nárůst (+59 %) ruského vývozu vepřového masa hlavně do Běloruska, Vietnamu a Hongkongu. Předpokládá se, že se v roce 2024 produkce v hlavních produkčních regionech zpomalí v důsledku klesajícího počtu prasnic.

Jednotlivé členské státy EU mají svá specifika a své vlastní tržní mechanismy. Tato situace vede k velmi výrazným rozdílům v ceně jatečných prasat a tím dochází na trhu ke značné volatilitě. V příštích letech se bude rozvoj produkce soustřeďovat v podnicích s vysokou koncentrací zvířat a s nejlepšími technologiemi i efektivitou výroby.

Ceny krmiv v roce 2023 postupně klesají. Dlouhodobě je ovšem zaznamenám nárůst dalších vstupů v sektoru chovu prasat (energie, náklady na léčiva a veterinární péči, odpisy), které určují ekonomiku a rentabilitu.

Průměrný stav prasnic v roce 2023 činil dle údajů ČSÚ 79 097 ks a v meziročním srovnání 2023/2022 se navýšil o 2,5 %, tj. o 2 537 ks. Ve srovnání s rokem 2022 se v roce 2023 narodil na prasnici vyšší počet selat (33,3 ks; +2 %). Počet odchovaných selat na jednu prasnici byl v tomto období

Tabulka 109 – Vývoj stavů prasat v ČR

Rok	Stavy prasat celkem k 1. 4.	z toho stav prasnic k 1. 4.	Stavy prasat celkem k 30. 6.	z toho stav prasnic k 30. 6.	Stavy prasat celkem k 31. 12.	z toho stav prasnic k 31. 12.	Počet narozených selat
	tis. ks	tis. ks	tis. ks	tis. ks	tis. ks	tis. ks	mil. ks
2017	1 491	91	1 563 [1)]	93 [1)]	1 532	94	3,22
2018	1 557	92	1 557	91	1 508	89	3,21
2019	1 544	91	1 510	91	1 509	91	3,34
2020	1 499	88	1 521	90	1 546	92	3,35
2021	1 518	90	1 524	90	1 493	87	3,32
2022	1 433	81	1 392	78	1 329	77	3,08
2023	–	–	1 333	78	1 362	79	3,00

Zdroj: ČSÚ – výběrová statistická zjišťování v chovu prasat k 30.6. a 31.12, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4. (do roku 2022).
Pozn.: [1)] Údaje k 31. 7.

Tabulka 110 – Vývoj reprodukčních ukazatelů v chovu prasat v ČR (v ks)

Rok	Průměrný stav prasnic	Narozených selat na prasnici	Odchovaných selat na prasnici	% uhynulých selat
2017	103 002	31,2	27,9	10,8
2018	101 529	31,6	28,2	11,0
2019	103 216	32,4	28,9	11,0
2020	102 013	32,8	29,3	10,7
2021	103 108	32,2	28,8	10,7
2022	92 536	32,6	29,2	10,4
2023	90 443	33,3	29,5	11,4

Zdroj: ČSÚ.

Tabulka 111 – Bilance výroby a spotřeby vepřového masa

Rok	Výroba	Spotřeba	Dovoz	Vývoz	Podíl dovozu na spotřebě (%)	Podíl vývozu na výrobě (%)
	tis. t. živ. hm.	tis. t. živ. hm.	tis. t. živ. hm.	tis. t. živ. hm.		
2017	296,3	571,8	354,4	79,3	62,0	26,8
2018	304,3	594,8	372,9	83,5	62,7	27,4
2019	289,2	568,9	360,1	80,3	63,3	27,8
2020	293,7	570,4	364,6	86,9	64,0	25,9
2021	299,3	583,5	377,7	92,0	64,7	30,7
2022	282,1	588,4	388,3	83,2	66,0	29,5
2023 [1)]	263,0	567,6	374,8	70,2	66,0	26,7

Zdroj: ČSÚ, ÚZEI, MZe, Celní statistika.
Pozn.: [1)] Odhad.

přibližně stejný (29,5 ks; +0,9 %). Počet selat narozených v roce 2023 činil 3 mil. ks (-8 694 ks; -0,3 %), přičemž ztráty selat od narození do odstavu tvořily 11,4 % (+1% bod).

V roce 2023 bylo do ČR dovezeno 285 tis. t vepřového masa, což je ve srovnání s rokem 2022 o 9,3 tis. t méně. Od roku 2019 každoročně vzrůstá objem vývozu této komodity. Export vepřového masa z ČR v roce 2022 v porovnání s rokem 2021 stagnoval.V roce je zaznamenán pokles vývozu vepřového masa.

Dovoz vepřového masa se uskutečnil v roce 2023 především z Německa (34 %), vývoz pak směřoval z 64 % na Slovensko.

V produkci vepřového masa je Česká republika dlouhodobě nesoběstačná. Přestože ještě v roce 2000 byla Česká republika v produkci této komodity soběstačná, za uplynulé dvacetileté období tento ukazatel významně poklesl. V roce 2021 prakticky až na poloviční úroveň (51,3 %).V roce 2023 je soběstačnost ve vepřovém mase pouhých 46,3 %.

Proto je tato problematika týkající se chovu prasat a výroby vepřového masa jedním ze stěžejních bodů strategie rezortu Ministerstva zemědělství. Cílem v tomto sektoru nadále zůstává navýšení současného stavu prasat i prasnic zvýšením efektivnosti chovu především dalším navýšením počtu odchovaných selat na prasnici a následnými opatřeními a využíváním podpor na národní i evropské úrovni.

Preference spotřebitelů stále více směřují k produkci potravin vyrobených z tuzemských zdrojů. I přes vysoké objemy dovozů vepřového masa do ČR je patrný nárůst zájmu o české potraviny, které spotřebitelé vnímají jako bezpečnější, zdravější a chutnější a současně tím podporují zachování rozsahu domácí zemědělské produkce a omezení zatížení životního prostředí. Rezort Ministerstva zemědělství vnímá otázku kvality a bezpečnosti potravin samozřejmě jako jednu ze svých priorit, kterou podporuje například prostřednictvím značek kvality „KLASA“ a „Regionální potravina“. Dalšími nástroji je podpora konkurenceschopnosti zpracovatelského průmyslu a marketingu spotřeby domácích výrobků (účast v režimech jakosti) či registrace v dalších systémech platných nejen na tuzemském trhu. Zvyšování domácí výroby potravin má kromě produkčních aspektů neméně příznivý dopad na růst zaměstnanosti a snižování nákladů na dopravu ke konečnému zákazníkovi. Aktuálně je v tomto směru třeba zdůraznit i současné strategické zabezpečení výživy obyvatel v případě celosvětových nebo lokálních výpadků v zásobování potravinami.

Vepřové maso je bezesporu nedílnou součástí našeho jídelníčku. To lze potvrdit dlouhodobě stabilní úrovní spotřeby na obyvatele, a to i přes vzrůstající preference spotřebitelů k masu drůbežímu nebo dalším, méně konzumovaným druhům masa. To je dáno tradicí konzumace vepřového masa

Tabulka 112 – Objem zahraničního obchodu s živými prasaty

Rok	Dovoz			Vývoz		
	ks	t živ. hm.	cena (Kč/kg živ. hm.)	ks	t živ. hm.	cena (Kč/kg živ. hm.)
2017	221 122	7 216	62,68	365 166	33 192	37,19
2018	172 531	5 020	58,42	528 663	44 501	30,54
2019	118 732	3 300	69,38	508 906	40 767	38,25
2020	108 400	3 314	65,17	520 603	41 548	36,50
2021	123 647	3 272	53,85	553 467	43 172	30,20
2022	89 812	3 253	58,70	452 762	35 598	36,82
2023	123 515	5 884	66,05	361 723	26 917	50,05

Zdroj: Celní statistika.

Tabulka 113 – Objem zahraničního obchodu s vepřovým masem

Rok	Dovoz		Vývoz		Saldo		Nejvyšší objem obchodu	
	tis. t j. hm.	mil. Kč	tis. t j. hm.	mil. Kč	tis. t j. hm.	mil. Kč	Dovoz ze země	Vývoz do země
2017	266,9	15 646	37,7	1 995	-229,2	-13 651	DE/33 %	SK/76 %
2018	283,3	14 569	30,0	1 439	-253,3	-13 130	DE/34 %	SK/72 %
2019	274,5	16 941	30,4	1 632	-244,1	-15 309	DE/30 %	SK/64 %
2020	277,9	16 694	34,8	1 723	-243,1	-14 971	DE/33 %	SK/66 %
2021	288,0	14 900	37,2	1 614	-250,8	-13 286	DE/36 %	SK/65 %
2022	294,0	18 439	37,1	1 942	-256,9	-16 497	DE/34 %	SK/67 %
2023	284,7	22 453	33,6	2 202	-251,1	-20 251	DE/34 %	SK/64 %

Zdroj: Celní statistika.

Tabulka 114 – Spotřeba vepřového masa (v kg/os./rok)

Rok	Maso celkem na kosti	Z toho vepřové maso	Podíl spotřeby vepřového masa k masu celkem (%)
2017	80,3	42,3	52,7
2018	82,4	43,2	52,4
2019	83,2	43,0	51,7
2020	84,0	43,4	51,7
2021	86,0	44,6	51,9
2022	82,9	43,9	52,9

Zdroj: ČSÚ.

a důvěrou spotřebitelů v jeho kvalitu a bezpečnost.Ve srovnání s rokem 2021 se jeho spotřeba v roce 2022 mírně snížila (43,9 kg/obyv./rok) a z celkové spotřeby masa na obyvatele a rok (82,9 kg) činila v posledním sledovaném roce 52,9% podíl.

Zatímco průměrná cena zemědělských výrobců (CZV) za jatečná prasata činila za rok 2020 31,64 Kč/kg živ. hm., v roce 2021 pak byla 26,47 Kč/kg živ. hm.V roce 2022 činila průměrná CZV na úrovni 32,98 Kč/kg živ. hm.V meziročním srovnání 2023/2022 vidíme nárůst průměrné ceny na 41,21 Kč/kg živ. hm. (+25 %).

Nárůst CZV, který se projevuje v roce 2023, se promítl i do spotřebitelských cen (SC).V roce 2023 se prodávala kýta bez kosti v průměru za 136,83 Kč/kg, naproti tomu v roce 2022 se prodávala jen za 121,38 Kč/kg.

Tabulka 115 – Ceny zemědělských výrobců (CZV) jatečných prasat v živém (v Kč/kg živ. hm.)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ø roku
2019	26,90	26,82	26,74	28,13	30,54	32,79	33,66	34,21	34,81	35,04	35,24	36,95	**31,82**
2020	37,35	35,71	36,20	36,07	33,74	31,74	30,83	29,18	28,39	27,33	26,99	25,90	**31,64**
2021	25,43	24,63	25,83	27,09	27,75	28,82	28,80	27,80	25,99	25,25	24,95	25,25	**26,47**
2022	25,18	24,77	26,79	32,37	34,28	33,91	33,94	34,25	37,25	38,49	37,35	37,21	**32,98**
2023	38,09	38,43	39,57	40,91	41,33	42,57	43,79	44,35	42,65	41,77	40,92	40,08	**41,21**

Zdroj: ČSÚ.

Tabulka 116 – Ceny zemědělských výrobců jatečných prasat, ceny selat a zemědělských výrobků

Rok	Jatečná prasata v živém	Jatečná prasata v mase ve třídě SEU	Ceny selat	Spotřebitelské ceny (Kč/kg)	
	Kč/kg živ. hm.	Kč/kg masa	Kč/kg živ. hm.	V. kýta	V. bůček
2017	32,52	41,59	62,02	123,09	93,94
2018	27,27	34,81	61,47	123,77	91,15
2019	31,82	40,90	59,84	131,80	95,35
2020	31,64	40,71	58,44	140,28	105,91
2021	26,47	33,48	51,10	131,52	–
2022	32,98	42,25	59,67	121,38	118,04
2023	41,21	53,23	76,37	136,83	134,41
Rozdíl 2023/2022	8,23	10,98	16,7	15,45	16,37
Index 2023/2022	1,25	1,26	1,28	12,7	13,9

Zdroj: ČSÚ.

Graf 15 – Srovnání vývoje CZV, CPV a SC v komoditě vepřového masa v letech 2017–2024 [1)]

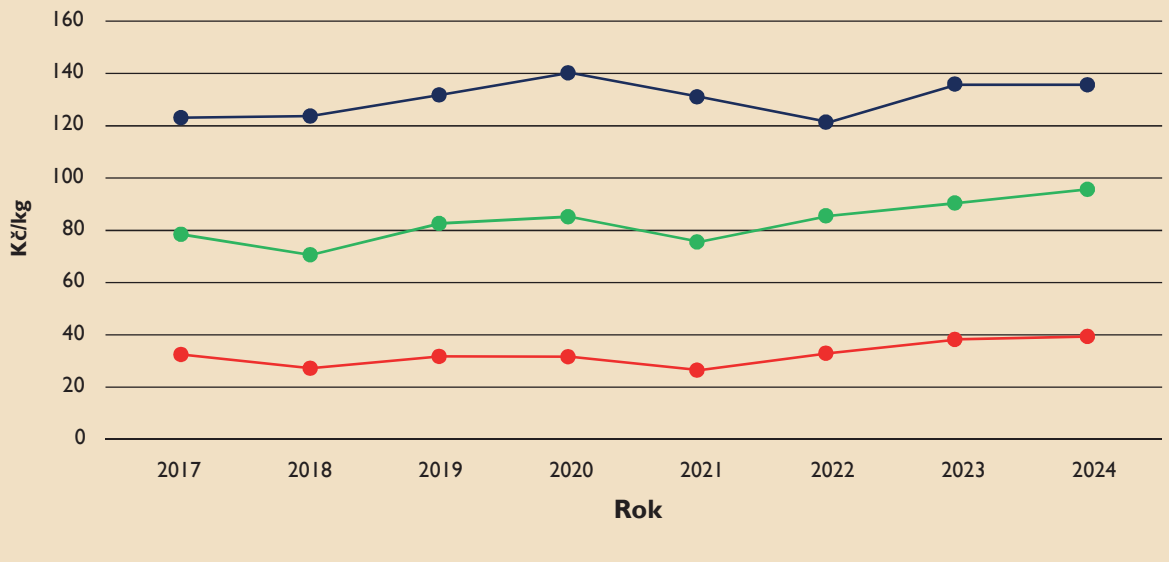

Zdroj: ČSÚ.
Pozn.: [1)] Leden, únor.

Podpory do chovu prasat v roce 2023

Dotace z národních zdrojů

Ministerstvo zemědělství podporuje chov prasat v tuzemsku prostřednictvím národních i unijních zdrojů. V rámci národních podpor jsou to především dotační programy:

Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat. V tomto dotačním programu **2.A**. se jedná o podporu ověřování původu, zavádění plemenných knih, kontrolu užitkovosti a kontrolu dědičnosti.

Ministerstvo zemědělství jako reakci na nepříznivou situaci v sektoru chovu prasat v roce 2022 opětovně zavedlo dotační program **8.F.a Podpora vybraných činností zaměřených na ozdravení chovů prasnic** (v roce 2022 bylo vyplaceno **120 427 000,00 Kč**). V roce 2023 nebyla v tomto dotačním titulu evidovaná žádná žádost. Dále pokračuje podporou v rámci notifikace dotačního programu Nákazový fond podprogramem **8.F.d Podpora vybraných činností zaměřených na ozdravení chovů prasat**. Na dotační podprogram byla v roce 2023 vyplacena částka **541 086 933,90 Kč**.

Producenti prasat mohli v roce 2023 čerpat finanční prostředky rovněž z národního dotačního programu **20.C „Zlepšení životních podmínek v chovu prasat“**. V roce 2023 byla vyplacena částka **220 038 769,70 Kč**.

Dotace z prostředků Evropské unie

Program rozvoje venkova 2014–2020

Program rozvoje venkova 2014–2020 pokračoval poskytováním podpor prostřednictvím opatření **Dobré životní podmínky zvířat**, v němž bylo realizováno podopatření **Zlepšení životních podmínek v chovu prasat – prasnic** a **prasniček** a podopatření **Zvětšení plochy pro odstavená selata**. **Vyplacené finanční prostředky v roce 2023 na žádosti podané v roce 2022** (ke dni 23. 2. 2024):

Na podopatření pro prasata bylo vyplaceno v roce 2023 celkem 110 640 422 Kč

Zdroj: SZIF.

Strategický plán Společné zemědělské politiky (SPZ) na období 2023–2027.

V souladu s těmito cíli a závazky SZP zohledňuje doporučení Evropské komise z roku 2020 související s cíli Zelené dohody pro Evropu, navazuje na PRV 2014–2022 zejména z doporučení plynoucích z provedených průběžných hodnocení.

Intervence 27.70 Zvýšení obranyschopnosti v chovu prasat vakcinací

Intervence reaguje na slabou stránku současného vysokého užívání antimikrobik v chovech prasat. Cílem navržené intervence je snížit používání antimikrobik v chovu prasat na základě podávání vakcín a omezovat tak rizika pro zdraví zvířat i konzumentů potravin pocházejících od těchto zvířat.

Intervence 28.70 Dobré životní podmínky zvířat

Intervence je zaměřena na **podporu dobrých životních podmínek v chovu prasat**, kde se nastavená opatření týkají **kategorie prasnic**, **prasniček** a **odstavených selat**. Zahrnuje zlepšení životních podmínek v chovu prasat, zvětšení plochy pro odstavená selata a rutinní krácení ocásků.

Intervence 37.73 Technologie snižující emise skleníkových plynů a NH_3

Součástí intervence bude rovněž podpora zemědělských bioplynových stanic na zastřešení koncových skladů digestátu, čímž dojde ke zvýšení reakčního objemu, a dále podpora instalace akumulace bioplynu. Realizací těchto prvků dojde ke snížení emisí skleníkových plynů a NH_3, a navíc ke zvýšení výroby bioplynu o 10–20 %.

DRŮBEŽ, DRŮBEŽÍ MASO A VEJCE

Drůbež, drůbeží maso

Produkce drůbežího masa v ČR dosáhla v roce 2023 úrovně 265,1 tis. t ž. hm. Oproti roku 2022 se v roce 2023 snížila o 1,3 %. Celková spotřeba drůbežího masa dosáhla v loňském roce úrovně 413,2 tis. t ž. hm., jedná se o meziroční zvýšení 2023/2022 o 3,8 %. Spotřeba na obyvatele jeví setrvalý zvyšující se stav, až na kolísání mezi lety 2010–2015. V roce 2020 dosáhla úrovně 29,8 kg na obyv. za rok a je to o 2,7 % více v porovnání s rokem 2019 a zároveň nejvíce od roku 2010. V roce 2022 se v meziročním srovnání 2022/2021 spotřeba drůbežího masa snížila (-1,06 kg/obyv./rok) na 28,1 kg/obyv./rok. Soběstačnost v roce 2023 dosáhla úrovně

Tabulka 117 – Bilance výroby, spotřeby drůbežího masa a ceny kuřat (v tis. t živ. hm. a Kč/kg)

Rok	Výroba	Dovoz	Vývoz	Spotřeba	Spotřeba (kg/obyv./rok)	CZV kuře jatečné	CPV kuře mražené kuchané	SC kuře kuchané celé
1992	170	0,6	20,8	168	12,0	21,31	37,98	43,02
1995	180,0	11,7	10,2	178,8	13,0	22,22	38,81	46,80
2017	251,6	164,6	36,2	382,2	27,0	23,23	42,49	67,59
2018	260,1	170,4	32,4	399,0	28,4	23,03	39,88	68,76
2019	265,7	167,2	26,1	407,6	29,0	23,18	39,94	64,68
2020	270,0	173,4	24,9	416,4	29,8	22,72	40,95	63,26
2021	279,8	160,2	29,9	411,8	29,9	23,11	40,40	58,46
2022	268,5	164,0	37,3	396,3	28,1	27,31	51,18	73,75
2023[1)]	265,1[1)]	179,5[1)]	32,6[1)]	413,2[1)]	–	29,88	56,57	75,46

Zdroj: ČSÚ, SDP, Celní statistika, Situační a výhledové zprávy MZe.
Vysvětlivky: CZV – ceny zemědělských výrobců. CPV – ceny průmyslových výrobců. SC – spotřebitelské ceny. [1)] Odhad.

Tabulka 118 – Vývoj stavů jednotlivých kategorií drůbeže v ČR ke konci daného roku (v tis. ks) [1)]

Rok	Kuřata na chov	Kuřata na výkrm	Nosnice	Slepice Chovné	Kohouti	Husy	Kachny	Krůty	Drůbež celkem
2020	[2)]	[2)]	5 694	[2)]	[2)]	[2)]	[2)]	[2)]	22 992
2021	[2)]	[2)]	5 201	[2)]	[2)]	[2)]	[2)]	[2)]	25 788
2022	3 359	12 451	4 776	2 162	220	13	530	262	23 764
2023	2 085	11 538	4 892	2 198	253	16	614	368	21 957

Zdroj: ČSÚ – k 8. 3. 2024.
Pozn.: [1)] Pro tento materiál počty v tis. ks zaokrouhleny na celá čísla. [2)] Neuvedeno.

64,2 %, v porovnání s rokem 2022 se tedy soběstačnost snížila (-3,5 p. b.).

Tuzemská poptávka po drůbežím mase se doplnila dovozem, který v roce 2023 činil 179,5 tis. t. ž. hm a v porovnání s rokem 2022 se v roce 2023 zvýšil o 9,5 %, zatímco vývoz se snížil. V roce 2023 bylo vyvezeno 32,6 tis. t. ž. hm., což je o 12,6 % méně než v roce 2022. Nejvíce drůbežího masa se v roce 2023 dovezlo již tradičně z Polska (64,3 % z celkového dovozu drůbežího masa), Maďarska a Ukrajiny. Průměrná cena u dovozu v roce 2023 dosáhla 67,48 Kč/kg. Vývoz se v roce 2023 v průměrné ceně 63,1 Kč/kg snížil oproti roku 2022 o 12,6 % na 32,6 tis. t ž. hm. Vývoz byl v roce 2023 realizován především na Slovensko (31,0 % z celkového dovozu), do Německa a Rakouska.

Ceny zemědělských výrobců jatečných kuřat se v roce 2023 zvýšily v porovnání s rokem 2022 o 9,4 % (27,31 Kč/kg v roce 2022 a 29,88 Kč/kg v roce 2023). Ceny průmyslových výrobců mražených kuřat kuchaných se meziročně 2023/2022 zvýšily o 10,5 % na 56,57 Kč/kg. Spotřebitelské ceny kuřat kuchaných celých se meziročně zvýšily o 2,3 % (z 73,75 Kč/kg v roce 2022 na 75,46 Kč/kg v roce 2023).

Stavy drůbeže se ke konci roku 2023 dle ČSÚ meziročně snížily o 7,6 %. K výraznému snížení stavů došlo ve srovnání s rokem 2022 zejména v kategorii kuřata na chov, a to o 37,9 % a také u kuřat na výkrm (7,3 %). Naopak k nejvyššímu početnímu zvýšení došlo v kategorii krůty (40,3 %) a husy (19,7 %).

Vejce

Od roku 2010 byla celková roční snáška konzumních vajec nejvyšší v roce 2021 (2 460 mil. ks). V meziročním srovnání 2023/2022 došlo k poklesu na 2 158 mil. ks (-2,97 %) a za několik posledních let byla tato snáška nejnižší. Převážná většina vyprodukovaných vajec pochází ze zemědělského sektoru (1 478 mil. ks), ale velmi důležité je i samozásobení vejci, které tvoří z celkové produkce tuzemska v roce 2023 31,5 % (680 mil. ks vajec). Oproti klesajícímu trendu v produkci vajec v domácích hospodářstvích, který započal v roce 2014, došlo v meziročním srovnání 2021/2020 ke stagnaci produkce vajec (+0,42 %). V roce 2022 ve srovnání s rokem 2021 opět následoval pokles produkce (-4,1 %), a pokles pokračoval následně i v roce 2023, a to na 680,1 mil. ks. Produkce vajec v domácích hospodářstvích byla v roce 2023 nejnižší od roku 2001.

Poptávka po konzumních vejcích se v tuzemsku doplnila dovozem konzumních vajec, vč. vaječných hmot. Dovoz v roce 2023 činil 819,8 mil. ks a oproti roku 2022 se zvýšil (+20,9 %, tj. +141,7 mil. ks). Vývoz konzumních vajec v roce 2023 oproti roku 2022 (385,8 mil. ks) stagnoval (+0,7 %) a činil 388,4 mil. ks. Míra soběstačnosti se v meziročním srovnání snížila (-5,1 p. b.) a v roce 2023 činila 83,3 %. Míra soběstačnosti v meziročním srovnání 2023/2022 poklesla o 5,1 p. b. a činila 83,3 %.

Tabulka 119 – Bilance výroby a spotřeby vajec (v mil. ks) a ceny zemědělských výrobců (CZV) a spotřebitelské ceny (SC) (v Kč/ks)

Rok	Výroba	Z toho samozásobení	Dovoz	Vývoz	Spotřeba	CZV	SC
2005	2 148	876	409,7	165,9	2 393,8	1,47	2,32
2010	2 125	888	615,7	191,7	2 549,0	1,63	2,47
2017	2 284	815	659,0	224,0	2 719,0	2,06	3,63
2018	2 293	770	659,0	262,0	2 675,0	1,86	3,84
2019	2 362	753	732,3	225,0	2 868,6	1,72	3,14
2020	2 330	722	649,8	279,5	2 700,4	1,81	2,87
2021	2 460	725	658,3	259,3	2 859,0	1,85	2,56
2022	2 224	695	678,1	385,8	2 516,5	2,37	3,62
2023	2 158	680	819,8	388,4	2 589,4	3,04	2,73

Zdroj: Výsledky chovu drůbeže, Celní statistika, MZe, k 27. 2. 2024.
Pozn.: Koeficient pro přepočet kg na kusy vajec: skořápková vejce 17,4 ks, tekuté vaječné produkty 20 ks, sušené vaječné produkty 72 ks.

Tabulka 120 – Průměrné stavy nosnic (v ks) po dopočtu domácích hospodářství obyvatelstva v ČR

Rok	Zemědělský sektor	Domácí hospodářství	Celkem
2005	5 539 143	4 378 116	9 917 259
2010	3 998 409	4 555 230	8 553 639
2017	4 754 481	4 528 497	9 282 978
2018	4 915 005	4 279 430	9 194 435
2019	5 259 592	4 181 003	9 440 595
2020	5 191 962	4 012 509	9 204 471
2021	5 562 555	4 026 152	9 588 707
2022	4 974 595	3 860 487	8 835 082
2023	4 687 759	3 778 300	8 466 059

Zdroj: Výsledky chovu drůbeže ČSÚ – údaj vyjadřuje průměr v roce, nikoliv stav k 31. 12.

Oproti roku 2022 se v roce 2023 průměrná cena zemědělských výrobců (CZV) konzumních slepičích vajec tříděných zvýšila o 28,3 % (tj. o 0,67 Kč/ks) na průměrnou cenu 3,04 Kč/ks. Po pravidelném ročním poklesu průměrné spotřebitelské ceny (SC) konzumních vajec od roku 2019 byl v roce 2022 zaznamenán její nárůst, který pokračoval i v roce 2023.V meziročním srovnání 2023/2022 se SC zvýšila v průměru o 24,0 % na 4,49 Kč za kus.

Z celkového množství drůbeže v zemědělském sektoru, uveřejněného ČSÚ ke konci roku 2023 bylo v ČR ke konci roku 2023 chováno 4 892 tis. ks nosnic. Meziroční zvýšení 2023/2022 stavu nosnic ke konci roku 2023 činilo 2,4 % (+116 tis. ks). Největší nárůst počtu nosnic k 31. 12. 2022 zaznamenal kraj Karlovarský, kde počet kusů nosnic vzrostl v meziročním srovnání 2022/2021 o 141,4 % (+ cca 141 tis. ks). Největší meziroční 2022/2021 pokles počtu nosnic byl zaznamenán v kraji Jihomoravském, a to o 70,4 % (-cca 365 tis. ks).

Průměrný stav nosnic se v meziročním srovnání 2022/2021 snížil o 7,9 % na 8,84 mil. ks a tento průměrný roční stav nosnic patří k nejnižším v rozmezí let 2004–2022. Z celkového průměrného ročního množství nosnic bylo v roce 2022 chováno 56,3 % v zemědělském sektoru a zbylých 43,7 % v domácích hospodářstvích. V domácích hospodářstvích v meziročním srovnání 2022/2021 se průměrný stav nosnic snížil o 4,1 % na 3,86 mil. ks, v zemědělském sektoru se meziročně 2022/2021 také snížil, a to o 10,6 % na 4,97 mil. ks.

Z celkového počtu drůbeže v zemědělském sektoru uveřejněného ČSÚ, bylo v zemědělském sektoru ke konci roku 2023 v ČR 4 892 tis. ks nosnic. Meziroční zvýšení stavu nosnic k tomuto datu činil 2,4 % (+115,61 tis. ks). Největší nárůst počtu nosnic na konci roku 2023 zaznamenal kraj Královéhradecký, kde počet kusů nosnic vzrostl o 41,2 %. Největší meziroční pokles 2023/2022 počtu nosnic byl v Karlovarském kraji, a to -45,5 %.

Podpory do chovu drůbeže v roce 2023

Dotace z národních zdrojů

Tabulka 121 – Národní podpory v chovu drůbeže v letech 2017 až 2023

Dotační programy zemědělství na chov drůbeže ze státního rozpočtu, tzv. „národní dotace“	2017 (v mil. Kč)	2018 (v mil. Kč)	2019 (v mil. Kč)	2020 (v mil. Kč)	2021 [1] (v mil. Kč)	2022 [1] (v mil. Kč)	2023 [1] (v mil. Kč)
Podpora vybraných činností na ozdravování chovů drůbeže (DP 8.F.c.)	485	555	559	520	753	714	523
Podpora na účast producentů a zpracovatelů drůbeže a drůbežích produktů v režimu jakosti Q CZ (19.B)	–	–	–	–	0,6	3,8	–
Zlepšení životních podmínek v chovu drůbeže (DP 20.B.)	136	297	307	314	323	341	329

Zdroj: MZe, SZIF – administrace národních dotací (od roku 2020).

Pozn.: [1] Vyplaceno k 25. 3. 2024.

Dotace z prostředků Evropské unie

Chovatelé drůbeže mohou od roku 2023 čerpat podporu na investice ze Strategického plánu Společné zemědělské politiky pro ČR na období 2023–2027 z intervencí 33.73 – Investice do zemědělských podniků, 34.73 – Investice do zpracování zemědělských produktů a 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce. První kolo příjmu žádostí o dotaci v těchto intervencích proběhlo v termínu 22. 8. – 12. 9. 2023.

Na drůbež bylo možné v intervenci 33.73 žádat v záměrech: a) projekty do 2 mil. Kč a zároveň žadatel hospodaří na max. 150 ha a splňuje definici mikro, malého nebo středního podniku; Živočišná výroba, e) Drůbež, a i) Welfare drůbeže (dotace na úpravy technologie ustájení nosnic a odchov kuřice nosného typu v obohacených klecích na alternativní systémy ustájení (tj. voliéry, chov na podestýlce, chov s volným výběhem aj.). V rámci 1. kola příjmu žádostí bylo v záměru e) podáno 64 žádostí s požadavkem na dotaci 617 209 167 Kč, přičemž doporučeno bylo 16 žádostí s požadavkem 249 432 360 Kč, v záměru i) bylo doporučeno k financování všech 21 zaregistrovaných projektů v celkové výši požadované dotace 393 569 480 mil. Kč.

Další příjem žádostí o dotaci ve výše uvedených intervencích je předpokládán na podzim 2024.

V rámci Programu rozvoje venkova (PRV) ČR na období 2014–2020 bylo možné čerpat dotace, a kde bylo alokováno nejvíce finančních prostředků, z operace **4.1.1 Investice do zemědělských podniků**. V celém programovém období proběhlo 6 kol příjmu žádostí o dotaci, přičemž poslední 12. kolo bylo vyhlášeno v termínu 15. 6. – 13. 7. 2021.V sektoru drůbeže bylo schváleno k podpoře celkem 278 projektů s požadavkem na dotaci 1 844 141 358 Kč.

Dále bylo možné čerpat dotace na chov drůbeže z operace **4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů**, kde byly podporovány investice do zařízení a moderních technologií, které souvisí se zpracováním zemědělských produktů, tedy i drůbežího masa a vajec. Další možností byla operace **6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců**, kde mohli mladí zemědělci získat dotaci ve výši 45 tis. € na realizaci svého podnikatelského plánu.

Dotační příležitostí pro chovatele drůbeže byla dále operace **16.2.1 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě**.

OSTATNÍ ŽIVOČIŠNÉ KOMODITY

OVCE A KOZY

K 31. 12. 2023 bylo v České republice chováno 179 158 ks ovcí a 28 757 ks koz.V roce 2023 se změnil zdroj zjišťování počtu stavů ovcí a koz, kde dochází k publikaci dat z Integrovaného zemědělského registru. Do roku 2023 byly také stavy zjišťovány vždy k 1. 4. daného roku, nově se u všech hospodářských zvířat uvádějí data k 31. 12. daného roku. U ovcí a koz nejsou k dispozici data k 31. 12. minulých let.

V roce 2023 (k 31. 12.) došlo ke zvýšení počtu ovcí oproti roku 2022 (k 1. 4.) o 2,8 % (+4 962 ks). Počet bahnic, jehnic a beranů není za rok 2023 znám. V porovnání s rokem 2022 (k 1. 4.) došlo ke zvýšení počtů i u koz, kde se jejich stav zvýšil o 4 150 ks (o 16,9 %). Meziroční srovnání za stejné období bude známo, vzhledem ke změně zdroje a datu statistického zjišťování až v roce 2025.

Skopové maso je stále pouze doplňkovým druhem masa na tuzemském trhu. Produkce skopového masa v roce 2023 však meziročně stoupla o 2,9 % na 2,81 tis. t j. hm. U soběstačnosti nedošlo k výraznému výkyvu a v roce 2023 stoupla o 0,4 % na 97,9 %.

Celkové porážky ovcí včetně odhadu domácích porážek dosáhly 122,3 tis. ks, z toho 90,9 tis. jehňat. Z uvedených počtů bylo na jatkách poraženo 7 297 ks (včetně 4 992 ks jehňat). Průměrná živá hmotnost jehňat na jatkách dosáhla 33 kg, průměrná živá hmotnost ovcí 51 kg, živá hmotnost jehňat při zohlednění domácích porážek dosáhla 38 kg. Porážky koz včetně domácích porážek činily 23 306 ks, počet poražených koz na jatkách byl 306 ks.

Spotřeba skopového a kozího masa, která je ve statistice uváděna včetně koňského masa, dosáhla v roce 2022 výše 0,3 kg/obyv./rok. Došlo tedy ke stejnému poklesu spotřeby skopového a kozího masa, jako tomu bylo v roce 2020, kdy spotřeba poklesla také na úroveň 0,3 kg/obyv./rok. Od roku 2013 byla spotřeba skopového a kozího masa ve výši 0,4 kg/obyv./rok, kromě dvou zmíněných let. Pouze 6,0 % ovcí a jehňat je dodáváno na jatka k porážkám, u koz a kůzlat je to pouhých 1,3 %.

Tabulka 122 – Bilance výroby a spotřeby skopového masa

Ukazatel	MJ	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stavy ovcí celkem	ks	218 915	213 068	203 612	183 145	174 196	179 158
Stavy koz celkem	ks	30 316	29 210	28 919	25 409	24 607	28 757
Výroba	tis. t j. hm.	4,01	4,03	3,68	3,22	2,73	2,81
z toho – domácí hospodářství	tis. t j. hm.	3,78	3,81	3,49	3,03	2,59	2,68
Dovoz [1)]	tis. t j. hm.	0,44	0,66	0,40	0,36	0,53	0,59
Celková nabídka	tis. t j. hm.	4,45	4,69	4,08	3,58	3,17	3,40
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	3,91	4,21	3,77	3,26	2,80	2,87
Vývoz [1)]	tis. t j. hm.	0,54	0,48	0,31	0,32	0,47	0,53
Celková poptávka	tis. t j. hm.	4,45	4,69	4,08	3,58	3,17	3,93
Míra soběstačnosti	%	102,6	95,7	97,6	98,9	97,5	97,9

Zdroj: ČSÚ, MZe, Statistika zahraničního obchodu ČSÚ, Svaz chovatelů ovcí a koz z. s.
Pozn.: Koeficient přepočtu živé hmotnosti na jatečnou = 0,46. [1)] Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

Podpory do chovu ovcí a koz v roce 2023

Dotace z národních zdrojů

Udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat

Tabulka 123 – Dotační program 2.A: Udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat

Předmět dotace	Přiznaná dotace (Kč)
2.A.b.K.	1 459 059,00
2.A.b.O.	2 905 294,80
2.A.e.I.a.K.	820 710,00
2.A.e.I.a.O.1.	1 672 704,00
2.A.e.I.a.O.2.	500 220,00
2.A.e.I.b.2.	20 574,00
2.A.e.I.b.3.	20 440,00
2.A.e.2.i.	31 469 618,00
2.A.e.2.j.	8 307 300,00
2.A.e.2.k.1.	3 668 000,00
2.A.e.2.k.2.	731 500,00
2.A.e.3.e.	5 520 000,00
Celkový součet	**57 095 419,80**

Zdroj: SZIF – administrace národních dotací.
Pozn.: Stav údajů k 26. 3. 2024.

Podpora genetických zdrojů

V roce 2023 byla v rámci dotačního podprogramu **6.1 – Podpora genetických zdrojů zvířat vyplacena podpora v celkové výši 4 380 980 Kč.**

Na jednotlivé předměty dotace byly vyplaceny níže uvedené finanční částky:

- 6.1.4 šumavská ovce: 1 252 680 Kč
- 6.1.5 valašská ovce: 733 500 Kč
- 6.1.6 bílá krátkosrstá koza: 1 637 300 Kč
- 6.1.7 hnědá krátkosrstá koza: 757 500 Kč

Dotace z prostředků Evropské unie

Přímé platby

Podpora příjmu vázaná na produkci (CIS)

Od roku 2023, v souvislosti s novým Strategickým plánem 2023–2027, se otevřel příjem žádostí pro podporu příjmu vázanou na produkci (CIS), která nahrazuje platbu VCS z předchozího Strategického plánu. Primárním cílem plateb CIS je podpořit podniky s produkcí vybraných (citlivých) komodit, které jsou náročné na pracovní sílu či mají jiné specifické požadavky, a tedy by bez dodatečných dotačních stimulů nebyly odpovídajícím způsobem konkurenceschopné a nemohly by tak pokračovat ve svém oborovém zaměření. Podpora se poskytuje odvětví pěstování ovoce, zeleniny, cukrové řepy, chmele, škrobových brambor a bílkovinných plodin nebo stavy zvířat v odvětví chovu skotu, ovcí a koz. Podpora má zlepšit a stabilizovat příjem zemědělským podnikům, které se zabývají pěstováním daných plodin či chovem uvedených druhů zvířat.

Nově platí pro **podporu na chov bahnice nebo chov kozy**, že mohou být paseny kromě trvalých travních porostů, travních porostů na orné půdě nově i na úhoru, v ovocném sadu, jiné trvalé kultuře nebo jiné kultuře evidované v LPIS na žadatele.

Podmínkou pro poskytnutí podpory je, že se jedná o bahnici nebo kozu starší 1 roku (samice starší 1 roku), vedené v ÚE na hospodářství žadatele v období nejméně od 15. května do 11. září příslušného kalendářního, chovanou pastevním způsobem na TTP, travních porostech, úhoru, ovocném sadu, jiné trvalé kultuře nebo jiné kultuře evidované v LPIS na žadatele. Je nutná řádná evidence a včasné hlášení do ÚE u deklarovaných zvířat (nutno zasílat hlášení do ÚE do 7 dní od události).

Další podmínkou pro poskytnutí dotace je vedení pastevního deníku, kde jsou uvedena identifikační čísla zvířat a identifikační čísla dílů půdních bloků, na kterých se zvířata pasou. Tento pastevní deník je třeba uchovávat po dobu 5 let.

Platba bude poskytnuta na **minimální počet 14 ks ovcí nebo koz**.

Sazba pro podporu příjmu vázanou na produkci pro rok 2023 byla stanovena na **583,16 Kč/ks**, kde je změna oproti VCS, která byla vyplácena na VDJ.

Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)

Cílem opatření BISS (Basic Income Support for Sustainability) je stabilizace příjmů aktivních zemědělců, zároveň musí žadatel řádně obhospodařovat minimálně 1 hektar zemědělské půdy s výjimkou zemědělských kultur jiná kultura, mimoprodukční plocha, plocha s kontejnery nebo rybník. Půda musí být evidována v evidenci zemědělské půdy LPIS od data podání žádosti do 31. srpna příslušného kalendářního roku. Platba představuje prostředky vyplácené ročně na jeden hektar využívané zemědělské plochy.

Od roku 2023 se oproti SAPS mění povinnost obhospodařování pozemků s TTP (kultura T) a travními porosty TP (kultura G) – zajištění pastvy včetně likvidace nedopasků nebo seče s odklizením biomasy (tj. pokosení plochy) z pozemku proběhne nově v termínu do 31. srpna příslušného kalendářního roku. Podmínka provádět tyto operace v termínu do 31. července je převedena do ekoplatby.

Sazba dotace byla stanovena v roce 2023 na **1 760,44 Kč/ha** zemědělské půdy.

Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS)

Cílem platby CRISS je řešení dlouhodobě nižších příjmů menších podniků, které by bez podpory nebyly životaschopné, a dále férovější distribuce plateb respektující prokázané výhody z velikosti výroby velkých podniků s dopadem do jejich příjmu. Jedná se o platbu doplňující základní platbu BISS, na kterou mají nárok všichni žadatelé splňující podmínky platby BISS.

Platba může být poskytnuta pouze tehdy, jeli výměra způsobilých DPB minimálně 1 hektar. Na rozdíl od základní platby BISS bude platba CRISS poskytnuta **maximálně na 150 ha** způsobilé zemědělské plochy bez ohledu na celkovou výměru obhospodařované zemědělské půdy žadatele.

Za účelem předcházení riziku obcházení podmínek pro poskytnutí plateb bude v případě podezření SZIF posuzovat,

zda nedošlo k účelovému rozdělení podniku (mj. sem patří i posouzení rodinné spřízněnosti a dalších vazeb u zemědělců – žadatelů). Důsledkem takového účelového obcházení může být skutečnost, že žádající subjekt by měl nárok na dotace, na které by jinak nárok neměl. Každá taková situace bude posuzována individuálně. Předem tedy nelze obecně uvést, jaké vazby, doba jejich trvání a další skutečnosti jsou z podpor vyloučeny.

Sazba dotace byla stanovena v roce 2023 na **3 536,47 Kč/ha** zemědělské půdy.

Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce (YF)

Cílem YF je zlepšení příjmové situace mladých zemědělců do 40 let, získání mladých zemědělců a zachování stability a konkurenceschopnosti jejich nových farem.

Žadatelem může být osoba, která buď založila nový vlastní zemědělský podnik, nebo která převzala podnik po starších zemědělcích. Podmínkou pro poskytnutí platby YF je, že v kalendářním roce, kdy je předložena první žádost o platbu, žadatel nedosáhne věku 41 let. Spolu s první žádostí o platbu žadatel předloží doklad o splnění minimální zemědělské kvalifikace.

Sazba dotace byla stanovena v roce 2023 na **2 255,01 Kč/ha** zemědělské půdy.

Strategický plán Společné zemědělské politiky

Chovatelé mohli čerpat podporu na investice z PRV ČR 2014–2020 s přechodným obdobím do roku 2022.

Podpora ovcí a koz je od roku 2023 možná z intervencí rozvoje venkova v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027. A to z intervencí 33.73 – Investice do zemědělských podniků, 34.73 – Investice do zpracování zemědělských produktů, 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce, 51.77 – Inovace při zpracování zemědělských produktů a 53.77 – Podpora operačních skupin a projektů EIP. První kolo příjmu žádostí v těchto intervencích proběhlo v termínu 22. 8. 2023 – 12. 9. 2023.

Ekologické zemědělství

Dalším z opatření, která v rámci PRV 2014–2020 přispívají k chovu ovcí a koz je Ekologické zemědělství (NV č. 76/2015 Sb.) a navazující zkrácené závazky podle NV č. 331/2019 Sb. Opatřením Ekologické zemědělství jsou eliminovány konvenční přípravky na ochranu rostlin. Hlavním nástrojem podpory chovu ovcí a koz v rámci tohoto opatření je produkce krmiva a možnost pastvy. Žadatel je povinen dodržovat minimální intenzitu chovu hospodářských zvířat na úrovni 0,3 VDJ/ha TTP (do výpočtu se započítávají pouze ekologicky chovaná zvířata; započítány jsou ovce a kozy nad 1 rok, přepočítávací koeficient 0,15 VDJ).

Zažádaná výměra v rámci opatření Ekologické zemědělství byla v roce 2022 na výměru více než 567 tis. ha (standardní pětileté a navazující zkrácené závazky); z toho byly dotace na zemědělskou půdu s druhem zemědělské kultury trvalý travní porost ke konci 2022 na cca 453 tis. ha.

V rámci PRV 2014–2020 jsou podporovány i oblasti s přírodními a jinými omezeními – opatření **Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními**. Opatření přispívá k cílům SZP k zachování a obnově cenných stanovišť na zemědělské z hlediska biodiverzity, zachování ekologické stability a je prevencí opouštění půd v oblastech s přírodními omezeními. Nepřímo se podílí i na podpoře chovu ovcí a koz v těchto oblastech možností pastvy a produkcí krmiva.

KRÁLÍCI

Stav králíků v tuzemsku pravidelně klesal od roku 2010 až do roku 2019.V roce 2020 v meziročním srovnání 2020/2019 počet chovaných králíků v tuzemsku stagnoval (+0,7 %) a v ČR se chovalo 4 926 tis. ks králíků.V roce 2021 se v porovnání s rokem 2020 počet chovaných králíků v tuzemsku zvýšil o +4,3 % (+223 tis. ks), z toho se převážná většina králíků chovala v malochovech (94 %). V meziročním srovnání 2022/2021 se opět celkový počet králíků snížil, a to na 5 023,5 ks. Meziročně 2022/2021 došlo tedy k 2,4% snížení. Ke snížení počtu králíků v roce 2022 ve srovnání s rokem 2021 došlo jak v malochovech (-2,3 %), tak i ve faremních chovech (-5,0 %). Pokles pokračoval i v dalším období, kde se v roce 2023 v porovnání s rokem 2022 se celkový počet chovaných králíků v tuzemsku snížil o 6,3 % (-317 tis. ks). Celkový počet chovaných králíků v roce 2022 činil 5 023,5 tis. ks. Celkový počet chovaných králíků ve faremních chovech se v meziročním srovnání 2023/2022 snížil o 16,01 % při snížení počtu chovných králíků o 23,5 % a snížení počtu králíků na výkrm ve faremních chovech o 15,8 %. Počet králíků v malochovech se v meziročním srovnání 2023/2022 stejně jako počet králíků ve faremních chovech snížil, a to o 5,7 %. Ke snížení počtu došlo jak u chovných králíků, tak i u králíků na výkrm.

Přestože králičí maso je velmi dietetické, vhodné pro všechny věkové kategorie obyvatel, tak průměrná spotřeba králičího masa v ČR pozvolna klesá od roku 2010, kdy byla průměrná spotřeba 2,2 kg/obyv./rok. Průměrná spotřeba v ČR v meziročním srovnání 2020/2019 stagnovala, a byla 0,6 kg na obyv. za rok a až do roku 2022 se udržuje na této hranici. Na tento pokles spotřeby králičího masa má vliv jeho vyšší cena, nízká výtěžnost i horší dostupnost, především ve větších městských aglomeracích. Kromě toho, že králičí maso je výborným zdrojem vitamínů (především vitamín B12) a minerálních látek (draslík, fosfor), je především vyhledáváno jako důležitá součást jídelníčku nemocných lidí a sportovců. Lehce stravitelný protein, malá tučnost i nízký obsah sodíků a cholesterolu jsou velmi ceněné vlastnosti i pro období rekonvalescence. Dietetické i chuťové vlastnosti králičího masa, včetně jeho ceny, lze ovlivnit výživou brojlerových králíků. Ve faremních chovech se používají především krmné směsi přímo vyráběné pro jednotlivé věkové kategorie králíků i pro kategorii chovu. I přes jeho veškeré kvality patří králičí maso v tuzemsku mezi masa, která se řadí na poslední místa ve spotřebě. Důvodem je především jeho vysoká cena v porovnání s cenami ostatních mas (zejména s masem kuřecím) a také malá jatečná výtěžnost, která se pohybuje okolo 55 %. Průměrná spotřebitelská cena králičího masa byla v roce 2023 181,54 Kč/kg.

Produkce králičího masa v ČR pochází především z malochovů, v rámci samozásobitelství. Od roku 2017 celková produkce králičího masa pozvolna klesala (mezi roky 2016 a 2017 byl zaznamenán prudký pokles produkce o 36 %).V roce 2020 se tento trend poklesu obrátil a v ČR se celkově vyrobilo 10,7 tis. t ž. hm, v roce 2021 11,01 tis. t ž. hm. v meziročním srovnání 2021/2020 došlo ke zvýšení o 2,8 %. V roce 2022 došlo opět k meziročnímu poklesu na 10,68 tis. t ž. hm. Pokles produkce pokračoval i v roce 2023 (10,04 tis. t ž. hm.), kdy se vyrobilo ve srovnání s rokem 2022 o 5,96 % králičího masa méně.V roce 2023 se v porovnání s rokem 2022 snížil celkový dovoz, a to o 8,98 %. V meziročním srovnání 2023/2022 se snížil dovoz živých králíků o 17,94 % (v ks), i králičího masa (-2,37 %). Nejvíce živých králíků bylo do tuzemska dovezeno ze Slovenska (51,05 % z celkového dovozu živých

Tabulka 124 – Stavy králíků v ČR v rozmezí let 2013–2023 (v tis. ks)

Rok	Druh chovu				Celkem
	Faremní		Malochovy		
	Kategorie				
	Chov	Výkrm	Chov	Výkrm	
2013	21	305	850	5 300	**6 476**
2014	16	180	780	4 700	**5 676**
2015	14	160	740	4 500	**5 414**
2016	14	165	738	4 450	**5 367**
2017	13	300	710	4 280	**5 303**
2018	12	250	690	4 000	**4 952**
2019	12	250	675	3 950	**4 887**
2020	11	235	680	4 000	**4 926**
2021	9	300	690	4 150	**5 149**
2022	8,5	285	680	4 050	**5 023,5**
2023	6,5	240	660	3 800	**4 706,5**

Zdroj: Rabbit Trhový Štěpánov, MZe.

králíků) a Polska (32,97 % z celkového dovozu živých králíků) s průměrnou živou hmotností 2,4 kg. Nejvíce králičího masa bylo dovezeno z Číny (49,5 % z celkového dovozu králičího masa) a Španělska (30,6 % z celkového dovozu králičího masa) v průměrné ceně 137,16 Kč/kg. Vývoz králičího masa se v roce 2023 ve srovnání s rokem 2022 snížil o 14,7 %. Nejvíce králičího masa ČR vyvezla do Německa (34,97 % z celkového vývozu králičího masa) a na Slovensko (21,1 % z celkového vývozu králičího masa) v průměrné ceně 113,29 Kč/kg. Nejvíce živých králíků bylo v roce 2023 vyvezeno do Francie (60,9 % z celkového vývozu) a Německa (26,9 % z celkového dovozu).

Podpory do chovu králíků v roce 2023

Dotace z národních zdrojů

Podmínky čerpání podpor jsou uvedeny v „Zásadách, kterými se na základě §1, §2 a §2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, stanovují podmínky pro poskytování dotací na udržování a využívání genetických zdrojů pro výživu a zemědělství". Zásady jsou dostupné na www.eagri.cz v kolonce dotace – národní dotace – genetické zdroje – dotace.

Dotace z prostředků Evropské unie

Strategický plán Společné zemědělské politiky pro ČR na období 2023–2027

Podpora chovu králíků je od roku 2023 možná z intervencí rozvoje venkova v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky pro ČR na období 2023–2027. Konkrétně zejména z intervencí 33.73 – Investice do zemědělských podniků, 34.73 – Investice do zpracování zemědělských produktů a 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce. První kolo příjmu žádostí o dotaci v těchto intervencích proběhlo v termínu 22. 8. 2023 – 12. 9. 2023.

Chovatelé králíků mohli v 1. kole v intervenci 33.73 žádat o dotaci v záměrech a) projekty do 2 000 000 Kč a zároveň žadatel hospodaří na max. 150 ha a splňuje definici mikro, malého nebo středního podniku a f) Ostatní živočišná výroba. Nebyla však podána žádná žádost se zaměřením na králíky.

Další příjem žádostí o dotaci ve výše uvedených intervencích je předpokládán na podzim 2024.

Finanční prostředky bylo možné získat v rámci Programu rozvoje venkova (PRV) ČR na období 2014–2020, operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků. V celém programovém období proběhlo 6 kol příjmu žádostí o dotaci, přičemž poslední 12. kolo bylo vyhlášeno v termínu 15. 6. – 13. 7. 2021. K podpoře bylo v celém programovém období schváleno celkem 5 projektů se zaměřením na králíky s požadavkem na dotaci 14 mil. Kč.

RYBY

V České republice náleží rybářství k dlouhodobě úspěšným odvětvím živočišné výroby v zemědělství. Toto odvětví je zaměřeno především na chov, zušlechťování, ochranu a lov ryb, popřípadě i jiných vodních organismů a lze jej rozdělit na produkční a sportovní rybářství. Produkční i sportovní rybářství jsou v ČR řízeny zákonem č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráži, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství) a jeho prováděcí vyhláškou č. 197/2004 Sb.

Produkční rybářství je charakterizováno jako systematická, cílevědomá a odborná péče o obsádky ryb a jejich ochrana při využití reprodukce. Pod pojmem produkční rybářství se v ČR rozumí kromě převažujícího rybníkářství, také chov lososovitých druhů ryb či chov ryb ve speciálních

rybochovných zařízeních (např. recirkulační akvakulturní systémy), a to k zajištění produkce ryb a rybího masa a produkce rybí násady. V ČR existuje více než 24 tis. rybníků a vodních nádrží o celkové ploše přibližně 52 tis. ha, z toho na více než 41 tis. ha je provozován chov a produkce ryb. Rybníky navíc plní celou řadu dalších významných mimoprodukčních funkcí, jako je např. protipovodňová ochrana a retence vody, dočišťování povrchových vod, zlepšování vláhové bilance v krajině, ekologickou funkci a další.

Sportovní rybářství v sobě zahrnuje výkon rybářského práva v rybářských revírech ČR. Hospodaření v rybářských revírech spočívá v obhospodařování říčních systémů a vodních útvarů takovým způsobem, aby byla zachována stabilní, druhově a věkově různorodá rybí společenstva. V ČR je vyhlášeno více než 2 tis. rybářských revírů reprezentujících výměru téměř 42 tis. ha, přičemž sportovním rybolovem se zabývá zhruba 350 tis. rybářů. Rybářské revíry jsou rozděleny na mimopstruhové a na pstruhové. Jejich největšími uživateli jsou Český rybářský svaz, z. s. a Moravský rybářský svaz, z. s.

V roce 2023 bylo v ČR vyprodukováno 18,6 tis. t živ. hm. tržních ryb. Výlov z rybníků dosahoval z celkové výroby 17,8 tis. t živ. hm. ryb. Ze speciálních zařízení (převážně průtočných systémů s chovem lososovitých ryb) bylo získáno 768 t živ. hm. ryb a 12 t bylo vyloveno z přehrad. Druhové zastoupení tržních ryb je u nás dlouhodobě stabilní a výrazněji se oproti předchozím letům nemění, neboť tradičně dominuje produkce kapra. V roce 2023 dosáhl jeho výlov 15,9 tis. t živ. hm., což v meziročním srovnání představovalo mírné snížení o 3,3 %. Na celkovém objemu produkovaných ryb se podílel kapr 75,8 %, lososovité ryby zaujímaly 3,1 %, býložravé ryby 4 %, výlov lína činil 0,7 %, dravé ryby 1,4 % a ostatní druhy 3,6 z celkového výlovu.

Na tuzemský trh bylo z domácí produkce dodáno 6 316 t živých ryb v roce 2023. Objem zpracovaných ryb v roce 2023 představoval 2,2 tis. t ryb v živé hmotnosti a reprezentoval 11,6% podíl z objemu vylovených tržních ryb, z čeho bylo 269 tun zpracovaných ryb v živé hmotnosti exportováno. Český trh nadále preferoval dodávky živých ryb z domácí produkce, které v posledních třech letech představovaly 33–36 % produkce získané chovem.

Výlov ryb na udici z rybářských revírů dosáhl v roce 2023 hodnoty 3,4 tis. t živ. hm. Ze 75 % (2,5 tis. t živ. hm.) se na něm podílel kapr obecný, z ostatních druhů ryb převažoval cejn velký, štika obecná, candát obecný a sumec velký.

V roce 2022 bylo v ČR vyprodukováno 19,3 tis. t živ. hm. tržních ryb, což představovalo ve srovnání s rokem 2021 snížení produkce o 7,7 %, (o 1,6 tis. t živ. hm.). Výlov z rybníků dosahoval z celkové výroby 18,4 tis. t živ. hm. ryb. Ze speciálních zařízení (převážně průtočných systémů s chovem lososovitých ryb) bylo získáno 820 t živ. hm. ryb a 29 t bylo vyloveno z přehrad. Druhové zastoupení tržních ryb je u nás dlouhodobě stabilní a výrazněji se oproti předchozím letům nemění, neboť tradičně dominuje produkce kapra. V roce 2022 dosáhl jeho výlov 16,4 tis. t živ. hm., což v meziročním srovnání představovalo snížení o 6,7 %. Na celkovém objemu produkovaných ryb se podílel kapr 85,3 %, lososovité ryby zaujímaly 3,6 %, býložravé ryby 3,9 %, výlov lína činil 0,8 %, dravé ryby představovaly 1,4 % a ostatní druhy činily 5 % z celkového výlovu.

Na tuzemský trh bylo z domácí produkce dodáno 6,4 tis. t živých ryb v roce 2022, což představovalo snížení o 16 % oproti roku 2021 (rozdíl činil 1225 t živ. hm.). Objem zpracovaných ryb se meziročně nezměnil (2,4 tis. t v živ. hm.) a reprezentoval téměř 12,5 % podíl z objemu vylovených tržních ryb.

Český trh nadále preferoval dodávky živých ryb z domácí produkce, které v posledních třech letech představovaly 36–40 % produkce získané chovem.

Výlov ryb na udici dosáhl v roce 2022 hodnoty 3,4 tis. t živ. hm., což bylo proti roku 2021 o 67 t živ.hm. více. Kapr obecný se na výlovku podílel ze 78,4 % (2,6 tis. t živ. hm.). Z ostatních druhů ryb převažoval cejn velký, štika obecná, candát obecný a sumec velký.

Informace o produkci ryb za rok 2023 budou k dispozici až na podzim roku 2024.

Tuzemská spotřeba ryb podle ČSÚ, zahrnující sladkovodní i mořské ryby, v roce 2021 činila 5,6 kg/os./rok, v roce 2022 dosáhla úrovně 5,9 kg/os./rok. Přičemž z těchto hodnot činila spotřeba sladkovodních ryb tuzemského původu pouze 1,2 kg/os./rok, resp. 1,1 kg/os./rok. Z dlouhodobého hlediska lze konstatovat, že spotřeba ryb na obyvatele za rok je dlouhodobě stabilní.

CZV kapra tř. 1 v roce 2022 se podle ČSÚ v porovnání s rokem 2021 zvýšila o 21,8 % (o 10,8 Kč/kg) na 60,1 Kč/kg živ. hm. Cena zemědělských výrobců živého pstruha zaznamenala meziročně nárůst o 9,3 % (o 10,1 Kč/kg) a dosáhla 118,1 Kč/kg živ. hm. CZV kapra tř. 1 v roce 2023 se podle ČSÚ v porovnání s rokem 2022 zvýšila o 13,3 % (o 7,9 Kč/kg) na 68,1 Kč/kg ž. hm. CZV živého pstruha zaznamenala meziročně nárůst o 7,2 % (o 8,5 Kč/kg) a dosáhla 126,6 Kč/kg živ. hm. V roce 2022 byla průměrná spotřebitelská cena kapra 208,7 Kč/kg. V roce 2023 byla průměrná spotřebitelská cena kapra 227,8 Kč/kg, což bylo o 19,1 Kč/kg více než v roce 2022.

V roce 2022 bylo vyvezeno celkem 23 913 t ryb za celkem 4,3 mld. Kč (jsou zahrnuty sladkovodní ryby živé, čerstvé, chlazené, zmrazené, filé – položky 0301, 0302, 0303 a 0304; nejsou zahrnuty akvarijní a okrasné ryby). V roce 2023 dle předběžných údajů bylo vyvezeno celkem 22 358 t ryb za celkem 4,3 mld. Kč.

V roce 2022 bylo z ČR vyvezeno celkem 8,90 tis. t ryb z domácí produkce v hodnotě 613,1 mil. Kč (v uvedených údajích vývozu jsou zahrnuty pouze živé ryby, jejichž celní položky mají označení: 030193 – Kaprovití; 030191 – Pstruzi živí; 030192 – Úhoři živí). Hlavní exportovanou rybu představoval živý kapr, jehož bylo v roce 2022 na zahraniční trhy dodáno 8,87 tis. t živ. hm. v celkové hodnotě 609,8 mil. Kč. Směřoval zejména do zemí EU. Předním odběratelem naší nejvýznamnější sladkovodní ryby bylo Polsko, kam bylo prodáno na 3,1 tis. t, což reprezentovalo 34,5% podíl z celkového vývozu živého kapra. K dalším významným odběratelům patřilo Německo (25,2% podíl), Slovensko (13,3% podíl) a Rakousko (7,2% podíl). Průměrná jednotková vývozní cena kapra v roce 2022 byla 68,8 Kč/kg živ. hm. Předním odběratelem živých pstruhů v roce 2022 bylo Rakousko (15,8 t). Průměrná jednotková vývozní cena pstruha v roce 2022 byla 109,7 Kč/kg živ. hm.

V roce 2023 bylo z ČR vyvezeno celkem 8,09 tis. t. ryb z domácí produkce v hodnotě 615,3 mil. Kč (v uvedených údajích vývozu jsou zahrnuty pouze živé ryby, jejichž celní položky mají označení: 030193 – Kaprovití; 030191 – Pstruzi živí; 030192 – Úhoři živí), což představuje snížení o 0,81 tis. t živ. hm. oproti roku 2022. Hlavní exportovanou rybu již tradičně představoval živý kapr, jehož bylo v roce 2023 na zahraniční trhy dodáno 8,06 tis. t živ. hm. v celkové hodnotě 611,11 mil. Kč, což představuje o 0,81 tis. t živ. hm oproti roku 2022. Směřoval hlavně do zemí EU. Předním odběratelem naší nejvýznamnější sladkovodní ryby bylo Polsko, kam bylo prodáno na 2,34 tis. t, což reprezentovalo 29,0% podíl z celkového vývozu živého kapra. K dalším významným odběratelům patřilo Německo

(28,0% podíl), Slovensko (13,8% podíl) a Francie (8,7% podíl). Průměrná jednotková vývozní cena kapra v roce 2023 byla 75,9 Kč/kg ž. hm. Předním odběratelem živých pstruhů v roce 2023 bylo Polsko (22,8 t). Průměrná jednotková vývozní cena pstruha v roce 2023 byla 105,3 Kč/kg živ. hm.

V roce 2022 bylo dovezeno do ČR celkem na 45,0 tis. t ryb v celkové hodnotě 6,7 mld. Kč (v uvedených údajích dovozu jsou na základě dat z celní statistiky zahrnuty pouze ryby, jejichž celní položky mají označení: 0301 – Ryby živé – zde bez akvarijních a okrasných ryb; 0302 – Ryby čerstvé, chlazené, ne filé aj. rybí maso; 0303 – Ryby zmrazené, ne filé aj. rybí maso; 0304 – Filé, aj. maso rybí čerstvé, chlazené, zmrazené).

V roce 2023 bylo dovezeno do ČR celkem na 42,9 tis. t ryb v celkové hodnotě 6,9 mld. Kč (v uvedených údajích dovozu jsou na základě dat z celní statistiky zahrnuty pouze ryby, jejichž celní položky mají označení: 0301 – Ryby živé bez akvarijních a okrasných ryb; 0302 – Ryby čerstvé, chlazené, ne filé, aj. rybí maso; 0303 – Ryby zmrazené, ne filé, aj. rybí maso; 0304 – Filé, aj. maso rybí, čerstvé, chlazené, zmrazené).

Největší položky z daného výčtu dovozu sladkovodních a mořských ryb tvořily:

V roce 2022:

- Losos obecný, hlavatka podunajská, čerství nebo chlazení: 8 684 t, 1 907 mil. Kč,
- Filé z tresek, zmrazené: 5 197 t; 466,4 mil. Kč,
- Filé z lososa, zmrazené: 1 197 t; 251,4 mil. Kč,
- Filé z lososa, čerstvé nebo chlazené: 6 991 t; 1 923 mil. Kč,
- Filé ze pstruha, čerstvé nebo chlazené: 751 t; 129,0 mil. Kč,
- Filé z tilápie, zmrazené: 1 088 t; 110,8 mil. Kč,
- Pstruzi, zmražení: 436 t; 39,3 mil. Kč,
- Filé ze sumců, zmrazené: 750 t; 65,8 mil. Kč,
- Kaprovití (Cyprinus spp., Carassius spp., Ctenopharyngodon idellus, Hypophthalmichthys spp., Cirrhinus spp., Mylopharyngodon piceus, Catla catla, Labeo spp., Osteochilus hasselti, Leptobarbus hoeveni, Megalobrama spp.), živí: 64 t; 5,7 mil. Kč.

V roce 2023:

- Losos obecný, hlavatka podunajská, čerství nebo chlazení: 8 088 t; 1 743 mil. Kč,
- Filé z tresek, zmrazené: 6 064 t; 456,4 mil. Kč,
- Filé z lososa, zmrazené: 1 145 t; 268,0 mil. Kč,
- Filé z lososa, čerstvé nebo chlazené: 7 636,5 t; 2 403,9 mil. Kč,
- Filé ze pstruha, čerstvé nebo chlazené: 444,3 t; 100,6 mil. Kč,
- Filé z tilápie, zmrazené: 852,5 t; 66,3 mil. Kč,
- Pstruzi, zmražení: 451,2 t; 44,4 mil. Kč,
- Filé ze sumců, zmrazené: 531,2 t; 39,3 mil. Kč,
- Kaprovití (Cyprinus spp., Carassius spp., Ctenopharyngodon idellus, Hypophthalmichthys spp., Cirrhinus spp., Mylopharyngodon piceus, Catla catla, Labeo spp., Osteochilus hasselti, Leptobarbus hoeveni, Megalobrama spp.), živí: 62,2 t; 5,1 mil. Kč.

Dovoz pouze živých ryb do ČR v roce 2022 dosahoval u sledovaných druhů (tj. kaprů, pstruhů a úhořů) objem 266,6 t živ. hm. v hodnotě 17,6 mil. Kč. Významnější objem z celkového dovozu živých ryb oproti roku 2021 představovali živí pstruzi. Jejich podíl na dovozu dosáhl 75,7 %. Nejvýznamnějším dodavatelem pstruhů na český trh byla Itálie, odkud bylo importováno 100,1 t za jednotkovou cenu 63,5 Kč/kg živ. hm. Dalšími dodavateli bylo Rakousko (45,4 t) a Německo (30,2 t). Průměrná dovozní cena živého pstruha v roce 2022 dosáhla 58,5 Kč/kg živ. hm. a byla o 1,2 Kč/kg živ. hm. nižší než v roce 2021. Co se týká kaprů, jejich podíl na celkovém dovozu dosáhl 24,2 %. Nejvýznamnějším dodavatelem kaprů na český trh bylo Chorvatsko, odkud bylo importováno 26,4 t, následovalo Slovensko (19,5 t). Průměrná dovozní cena kapra dosáhla 88,8 Kč/kg živ. hm. a byla meziročně o 33 Kč/kg živ. hm vyšší než v roce 2021. Do celkového dovozu pro rok 2022 se promítl i dovoz živého úhoře z Polska, jehož podíl na dovozu představoval 0,1 % (300 kg v hodnotě 109 tis. Kč).

Dovoz pouze živých ryb do ČR v roce 2023 dosahoval u sledovaných druhů (tj. kaprů, pstruhů a úhořů) objem 209 t živ. hm. v hodnotě 18,7 mil. Kč, oproti roku 2022 došlo k jeho snížení o 57,6 t živ. hm. Významnější objem z celkového dovozu živých ryb představovali živí pstruzi. Jejich podíl na dovozu dosáhl 70,6 %. Nejvýznamnějším dodavatelem živých pstruhů na český trh byla Itálie, odkud bylo importováno 101,3 t, následovalo Rakousko (42,0 t). Průměrná dovozní cena živého pstruha dosáhla 91,3 Kč/kg živ. hm a byla meziročně o 32,8 Kč/kg živ. hm. vyšší. Významný objem z celkového dovozu živých ryb představovali v roce 2023 kapři v živém stavu. Jejich podíl na celkovém dovozu dosáhl 29,3 % (61,5 t živ. hm.). Nejvýznamnějším dodavatelem kaprů na český trh bylo Polsko, odkud bylo importováno 50,7 t za jednotkovou cenu 79,3 Kč/kg živ. hm. Dalším významným dodavatelem bylo Slovensko (10,8 t). Průměrná dovozní cena živého kapra v roce 2023 dosáhla 83,3 Kč/kg živ. hm. a byla o 5,5 Kč/kg živ. hm. nižší než v roce 2022. Do celkového dovozu pro rok 2023 se promítl i dovoz živého úhoře z Polska, jehož podíl na dovozu představoval 0,1 % (300 kg v hodnotě 138 tis. Kč).

Produkční rybářství je v ČR podporováno z národních zdrojů a rovněž ze zdrojů EU. V současné době jsou do tohoto odvětví směrovány především následující podpory: Národní rezortní podpory poskytované dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (např. sektor rybářství je podporován na základě těchto titulů: Kontrola užitkovosti, Speciální poradenství pro živočišnou výrobu, Školní závody, Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků, Podpora mimoprodukčních funkcí rybářských revírů, Genetické zdroje). A také evropské finanční podpory poskytované z Evropského námořního rybářského a akvakulturního fondu prostřednictvím OP Rybářství 2021–2027.

VČELY

V České republice se včelařství řadí k významným odvětvím zemědělské produkce. K silným stránkám českého včelařství patří jednak struktura chovatelů včel z hlediska v počtu chovaných včelstev (dlouhodobě převažují chovatelé do 15 včelstev, ale i poměrně rovnoměrné rozložení stanovišť včelstev na celém našem území). V roce 2022 se jednalo o 50 621 včelařů se včelstvy do 15 ks, a to z celkového počtu 65 042 včelařů. Slabou stránkou je naproti tomu již několik let například převažující vyšší věková struktura včelařů. Ke konci roku 2019 bylo v České republice evidováno 62 870 včelařů, kteří chovali celkem 684 965 včelstev, v roce 2020 pak bylo evidováno 64 105 včelařů s 694 086 včelstvy. V roce 2021 došlo

k mírnému snížení počtu chovatelů včel oproti roku 2020, a to o 225, celkový stav v roce 2021 je 63 880 chovatelů včel, současně však došlo k navýšení počtu chovaných včelstev na 694 363.V roce 2022 je evidováno celkem 65 042 chovatelů včel s počtem včelstev 715 462, v roce 2023 pak 63 344 chovatelů včel chovajících celkem 669 445 včelstev. Česká republika patří dlouhodobě mezi státy s největší organizovaností chovatelů včel na světě. Čeští včelaři jsou organizování zejména prostřednictvím Českého svazu včelařů, z. s. (ČSV), ale i ostatních významných včelařských spolků.

VČR dlouhodobě převažují chovatelé s chovy do 15 včelstev, kterých bylo v roce 2019 evidováno celkem 48 859, v roce 2020 to bylo 50 180, v roce 2021 to bylo 49 833 chovatelů včel, v roce 2022 to bylo 50 621 chovatelů včel a v roce 2023 jich bylo evidováno 49 888.Významná je také existence větších včelařských provozů se včelstvy nad 150, kterých bylo v roce 2019 evidováno 137, v roce 2020 evidováno 143, v roce 2021 evidováno 143, v roce 2022 je evidováno 150 a v roce 2023 pak 141.

Více než tři čtvrtiny z celkové produkce medu v ČR jsou včelaři nabízeny přímo spotřebitelům formou „prodeje ze dvora". Část vyprodukovaného medu je včelaři prodávaná do soukromých společností, které med dále balí a dodávají do obchodní sítě nebo ho exportují.

Roční spotřeba medu na obyvatele v ČR je již dlouhodobě stejná a pohybuje se na hodnotě okolo 1 kg/medu/obyv./rok. V roce 2022 činila roční spotřeba medu na obyvatele podle ČSÚ 1,1 kg.

Produkce medu v ČR v roce 2020 činila 4 997 t, v roce 2021 pak 6 086 t a v roce 2022 dosáhla hodnoty 7 721 t. Produkce medu se v posledních letech pohybuje v rozmezí 7 000–11 000 kg/rok.

V roce 2022 bylo vyvezeno celkem 642 t medu, což bylo o 8,2 % méně než v roce 2021, přičemž bylo v roce 2022 do ČR dovezeno 5 553 t medu. Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že saldo v roce v roce 2022 činilo -4 991 t medu.

V roce 2023 bylo vyvezeno celkem 757 t medu, což bylo o 18 % více než v roce 2022, přičemž bylo v roce 2023 do ČR dovezeno 3 857 t medu. Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že saldo v roce v roce 2023 činilo -3 100 t medu.

V roce 2022 byl vývoz medu z ČR zrealizován hlavně do zemí EU, z nich pak byl největší objem prodán na Slovensko (343,7 t za 84,6 Kč/kg), do Francie (144,3 t za 67,8 Kč/kg) a do Německa (98,8 t za 437,7 Kč/kg). Mezi další významnější odběratele se řadili Polsko, Bulharsko, kam směřovalo celkem 26,1 t medu.

V roce 2023 byl vývoz medu z ČR zrealizován hlavně do zemí EU, z nich pak byl největší objem prodán na Slovensko (344 t za 80,0 Kč/kg), do Francie (164 t za 80,4 Kč/kg) a do Německa (62,4 t za 486,3 Kč/kg). Mezi další významnější odběratele se řadili Slovinsko, Litva a Chorvatsko, kam směřovalo celkem 103,4 t medu.

V roce 2022 byl med do ČR dovážen hlavně z Ukrajiny (2 454,7 t za 60,2 Kč/kg), ze Slovenska (1 399,7 t za 79,7 Kč/kg) a z Argentiny (391,9 t za 110,4 Kč/kg). Mezi další významnější dovozce se řadili Německo, Kuba a Moldavská republika, kteří celkem dovezli na 538,3 t medu.

V roce 2023 byl med do ČR dovážen hlavně z Ukrajiny (1 531,8 t za 42,5 Kč/kg), ze Slovenska (1 389,5 t za 79,00 Kč/kg) a z Německa 157,0 t za 177,1 Kč/kg). Mezi další významnější dovozce se řadili Španělsko, Čína a Polsko, kteří celkem dovezli na 367,1 t medu.

Průměrná cena vyvezeného medu dosáhla v roce 2022 částky 142,9 Kč/kg a v porovnání s rokem 2021 se snížila o 3 Kč/kg.

Průměrná cena vyvezeného medu dosáhla v roce 2023 částky 119,8 Kč/kg a v porovnání s rokem 2022 se snížila o 23,9 Kč/kg.

Průměrná cena dovezeného medu dosáhla v roce 2022 částky 82,5 Kč/kg a v porovnání s rokem 2021 se zvýšila o 9,7 Kč/kg.

Průměrná cena dovezeného medu dosáhla v roce 2023 částky 74,0 Kč/kg a v porovnání s rokem 2022 se snížila o 8,5 Kč/kg.

Zásadní změna, která má vliv na příděl finančních prostředků do včelařství je skutečnost, že včelařství je od roku 2021 součástí SZP na období 2021–2027. Český včelařský program 2020–2022 schválený na období 3 let byl prodloužen do 31. 12. 2022, a to prováděcím nařízením Komise (EU) 2021/166 ze dne 10. 2. 2021, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2015/1368, pokud jde o prodloužení vnitrostátních programů v odvětví včelařství. V souvislosti s touto změnou byla i navýšena finanční podpora do včelařství na celkovou částku cca 110 mil. Kč s tím, že koeficient podpory zůstává 50 % (EU) a 50 % ČR. V rámci přípravy finančních podpor do včelařství bylo dne 28.2. 2023 zveřejněno ve Sbírce zákonů nové nařízení vlády č.53/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření v odvětví včelařství na období platnosti Společné zemědělské politiky 2023+. Na přípravě nového nařízení vlády Ministerstvo zemědělství aktivně spolupracovalo se zástupci významných včelařských spolků, zástupci vědeckých a odborných institucí. Nové nařízení vlády je významným posunem oproti minulým obdobím v podpoře včelařství. Finanční podpory realizované novým nařízením vlády mají především za účel pomoci včelařům v ČR v jejich chovu, vytvoření nezbytně nutného technického zázemí pro chov včel, případnou obnovu již zastaralého technického zázemí. Současně podpořit chov zdravých a silných včelstev, a to v rámci podpor směřovaných na léčiva, ale i kvalitu medu a včelích produktů. V neposlední řadě je nutné zmínit vzdělávání zaměřené na děti a mládež v rámci podpor včelařských kroužků, ale i včelařů samotných. Struktura podpor do včelařství má významně pozitivní vliv do oblasti zemědělství, současně na životní prostředí. Rovněž se předpokládají i pozitivní sociální dopady, neboť se jedná nejen o podporu rozvoje včelařství, ale i dalších odvětví, jako je např. ekologie, zahradnictví, produkční zemědělství, ovocnářství, zelinářství a další obory bezprostředně navázané na chov včel. Jedním z nejdůležitějších přínosů včelařství pro společnost je však chov zdravých včel a nejvýznamnějším posláním včely medonosné je opylovací činnost. Především v hospodářské oblasti je opylení zemědělských entomofilních plodin zásadní (ekonomický přínos) a ve vztahu k přírodním ekosystémům je zárukou zachování biodiverzity krajiny.V rámci nového nařízení vlády mohou včelaři čerpat finanční prostředky již v průběhu roku 2023 a následujících, a to po dobu platnosti Společné zemědělské politiky.

KONĚ

Chov koní, i když plní i jiné funkce než ostatní hospodářská zvířata, spadá jednoznačně do oblasti zemědělské výroby. Podle zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů, i v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1012, ze dne 8. června 2016, o zootechnických a genealogických podmínkách pro plemenitbu čistokrevných plemenných zvířat, hybridních plemenných prasat a jejich zárodečných

produktů v Unii, pro obchod s nimi a pro jejich vstup do Unie, o změně nařízení (EU) č. 652/2014 a směrnic Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a o zrušení některých aktů v oblasti plemenitby zvířat jsou koně hospodářskými zvířaty.

Tabulka 125 – Počet koní registrovaných v ústřední evidenci

Období	Počet kusů
2012	79 473
2013	81 124
2014	82 105
2015	84 703
2016	87 287
2017	90 219
2018	92 735
2019	94 906
2020	97 172
2021	99 260
2022	101 887
2023	104 771

Zdroj: IZR.
Pozn. K 31. 12. daného roku.

Nejpočetnějším u nás chovaným plemenem je český teplokrevník. Dalšími početnými plemeny koní chovanými v ČR jsou anglický plnokrevník, český sportovní kůň, velšská plemena pony a kob, a další.

Specifickou úlohu v chovu koní plní tři státní příspěvkové organizace, a to Národní hřebčín Kladruby nad Labem, Zemský hřebčinec Písek a Zemský hřebčinec Tlumačov.

Šlechtění

K 31. 12. 2023 působilo v České republice 14 uznaných chovatelských sdružení pro šlechtění 23 plemen koní. Jedná se o následující plemena: český teplokrevník, anglický plnokrevník, klusák, český sportovní kůň, kůň Kinský, moravský teplokrevník, český trakén, českomoravský belgický kůň, český norik, slezský norik, hafling, arabský kůň, plnokrevný arabský kůň, Shagya arab, irský cob, lipický kůň, starokladrubský kůň, velšská plemena pony a kob, connemara pony, huculský kůň, český sportovní pony, minihorse, shetlandský pony.

Chovatelským unikátem a součástí národního kulturního dědictví ČR je kůň starokladrubský. Již déle, než čtyři století je chován v hřebčíně v Kladrubech n. L., který je považován za jeden z nejstarších velkých dosud fungujících hřebčínů na světě. Jde o plemeno vyšlechtěné k ceremoniálním účelům rakouského císařského dvora. Světovým unikátem je skutečnost, že vedle historického areálu hřebčína bylo zařazeno mezi národní kulturní památky i kmenové chovné stádo starokladrubských koní v barvě bílé chované v hřebčíně. V roce 2019 byla krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem zapsána na Seznam památek světového dědictví UNESCO.

Od roku 2010 je za národní kulturní památku prohlášen i areál Zemského hřebčince v Písku a od roku 2011 je základní objekt Zemského hřebčince Tlumačov, s. p. o. kulturní památkou.

Podpory do chovu koní v roce 2023

Cílem finančních podpor pro chovatele koní je jednak zlepšování genetického potenciálu koní a tím zvýšení konkurenceschopnosti chovatelů a jednak zachování původních málopočetných populací plemen koní, která byla zařazena do tzv. genetických zdrojů.

Dotace z národních zdrojů

Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat

Podmínky pro poskytování dotací pro rok 2024 jsou stanoveny ve formě Zásad, vydávaných Ministerstvem zemědělství, na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (zveřejněny na www.eagri.cz).

Mezi významné národní dotační programy na podporu chovu koní patří program 2.A. Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat. V tomto programu je celá řada podprogramů, které podporují např. ověřování původu a stanovení genomické plemenné hodnoty, zavádění a vedení plemenných knih, výkonnostní zkoušky, kontrola dědičnosti a testování a posuzování koní.

Podpora genetických zdrojů

Účelem je zachování genetických zdrojů hospodářských zvířat a geneticky cenných populací hospodářských zvířat, ryb a včel v rámci Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů zvířat významných pro výživu a zemědělství (Národní program zvířat), který jako určená osoba koordinuje Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.

Do tohoto Národního programu zvířat jsou zařazeni jedinci plemen starokladrubský kůň, huculský kůň, českomoravský belgický kůň a slezský norik.

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Statistické údaje k 31. 12. 2023

Historie ekologického zemědělství (dále také „EZ“) se v ČR datuje od roku 1990, kdy byly registrovány první 3 ekologické farmy. K 31. 12. 2023 bylo v systému EZ zaregistrováno 5 341 certifikovaných ekologických farem. Ty dohromady obhospodařují výměru 595 190 ha zemědělské půdy, což představuje 16,8% podíl z celkové výměry zemědělské půdy v České republice (dle LPIS). Výrobců biopotravin bylo k 31. 12. 2023 registrováno 969. Konkrétní čísla ukazuje tabulka, která obsahuje rovněž srovnání s rokem 2022. Z údajů vyplývá, že došlo k meziročnímu nárůstu počtu ekologických farem, tak i k nárůstu ploch v režimu ekologického zemědělství. Mezi hlavní priority v oblasti EZ stále patří rozvoj domácího trhu s biopotravinami, přičemž u počtu registrovaných výrobců biopotravin došlo oproti roku 2022 k mírnému poklesu.

Tabulka 126 – Srovnání základních statistických ukazatelů EZ

	31. 12. 2022	31. 12. 2023
Počet výrobců biopotravin	990	969
Počet ekofarem	5 050	5 341
Výměra zemědělské půdy v ekologickém zemědělství (ha)	575 464	595 190
Podíl ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy dle LPIS (%)	16,2	16,8
Výměra orné půdy (ha)	111 966	120 531
Výměra trvalých travních porostů (ha)	457 015	468 391
Výměra trvalých kultur (sady) (ha)	3 272	2 947
Výměra trvalých kultur (vinice) (ha)	1 113	1 347
Výměra trvalých kultur (chmelnice) (ha)	25	27
Výměra trvalých kultur – jiných (ha)	1 676	1 435
Ostatní plochy (ha)	414	512

Zdroj: MZe – REP.
Pozn.: V rámci orné půdy je kromě standardní orné půdy (R) zařazena také kultura úhor (U) a kultura tráva na orné půdě (G) dle LPIS. Do ostatních ploch jsou zahrnuty školky (K), zalesněná půda (L), plochy rychle rostoucích dřevin (D), mimoprodukční plochy (M), jiná kultura (O) a rybníky evidované v LPIS (B).

Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství

Akční plán pro ekologické zemědělství je hlavním strategickým dokumentem v oblasti rozvoje EZ a produkce biopotravin. Připravován je Ministerstvem zemědělství v úzké spolupráci s nevládními organizacemi. V současné době je v již platnosti čtvrtý Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství („Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2021–2027“). Hlavními strategickými cíli a prioritními oblastmi tohoto akčního plánu je zvýšení ekonomické životaschopnosti ekofarem (prostřednictvím zvýšení efektivity produkce a zlepšení odbytu bioproduktů, včetně správného nastavení podpor), zvýšení podílu domácích biopotravin na trhu (prostřednictvím zvýšení efektivity výroby a zlepšení odbytu biopotravin), zvýšení spotřeby biopotravin, a to zejména domácích (prostřednictvím zvýšení důvěry spotřebitelů za pomoci osvěty a propagace), zvýšení povědomí o přínosech EZ pro životní prostředí a welfare zvířat (prostřednictvím hodnocení vlivu EZ na životní prostředí a welfare zvířat a zveřejňování výsledků), a zvýšení využití poznatků výzkumu a inovací (v oblasti produkce bioproduktů, poskytování veřejných statků či modernizace výroby biopotravin).

Pokud jde o kvantifikaci strategických cílů v Akčním plánu, bylo stanoveno šest měřitelných cílů, jejichž průběžné plnění je uvedeno v tabulce. Jedná se o dosažení 22% podílu ekologických ploch na celkové zemědělské půdě ČR, dosažení 30% podílu orné půdy na celkové výměře půdy v EZ, dosažení 10% navýšení rozlohy trvalých kultur v EZ, dosažení 4% podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů, dosažení 5% podílu biopotravin ve veřejném stravování a zajištění financování výzkumu a poradenství v EZ v rozsahu odpovídajícím podílu ploch EZ na celkové zemědělské půdě.

Legislativní rámec a kontrolní organizace ekologického zemědělství

Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou stanovena národními i evropskými předpisy, zejména **zákonem č. 242/2000 Sb.**, o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, **vyhláškou č. 16/2006 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství, a dále **nařízením Rady (EU) 2018/848** ze dne 30. května 2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007, a s ním souvisejícími prováděcími nařízeními Komise (EU) 2021/279, 2020/464, 2021/279, 2021/1165, 2021/1378, 2021/2325, 2021/2119, 2021/2307, 2022/2240 a 2023/121; nařízeními Komise v přenesené pravomoci (EU) 2020/427,2020/1794,2020/2146,2021/642,2021/715,2021/716, 2021/771, 2021/1006, 2021/1189, 2021/1691, 2021/1697, 2021/1698, 2021/2304, 2021/2306, 2022/474, 2022/1450, 2023/207, 2023/186, 2023/1202, 2023/1195, 2023/2229, 2023/2419, a také nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625 ze dne 15. března 2017 o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech prováděných s cílem zajistit uplatňování potravinového a krmivového práva a pravidel týkajících se zdraví zvířat a dobrých životních podmínek zvířat, zdraví rostlin a přípravků na ochranu rostlin.

Všechny subjekty registrované v systému ekologického zemědělství jsou nad rámec komplexního systému křížových kontrol státních orgánů podrobeny pravidelné každoroční kontrole jednou z akreditovaných soukromých kontrolních organizací, s níž má daný subjekt uzavřenu smlouvu o kontrole. V současné době jsou pověřeny výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství 4 akreditované kontrolní organizace (KEZ o.p.s., ABCERT AG, BIOKONT CZ, s.r.o. a BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s.r.o.). Všechny tyto kontrolní organizace musí plnit podmínky normy ČSN EN 45011 (závazná norma pro kontrolní a certifikační postupy), inspektoři provádějící kontrolu musí mít dostatečné vzdělání a praxi, organizace musí mít dostatečné technické a materiální vybavení. Bližší informace je možné nalézt na adrese: Kontrolní systém (Zemědělství, eAGRI) (mze.cz).

Všechny kontrolní organizace – inspektoři i jejich samotné ústředí – jsou podrobeny supervizímu dozoru MZe. Dále jsou do kontrolního systému ekologického zemědělství zapojeny státní kontrolní orgány – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa, které vykonávají kontrolu EZ v souladu s rozsahem svých kompetencí daných zákony a v rámci své činnosti se mohou na základě veřejnoprávních dohod o provádění kontrol s MZe zaměřovat na kontrolu specifických pravidel EZ daných příslušnou legislativou. Dále na tyto příslušné dozorové orgány (SZPI, SVS a ÚKZÚZ), v souladu s věcnou příslušností podle zvláštních právních předpisů, přešla kompetence k potvrzování certifikátů COI (potvrzení o kontrole) a provádění kontroly dovozu produktů ekologického zemědělství ze třetích zemí podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848.

Finanční podpora ekologického zemědělství ze strany státu

Cílem finanční podpory poskytované ze strany státu je podporování systémů hospodaření šetrného k životnímu prostředí – posílit prevenci degradace půdy, zachovat a obnovit cenná stanoviště na zemědělské půdě z hlediska druhové různorodosti a zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny.

Dotace jsou ekologickým zemědělcům vypláceny již od roku 1998 formou dotací na plochu zařazenou do EZ nebo přechodného období. Vyplácení podpory ekologickým zemědělcům na plochu bylo dále zajištěno v rámci Programu rozvoje venkova (PRV) pro roky 2007–2013, kde bylo EZ podporováno jedním z tzv. agroenvironmentálních opatření v rámci Osy II PRV. V následujícím programovém období PRV na roky 2014–2020 byla již podpora EZ realizována v rámci samostatného opatření **M.11 Ekologické opatření**, v rámci kterého byla financována opatření „Ekologické zemědělství" a „Navazující ekologického zemědělství (NEZ)". Tato podpora byla způsobilá pouze pro ekofarmy, které nehospodařily souběžně v režimu konvenční produkce na zemědělské půdě v případě zemědělských kultur, které jsou způsobilé pro dotaci na EZ.

Od roku 2023 jsou dotace na ekologické zemědělství vypláceny v rámci Strategického plánu SZP 2023–2027 v intervenci 23.70 – Ekologické zemědělství. Opatření je realizováno formou pětiletých závazků, v tomto opatření je nově možné hospodařit souběžně v režimu konvenční produkce. Cílem je navýšení podílu ekologického zemědělství na výměře zemědělské půdy obhospodařované v režimu přechodného období nebo ekologického zemědělství s druhem zemědělské kultury trvalý travní porost, standardní orná půda, travní porost na orné půdě, trvalá kultura ovocný sad, vinice a chmelnice. Novou podmínkou tohoto dotačního opatření je absolvování (nejpozději do konce čtvrtého roku závazku) povinného školení pro zemědělce v EZ.

Výši dotace při uplatňování opatření EZ vypočte SZIF jako součin výměry, na kterou je poskytována dotace v rámci příslušné zemědělské kultury a stanovené sazby pro příslušnou zemědělskou kulturu v režimu přechodného období nebo ekologické produkce. Dotace se poskytuje v Kč podle směnného kurzu, který je uveřejněn v posledním Úředním věstníku Evropské unie ke dni 31. prosince kalendářního roku předcházejícímu roku, za který se dotace poskytuje. Výše sazby pro jednotlivé druhy zemědělské kultury zobrazuje tabulka 127.

Celkem vstoupilo do opatření EZ 5 258 žadatelů (z toho 202 žadatelů má souběh konvenčního a ekologického hospodaření a 74 žadatelů vstoupilo nově do opatření EZ), což činí 578 514 ha zařazených do opatření EZ. **Celkově bylo zažádáno v roce 2023 o 71 428 197[6] €** (přechodné období na EZ, udržení EZ).

[6] Finanční prostředky za rok 2023 jsou vypláceny průběžně v roce 2024.

Tabulka 127 – Výše vyplácené sazby pro jednotlivé kultury

Druh zemědělské kultury	Hospodaření	Výše sazby v €/ha [1)]	
		Přechodné období	Ekologická produkce
Trvalý travní porost	Trvalý travní porost	106	100
Orná půda	Pěstování zeleniny, speciálních bylin nad 6 ha celkové výměry	660	638
	Pěstování zeleniny, speciálních bylin do 6 ha celkové výměry	680	660
	Pěstování víceletých pícnin	137	120
	Pěstování trav na semeno	137	120
	Pěstování ostatních plodin	323	239
	Pěstování jahodníku	660	638
	Travní porost na orné půdě	137	120
Trvalá kultura	Ovocný sad – intenzivní	896	850
	Ovocný sad – ostatní	536	510
	Vinice	900	847
	Chmelnice	900	847

Zdroj: MZe.
Pozn.: [1)] Pro rok 2023 je platný směnný kurz 24,116 Kč/€.

Tabulka 128 – Vyplacené finanční prostředky na podporu ekologického zemědělství (v Kč)

Rok	Vyplacené finanční prostředky
2003	230 810 809
2004	292 200 000
2005	285 828 855
2006	304 995 064
2007	536 410 176
2008	687 594 517
2009	980 809 000
2010	1 154 028 000
2011	1 160 709 973
2012	1 245 193 855
2013	1 256 975 454
2014	1 237 100 163
2015	1 308 357 741
2016	1 289 943 632
2017	1 313 884 000
2018	1 363 598 000
2019	1 352 262 165
2020	1 435 966 660
2021	1 385 876 410
2022	1 528 536 415

Zdroj: MZe.

Propagace biopotravin

Již od roku 2004 probíhá pravidelně informační kampaň „Září měsíc biopotravin a ekologického zemědělství". Hlavním cílem je především propagovat konkrétní akce, na kterých se spotřebitelé mohou setkat s ekologickými farmáři, výrobci biopotravin a ochutnat jejich produkty. Akce se konají napříč Českou republikou, obvykle jde o dny otevřených dveří na biofarmách a u výrobců biopotravin, biodožínky, biojarmarky, farmářské slavnosti, polní dny nebo ochutnávky biopotravin. Podporován je také nákup lokálních (regionálních) biopotravin. Kampaň v roce 2023 zahrnovala mediální komunikaci v televizi doplněnou o doprovodné aktivity a PR. Byly využity formáty televizní reklamy, jako jsou klasické spoty a sponzoring a televizní diváci byli osloveni také prostřednictvím minipořadů, které díky jejich dvouminutové stopáži umožnily prezentovat více argumentů a vzdělávat veřejnost o významu biopotravin a souvisejících benefitů a environmentálních aspektů a osvědčily se již v předchozím roce. Součástí kampaně na podporu biopotravin a ekologického zemědělství v roce 2023 byla prezentace v lifestylových časopisech zaměřených na gastronomii. PR aktivity probíhaly také prostřednictvím instagramového profilu My jsme bio, kde byla kampaň zaměřena na prezentaci benefitů potravin s označením „biozebra" a „biolist" a celkové pozitivní dopady ekologického zemědělství na naši krajinu.

U příležitosti zahájení kampaně Září – Měsíc biopotravin a vyhlášení výherce soutěže Nejlepší biopotravina roku 2023 se 6. 9. 2023 uskutečnilo každoroční neformální setkání pro novináře. Tiskové konference se zúčastnil ministr zemědělství Marek Výborný, manažerka svazu PRO-BIO Kateřina Urbánková a také výherci soutěže Nejlepší biopotravina roku 2023. Pozváni byli zástupci odborných i lifestylových magazínů. I v roce 2023 byl při většině akcí pořádaných v rámci Měsíce biopotravin přítomen stánek se zaměstnanci

MZe, kteří informovali veřejnost o EZ, o kampani na podporu biopotravin a prezentovali biovýrobky a publikace týkající se EZ. Konkrétní informace a zprávy o všech konaných akcích nejen v září jsou k dispozici na webových stránkách www.mesicbiopotravin.cz. V průběhu celého roku se zaměstnanci MZe také účastnili různých veletrhů (CZECH FOOD EXPO, Biofach, Země živitelka či AnimalTech) a poskytovali informace o ekologickém zemědělství.

Trh a obchod s biopotravinami

Bližší údaje jsou vzhledem ke zpětnému sběru reálných dat prostřednictvím kontrolních organizací k dispozici se značným zpožděním. Mezi zajímavé statistiky o trhu s biopotravinami za rok 2022 patří následující:

- **Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2022 přibližně 11,30 mld. Kč. Z toho celková spotřeba biopotravin (včetně dovozu) v ČR činila 6,95 mld. Kč** a vývoz biopotravin vzrostl na cca 4,36 mld. Kč. **Průměrná roční spotřeba na obyvatele činila 642 Kč/os./rok** a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů činil 1,65 %.
- Z celkové spotřeby biopotravin činil **obrat v maloobchodě 4 740 mil. Kč**. Ve veřejném stravování obrat meziročně vzrostl na 216 mil. Kč, obrat přímého prodeje (jedná se zejména o přímý prodej z ekofarem) dosáhl 351 mil. Kč, prodej prostřednictvím e-shopů činil 1 643 mil. Kč.
- Biopotraviny jsou v ČR prodávány několika způsoby. Nejvíce biopotravin nakoupili čeští spotřebitelé v maloobchodních řetězcích, tj. v supermarketech a hypermarketech (34 %, tj. 2,4 mld. Kč), dále pak prostřednictvím již zmíněných e-shopů (24 %, tj. 1,6 mld. Kč), drogérií (téměř 18 %, tj. 1 233 mil. Kč) a prodejen zdravé výživy potravin 9 %, tj. 643 mil. Kč).
- Struktura hlavních biopotravin je dlouhodobě stabilní. Hlavní kategorií biopotravin s největším objemem prodejů je dlouhodobě kategorie „Ostatní zpracované potraviny" (36% podíl), přičemž více než tři čtvrtiny této kategorie tvořily podkategorie „káva a čaj", „ostatní zpracované biopotraviny", „hotové pokrmy (vč. dětské výživy) a „doplňky stravy". Druhou příčku obsadila kategorie „Ovoce a zelenina" (21 %) následovaná kategorií „Mléko a mléčné výrobky" (17 %).
- Biopotraviny z dovozu (při zahrnutí jen finálních biopotravin) se na spotřebě biopotravin v ČR v roce 2022 podílely 59 %.

Spolupráce s nevládními organizacemi

MZe spolupracuje v oblasti EZ tradičně zejména se svazem ekologických zemědělců PRO-BIO a také s kontrolními organizacemi EZ. Dalšími významnými organizacemi v této oblasti jsou Bioinstitut, o.p.s. a PRO-BIO LIGA, pobočný spolek. MZe podporuje EZ také prostřednictvím dotací nestátním neziskovým organizacím. V roce 2023 byly podpořeny 4 projekty neziskových organizací zabývajících se rozvojem a propagací EZ v celkové výši 1 898 240 Kč. Pro příklad podporovaných aktivit lze uvést vydařený projekt PRO-BIO Ligy – webovou stránku Lovime.bio, která vedle obecných informací o EZ a biopotravinách, poradny, knihovny a kalendáře akcí, obsahuje interaktivní mapu českých biopotravin, kde lze přehledně vyhledávat biofarmy, prodejny a další místa prodeje biopotravin napříč ČR. Součástí mapy jsou také farmy s nabídkou agroturistiky, exkurzí či vzdělávacích programů pro školy. Součástí výše uvedeného webu jsou online kvízy a krátké e-learningové kurzy, které poutavou formou přibližují informace o EZ. Liga také oživila tradici pražského Biojarmarku – farmářského trhu zaměřeného výhradně na bioprodukty, jehož historie sahá až do roku 1995, více na https://biojarmark.info/.

V roce 2009 vznikla Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství, která sdružuje zástupce univerzit, výzkumných ústavů, ekologických zemědělců i spotřebitelů. Platforma byla založena za účelem sjednocení a propojení aktivit široké škály zainteresovaných aktérů v oblasti EZ a produkce biopotravin. Hlavním cílem platformy je budovat a zajišťovat rozvoj znalostního systému v oblasti EZ a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru. Koordinátor činnosti platformy je Bioinstitut, o.p.s., přičemž činnost platformy podpořilo MZe v roce 2023 částkou 2 500 000 Kč. Bližší informace o činnosti platformy lze nalézt na webu www.ctpez.cz.

BIOPALIVA

Tuzemské výrobní kapacity, mezinárodní produkce a spotřeba biopaliv

Tuzemské výrobní kapacity

Celkové jmenovité kapacity výroby methyesterů mastných kyselin (FAME), zahrnující methylestery řepkových olejů (MEŘO), methylestery použitých kuchyňských olejů (UCOME), methylestery živočišných tuků kategorie 1 a 2 (TME) a methylestery roztoků volných mastných kyselin (FFAME), které jsou v současnosti v provozu, jak ukazuje tab. 129, činí 340 tis. t/rok.

Dále jsou v provozu, jak je patrné z tab. 130, dvě jednotky na výrobu palivového bioethanolu s roční jmenovitou kapacitou 134 tis. t (1 700 000 hl/rok).

V roce 2023 se začaly významně rozšiřovat výrobní kapacity biomethanu. Biomethan produkovalo v loňském roce 7 společností: EFG Rapotín, ZOCHP Litomyšl, GASEA Heralec, ČOV Praha, ČOV Havlíčkův Brod, COMPAG Mladá Boleslav a ORGANIC TECHNOLOGY Horní Suchá. Celková instalovaná kapacita zařízení na výrobu biomethanu činí téměř 10 mil. m^3 N/rok = 7 050 t (97,9 GWh).

Zdroj: CZ-Biom, O. Malinovský, III. 2024

Produkce a spotřeba udržitelných biopaliv z pohledu mezinárodního trhu

Dynamika trhu s udržitelnými biopalivy je ovlivněna zejména legislativou jednotlivých členských států EU transponující cíle, závazky a povinnosti ze směrnic Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (dále jen „REDII"), revizí této směrnice ze dne 18.10.2023 („REDIII") a směrnicí 98/70/ES o jakosti benzinu a motorové nafty (dále jen „FQD"). Další významné vlivy vycházejí z aktuální hospodářské a politické situace.

Tabulka 129 – Současné výrobní kapacity FAME/MEŘO v ČR (využití 330 dní za rok v třísměnném provozu)

Název společnosti	Rok zahájení nebo znovuzahájení výroby	Roční produkční kapacita FAME/MEŘO (t)	Rozhodující použitá surovina
Chemoprojekt, a.s. pracoviště Ústí n. L.	2018 [1)]	70 000 (UCOME)	použité kuchyňské oleje
Preol, a.s. Lovosice	2009	150 000 (MEŘO)	řepka olejka
Primagra, a.s. Milín	2007	35 000 (UCOME)	použité kuchyňské oleje
Temperatior, s.r.o. Liberec	2009	70 000 (TME)	živočišné tuky z vedlejších produktů kat. 1 a 2
Glycona s.r.o. Otrokovice	květen 2021 [1)]	15 000 (FFAME)	roztoky volných mastných kyselin ze zpracování a rafinace
CELKEM	–	**340 000**	–

Zdroj: SVB/VÚZT, v.v.i., 2024.
Pozn.: [1)] Rok zahájení nebo znovuzahájení výroby.

Tabulka 130 – Bioethanolové lihovary v ČR a jejich roční kapacita

Název společnosti	Rok zahájení výroby nebo zkušebního provozu	Roční produkční kapacita		Základní použitá surovina
		hl	t	
Tereos TTD, a.s. Dobrovice	2006	1 000 000	79 000	cukrová řepa
Ethanol Energy, a.s. (lihovar Vrdy)	2007	700 000	55 200	kukuřice, obiloviny
CELKEM		**1 700 000**	**134 200**	

Zdroj: Svaz lihovarů ČR, 2024.

Methylestery mastných kyselin (FAME) a hydrogenačně zpracované rostlinné oleje/hydrogenačně zpracované estery a mastné kyseliny HVO/HEFA

V roce 2022, jak ukazuje tab. 131, celosvětově stoupla výroba FAME ve srovnání s rokem 2021 o 1,5 % na 40,619 mil. t. Výrazný je pokles výroby FAME v EU, a to téměř o 11 %. K významnému nárůstu výroby FAME o 45 % došlo v Malajsii, o 27 % v pevninské Číně a na Filipínách o 15 %.

Celosvětově vzrostla výroba obnovitelné parafinické motorové nafty z hydrogenace rostlinných olejů, esterů a roztoků mastných kyselin HVO/HEFA v roce 2022 oproti roku 2021 o 28 % na 9,47 mil. t. Za tímto nárůstem je především nárůst výroby HVO/HEFA v USA o 82 %

Souhrnná produkce FAME a HVO/HEFA v jednotlivých zemích EU a Anglii v letech 2019–2022, s indexovým porovnáním roku 2022/2021 uvádí tab. 133.

Celkový pokles výroby FAME a HVO/HEFA v roce 2022 (13,228 mil.t) oproti roku 2021 (14,544 mil.t) mírně překročil 9 %. Celosvětovou spotřebu FAME a HVO/HEFA přibližuje tab. 134 a tab. 135.

V roce 2022 ve srovnání s rokem 2021 došlo celosvětově k cca 0,6% nárůstu spotřeby FAME a 21% nárůstu HVO/HEFA. Nejvyšší nárůst 34 % je patrný v USA, v EU je zvýšení pouze 9,6 %.

Tabulka 131 – Celosvětová produkce FAME v letech 2019–2022

FAME	2019	2020	2021	2022	Index 2022/2021
	(tis. t)				(–)
EU	12 301	11 212	11 101	9 946	0,89
Kanada	350	355	315	245	0,78
USA	5 744	6 044	5 458	5 396	0,99
Argentina	2 147	1 157	1 724	1 910	1,11
Brazílie	5 193	5 660	5 954	5 523	0,93
Kolumbie	530	530	580	625	1,08
Peru	135	164	183	183	0,00
Čína	826	1 250	1 725	2 200	1,27
Indie	210	190	155	160	1,03
Indonésie	7 391	7 560	8 400	9 800	1,17
Malajsie	1 400	1 225	1 000	1 450	1,45
Filipíny	213	165	165	189	1,15
Thajsko	1 624	1 622	1 459	1 224	0,84
Ostatní	1 799	1 784	1 790	1 768	0,99
Celkem	**39 864**	**38 919**	**40 009**	**40 619**	**1,01**

Zdroj: S & P Global, Mai 2023; UFOP Geschäftsbericht, 2022/23.

Tabulka 132 – Celosvětová produkce HVO/HEFA v letech 2019–2022 (v tis. t)

HVO/HEFA	2019	2020	2021	2022	Index 2022/2021
	(tis. t)				(–)
EU	3 187	3 215	3 295	3 282	0,99
USA	1 453	1 575	2 406	4 379	1,82
Ostatní svět	1 259	1 526	1 682	1 809	1,08
Celkem	**5 899**	**6 316**	**7 383**	**9 470**	**1,28**

Zdroj: S & P Global, Mai 2023; UFOP Geschäftsbericht, 2022/23.

Tabulka 133 – Výroba FAME a HVO/HEFA v EU a Anglii v letech 2019–2022

FAME & HVO/HEFA	2019	2020 R)	2021	2022	Index 2022/2021
	(tis. t)				(–)
Belgie	254	213	192	242	1,26
Dánsko	130	125	120	115	0,96
Německo	3 584	3 127	3 378	3 200	0,95
Francie	2 497	2 274	1 808	1 300	0,72
Itálie	1 164	1 237	1 111	1 275	1,15
Holandsko	1 902	1 939	1 973	1 603	0,81
Rakousko	299	293	275	300	1,09
Polsko	966	955	991	1 001	1,01
Portugalsko	292	262	238	256	1,07
Švédsko	322	312	393	500	1,27
Slovensko	109	117	117	115	0,98
Španělsko	2 040	1 845	1 769	1 600	0,90
Česká republika	248	259	245	242	0,99
Ostatní EU	**1 757**	**1 573**	**1 934**	**1 479**	**0,76**
EU-27	**15 564**	**14 531**	**14 544**	**13 228**	**0,91**
Anglie	510	500	500	500	1,0

Zdroj: S & P Global, Mai 2023; UFOP Geschäftsbericht, 2022/23.
Pozn.: R) Revize.

Tabulka 134 – Celosvětová spotřeba FAME v letech 2019–2022

FAME	2019	2020	2021	2022	Index 2022/2021
	(tis. t)				(–)
EU-27	12 585	11 639	12 074	11 716	0,97
Kanada	345	435	325	370	1,14
USA	6 038	6 250	5 485	5 309	0,97
Argentina	1 071	477	438	712	1,63
Brazílie	5 167	5 045	5 993	5 486	0,92
Kolumbie	532	502	629	620	0,99
Peru	293	251	317	325	0,02
Čína	378	220	229	243	1,06
Indie	88	45	9	35	3,89
Indonésie	5 510	7 300	6 990	7 650	1,09
Malajsie	656	585	634	1 000	1,58
Filipíny	192	142	168	190	1,13
Thajsko	1 449	1 420	1 111	839	0,75
Ostatní svět	**2 885**	**2 484**	**2 176**	**2 294**	**1,05**
Celkem	**37 189**	**36 795**	**36 578**	**36 789**	**1,01**

Zdroj: S & P Global, Mai 2023; UFOP Geschäftsbericht, 2022/23.

Tabulka 135 – Celosvětová spotřeba HVO/HEFA v letech 2019–2022

HVO/HEFA	2019	2020	2021	2022	Index 2022/2021
	(tis. t)				(–)
EU-27	2 405	3 376	3 241	3 551	1,09
Kanada	337	306	3350	375	1,07
USA	1 995	2 195	3 157	4 222	1,34
Ostatní svět	313	287	367	480	1,31
Celkem	**5 051**	**6 164**	**7 115**	**8 628**	**1,21**

Zdroj: S & P Global, Mai 2023; UFOP Geschäftsbericht, 2022/23.

Použité vstupní biosuroviny pro výrobu FAME a HVO/HEFA v EU

Ve většině členských států nejsou k dispozici oficiální údaje o vstupních biosurovinách použitých pro výrobu FAME a HVO/HEFA. Níže uvedené údaje a analýzy vycházejí z odhadu FAS EU Post.V tab. 136 je uveden kvalifikovaný odhad vstupních biosurovin v hmotnostních jednotkách využitých pro výrobu FAME & HVO/HEFA v letech 2019–2022.

Tabulka 137 přibližuje import použitých kuchyňských olejů (UCO) do EU a dodávky na vnitřním trhu EU 27 v roce 2020, 2021 a 2022. Dovoz UCO do EU v roce 2022 byl o 21 % vyšší (2 115 599,7 t) než v roce 2021 (1 744 935,4 t).

Tabulka 136 – Kvalifikovaný odhad biosurovin využitých pro výrobu FAME & HVO/HEFA v letech 2019–2021

Vstupní biosurovina	2019	2020	2021	2022	Index 2022/2021
	(tis. t)				(–)
Řepkový olej	5 950	5 800	6 075	6 200	1,02
Použité kuchyňské oleje (UCO)	3 375	3 500	4 000	4 300	1,08
Palmový olej	2 600	2 500	2 000	1 500	0,75
Sójový olej	1 070	900	780	750	0,96
Živočišné tuky	1 190	1 200	1 150	950	0,83
Slunečnicový olej	260	225	210	290	1,38
Ostatní – tálový olej; volné mastné kyseliny (FFA)	580	450	820	900	1,10

Zdroj: EU FAS Post a SVB/VÚZT, v.v.i.

Tabulka 137 – Import použitých kuchyňských olejů UCO do EU a sběr v EU 27 v letech 2020–2022 (v t)

	2020	2021	2022	Index 2022/2021
Čína	276 202,66	619 869,90	934 810,88	1,50
Spojené království	154 828,39	150 654,84	237 871,81	1,58
Malajsie	312 630,73	231 729,75	227 830,22	0,98
Indonésie	114 684,03	190 829,08	157 878,38	0,83
Saúdská Arábie	65 037,48	66 880,55	81 106,76	1,21
Rusko	99 584,11	87 535,85	80 976,06	0,93

	2020	2021	2022	Index 2022/2021
Chile	35 058,25	70 054,80	62 121,29	0,89
Vietnam	8 971,08	6 377,73	59 575,03	9,34
USA	104 451,26	32 435,82	31 204,77	0,96
Japonsko	44 893,83	31 624,00	24 844,29	0,79
Jihoafrická republika	16 073,03	433,61	23 528,89	54,26
Bělorusko	22 723,53	21 349,18	21 033,66	0,98
Švýcarsko	13 105,95	13 904,73	15 321,66	1,10
SAE	9 975,36	20 292,28	13 828,26	0,68
Írán	185,09	3 627,98	11 709,02	3,23
Norsko	7 792,87	6 061,15	11 012,80	1,82
Peru	6 908,86	10 819,51	9 860,71	0,91
Kolumbie	7 782,94	5 777,88	8 719,22	1,50
Kuvajt	5 613,93	6 849,34	8 187,27	1,19
Thajsko	0,11	0,05	7 271,82	> 1 000
Maroko	4 307,94	5 577,02	7 046,52	1,26
Izrael	157,73	1 518,02	6 631,25	4,37
Turecko	970,92	1 571,34	5 730,43	3,65
Srbsko	5 600,26	5 452,91	4 929,67	0,90
Panama	2 791,63	2 790,52	3 627,24	1,30
Egypt	21 175,10	1 430,07	3 350,80	2,34
Irák	1 020,50	2 760,90	3 342,89	1,21
Hongkong	6 352,11	2 479,62	3 255,74	1,31
Ukrajina	1 427,12	2 788,63	3 057,66	1,09
Argentina	32 964,38	24 053,10	3 053,31	0,13
Libanon	3 410,77	1 780,90	2 895,72	1,63
Singapur	7 372,16	5 291,61	2 420,23	0,46
Indie	1 868,17	3 025,42	2 194,36	0,72
Uruguay	226,69	1 337,83	2 109,25	1,58
Mexiko	208,78	2 194,89	2 094,92	0,95
Filipíny	700,10	2 631,72	1 996,18	0,76
Jordánsko	2 902,77	6 130,10	1 747,00	0,28
Katar	1 758,13	1 143,34	1 659,07	1,45
Austrálie	115,69	4 175,37	1 594,21	0,38
Kanada	1 176,23	1 636,36	1 463,10	0,89
Ostatní/neurčeno	308 026,41	88 055,62	18 363,79	0,21
Celkem	**1 711 325,41**	**1 744 935,40**	**2 115 599,70**	**1,21**
Intra-EU27	**1 772 819,23**	**2 168 530,41**	**2 866 898,69**	**1,32**

Zdroj: Eurostat, 2023.

Použití vstupních biosurovin pro výrobu FAME a HVO/HEFA lze charakterizovat následovně.

Řepkový olej je stále dominantní vstupní surovinou pro bionaftu v EU a v roce 2022 představuje 42 % celkové spotřeby surovin pro výrobu FAME a HVO/HEFA. Jedná se o malý nárůst ze 40 procent v roce 2021 a lze jej připsat vyšší dostupnosti v důsledku vyšší sklizně řepky v EU v roce 2022. Pro rok 2023 se očekává další malý nárůst o tři procenta kvůli bohaté sklizni řepky v EU v roce 2022 v kombinaci s postupným vyřazováním palmového oleje v některých členských státech. Obliba řepkového oleje je založena na jeho domácí dostupnosti, stejně jako na vyšší zimní stabilitě výsledného metylesteru řepkového oleje ve srovnání s jinými vstupními surovinami. To je důležitější v severních členských státech než v oblasti Středozemního moře s teplejšími zimami. Podíl řepkového oleje na surovinovém mixu se však od svého vrcholu v roce 2008, kdy tvořil 72 procent, neustále snižuje. To je částečně způsobeno vyšším používáním použitého kuchyňského oleje (UCO), živočišných tuků a v předchozích letech palmového oleje.

Použitý kuchyňský olej byl v roce 2022 druhou nejdůležitější surovinou, která představovala 29 procent z celkové vstupní suroviny. Zvýšené používání této vstupní suroviny je způsobeno především dvojím započítáváním způsobilosti pro UCOME ve většině členských států. Rostoucí podíl UCO je způsoben dovozem. V letech 2020 a 2021 to bylo kvůli uzavření restaurací během COVID-19. Během omezení volného pohybu osob mnoho členských států nařídilo restauracím, aby dočasně uzavřely nebo omezily své služby na jídlo s sebou a rozvoz, což mělo dopad na dostupnost a sběr použitého kuchyňského oleje z místních zdrojů. I když k tomuto jevu docházelo i v jiných částech světa, docházelo k němu v různých obdobích roku, což umožnilo dovoz v době nízké domácí nabídky. V roce 2022 se domácí sběr UCO v EU zvýšily. Zvýšení však nestačilo k uspokojení poptávky a zvýšil se i dovoz UCO, zejména z Číny. Existují rozšířené obavy z podvodů s výrobky s produktem klasifikovaným jako UCO pocházejícím z Číny. V roce 2022 byly největšími výrobci UCOME v EU Nizozemsko, Německo, Finsko, Itálie, Španělsko, Portugalsko, Rakousko, Francie a Polsko. Společně představovaly 96 procent této spotřeby vstupních surovin. Menší množství UCOME bylo vyrobeno v Irsku, České republice, Bulharsku, na Slovensku a v Maďarsku. V roce 2023 se předpokládá, že používání UCO bude stagnovat, protože se zdá, že dovoz z Číny přechází z UCO na UCOME.

Palmový olej byl v roce 2022 třetí z hlediska využití vstupních surovin s 8,5 procenty. Jeho používání se ve srovnání s rokem 2021 snížilo o 25 procent. Výjimečně vysoké ceny palmového oleje spolu s postupným vyřazováním biopaliv na bázi palmového oleje vedly k nižšímu používání ve Španělsku. Postupné vyřazování této vstupní suroviny v některých členských státech navíc snižuje velikost trhu s výslednou výrobou FAME a HVO/HEFA na bázi palmového oleje. Palmový olej se používal hlavně ve Španělsku, Itálii, Francii, Belgii a Nizozemsku a v mnohem menší míře v Německu a Rumunsku. Zanedbatelné množství se používá také v Maďarsku, Řecku a Bulharsku. Předpokládá se, že v roce 2023 se spotřeba palmového oleje dále sníží o 15 %, neboť více členských států začíná postupně ukončovat spotřebu biopaliv pocházejících z vysoce rizikových plodin ve formě nepřímé změny ve využívání půdy (ILUC). Několik členských států oznámilo dřívější postup ukončování. V čele tohoto hnutí stála Francie, která od ledna 2020 účinně vylučuje biopaliva na bázi palmového oleje. Rakousko následovalo s účinností od července 2021. Německo zakázalo palmový olej v lednu 2023, ale pro rok 2022 zavedlo 0,9 % strop na suroviny s vysokým ILUC.

Živočišné tuky představovaly 6,7 procenta celkových vstupních surovin bionafty BBD. Dvojí započítávání má menší prospěch než UCO, neboť méně členských států umožňuje dvojí započítávání u použití TME (Dánsko, Finsko, Francie, Nizozemsko a Spojené království) než u UCOME. Kromě toho se v Německu používání TME nezapočítává do povinnosti biopaliv a jeho výroba se vyváží do jiných členských států. Zvýšená spotřeba živočišných tuků je spíše výsledkem nových zařízení (nebo zvýšení kapacity ve stávajících závodech) než funkcí cen vstupních surovin, protože používání živočišných tuků vyžaduje změny technického vybavení. Odhaduje se, že v roce 2022 byla zdaleka největším uživatelem živočišných tuků pro výrobu BBD Itálie, následovaná Nizozemskem a Francií. Německo, Česká republika, Dánsko, Španělsko, Rakousko, Finsko, Irsko, Maďarsko a Polsko také používaly živočišné tuky, ale v mnohem menší míře. Lůj se dováží za účelem výroby TME a Austrálie je známým zdrojem, i když přesné objemy dovozu použité v TME nejsou známy, protože lůj má více využití.

Použití **sójového oleje a palmového oleje** ve FAME je omezeno normou EU pro bionaftu DIN EN 14214 a chladnějšími povětrnostními podmínkami. Normu však lze splnit použitím surovinové směsi řepkového oleje, sójového oleje a palmového oleje. Většina sójového oleje se používá v Německu a Španělsku. Menší množství se používá v Belgii, Portugalsku, Rumunsku, Bulharsku, Rakousku, Nizozemsku, Řecku a Polsku.

Slunečnicový olej představoval pouze 1,9 procenta celkové vstupní suroviny pro bionaftu a používá se hlavně v Řecku, Francii, Bulharsku a Maďarsku – dohromady představuje 59 procent výroby bionafty na bázi slunečnicového oleje v EU. Malé množství slunečnicového oleje se také používá v Rumunsku, Litvě a Polsku. V roce 2022 se používání slunečnicového oleje pro výrobu bionafty v Polsku a Maďarsku podstatně zvýšilo, protože levný slunečnicový olej ze sousední Ukrajiny byl snadno dostupný.

Výrobní kapacity FAME a HVO/HEFA v EU a jejich využití

Počet výrobních kapacit FAME a HVO/HEFA, jejich celkovou jmenovitou výkonnost a využitelnost v letech 2019–2022 ukazuje tab. 138.

Využitelnost výrobních kapacit FAME poklesla z 69,5 % m/m v roce 2019 na 55,5 % v roce 2022. Využitelnost výrobních kapacit HVO/HEFA činila v roce 2022 cca 68 % m/m. V roce 2019 dosáhla 75 % m/m.

Tabulka 138 – Jmenovité výkonnosti výrobních kapacit FAME a HVO/HEFA v EU a jejich využití v letech 2019–2022 – související tab. 131

	Rok	Počet (–)	Jmenovitá výkonnost (tis. t.)	Využitelnost (% m/m)
FAME	2019	174	17 686	69,5
	2020	175	17 651	69,2
	2021	172	17 758	62,5
	2022	**171**	**17 909**	**55,5**
HVO/HEFA	2019	15	4 240	75,2
	2020	15	4 240	75,8
	2021	16	4 714	69,9
	2022	**16**	**4 855**	**67,6**

Zdroj: SVB/VÚZT, v.v.i.

Palivový bioethanol

Výroba, resp. dodávky palivového bioethanolu od producentů v EU, import, export a hrubá spotřeba v letech 2019–2022 je patrna z tab. 139. V roce 2022 ve srovnání s rokem 2021 se výroba bioethanolu zvýšila na 4 381 tis. t. z 4 163 tis. t., tj. o cca 5 %, přičemž nejvýraznější nárůst byl zaznamenán v Polsku, Francii, dalších zemích EU, zejména v Bulharsku a Rumunsku. Mírnější nárůst vykazuje Německo a Maďarsko. Španělsko je jediným hlavním producentem palivového bioethanolu, který snížil výrobu o 10 %.V ČR došlo ke snížení výroby palivového bioethanolu ve stejném období téměř o 8 %.V dlouhodobějším horizontu se očekává, že další rozšiřování bioethanolu z pěstovaných a krmných plodin bude omezené. Rozšíření výroby celulózového palivového bioethanolu zůstává také omezené, kvůli vysokým investičním a výrobním nákladům a nedostatku jistoty v procesu tvorby související politiky EU.

Tabulka 139 – Dodávky (výroba) palivového bioethanolu od hlavních producentů v EU, import, export a hrubá spotřeba v letech 2019–2022 v tis. t – přepočteno hustotou 777,8 kg/m³

Kalendářní rok	2019	2020	2021	2022	Index 2022/2021
Francie	1 010	855	934	1 088 E)	1,16
Německo	526	544	574	590 E)	1,03
Maďarsko	536	541	548	562 E)	1,03
Holandsko	404	374	404	399 E)	0,99
Španělsko	425	390	430	387 E)	0,90
Belgie	482	482	492	492 E)	1,00
Polsko	222	215	263	314 E)	1,19
Rakousko	198	173	191	192 E)	1,00
Česká republika 1)	**93**	**86**	**88**	**81**	**0,92**
Ostatní	134	276	239	276 E)	1,15
EU 27	**4 30**	**3 936**	**4 163**	**4 381 E)**	**1,05**
z toho pokročilý (z lignocelulózy)	3,9	15,6	38,9	54,4 E)	1,40
Import do EU	518	647	372	978 E)	2,63
Export z EU	504	509	804	384 E)	1,88
Hrubá spotřeba 2)	4 063	4 010	4 545	4 825 E)	1,06

Zdroj: EU FAS post, USDA Foreigin Agricultural Service – GAIN report, number E42023-0038, Biofuels annual; August 14, 2023.
Pozn.: E) Odhad. 1) Svaz lihovarů ČR. 2) Při zohlednění počátečních a konečných zásob.

Tabulka 140 – Spotřeba palivového bioethanolu v EU v letech 2019–2022 v tis. t – přepočteno s hustotou 777,8 kg/m³

Kalendářní rok	2019	2020	2021	2022	Index 2022/2021
Německo [1)]	1 161	1 097	1 153	1 186	1,03
Francie	618	808	947	1 155 [E)]	1,22
Holandsko	285	334	345	355 [E)]	1,03
Polsko	289	279	318	334 [E)]	1,05
Belgie/Lucembursko	177	167	182	187 [E)]	1,03
Španělsko	200	152	193	152 [E)]	0,79
Švédsko	138	145	178	197 [E)]	1,11
Maďarsko	147	130	140	148 [E)]	1,06
Česká republika [2)]	**91**	**84**	**88**	**91**	**1,03**
Ostatní	957	814	1 001	1 020 [E)]	1,02
EU 27	**4 063**	**4 010**	**4 545**	**4 825 [E)]**	**1,06**

Zdroj: EU FAS post, USDA Foreigin Agricultural Service – GAIN report, number E42023-0038, Biofuels annual;August 14, 2023.
Pozn.: [E)] ODHAD. [1)] Zdroj: UFOP Geschäftsbericht, 2022/2023. [2)] Zdroj: MŽP, Zprávy o emisích skleníkových plynů z dodaných pohonných hmot uváděné v l, přepočteno na t.

Ceny vstupních biosurovin a bioethanolu klesly během jara 2022, zatímco ceny ropy a benzínu dosáhly vrcholu v létě 2022. Vytvořila se tím konkurenční výhoda pro bioethanol již v polovině roku 2022 a zvýšila poptávka na klíčových trzích, jako je Francie a Německo. V důsledku toho se spotřeba palivového bioethanolu v EU, tak jak je patrné z tab. 140, navýšila o více jak 6 % na 4 825 tis. t. Rozšiřující se používání palivového bioethanolu bylo rovněž motivováno zavedením a vyšším prodejem automobilového benzínu s obsahem kyslíku nad 2,7 % m/m a současně do 3,7 % m/m, označovaných na výdejních stojanech v souladu s EN 228 +A1 jako E10, který může obsahovat až 10 % m/m bioethanolu.

Vstupní biosuroviny použité pro výrobu palivového bioethanolu

V EU se palivový bioethanol vyrábí hlavně z obilovin a derivátu cukrové řepy. Pšenice se používá převážně v Belgii, Německu a Francii. Hojnost kukuřice na zrno ve střední Evropě, zejména v Maďarsku a Polsku, podporují v tomto regionu výrobu bioethanolu na bázi kukuřice. To je také preferovanou obilovinou v Nizozemsku a Španělsku, kde se většina závodů na výrobu bioethanolu nachází v námořních přístavech a zpracovávaná kukuřice pochází ze třetích zemí. Vhledem k rozšířenému používání geneticky modifikovaných (GE) odrůd kukuřice v Argentině a USA nejsou tyto zdroje preferovány a kukuřice se dováží hlavně z Ukrajiny a Brazílie. Existuje pobídka k používání geneticky nemodifikované kukuřice (non GE), protože výrobci bioethanolu hlavně v severní části Evropy dávají přednost uvádění vedlejší produkce ve formě sušené směsi otrub a zahuštěných výpalků DDGS jako non GE pro trh s krmivy.

V roce 2022 se používání obilovin pro výrobu palivového bioethanolu výrazně zvýšilo. Sklizeň obilovin sice v EU v roce 2022 poklesla, ale zvýšený dovoz cenově příznivý z Ukrajiny podpořil jejich používání k tomuto účelu. Ve Franci, Německu, Belgii, Rakousku a ČR se cukrová řepa a její deriváty významně používají k výrobě palivového bioethanolu. Vysoká cena cukru v tomto období negativně ovlivňovala její využití k výrobě palivového bioethanolu.

Vstupní suroviny využité pro výrobu palivového bioethanolu v EU v letech 2019–2022 přibližuje tab. 141. Průběžné šetření spotřeby biosurovin pro výrobu bioethanolu v roce 2023 ukazuje na nárůst spotřeby obilovin, a to je vyvažováno nižším objemem cukrové řepy.

Tabulka 141 – Vstupní suroviny pro výrobu palivového bioethanolu v letech 2019–2022 (v tis. t)

Vstupní biosuroviny	2019	2020	2021	2022	Index 2022/2021
	(tis. t)				(–)
Pšenice	2 855	3 123	**2 709**	**3 579**	**1,32**
Kukuřice na zrno	6 929	6 647	**6 798**	**6 970**	**1,03**
Ječmen	364	462	**521**	**482**	**0,93**
Žito	231	441	**585**	**421**	**0,72**
Triticale	850	1 050	**800**	**675**	**0,84**
Cukrová řepa	8 216	5 112	**7 933**	**6 750**	**0,85**
Lignocelulózová zbyt. biomasa	20	80	**200**	**280**	**1,40**

Zdroj: EU FAS post, USDA Foreigin Agricultural Service – GAIN report, number E42023-0038, Biofuels annual; August 14, 2023.

Bioethanolové rafinérie v EU a jejich využití pro výrobu palivového bioethanolu v letech 2019–2022

Celková výrobní kapacita bioethanolových rafinérií a jejich počet uvádí tab. 142. Při zohlednění výroby uvedené v tab. 139, byly tyto kapacity palivového bioethanolu z potravinářských a krmných plodin využity v roce 2022 z 66 % a lignocelulózové zbytkové biomasy z 50 %.

Tabulka 142 – Počet, jmenovitá kapacita bioethanolových rafinérií a jejich využití při výrobě palivového bioethanolu v letech 2019–2022

	Rok	Počet (–)	Jmenovitá kapacita		Využití (%)
			(mil. l)	(tis. t)	
Palivový bioethanol z pěstovaných a krmných plodin	2019	52	7 266	5 651	71
	2020	54	7 456	5 799	68
	2021	58	8 051	6 262	66
	2022	**58**	**8 392**	**6 527**	**66**
Bioethanol z lignocelulózové zbytkové biomasy	2019	2	10	7,8	50
	2020	2	40	31,0	50
	2021	4	120	93	42
	2022	**4**	**140**	**109**	**50**

Zdroj: EU FAS post, USDA Foreigin Agricultural Service – GAIN report, number E42023-0038, Biofuels annual; August 14, 2023.

Podíl palivového bioethanolu v automobilových benzínech na trhu EU

Při zohlednění spotřeby automobilových benzínů včetně biosložek je podíl palivového bioethanolu v letech 2019–2022 uveden v tab. 143.

Tabulka 143 – Spotřeba automobilových benzínů včetně biosložek, palivového bioethanolu a jeho podílu na spotřebě v EU v letech 2019–2022

	Jednotka	2019	2020	2021	2022
Spotřeba automobilových benzínů vč. biosložek	mil. l	98 272	86 025	93 503	98 409
Spotřeba palivového bioethanolu	mil. l	5 224	5 156	5 844	6 203
Podíl palivového bioethanolu na spotřebě automobilového benzínu	**% v/v**	**5,3**	**6,0**	**6,3**	**6,3**

Zdroj: EU FAS post, USDA Foreigin Agricultural Service – GAIN report, number E42023-0038, Biofuels annual; August 14, 2023.

Stav a vývoj legislativy pro využívání energie z obnovitelných zdrojů v dopravě (OZE)

Unijní legislativa

Vedle intenzivního projednávání návrhů obsažených v balíčku Fit for 55, byly v únoru 2022 v Úředním věstníku zveřejněny nové Pokyny pro státní podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky a Komise představila 2 návrhy delegovaných aktů k RED II; jejich osud je však poněkud nejasný s ohledem na postup projednávání návrhu RED III, kdy Evropský parlament ve své pozici navrhl zrušit zmocňovací ustanovení pro vydání delegovaného aktu a přesunout většinu definičních prvků přímo do směrnice. Po poměrně dlouhém legislativním procesu vyšla v říjnu 2023 v Úředním věstníku Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2413 ze dne 18. října 2023, kterou se mění směrnice (EU) 2018/2001, nařízení (EU) 2018/1999 a směrnice 98/70/ES, pokud jde o podporu energie z obnovitelných zdrojů, a zrušuje směrnice Rady (EU) 2015/652. Dle revidovaného čl. 25 směrnice mají členské státy dodavatelům energie pro dopravu stanovit povinnost zajistit, aby množství obnovitelných zdrojů energie v konečné spotřebě v sektoru dopravy vedlo buď:

- k podílu energie z obnovitelných zdrojů ve výši nejméně 29 % do roku 2030 (čl. 25/1/a/i),

- nebo ke snížení intenzity skleníkových plynů o nejméně 14,5 % do roku 2030 (čl. 25/1/a/ii) oproti referenčnímu výchozímu stavu (čl. 27/1/b).

Vykazovat nicméně mají členské státy jak dosažený podíl OZE, tak snížení intenzity emisí skleníkových plynů. Tato povinnost může být stanovena jako objemový nebo energetický (tj. v případě volby podílu energie) nebo pro emise skleníkových plynů (v případě snížení emisní intenzity); stanovenou výši cíle lze rozlišovat mezi energetickými nosiči. Porovnání cílů Směrnice RED III a RED II přibližuje tab. 144.

Dosavadní podcíl pro pokročilá biopaliva a bioplyn uvedených v části A přílohy IX je nahrazen novým závazným kombinovaným podcílem pro obnovitelná paliva nebiologického původu (RFNBO) a pokročilá biopaliva a bioplyn vyrobené ze surovin uvedených v části A přílohy IX na úrovni 5,5 % do roku 2030, přičemž závazný minimální podíl RFNBO v dopravě do roku 2030 činí 1 % (čl. 25/1/b; energeticky tedy jen poloviční vzhledem k uplatnění multiplikátorů).

Směrnice zároveň vyzývá členské státy, aby si stanovily diferenciované podcíle pro biopaliva a bioplyn vyrobené ze surovin v příloze IX/A a pro RFNBO tak, aby byl podpořen rozvoj obou těchto paliv. Navíc, dojde-li k rozšíření seznamu surovin v příloze IX/A, poukazuje směrnice na možnost zvýšit cílový podíl pokročilých biopaliv a bioplynu.

Česká republika

Proces transpozice směrnice RED III formálně započal nabytím účinnosti přepracovaného znění směrnice dne 20. 11. 2023. Transpoziční lhůta je čl. 5/1 Směrnice do 21. 5. 2025.

Povinným subjektem jsou doposud dodavatelé motorové nafty a motorového benzinu, dodavatelé plynu, vyjma LPG, LNG, bioLNG a provozovatelé dobíjecí stanice. V tab. 145 jsou uvedeny národní závazky dodavatelů motorové nafty a motorového benzínu. V tab. 146 dodavatelé plynu a provozovatelé dobíjecí stanice.

Tabulka 144 – Porovnání cílů RED II a RED III

	RED II (2018)	RED III (2023)
Obnovitelná energie v dopravě	14% podíl (na energii pro silniční a železniční dopravu)	14,5% snížení emisí skleníkových plynů nebo 29% podíl obnovitelných zdrojů (na celkové energii dodávané pro dopravu)
Pokročilá biopaliva (příloha IX/A)	3,5 % (na silniční a železniční dopravě, s multiplikátorem)	5,5 % kombinace obou druhů paliv s minimem 1 % RFNBO (z celkové energie dodávané pro dopravu).
Obnovitelná paliva nebiologického původu (RFNBO)	Žádný cíl	
Odpadní oleje (příloha IX/B)	1,7 % strop (z energie dodané pro silniční a železniční dopravu)	1,7 % limit (z celkové energie dodávané pro dopravu)
Biopaliva z potravinářských a krmných plodin	Nižší z: 7 % nebo spotřeby v roce 2020 v členském státě + 1 % (z energie dodané pro silniční a železniční dopravu)	Nižší z: 7 % nebo spotřeby v roce 2020 v členském státě + 1 % (z celkové spotřeby energie v dopravě)
Multiplikátory	• 2x pro pokročilá biopaliva a odpadní oleje • 4x pro elektřinu z obnovitelných zdrojů v silniční dopravě • 1,5x pro obnovitelnou elektřinu v železniční dopravě • 1,2x pro letecká a námořní paliva, s výjimkou biopaliv na bázi potravin a krmiv	K celkovému 29% cíli podílu energie z obnovitelných zdrojů a ke všem použitelným dílčím cílům: • 2x pro pokročilá biopaliva, RFNBO a odpadní oleje. • 4x pro elektřinu z obnovitelných zdrojů v silniční dopravě • 1,5x pro obnovitelnou elektřinu v železniční dopravě • 1,2x pro pokročilá biopaliva a 1,5x pro RFNBO v odvětví letectví a námořní dopravy
Fosilní komparátor	• 94 g CO_{2eq}/MJ pro veškerou dopravu	• (od 1. 1. 2031) 183 g CO_{2eq}/MJ pro elektřinu používanou v silniční dopravě • 94 g CO_{2eq}/MJ pro všechny ostatní energie používané v dopravě

Zdroj: Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů v původním znění („RED II“) a ve znění směrnice (EU) 2023/2413 („RED III“).

Tabulka 145 – Současné národní závazky a povinnosti dodavatelů motorové nafty a motorového benzínu a sankční opatření pro využívání OZE v dopravě ČR

Rok	**PODÍL OZE** [1] zohledňují se všechny formy biopaliv, elektřina, recyklovaná (RCF) a obnovitelná paliva nebiologického původu (RFNBo)	**POKROČILÁ BIOPALIVA** [2] VSTUPNÍ SUROVINY IX.A RED II zohledňují se bioCNG bioLNG bioLPG	**LIMIT PRO BIOPALIVA** z potravinářských a krmných plodin [2]	**LIMIT PRO VSTUPNÍ SUROVINY IX.B RED II** [2]	**SNÍŽENÍ EMISÍ GHG Z POHONNÝCH HMOT** [2] zohledňují se biopaliva čistá, směsná; CNG, LNG, LPG, bioCNG, bioLPG, bioLNG, elektřina, vodík, emise z těžby (UER)	**MINIMÁLNÍ MNOŽSTVÍ BIOPALIV** [3]		**MINIMÁLNÍ ÚSPORA GHG** [3] biopaliva *, biomethan * a RFNBo **	**MULTIPLI-KÁTOR** [2]
	(% e.o.)	(% e.o.)	(% e.o.)	(% e.o.)	(%)	(% v/v)		(%)	–
2021	**–**	**–**	**–**	**1,7**	**6** [6] **z toho 1 UER**	**6** [7]	**4,1** [7]	**50 *** – kapacity uvedení do provozu do 5. 10. 2015	**2** x pro biopaliva a bioLPG, bioCNG, bioLNG ze surovin IX.A; IX.B RED II
2022		**0,22** [5]	**7**			**–**	**–**	**60 *** – kapacity uvedení do provozu od 6. 10. 2015 do 31. 12. 2020	
2025		**1,07** [5]			**6** [6] **z toho 1,6 UER**			**65 * & 70 **** kapacity uvedení do provozu od 1. 1. 2021	
2030	**9,5** [4]								

Zdroj a pozn.: [1] Podle zákona č. 165/2012 Sb. o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů (ve znění pozdějších předpisů). [2] Podle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší (ve znění pozdějších předpisů). [3] Nařízení vlády č. 107 ze dne 6. dubna 2022, kterým se mění nařízení vlády č. 189/2018 Sb., o kritériích udržitelnosti biopaliv a snižování emisí skleníkových plynů z pohonných hmot. Pokuty: [4] 1 Kč za každý MJ nedodané energie z obnovitelných zdrojů. [5] 2 Kč za každý MJ nedodaného pokročilého biopaliva. [6] 10 Kč za každý kg nesnížených emisí GHG. [7] 40 Kč za l motorového paliva.

Mechanismus podpory pokročilého biometanu doplněný do zákona o podporovaných zdrojích energie (§ 27a–27f) se dosud nepodařilo uvést v život, když schválení podpory ze strany Komise bylo oznámeno teprve na konci října 2023. Vzhledem k tomu, že notifikace byla provedena pouze pro období do konce roku 2025, a ERÚ dosud nevydalo cenová rozhodnutí o stanovení podpory ani o cenách spojených se zárukami původu, lze důvodně pochybovat o jakékoli vyšší míře využití schváleného objemu podpory v tomto programu.

Tabulka 146 – Současné národní závazky dodavatelů plynu a provozovatelů dobíjecích stanic a sankční opatření pro využívání OZE v dopravě ČR

Povinnost	Povinný subjekt	Multiplikátor	od 1. 1. 2023	od 1. 1. 2025	od 1. 1. 2030
minimální podíl pokročilého biometanu [1]	dodavatel plynu (vyjma LPG, LNG, bioLNG)	2x	0,5 % [2]	2 % [2]	40 % [2]
minimální podíl elektřiny vyrobené z OZE [1]	provozovatel dobíjecí stanice	–	9 % [3]	11 % [3]	15 % [3]

Zdroj a pozn.: [1] Podle zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů (ve znění pozdějších předpisů). Pokuty: [2] 3 Kč za každý kWh nedodaného pokročilého biometanu. [3] 18 Kč za každý nedodaný kWh elektřiny vyrobené z OZE.

Bilance udržitelných biopaliv, spotřeby vstupních biosurovin a jejich charakteristiky

Bilance FAME, HVO/HEFA a směsných paliv na jejich bázi

Jak je patrné z tab. 147, v roce 2023 se v ČR vyrobilo 260 790 t FAME, tj. o 8 % více jak v roce předešlém. Dovoz FAME a HVO/HEFA v množství 154 464 t byl o 3 % nižší ve srovnání s rokem 2022. Výraznější snížení o 21 % vykazuje vývoz FAME a činil 104 421 t. Hrubá spotřeba FAME tak dosáhla 281 394 t, o 4 % více jak v roce 2022. Za stejné období činila hrubá spotřeba HVO/HEFA 28 000 t s poklesem 38 % při srovnání s rokem 2022. Na trhu s pohonnými hmotami se ani v roce 2023, stejně jako v letech 2021 a 2022 s čistými a vysokoprocentními směsnými palivy do vznětových motorů neobchodovalo.

Z celkové tuzemské výroby FAME v roce 2023 tvoří 61,4 % e.o. MEŘO, 16,6 % e.o. TME, 16,1 % e.o. UCOME a 5,9 % e.o. FFAME. Celková produkce FAME činila 260 790 t, což odpovídá 9 649,2 TJ.

Konvenční FAME vyrobené z potravinářských a krmných plodin mají podíl na celkové výrobě 61,4 % e.o. Dále pokročilé FAME ze surovin IX. A RED II 4,2 % e.o., vyspělé FAME ze surovin IX. B RED II 32,7 % e.o. a ostatní udržitelné FAME 1,7 % e.o.; podrobnější specifikace je uvedena v tab. 148.

Tabulka 147 – Výroba FAME, dovoz FAME a HVO/HEFA a hrubá spotřeba FAME a HVO/HEFA jako biosložka do motorové nafty v ČR v letech 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
	(t)					
Výroba FAME [1]	248 418	258 647	244 794	242 048	**260 790**	**1,08**
Dovoz FAME [1] **+ HVO** [1]	98 852	189 402	198 565	158 659 [E]	**154 464**	**0,97**
Vývoz FAME [1]	106 943	141 760	144 389	132 655	**104 421**	**0,79**
FAME pro přimíchávání [3],[4]	281 014	292 854	287 776	269 978	**281 394** [E]	**1,04**
HVO/HEFA pro přimíchávání [3],[4]	1 638	60 737	60 892	45 010	**28 000** [E]	**0,62**
MEŘO B100 jako čistá pohonná hmota [2]	1 354	20 121	–	–	–	–
SMN B30 (obsahuje pouze MEŘO) [2]	15	–	–	–	–	–
SMN HVO/HEFA 30 [2]	–	183 222	–	–	–	–

Zdroj: [1] MPO – Eng (MPO) 6–12. [2] Generální ředitelství cel (uvádí množství v l, přepočteno na t). [3] při zohlednění počátečních a konečných zásob. [4] MŽP, Zprávy o emisích skleníkových plynů z dodaných pohonných hmot uváděné v l, přepočteno na t. [E] Šetření VÚZT & SVB.
Pozn.: Pro tuto bilanci se použily hodnoty hustot při 15 °C: FAME/MEŘO: 891,9 kg/m³; HVO/HEFA: 777,9 kg/m³; SMN B30:853,6 kg/m³; SMN HVO/HEFA 30: 823,5 kg/m³; motorová nafta: 837,2 kg/m³.

Tabulka 148 – Výroba FAME v ČR podle charakteru vstupní suroviny v roce 2023

FAME	Vstupní biosurovina	2023 (t)	2022 (TJ)	2023 (% e.o.)
Z potravinářských a krmných plodin	Řepkový olej	160 113	5 924,1	61,4
Pokročilé ze vstupních surovin IX.A RED II	Volné mastné kyseliny FFA jako zbytky z rafinace bionafty a surového glycerinu	10 882	402,6	4,2
Vyspělé ze vstupních biosurovin IX.B RED II	Použité kuchyňské oleje UCO a živočišné tuky kat. 1 a 2	85 423	3 160,7	32,7
Ostatní	Volné mastné kyseliny FFA jako koprodukt z rafinace potravinářských olejů a živočišných tuků	4 372	161,8	1,7

Zdroj: SVB/VÚZT, v.v.i.

Využití zemědělské půdy pro výrobu MEŘO, produkčních kapacit FAME a související krmné a vedlejší produkty z výroby FAME

Pro výrobu MEŘO bylo v roce 2023 spotřebováno 395 479 t řepky, což je o 34 % více než v roce 2022. podíl plochy řepky, jejíž produkce byla zpracována na MEŘO dosáhl v roce 2023 29 %. V roce 2022 to bylo 25,2 %. Související ukazatele za období 2019–2023 uvádí tab. 149.

Při zpracování řepky olejné na MEŘO v roce 2023 se získalo 230 208 t řepkových extrahovaných šrotů non GE, nahrazujících cca 200 000 t importovaných sójových šrotů ze zámoří, 4 600 t řepkových pokrutin jako krmivo pro skot a 8 800 t farmaceutického glycerinu. Při zpracování UCO a živočišných tuků kat. 1 a 2 na FAME v roce 2023 se dále získalo 18 810 t surového glycerinu a 1 880 t destilačních zbytků pro další zpracování.

Z podílu tuzemské výroby FAME (tab. 147) a ročních produkčních kapacit (tab. 129) vyplývá jejich průměrné využití na 77 %.V roce 2022 to bylo 71 %.

Využití FAME a HVO/HEFA na trhu s motorovými palivy v roce 2021 a 2022

Směrnice RED II (čl. 28 odst. 2) zavedla koncepci databáze Unie (UDB), která má umožnit sledování kapalných a plynných paliv používaných v odvětví dopravy, která jsou způsobilá pro započítání do cílů této směrnice. UDB má být společným registrem pro všechna certifikovaná biopaliva, biokapaliny a biomethan, které se započítávají do cílů EU v oblasti energie z obnovitelných zdrojů. Aby se zmírnila rizika a lépe se předcházelo podvodům, uvádí nedávno přijatý REDIII nové požadavky, které mohou být vymahatelné nejpozději do 21. listopadu 2024, a zmocňuje Komisi k rozšíření oblasti působnosti UDB „tak, aby zahrnovala příslušné údaje z místa výroby nebo sběru surovin používaných k výrobě paliva“ (směrnice (EU) 2023/2413 – článek 31a). UDB se propojí s vnitrostátními databázemi, které jsou současnou pracovní metodou požadavků na dodržování předpisů pro biopaliva, a rozšíří svou oblast působnosti tak, aby zahrnovala obnovitelná paliva nebiologického původu a recyklovaná uhlíková paliva, a to nejen pro dopravu, ale i pro další odvětví konečné spotřeby.

Tabulka 149 – Bilance osevních ploch a produkce řepky olejky využité na výrobu MEŘO v období 2019–2023 v ČR – související tab. 147

	Jedn.	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Výroba FAME: [1]	t	248 418	258 647	244 794	242 048	260 790	**1,08**
z toho MEŘO [2]		167 664	171 714	146 191	119 222	160 113	**1,34**
Spotřeba řepky na výrobu MEŘO [3]	t	414 130	424 134	361 092	294 478	395 479	**1,34**
Sklizňová plocha řepky [4]	ha	379 778	368 214	342 315	343 964	379 944	**1,10**
Výnos řepky [4]	t/ha	3,05	3,38	2,99	3,39	3,45	**1,02**
Produkce řepky [4]	t	1 156 973	1 245 328	1 024 928	1 166 393	1 309 496	**1,12**
Plocha řepky, při daném výnosu, využitá pro výrobu MEŘO	ha	135 780	125 483	120 767	86 867	114 632	**0,32**
Podíl ploch řepky, jejíž produkce byla zpracována na MEŘO	%	35,7	34,1	35,3	25,2	29,0	**1,15**

Zdroj: [1] MPO – Eng (MPO) 6–12. [2] SVB. [3] VÚZT & SVB s ohledem na účinnost získávání řepkového oleje a jeho reesterifikaci – 2,47 kg řepky olejky na 1 kg MEŘO. [4] zdroj: ČSÚ.

Vstupními biosurovinami použitými k výrobě FAME a uplatněnými na tuzemském trhu s pohonnými hmotami v roce 2022 jsou řepkový olej (42,7 %), destilát palmových mastných kyselin PFAD (21,7 %), UCO (18,4 %), sójový olej (7,3 %), slunečnicový olej (4,1 %), FFA (2,5 %), kukuřičný olej (1,8 %), kaly z výroby palmového oleje POME (1,3 %) a živočišné tuky (0,2 %). Vstupními biosurovinami použitými k výrobě HVO/MEFA a uplatněnými na trhu s pohonnými hmotami v roce 2022 jsou: destilát palmových mastných kyselin PFAD (96,2 %), živočišné tuky kat. 1 a 2 (2,9 %), řepkový olej (0,3 %), živočišné tuky kat. 3, UCO a sójový olej (0,2 %).

Na trhu s motorovou naftou v ČR v roce 2022 se uplatnilo 75,8 % e.o. FAME z potravinářských a krmných plodin, 3,5 % e.o. pokročilých FAME (suroviny IX.A RED II) a 18,7 % e.o. vyspělých FAME (suroviny IX.B RED II) viz tab. 150. Obdobně podíl HVO/HEFA z potravinářských a krmných plodin ve stejném roce činil 96,9 % e.o. a ze surovin IX.B RED II 3,1 % e.o. – viz tab. 151.

Palivový bioethanol a ETBE jako mísící složky automobilového benzinu

Jak je patrné z tab. 152, přibližující výrobu, dovoz, vývoz a hrubou spotřebu palivového bioethanolu v letech 2019–2023, tak tuzemská výroba klesla v roce 2023 o cca 4 % na 77 467 t ve srovnání s rokem 2022. Zvýšil se za stejné období dovoz o cca 52 % na 63 648 t a vývoz stoupl z 9 197 t v roce 2022 na 14 133 t v roce 2023 (nárůst o cca 54 %). Část palivového bioethanolu zahrnutého do hrubé spotřeby byla využita k výrobě ethyl-tertio-butyl-etheru (ETBE), a to v odhadovaném množství 75 000 t, což je o 3 % více než v roce 2022. Na trhu se obdobně jako v roce 2022 uplatnilo palivo Ethanol E85 v množství cca 2 000 t.

Z celkové tuzemské výroby palivového bioethanolu v roce 2023 tvořil 68,2 % e.o. bioethanol z kukuřice na zrno, 19,7 % e.o. z melasy, 7,6 % e.o. z rafinačních zbytků z výroby bioethanolu a 4,5 % z difúzní šťávy, produkované v řepné kampani cukrovaru. Celková produkce činila 99,59 mil. l, což odpovídá 2 091,4 TJ.

Tabulka 150 – FAME na tuzemském trhu s motorovou naftou podle charakteru vstupní suroviny pro jejich výrobu v roce 2022

FAME	Vstupní biosurovina	2022		
		(l)	(TJ)	(% e.o.)
Z potravinářských a krmných plodin	Řepka; destilát palmových mastných kyselin PFAD; slunečnice, sója	229 548 383	7 575,1	75,8
Pokročilé ze vstupních biosurovin IX.A RED II	Kukuřičný olej; kaly z výroby palmových olejů POME; volné mastné kyseliny FFA	16 729 492	552,1	5,5
Vyspělé ze vstupních biosurovin IX.B RED II	Použité kuchyňské oleje UCO a živočišné tuky kat. 1 a 2	56 421 744	1 861,9	18,7

Zdroj: MŽP, Zprávy o emisích skleníkových plynů z dodaných pohonných hmot.

Tabulka 151 – HVO/HEFA na tuzemském trhu s motorovou naftou podle charakteru vstupních biosurovin pro jejich výrobu v roce 2022

HVO/HEFA	Vstupní biosurovina	2022		
		(l)	(TJ)	(% e.o.)
Z potravinářských a krmných plodin	Řepka; destilát palmových mastných kyselin PFAD; sója, živočišné tuky kat. 3	56 068 286	1 906,3	96,9
Pokročilé ze vstupních biosurovin IX.A RED II	–	–	–	–
Vyspělé ze vstupních biosurovin IX.B RED II	Použité kuchyňské oleje UCO a živočišné tuky kat. 1 a 2	1 792 983	61,0	3,1

Zdroj: MŽP, Zprávy o emisích skleníkových plynů z dodaných pohonných hmot.

Tabulka 152 – Bilance výroby, dovozu, vývozu a hrubé spotřeby palivového bioethanolu v ČR, ETBE a ethanolu E85 v období 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
	(t)					(–)
Výroba [1)]	93 040	85 688	88 545 [5)]	80 538 [5)]	**77 462**	**0,96**
Dovoz	22 502	15 886	31 352	41 921 [1)]	**63 648** [1)]	**1,52**
Vývoz [1)]	18 476	13 036	36 591	9 197	**14 133**	**1,54**
Hrubá spotřeba pro přimíchávání [2),3)]	91 408	83 532	87 779	91 263	**92 100** [E)]	**1,01**
ETBE pro přimíchávání [4)]	51 228	55 590	57 840	73 000 [1)]	**75 000** [E)]	**1,03**
Ethanol E85 [2)]	1 469	357	3	2	**2** [E)]	**1**

Zdroj: [1)] MPO – Eng (MPO) 6–12. [2)] Při zohlednění počátečních a konečných zásob. [3)] MŽP, Zprávy o emisích skleníkových plynů z dodaných pohonných hmot uváděné v l, přepočteno na t. [4)] GŘ cel. [5)] Svaz lihovarů. [E)] šetření: VÚZT & SVB.
Pozn.: Pro přepočty se použily hodnoty hustot při 15 °C: pro bioethanol 777,8 kg/m³, ETBE 750 kg/m³, ethanol E85 (77,27 % V/V bioethanolu) 770,2 kg/m³, motorový benzin 744,2 kg/m³.

Tabulka 153 – Výroba palivového bioethanolu v ČR podle charakteru vstupní suroviny v roce 2023

Palivový bioethanol	Vstupní biosurovina	2023		
		(l)	(TJ)	(% e.o.)
Z potravinářských a krmných plodin	Difúzní šťáva, melasa, kukuřice na zrno	92 014 380	1 932,3	92,4
Pokročilý ze vstupních biosurovin IX.A RED II	Rafinační zbytky z výroby bioethanolu	7 576 824	159,1	7,6
Vyspělý ze vstupních biosurovin IX.B RED II	–	–	–	–

Zdroj: SVB/VÚZT, v.v.i.

Konvenční palivový bioethanol vyrobený z potravinářských a krmných plodin má podíl na celkové výrobě 92,4 % e.o. a pokročilý 7,6 % e.o. – viz tab. 153.

Využití zemědělské půdy pro výrobu palivového bioethanolu, produkčních kapacit a související krmné produkty z jeho výroby

Od roku 2015 se v ČR palivový bioethanol z pšenice nevyrábí. Bilance cukrové řepy a kukuřice na zrno včetně souvisejících ukazatelů přibližuje tab. 154. Pro výrobu palivového bioethanolu se v roce 2023 spotřebovalo 208 192 t cukrové řepy a 169 530 t kukuřice. To představuje, pokud to vztáhneme na sklizňové plochy a výnosy v ČR v daném roce, 5,4 % skutečných ploch cukrové řepy a 33,4 % sklizňových ploch kukuřice na zrno.

Při zpracování cukrové řepy na palivový bioethanol se současně vyrobilo 104 tis. t krmných cukrovarnických řízků a zrna kukuřice na palivový bioethanol 40 tis. t kvalitního sušeného krmiva DDGS.

Z podílu tuzemské výroby palivového bioethanolu a celkové roční kapacity (viz. tab. 130) vychází jejich průměrné využití v roce 2023 na 58 %, což je o 2 % méně než v roce předešlém.

Tabulka 154 – Bilance cukrové řepy a kukuřice na zrno využitých na výrobu palivového bioethanolu v období 2019–2023; související tab. 152

	Jedn.	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022
Výroba palivového bioethanolu celkem, z toho:	t	93 040 [1)]	85 688 [2)]	88 545 [2)]	80 538 [2)]	**77 462**	**0,91**
– cukrová řepa		42 561	31 553	35 499 [2)]	32 781 [2)]	**18 756**	**0,92**
– zrna kukuřice		50 479	54 135	53 046 [2)]	47 757 [2)]	**52 813**	**0,90**
Spotřeba výchozích surovin pro bioethanol z: [3)]	t						
– cukrová řepa		497 964	369 170	415 338	383 538	**208 192**	**0,92**
– zrna kukuřice		162 038	173 773	170 278	153 300	**164 530**	**0,90**
Sklizňové plochy: [3)]	ha						
– cukrová řepa		59 212	59 684	61 234	58 238	**58 803**	**0,95**
– kukuřice na zrno		74 827	87 231	102 438	80 453	**64 369**	**0,78**
Výnos: [3)]	t/ha						
– cukrová řepa		61,84	61,51	67,69	69,64	**65,20**	**1,03**
– pšenice		5,73	6,14	6,32	6,07	**6,44**	**0,96**
– zrna kukuřice		8,29	9,46	9,65	7,95	**7,88**	**0,82**
Produkce: [3)]	t						
– cukrové řepy		3 661 421	3 671 229	4 145 058	4 055 471	**3 833 868**	**0,98**
– zrna kukuřice		620 261	825 499	988 038	639 467	**507 540**	**0,65**
Plocha:	ha						
– cukrové řepy		8 052	6 002	6 136	5 507	**3 193**	**0,90**
– kukuřice na zrno při daném výnosu využitá pro výrobu bioethanolu		19 546	18 369	17 645	19 283	**21 514**	**1,09**
Podíl ploch:	%						
– cukrové řepy		13,6	10,1	10,0	9,5	**5,4**	**0,95**
– kukuřice na zrno zpracovaných na bioethanol z celkových ploch těchto plodin		26,1	21,1	17,2	24,0	**33,4**	**1,39**

Zdroj: [1)] MPO – Eng (MPO) 6–12. [2)] Svaz lihovarů ČR. [3)] VÚZT & SVB – bilance výtěžnosti: cukrovka 11,70 kg na 1 kg bioethanolu, tj. 9,1 kg na 1 l bioethanolu; zrno kukuřice: 3,21 kg na 1 kg bioethanolu, tj. 2,5 kg na 1 l bioethanolu. [4)] ČSÚ.

Využití palivového bioethanolu na trhu s motorovými palivy v roce 2021 a 2022

Vstupními biosurovinami použitými k výrobě palivového bioethanolu a uplatněného na tuzemském trhu s automobilovým benzinem v roce 2022 jsou kukuřice 64,3 % e.o., melasa 12,4 % e.o., cukrovka 5,5 % e.o., pšenice 4,9 % e.o., bioodpady 4,8 % e.o., ostatní zrniny 4,5 % e.o., zbytky z čištění kukuřičného zrna 1,2 % e.o., cukrová třtina 1,0 % e.o., ječmen 0,8 % e.o., hnědé tukové kaly 0,3 % e.o. a škrobové kaly 0,2 % e.o.

Na trhu s automobilovými benziny v roce 2022 se uplatnilo 93,6 % e.o. konvenčního palivového bioethanolu a 6,4 % e.o. pokročilého (viz tab. 155).

Tabulka 155 – Palivový bioethanol na tuzemském trhu s automobilovým benzinem podle charakteru vstupních biosurovin pro jeho výrobu v roce 2022

Palivový bioethanol	Vstupní biosurovina	2022		
		(l)	(TJ)	(% e.o.)
Z potravinářských a krmných plodin	Cukrovka, cukrová třtina, ječmen, kukuřice, melasa, ostatní zrniny, pšenice	109 776 633	2 305,3	93,6
Pokročilý ze vstupních biosurovin IX.A RED II	Hnědé tukové kaly, zbytky z čištění kukuřičného zrna, škrobové kaly, bioodpady	7 558 277	158,7	6,4
Vyspělý ze vstupních biosurovin IX.B RED II	–	–	–	–

Zdroj: MŽP, Zprávy o emisích skleníkových plynů z dodaných pohonných hmot.

Biomethan a zkapalněné lehké biouhlovodíky

Výroba biomethanu z bioplynu se v ČR rozvíjí poměrně obtížně. Podle zdrojů (CZ Biom, REX Solutions s.r.o.) a zpřesňováním získaných údajů lze odhadnout tuzemskou výrobu biomethanu v roce 2023 v množství 27,2 GWh. Pokud zohledníme jeho výhřevnost 50 MJ/kg, tak to představuje 1 958 t. Většinou šlo o dodávky do distribuční sítě zemního plynu.

Dodavatele a distributoři motorové nafty a automobilových benzinů nakoupili v rámci povinného snižování emisí skleníkových plynů (GHG) z pohonných hmot formou sdružení s dodavateli zemního plynu a zkapalněného ropného plynu LPG, v souladu se související legislativou, 32 746,4 stlačeného biomethanu (bioCNG) a 45,3 t zkapalněných lehkých biouhlovodíků (bioLPG). Podíl bioCNG na celkové spotřebě stlačeného zemního plynu CNG činí v roce 2023 41,2 % a v roce 2022 20,4 %.

Podíl bioLPG na celkové spotřebě LPG v roce 2021 a 2022 nepřekročil 0,05 %.

BioCNG a bioLPG v letech 2021 a 2022 se zřetelem na použité vstupní biosurovin pro jejich výrobu

Vstupními biosurovinami použitými k výrobě bioemethanu (celkem 1 637,3 TJ), který byl uplatněn na tuzemském trhu s pohonnými hmotami v roce 2022 byly: kejda a čistírenské kaly 54,5 % e.o., bioodpady 19,6 % e.o., kukuřičná siláž 13 % e.o., frakce biomasy směsného komunálního odpadu a ostatní zrniny 2,8 % e.o., surový glycerin 2,4 % e.o., odpadní rostlinné oleje a živočišné tuky 1,8 a 0,5 % e.o., živočišné tuky kat. 3 1,1 % e.o., sláma 0,8 % e.o., živočišné tuky kat. 1 a 2 0,3 % e.o., škrobové kaly 0,2 % e.o., frakce biomasy průmyslového odpadu a ořechové skořápky 0,1 % e.o. Jak je patrné z tab. 156, na trhu s motorovými palivy se v roce 2022 obchodovalo s bioCNG vyrobeným z potravinářských a krmných plodin – 17 % e.o., 80,3 % e.o. tvořil bioCNG pokročilý a 2,7 % vyspělý.

Tabulka 156 – BioCNG a bioLPG na tuzemském trhu s pohonnými hmotami v roce 2022 podle charakteru vstupních biosurovin pro jejich výrobu

BioCNG	Vstupní biosurovina	2022		
		(kg)	(TJ)	(% e.o.)
Z potravinářských a krmných plodin	Silážní kukuřice, živočišné tuky kat. 3, žito	5 555 688	277,8	17,0
Pokročilý ze vstupních biosurovin IX.A RED II	Frakce biomasy ze směsného komunálního odpadu, kejda a čistírenské kaly, bioodpady, surový glycerin, škrobové kaly, skořápky ořechů, sláma, biomasa průmyslového odpadu	26 312 039	1 315,6	80,3
Vyspělý ze vstupních biosurovin IX.B RED II	Živočišné tuky kat. 1 a 2, odpadní rostlinné oleje a živočišné tuky	878 721	43,9	2,7
BioLPG				
Vyspělý ze vstupních biosurovin IX.B RED II	Použitý kuchyňský olej UCO	45 250	2,1	100

Zdroj: MŽP, Zprávy o emisích skleníkových plynů z dodaných pohonných hmot.

Biosložky v motorové naftě, v automobilových benzinech, jejich emisní faktory a související intenzita emisí GHG z pohonných hmot v ČR

ČR má nastavenou legislativu na snížení emisí skleníkových plynů (GHG) z pohonných hmot již od roku 2012. Dodavatelé motorového benzinu a motorové nafty, ale i dodavatelé zemního plynu či LPG umí velmi dobře optimalizovat náklady na nákup biopaliv a dalších paliv podle emisí GHG.

Spotřeba motorové nafty bez biosložky a průměrné objemové podíly obsahu FAME a HVO/HEFA v letech 2019 až 2022 v motorové naftě uvádí tab. 157. V roce 2022 byl objemový podíl biosložek v motorové naftě 6,4 %/ v/v, což je o 11 % méně než v roce 2021 a o téměř 17 % nižší hodnota než v roce 2020 (7,4 %/ v/v). Tab. 158 nabízí obdobné údaje o spotřebě automobilových benzinů. Podíl bioethanolu vč. ETBE v automobilových benzinech se v tomto období pohybuje kolem 6,2 %/ v/v s min. rozptylem.

Tabulka 157 – Spotřeba motorové nafty bez biosložky a průměrné objemové podíly obsahu FAME a HVO/HEFA (biosložky) v letech 2019–2022 v motorové naftě

	Jedn.	2019	2020	2021	2022
Spotřeba motorové nafty bez biosložky	mil. l	5 260,4	4 840,6	5 194,7	5 300,8
Spotřeba FAME		315,1	328,3	322,6	302,7
Spotřeba HVO/HEFA		2,1	78,1	78,3	57,9
Celkem motorová nafta vč. biosložek		5 577,6	5 247,0	5 596,6	5 661,4
Celkem biosložky	% v/v	317,2	406,4	400,9	360,6
Podíl biosložek v naftě na celkové spotřebě motorové nafty		5,7	7,7	7,2	6,4

Zdroj: MŽP, Zprávy o emisích skleníkových plynů z dodaných pohonných hmot.

Tabulka 158 – Spotřeba automobilových benzinů bez biosložky a průměrný objemový podíl obsahu bioethanolu včetně ETBE v letech 2019–2022 v automobilových benzínech

	Jednotka	2019	2020	2021	2022
Spotřeba automobilových benzinů bez biosložky	mil. l	1 829,4	1 615,6	1 678,5	1 778,9
Spotřeba bioethanolu, vč. ETBE		117,5	107,4	112,8	117,3
Celkem automobilových benzinů vč. biosložek		1 946,9	1 723,0	1 791,3	1 896,2
Podíl biosložek na celkové spotřebě automobilových benzinů	% v/v	6,0	6,2	6,3	6,2

Zdroj: MŽP, Zprávy o emisích skleníkových plynů z dodaných pohonných hmot.

Emisní faktory a intenzita emisí GHG z pohonných hmot v ČR

Již od roku 2012 jsou vedle ceny vstupních surovin, kapalných a plynných biopaliv a obnovitelných paliv také podstatným faktorem, ovlivňujícím jejich prodej, hodnoty emisních faktorů a úspor emisí GHG potvrzených platným certifikátem.

Průměrné hodnoty emisních faktorů FAME, HVO/HEFA, bioethanolu, bio CNG, bio LPG a jejich fosilních ekvivalentů obsahuje tab. 159. Snížení intenzity emisí skleníkových plynů z pohonných hmot v roce 2020–2022 přibližuje tab. 160. V roce 2022 ve srovnání s rokem 2010 byla intenzita emisí GHG z pohonných hmot snížena o 6,1 %. Pro rok 2030 směrnice RED III stanovuje tento cíl na 14,5 %, což odpovídá 29 % energetickému podílu OZE v dopravě.

Při zohlednění požadavku na minimální úsporu emisí skleníkových plynů 65 % pro biopaliva a biomethan, a 70 % pro kapalná a plynná paliva z obnovitelných zdrojů nebiologického původu (tab. 145) činí max. emisní faktor 32,9 g CO_{2eq}/MJ $\left(\frac{94 - 32,9}{94} * 100\right)$ pro udržitelná biopaliva a biomethan a 28,2 g CO_{2eq}/MJ pro udržitelná kapalná a plynná paliva z obnovitelných zdrojů nebiologického původu (RFNBOs).

Tabulka 161 uvádí skutečné hodnoty emisních faktorů FAME/HVO/HEFA, bioethanolu, bioCNG-biomethanu a bioLPG podle použitých vstupních surovin a uplatněných na trhu s pohonnými hmotami v roce 2022.

Tabulka 159 – Průměrné hodnoty emisních faktorů bionafty FAME a obnovitelné parafinické nafty z HVO/HEFA v roce 2020, 2021 a 2022 a emisní faktory fosilních motorových paliv

	Jednotka	2020	2021	2022	Fosilní motorová paliva
FAME	g CO_{2eq}/MJ	19,3	21,3	20,7	**MOTOROVÁ NAFTA 95,1**
HVO/HEFA		6,9	6,9	9,2	
Bioethanol		14,6	12,0	13,0	**AUTOMOBILOVÝ BENZÍN 93,3**
bioCNG		14,4	14,3	-26,6	**CNG 69,3 LNG 74,5**
bioLPG		15,8	23,9	22,5	**LPG 73,6**

Zdroj: MŽP, Zprávy o emisích GHG z dodaných pohonných hmot.

Tabulka 160 – Snížení intenzity emisí GHG z pohonných hmot v roce 2020, 2021 a 2022 v ČR a cíl podle RED III v roce 2030

	Jednotka	2020	2021	2022	Cíl v 2030 podle RED III
Intenzita emisí GHG z pohonných hmot	g CO_{2eq}/MJ	88,4	88,3	88,4	80,45
Základní hodnota z roce 2010		94,1			
Snížení intenzity emisí GHG z pohonných hmot	%	6,1	6,2	6,1	14,5 %

Zdroj: MŽP, Zprávy o emisích GHG z dodaných pohonných hmot, směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2413 o podpoře energie z obnovitelných zdrojů (RED III).

Tabulka 161 – Průměrné skutečné hodnoty emisních faktorů FAME, HVO/HEFA, bioethanolu a biomethanu uplatněných na trhu s pohonnými hmotami v roce 2022

	Trh s pohonnými hmotami v ČR		Výroba v ČR
Jednotka	($g\ CO_{2eq}/MJ$)		
FAME	MEŘO	28,2	21,50
	UCOME	9,4	8,23
	TME	12,7	14,40; 15,22
	FFAME	9,4	9,09
HVO/HEFA	PFAD	9,2	–
	Živ. tuky kat. 1 a 2[1)] a 3[2)]	8[1)] a 9,3[2)]	–
	UCO	5,5	–
	ŘEPKOVÝ OLEJ	27,2	–
Bioethanol	Cukrovka – řepná kampaň	27,8	25,61
	Cukrová třtina	14,3	
	Hnědé tukové lapoly	3,2	
	Ječmen	21,3	
	Kukuřice	10,0	12,4
	Kukuřičné palice	12,8	
	Melasa – melasová kampaň	18,1	18,6; 16,18
	Pšenice	24,3	
	Škrobové kaly	27,1	
	Bioodpady	4,9	6,61; 7,6
	Ostatní zrniny	11,1; 19,9	
BioCNG – biomethan	Biomasa ze směsného komunálního odpadu	15,0	–
	Kukuřičná siláž	14,4	–
	Kejda a čistírenské kaly	-63,3	–
	Bioodpady	19,9	–
	Živočišné tuky kat. 1 a 2	15,5	–
	Živočišné tuky kat. 3	16,6	–
	Surový glycerin	17,5	–
	Škrobové kaly	26,5	–
	Ostatní zrniny – žito	9,8	–
	Sláma	20,9	–
	Odpadní rostlinné oleje a živ. tuky	24,2; 19	–
	Biomasa z průmyslových odpadů	14,0	–
	Ořechové skořápky	34	–
BioLPG	UCO	22,5	–

Zdroj: MŽP, Zprávy o emisích GHG z pohonných hmot; Skutečné hodnoty výrobců v ČR; VÚZT & SVB.
Pozn.: UCO – použité kuchyňské oleje; PFAD – destilát palmových mastných kyselin. TME – FAME z živočišných tuků kat. 1, 2 a 3. MEFA – FAME z roztoků volných mastných kyselin.

Podíl obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě energie v sektoru dopravy

Hrubá konečná spotřeba energie z obnovitelných zdrojů v odvětví dopravy (OZE) se podle metodiky EUROSTAT – SHARES vypočítá jako součet veškerých biopaliv, paliv z biomasy a kapalných a plynných paliv z obnovitelných zdrojů nebiologického původu používaných a spotřebovaných v odvětví dopravy. Elektrická energie z OZE je započítávána pouze jednou – tedy poměrná část tuzemské spotřeby elektřiny z OZE je započítávána v dopravě, a nikoliv v hrubé konečné spotřebě elektřiny. K výpočtu jsou dále používány multiplikátory, jejichž použití například pro případ silniční dopravy je zdůvodněno takto: jelikož není možné do statistik započítat prostřednictvím speciálního měření (například dobíjení doma) veškerou elektřinu dodanou pro silniční vozidla, měly by být pro zajištění řádného započítání pozitivních dopadů elektrifikované dopravy založené na energii z obnovitelných zdrojů použity multiplikační koeficienty.

Tabulka 162 přibližuje vývoj administrativní (s multiplikátory) spotřeby energie, spotřeby energie s OZE a jejich energetického podílu v sektoru dopravy v letech 2020–2022 podle této metodiky a současně fyzický stav v roce 2022 podle zprávy o emisích z dodaných pohonných hmot na trh.

Sektorový cíl v dopravě do roku 2030 – celkový závazný cíl je ve výši 14 %, s možným přezkumem v roce 2023. Výsledný podíl je ovlivněn způsobem započítávání jednotlivých technologií, tzv. multiplikátory (pro pokročilá biopaliva, elektřinu). Dlouhodobě se podíl v odvětví dopravy pohyboval mezi 6–7 % a v roce 2020 se přehoupl přes 9 %. Jelikož došlo s novou směrnicí ke změně metodiky výpočtu, hodnota podílu klesla na 7,5 % v roce 2021 a 7,2 % v roce 2022. Cíl pro pokročilá biopaliva je ve výši 3,5 % (0,2 % v roce 2022 a 1 % v roce 2025).

V roce 2022 podle metodiky EUROSTAT-SHARES činil podíl kapalných biopaliv a bioCNG 5,28 % e.o. (fyzicky 5,93 % e.o.), z toho pokročilých 0,58 % e.o. (fyzicky 0,75 % e.o.) vyspělých 0,81 % e.o. (fyzicky 0,73) a konvenčních 3,89 % e.o. (fyzicky 4,45).

Snížení emisí GHG z pohonných hmot v hmotnostních jednotkách

Jak je patrné z tab. 163, v roce 2022 se použitím OZE v dopravě snížily emise GHG z pohonných hmot o 1 386 500 t, což je o cca 3 % více než v roce 2021. Nejvýznamněji se na snížení podílely stejně jako v roce 2021 FAME cca 53 %, následoval bioethanol 14,4 %, bioCNG 14,2 %, HVO/HEFA 12,1 % a 6,4 % obnovitelná elektřina. Emise z těžby (UER) byly sníženy o 238 kt, což bylo o 3,6 % méně než v roce 2021.

Tabulka 162 – Vývoj administrativní (s multiplikátory) spotřeby energie, spotřeby energie z obnovitelných zdrojů (OZE) a jejich energetického podílu v sektoru dopravy v letech 2020–2022 podle metodiky EUROSTAT-SHARES a fyzický stav v roce 2022 podle zprávy o emisích z dodaných pohonných hmot

		Jedn.	Administrativní (s multiplikátorem) [A]			Fyzický (bez multiplikátoru) [B]
			2020	2021	2022	2022
Energie používaná v dopravě (OZE ve jmenovateli s multiplikátorem – u fyzické bez multiplikátoru)		TJ	257 588,5	279 588,2	**286 867,7**	**271 548,4**
OZE v silniční dopravě (elektřina)			82,4 ×5 (0,03 % e.o.)	38,4 ×4 (0,01 % e.o.)	**38,7** ×4 (0,01 % e.o)	**38,7** (0,01 % e.o)
OZE v železniční dopravě (elektřina)			1 747,9 ×2,5 (0,68 % e.o.)	792,6 ×1,5 (0,28 % e.o.)	**860,8** ×1,5 (0,30 % e.o)	**860,8** (0,32 % e.o)
OZE v ostatních typech dopravy (elektřina)			75,5 (0,03 % e.o.)	38,1 (0,01 % e.o.)	**41,8** (0,01 % e.o)	**41,8** (0,01 % e.o)
Udržitelná kapalná a plynná biopaliva	**Celkem: z toho**		15 642,3 (6,07 % e.o.)	15 140,5 (5,68 % e.o.)	**15 161,9** (5,28 % e.o)	**16 095,0** (5,93 % e.o)
	pokročilá – suroviny IX.A		270 ×2 (0,1 % e.o.)	804,1 ×2 (0,29 % e.o.)	**1 677,8** ×2 (0,58 % e.o)	**2 028,7** (0,75 % e.o)
	Vyspělá – suroviny IX.B		3 400 ×2 (1,32 % e.o.)	2 841,2 ×2 (1,01 %)	**2 317,7** ×2 (0,81 % e.o)	**1 969,9** (0,73 % e.o)
	z potravinářských a krmných plodin		11 972,3 (4,65 % e.o.)	11 495,2 (4,38 % e.o.)	**11 166,4** (3,89 % e.o)	**12 097,4** (4,45 % e.o)
	ostatní		–	–		**–**
Další OZE		–	–	–	**–**	**–**
Celkem OZE v dopravě (čitatel s multiplikátorem)		TJ	24 169,7	20 945,9	**20 645,2**	**17 036,3**
Podíl OZE v dopravě		%	9,38	7,49	**7,20**	**6,28**

Zdroj: [A] Podíl obnovitelných zdrojů energie na hrubé konečné spotřebě energie 2010–2022. Metodika Eurostat – SHARES; MPO – Oddělení analýz a datové podpory koncepcí, prosinec 2023. [B] Zprávy o emisích z dodaných pohonných hmot za rok 2022, MŽP – odbor ochrany ovzduší, 2023.

Tabulka 163 – Snížení emisí GHG z pohonných hmot v hmotnostních jednotkách v roce 2021–2022 – vztaženo k základní normě pro motorová paliva v roce 2010 94,1 g CO_{2eq}/MJ

OZE/UER		2021				2022			
		Emise GHG z OZE	Emise GHG z fosilní alt.	Snížení emisí GHG použitím OZE	Podíl jednotlivých OZE na snížení	Emise GHG z OZE	Emise GHG z fosilní alt.	Snížení emisí GHG použitím OZE	Podíl jednotlivých OZE na snížení
		(kt)			(% m/m)	(kt)			(% m/m)
OZE	FAME	227	1 002	**775**	**57,5**	206,8	940,0	**733,2**	**52,9**
	HVO/HEFA	18	250	**232**	**17,2**	18,1	185,1	**167,0**	**12,09**
	Bioethanol	28	223	**195**	**14,5**	32,0	231,9	**149,9**	**14,4**
	BioCNG – biomethan	11	75	**64**	**4,7**	-43,5	154,1	**197,6**	**14,2**
	BioLPG	0,05	0,19	**0,14**	**0,0**	0,0	0,2	**0,2**	**0,01**
	Elektřina	0	82	**82**	**6,1**	0,0	88,6	**88,6**	**6,4**
	Celkem OZE	284,05	1 632,19	**1 348,14**	**–**	213,4	1 599,9	**1 386,5**	**–**
UER [1)]	Snížení emisí z těžby	–	–	**247,11**	**–**	–	–	**238,28**	**–**

Zdroj: [1)] MŽP, Zprávy o emisích GHG z dodaných pohonných hmot.

Využití zemědělské půdy k produkci biosurovin pro výrobu udržitelných biopaliv z potravinářských a krmných plodin (bez biomethanu)

Pro výrobu udržitelných certifikovaných biopaliv z pěstovaných a krmných plodin v ČR v roce 2023 bylo využito 116 657 ha zemědělské půdy, což představuje 3,9 % z obhospodařované zemědělské půdy a 5,5 % z orné půdy (viz tab. 164). To je o 22 % více jak v roce 2022.

Tabulka 164 – Potřeba zemědělské půdy k produkci biopaliv z pěstovaných plodin v ČR v roce 2022 a pro srovnání v roce 2023

	Potřeba zemědělské půdy (ha)		Index 2023/2022
	2022	2023	
Výroba MEŘO (tab. 149)	86 867	114 632	**1,32**
Výroba bioethanolu (tab. 154)	24 790	24 707	**1,00**
CELKEM	111 657	139 339	**1,25**
Obhospodařovaná zemědělská půda [1]: – z toho orná	3 530 423 2 481 225	3 534 414 2 524 276	**1,00** **1,02**
Podíl využitý k výrobě biopaliv z pěstovaných plodin: – z obhospodařované zemědělské půdy – z orné půdy	 3,2 % 4,5 %	 3,9 % 5,5 %	 **1,22** **1,22**

Zdroj: [1] ČSÚ, obhospodařovaná zemědělská půda, 2024.

GENETICKY MODIFIKOVANÉ PLODINY

Zemědělství stejně jako jiné obory prošlo v průběhu posledních desítek let významnou modernizací v oblasti mechanizace, nových technologií a inovativních způsobů šlechtění. Jednou z velmi slibných technik šlechtění je genové inženýrství. Člověk měnil genetickou výbavu polních plodin již od počátků domestikace rostlin v období neolitu. Přes tradiční metody šlechtění (křížení), které jsou velmi zdlouhavé a neefektivní v poměru počtu použitých rostlin, jsme dospěli k sofistikovanějším metodám.

Za pomocí genetického inženýrství lze efektivně docílit požadovaných znaků u rostlin v relativně krátké době s vysokou přesností a bez vzniku nežádoucích vlastností. Proces, kdy do organismu vkládáme jeden nebo více genů z jiného organismu, se nazývá transgenoze. Jejím produktem je transgenní organismus neboli známější geneticky modifikovaný organismus (GMO). Šlechtitel pomocí této techniky může potlačit vlastnosti, které dávají rostlině náchylnost k určitým nemocem, nebo naopak podpořit žádané vlastnosti rostliny.

Geneticky modifikované (GM) plodiny mohou nést různé vlastnosti, které je činí výhodnými pro pěstitele, spotřebitele či zpracovatele v různých odvětvích. Lze je rozdělit do 5 skupin (generací):

- I. generace – ochrana proti chorobám, škůdcům a plevelům;
- II. generace – odolnost k abiotickým stresům (sucho, chlad, zasolení půdy, nedostatek světla);
- III. generace – rostliny s vyšší nutriční hodnotou (výhodné složení mastných kyselin, upravený obsah vitaminů);
- IV. generace – ekologicky výhodné rostliny (udržitelné rostliny);
- IV. generace – náhrada fosilních paliv, suroviny pro průmysl (výroba etanolu, bionafty, škrobu).

Pěstování GM plodin v EU

Pro pěstování je ke dni 1. 2. 2024 povoleno v EU pěstovat pouze jednu GM plodinu, GM kukuřici MON810, která je odolná vůči zavíječi kukuřičnému.

Ačkoliv je povolení pro tuto kukuřici platné na celém území EU, dle Směrnice EP a R (EU) 2015/412 byla členským státům dána možnost na svém území omezit či zakázat pěstováni GM rostlin. Tuto možnost využila většina členských států EU, jmenovitě: Rakousko, Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Dánsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Italie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Nizozemí, Polsko, Slovinsko a Valonský region v Belgii.

V současné době (2023) GM kukuřici pěstuje pouze Španělsko a Portugalsko, celkem na ploše 48 225 ha, což je cca 0,5 % z celkové plochy kukuřice pěstované na území EU.

Pěstování GM plodin v ČR

I přesto, že v současné době se na území ČR GM plodiny nepěstují, tak využití této šlechtitelské technologie ČR nijak nezakazuje, ani neomezuje. Čeští pěstitelé mají možnost si sami zvolit systém zemědělské produkce: konvenční, ekologický či s využitím GM rostlin.

Česká republika patří k několika málo zemím EU, která na svém území v minulých letech pěstovala biotechnologické plodiny. V České republice byla GM kukuřice MON810 pěstována v letech 2005–2016 (viz graf níže). Největší výměra GM kukuřice byla zaznamenána v roce 2008, kdy bylo oseto 8 380 ha (cca 3 % celkové plochy kukuřice v ČR). Tato kukuřice je odolná vůči zavíječi kukuřičnému. Ochrana před škůdcem dosahuje téměř 100 %. V souvislosti s touto přirozenou ochranou je snížena nutnost vstupu do

Tabulka 165 – Vývoj ploch GM kukuřice v EU (v ha)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Španělsko	115 246	107 127	98 152	96 605	67 620	46 327
ČR	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Rumunsko	0	0	0	0	0	0
Portugalsko	5 733	2 736	4 216	2 372	2 287	1 898
Polsko	0	0	0	0	0	0
Slovensko	0	0	0	0	0	0
Francie	0	0	0	0	0	0
Německo	0	0	0	0	0	0
CELKEM	**120 979**	**109 863**	**102 368**	**98 977**	**68 639**	**48 225**

Zdroj: Ministerio de Agricultura España, Agricultura; Florestas e Desenvolvimento Rural Portuguesa; United States Department of Agriculture.

Graf 16 – Výměra plochy GM kukuřice v ČR v ha, počet pěstitelů v letech 2005–2023

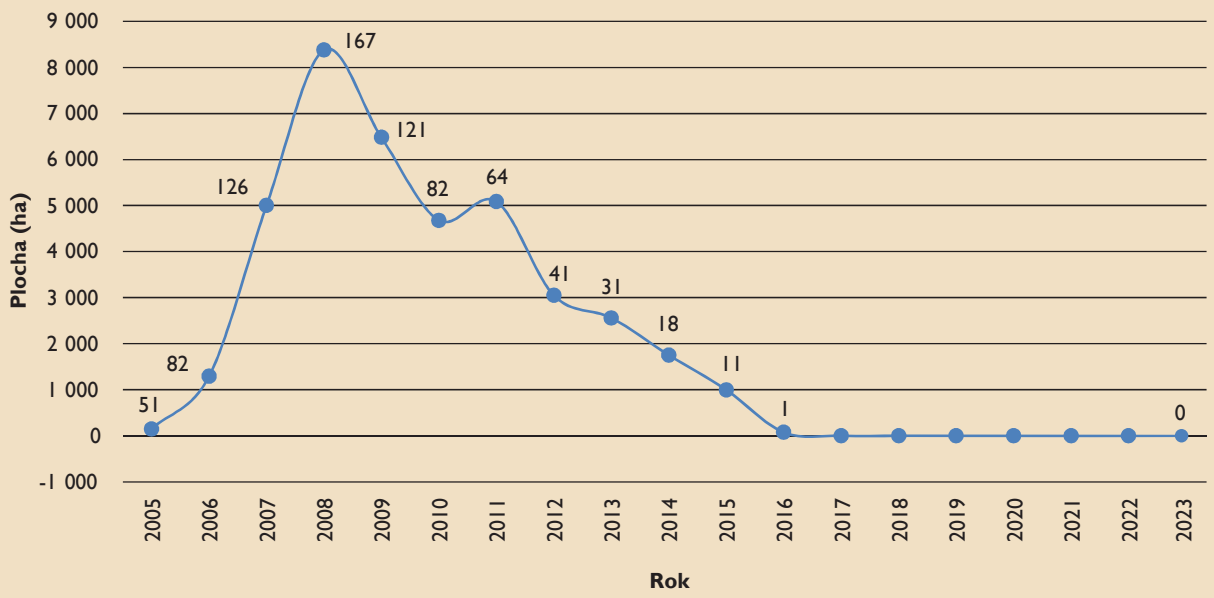

Zdroj: MZe.

porostu mechanizačními prostředky a aplikace insekticidů. Výsledným produktem tohoto systému pěstování jsou nepolámané, nepoléhavé a houbovými chorobami (zejména rodu Fusarium) nenapadené rostliny, které vedou k vyššímu výnosu a ke kvalitnější sklizni. Produkce GM kukuřice se ve většině případů využívala jako krmivo pro hospodářská zvířata, z menší části také jako surovina pro výrobu bioethanolu a bioplynu. Vypěstovaná GM kukuřice nebyla v ČR používána pro potravinářské účely.

V roce 2010 byly na území ČR pěstovány na 150 ha také GM brambor Amflora (dnes již nepovolen) s upraveným poměrem škrobových složek pro průmyslové zpracování.

Od pěstování GM kukuřice čeští pěstitelé postupně upustili z důvodu administrativní a organizační náročnosti pěstování GM plodin (evidence, označování, pravidla koexistence atd.), které k pěstování a obecně ke GMO v EU neodmyslitelně patří. Z ekonomického pohledu pěstitelé poukazují na vyšší náklady na vstupech (dražší osivo) i problematický odbyt produkce. Zemědělci se potýkali s obavou a neochotou odběratelů odkoupit produkty z GM rostlin, případně i produkty ze zvířat krmených GM krmivy (požadavek především německých odběratelů mléka na produkci bez používání GMO). Tyto problémy souvisejí obecně s přetrvávajícím negativním vnímáním GMO v EU a využívání tohoto faktu v konkurenčním boji v potravinářsko-zemědělském řetězci.

Dovozy GM potravin a krmiv

Jak už bylo výše popsáno, pěstování GM plodin je v EU velmi okrajovou záležitostí. Přesně opačná situace ale panuje v oblasti dovozu GM krmiv. Evropský krmivářský průmysl se bez dovozu GM krmiv neobejde. Evropská unie je závislá na dovozu sóji a sójové moučky (cca 30 mil. t/rok), z převážné většiny se jedná o GM sóju. V současné době je EU schopna z vlastní produkce sóji uspokojit pouze cca 9,6 % (2,9 mil. t/rok) poptávaného množství. Přibližně 90–95 % sóji dovezené do EU je GM, stejně tak 20 % dovezené kukuřice a 25 % řepky.

V současné době se na evropském trhu v podobě dovozů vyskytují nejčastěji GM rostliny I.–III. generace. Importované GM potraviny a krmiva musí být schváleny pro dovoz a zpracování v EU dle Nařízení EP a Rady č. 1829/2003 a označeny Nařízení EP a Rady č. 1830/2003. Tato legislativa a proces povolení uvedení na trh GM potravin a krmiv (a pro pěstování GM rostlin) patří mezi nejpřísnější na světě. Celý systém schvalování trvá několik let, pro pěstování dokonce více než 10 let. Žadatel musí tedy již předem počítat s finanční a časovou náročností celého procesu. Povolení se vydává na 10 let a je platné ve všech členských státech EU. Po uplynutí této doby je nutné zažádat o obnovení povolení dle platné legislativy.

Na trhu EU je ke dni 1. 2. 2024 povoleno pro dovoz a následné zpracování do potravin a krmiv 5 GM druhů rostlin a 94 genetických modifikací (a jejich subkombinací) těchto rostlin:

- 47x kukuřice,
- 15x bavlník,
- 26x sója,
- 8x řepka olejka,
- 1x cukrová řepa.

Seznam GM plodin lze nalézt v registru GMO na stránkách Evropské komise: http://ec.europa.eu/food/dyna/gm_register/index_en.cfm.

Označování GM potravin a krmiv

Všechny potraviny či krmiva, které vstupují na trh EU, které sestávající, obsahující nebo jsou vyrobené z GMO musí být označeny slovy „Tento produkt obsahuje geneticky modifikované organismy“. Toto se nevztahuje na potraviny obsahující GMO,

jehož podíl v jednotlivých složkách nebo v jednosložkové potravině není vyšší než 0,9 % za předpokladu, že přítomnost tohoto materiálu je náhodná nebo technicky nevyhnutelná.

Na evropském trhu ovšem takto označené potraviny nepotkáte. V EU se v současné době v podstatě GM potraviny nevyskytují z důvodu negativního veřejného vnímání problematiky GMO. Na trhu lze pozorovat označení „GMO free". Toto označení nevychází z platné legislativy, jelikož se označují mimo jiné i potraviny, které obsahovat GMO ani nemohou (např. sýry, mléko atd.). Toto označení je používáno jako dobrovolné marketingové označení v konkurenčním boji mezi jednotlivými producenty.

Inovativní techniky šlechtění

Potenciál moderního šlechtění v zemědělství Evropská unie dostatečně nevyužívá. Tento trend přiživuje nejen zmíněná velmi přísná legislativa GMO, zdlouhavý proces schvalování nových GMO a povinnosti spojené s pěstováním GMO, ale také negativní medializace celé problematiky. Ve světě je situace opačná. Pěstební plochy GM plodin se každoročně zvyšují a jsou nezastupitelnou složkou zemědělské výroby. Ačkoliv EU není pěstování GM rostlin nakloněna, na dovozech především bílkovinných GM komodit je zcela závislá.

Tuto situaci by mohly zvrátit nastupující nové genomické techniky (NGT). Tyto inovativní metody šlechtění umožňují vývoj nových odrůd rostlin o požadovaných vlastnostech úpravou DNA bez vnesení cizorodých genů. V USA, Kanadě, Argentině, Brazílii, Japonsku jsou některé plodiny vyšlechtěné pomocí NGT již na trhu. Výsledné plodiny jsou výhodné pro pěstitele, spotřebitele či zpracovatele např. rostliny s ochranou proti chorobám, škůdcům a plevelům, s odolností vůči suchu a chladu, rostliny s vyšší nutriční hodnotou a další.

V Evropě jsou NGT zatím ve fázi výzkumu a podléhají legislativě vztahující se ke GMO. Tyto přes 20 let staré právní předpisy, ovšem neodráží nové vědecké poznatky v oblasti biotechnologií a v podstatě tak brání inovacím v tomto odvětví v EU. Od roku 2023 je v pracovních orgánech EU projednáván nový právní rámec pro rostliny vyšlechtěné za pomocí nových genomických technik, který by měl lépe odpovídat charakteru těchto produktů a adekvátně reflektovat vědecký vývoj v této oblasti. Dosavadní studie Komise dokládají, že NGT mají potenciál přispět k udržitelným systémům zemědělství a k produkci potravin, v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu („European Green Deal"), Strategií od zemědělce ke spotřebiteli („Farm to Fork") a se Strategií pro biodiversitu a další.

Poznámky

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo
Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
www.mze.gov.cz

Praha 2024

ISBN 978-80-7434-770-2